



ISTITUTO STORICO

ITALIANO

FONTI

PER LA

STORIA D'ITALIA

PUBBLICATE

DALL'ISTITUTO STORICO
ITALIANO

SCRITTORI . SECOLO X-XI



ROMA

NELLA SEDE DELL'ISTITUTO
PALAZZO DEI LINCEI, GIÀ CORSINI,
ALLA LUNGARA

1913

LANDOLFI SAGACIS

HISTORIA ROMANA

A CURA

DI

AMEDEO CRIVELLUCCI

—
VOLUME II
—

ROMA

TIPOGRAFIA DEL SENATO

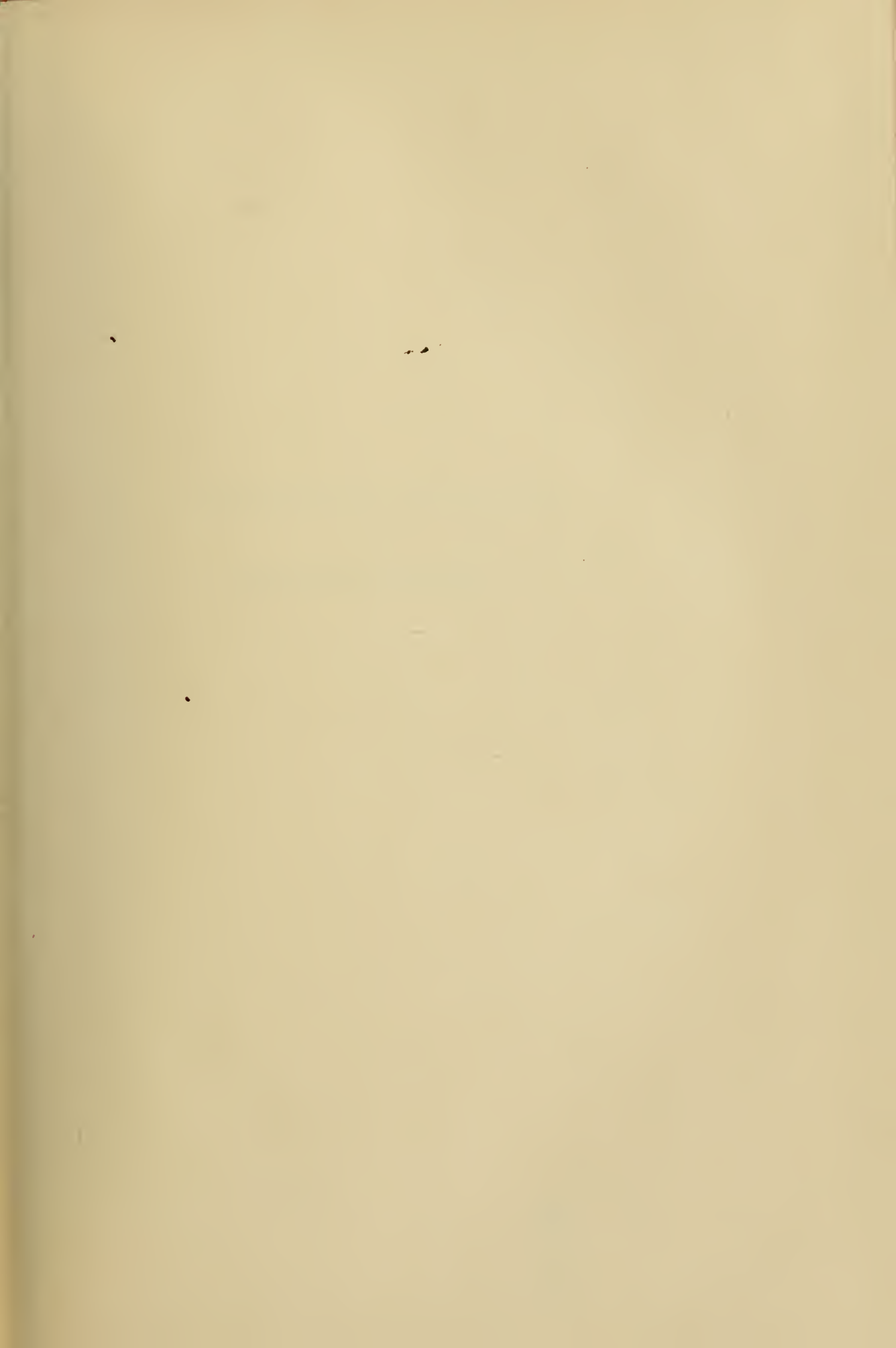
PALAZZO MADAMA
—

1913



NOV 12 1947
13822

DIRITTI RISERVATI





LANDOLFI SAGACIS

HISTORIA ROMANA

INCIPIT LIBER .XV.^(a).

Anno ab Urbe condita millesimo ducentesimo quarto defuncto 1.
Theodosio Marcianus quadragesimus^(b) (octauus ab Augusto) Orientali aule preficitur imperator. Ceterum Valentiniani tempora
5 huius uel superioris imperatoris curriculis asscribuntur^(c). Igitur Valentinianus Occidui rector imperii pacis eam^(d) tempestate fedita cum Gensericho Uuandalorum rege firmabit^(e) certisque spatiis Africam^(f) inter utrosque diuisa est. Genserichus uero dum de rerum successu tumidus etiam apud suos superbiret, ualida aduersum^(g) eum suorum conspiratio facta est; quorum molitione detecta diuersis ab eo extruciati^(h) periere suppliciis. Horum siquidem funeribus non minus uirum⁽ⁱ⁾ amisit, quam si exsuperatus^(j) belli certamine fuisset.

Interea rex Hunnorum Attila, dum cum fratre Bleba regnum 2.
15 intra Pannoniam^(k) Daciamque gereret, Macedoniam Misiamque et Achaiam utrasque etiam Grecias^(l) immanissima^(m) rabie, (ut dictum est⁽ⁿ⁾), deuastarent^(o), Blebam suum germanum regnique consortem perhermit^(p) eiusque sibi parere populos compulit. Fultus itaque fortissimarum gentium, quas sibi subiugarat, presidio ad
20 Occidentalem^(q) demoliendum animum intendit imperium. (Cuius exercitus quingentorum milium esse numero ferebatur, uir in concussione^(r) natus in mundo, terrarum omnium metus qui uulgata^(s)

(a) P QUARTUS DECIMUS (b) P quadragesimus quartus in numero Marcianus (c) V ascr- V^I as*cr- P adscr- (d) P ea (e) V firmavit V^I firmabit P firmavit (f) P Africa (g) P -sns (h) P excruciati (i) P virium (j) P exup- (k) P Pannonias (l) P Tracias (m) P inm- (n) ut dictum est agg. in marg. dallo stesso V, pare. (o) P -ret (p) P peremit (q) P -le (ma A I 2 H M -lem) (r) Iord. concussione gentium (ma O B non hanno gentium) (s) qui uulgata] Iord. qui, nescio qua sorte, terrebat cuncta formidabili de se opinione uulgata

3. octauus ab Augusto] L., cf. sopra, I, 195, r. 2 e passim. 20-7 (p. 4). Cuius - restituens] IORD. Get. 182.

erat. Namque^(a) superuus^(b) incessu huc atque illuc circumfe-
rens^(c) ut elati potentia ipso quoque motu corporis appareret;
bellorum quidem armator^(d), sed ipse manum^(e) temperans, consilio
ualidissimus, supplicantium exorabilis, propitius^(f) in fide semel
receptis^(g), forma brevis, lato pectore, capite grandiori^(h), minutis
oculis, rarus barba, canis aspersus, semo nasu, teter colore, originis
sue signa restituens.) Erat⁽ⁱ⁾ siquidem eius subiecti dominio rex
ille Gepidarum famosissimus Ardaricus, Uualamir etiam Gothorum
regnator, ipse^(k) cui tunc seruiebat rege nobilior, fortissime nihi-
lominus gentes Marcomanni, Sueui, Quadi, preterea Heruli^(l), Tur- 10
cilingi siue Rugi cum propriis regulis alieque preter hos barbære
nationes Aquilonis in finibus commanentes.

3. Horum omnium Attila superuus^(m) imperio, quamquam uirium
robores facile se posse adipisci putaret quod cuperet, non minori
c. 161 tamen consilii astutia quam armorum fortitudine hostes aggredi⁽ⁿ⁾ 15
satagebat. Preuidens itaque sagacitate qua callebat non sibi fore
tutum, si Gothi, qui intra Galliās morabantur, Romanis auxilio iun-
gerentur, amicum se Gothis simulans^(o) aduersum Romanos se
asserit preliaturum, Romanorumque e diuerso quasi amicitias ap-
petens in Gothos, eorum uidelicet hostes, se pollicetur arma mo- 20
tutum. Agebat itaque hoc uersuta barbaries, quatenus sibi^(p) hos
posset a societate diuidere, facilius utrosque singulari certamine
proculcaret. Quas eius astutias Etius non minori acumine pre-
uidens legatos ad Theodoritum, qui eo tempore Gothi apud Tol-
lossam^(q) regnabat, dirigit, qui^(r) cum eo pacis federa sociarent. 25
Annuit iuxta Etii uotum Romanorum legatis Theodoritus iungit-
que cum eis non minus sibi prospiciens firmissimum fedus pro-
mittitque se pariter pugnaturum. Fuere interea Romanis auxilio
Burgundiones, Halani cum Sangibano suo rege, Franci, Saxones,
Riparioli, Briones, Sarmate, Armorici, Litici ac pene totius 30

(a) V erat. Namque Iord. Erat namque (b) Iord. superbus (c) Iord. circum-
ferens oculos (d) Non armatos come pone il Mommsen. Iord. amator (e) Iord. manu
(f) Iord. propitius autem (ma O B om. autem) (g) Iord. susceptis (ma A S O B receptis)
(h) Iord. grandiore (ma O B grandiori) (i) P erant (k) P ipso (l) P Eruli (ma A
H2 heruli N1 heroli) (m) P superbus (n) P adgr- (o) In marg. di mano mo-
derna Hinc incipit discrepare Palatinus ab Vulgata Miscella; cf. anche p. 25, nota (g)
(p) P si (q) P Tolosam (r) V Qui corr. qui

populi Occidentis, quos omnes Etius, ne inpar Attile occurreret, ad belli adsciuerat societatem.

Conuenitur ex utraque parte in campos Catalaunicos, qui cen- 4.
tum in longitudinem leuuas et ex latitudine septuaginta leuuas^(a), ut
5 Gallis mos est metiri, feruntur. Attila itaque primo impetu, mox
ut Gallias introgressus est, Gundicarium Burgundionum regem sibi
occurrentem protriuit. Deinde cum ad locum certaminis uentum
esset, inquit aruspice, si quid sibi de belli sorte uenturum
prediceret. Qui arte demonica^(b) exta pecodum^(c) perscrutans
10 Attile infausta denuntiat, hoc tamen quantulumcumque solacium
fore, quod summus de parte hostili in certamine ductor occum-
beret. Attila^(d) uero dum hec de Etii interitu, cuius mortem
sitiebat, denuntiari putaret, non dubitauit uel cum suorum perdi-
tionem^(e) bellum committere, dummodo Etium suis motibus fortiter
15 obsistentem possit extinguere. Committit itaque pugnam iam in
uesperum die uergente, ut, si superaretur ab hostibus, imminens^(f)
se noctis tenebris occuleret. Conueniunt hinc et inde fortissime
nationes, conseruntur acies, fit bellum acre nimis et pertinax, quale
uix ulla narratur historia, nec ante a preliandi ardore quieuerit
20 quam eis nox superueniens pugnandi uoluntatem adimeret.

Eo siquidem prelio centum octoginta milia hominum cesa re- 5.
feruntur tantumque est sanguis^(g) effusum, ut paruus^(h) qui ibidem
labeatur ribulus⁽ⁱ⁾ inmodicis^(k) subito torrens effectus cadauera se-
cum trahere^(l) peremptorum. Attila^(m) sane de morte Etii sua
25 suspicio fefellit; nam incolomi Etio rex ibi Gothorum Theodo-
ritus occubuit. In quo prelio quamuis neuter cessisset exercitus,
constat tamen Attilam fuisse superatum. Qui cum die altera
intra plaustorum munimenta se continens erumpere non auderet,
nec tamen cessaret tubis et clamore perstrepere, Thorismundus⁽ⁿ⁾
30 Theodoriti regis filius dolens de paterno funere statuit Attilam
obsidionem^(o) cohartare, ut eum eiusque exercitum ad interni-

(a) *P leuvis* (b) *P daemoniaca (ma A1 H2 demonica)* (c) *P pecodum (ma N1 pecodum)* (d) *V attali? corr. d'a. i. attila* (e) *P -ne* (f) *P inm-* (g) *P sang-*
guinis (ma quasi tutti i codd. Paolini sanguis) (h) *P parvulus (ma N parvus)* (i) *P*
riulus (k) *P -cus* (l) *P traheret* (m) *P Attilam (ma H3 attila)* (n) *P Toris-*
mund (ma A1 torismundus A3 thorismund) (o) *P -ne*

- cionem^(a) usque deleteret. Tunc^(b) Attila de uite fiduciam^(c) iam desperans ex equitatoriis ingentem pyram sellis construxit, ut ibidem se Gothis imminentibus^(d) supposito igne cremaret, ne aut quisquam de eius letaretur uulnere aut rex tantarum gentium in potestate^(e) hostium deueniret. Etius uero incaute perpendens
 5 Romanos a Gothis perempto Attila deprimi, ne^(f) deinceps aduersum Gothos, si necessitas incumberet, solacium haberet^(g), Torismundo quasi eius rebus consulens persuadet, ut domum reuerteretur,
 c. 162 regnum patrum arriperet, ne, si ab eius inuaderetur germanis, acruis ei esset cum suis quam cum hostibus dimicare. 10
6. Hoc ille consilium tamquam pro sua salute prolatum libenter amplectens domum reuersus est regnumque patrum suscepit. Ceterum Etius ob hoc talia^(h) machinatus est, ut Attilam ab eius impressione subduceret. Inscia, heu, mens hominum, quantum hac prouisione detrimentum patrie, dum auertere cupit, ingessit. At
 15 uero Attila cernens se relicto hostes ad propria remeasse, erectis animis ac spe salutis eleuatus Pannonias repedauit multumque potio-
 rem exercitum coacerbans⁽ⁱ⁾ Italiam furibundus introiit^(k). Ac primum Aquileiam ciuitatem in ipso Italie sitam principio expugnare aggressus^(l) est; quam continuo triennio obsidens, cum
 20 aduersum^(m) eam, strenue ciuibz repugnantibus, nihil preualeret iamque murmur sui exercitus non ualentis famis tolerare penuriam audiret, cum die quadam ciuitatem circuit, ut ex qua parte
 eam facilius posset expugnare inquireret, cernit repente aues in edificiorum fastigiis nidificare solitas, quę ciconię uocantur, uno
 25 impetu ex urbe migrare fetusque suos sublatis rostris⁽ⁿ⁾ per rura forinsecus deportare: « Aspicite », inquit ad suos, « aues futurorum
 « prescias perituram relinquere ciuitatem ». Statimque adhibitis^(o) machinis tormentisque hortatur suos, acriter expugnat urbem ac
 sine mora capit. Diripiuntur opes, captiuantur uel trucidantur
 30 ciues, residuum direptionis^(p) igni supposito flamma consumit.
7. Fuerat siquidem in ea ciuitate feminarum nobilissima, Digna

(a) P -nit- (b) P tum (c) P fiducia (d) P inm- (e) P -tem (f) P nec
 (ma A2 3 HM ne) (g) P habere (ma MN haberet) (h) V talia³ abr. 3 (i) P coa-
 cervans (k) P introiit (ma N introiuit) (l) P adgr- (m) P -sus (n) Su ras. stri
 (o) Su ras. is di us (cf. cod. Paol. H2 adhibitus) (p) P direptioni (ma A2² -nis)

nomine, forma quidem eximia sed candore pudicitie amplius decorata. Hęc dum habitaculum supra ipsa urbis moenia haberet turremque excelsam sue domui imminentem, subter quam Natissa fluuius uitreis labebatur fluentis, ne sordidissimis hostibus ludi-
 5 brium fieret animaeque pulcritudinem uel ui illata ^(a) liuidine ^(b) uitaret, mox ut ^(c) ingressum hostium captamque urbem presensit, e ^(d) summa se eadem turre obuoluta ^(e) capite in gurgite ^(f) precipitem dedit metumque amittende pudicitie memorabili exitu terminauit. Plura preterea eiusdem regionis castella inmanis ho-
 10 stis, extinctis uel captiuatis ciuibus, succendit ac diruit, Concordiam, Altinum siue Patauium, uicinas Aquileię ciuitates, illius instar demoliens solo coequauit. Exinde per uniuersas Uenetiarum urbes, hoc est Uicettiam ^(g), Ueronam, Brixiam, Bergamum ^(h) seu reliquas nullo resistente Hunni bachantur ⁽ⁱ⁾, Mediolanium Tici-
 15 numque pari sorte diripiunt, ab igni tamen abstinentes et ferro. 8.

Deinde Emilie ciuitatibus similiter expoliatis nobissime ^(l) eo loco quo Mincius fluuius in Padum influit castrametati sunt. Ubi Attila consistens, dum utrum adiret Romam an desisteret animo fluctuaret, non Urbi, quod ^(k) infestus erat, consulens, sed Alarichi ^(l)
 20 exemplum pauens, qui capte a se Urbi non diutius superuixit, dum ergo has animo tempestates reuolueret, repente illi legatio placidissima a Roma aduenit. Nam per se uir sanctissimus Leo papa ad eum accessit. Qui cum ad regem barbarum introgressus esset, cuncta ut optauerat optinens, non solum Rome sed et totius Italie
 25 salutem reportauit. Territus namque nutu Dei Attila fuerat nec aliud Christi sacerdoti loqui ualuit nisi quod ipse preoptarat ^(m). Ferunt ⁽ⁿ⁾ itaque post discessum pontificis interrogatum esse Atti-
 30 lam a suis, cur ultra solitum morem tantam reuerentiam Romano pape exhibuerit ^(o), quandoquidem pene ad omnia, que ille sibi imperasset, obtemperarit; tum regem respondisse: non se eius qui ad-
 uenerat personam reueritum esse, sed alium se uirum iuxta || eum c. 163
 in habitu sacerdotali astantem ^(p) uidisse forma augustiore, canitie

(a) P inl- (b) P lib- (c) P non ha ut (d) V et abr. t (e) P obvoluto
 (f) P gurgitem (g) P Vicentiam (ma NI vicettiam) (h) P Perg- (i) P bacchantur
 (ma H3N bach-) (j) P nov- (k) P cui (l) P Alarici (m) P preoptabat (ma N
 poptarat) (n) P fertur (o) P exhib- (p) P adst-

uenerabilem illumque euaginato gladio sibi terribiliter mortem minitantem, si non ^(a) cuncta que ille expetebat explesset.

9. Igitur Attila tali modo a sua seuitia repressus relicta Italia Pannonias repetit. Ad quem Honoria Ualentiniани principis germana, dum a fratre ob decus pudicitie districte seruaretur, suum eunuchum 5 dirigit, quatenus eam sibi a fratre in matrimonium extorqueret. Accepto itaque hoc Attila nuntio, quia iam Italie fines excesserat nec statim fatigato exercitu regredi poterat, mandat Ualentiniano imperatori minitans ^(b) peiora se proxime illaturum ^(c) Italie, nisi mox ei suam germanam cum parte regni deuota transmisisset ^(d). 10 Qui reuersus ad proprias sedes, supra plures quas habebat uxores puellam ualde decoram, Ildicco nomine, sibi in matrimonium iunxit; ob cuius nuptias profusa conbibia ^(e) exercens, dum tantum uini quantum numquam antea insemel bibisset, cum supinus quiesceret, eruptione sanguinis, qui ei de naribus solitus erat effluere, 15 suffocatus extinctus est.

10. Eadem denique apud Constantinopolim nocte Marciano imperatori in somnis Dominus apparens arcum Attilae fractum ostendit, quo scilicet armorum genere gens illa fidere in bello maxime solet. (Erat autem Marcianus ammodum ^(f) religiosus et timens Deum, qui 20 in letaniis Campi pedes excalciati ^(g) incedebat ^(h), multa egentibus beneficia prestans. Inter hec Pulcheria beata et pia dormiuit in Christo, que multa bona fecit et omnia sua pauperibus dereliquit, quem ⁽ⁱ⁾ imperator ^(k) Marcianus, cum multa essent, alacriter dispersiuit ^(l). Construxit autem eadem et multa oratoria domosque 25 pauperibus et hospitibus nec non et sepulcra peregrinis edificauit, inter que Beate Dei genitricis ^(m) et uirginis Marie in Blachernis et Sancti Laurentii leuite et martyris templa construxit.)

(a) si non] *P* nisi (b) *Su lavatura d'a. i. imperatori mi* (c) *P inl-* (d) *V*
transmisisset *corr. d'a. i. transmisisset* (e) *P convivia* (f) *An. adm-* (g) *An. non*
ha excalciati (h) *An. excedebat (ma P incedebat)* (i) *An. quae* (k) *An. non ha*
imperator (l) *An. dedit* (m) *An. genetricis*

20-22. *Erat-prestans*] ANAST. p. 109, r. 37 - p. 110, r. 2.

22-28. *Pulcheria beata - templa construxit*] ANAST. p. 108, r. 36 - p. 109,

r. 2 e p. 108, r. 9: «in Blachernis
«laudabilis dominae nostrae Dei ge-
«netricis», agg. «levite et» da PAOLO,
Hist. Rom. Rom. IX, 4, p. 127, r. 2.

Dum hec geruntur, apud Britanniam Pelagiane hereseos asser- 11.
tores ^(a) Brittanorum temptabant subuertere fidem. Qui a Gal-
lorum episcopis auxilium petentes ad recte fidei defensionem san-
ctissimum uirum Germanum multisque iam uirtutibus clarum
5 Altiodorensis ecclesie episcopum accipiunt et Lupum Trecasenum
presulem eque apostolice gratie uirum, qui non minus signorum
miraculis quam doctrine uerbis omnes ad sane fidei confessionem
reducere. Ecce autem adhuc ibidem sanctis episcopis consisten-
tibus ualida Saxonum Pictorumque manus Britanniam aduehitur.
10 Nihilominus Brittones mox arma corripientes hostibus obuam
pergunt, cum quibus beatissimus Germanus sponte se offerens una
pergit ad prelium; cumque ipse dux belli ante consertam aciem
constitisset iamque hostes conglobati propius aduentarent, non tube
clangoribus, non gladiis fidens, imperat solummodo sanctus anti-
15 stes, ut, cum ipse prior inclamasset, omnes uoce consona eundem
responderent sermonem. Moxque eleuata magna uoce « Alleluia »
insonuit ^(b); cumque omnis exercitus sublato ad sidera clamore
« Alleluia » ^(c) respondissent ^(d) cunctaque per circuitum loca resul-
tassent, continuo tantus hostes pauor inuadit, ut dissoluta acie
20 fugam arripientes, ac si singulorum ceruicibus gladius immineret,
tremebundi ad propria refugerunt ^(e).

Igitur, quia semper uirtus inuidiam parit, Valentinianus impe- 12.
rator, quantum res edocuit, prosperos Etii successus, ut supra pre-
missum est, pertimescens, eum simulque Boetium senatorem no-
25 bilissimum gladio peremit ^(f). Ita uir bellicosissimus Etius et
quondam Attilae regis potentissimi terror occubuit, cum quo pariter
et Occidentis imperium salusque reipublice corrui nec ultra hac-
tenus ^(g) ualuit releuari. Sed nequaquam Valentiniano mors Etii
inpune concessit ^(h); nam et ipse anno sequenti a Transila Etii c. 164
30 milite, (per consilium Maximi,) cum triginta annis imperium ges-

(a) P ads- (b) P sonuit (ma M² insonuit) (c) V att, ma al r. 16 è scritto in-
tero. (d) P respondisset (ma N respondisset corr. -ssent) (e) P refugerent (f) P
peremit (g) P actenus (ma A2 N) hactenus- (h) P cessit

30. per - Maximi] IORD. Rom. 334: NAST. p. 71 (= p. 109, r. 23: « Maxi-
« dolo Maximi »? Il Droysen cita A- « mus... Valentinianum peremit »).

sisset, confossus interiit, ex quibus cum Theodosio socero biginti quinque^(a), cum Marciano quinque imperavit.

13. Mortuo Ualentiniano regni iura (iam dictus) Maximus apud Urbem inuadens^(b) (et Eudoxie^(c) Ualentiniani relictæ ui sociatus, per queque namque quis peccat, per ea quoque et corripitur. Inter hec ergo Eudoxia coartata, nullum fore auxilium a Constantinopolim^(d) existimans^(e), Theodosio patre suo et Pulcheria amita sua defunctis, accersit Genserichum^(f) ex Africa ad urbem Romam rogans et^(g) Maximi tyrannide liberari. Magna uero cum classi e suis^(h) Genserichus ad urbem Romam nauigans,) fultus insuper 10 presidio Maurorum, cum adhuc Romane Ecclesie beatissimus Leo ageret pontificatum, percussis itaque Romanis tam terribili nuntio plurimis e nouilibus seu⁽ⁱ⁾ popularibus ex Urbe fugientes^(k), (inter quos et Maximus tyrannus fugiens a Romanis perhimitur. Preterea Genserichus nemine sibi resistente introiuit Romam tertia 15 die Maximi fuge) occurrentem sibi extra portam eodem sancto Leone episcopo, cuius supplicatio ita eum Deo adiubante^(l) liniuit, ut, cum omnia potestati eius essent tradita, ab igni^(m) tamen et cede atque suppliciis abstinere.

14. Quattuordecim interim dies secura et liuera⁽ⁿ⁾ scriptione^(o) 20 omnibus opibus (et miraculis) suis Roma uacuata est, (in quibus erant ecclesiastica cimilia tota ex auro et^(p) lapidibus pretiosis or-

(a) P .xxv. (b) P invadens necdum duobus expletis mensibus a Romanis peremptus est; continuo advectus ex Africa navibus adest Genserichus cum validissimo suae gentis exercitu, fultus (r. 10). (c) V eudoxie abr. 3 (d) An. Byzantio (e) An. ha existimans dopo defunctis (f) An. Gezerich- così appresso, rr. 10. 15. (g) An. e (ma O et) (h) V classie| suis abr. e e riscritto nel rigo sg. accanto a suis An. non ha e suis; cf. comento. (i) plurimis - seu] P nobilibusque simul ac (k) P fugientibus Urbem omni praesidio vacuum Genserichus optenuit occurrente (l) P adiuvante (m) P igne (ma AHN2 igni) (n) P lib- (o) P scrutatione (ma N1 scriptione) (p) An. non ha et

4-10. et Eudoxie - Romam nauigans] ANAST. p. 109, rr. 24-29, coll'aggiunta di « Ualentiniani relictæ », r. 4, « ex Africa », r. 8 e « amita sua », r. 7, dal contesto, e coll'omiss., dopo « ui sociatus », di « imperium quoque optinuit », che lascia sconnesso il testo. In fine poi Anast. ha : « magna uero cum classi

« Gezerichum Romam navigantem Maximus timens fuga usus &c. ».

13-16. inter - fuge] ANAST. p. 109, rr. 29-31 : « Maximus timens fuga usus est; hi uero qui cum ipso aderant interemerunt eum. praeterea &c. ».

21-2 (p. 11). miraculis - detulerat] ANAST. p. 109, rr. 32-35.

nata et uasa Hebraica, que Titus Uespasiani filius post captiuitatem Hierosolymarum ^(a) Romam detulerat,) multaque milia captiuorum, prout cuique etate aut arte placuerunt, cum regina Eudoxia, que (iam dictum) Genserichum ^(b) ad hoc facinus inuitauerat, duabusque eius filiabus Kartagine ^(c) abducta sunt. Capta itaque hoc modo a Genserico Roma est, postquam eam primo Alaricus ^(d) inuaserat, secunda iam uice expletis ab eo tempore quadraginta quattuor annis, a conditione sua mille ducenti ^(e) atque octo euolutis. Relicta itaque Urbe per Campaniam sese Uuandali Maurique effudentes ^(f) cuncta ferro flammisque consumunt, quicquid superesse potest diripiunt, capta ^(g) nobilissimam ciuitatum Capuam ad solum usque deiciunt, captiuant, predantur. Nolam nihilominus urbem ditissimam aliasque quamplures pari ruina prosternunt. Neapolim preterea quasque ob firmitatem capere non potuerant ^(h), rebus agrariis exhinanita ⁽ⁱ⁾ relinquunt, quicumque gladio superfuerant, captiuitatis iugo subiciuntur.

Inter has procellas uir piissimus Paulinus Nolane urbis episcopus, postquam quicquid habere poterat in captiuorum redemptionem expendit, nouissime, cum nihil ei aliud nisi ipse sibi solummodo superesset, pro cuiusdam uidue filio, maternas non ualens piis ferre uisceribus lacrimas, cum eadem ad Africam profisciscens, quo iam hostes discesserant, sese barbaro uiro uice uicaria in seruitium tradidit. Cuius sanctitas cum apud eandem barbaram gentem Dei nutu cognita fuisset, demum cum omnibus suis ciuibus ad urbem propriam remeauit.

At uero Genserichus postquam ditatus Italię opibus ad Africam regressus est, (Eudociam) Ualentiniani principis natam, quam Urbe ^(j) captiuitatis sorte abduxerat, Transamundo ^(k) suo filio in matrimonium copulauit, ex qua uidelicet Hildericus ^(l) natus est, qui quartus postmodum a Gensericho Uuandalis apud Africam regnauit.

(a) V hiermarum (b) P -cu- *sempre*. (c) P Carthaginem (d) V² alarichus
 (e) P ducentis (f) P effudentes (g) P captam (h) P poterant (i) P exinanitas
 (j) P ab Urbe (k) P Trasam- (ma H transam-) (l) P Ild- (ma AH hild-)

Recedente^(a) igitur Gensericho ab Urbe^(b) Romani sequenti mense exinanite reipublice imperatorem Auitum^(c) preficiunt.

Uuisigothę quoque circa hec tempora cum rege suo Theodorico Theodoriti filio, transcensis Pyrenei^(d) iugis, Hispanias inuadunt.

At^(e) uero Marcianus imperator, cū apud Constantinopolim c. 165 septem annis regnum amministrasset^(f), facta suorum || conspiratione peremptus est.

EXPLICIT LIBER .XV. (g).

(a) V Redente V¹ Recedente (b) P ab Urbe Genserico (c) V auitum, d'a. i. abitum (d) P Pyrinei (e) P Ast (ma Ag at) (f) P adm- (g) P QUARTUS DECIMUS

INCIPIT LIBER .XVI. ^(a).

Anno ab Urbe condita ^(b) millesimo ducentesimo undecimo post 1.
 Marciani imperatoris interitum Leo ^(c) (coronatus ab Anatolio pa-
 triarcha quadragesimus nonus ab Augusto) regnum ^(d) Romanorum
 5 apud urbem Constantinopolim Augustali potitus est ^(e) dignitatem ^(f),
 qui deinceps sequenti tempore Leonem suum filium imperii con-
 sortem effecit. (Eodem anno delatum est corpus sancte Anastasie
 a Syrmio ^(g) et repositum est in templo eius in porticipibus ^(h)
 Domnini.) Exempto quoque in Italia humanis rebus Auito ⁽ⁱ⁾,
 10 Maiorianus apud Rauennam inuadit imperium. Quod cum prope
 quattuor annos ^(k) obtinuisset, haud ^(l) procul a Dertonensi ciuitate
 iuxta Hiriam flumen occisus est statimque Seuerus apud Rauennam
 imperator efficitur atque Augustus appellatur. Tertio huius anno
 imperii Hiorgor ^(m) rex Halanorum ⁽ⁿ⁾ cum exercitu adueniens oc-
 15 currente patricio Ricimere superatus non longe a Bergamo ciui-
 tate Uenetie atque extinctus est.

Seuerus uero cum quattuor annis imperasset, mortem propriam 2.
 apud Urbem occubuit. Eodem tempore egresso inopinate igni
 magna Constantinopolim ^(o) edium strage cremata est. (Marcianus

(a) P QUINTUS DECIMUS (b) P Urbis conditione (ma A1 urbe condita) (c) P Leo
 quintus ac quadragesimus Romanorum regum (d) P regum (ma M regnum) (e) Su
 ras. d'a. i. e d'a. m. tus est (f) P -te (ma H1 -tē) (g) An. Sirmio (ma O Syrmio)
 (h) An. porticipibus (ma C porticipibus) (i) V auito corr. d'a. i. abito (k) P annis
 (l) P haut (ma A2 3 H1 N2 haud) (m) P Biorgor (n) P Al- (ma A1 2 H1 hal-)
 (o) P -lis

3-4. coronatus - patriarcha] ANAST. p. 110, r. 10.

4. quadragesimus - ab Augusto] L., cf. sopra.

7-9. Eodem - Domnini] ANAST. p. 110, rr. 25-27.

19-14 (p. 14). Marcianus - transla-
 tus est] ANAST. p. 111, rr. 16-25: «Mar-
 cianus oeconomus ascendens super te-
 gulas Sanctae Anastasiae tenens &c.»,
 r. 35: «episcopi Constantinopoleos»,
 e p. 112, rr. 9-11.

autem oeconomus ecclesie Sancte Anastasie ascendens super tegulas eiusdem ecclesie tenens euangelium orationibus et lacrimis illesam domum ab igne ^(a) seruauit. Sequenti anno, cum pictor quidam pingere Saluatorem secundum similitudinem Iouis presumsisset ^(b), arefacta est manus eius; quem peccatum suum confessum sanauit Gennadius episcopus Constantinopolitanus. Aiunt enim quidam historicorum quod crispis et raris capillis schema in Saluatore magis uernaculum sit.

3. Per idem tempus Leo imperator Zenonem generum suum magistrum ^(c) totius Orientis fecit et Basiliscum fratrem Uerene Auguste uxori sue ^(d) magistrum Thrace constituit. Eodem anno translatus est apud Alexandriam propheta Heliseus in monasterium Pauli leprosi, leprosum enim sanauit et leprosum fecit et in ea que leprosi erant translatus est.) Interea ^(e) totius consensu militie post Seueri morte ^(f) iura <Occidentis> imperii Anthemius suscepit. Sequenti anno Seruandus Galliarum prefectus imperium temptans inuadere iussu Anthemii principis in exilium trusus est. Rursus annali dimenso ^(g) spatio Romanus patricius imperii iam ^(h) fraudulentem satagens arripere dignitatem precipiente Anthemio capite cesus est. His quoque diebus Genserichus iterum ad Italiam nauibus aduentare cupiens a Basilisco patricio nauali superatus certamine Cartaginem inglorius repedauit.

4. At uero in Orientis partibus Aspar patricius Leoni Augusto insidias ⁽ⁱ⁾ moliens suum filium Cesarem fecit ^(k). Leo uictorem exercitum statim ex Sicilia euocans Asparem patricium cum nouello Cesare filio alioque eius germano digno uite multauit excidio. Hoc denique ipso in tempore inter Anthemium principem eiusque generum Ricimerem patricium, qui tunc Mediolani positus preerat Ligurię, magnus discordiarum fomes exortus est, quibus se uir sanctitate conspicuus Epiphanius Ticinensis episcopus interponens eos primum ad concordiam reuocauit. Deinde barbarica perfidia foedus Ricimer inrumpens, erat enim Gothus prosapia, cum manu mox ualida Urbem contendit atque apud Aniconis ^(l) pontem ca-

(a) *An. non ha* ab igne (b) *An. praesumsisset* (c) *An. magistratum, così al r. 11.*
 (d) *An. non ha* uxori sue (e) *P* Dehinc (f) *P* mortem (g) *P* emenso (h) imperii iam]
P imperatoriam (i) *V* insidians *abr. la seconda n* (k) *P* effecit (l) *P* Anicionis

stra composuit. Diuisa itaque Roma est et quidam fauebant Anthemio, quidam || uero Ricimeris perfidiam sequebantur. Inter c. 166
hec Olibrius a Leone Augusto missus ad Urbem uenit uiuoque
adhuc Anthemio regiam adeptus est potestatem (et Placidiam Ua-
5 lentiniani principis natam duxit uxorem).

Bilimer Galliarum rector cognita aduersum ^(a) Anthemium con- 5.
spiratione Ricimeris, Anthemio ferre presidio ^(b) cupiens, Romam
properauit. Is cum Ricimere apud Adriani pontem praelium com-
mittens continuo ab eo superatus atque occisus est. Extincto
10 Bilimere mox uictor Ricimer Urbem inuadens quarto iam anno
regentem ^(c) iura imperii Anthemium gladio trucidauit. Preter
famis denique morbique penuriam, quibus eo tempore Roma affli-
gebatur, insuper etiam grauissime depredata est, excepto ^(d) dua-
bus regionibus, in quibus Ricimer cum suis manebat, cetera omnia
15 predatorum sunt auiditate uastata. Sed non diutius de perfidia
letatus est Ricimer. Nam post mensem tertium excruciatu lan-
guoribus et ipse interiit. Mortuo Ricimere Olibrius imperator
Gundiuarum ^(e) eius nepotem patricium effecit. Olibrius quoque
dum septem menses imperium gessisset, morte propria Rome de-
20 functus est.

Post cuius ^(f) funus Licerius domesticus a Gundiuario patricio to- 6.
tius etiam uoluntate exercitus apud Rauennam imperator efficitur.
Anno deinde sequenti inopinate Nepus ^(g) patricius cum exercitu
ueniens Licerium regia expulit ^(h) potestate eumque apud Salonas
25 Dalmatiarum urbem episcopum ordinauit.

Eo tempore cum apud Tolossam ⁽ⁱ⁾ Uuisegothorum ^(k) populis
Euricus regnaret ac pro Italie Gallieque finibus inter Nepotem et
Euricum litium fomenta creuissent bellumque é diuerso utrique

(a) P -sus (b) P praesidium (c) P agentem (N2 regnantem) (d) P et excepto
(ma Ar 2 om. et) (e) P Gundib- (ma H3 Nr gundiu-), così al r. 21. (f) P huius
(g) P Nepos (ma H nepus) (h) P exuit (i) P Tolosam (k) P -tharum (ma A3 N
-thorum)

4-5. et - uxorem] Il DROYSEN, pp. 363
e 354, citando ANAST. 72-73 (= pp. 111-
112), pare creda di Anastasio questo
passo; ma in Anastasio non c'è; Teo-

fane invece app. 109, r. 8 e 118, r. 9,
parla di Olibrio marito di Placidia. For-
se Landolfo attinse la notizia da qualche
nota marginale derivata da Teofane.

prepararent, interueniente Epiphanio, de quo premissum est, Ticinensis ^(a) episcopo, federis inter eos iura firmata sunt.

7. Haud ^(b) procul ab his temporibus Theodoricus cognomento Strabo Triarii filius cum magna Ostrogotharum multitudine usque ad quartum Urbis miliarium armatus aduenit, nulli tamen Romanorum noxius, continuoque in Ylliricum ^(c) reuersus extinctus est ^(d). Leo igitur Augustus postquam Orientale decem et septem annis rexit imperium, diem clausit extremum ^(e).
8. <Mox Basiliscus magistrus Thrace ^(f) in campo imperator est acclamatus, Marcum filium Cesarem fecit et Zenobiam uxorem suam Augustam coronauit. Interea Zeno magister totius Orientis ^(g) cum Ariathne ^(h) uxore sua ⁽ⁱ⁾ ad regiam perueniens urbem susceptus est a populo ac senatu, Basiliscus uero fugiens ^(k) ad ecclesiam imperiali deposita corona in diuina mensa ^(l) ad baptisterium confugit cum Zenobia uxore sua ^(m) et> Zeno continuo Augustalem nactus est dignitatem. <Porro Hillus patricius cum Leontio et reliquis uenit ad castellum Papyrii eteducta Uerena Augusta in Tarsum Cylicie ⁽ⁿ⁾ fecit eam coronari extra ciuitatem apud Sanctum Petrum.> Leo ^(o) itaque, de quo premissum est, quem pater Leo asciuerat in regni ^(p) potestatem, mater sua Ze-

(a) *P* Ticinensi (b) *P* Haut (c) *P* Illiricum (d) *P* est. Exigit nunc locus dicere, quam ob causam Gothorum alii Ostrogothe, alii vero Wisegothe sint dicti, oportunumque est aliquantulum ad superiora tempora regredi, quatenus horum vocabulorum possit exponi. temporibus Valentiniani superioris Augusti, cum intra Traciae fines Gothorum tunc populi communiter habitarent, bifarie per Alaricum ac Fridigernum divisi decreverunt, ut utramque rempublicam, id est Fridigernus cum suis orientalem, Alaricus uero cum suo exercitu occidentalem opprimeret. hi ergo qui cum Fridigerno in orientali remanserant parte, lingua patria ab oriente Ostrogothe id est orientales Gothi sunt dicti; isti uero qui occiduas petierant regiones, ab occidente Wisigothe id est occidentales sunt appellati. Cf. *sopra vol. I, pp. 318, r. 16-319, r. 4 e Pauli Hist. Rom. p. 211, rr. 4-15.* (e) *P* extremum. mortuo Leone Zeno (*r. 15*). (f) Cf. *Comento.* (g) Cf. *comento.* (h) *An. Areadne* (i) Cf. *comento.* (k) *An. veniens* (l) *An. in diuina mensa corona* (m) *An. malae opinionis uxore sua* (n) *An. Ciliciae* (o) *P Leonem* (p) *P in regni adsciverat*

9-15. *Basiliscus - Zenobia uxore sua*] 25, cf. *sopra*, p. 14, rr. 9-11, e ANAST. p. 112, rr. 30-32, p. 113, rr. 31-35, ripetuto qui da Landolfo «magistrus Thrace» e «magister totius Orientis», da p. 111, rr. 23-25, cf. *sopra*, p. 14, rr. 9-11, e «uxore sua», r. 12, dal seguito del racconto.
16-19. *Porro - Petrum*] Id. p. 114, rr. 28-31.

noni impetu ^(a) formidans, occulte clericum fecit exigentique ^(b) uehementer Zenoni, ut filium proderet, pro eo alium formam ^(c) similem optulit. Qui Leo deinceps in clericatu ad Iustiniani usque tempora uixerit ^(d). Ipso denique anno Augustulus apud
 5 Italiam aduersum ^(e) Nepotem cum exercitu ueniens, effugato eo, imperii regimen inuasit. Annali deinceps circulo euoluto cum rege Uuandalorum Gensericho foedus innitum ^(f) est ab Oreste patricio.

Hec dum apud Romanos geruntur, Odoacer ^(g) cum fortissima
 10 Herulorum ^(h) multitudine, fretus insuper Turcilingorum siue Scyrorum auxiliis, Italiam ab extremis Pannonie finibus properare contendit. Qui dum adhuc || per Noricorum rura exercitum du- c. 167
 ceret, cognita Seuerini fama Christi domini serui, qui illis tunc degebat in locis, ad eum sibi benedictionem petiturus accessit.
 15 Qui dum benedictione percepta ab eius egredi cellula uellet et caput, ne in superliminari ostii, eo quod procere esset stature, allideret ⁽ⁱ⁾, inclinasset, a Dei uiro futurorum prescio mox talia audiuit: « Uade nunc ad Italiam, uade Odoacer, uilissimis interim
 « animantium pellibus indutus, multis cito plura largiturus ». Hec
 20 ille uerba rerum exitu conprobauit ^(k). Nam aliquantis postmodum annis totius Italie insuper et Urbis usus est potestate.

Ingresso ergo Italiam Odoacer ^(l) statim ei apud Ligurie ter- 10.
 minos Orestes patricius occurrit, qui aduersum ^(m) fortissimam multitudinem nihil se preualere conspiciens, maxime cum eum iam
 25 quidam suorum deseruissent, metu trepidus intra Ticinum ⁽ⁿ⁾ se munitionis fiducia concludit. Mox adueniens cum exercitu Odoacer expugnatam fortiter ingreditur ciuitatem: uastantur uniuersa rapinis, seuit ubique gladiis ^(o), diuina quoque priuataque edificia igne consumpsit ^(p), captus demum Orestes ab hostibus Placentiam usque
 30 perducitur ibique gladio detruncatur. Exinde per uniuersas idem barbari urbes diffusi cunctam sine aliqua tarditate Italiam iuri

(a) P Zenonis impetum (b) V exigente|que? corr. exigentiq;| abr. que nell'altro riggo. (c) P forma (d) P vixit (e) P -sus (f) V innitum corr. d'a. i. inhitum P initum (g) P Odovacer sempre (ma più codici, qui e in seguito, A N1 &c. odoacer)
 (h) P Herol- (ma A1 H2 3 -rul-) (i) P adl- (k) P conprobavit (l) P Odovacre (ma H2 odouacer H3 odobacer) (m) P -sus (n) V cinum V1 ucinum (o) P gladius (p) P ignis absumit

proprio subdere ^(a) multasque tunc ciuitates parantes resistere extinctis habitatoribus ad solum usque deiecere.

11. Odoacer itaque prosperos sibi cernens successus accrescere ^(b) statim regiam arripuit dignitatem. Augustulus siquidem, qui imperii presumpserat potestatem, cernens uniuersam Italiam Odoacris uiribus subdi, inopinabili metu perterritus sponte miserabilis purpuram abiciens, cum uix undecim mensibus rempublicam obtinuisset, imperialem deposuit maiestatem. Ita Romanorum apud Romam imperium toto terrarum orbe uenerabilem ^(c) et Augustalis illa sublimitas, que ab Augusto quondam Octauiano cepta est, cum hoc Augustulo periit anno Urbis condite ^(d) millesimo ducentesimo nono, a Gaio uero Cesare, qui primus ^(e) singularem arripuit principatum, anno quingentesimo septimo decimo, ab incarnatione autem Domini anno quadringentesimo septuagesimo quinto.
12. Igitur deiecto ab Augustali dignitate Augustulo Urbem Odoacer ingressus totius Italie adeptus est regnum. Quod dum per annos quattuordecim ^(f) nullo inquietante tenuisset, ab Orientis tunc partibus adueniens Gothorum rex Theodericus Italiam possessurus intrauit. Sed ut ad liquidum quam ob causam uel unde aduenerit possit agnosci, necesse est aliquantisper ad superiora repedare.
13. Uualamir ^(g) Ostrogothorum ^(h) rex, de quo superiori libello premissum est, quod Attila Hunnorum regi subiectus extiterit, mox ut Attila occubuit, ab Hunnorum se suosque dominio habite ⁽ⁱ⁾ libertatis memor excussit. Idem quoque et Gepidarum rex Ardaricus ceteraque Hunnis subiecte faciunt nationes. Hunni uero dolentes Uualamere ^(j) eiusque exercitum non solum ^(k) a sue dicionis ^(l) iugo excussisse, sed etiam ceteris nationibus, ut similia facerent, incentores fuisse, mox ut fugitiua mancipia eos insequentes ad seruitutem pristinam armis aggressi ^(m) sunt reuocare. Conglouatis ⁽ⁿ⁾ itaque suis super Hunnos Uualamer ^(o) irrui tantaque in eos cede grassatus est ut reliqui ^(p) qui superfuerant Hunni Ostrogotharum ^(q) arma formidarent.

(a) *P* subdidere (*ma Nr* subdere) (b) *P* adcr- (c) *P* venerabile (d) Urbis condite] *P* ab Urbis conditione (e) *P* primo (*ma M² Nr* primus) (f) *P* .xiiii.
 (g) *La r su ras., pare, di s* (h) *P* -tharum (i) *P* avitae (*ma H₃ Nr* -bi-) (j) *P* Walamirem (k) *P* solum se (l) *P* ditionis (m) *P* adgr- (n) *Corr.* -batis *d'a. i. e da tarda mano.* *P* conglobatis (o) *P* Walamir (p) *V* dereliqui *esp. de* *P* de reliquo (q) *Corr. per abr.* -thorum

Leo denique imperator cum Gothis post hec Illicum uastan- 14.
 tibus fedus iniit ac Theodericum^(a) Thiudimeris filium ex Ari-
 leuua concubina genitum a Uualamere eius patruo obsidem accepit,
 (uir utpote fortis et prouidus sed nec rationum inexpertus^(b), cuius
 5 multus inter barbaros et Romanos est sermo.) Occiso || deinde a c. 168
 Scyris Uualamere Thiudimer eius germanus regia iura suscepit.
 Diviso deinceps regno Thiudimer Orientis, Uuidimer uero Occidui
 sortitur imperium deuastandum, sed mox Uuidimer Italiam ingres-
 sus est, rebus excessit humanis, successorem regni Uuidimer filium
 10 relinquens. Uuidimer uero acceptis a Glycerio^(c) tunc impera-
 torem^(d) muneribus Gallias contendit seseque cum parentibus Uui-
 segothis iungens unum populum effecit. Interea dum de Suauis^(e)
 patrata uictoria Thiudimer^(f) domum reuertitur, Theodericum^(g) fi-
 lium a Leone imperatore remisso^(h) gratanter excepit. Qui Theo-
 15 dericus, dum iam octabum⁽ⁱ⁾ decimum annum etatis^(j) ageret,
 inscio patre aliquantis secum eius satellitibus adscitis uicinam sibi
 Sarmatarum gentem inuadens opima ex eorum manubiis patri spolia
 predamque copiosam reportauit.

Thiudimer^(k) itaque uita decedente uniuersis annitentibus^(l) ad 15.
 20 regni gubernacula Theodericus ascendit. Quod factum dum ad
 Zenone^(m) Augustum perlatum esset, gratanter accepit eumque
 ad se rursus euocatum Constantinopolim magno simul honore et
 diuitiis extulit in tantum, ut etiam consularibus eum fascibus su-
 blimaret, que dignitas post imperialem⁽ⁿ⁾ fastigium prima est,
 25 greamque illi equestrem statuam ante suum palatium collocaret.
 At uero dum huiuscemodi Theodericus deliciis apud Constantino-
 polim efflueret^(o), gens illius, id est Ostrogothe, dum eis propter
 fidei sanctionem predas agere more solito non liceret, nec tamen
 ab imperatore oblata stipendia sufficere possint, non^(p) minima^(q)

(a) P -do- sempre (ma A1 3 N1 qui ed altri codd. in seguito -de-) (b) Cf. co-
 mento. (c) P Clicerio (H1 2 clyc-) (d) P -re (e) V sua uis con segno di lettura
 sulla i (f) P Widimer (g) P Theodor- come sempre (ma AH per lo più anche in
 seguito -de-) (h) P remissum (i) P octavum (j) P non ha etatis (ma l' hanno AH).
 (k) P Thiudimere (l) P adn- (m) P -nem (n) P -le (o) P affl- (p) P coepere
 non (q) P minimam (ma H minima)

4-5. utp. - sermo] Id. p. 115, rr. 10-1: « nos est sermo utpote fortis et providi
 « cuius multus inter barbaros et Roma- « sed nec rationum inexpertis ».

egestatis penuriam pati, execrantur fœdus compositum ^(a), uituperant inutilem pactionem mittuntque continuo ad Theodericum, qui dicerent quas, dum ipse Grecorum epulis superflueret, inopie miseriae sustinerent; hortantur, ut si suis sibi que consulere uelit, citius redeat, quatenus nec ^(b) cuncta gens pessumdetur et ^(c) nouas ad 5 habitandum terras exquirant.

16. His Theodericus cognitis ad Augustum Zenonem accedit, questus penuriamque suorum exponit; Italiam sibi dari postulat, absolutionem efflagitat, adiciens quia, si superare Odoacrem possit Italiamque obtinere, ad eius redundaret gloriam a quo directus fuisset; sin ^(d) bello superatus foret, eius nihilominus lucris ad cresceret, quandoquidem cotidianorum stipendiorum exactoribus careret. Talia Zeno audiens constrictatus ^(e) quidem est, eo quod eum nollet amittere; attamen deliberato consilio reipublice utilitati prospiciens eius petitionibus annuit ^(f) Italiamque ^(g) per pragmaticum tribuens 10 sacri etiam uelaminis dono, (id est per prandeum sacratum,) confirmauit, senatum illi populumque Romanum commendans abire permisit. 15

17. Egressus igitur Constantinopolim Theodericus ad Ostrogothas reuertitur hortaturque continuo, ut quam primum parata ^(h) sint, 20 quatenus possessuri Italiam proficiscantur. Attamen prius quam Italiam aduentaret, Trapstilam Gepidarum regem insidias sibi molientem bello superans extinxit, Busan quoque Uulgarorum regem magna simul cum suis agminibus cede prostrauit. Egressus itaque a Mesia ⁽ⁱ⁾ cum omni Ostrogotharum multitudine uniuersaque suppellectili per Syrmium ^(k) Pannoniasque iter faciens ad Italiam uenit. Ac primum iuxta Sontium flumen, qui non longe ab Aquileia labitur, castra componens, dum uberrimis que eo loco habentur pascuis fatigata aliquantulum ex itineris longitudine iumenta reficeret, ibi mox ei cum grandi suo ^(l) exercitu totisque 30 Odoacer Italie uiribus occurrit.

(a) *P* comp- (b) *P* ne (*ma H* nec) (c) *P* non ha et (d) *P* si in (*ma H* ed
altri codd. sin) (e) *P* contr- (f) *P* adn- (g) *P* Italiamque ei (h) *P* parati
(i) *P* Misia (k) *P* Sirmium (*ma H* 2 3 syrm-) (l) *P* suorum

16. *id est - sacratum*] L.?

Quem Theodericus alacriter excipiens magno superatum prelio 18.
 postremo in fugam conuertit. Exinde Theodericus mouens cum
 Ueronam || uenisset, iterum aduersum ^(a) eum Odoacer non minori c. 169
 quam prius belli sese apparatu opponit. Contra quem Theoderi-
 5 cus haud ^(b) procul a Ueronensi urbe confligens summa ^(c) eius exer-
 citum cede contriuit ipsumque pariter et omnem illius multitudi-
 nem dare terga coegit. Qui dum fuge metu se precipites in
 Atesim ^(d) fluuium mergunt, ex magna parte rapidissimis eius gur-
 gitibus implicati suffocantur. Theodericus uero dum ipso im-
 10 petu subsequitur fugientes, Ueronam ilico pauore ciuibus conster-
 natis inuadit.

Odoacer autem cum his qui euaserant fugiens, Romam con- 19.
 tendit, sed obseratis continuo portis exclusus est. Qui cum
 sibi denegari introitum cerneret, omnia queque ^(e) adtingere po-
 15 tuit gladio flammeque ^(f) consumpsit. Inde quoque egrediens
 Rauennam ingressus est ibique quibus se tueri aduersum hostes
 possit munitionum preparare obstacula cepit. Theodericus itaque
 a Uerona digrediens Mediolanium ^(g) peruenit. Ibi ^(h) dum con-
 sisteret, magna ad eum multitudo militum pluresque Italie populi
 20 conuenere. Sed paucis interiectis diebus rursus dediticius exer-
 citus, Tuffa quidam ⁽ⁱ⁾ nomine instigante, Odoacris se partibus red-
 didit. Que ^(k) res Theodericum in tantum perterruit, ut se suum-
 que exercitum apud Ticiniensem ^(l) urbem muniret.

Talium rerum uarietates Burgundionum rex Gundubadus aspi- 20.
 25 ciens, Liguriam cum ingenti exercitu ingressus, cuncta que repe-
 rire poterant ^(m) pro uoluntate diripiens, infinitas ⁽ⁿ⁾ secum ad
 Gallias captiuorum multitudinem abduxit. Theodericus itaque
 aliquandiu intra munitiones exercitum retinens, demum relictis ibi
 30 de Epiphanii uiri sanctissimi fide, cum expeditis armatorum cuneis
 ad Odoacris ^(o) obsidionem Rauennam perrexerit, dumque eo loco
 cui Pinetum nomen est non procul ab urbe castra posuisset, per

(a) P -sus (b) P haut (c) P nimia (d) P Adesim (ma M da correzione ed (Nr)
 ates-) (e) V omniaque q; (f) P flammisque (g) P -num (ma H ed altri codd.
 -nium) (h) P ubi (ma Nr ibi) (i) P quodam (k) P ea (l) P Ticinensem
 (m) P repperire poterat (n) P infinitam (ma Hr 2 infinitas) (o) Su ras. odo, mu-
 tata O iniziale in o

continuum pene triennium Odoacrem obsedit. Qui cum frequenter ex urbe cum suis egrediens eius exercitus ^(a) inquietaret, nouissime noctu in castra inruens magna Theoderici exercitum strage prostrauit. Uictus ad extremum fortissime Gothis resistentibus in urbe ^(b) confugit nec multo post a Theoderico in fidem susceptus, ab eo truculente peremptus est. 5

21. Egressis denique a Ticinensi urbe post triennium Gothis eandem mox urbem Rugi inuasere, cuncta per circuitum loca simulque et ciuitatem per continuum biennium depopulatione ^(c) uastantes, cum adhuc beatissimus Epiphanius superesset, cuius in tantis periculis sanctitate ciues repleuantur ^(d) afflicti. Hic a Theoderico Gallias ad Gundubadum pro captiuis redimendis directus, excepta innumera multitudine, pro quibus pretium tribuit, sex milia captiuorum ob solam sanctitatis sue reuerentiam concessis ^(e) secum reduxit. Igitur Theodericus extincto apud Rauennam Odoacrem ^(f) totius Italiae adeptus ^(g) est dicionem ^(h), nec multo post Romam profectus a ⁽ⁱ⁾ Romanis magno cum gaudio ^(j) susceptus est, quibus ille singulis tritici ad subsidium annis centum uiginti sex ^(k) milia modiorum concessit ^(l). 15

22. At uero apud Africam Honoricus, qui mortuo Gensericho in regnum successerat, Arriana perfidia trusus in exilium effugatisque amplius quam trecentis triginta quattuor ^(m) catholicis episcopis ecclesias eorum clausit, plebem uariis suppliciis affecit et quidem innumeris manus abscidens, linguas eorum (a gutture) precidit, nec tamen loquela ⁽ⁿ⁾ catholice confessionis eripere potuit. Apud 25 Britannias quoque Ambrosius Aurelianus, qui solus forte Romane gentis Saxonum cedi superfuerat, purpuram induit uictoresque Saxones Brittonum ducens exercitum sepe superauit, atque ex eo

(a) *P exercitum (ma A3 H exercitus)* (b) *P urbem (ma A2 3 H urbe)* (c) *P popul-* (d) *P -bantur* (e) *P concessa (ma A2 3 HM concessis)* (f) *P Odovacre* (g) *V adeptus corr. d'a. i. adeptus* (h) *P dit-* (i) *V ad abr. d* (j) *V² su ras. cu³gau forse per aggiungere cum P non ha cum* (k) *P .cxx.* (l) *P concessit.* Dum haec apud Italiam geruntur, a Vulgaris universa Thracia crudeliter devastatur. Constantinopolis etiam ipsis diebus maximo conflagrauit incendio. Ast (*ma A H at*) vero (m) *P .ccccxxiiii.* (n) *P loquellam (ma H1 2 loquella M loquela)*

tempore nunc hi ^(a) nunc illi palmam habuerunt, donec Saxones potentiores effecti tota per longum insula potirentur.

Theodericus interea, ut sui regni uires constabiliret, Audefledam Lodoin Francorum regis filiam sibi in matrimonium iunxit, 5 Amalafredam germanam suam Uuandalorum regi Honorico, eiusdem Amalafrede filiam Malabergam Turingorum regi Hermenfredo ^(b), Theodico quoque et Ostrogotho ex concubina filias alteram Hilaricho ^(c) Uuisighotorum ^(d) regi, alteram Sigismundo Burgundionum consociavit ^(e), Amalasuintham ^(f) uero tertiam filiam 10 Eutharico ex Halanorum ^(g) stirpe uenienti euocato ab Hispania tradidit. Nec fuit aliqua uicina gens Italie ^(h), que Theoderico aut coniunctionis affinitate ⁽ⁱ⁾ aut pactionis federe sociata non fuerint ^(k).

Zeno itaque Augustus cum per annos decem et septem reipublice prefuisset, apud urbem Constantinopolim uite terminum 15 accepit.

EXPLICIT ^(l) LIBER .XVI. ^(m).

(a) P hii (ma A1 3 Nr hi) (b) P Erm- (ma H2 herm-) (c) P Halarico (ma HM hil-) (d) P -tharum (ma A2 -thorum) (e) P consociat (f) Abr. una lettera avanti la s che pare fosse un'altra s o un'altra l (g) P Amalorum (h) P Italiae gens (i) P adf- (k) P fuerit (l) P EXPLICIT HISTORIAE ROMANAE (ma solo A3 ha HISTORIAE ROMANAE) (m) P QUINTUS DECIMUS

INCIPIT LIBER .XVII.^(a).

1. Cessante iam Romane urbis imperio utilius aptiusque mihi uidetur ab annis dominice incarnationis supputationis lineam deducere, quo facilius quid quo tempore actum sit possit agnosci.

Anno ab incarnatione Domini quadringentesimo nonagesimo secundo^(b) post Zenonis excessum^(c) (Longinus frater eius imperium temtans inuadere ab Ariathne^(d) repulsus est et Anastasius silentarius ab Ariathne senatusque ac totius exercitus consultum) induit purpuram. (Ita coronatus Ariathnen ducit ad nuptias nondum ante uxori sociatus.) Hic Romani decus imperii Eutichiane^(e) hereseos illubie^(f) maculauit. Huius temporibus^(g) Festus nobilissimus (senator^(h)) et exconsul⁽ⁱ⁾ (urbis Romę missus regia

(a) *P* SEXTUS DECIMUS (b) *V*² *su ras. nonage e secundo* (c) *P* excessum Anastasius purpuram induit, qui septimus et quadragesimus in regum numero extitit. hic (d) *An. Areadn-, cosi sempre.* (e) *P* Euthicianae (*Nr* eutichiane) (f) *P* inlubie (g) *P* temporibus tanta propter Symmachi ac Laurentii electionem Romae dissensio facta est, ut (h) *P* senatorum nobilissimus (i) *P* exconsul et alius exconsul Probinus Laurentii partibus faventes adversus Faustum exconsulem coeterosque, qui Symmacho adhe- rebant, pontifici bellum inferrent multasque caedes et homicidia in medio Urbis facientes plerosque (*p. 25, r. 14*).

6-8. *Longinus - consultum*] ANAST. p. 117, rr. 19-21: «Zenone mortuo «Longinoque fratre ipsius ad imperium «affectante repulso, Areadnae senatus- «que consultu ac totius exercitus Ana- «stasius silentarius pronuntiatus est «imperator». L'espressione «impe- «rium temtans inuadere» è tolta da Paolo, cf. vol. I, p. 348, nota (h).

9-10. *Ita - sociatus*] ANAST. p. 117, rr. 27-28.

12-22 (*p. 25*). *senator - cessauit*] Id. p. 119, r. 37 - p. 120, r. 15, sostituito

«regia urbe», r. 12, a «ad Anastasium» e «actenus», p. 25, r. 3, a «usque in «praesens» e «papa», r. 5, ad «epi- «scopum», aggiunto dal contesto «ep. «Const.», r. 4, «pro hac re», r. 8, e «Faustus - ceteri», r. 11, e con Paolo, cf. nota (i), «simulque - Probino», r. 9, ed «extincta sunt», r. 15, senza alcun rispetto alla grammatica, collo stesso forse «ueniens», r. 16, da p. 22, r. 16, con offesa alla storia. Finalmente «cir- «citer», r. 15, e «Dalmatia», r. 21, da fonte ignota.

urbe propter quasdam ciuiles utilitates memorias sanctorum apostolorum festiuitate maior^(a) petiit celebrari, quod et tenetur actenus.

Macedonius autem episcopus Constantinopolitanus ad Anastasium Romanum papa^(b) synodicum per Festum mittere uolens, prohibitus est ab imperatore. Porro Festus rediturus Romam pollicitus est imperatori Anastasio persuadere Anastasio pape Zenonis enoticon^(c) recipere. Quem uiuum non reperiens, pro hac re corripit per pecunias multos simulque cum exconsule Probino elegerunt^(d) preter^(e) consuetudinem Romanorum episcopum quendam Laurentium^(f). Faustus autem exconsul et ceteri orthodoxiores consecrauerunt Symmachum unum ex diaconibus. Hinc^(g) ergo turbationes multe ac hominum strages et rapine patrate sunt.) Plerosque ex sacerdotali numero, multos etiam clericorum, perplures ciuium Romanorum^(h) (extincta sunt per tres circiter annos⁽ⁱ⁾, usquequo uidelicet Theodericus princeps ueniens tunc Romam tenens, quamquam Arrianus esset, synodo celebrata locali Symmachum quidem episcopum Rome firmavit, Laurentium uero in Nucerina ciuitate episcopum locari precepit^(k). Qui tamen nullo pacto quiescens, sed seditiones commouens, a Symmacho deponitur et in exilium Dalmatia mittitur et ita simulas cessauit.)

Eo tempore Transamundus, qui fratri Honoricho^(l) apud Africam in Guandalorum^(m) regno successerat, fratris uel patris Genserici secutus perfidiam clausis catholicorum ecclesiis ducentos viginti⁽ⁿ⁾ episcopos in Sardinia exilio religauit, quibus beatus papa Symmachus cotidiana subsidia ministrare non destitit.

Inter has tempestates beatus Fulgentius in confessione fidei et scientia floruit.

His ipsis apud Africam diebus, dum Arrianus quidam Olimpius

(a) *An. maiori* (b) *V papa V² papa³* (c) *In marg. di mano forse di V² Enoticon* genus est quoddam scripture quod contra fidem composuit acacius constantinopolitanus episcopus (d) *An. et elegit dopo multos* (e) *Su ras. d'a. i. pre* (f) *An. Laurentium quendam* (g) *In marg. Heic iterum consentit cum historia miscella per omnia nostre librerie di mano identica alla nota marginale a c. 161 A, cf. p. 4, nota (o)* (h) *P Romanorum extinguerent. Eo* (i) *per - annos] An. per annos tres Teof. ἐπὶ τρία ἔτη senza traccia di circiter* (k) *An. locari praecepit episcopum* (l) *P Honorico* (m) *P Wand-* (n) *P .ccxx.*

- nomine ^(a) <in Elianensium ^(b) balneo ^(c) lauaretur,> indigna quedam et blasphema de sancte Trinitatis fide uerba euomeret, ueniente subito ignito celitus iaculo uisibiliter combustus est ^(d). <Ceterum Deuterius ^(e) episcopus Arrianorum Bizantii ^(f) baptizans quendam uirum nomine Barbam,> dum contra regulam fidei, minorem scilicet 5 Patri Filium sanctumque Spiritum asserere cupiens, baptizaturus dixisset: « Baptizo te, Barbas, in nomine Patris per Filium in Spi- « ritu sancto », statim aqua, que ad baptizandum allata fuerat, ||
- c. 171 nusquam conparuit ^(g); quod aspiciens qui baptizandus erat, confestim ad ecclesiam catholicam fugiens ^(h) iuxta morem fidei bapti- 10 smum Christi suscepit <et omnibus notum fecit miraculum.>
5. Theodericus uero dum per idem tempus pacifice apud Italiam regnaret, per singula quoque ⁽ⁱ⁾ celebriora loca regia sibi habitacula construxit. <Interea Saracenorum incursus in Phenicem et Syriam rursus effectus est post mortem Agari, Uadicharimo fratre ipsius 15 instar turbinis et adhuc uelocius discurrente per loca. Hoc etiam anno, id est imperii Anastasii undecimo, Uulgares per Ylliricum ^(k) et Thracia ^(l) discurrunt priusquam agnoscerentur, eamque crudeliter deuastant. Constantinopolim ^(m) etiam ipsis diebus maximo conflagrauit incendio. Deinde apud Neocesariam ⁽ⁿ⁾ cum ^(o) futu- 20 rum esset ut fieret terremotus, miles ^(p) iter faciens duos milites super eam uidit et alium militem post tergum clamantem: « Con- « seruare domum in qua sepulcrum ^(q) Gregorii est ». Cum autem terremotus factus fuisset, plurima pars ciuitatis corruit excepto ^(r) domo Gregorii thaumaturgi, id est miraculorum operatoris. 25

(a) P nomine corpus aquis balnealibus abluens indigna (b) An. Hel- (ma P el-) (c) V ualneo corr. balneo (d) P est. Barbas quoque quidam Arrianus episcopus, dum (e) V de|uterius corr. d'a. m. deu|terius (f) An. Byz- sempre. (g) P comp- (h) P confugiens (ma Ar 3 H fugiens) (i) P quaeque (k) An. Hillyricum (l) An. Thracem (m) P -lis (n) An. apud Neocaesariam deinde (o) Su ras. m cum forse di deinde rípetuto. (p) V milles abr. la prima l (q) An. sepulchrum (r) An. excepta (ma O excepto)

1. in El. - lauaretur] ANAST. p. 119, r. 31.

3-11. Ceterum - fecit miraculum] Id. p. 122, rr. 1-2 e 5-6.

14-25. Saracenorum - Gregorii thaumaturgi] ANAST. p. 120, rr. 20-29, omesso « Symmachi papae primo et »

dopo « id est », r. 17, e aggiunto con Paolo, cf. p. 22, nota (l), « eamque - « incendio », rr. 18-20.

25-1 (p. 27). id est - Interea] L., dal margine del suo cod. Anastasiano, cf. C, che alla parola « thaumaturgi » ha « mi- « raculorum operatoris ».

Interea Iuliana illustrissima femina, que templum Dei geni- 6.
 tricis^(a) apud Honoratas construxerat, ualde pro Chalcedonensi^(b)
 synodo satagebat, ita ut ei nec imperator quidem multas aduersus
 eam uersutias adinueniens Timotheo communicare persuadere ua-
 5 luerit. Sed nec ipse Timotheus frequenter ad eam pergens hoc
 ei potuit persuadere. Pompeium quoque consobrinum illius et
 huius uxorem, que mulier erat ornata et concedendis beneficiis
 uacans, multis imperator angustiis humiliabat ut zelatores synodi
 et eos qui Macedonio episcopo largiebantur in exilio que necessaria
 10 erant. Deinde quosdam ex principibus precepit in templo San-
 cti Theodori Spharacii super ambonem trisagii additamentum
 ammittere^(c), id est: Qui crucifixus est pro nobis, ita ut
 multitudines indigne^(d) per diem letanie illinc egrederentur, quando
 et Timotheus per commonitorium scriptum omnibus ecclesiis pre-
 15 cepit trisagion in letaniis cum additamento dicendum; quod multi
 metuentes fecerunt, monachi uero alium psalmum psallendo uene-
 runt. Hos autem populus uidens clamauit: « Bene uenerunt or-
 « thodoxi » simultasque multa facta est et incendium domorum mul-
 tarum hac^(e) homicidia dena milia, turba uociferante aduersus
 20 Anastasium et Uitalianum imperator^(f) petente, ita ut fugeret Ana-
 stasius et latitaret ab ipsaque Areadne laceraretur iniuriis utpote
 multorum causa malorum Christianis effectus.

Alamundaro autem principe Saracenorum^(g) gentis baptizato 7.
 Seuerus duos episcopos macula sue prauitatis infectos direxit ei
 25 communicandi. Dei autem prouidentia ille ab orthodoxis bapti-
 zatus fuerat, qui recipiebant concilium. Cumque Seueri episcopi
 subuertere principem a uero dogmate festinarent, mirabiliter eos
 arguit Alamundarus huiuscemodi fabula. Ait enim ad illos:

(a) An. -ne- (ma C -ni-) (b) V calc- agg. l' h nell' interl. d'a. i. (c) An. adm-
 (d) Su ras. dell' ultimo rigo della colonna a lettere serrate id est - ita ut e nel marg.
 sottoposto multitudines indig tutto d'a. i. e di mano di V² per aggiungere id est -
 nobis Appaiono nel rigo raschiato le tracce di ita ut - indig (e) An. ac (f) V imp̄r
 An. imperatorem (g) Su ras. d'a. i. la prima a

1-10. Iuliana - erant] ANAST. p. 125,
 rr. 29-37, agg. da L. « episcopo »,
 r. 9.

10-6 (p. 28). quosdam ex - episcopi]

ANAST. p. 126, r. 30 - p. 127, r. 14,
 agg. « id est - nobis », r. 12, con lo stesso
 ANAST. p. 123, rr. 15-16, che ha però
 « qui crucifixus es propter nos ».

« Litteras », inquit, « accepi hodie, quia Michael^(a) archangelus
 « mortuus est ». Illis uero dicentibus hoc impossibile fore, ait
 princeps: « Et quomodo Deus secundum uos nudus crucifixus est,
 « nisi naturarum esset duarum Christus, quandoquidem nec angelus
 « moriturus? »^(b) Et ita cum confusione Seueri recesserunt epi- 5
 scopi. Igitur Uitalianus, quem populus imperatorem expetierat,
 accepta tota Thrace, Scythia et Mysia Uulgares habens secum et
 multitudinem Hunnorum cepit Anchialum et Odissopolim^(c), com-
 prehendit autem et Cyrillum magistrum militum Thrace et per-
 uenit predas gerendo usque Bizantium^(d); parcens uero ciuitati 10
 apud Sostenium castrametatus est.

8. Anastasius autem desperatione consternatus mittit ex senatu
 quosdam rogans eum pacisci et iurare una cum senatu, quod^(e) ab
 c. 172 exilio episcopos reuocaret apud Heracliam || Thrace. Porro Ui-
 talianus addidit, ut et principes uniuscuiusque scole^(f) iurarent istud, 15
 sed et Macedonius et Flauianus, qui nequiter pulsati fuerant, suos
 reciperent thronos, similiter et reliqui omnes episcopi, et ita cele-
 braretur synodus, Romano et cunctis episcopis conuenientibus et
 communi iudicio probarentur que aduersus orthodoxos sunt pre-
 sumpta. Itaque cum hec imperator, senatus et reliqui principes 20
 populique iurassent et confirmassent ita fiendum^(g), facta est pax
 et ad propria rediit. Hormisda uero Romanus episcopus mole-
 stiis fatigatus a Theoderico^(h), Uitaliano fauente, Ennodium episco-
 pum misit et Uitalianum archidiaconum ad synodum celebrandam
 apud Heracliam. Uenerunt autem et episcopi ex diuersis locis 25
 fere ducenti, qui illusi ab iniquo imperatore ac Timotheo episcopo
 Constantinopolitano recesserunt inefficaces. Impius quippe im-
 perator pacta transgrediens clam intimauit Romano pape ne ue-
 niret. Miserat enim Uitaliano sacram quo transmitteret eam Ro-
 mam, ut papa proficisceretur ad celebrandam apud Heracliam⁽ⁱ⁾ 30
 synodum. Omnis autem populus atque senatus in presentia ma-

(a) *V* michael *corr. d'a. i. michahel* *An.* Michahel (b) *An.* moritur (c) *An.*
 Odyss- (d) *Su ras. d'a. i. V² tiu³* (e) *An.* quo (f) *An.* scholae (g) *An.* facien-
 dum (*ma P* fiendum) (h) *Su ras. la seconda e, di V²?* *An.* Theodorico (i) *An.*
 Heracliam

ledicebat Anastasio tamquam periuro^(a). Porro Uitalianus indignatus aduersus^(b) Anastasium ob periurium^(c) multa mala exercitibus Anastasii et relique reipublice demonstraui occidens, rapiens, armis exuens et postremo ad iniurias^(d) eius unumquemque militem uno
5 ereo nummo uendens.

Interea Hunni, qui dicuntur Saber, transeuntes Caspiae portas 9.
Armeniam et Cappadociam, Galatiam et Pontum depopulati sunt,
ita ut Euchaitam quoque pene peruaderent. Unde et fugiens Macedonius episcopus propemodum periclitaturus saluatus est apud
10 Gangras. Quo comperto Anastasius amare illic eum custodiri precepit, mittens, ut aiunt, qui eum occideret. Defunctus autem apud Gangras positus est in templo Sancti martyris Callinici iuxta reliquias eius multas sanitates efficiens. Quem^(e) cum exanimis iaceret, manu fertur se signaculo crucis signasse. Theodorus autem,
15 quidam ex his qui cum eo erant, uidit eum in somnis sibi dicentem: « Excipe et abiens lege Anastasio et dic: “ Ego quidem
« uado ad patres meos quorum fidem seruauit, non cessabo autem
« increscens Domino usquequo uenias et in iudicium ingredia-
« mur ” ». Eodem anno Alexandrie multi uiri et mulieres ac
20 pueri atrociter a demonibus obsessi repente latrabant. In somnis autem quidam uidit quendam dicentem quia propter anathematis-
mos synodi Chalcedonensis patiuntur ista.

Uicesimo deinde septimo imperii Anastasii anno uidit idem 10.
imperator in uisum^(f) uirum terribilem portantem codicem, qui
25 hunc aperiens et inueniens nomen imperatoris dicit ei: « Ecce pro-
« pter malam fidem tuam deleo quattuordecim », et deleuit eos. Expergefactus autem et aduocato Adamantio preposito dixit ei uisionem. « Et ego », ait ille, « uidi hec ista nocte, quia assistenti
« mihi imperio tuo porcus magnus ueniens et comprehensa pre-

(a) *An.* peiuro(b) *V* aduersus³ *corr. da V¹* aduersus(c) *An.* peiurium(d) *An.* iniuriam(e) *An.* qui (*ma P* quem)(f) *An.* visu

6-22. *Hunni - ista*] ANAST. p. 128, rr. 11-27, omesso, dopo « uendens » del r. 5, « Mundi anno .VIVIII., divinae « incarnationis anno .DVIII. » e sostituito con « Interea », agg. « episcopus » a

« Macedonius », r. 9, e « Chalcedo-
« nensis » a « synodi », r. 22.

23-3 (p. 30). *Uicesimo - predixit*] Id. p. 129, r. 36 - p. 130, r. 7, agg. « deinde », r. 23.

«texta mea proiecit me in terram et interemit». Conuocato ergo Procuro coniectore et dixit ^(a) ei que fuerant uisa. Qui quod ambo forent post paululum morituri predixit.) Anastasius itaque dum in heresi, qua delapsus fuerat, perseueraret duasque in Christo naturas, deitatis uidelicet et humanitatis, Eutychium ^(b) heresiarcem sequens denegaret, Hormisda papa, qui Symmacho successerat, direxit Ennodium, (ut supra memorabi ^(c)), Ticinensem episcopum aliosque cum eo Constantinopolim legatos cum catholice fidei scripto, quatenus Anastasium ad Ecclesie reducerent gremium. Is non solum salubria eorum monita spreuit, sed insuper etiam a suis conspectibus non sine contumelia expulit nauique fragili inpositos mandat, ne uspiam per totam Greciam ad aliqua ^(d) ciuitatum ^(e) accederent.

c. 173 Quam eius impiam temeritatem diuina continuo ultio subsecuta est; nam cum ^(f) septimum et uicesimum imperii annum ageret ^(g) (mortuus est et imperauit pro eo pius Iustinus, uir senior et multum peritus qui a militibus incipiens usque ad senatum profecit. Quidam autem aiunt quod diuino fulmine percussus Anastasius a fulgore perierit.)

11. Anno ab incarnatione Domini (quingentesimo undecimo) ^(h) Iustinus (curopalates Ylliricus ⁽ⁱ⁾ genere, uir) catholicus, Augustali potitus est solio. Ad hunc ob causam redintegrante fidei directus ab Hormisda pontifice uir sanctitate precipuus Germanus, Capuane urbis episcopus, digneque ^(k) susceptus est multorumque dubia corda in fide solidauit.

Eo tempore apud Africam defuncto Transamundo Guandalorum ^(l) rege Arriane perfidie Hildericus ^(m) eius filius ex (Eudocia) captiua Ualentiniani principis filia hortus ⁽ⁿ⁾ Uuandalorum adeptus

(a) et dixit] *An.* edixit (b) *P* Euthicium (*ma* *H1* euthycium *N1* euthichium)
 (c) ut - memorabi agg. nell'interl. da *V*² (d) *P* aliquam (e) *P* ciuitatem (*ma* *A1* *H1* 3 *M* ciuitatum) (f) *P* cum iam (g) *P* ageret, vi fulminis percussus interiit. Anno
 (h) *An.* .DXI. *P* quingentesimo octavo decimo punito Anastasio heretico (i) *An.* Hillyrius (k) *P* digne (l) *P* Wand- (m) *P* Heldericus (*ma* *A1* 3 *H1* 2 hild-) (n) *P* ortus (*ma* *H1* hortus)

15-20. mortuus - genere] ANAST. «tes», r. 20, da ignota fonte, la quale forse trasferì questo titolo da Giustino II a Giustino I, cf. TEOF. p. 234, r. 12.
 26. Eudocia] L. da p. 11, r. 27.

est regnum; qui non patrem hereticum, sed matris catholice monita
sequens recte fidei cultor enituit. Hunc pater Transamundus ad
mortem ueniens, quia cernebat eum catholice parti fauere, sacra-
'menti nodis astringere^(a) curauit, ne umquam in suo regno catho-
5 licis consuleret. Qui mox ut suus genitor uitam^(b) caruit, prius
etiam quam regni iura assumeret^(c), uniuersos episcopos, quos
Transamundus in exilium coegerat, regredi fecit eisue ecclesias
reformare precepit, septuaginta iam et quattuor annis euolutis ex
quo a Gensericho (auio suo) primitus apud Africam ecclesie fue-
10 rant destructe^(d).

(Tertio igitur Iustini principis anno, bello moto inter Romanos 12.
et Persas, misit idem Iustinus legatos et munera ad Zelicben regem
Hunnorum, et repromisit cum iuramentis se imperatori contra
Persas auxilium prestaturus^(e). Mittente autem et Chuade^(f) re-
15 promisit et ipsi. Hoc sane Iustinus ediscens^(g) tristatus est ualde.
Porro direxit ad Persas Zelicbes biginti^(h) milia ad expugnandum
Romanos. At uero Iustinus destinauit Chuadi regi Persarum le-
gationem pro pace et quasi super alio quodam scribens etiam de
Zelicbe significauit quia: « Opitulationis iuramenta cum Romanis
20 « habet » et quia « munera accepit multa et uult proditor Persarum
« fieri », et quia « oportet nos, cum simus fratres, ad amicitiam
« uenire et non a canibus istis illudi ». Tunc Chuades⁽ⁱ⁾ accersiens
secreto Zelicben sciscitatus est si accepisset a Romanis munera
hortatus aduersus Persas. Qui dixit: « Etiam », et iratus Chua-
25 des occidit eum et per noctem missa multitudine Persarum inter-
fecit populum eius, suspicatus quod dolo uenissent ad illum. Quot-
quot autem potuerunt fugire^(k) redierunt ad propria.

(a) P adst- (b) P uita (ma M vitā) (c) P ads- (d) P distractae (ma H3 de-
structae N1 distructę Cf. Pauli Hist. Rom. p. 228, nota (q)) (e) An. praestaturum
(ma O praestaturus) (f) V cuade corr. chuade An. Cuad- sempre (ma P Chuade)
(g) V etdiscens abr. t (h) biginti corr. uiginti o viceversa più probabilmente. (i) D'a.
i. su ras. tunc ch (k) An. fugere

9. auio (sc. avo) suo] L. da p. 11, « tur », r. 11, sostituito « sui », p. 32,
r. 20, a « Iustini », omesse, dopo « pro-

11-20 (p. 32). Tertio igitur Iustini – « pria », r. 27, notizie relative alle
sui anno] ANAST. p. 131, rr. 4-20 e chiese di Antiochia e di Roma ed altro
rr. 23-2 (p. 132) e 4, aggiunto « igi- appresso.

13. Quinto anno imperii Iustini Zathus rex Lazorum recedens a regno Persarum regnante Kabade^(a) et Zathum amante, qui etiam illum in regem Lazorum prouexerat, uenit Byzantium^(b) ad Iustinum et rogauit eum, ut fieret Christianus et ab ipso appellaretur imperator Lazorum. At imperator cum gaudio illo suscepto illuminauit eum et filium appellauit. Prouectus autem imperator Lazorum a Iustino portauit coronam et chlamidem^(c) imperatoriam albam. Quo comperto Kabades Persarum rex significauit imperatori Iustino dicens quia: « Cum amicitia et pax sit inter nos, que
« inimicorum sunt agis et eos qui sub potestate Persarum a seculo
« erant, assumpsisti ». Qui remisit ei: « Nos quemquam subie-
« ctorum imperio tuo neque assumpsimus neque subuertimus, sed
« ascendens Zathus ad imperia nostra procidens deprecatus est, ut
« ab scelesto et pagano dogmate impiisque sacrificiis et errore de-
« monum liberaretur et accederet ad conditorem omnium Deum
« et fieret Christianus. Hunc nos baptizantes absoluimus ad pro-
« priam rationem »^(d). Ex tunc ergo facta est inimicitia inter Romanos et Persas.)
14. At uero in Orientis partibus, dum adhuc eo tempore per loca
c. 174 singula Arriana heresis uigeret, || Iustinus (sexto imperii sui anno) 20
ardore orthodoxe fidei omnimodis satagere cepit, ut hereticorum nomen extingueret, statuitque, ut ubique eorum ecclesias catholica religione consecraret. Quod dum in Italia rex Theodericus Arriana lue pollutus audisset, Iohannem papam simulque cum eo Theodorum Inportunum atque Agapitum consulares uiros alium- 25
que Agapitum patricium Constantinopolim ad Iustinum principem dirigit; mandat per eos interminans, ut, nisi quantocius hereticis suas ecclesias redderet eosque in pace degere sineret, uniuersos Italie populos ipse gladio extingueret. Qui peruenientes ad Augustum cum ab eo digne, ut competebat^(e), suscepti essent, magnis eum de sua suorumque salute solliciti fletibus postulant, ut
30 sue legationis serie^(f), quamquam esset iniusta, libenter exciperet Italieque periture consuleret. Quorum fletibus Iustinus permotus

(a) An. Cab-, così sempre (ma O Kab-) (b) D'a. i. su ras. di m. di V² tiu³ e così frequentemente. (c) An. chlamydem (ma P clamidem) (d) An. regionem (e) P comp- (A1 cump-) (f) P seriem

eis quod petebat^(a) concessit Arrianosque suo iuri^(b) reliquit^(c). Dum hi in itinere demorarentur^(d), Theodericus rabie sue iniquitatis stimulatus Symmachum^(e) exconsulem ac patricium et Boetium senatorem et exconsulem catholicos uiros gladio trucidauit.

5 His diebus extincto a Francis Alaricho^(f) Uuisigothorum^(g) rege 15.
Theodericus per Ibbam suum comitem plus quam triginta milia Francorum cedens Thiodem suum armigerum post mortem Alarichi^(h) generi tutorem Athalarici⁽ⁱ⁾ nepotis constituit. Iohannes uero pontifex reuertens a Constantinopolim^(k), dum cum his, cum
10 quibus ierat, profectus ad Theodericum Rauennam fuisset, Theodericus, malitia^(l) quod eum Iustinus catholice pietatis defensor honorifice suscepisset, eum simul cum sociis carceris afflictione peremit. Sed hanc eius immanissimam^(m) crudelitatem mox animadu-
uersio diuina secuta est; nam nonagesimo nono⁽ⁿ⁾ post hoc facinus
15 die subita morte defunctus est. Cuius animam solitarius quidam apud Liparam insulam, uir magne uirtutis, aspexit inter Iohannem papam et Symmachum patricium deduci et in Uulgani ollam, quae ei loco proxima erat, demergi. Igitur Theoderico tali modo puni-
to Gothi sibi Athalarico^(o), de quo premissum est, ex Theoderici
20 regis filia procreatum, cum eadem Amalasuinta^(p) matre sua in regnum preficiunt^(q).

Interea Kabades Persarum rex, filius Perozi, multa milia Ma- 16.
nicheorum cum episcopo eorum Indazaro uno die peremit una cum senatoribus Persis, qui sensus eorum erant. Filium enim eius
25 nomine Pthasuarsan Manichei a puero instruente^(r) repromittebant ei dicentes quia: « Pater tuus senuit et, si contigerit eum
« mori, principes magorum unum fratrum tuorum faciunt imperato-
« rem, eo quod teneat dogma ipsorum. Nos autem possumus per
« orationes nostras suadere patri tuo abrenuntiare imperio et te pro-

(a) *P* petebatur (b) *P* iure (*ma Ar 3 Hr* iuri) (c) *V* reliquit *corr. d'a. i. reliquit* (d) *P* demorantur (*ma Nr* demorarentur) (e) *P'* Symm- (*ma Ar Nr* simm-) (f) *P* Alarico (g) *P* -tharum (*ma AH2 3* -thorum) (h) *P* Alarici (i) *P* Amalarici (*ma cf. Pauli Hist. Rom. p. 230, nota* (b)) (k) *P* -li (*ma quasi tutti i codd. -lim*) (l) *P* ductus malitia (*ma H3 om. ductus*) (m) *P* inm- (n) *P* octavo (o) *P* Athalaricum (*ma HM -co*) (p) *P* Amalaswinta (*ma Ar 2 H* amalasuinta) (q) *P* praeficiunt. At vero Iustinus (*p. 34, r. 26*). (r) *An.* instruente et sui sensus efficientes

22-13 (p. 34). Kabades - antistitis] ANAST. p. 132, rr. 12-32.

« mouere, ut ubique confirmes dogma Manicheorum ». Qui re-
promisit hoc facere si imperasset. Cum autem hec Kabades
cognouisset, iussit conuentum fieri quasi facturus filium suum
Fthasuarsan^(a) imperatorem et omnes iuuenes Manicheos una cum
episcopo eorum et mulieribus et liberis adesse conuentui, similiter 5
et principem magorum Glonazen et magos et Christianorum epi-
scopum Boazanen dilectum a Kabade utpote medicum optimum.
Et conuocatis Manicheis ait: « Gaudeo super dogmate uestro et
« uolo dare, dum uiuo, filium meum Pthasuarsan ut consentaneum
« uestrum, sed segregate uosmetipsos^(b) ad recipiendum eum ». 10
Qui freti fiducia semetipsos^(c) segregauerunt. Kabades autem
precipiens exercitus suos ingredi omnes concidit gladiis cum episcopo
ipsorum sub conspectu principis magorum et Christianorum antistitis.

17. Igitur cum terremotus apud Antiochiam adhuc teneretur^(d),
Eufrasius^(e) episcopus obrutus est a terremotu et mortuus est, et 15
omnis domus et ecclesia cecidit et pulcritudo^(f) ciuitatis extermi-
nata est; || non enim facta est talis diuinitus ultio in alia ciuitate
per omnes generationes. At^(g) piissimus imperator Iustinus his
cognitis plurimum animo doluit, ita ut ablato diademate a capite
suo et purpura lugeret in sacco sedens per dies multos, adeo ut 20
in die festo procedens ad ecclesiam non passus sit portare coro-
nam uel chlamidem^(h). Porro mense aprili eiusdem quinte indi-
ctionis egrotus imperator Iustinus effectus prouexit, dum adhuc
uiueret, in imperatorem Iustinianum sororis sue filium⁽ⁱ⁾ qui et
coimperauit ei mensibus quattuor. Mense autem augusto eius- 25
dem quinte indictionis Iustinus <obiit> apud Constantinopolim cum
Augustalem dignitatem annis undecim amministrasset^(k).

<EXPLICIT LIBER .XVII.

(a) V fthassuarsan, *abr. la prima s e mutata f in p da V²* An. Pthasuarsan (*ma C P Fthasuarsan*) (b) V uosmetipsos *corr. da V² uosm&ipsos* (c) *Come alla nota precedente.* (d) An. teneret (*ma O teneretur*) (e) An. Euphrasius (f) An. pulchritudo (g) An. Ast (h) An. chlamydem (*ma C clamydem P clamidem*) (i) sororis s. filium] An. nepotem (k) P cum A. d. a. u. administrasset apud Const. in pace quieuit. Anno (p. 35, r. 2).

14-26. *cum terremotus - obiit*] ANAST. r. 14, gli anni della creazione e del-
p. 132, r. 33 - p. 133, r. 9, omesso l'incarnazione.
avanti « cum » e dopo « antistitis », 28-1 (p. 35). *Explicit - .XVIII.*] L.

INCIPIT LIBER .XVIII.)

Anno ab incarnatione Domini quingentesimo bicesimo^(a) primo^(b) 1.
 Iustinianus^(c) Romanorum^(d) <solus> Augustalem adeptus est prin-
 cipatum. Qui mox ut^(e) imperialia iura suscepit, ad reparandum
 5 reipublice statum animum intendit, ac primum per Bilisarium^(f)
 patricium ingentem uirum Persas aggressus^(g) est, qui transgressis
 Romanorum terminis eorum regiones grauiter depopulabantur^(h),
 quos Bilisarius magnis preliis fudit atque ex uoluntate principis Con-
 stantinopolim triumphans ingressus est. Interea <rex Herulorum,
 10 Gretes nomine, uenit Constantinopolim cum populo suo et petiit
 imperatorem quo fieret Christianus. Qui baptizatum in Theopha-
 niis suscepit eum ex baptismo repromittentem auxiliari ei in qui-
 buscumque uoluisset.

Eodem anno adhesit Romanis mulier quedam ex Hunnis qui
 15 dicuntur Saber, barbara, nomine Boazer, uidua, habens secum
 Hunnorum milia centum. Tum et rex Hunnorum qui sunt iuxta
 Bosphorum, nomine Gorda, accessit ad imperatorem et factus Chri-
 stianus susceptus est ab imperatore, et multis ei prestitis donis
 misit eum in regionem ipsius ad Romanas custodiendas res et
 20 Bosphorum ciuitatem, que, pro eo quod Romanis boues per singulos
 annos pro pecuniis inferebat, Bosphorus appellata est. Locauit
 autem et numerum militum Romanorum et tribunorum custodire
 ciuitatem propter Hunnos et exigere tributa boum.

(a) *P* vicesimo (b) *P* nono (c) *P* Iustinianus sororis Iustini filius (d) *P* Ro-
 manorum principum nonus ac quadragesimus Augustalem (e) *P non ha ut* (*ma A2² M²*
N¹ agg. sopra o in marg. ut) (f) *P* Bel- *sempr.* (g) *P* adgr- (h) *P* popul-

3. *solus*] L. da ANAST. p. 133, di seguito al passo surriferito, om.
 rr. 9-10: «singulare imperium Iusti- «autem» dopo «rex», r. 9, «ad Ro-
 nianus imperator optinuit». «manos confluxit et» dopo «nomine»,

9-3 (p. 37). *rex - conuersionem*] r. 10, e mutato «interea tertio» in «ter-
 ANAST. p. 133, r. 10 - p. 134, r. 20, «tio namque», p. 37, r. 1, cf. nota (a).

2. Promulgauit autem formam ^(a) de episcopis et oeconomis ^(b) et orphanotrophis et exenodochis ^(c), ne hereditate possiderent nisi que, priusquam prouherentur, habuisse probarentur, de quibus et testamentum emittere potuissent. Ab hora uero qua promeretur ^(d), neminem habere licentiam disponendi, sed omnia ipsius uenerabilem domum hereditari. Et exposuit imperator leges ualidas contra libidinosos ^(e); et multi puniti sunt et factus est timor multus et cautela. Renouauit etiam contrarias leges faciens singularem codicem et uocans eum Nouellas constitutiones, in quibus non permittit principem in locis quibus preest emere possessionem aut edificare domum aut hereditari extraneam personam, nisi quis sibi cognatus existat. Eodem anno passa est a diuina indignatione rursus Anthiocia ^(f) post duos annos priori ^(g) passionis, et factus est terremotus magnus et tempestas grauissima. Et letaniam faciebant qui remanserant omnes dulciati ^(h) clamantes et proicientes se pronos super niues clamantes: « KYRIE ELEISON » ⁽ⁱ⁾. Apparuit autem in uisu cuidam Dei cultori homini, ut diceret omnibus residuis quo suprascriberent in superliminaribus suis: « CHRISTUS NOBISCUM. « STATE ». Quo facto stetit ira Dei. Et ^(k) rursus imperator et Augusta multas pecunias donauerunt in recuperationem et edificationem Anthiocensium ciuitatis quam et cognominauit Theupolin.
3. Porro duodecimo kalendarum aprilium septime indictionis irruit Alamundarus Zecices regulus Saracenorum et depredatus est primam Syriam usque ad terminos Anthiochie in locum qui dicebatur Litargum, et occidit multos et incendit exteriora Calcedonis ^(l). Et audientes primores Romanorum exierunt aduersus eum. Quo comperto Saraceni una cum Persis sumpta preda seu captiuis fugierunt. Preterea Samarite et Iudei in Palestina ^(m) imperatorem quendam Iulianum coronantes et arma contra Christianos mouentes rapinas et homicidia et incendia operati sunt, quos Deus tradidit in manus Iustiniani et interemit omnes et decollauit Iulianum tyrannum.

(a) *An.* formam imperator (b) *V* oecomis *corr.* oeconomis (c) *An.* xenodochis
 (d) *An.* promoueretur (*ma O* promeretur) (e) *V* libidinosos *abr. b e corr.* liuidinosos
 (f) *V*² -tioch-, *così ai rr. 21, 24 &c.* *An.* -tioch- *sempre.* (g) *An.* prioris (h) *An.* disculciati (*ma O* dulciati) (i) *An.* KYPIE EAEIEN (k) *Su ras.* Et forse di et
 (l) *An.* Chalc- (m) *Corr. d'a. i.* p^halestina

Tertio namque^(a) imperii sui anno Iustinianus imperator promulgavit, ne militaret^(b) Pagani nec heretici nisi soli orthodoxi Christiani, dans illis et indutias usque ad menses tres ad conversionem.

Interea^c Athalaricus^(c) Gothorum rex, cum necdum expletis
 5 quattuor annis regnasset, inmatura morte preuentus uite subtractus est. Cuius mater Amalasuinta^(d) post eius funus Theodatum sibi socium adsciuit in regnum. Sed Theodatus isdem inmemor collati^(e) beneficii eam post dies aliquot in balneo strangulari precepit. Et quia ipsa, dum adiuueret, se suumque filium commendauerat
 10 principi^(f), audita Iustinianus Augustus eius morte, graui mox aduersus Theodatum iracundia exarsit.

Sentiens se Theodatus infensum habere principem, beatum 4.
 papam Agapitum Constantinopolim dirigit, quatenus ei apud Iustinianum facti in punitatem impetraret. Qui sanctus pontifex dum
 15 Iustinianum principem adisset, facta^(g) cum eodem de fide collatione repperit eum in Euticetis^(h) dogma corruisse, a quo primitus graues beatus antistes minas perpressus est. Sed cum illius inconcussam in fide catholica repperisse⁽ⁱ⁾ Iustinianus constantiam cerneret, siquidem ad hoc usque uerbis progressum fuerat, ut talia a
 20 presule audiret: « Ego ad Iustinianum imperatorem christianissimum uenire desideravi, sed Dioclitianum inueni », tandem ex uoluntate Dei eius monitis acquiescens^(k) ad catholice fidei confessionem cum multis pariter, qui similiter desipiebant, regressus est. Anthimum^(l) quoque eiusdem regie ciuitatis episcopum pre-
 25 phate^(m) hereseos defensorem conuictum publice communione priuauit ac persuaso principe in exilium coegit. Nec multo⁽ⁿ⁾ post idem pontifex apud eandem urbem diem obiit^(o).

(a) Tertio namque *su ras. di Interea tertio, come è nel testo di Anast., per sopprimere forse la ripetizione di interea che ricorre quattro righe appresso.* (b) *An. militarent*

(c) *P Atal- (ma Ar 3 H) athal-)* (d) *P Amalaswinta (ma Ar 2 H -suinta)*

(e) *P conl-* (f) *P principi commendauerat (ma AH comm. prin.)* (g) *V facta³ abr. 3*

(h) *P Euticetis (ma Ar -tice- Nr -tiche-)* (i) *P non ha repperisse (ma A3 ha reperisse*

H repperisset) (k) *P adq-* (l) *P Antimum (ma H ed altri codd. anthimum)* (m) *P*

praefatae (n) *P multum (ma A2 corr. multo)* (o) *P obiit. Interea ad Africam,*

quam iam multis labentibus annis Wandali possidebant, a Iustiniano cum exercitu Belisarius missus est, qui mox proelio cum Wandalis commisso eorum magnas copias fudit regemque ipsorum Gelimerum vivum capiens Constantinopolim misit. Carthago quoque post annum suae excisionis nonagesimum sextum recepta est. Porro (p. 44, r. 20).

5. (Septimo deinde imperii Iustiniani anno facta^(a) sunt Uandalica^(b) bella. Episcopus autem quidam Orientalis partis^(c) imperatorem Iustinianum deterruit dicens ex Deo sibi uisionem factam iuuentem sibi ad imperatorem accedere et postulare, ut Christianos qui erant in Lybia^(d) liberaret a tyrannis. Quibus imperator auditis
5 retinere mentem ultra non potuit, sed tam exercitum et naues armis circumdedit et uictualia preparauit Bilisariumque^(e) improcinctu^(f) esse precepit, in Lybiam pretorem mittendum, quem et pretorem imperator principaliter in omnibus statuit. Erat autem cum eo et Procopius harum rerum conscriptor. Proficiscentes
10 autem a regia urbe adierunt Habidum^(g). Bilisarius uero curabat quatenus^(h) uniuersus stolus simul nauigaret et in predium idem ipsum diuerteret. Cumque ad Syciliam⁽ⁱ⁾ peruenisset, misit Procopium^(k) conscriptorem Syracusam, si forte inueniret quosdam qui se in Libiam ducerent. Ipse uero stolo accepto ad Cauca-
15 nam properauit uillam ducentis a Syracusa stadiis differentem. Procopius ergo Syracusam ingressus escas emit; consecutus quoque est inopinate uirum qui sibi fuerat amicus a puero quique experimen- tum habens Lybie locorum et maris, tres tantum dies transierant ex qua^(l) Kartagine uenerat, et asseuerabat omnem securitatem
20 habere illos et haud metuere quemquam eorum, quod aduersus se mouetur exercitus, ita ut a quattuor mansionibus malis^(m) Gelimer moraretur. Hunc ergo assumptum Procopius ad Caucana perueniens Bilisario presentauit.
6. Quibus compertis Bilisarius transmeauit et exiuit in quoddam
25 predium; aggeremque ac uallum profundum facientes castrametati sunt. Ubi et cum locus inaquosus esset, uallo effosso terra pro-

(a) *Su ras. V² anno fac* (b) *V uandalica V² u^vandalica An. Vandalica (ma anche P Vuand- da correç. di Vand-)* (c) *V parti corr. partis* (d) *An. Liby-, così sempre.* (e) *Su ras. di e la prima i, così al r. 11. An. Bel- sempre.* (f) *An. in procinctu (ma CP impr-)* (g) *An. Abydum (ma O Habydum)* (h) *An. quatinus* (i) *An. Siceliam (ma C Sycel-)* (k) *V precopium corr. d' a. i. proc-* (l) *An. quo (P quo a)* (m) *An. maris (ma O malis)*

1-19 (p. 44). *Septimo - optinuit*] ANAST. p. 134, rr. 21 e 28 - p. 140, r. 8, agg. « deinde », r. 1, om. dopo « emit », r. 17, « apud Amalasuntham, uxorem

« Theuderichi, matrem autem Atalarichi regis Italiae, amicitiam erga « Iustinianum habentium » e cf. app. crit. a p. 40, note (d) ed (e).

tulit aquam ad omnem utilitatem animantibus^(a) et ^(b) exercitibus. Sequenti uero die populus ad predam prorupit. Pretor autem his accersitis hec ad eos locutus est: « Uiolentia^(c) quidem inferre alienisque pasci iniustitia est in omni tempore maximeque nobis in
 5 « periculis constitutis. Ego enim in hoc^(d) fisus in hanc uos
 « terram transuexi, ut iustitia et opere bono tam Deum placemus
 « quam Afros ad nosmet^(e) attrahere procuremus. Hec autem
 « uestra intemperantia in contrarium uobis proueniet et aget ut
 « Afri Uandalis^(f) auxilientur. Sed acquiescentes uerbo meo
 10 « ementes escas asportate et neque iniusti esse uideamini neque
 « amicitiam Afrorum in inimicitiam^(g) conuertatis, sed Deum potius
 « placare studete, cessate insilire in aliena et lucrum excutite periculis plenum ». Mittens autem Bilisarius electum exercitum urbem sine labore comprehendit. Noctu enim ad eam accedentes et
 15 una cum introeuntibus plaustis rusticorum ingredienti hanc optinuerunt. Et cum dies factus fuisset tam sacerdotem quam huius primos captantes ad pretorem destinauerunt. Bilisarius itaque Cartagine^(h) capta commouebat⁽ⁱ⁾ milites dicens: « Uidete quanta
 « prospera facta sint nobis, quoniam sobrietatem erga Afros ostendimus, uidete, honestatem in Kartagine conseruate et ne quis
 20 « quemquam opprimat nec quicquam ipsius subripiat. Cum enim
 « multa mala fuissent a Uandalis barbaris uiris perpassi, imperator
 « autem^(k) noster ad auxiliandum eis nos misit et ad libertatem
 « donandam ».
 25 Hec commonens Kartaginem introiuit et ascendens palatium 7.
 in Gelimeris solio sedit. Ad quem accedentes^(l) negotiatores Kartaginis et quotquot iuxta mare manebant queritantes se rapinam a classibus pertulisse. At uero Kalonymum^(m) nauium principem iuramento constrinxit quatenus⁽ⁿ⁾ omnia que rapta fuerant asportaret
 30 et propriis dominis redderet. Qui defraudans ex eis et peiurans non post multum uindictam exsoluit; nam extra sensus effectus

(a) An. tam anim., *ma il tam agg. dall'edit.* (b) An. quam (c) An. violentiam
 (d) V hoc d'a. i. l' h (e) Su ras. la t (nosmet corr. nosm& da V²) (f) u^vandalis
 agg. d'a. i. v, così al r. 22. (g) in inimicitiam] V ininnicitiam *abr. la seconda gamba della terza n e agg. mi nell'interl.* (h) An. Kart- (i) An. commonebat (*ma O commovebat*) (k) An. non ha autem (l) An. accedunt et (*ma O accedentes*) (m) An. Cal- (*ma C Kol- P Kal-*) (n) An. quatinus

suam ipsius linguam comedens obiit. Ita uero pretor sine tumultu urbem possidebat ut nec iniuriam quempiam^(a) inferret homini nec in foro quisquam^(b) obserare domum contingeret sed ementes milites manducabant^(c). Eos uero Uandalos qui ad sacra confugerant, fide prestita educebat. Murorum autem ciuitatis diligentiam 5 exhibebat, cum antea neglegentia ruerent. Porro dicebant et uetus uerbum Kartagine dictum, uidelicet: « Gamma persequabatur^(d) Beta, « nunc Beta Gamma ». Quod uidetur^(e) esse perfectum. Prius enim Genserichus^(f) Bonifatium insecutus est, nunc uero Bilisarius^(g) Gelimerem. 10

8. Preterea tot pecunias multitudo repperit quod^(h) in nullo loco umquam esse contigerat. Denique Romanorum principatum depopulantes, pecunias multas in Lybiam transtulerunt. Et cum ipsa regio optima et fecunda esset, pecuniarum reditus eis effecti sunt multi. Nonaginta quippe et quinque annis Uandali Lybiam 15 tenuerunt et cum multas diuitias collegissent, in illa die in Romanorum manus omnes diuitie redierunt. In tribus enim mensibus cum pugnasset Bilisarius, id est a kalendis septembribus⁽ⁱ⁾ usque ad kalendas decembrias, totam Lybiam subdidit. Misit autem Iohannem Armenium cum ducentis electis persequi Gelimerem donec 20 eum uiuum aut mortuum comprehenderet. Qui preoccupans Gelimerem comprehensurus erat, nisi res contigisset huiusmodi. Huiusmodi quidam ex Bilisarii armigeris erat cum Iohanne, qui uino inebriatus uidens auem super arborem insidentem, tenso arcu iecit aduersus auem, et auem quidem consecutus non est, Iohannem 25 uero retro in ceruicem percussit. Qui plagatus mortuus est multum luctum tam imperatori Iustiniano et Bilisario quam cunctis Romanis et Kartaginensibus derelinquens.
9. Taliter Gelimer effugiens illa die ad Maurusios properauit; quem Bilisarius persecutus in Papua monte in nobissimis Numidie 30

(a) An. quampiam (ma P quemp-) (b) An. quosquam (c) V manducabantur
abr. ur An. manducabant et laetabantur (d) V persequetur corr. da V² nell'interl. per-
sequabatur (e) Beta Gamma quod uidetur agg. V² a pie' di colonna; non è in An. (ma
cf. Teof, cod. h = Vat. Graec. 978 del sec. XI o XII, che dopo βῆτα agg. καὶ πάλιν τὸ
βῆτα διώξει τὸ γάμμα e l' editore annota: « nescio utrum coniectura assecutus an ex
antiquo exemplari; eadem Proc. reliqui et A[nast.] omittunt ». (f) Su ras. d'a. i. -nse-
An. Gezerichus (g) La prima i su ras. di e (h) An. quot (i) An. Octobribus

circumclusit, hunc obsidens per hiemem deficientibus ei omnibus necessariis. Panis enim apud Maurusios non fit neque uinum neque oleum, sed far et ordeum immaturum^(a) ut irrationabilia animalia comedunt. Hos Gelimer incidens scribit ad Pharan^(b), quem
 5 dimiserat Bilisarius ad custodiendum eum, ut mitteret sibi cytharam^(c) et panem unum et sphongiam. Pharas autem hesitatebat quidnam esset hoc, donec qui detulerat epistolam dixit quia:
 « Panem quidem desiderat uidere Gelimer, non uidens panem ex
 « quo ascendit in montem, sphongiam autem propter oculos non
 10 « lotos ac per hoc lesos, quatenus^(d) hos sinceros sphongia reddat,
 « porro cytharam^(e) ut calamitatem ea^(f) lamentetur et defleat ». His auditis Faras condolens et fortunam humanam deplorans secundum eius scripta faciebat et omnia mittebat quecumque Gelimer egebat. Preterea cum hiemps^(g) transisset, metuens Gelimer ob-
 15 sidionem Romanorum et cognatorum misertus filiorum qui uermes in eadem miseria fecerant, dissolutus est mente et ad Faran scripsit, quod fidei uerbo recepto ipse et qui secum erant ad Bilisarium properarent. Quo hunc certum iureiurando reddente assumptis omnibus Kartaginem uenit, Bilisarius autem hunc gra-
 20 tanter recepit.

At uero Gelimer ridendo ad Bilisarium^(h) introiuit. Quem 10. alii quidem superfluitate passionis excessisse que sunt nature delerumque⁽ⁱ⁾ suspicabantur effectum. Amici uero huius et sagacem hominem hunc esse cogitabant et cum fuerit rex et regii generis et uirtutem ualidam pecuniasque magnas habuerit, quoniam
 25 in fugam uersus est et mala in Papua pertulit et nunc ut captiuus ductus est, nihil, preter multo risu digna, que hominum sunt arbitratum eum esse perhibebant. Bilisarius autem hunc cum principibus omnibus Uandalorum non in dehonoratione custodiebat, ut ad imperatorem Iustinianum Bizantium duceret. Kyrillo^(k)
 30 uero statim Bilisarius cum capite Ztatzonis^(l) fratris Gelimeris in Sardo insulam misso, que Kyrnus^(m) uocabatur primum, hanc Ro-

(a) An. imm- (b) An. Far- (P Farr-) così al r. 6. (c) An. cith- (ma P cyth-)
 (d) An. quatinus (e) An. cith- (ma O cyth-) (f) V ea corr. d'a. m. ea³ (g) V hiemps
 (come An.) corr. d'a. i. hiems (h) Su ras. la prima i (i) V deleru³ que corr. d'a.
 i. deleru³q;| abr. que nel rigo sg. (k) An. Cyr- (ma P Kyr-) (l) An. Tzatz- (ma
 P Ztatz-) (m) An. Cyr- (ma O Kyr-)

manis subegit. In Cesariam autem, que est in Mauritania, Iohannem alium destinavit, que triginta dierum itinere a Kartagine distans penes Gadir et solis occasum iacet, aliumque Iohannem, ex protectoribus unum, in fretum quod est in Gadiris et in castellum quod Septum uocant direxit. Porro in insulas que iuxta oceanum sunt, Maioricam scilicet et Minoricam, Apollinarium^(a) destinavit uirum bonum. Misit autem et in Siciliam^(b) quosdam Afrorum et castrum Uandalorum comprehendere iussit. Gothi uero qui hoc custodiebant, matri Atalarici^(c) hec nota fecerunt. Que scribit ad Bilisarium ne idem castrum tyrannide caperet, quousque imperator Iustinianus sciret et quod sibi esset uisum efficeret. In his ergo Uandalicum bellum finem accepit.

11. Uerum inuidiam, utpote in magna felicitate, fieri contigit etiam in Bilisarium. Quidam enim derogauerunt ei penes imperatorem, quod tyrannidem meditaretur. At^(d) imperator misso Salomone^(e) temptat Bilisarii uoluntatem utrum cum Gelimere et Uandalis Bizantium ueniret, an manens illuc eos transmitteret. Bilisarius autem Bizantium profectus est Salomone pretore Lybie derelicto. Cumque Bilisarius Bizantium^(f) una cum Gelimere et Uandalis peruenisset, magna premia percipere meruit, qualibus nimirum temporibus priscis Romanorum pretores in maximis uictoriis digni efficiebantur. Sexcentis enim annis transactis nemo ad talem peruenit honorem nisi Titus, Traianus et alii imperatores qui magistratum contra barbaricas nationes optinentes mirabiliter triumpharunt; exuuiisque ostensis et ex bello mancipiis in media urbe pompis hec puplicauit, quod triumphum uocant Romani, sic ueteri quidem modo sed pedestri incedens in^(g) domo sua usque ad Yppodromum^(h). Erant autem exuuie quotquot amministratorio⁽ⁱ⁾ principis ordini competeabant, id est throni aurei et rede^(k), quibus regum uxores uehuntur, ornatusque de lapidibus pretiosis compositis^(l), argenti quoque multa milia talentorum et diuersorum imperialium uasorum, que Genserichus^(m) Romano dispoliato palatio

(a) An. Apolin- (b) An. Siceliam (ma P² Siciliam), così a p. 44, r. 8.
 (c) An. Atalarichi (d) An. ast (e) An. Sol- (ma O Sal-), così al r. 18. (f) Su ras.
 V² tium solo per sostituire una forma a un'altra di nesso delle lettere t e i (g) An.
 e (ma O in) (h) An. Hippodromium; così appresso. (i) An. adm- (k) et rede] V²
 su ras. t e de (l) An. compositus (m) V ge...richus V² gens•richus An. Gezerichus

Africam tulit, inter que et Iudeorum uasa que Uespasiani Titus post captam Hierusolimam ^(a) Romam detulerat. Mancipia uero erant ex triumpho tam ipse Gelimer uestimentum quoddam portans purpureum et cognatio eius uniuersa, Uandalorum quoque
 5 quotquot ualde prolixè stature ac boni corporis erant. Cumque Gelimer in Yppodromium peruenisset et tam imperatorem supra tribunal sedentem quam ex utraque parte uulgus astans uidisset, non quiescebat clamans: « Uanitas uanitatum, omnia uanitas ». Pertingentem autem eum iuxta imperatoris tribunal purpura eius
 10 ablata prouexit cadere et adorare coegerunt imperatorem. At uero imperator Gelimeri predia in Galatia multa contulit et amoena et cum omnibus cognatis suis in his habitare permisit. Uerum hunc in patricii ordinem non prouexit, eo quod ^(b) ab Arrii secta discedere minime consentiret.

15 Salomone ^(c) preterea rempublicam moderante Maurusii prelium aduersus Afros mouerunt. Porro Maurusii ex gentibus descendunt quas Hiesus ^(d) Naue ex regione Fenicum a Sidone ad Egyptum usque habitantes abegit. Qui peruenientes Egyptum et non recepti ab eis ad Lybiam ueniunt, et hanc inhabitantibus eis
 20 nobissimo tempore imperatores Romani terram optinentes hanc Hoen nominauerunt statuantes titulos duos supra magnum fontem ex lapidibus candidis concauos, habentes litteras Feniceas dicentes hec: « Nos sumus qui fugimus a facie Ihesu latronis filii Naue ». Erant autem et alie gentes in Africa primum indigene habentes
 25 regem Asclepium qui Eraclio ^(e) corregegnauit, que ^(f) Terre filium esse asseuerauerunt, qui Kartaginem condiderunt. Salomon autem a Kartagine sumptis exercitibus contra Maurusios properauit, qui in fugam uersi et se in precipitia demergentes ^(g) semedipsos ^(h) interficiunt. Mortua uero sunt in hoc bello Maurusiorum quinquaginta ⁽ⁱ⁾, Romanorum uero penitus nullus, quin nec ictum quisquam eorum ullum accepit, sed omnes incolomes ^(k) uictoriam consecuti sunt. Plurimi uero principum ipsorum Romanis adiuncti sunt;

(a) *An. Hierosolymam* (b) *V quo V² quod* (c) *An. Sol-, così al r. 26 e sempre.* (d) *An. Ies-, così al r. 23.* (e) *An. Her-* (f) *An. quem* (g) *An. demergentes* (h) *V semedipsos V² semetipsos* (i) *An. milia q. (ma O om. milia)* (k) *An. incolomes (ma O incolomes)*

mulierumque atque puerorum tantam multitudinem Romani ceperunt, ut ovis pretio seruum Maurusium emere uolentibus uendarent. Et tunc eis uetus eloquium cuiusdam diuine femine contigit, quia: « Maledictione multitudo eorum a uiro sine barba perit ». Salomon quippe a puero eunuchus preter uoluntatem effectus est 5 pre passione genitales partes ^(a) amittens. Porro totam Lybiam ^(b) percepta Kartaginem rediit.

13. Preterea uere incipiente missus est Bilisarius Siciliam Romanis facere tributariam. Ubi eo hiemante Romani Lybie contra Salomonem simultates fecerunt hoc modo: acceptis enim interemptorum uxoribus Uandalorum habebant et agros earum ut suos et soluere imperatori pro eis tributa nolebant. At uero Salomon commonebat eos ne ^(c) contradicerent imperatori, sed huic que deliberata fuissent penitus redderent. Ceciderunt autem quidam eorum maximeque Gothorum in Arrii sectam, quos sacerdotes ecclesie segregabant et nec liberos eorum baptizare uolebant. || Unde et in die festo simultas effecta est. Consiliati uero sunt milites Salomonem in templo perimere; qui hoc audito suadere eis recedere a seditione temptabat, quod non post pauca optinuit.) 10
14. Porro dum Agapitus <Romanus> pontifex, qui a Iustiniano principe pacem Theodato postularat, apud Constantinopolim obisset, Iustinianus Bilisarium ^(d) patricium multis iam preliis gloriosum aduersum ^(e) Theodatum dirigit utque etiam Italiam a Gothorum seruitio liberaret. Bilisarius itaque dum aliquantum temporis apud Siciliam moram faceret, rex Gothorum Theodatus extinctus est. 25 Huius in locum Uuitigis successit, qui mox ut regnum inuasit, Rauennam profectus Amalasuinte ^(f) regine filia ^(g) per uim auferens sibi in matrimonium iunxit. Conceptas ergo contra Theodatum Bilisarius belli uires in Uuitigis ^(h) conuertit egressusque e Sicilia ad Campaniam Neapolim uenit. Quem Neapolitani ciues noluerunt excipere. Qui indignatus acriter ad eiusdem urbis expugnationem totis se uiribus erexit aliquantisque fortiter inpugnatam die-

(a) *V* partens *corr.* partes
sempr. (e) *P* aduersus
 (h) *P* Guitigis

(b) *An.* tota Libya (c) *V* nec *abr.* c (d) *P* Bel-

(f) *P* Amalaswintae (*ma* *H2* -suin-)

(g) *P* filiam

bus tandem per uim capiens ingressus est tantamque^(a) non solum in Gothos, qui ibi morabantur, sed etiam in ciues ira deseuit, ut non etati, non sexui, postremo non^(b) sanctimonialibus uel ipsis etiam sacerdotibus parceret; uiros in conspectu coniugum, miserabili^(c) uisu, perhimens^(d), superstites matres ac liueros^(e) captiuitatis iugo abduxit^(f), cuncta rapinis diripiens, nec a sacrosanctis ecclesiis expoliandis abstinuit^(g). Indeque egrediens Romam properauit. Quo Romam ingresso Gothi, qui in Urbe morabantur, noctu egressi relictis patentibus portis Rauennam confugiunt. Uuitigis^(h) ut talia comperit, mox aduersum Bilisarium Romam cum ingenti exercitu uenit. Bilisarius non aptum sibi bellandi tempus coniciens, intra Urbis se moenia clausit eamque munitionibus circumsepsit⁽ⁱ⁾. Gothi Urbem obsedentes^(k) uniuersam^(l) per circuitum direptionis^(m) et incendiis absumunt, quoscumque Romanorum reperiunt⁽ⁿ⁾, gladio extinguunt; cuncta sacra loca denudantes, ipsis etiam uenerabilium martyrum tumulis manus impias inferunt; continue Urbem inpugnant, sed cauta Bilisarii defensatur industria.

Preter belli instantia^(o) angebatur insuper Romam^(p) famis penuria; tanta siquidem per uniuersum mundum eo anno maximeque apud Liguriam fames excreuerat, ut, sicut uir sanctissimus Datus Mediolaniensis^(q) antistes retulit, plerique matres infelcium natorum membra comederent. Cumque per annum continuum Gothi Romam obsedissent, demum terrii Rauennam redere^(r). Bilisarius uero^(s) <sedule a papa Siluerio acriter increpatus, cur tanta ac talia homicidia Neapolim perpetrasset, tandem correptus et penitens rursus> proficiens^(t) Neapolim <et uidens domos ciuitatis depopulatas ac uacuas, tandem reperto consilio recuperandi populi colligens per diuersas uillas Neapolitane ciuitatis uiros ac mulieres domibus ha-

(a) *P* tantaque (b) *D'a. i. su ras. non* (c) *P* miserabile (*H32* miserabili)
 (d) *P* perimens (e) *P* liberos (f) *P* adduxit (g) *Su ras. d'a. i. ab P* abstenuit
 (*ma A1 &c. N1* abstinuit) (h) *P* Guitigis (*ma H2 3* uuitigis) (i) *V* circu3se3psit
P circumsepsit (k) *P* obsid- (*ma H1* obsed-) (l) *P* -sa (m) *P* -nibus (n) *P*
 repperiunt (o) *P* -am (p) *P* Roma (q) *P* -nensis (r) *P* rediere (s) *P* vero pro-
 ficiscens Neapolim eamque, ut competebat, ordinatam (*p. 46, r. 15*). (t) *P* proficiscens

25-15 (*p. 46*). *sedule - min. sciebant*] nota 31, *p. LXVII*, dell'ed. Eutropiana
 Da fonte ignota. Cf. MOMMSEN alla del DROYSSEN.

bitaturos immisit, id est Cumanos, Puteolanos et alios plurimos Liburia degentes et Plaia et Sola et Piscinula et loco Troccla et Summa aliisque uillis nec non Nolanos et Syrentinos et de uilla que Stabi dicitur, adiungens uiros ac mulieres, simulque et de populis Cimiterii adiunxit.

16. Non post longum tempus rursus^(a) Africam pugnaturus cum Uandalis pergens uictoriam de eis adeptus est. Ex quorum reliquis captiuorum Africe terre nec non et Sicilie et Syracuse ciuitatis simulque ciuitatum Calabrie, id est Regium, Maluitum, Consentiam, uillarumque earum populos atque totius Apulie colligens depopulatam ciuitatem impleuit. Tamen sepiissime in collectione populorum de singulis urbibus uenientium solet accrescere stultiloquium: annualiter illis || dirigebat pretor Sicilie uirum nouilem ac sapientem qui iudicaret et discerneret ea que illi minime sciebant. At uero Bilisarius Neapolim ordinatam relinquens Romam regressus est. Statimque ei a Theodora Augusta preceptio allata est, ut papam Siluerium conuinctum^(b) accusatione falsorum testium in exilium truderet, eo quod Anthimum^(c) hereticum Constantino-
politanum episcopum recuperare noluisset. Quod Bilisarius, licet nolens, nihil moratus effecit. Pulsus denique est^(d) papa Siluerius ad Pontiam insulam, in qua et exulans obiit.
17. Uuitigis^(e) uero coacto rursus in unum magno Gothorum exercitu cum Bilisario conflixit factaque maxima suorum strage in fugam conuersus est. Quem Iohannes magister militum cognomento Sanguinarius noctu fugientem persequens uiuum comprehendit Romanque ad Bilisarium adduxit. Patrata Bilisarius uictoria Constantinopolim rediit secum Uuitigis deferens. Quo uiso Iustinianus ualde letatus est eumque non multum post patricium effectum administrationem illi iuxta Persarum terminos tribuit ibique Uuitigis degens uitam finiuit. Bilisarius uero dignis euectus honoribus iterato ad Africam aduersum^(f) Uuintharit^(g) mittitur, qui Uuandalos rursus sollicitans apud eos arripuerat^(h) regnum. Qui⁽ⁱ⁾

(a) *Nell'interl. d'a. i. rursus* (b) *P convictum* (c) *P Antimum (ma (A3) M² anthimum)* (d) *P ha est dopo insulam* (e) *P Guitigis (ma (H3) uuitigis), così ai rr. 27 e 30.* (f) *P aduersus* (g) *P Guintarit, così a p. 47, r. 1 (ma H3 uuintar- rith, così appresso).* (h) *P arripuerat (ma A1 N1 arripuer-)* (i) *P Belisarius*

ut Africam attigit, Uuintharith sub dolo pacis ilico peremit res-
 duosque Uuandalorum reipublice iugo substrauit. Uictor exinde
 Bilisarius Romam uenit, auream crucem centum librarum pretio-
 sissimis gemmis exornatam, in qua suas uictorias descripserat, beato
 5 Petro per manus pape Uigilii obtulit ^(a).

His ipsis apud Casinum ^(b) temporibus post solitariam uitam
 sancto degens cenobio stipendiis ^(c) beatissimus pater Benedictus
 nec minus futurorum prescius radiabat uirtutibus.

Hac etiam etate gens Langobardorum amica tunc populi Ro- 18.
 10 mani apud Pannonias degebat, quibus in regni gubernaculo Au-
 doin ^(d) preerat. Is eo tempore cum Turisendo Gepidarum re-
 gem ^(e) confligens per Alboin suum filium iuuenem strenuum
 uictoriam nactus est. Denique inter ipsas Alboin sese acies
 Turismodum Turisendi regis filium appetentem alacriter aggres-
 15 sus ^(f) extinxit perturbatisque hac occasione Gepidis suis uictoriam
 peperit.

At uero apud urbem Romam papa Uigilius ob eandem qua et
 decessor suus causa ^(g) indignationis ^(h) Auguste per Antimum scri-
 bonem ductus Constantinopolim indeque in exilium actus est.

20 Capto igitur Uuitigis Gothi Transpadini ⁽ⁱ⁾ Heldebadum sibi
 regem constituunt, qui eodem anno perimitur ^(k). Cui succedit
 Erarius et ipse necdum anno expleto iugulatur. Dehinc sibi Ba-
 duillam ^(l), qui et Totila dicebatur, in regno ^(m) preficiunt. Moxque
 collecto undique exercitu uniuersam rursus Italiam inuadit ⁽ⁿ⁾.
 25 Exinde per Campaniam uirique Dei Benedicti patris cenouium ^(o)
 iter ^(p) <faciens ab eo talia ^(q) audire meruit: « Multa mala facis,
 « multa mala ^(r) fecisti. Iam ^(s) ab iniquitate conpscere. Et qui-

(a) P optulit (b) P Cassinum (ma M cassinum cass. un's (Nr) casinum) (c) P
 stupendis (d) Su ras. oin (e) P rege (f) P adgr- (g) P causam (ma HM Nr
 causa) (h) P indignatione (i) P -dani (k) V phimitur corr. pimitur (l) Su
 ras. ba P Baduilam (m) P regnum (n) Su ras. it, di unt? P invadunt (o) P
 cenobium (p) P iter facientes perque Lucaniae ac (p. 48, r. 3). (q) V talia ab eo
 talia abr. il primo talia (r) Greg. non ha qui di nuovo mala (ma l'ha il cod. 4, cioè il
 Berol. Theol. Lat. N. 466). (s) Greg. iam aliquando

26-2 (p. 48). *faciens - morieris*] GREG. « que in paucis sermonibus cuncta quae
 M. Dial. II, 15 « Quem ... de suis acti- « illi erant ventura praenuntiavit, di-
 « bus increpavit [sc. Benedictus], at- « cens: " Multa mala " &c. ».

«dem mare transiturus, Roma ingressurus^(a), nono anno^(b) regnas,
«decimo morieris».

19. Deinde a monasterio descendens per Lucaniam) ac Britiorum
fines Regium proficiscens^(c) nec mora Siculum transgressus^(d) fre-
tum Siciliam inuadit^(e). Inde quoque reuertens^(f) Romam petit^(g) 5
eamque obsidionibus circumcludit^(h). Que tantam tunc famis pe-
nuriam perpessa est, ut pre magnitudine inopie natorum suorum
carnes comedere uellent. Fessis nimium Romanis nec ualentibus
moenia tueri, Totila a porta Ostiensi⁽ⁱ⁾ Urbem ingressus est. Qui
parcere Romanis cupiens, per totam noctem clangere bucina^(k) iubet, 10
quo se a Gothorum gladiis aut ecclesiis tuerentur aut quibuscumque
c. 182 modis occulerent. Habita||uitque aliquantum temporis cum Ro-
manis quasi pater cum filiis. Hanc illi, ut datur conici, animi
benignitatem, qui nimie antea crudelitatis extiterat, beati patris Be-
nediti, quem olim adierat, monitio contulit. Elapsis^(l) sane ex 15
Urbe aliqui e numero senatorum Constantinopolim afflicti prope-
rant, quibus calamitatibus Roman^(m) subiceretur principi narrant.
Qui statim Narsim eunuchum suum cubicularium (exarchum Italie
fecit et Romam) cum⁽ⁿ⁾ manu ualida dirigit, ut afflicte Rome quanto-
cius subueniret. Is ad Italiam ueniens^(o) (cum Langobardos^(p) fœdus 20
iniit et ad Alboin legatos dirigit quatinus^(q) ei pugnaturus^(r) cum
Gothis auxilium ministraret. Tunc Alboin electa e suis manu^(s)
dixit qui Romanis aduersum Gothos^(t) suffragium ferrent. Qui
per maris Adriatici sinum transuecti sociati Romanis magno cum
Gothis certamine inhierunt^(u).) Quibus ad internicionem poene 25

(a) *Greg. Romam (ma 3 = Sangall. N. 213, e *3 = Berol. Theol. Lat. N. 432 Roma)* ingressurus es, mare transiturus (b) *Greg. novem annis* (c) *P proficiscuntur* (d) *P transgressi* (e) *P invadunt* (f) *P revertentes* (g) *P petunt* (h) *P circumcludunt* (i) *P Ostensi* (k) *P bucinam (ma H3 Nr bucina)* (l) *P Elapsi (ma H2 elapsis)* (m) *P Roma (ma M romam)* (n) *Su ras. m cum* (o) *P veniens magno cum Gothis certamine conflixit. quibus (r. 25).* (p) *Cf. comento.* (q) *P quatenus* (r) *P pugnaturum (ma A4 G2 H3 pugnaturus)* (s) *P electam e s. manum* (t) *P Getas (ma A5 B1a C2 H1 I2 3 Gothos FI GI gentes, corr. Gothos in FI, soprascritto d' a. m. vel Gothos in GI)* (u) *magno - inhierunt] Cf. comento.*

3. Deinde - per Lucaniam] L., con Paolo, cf. p. 47, nota (p).

18-19. exarchum - Romam] L., con ANAST. p. 144, rr. 17-18 e 32.

20-25. cum - inhierunt] PAULI Hist.

Lang. II, 1: «cum iam pridem Langobardos foederatos haberet legatos «ad Alboin dirigit - sinum in Italiam «transvecti sociati Romanis pugnam «inierunt cum Gothis».

consumtis^(a) regem Totilam, qui ultra iam decem annos regnauerat, interfecit <et uestimenta eius cruentata cum coronam^(b) lapidibus pretiosis ornatam^(c) misit regiam urbem^(d) et iactata sunt ad pedes imperatoris coram senatu. Deinde urbes eorum munitas duas
 5 capiens, Ueronam scilicet et Brexiam, et Romanam ciuitatem> uni-
 uersamque Italiam ad reipublice iura reduxit^(e) <et Langobardos honeratos^(f) cum multis muneribus ad propria remisit omnique tempore quo Langobardi Pannoniam possiderunt Romane reipub-
 10 blice aduersus^(g) emulos adiutores fuerunt.>

10 Interea Salomone^(h) Lybia commorante uniuersos muros ciui- 20.
 tatis illius prouincie muniuit; et quoniam Maurusii discesserunt a
 Numidia uicti, Zaben regionem atque Mauritaniam et Itiphin me-
 tropolim⁽ⁱ⁾ sub tributo Romanis effecit. Alterius enim Mauri-
 taniae Cesaria prima metropolis est.

15 Interea Hiberum rex, Zamanardus nomine, Constantinopolim
 ascendit ad Iustinianum imperatorem cum muliere ac senatoribus
 suis rogans eum, ut esset Romanorum concertator et germanus
 amicus. At^(k) imperator huiusmodi proposito eius accepto multis
 eum et senatores eius munificentis honorauit. Similiter et Au-
 20 gusta uxori eius uariata gemmis ornamenta donauit et dimiserunt
 eos pacifice ad proprium regnum.

Octabo anno imperii Iustiniani passa est a diuina indignatione
 Pompeiopolis Mysie; scissa enim est terra a terremotu et obrutum
 est medium ciuitatis cum habitatoribus, et erant suptus^(l) terram
 25 et uoces eorum audiebantur clamantium ut sibi misericordia pre-
 staretur. et multa donauit imperator ad educendos et adiuuandos

(a) *P* consumptis (b) *An.* camilaucio (c) *An.* ornato (d) regiam urbem] *An.* Constantinopolim (e) *P* reduxit. Quia vero restant adhuc quae de Iustiniani Augusti felicitate dicantur, insequenti Deo praesule libello promenda sunt. EXPLICIT LIBER SEXTUS DECIMUS HISTORIAE ROMANAE (f) *P* honor- (*ma A1 4 C1 D1 &c.* (h)oner-) (g) *P* ad-
 uersum (*ma A2 B1* aduersus) (h) *V* salomone³ *abr.* 3 (i) *An.* -lin (k) *An.* ast
 (l) *An.* subtus

2-4. *et vest. - senatu*] ANAST. p. 144, rr. 34-36.

4-5. *Deinde - ciuitatem*] L. con ANAST. p. 147, rr. 8 e 9 e p. 144, r. 34.

6-9. *et Langobar. - fuerunt*] PAULI *Hist. Lang.* II, 1: «honorati [*sc.* qui

«Langobardi] multis muneribus victo-
 «res ad propria remearunt. Omni-
 «que &c.».

10-3 (p. 50). *Interea - Dei*] ANAST. p. 140, rr. 11-30: «Solomon autem
 «muris Libyae civitates munivit &c.».

uiuentesque liberaliter iuuuit. eodem uero anno tradidit Iustinianus ad psallendum in ecclesie^(a) illud quod canitur «Unigenitus Filius
«et Uerbum Dei».

21. Anno duodecimo imperii Iustiniani moti sunt Uulgarum duo reges, Uulger scilicet et Drogo, cum multitudine in Lyciam et Mysiam, cum esset magister militum Mysie Iustinus et Scythie Bandarius^(b). Qui exeuntes contra Uulgares inierunt prelium. Et occisus est Iustinus magister militum in bello, et factus est pro eo Constantius Florentii. Et uenerunt Uulgares usque ad partes Thrace et egressus est contra eum magister militum Ylliriaci^(c) 10 cum Hunnos^(d), quem suscepit imperator ex sacro baptismate; et in medium missis Uulgaribus conciderunt eos et occiderunt multitudines copiosas et receperunt omnem predam et uicerunt potenter occisis duobus eorum regibus.

Eodem anno cepit Cosroe^(e) rex Persarum magnam Anthio- 15 ciam Syrie.

Anno tertio decimo imperii Iustiniani sociatus est Romanis Mundus ex genere Gipedum diriuatus.

- c. 183 Anno quarto decimo imperii Iustiniani Cosroe^(f) || rex Persarum quartum in Romanorum terram fecit ingressum; quem Bilisarius 20 rursus ab Hesperiiis ueniens sapientia sua inefficacem redire coegit ad propria.

Anno quinto decimo imperii Iustiniani, mense october^(g), facta est Byzantii^(h) mortalitas; et eodem anno ypopanti⁽ⁱ⁾ Domini sum-

(a) An. ecclesia (ma CP ecclesiae) (b) An. Baudarius (ma O Bandarius) (c) An. Hillyrici (ma C Hillyriaci P Hylliarici) (d) cum Hunnos] An. Hacum Hunnus (e) V cosroe V² chosroe An. Chosrohes (f) V cosroe V² chosroe An. Chosrohes (g) An. Octobrio (h) Su ras. V² ti come a p. 42, nota (f), così a p. 51, r. 1 e frequentemente. (i) An. hypapanti (ma C ypapanti C² ypopanti)

4-22. Anno - propria] Id. p. 141, rr. 10-28, om. «cum Romae Vigilius «esset episcopus» dopo «Iustiniani», r. 4.

23-20 (p. 52). Anno - superflua] Id. p. 142, r. 4-p. 143, r. 23, omesse dopo «illuminati sunt» le date: «Mundi «anno .VIxxxvi.», come sempre, «di- «vinae incarnationis anno .Dxxxvi.»,

come quasi sempre, e mutato «impe- «rante Iustiniano anno septimo deci- «mo» in «anno septimo decimo im- «perii Iustiniani», p. 51, r. 29; così pure omesso «Petrus Hierosolymi- «tanam et Domnus Antiochenam re- «git ecclesiam» dopo «nono deci- «mo», p. 52, r. 13, come sempre si- mili notizie.

psit. initium, ut celebraretur apud Bizantium secunda die februarii mensis.

Anno sexto decimo imperii Iustiniani contigit debellare inuicem 22.
 regem Azumitensium, Indorum, Iudeorum ex causa huiuscemodi.
 5 Azumitensium rex ultra Egyptum est iudaizans. Romanorum autem
 negotiatores per Homeritensem ingrediuntur ad Azumitensem. et ad
 interiores partes Indorum atque Ethiopum. Negotiatoribus autem
 secundum consuetudinem ingressis terminos Homeriti Damianus
 eorum rex illos occidit et abstulit omnia ipsorum, dicens quoniam:
 10 « Romani malefaciunt Iudeis qui in regione sua sunt et occidunt
 « eos ». Et ex hoc soluerunt negotiationem interiores^(a) Indorum
 Azumiti. Et indignatus Azumitensium rex Adad misit Homeriti
 quia: « Lesisti regnum meum et interiorem Indiam prohibens Ro-
 « manorum mercatores ad nos ingredi ». Et uenerunt in inimi-
 15 citiam magnam et inierunt bellum in alterutrum. Et cum pugnaturi
 essent, Adad Azumitensium rex uotum uouit, dicens quia: « Si uicero
 « Homeritensem, Christianus efficiar, quia pro Christianis pugno »;
 Deique operatione uicit potentissime et accepit captiuum uiuum
 Damianum regem eorum et regionem ipsorum et regna, gratiasque
 20 referens Deo Adad rex Azumitensium misit ad Iustinianum impe-
 ratorem ut acciperet episcopum et clericos et doceretur et fieret
 Christianus. Et gaudisus est super hoc Iustinianus plurimum et
 iussit eis dari episcopum quemcumque uoluissent. Et elegerunt
 idem legati, cum curiose quesissent, mansionarium Sancti Iohannis
 25 magne Alexandrie uirum uenerauilem^(b) et uirginem, nomine Iohan-
 nem, qui sexaginta duorum erat annorum. Quo suscepto abierunt
 in propriam regionem ad Adad^(c) regem suum. Et ita crediderunt
 Christo et illuminati sunt.

Anno septimo decimo imperii Iustiniani factus est terremotus 23.
 30 magnus in uniuerso mundo.

Eodemque anno apparuit quidam ex regione Italarum per uillas
 discurrens, nomine Andreas, habens secum canem rufum et cecum,
 qui iussus ab eo faciebat miracula. Cum enim staret ipse in foro
 et turba in circuitu adesset, clam eodem cane deferebantur astan-

(a) An. interiorum (b) V, uenerauilem corr. d'a. i. benerauilem (c) ad Adad]
 V adad: ad, cioè colla pausa dopo adad

tium anuli aurei et argenti^(a) ac ferrei et ponebantur in pauimento, quos ille cooperiebat et precipiebat cani; et tollebat et dabat unicuique suum. Similiter et diuersorum imperatorum numismata^(b) mixta porrigerebat per nomina. Sed presto turba astante, uirorum scilicet ac mulierum, interrogatus ostendebat in utero habentes 5 et fornicarios et adulteros et auaros et magnanimos. Ostendebat omnem cum ueritate; unde dicebant quia « spiritum habet Pithonis »^(c).

Anno imperii Iustiniani octavo decimo diffusum est mare per Tracem^(d) miliaris quattuor et cooperuit eam terram^(e) circa partes 10 Odissei^(f) et Dyonisopoleos^(g), et multi necati sunt in aquis et iterum Dei precepto restitutum est idem mare in loca sua.

Anno imperii Iustiniani nono decimo facta est inopia frumenti et uini ac pluuia multa. Et^(h) factus est terremotus Constantinopoli⁽ⁱ⁾ magnus et euersio de sancto Pascha; et cepit uulgus a 15 carnibus abstinere mense februario die quarta. Imperator autem precepit alia ebdomade^(k) carnem apponi; et omnes carniuum uenditores occiderunt et apposuerunt, et nemo emebat aut edebat. Porro Pascha factum est ut imperator iussit, et inuentus est populus ieiunans ebdomada superflua. 20

24. Anno uicesimo primo imperii eius facti sunt terremotus magni et pluuiæ, mortuaque est Theodora Augusta. Similiter et sequenti||
c. 184 anno facta sunt fulgora et tonitrua, ita ut dormientes ex tonitru lederentur atque incendia penes Bizantium.

Anno imperii Iustiniani bicesimo tertio legatus Indorum uenit 25 Constantinopolim ducens elephantem^(l) et ingressus est Hippodromum^(m). Mense autem martio exiliit elephans e stabulo noctu et occidit multos, alios uero debilitauit.

(a) An. argentei (b) An. nom- (c) V² su ras. pitho (d) An. Thracem
(e) V² agg. terram nell'interl. An. non ha terram (f) An. Odissei (ma O Odissei)
(g) An. Dionysopoleos (h) facta - Et su ras. dello stesso aman.; forse aveva cominciato a scrivere Petrus &c., cf. comento a p. 50, r. 23. (i) V -li e così anche An.
V² -li³, così a p. 53, r. 8 e a p. 54, r. 17. (k) An. -da (ma CP -dae) (l) Su
ras. d'a. i. phante³ (m) An. -dromium

21-6 (p. 53). Anno - celebravit] Id. p. 144, rr. 1-7 e 10-16, omessi, al solito, gli anni della creazione e dell'incarnazione, prima di quelli dell'imperatore, al

r. 25, e notizie relative alle sedi di Constantinopoli e di Roma dopo « hippodromum », r. 27, mutato « interea » in « mense autem », r. 27.

Porro iunio mense facta sunt encenia sanctorum apostolorum apud Constantinopolim et recondita sunt lipsana Andree, Luce ac Timothei apostolorum, et transiit Menas episcopus cum sanctis lipsanis sedens in carruca aurea imperatoria lapidibus insignita
5 tenens tres thecas sanctorum apostolorum in genibus suis; et ita encenia celebrauit.

Uicesimo septimo imperii Iustiniani anno factus est terremotus terribilis Constantinopoli et circumquaque urbibus qui tenuit diebus quadraginta; et paulatim homines compuncti sunt letaniam
10 agentes et frequentantes atque in ecclesiis commanentes. Cumque multa Dei misericordia facta fuisset, homines ad peiora dilapsi sunt. Fit autem memoria terremotus huius per singulos annos in Campo letaniam populo faciente.

Uicesimo octavo imperii Iustiniani anno facta sunt tonitrua et
15 fulgora horrenda et uentus Africus terribilis, ita ut caderet crux qui ^(a) stabat intra portam Rhesii.

Uicesimo nono imperii Iustiniani ^(b) anno seditionem concitauerunt Iudei et Samarite Cesarie Palestine, et facti quasi in ordine Prasinouenetorum irruerunt in Christianos eiusdem ciuitatis et multos
20 interfecerunt et ecclesias combuserunt ^(c) Stephanumque prefectus ^(d) ipsius urbis in pretorio peremerunt et substantiam eius diripuerunt ^(e). Uxor uero illius ascendens ad urbem adiit imperatorem, qui iussit Adamantio magistro militum descendere in Palestinam ^(f) et occisionem exquirere Stephani. Qui ueniens, eorum quos rep-
25 perit, alios suspendit, alios decollauit, alios uero debilitauit et publicauit. Et factus est timor ingens in omnibus partibus Orientalibus ^(g).

Tricesimo imperii Iustiniani anno apparuit ignis in celo quasi species lancee a septemtrione usque ad occidentem.

30 Tricesimo primo imperii Iustiniani anno factus est terremotus

(a) *An.* quae (b) *V iustini V² iustiniani* (c) *An.* combusserunt (*ma P* combuserunt) (d) *V² An.* -ctum (e) *An.* subrip- (f) *V² phal-* (g) *An.* Oriental. partibus

7-15 (p. 54). *Uicesimo septimo - ut recipiuntur*] Id. p. 145, rr. 6-27 e 30-
p. 146, r. 10, omessi gli anni della creazione e dell'incarnazione dopo «faciente», r. 13, e dopo «occidentem» r. 29, e la menzione, tra altro, del papato di Pelagio, dopo «anno», r. 28.

horribilis ualde qualem nullus hominum memorabat in generatione illa super terram effectum. Concutiebatur enim terra nocte hac^(a) die diebus decem, postea uero cessauit^(b). At uero imperator non portauit coronam per quadraginta dies. Sed et sancta Christi natiuitate absque illa processit in ecclesia, ita ut etiam prandia, que 5 ex more fiunt in decem et nouem accubitibus, cessare faceret et horum expensas egenis tribueret.

26. Eodem anno ingressa est gens Bizantium inopinata eorum qui dicuntur Auares, et tota ciuitas concurrit ad uisionem eorum, tamquam qui numquam uiderunt^(c) gentem huiusmodi. Habebant 10 enim comas retrorsum prolixis^(d) ualde, uinctas prandiis atque perplexas, reliquus uero uestitus eorum similis erat ceterorum Hunnorum. Isti fugientes a regione sua uenerunt in partes Scythie ac Mysie et direxerunt ad Iustinianum legatos petentes ut reciperentur.

15

Tricesimo secundo imperii Iustiniani anno edificatus est trullus, magne ecclesie Constantinopoli exaltatus plus biginti pedibus in superioribus supra edificium quod antea fuerat.

Tricesimo tertio imperii sui anno cepit imperator edificare pontem Agoreos fluminis et conuertens eundem amnem in alium 20 alueum uolbit^(e) arcus mirabiles quinque et fecit eum meabilem, cum antea ligneus fuerit.

- Tricesimo quarto imperii Iustiniani anno diffamatum est apud Constantinopolim, quod mortuus esset imperator; uenerat enim a Thrace et neminem uidebat. Ergo plebes^(f) rapuerunt panes subito 25 ex locis in quibus fiebant et uendebantur, et circa horam tertiam non inueniebatur panis in tota urbe. Clausa quoque sunt ergasteria, et susurrabat palatium, quia nemo ex senatu uidebat impe-

c. 185

(a) *An. ac* (b) *diebus - cessauit* *An.* post decem misericordiae dei (*dies? congettura il de Boor*). *Teof.* μετὰ φιλανθρωπίας ἡμέρας δέκα (c) *An.* viderint (d) *An.* prolixas (e) *V* uoluit corr. da *V¹* uolbit (f) *V* pleues corr. da *V¹* plebes

16-12 (p. 56). *Tricesimo secundo - precepit custodiendum* *Id.* p. 146, r. 11 - p. 147, r. 35, omessi i soliti anni avanti « tricesimo », r. 16, e dopo « deuilitauit », p. 55, r. 15, e « verum

« ille ad ecclesiam fugiens salvatus est » dopo « collata » r. 10, e dopo « anno », r. 19, ciò che quasi colle stesse parole di Anastasio aveva già detto a p. 49, rr. 4-5.

ratores, eo quod dolorem capitis pateretur; et ex hoc crediderunt quod defunctus esset imperator. Interea circa horam nonam fecit senatus consilium et miserunt prefectum et fecerunt lumina in tota urbe, quoniam sanus factus est imperator, et hoc modo erepta
 5 est ciuitas a turbatione. Postquam autem sanus effectus est imperator, Eugenius qui fuerat prefectus detraxit Georgio et Etherio curatoribus, quasi uoluissent Theodorum facere imperatorem, filium Petri magistri. Cumque fuisset causa diligenter inquisita et nullatenus comprobata, in iram cecidit imperatoris Eugenius, et domus
 10 eius publico est fisco collata.

Facta est autem et mortalitas uasta in Cilicia et Anazarbo et Anthiocia ^(a) magna nec non et terremotus; et congressi sunt aduersus alterutrum orthodoxi et Seueriani et multa homicidia facta sunt. Et misso imperator Zimarcho comite Orientis inhibuit inordinatos
 15 et multos in exilium misit et publicauit ac membris deuilitauit.

Tricesimo quinto imperii Iustiniani anno capta est Hobes ciuitas ab Hunnis; et misit imperator Marcellum magistrum militum cum exercitu multo ut eriperet ciuitatem.

Tricesimo sexto imperii Iustiniani anno, bicesima quinta die
 20 nouembrii mensis, sero insidias meditati sunt quidam ut occiderent imperatorem. Erant autem Ablaius ^(b) et Marcellus pecuniarum uenditor et Sergius. Meditatio autem eorum erat huiusmodi: cum sederit in triclinio sero, priusquam discedendi ^(c) licentia detur, occidant eum habentem ^(d) homines suos sibi cooperantes Indos absconditos in silentiario et in archangelo et in curru, ut, cum facta fuerit machinatio, turbationem faciant. Porro idem Ablaius etiam aurum accepit a Marcello argenti uenditore libras quinquaginta ut sibi cooperaretur. Sed Deo uolente fisus est Ablaius Eusebio exconsuli, qui erat comes federatorum, et Iohanni logothete, dicens quia: « Hodie uespero uolumus imperatorem aggredi ». Qui cum hoc nuntiassent imperatori, tenuit eos et inuenit illos ferentes absconditos gladios. Et Marcellus quidem argenti uenditor spe frustratus exempto ^(e) gladio quem portabat dedit sibi tres ictus in triclinio comprehensus et moritur. Sergius autem fugit

(a) V² An. Antiochia (b) An. Ablaius, così ai rr. 26 e 28. (c) V discendenti
 abr. la prima n (d) An. habentes (ma P habentem) (e) An. et exempto

ad Blachernas. Quo educto ab ecclesia et interrogato, persuasum est ei confiteri quod et Hisacius argenti uenditor et Bilisarius gloriosissimus patricius conscius huiusmodi fuerint ^(a) machinamenti, et Uitus ^(b) pecuniarum uenditor et Paulus curator eiusdem Bilisarii consilium scierint. Qui comprehensi et traditi Procopio prefecto confessi sunt, et dixerunt de Bilisario, qui mox factus est imperatoris sub iram; multi uero et fuga usi sunt. Interea quinta die mensis decembrii fecit imperator silentium adducens et patriarcham ^(c) Euticium ^(d) et iubens eorum recitari confessiones. Quo audito Bilisarius ingenti est merore grauatus. Et ^(e) mittens imperator comprehendit omnes homines eius et ipsum domi sedere precepit custodiendum.

28. Interea bicesima die mensis decembrii capte sunt quedam partes Africe a Mauritanis insurgentibus aduersus Africam ita. Cutzinas ^(f) nomine quidam ex ipsa gente exarchus Mauritanorum habebat consuetudinem accipiendi a principe Africe, qui per tempus erat, certam quantitatem auri. Cum autem uenisset ut acciperet illud, Iohannes princeps Africe occidit eum. Porro insurrexerunt filii Cutzine uindicantes paternum acceptum et erecti contra illam ceperunt || eius partes aliquas depredare ^(g). Imperator itaque hoc agnito misit in auxilium Africe Marcianum magistrum militum nepotem suum cum exercitu ad pacificandos Mauros, et confluerunt ad eum. Sicque pace potita est Africa.

Eodem anno imperator quibusdam turbationes Constantinopolim ^(h) concitantibus pollices abscidit, eorum dumtaxat qui cum gladiis pugnauiere. Nona decima uero die martii mensis dimissus ⁽ⁱ⁾ est Bilisarius patricius receptis omnibus dignitatibus suis.

Eodem anno uenerunt legati Ascelti regis Hermechionorum ^(k), qui positus est intra barbarorum gentem iuxta oceanum, Constantinopolim.

(a) *An. fuerit (ma O fuerint)* (b) *V uictus abr. c* (c) *V petriarcham corr. da V¹ pa-* (d) *An. Eutyech- sempre.* (e) *Su ras. d'a. i.* (f) *Su ras. la t* (g) *V¹ re su ras. di ntes An. depredantes* (h) *An. -li* (i) *An. admissus* (k) *An. Erm-*

13-30. *Interea bicesima - Constantinopolim*] Id. p. 147, rr. 35 e 36: «Interea mense Decembrio, vicesima «die, facta sunt encaenia Constantinopoli &c.» - p. 148, r. 6: «eodem «mense captae sunt &c.», r. 21.

Iustinianus imperii sui tricesimo septimo anno perrexit causa orationis ad Myriangelos, id est Germias urbem Galatie.

Nouembrio uero mense introiuit Bizantium ^(a) Arethas patricius et princeps tribus Saracenorum debita deferre imperatori filiorum
5 suorum et ^(b) debiti gratiam, ut scilicet post obitum suum tenerent principatum tribus sue.

Tricesimo octauo imperii sui anno Iustinianus de corruptibili et incorruptibili dogma commouens edicto ubique alieno a pietate transmissio Deo preoccupante defunctus est, cum imperasset triginta
10 et octo annis, mensibus septem et diebus tredecim; et efficitur huius successor Iustinus curopalates.

Anno ab incarnatione Domini quingentesimo quinquagesimo 29. octauo Iustinus imperat nepos Iustiniani coronatus a Iohanne ^(c) patriarcha. Erat autem natione Thrax, magnanimus atque ad
15 omnia prosper. Habebat autem et uxorem Sophiam nomine quam et coronauit Augustam. Cum autem esset pius, adornauit ecclesias quas Iustinianus edificauerat, tam uidelicet magnam ecclesiam et Sanctos Apostolos quamque alias ecclesias et monasteria, donans eis thesauros et omnem redditum. Eratque orthodoxus ualde et
20 misit Photinum monachum pribignum Bilisarii patricii, dans ei potestatem contra omnem personam et causam pacificans ^(d) ecclesias uniuersas Egypti et Alexandriae.

Secundo anno imperii Iustini ^(e) Etherius et Auidius ^(f) ac medicus qui cum ipsis erat insidiati sunt eidem imperatori Iustino.
25 Qui cogniti interfecti sunt gladio.

Tertio imperii Iustini anno accersitis Sophia piissima Augusta pecuniarum uenditoribus et notariis iussit deferri cautiones debitorum et breues; quibus lectis accepit breues et prebuit eos debito-

(a) *Su ras. ti* (b) *An. non ha et* (c) *V² ab euticio su ras. di a iohanne, come ha anche An.* (d) *An. pacificandi* (e) *V iustiniani abr. ani* (f) *An. Audius*

1-6. *Iustinianus - sue*] Id. p. 148, rr. 22-28, om. i soliti anni avanti « Iustinianus ».

7-11. *Tricesimo - curopalates*] Id. p. 148, rr. 29 e 33 - p. 149, r. 1: « Tricesimo octavo imperii Iustiniani anno « Euty chius &c. eodem anno Iustinia-

« nus imperator de corruptibili et &c. ». 12-14 (p. 59). *Anno - direxit*] Id. p. 149, rr. 11-24: « Mundi anno « .VILVIII., divinae incarnationis anno « .DLVIII., Iohannes Romanae praeest « ecclesiae, Iustinus &c. »; rr. 30-34; p. 150, r. 15 - p. 151, r. 21.

ribus et reddidit dominis suis. Et laudata est super hoc magnopere ab uniuersa ciuitate.

30. Septimo imperii Iustini anno Romani ac Perse pacem corru-
perunt, et iterum Persicum renouatum est bellum, eo quod Home-
rite Indi lectionem ^(a) ad Romanos miserint et imperator Iulianum 5
magistrum ^(b) cum sacra destinauerit ad Arethan ^(c) regem Ethio-
pum per Nilum fluuium ab Alexandria et Indico mari, qui rece-
ptus ^(d) ab Aretha rege cum gaudio multo, appetente nimirum ami-
citiam Romanorum imperatoris. Enarrabat autem, cum redisset ^(e),
idem Iulianus, quod, quando receperit eum rex Arethas, nudus esset 10
habens circum cincturam et in lumbis linea uestimenta auro con-
texta, circa uentrem uero portabat indumenta scissa cum marga-
ritis pretiosis et in brachiis quinos circulos et aureas armillas in
manibus suis, in capite autem pannum gemmatum habentem ex
utroque ligamento plectas quattuor et torquem aureum in collo 15
suo; et stabat supra quattuor elephantes stantes et habentes iugum
et rotas quattuor et superius currum ^(f) excelsum uelatum petalis
aureis, ut sunt principum prouinciarum currus; et stans supra illos
ferebat scutum paruissimum deauratum et duas lanceolas aureas,
et senatus eius omnis erat cum armis canentes modulationes mu- 20
c. 187 sicas. Introductus ergo legatus Romanorum cum ad||orasset ^(g),
iussus est ab eo erigi et duci ad se. Cum autem suscepisset
imperatoris sacram, osculatus est signaculum quod habebat pectu-
sculum imperatoris. Susceptis autem et donis gauisus est ualde.
Porro cum legisset sacram, inuenit ut contra se ^(h) regem Persarum 25
armaret et proximam sibi Persarum perderet regionem et ulterius
cum Persis foedera non iniret. Protinus ergo collecto exercitu rex
Arethas coram legato Romanorum aduersus Persas prelium mouit
subiectos sibi Saracenos premittens. Profectus autem et ipse ad
regionem Persarum depopulatus est omnia que in partibus illis erant. 30
Tenens autem rex Arethas caput Iuliani et dans ei pacis osculum
dimisit eum in multa beniuolentia multisque muneribus.

(a) *An. legationem (C P legionem)* (b) *An. magistrianum* (c) *In marg. ad Arethan, di mano che pare dello scriba, Item de aretha rege indorum* (d) *An. receptus est (ma est fu agg. dall' editore, non è nei codd.)* (e) *An. rediisset* (f) *An. ut currum* (g) *V a||dorasset corr. ad||orasset* (h) *An. se contra*

- Porro facta est et alia causa que turbavit Cosroen ^(a). Hunni 31.
 quippe per illud tempus, quos Turcos dicere consueuimus, lega-
 tionem dirigunt ad Iustinum per Alannorum ^(b) regionem mittentes.
 Hoc timens Chosroë ^(c) excusationem pretendebat rebellionem Ar-
 5 meniorum in se factam per accessum quo Iustino adhererant; sed
 et profugos repetebat. Impendebat enim Romanorum impera-
 tor per singulos annos quingentas libras auri, ut castra, que loco
 proxima erant, Persę custodirent, ne ingresse gentes utramque rem-
 publicam destruerent, communibusque sumptibus castella muniebantur.
 10 At uero Iustinus pacem dissoluit asserens opprobrium esse
 sub Persis soluere tributa Romanos. Propterea locum magnum
 hoc Persarum Romanorumque repperit bellum. Porro Iustinus
 Martinum patricium et cognatum suum pretorem creans Orientis
 contra Persas direxit.
- 15 Octabo imperii sui anno Iustinus infirmatus est et tristatus ad- 32.
 uersus Baduarin fratrem suum hunc iniuriis lacerauit. Nouissime
 uero precepit cubiculariis pugnis cesum educere illum in conspectu
 concilii senatorum; erat enim comes imperialium stabulorum.
 Quo comperto Sophia tristata est et questa imperatori, qui se pe-
 20 nituit et descendens ad eum in stabulum introiuit subito cum pre-
 posito cubiculariorum. Baduarius autem uiso imperatore fugit a
 loco ^(d) in locum per superiora presepis pre timore imperatoris.
 At ^(e) imperator clamabat: « Adiuro te per Deum, frater mi, ex-
 « specta me ». Et cum cucurrisset, tenuit eum et amplexatus
 25 deosculatus est illum dicens: « Peccaui tibi, frater mi, sed suscipe
 « me ut fratrem tuum primum et imperatorem; ex diabolica enim
 « operatione noui quod factum sit hoc ». Qui cecidit ad pedes
 eius et flens ait: « Ueraciter, domine, potestatem habens ^(f), ue-
 « rumtamen in presentia senatus deformasti seruum tuum; modo,
 30 « domine, his rationem redde »; et ostendebat ei equos. At uero
 imperator rogauit eum secum manducare et pacificati sunt.

(a) *V² chosroen An. Chosrohen (P Chosroen)* (b) *An. Alanorum* (c) *An. Chosrohes* (d) *V a. loco abr. b o d* (e) *An. ast* (f) *An. habes (ma O habens)*

15-15 (p. 61). *Octabo - existunt*] Id. r. 15, e avanti « Iustinus », p. 60, p. 151, r. 22 - p. 152, rr. 19 e 21 - p. 153, r. 7; agg. « Euticius », p. 60, r. 18, r. 12, om. i soliti anni avanti « octabo », da due rr. prec. di ANAST. p. 152, r. 21.

Eodem uero anno factum est bellum circa Sargathon Romanorum atque Persarum magnum, et uicerunt Romani.

33. Nono anno imperii Iustini Hormisda rex Persarum Ardamanen ducem Persarum ordinans misit Romanorum regionem depopulari; qui preda multa capta reuersus est. Quo comperto Iustinus consternatus mole calamitatis capti sensus langorem ^(a) incurrit et pactum facere petit Hormisde; qui id fieri anno consensit. Iustinus imperator Tyberium ^(b) comitem excubitorum sibi filium faciens Cesarem appellauit et consessorem suum constituit tam in Yppodromis ^(c) quam in diebus insignibus. Erat autem imperator pedibus captus ac per hoc magis in lectulo iacens. 10

Undecimo imperii sui anno construxit Iustinus magnum aqueductum Ualentis et largitus est urbi dapsilitatem aquarum.

- Duodecimo imperii sui anno Iustinus imperator synagogam Hebreorum, que erat Constantinopolim ^(d) in Chalcopretiis ^(e), ablatam ab eis fecit ecclesiam domine nostre sancte Dei Genitricis ^(f), que magne proxima est ecclesie. At uero imperator infirmatus et pauxillum a languore dimissus aduocauit tam Euticium ^(g) pontificem et senatum quam omnes sacerdotes || et ciues ⁽ⁱ⁾ et adducto Cesare Tyberio palam omnibus appellauit eum imperatorem 20 his sermonibus usus:

34. « Ecce Deus qui benefecit tibi. Hunc habitum Deus tibi dedit, non ego. Honora illum, ut tu quoque honoreris ab ipso. « Honora matrem tuam, que aliquando tua domina fuit. Nosti « quod primum eius seruus fueris, nunc autem filius. Ne gratuleris in sanguinibus, ne communices homicidio, ne malum pro « malo reddas, ne in malo inimicitie similis mihi efficiaris. Ego « enim, ut homo, culpauit. Etenim et culpabilis factus sum et « recepi secundum peccata mea, sed causam habebo cum his qui « hoc mihi fecerunt ante tribunal Christi. Non eleuet te hic habitus quemammodum ^(k) me. Sic adtende ^(l) omnibus sicut tibi. « Scito quis fueris et quis modo existas. Ne superbias, et non 30

(a) An. languorem (b) An. Tib- *sempre*. (c) An. Hippodromiis (d) An. -li (ma O -lim) (e) V chalcopretiis An. Chalcopratiis (f) An. genitricis (ma C genit-) (g) An. Eutyche (h) La carta 188 è tagliata per lungo a metà ed ha due sole colonne, una al retto l'altra al verso, ma nulla manca del testo. (i) Su ras. ciu (k) An. quemadm- (l) An. attende (ma P adtende)

« peccabis ^(a). Nosti quis fuerim et quis factus extiterim et existam.
 « Omnes isti filii tui sunt et serui. Scis quod pro uisceribus meis
 « honorauerim te. Hos cum uideas, omnes qui ^(b) sunt reipublice
 « uides. Intende militi tuo, ne milites suscipias, ne dicant tibi
 5 « quidam quia: “Decessor tuus taliter conuersatus est”. Hec enim
 « dico a quibus passus sum. Qui habent substantias, fruuntur eis;
 « his uero qui non habuerint, dona ». Et facta oratione a patriar-
 cha, cum dixissent omnes « amen », cecidit Cesar ad pedes im-
 peratoris et dixit ei: « Si uis, sum; si uis, non sum ». Et im-
 10 perator: « Deus », ait, « qui fecit celum et terram, ipse omnia que
 « dicere oblitus sum in cor tuum immittat ».

Porro cum hec persequeretur ^(c) imperator, replebat lacrimis 35.
 totum collegium. Quod cum solutum fuisset, Tyberius dona
 subditis impertitus est et quecumque in imperatoris ^(d) appellationibus
 15 moris existunt.

Hic Iustinus ^(e) initio imperii sui bonus fuit, post in omni aua-
 ritia incidit, id est exemptor ^(f) pauperum, senatorum expoliator.
 Cui tanta fuit cupiditatis rabies ut arcas iuberet ferreas fieri in
 quibuscumque ^(g) rapiebat auri talenta congregaret ^(h).

c. 189 (i)

20 « Huius imperii anno undecimo, quod est annus diuine incar-
 nationis quingentesimus sexagesimus octauus, indictione prima,
 in ipsis kalendis aprilis ^(k) egressi sunt Langobardi de Pannonia

(a) V peccab. in fin di rigo. (b) V omnesq in fin di colonna. (c) An. prose-
 queretur (d) An. -riis (e) sunt reipublice (r. 3) - Hic Iustinus su ras. d'inch. più
 chiaro ma della stessa mano. (f) P contemptor (g) P quibus ea quae (h) P con-
 gegeret (ma G1 2 3 congregaret) (i) Le carte 189 e 190 sono scritte con inch. più
 chiaro e a lettere più grandi ma sempre dalla stessa mano. (k) Cf. comento.

16. Hic - post] L. dall' insieme dei
 fatti prenarrati per aggiungere il se-
 guente passo di Paolo.

16-19. in omni - congregaret] PAULI
 Hist. Lang. III, 11, sostituito « inci-
 « dit » a. « deditus » e agg. « id est ».

20-21. Huius - octauus] L. con Anast.
 e con Paolo Diacono: l'anno unde-
 cimo di Giustino è quello che in A-
 NAST. p. 152, r. 14, segue al « divinae
 « incarnationis anno .DLXVII. », r. 9, e
 quindi secondo L. doveva corrispon-

dere all'anno che indica PAOLO, Hist.
 Lang. II, 7: « cum iam a Domini in-
 « carnatione anni quingenti sexaginta
 « octo essent evoluti ».

21-22. indictione - Pannonia] PAULI
 Hist. Lang. II, 7: « De qua [sc. Pannonia]
 « egressi sunt mense aprili per indi-
 « ctionem primam, alio die post san-
 « ctum Pascha, cuius festiuitas eo anno
 « iuxta calculi rationem ipsis kalendis
 « aprilibus fuit, cum iam a Domini &c. »
 come sopra.

et secunda indictio^(a) ceperunt predare in Italia, tertia uero indictio ceperunt dominare Italiam^(b).

EXPLICIT LIBER .XVIII.

(a) et - indictio] *Origo* Secunda vero indictione
[sc. Albuin] dominus Italiae

(b) *Origo* indictione factus est

1-2. et secunda - Italiam] *Origo* gentis
Langobardorum, cap. 5.

3-1 (p. 63). *Explicit liber .XVIII. -
liber .XVIII.]* L.

INCIPIT LIBER .XVIII.

Anno ab incarnatione Domini quingentesimo septuagesimo I.
 primo imperare cepit Tyberius coronatus^(a) ab Euticio^(b) patriarcha
 cum esset et ipse genere Thrax. Cumque imperaret, clamabant
 5 partes: « Anastasia Augusta, tu uincas. Salua, Domine, quos
 « imperare iussisti ». Audiens autem Sophia Iustini coniux per-
 cussa est animo; uolebat namque nubere Tyberio et permanere
 Augusta; nesciebat enim quod haberet uxorem. Quidam autem
 dicebant quod et in vita Iustini adamicata fuerit ei et ipsa persua-
 10 serit Iustino ut eum Cesarem faceret. Uerum Tiberius mittens
 duxit Anastasiam coniugem suam et coronauit eam Augustam et
 iactauit roga multa^(c). (Erat autem Tiberius iustus, utilis, stre-
 nuus, sapiens, in elemosinis largus, in iudiciis iustus, in uictoria^(d)
 clarus, nullum despiciens sed omnes in bona uoluntate comple-
 15 ctens^(e). Hic cum multos^(f) de thesauris, quod^(g) Iustinus ag-
 gregauerat^(h), pauperibus erogaret, Sophia⁽ⁱ⁾ Augusta frequentius
 eum increpabat quod rempublicam redigisset in paupertatem, di-
 cens: « Quod ego multis annis congregaui, tu infra paucum tem-
 « pus prodige dispergis ». Agebat^(k) autem ille: « Confido in Do-
 20 « mino quia non deerit pecunia fisco nostro, tantum ut pauperes

(a) *An. redimitus* (b) *An. Eutychio* (c) *An. rogam multam (ma O roga multa)*
 (d) *P victoriis* (e) *P compl-* (f) *P multa* (g) *P quos* (h) *P adgr-* (i) *P Suffia*
*(ma A2 B2 C1 Soffia A4 C *1 G2 e D1 da correç. Sofia)* (k) *Così anche Paolo con*
Greg. Tur. sua fonte.

2-12. *Anno - multa*] ANAST. p. 153, rr. 13: « Mundi anno .VILXXI. diuinae incarnationis anno .DLXXI. imperare rare &c. » -22.

12-14. *Erat autem - uictoria clarus*] PAULI *Hist. Lang.* III, 11: « Hic [sc. Iustinus] Tiberium Caesarem adscivit ... hominem iustum, uti-

« lem &c. », sostituito il nom. all'accusat. ed « in elemosinis largus » a « elimosinarium » e « iustus » (r. 13) a « aequum ».

14-15. *nullum - complectens*] PAULI *Hist. Lang.* III, 15.

15-6 (p. 64). *Hic - seculo*] PAULI *Hist. Lang.* III, 11.

« elemosinas^(a) accipiant aut captiui^(b) redimantur^(c). Hoc est
 « enim magnum thesaurum, dicente Domino: “ Thesaurizate uobis
 « thesauros in celo, ubi neque erugo neque tinea corrumpit, et ubi
 « fures non effodiunt nec furantur ”. Ergo de his que Dominus
 « tribuit, congregemus thesauros in celo et Dominus nobis augere 5
 « dignabitur in seculo ».

2. Quadam autem die deambulans per palatium uidit in pau-
 mento domus tabulam marmoream, in qua erat crux dominica
 sculpta, et ait: « Crucem^(d) Domini nostri^(e) frontem nostram et
 « pectora munire debemus, et ecce ea^(f) sub pedibus conculca- 10
 « mus ». Et dicto citius iussit eam^(g) tabulam auferri. Defos-
 samque tabulam atque erectam inueniunt subter et aliam hoc si-
 gnum habentem. Qui et ipsam iussit auferri. Que^(h) amota
 reperiunt⁽ⁱ⁾ et tertiam. Iussuque^(k) eius cum et hec fuisset ablata,
 inueniunt magnum thesaurum habentem supra mille auri cente- 15
 naria. Sublatumque aurum pauperibus adhuc abundantius quam
 consueuerat largitur.

3. Narsis quoque patricius Italie cum multis thesauris ab Italia
 ad supra memoratam urbem aduenit, ibique in domo sua occulte
 cisternam magnam fodit, in qua multa milia centenariorum auri 20
 argentique deposuit^(l). Interfectisque omnibus consciis uno^(m)
 tantummodo seni hec pro⁽ⁿ⁾ iuramentum ab eo^(o) exigens com-
 mendauit. Defuncto quoque^(p) Narsete, supradictus senex ad
 Cesarem Tiberium ueniens dixit: « Si^(q) mihi aliquid prodest^(r),
 « magnam rem tibi, Cesar^(s), edicam »^(t). Cui ille: « Dic », ait, 25
 « quod uis, proderit enim tibi, si quid nobis profuturum esse nar-

(a) *P* elemosinam (b) *V* captiuis *abr.* s (c) *V* redinatur *corr.* -mantur (d) *Così*
anche Paolo con Greg. Tur. sua fonte. (e) *P non ha* nostri (f) *P* eam (*ma Gr* ea)
 (g) *P* eandem (h) *P* qua (i) *P* repper- (k) *P* iussumque (*con Greg. Tur., ma*
molti codd. iussuque) (l) *P* reposuit (m) *P* uni (n) *P* per (o) ab eo] *V* habeo
abr. h (p) *P* vero (q) *P* Si, inquit, (r) *P* prodest (s) *P* caesarem (*ma così*
*hanno solo Ar *2 2 (c. t.) 4 F1; A5 E1 H1 c(a)esare; gli altri codd. c(a)esar*) (t) *P*
dicam (ma cf. nella nota precedente i codd. che hanno c(a)esare)

7. *Quadam autem die]* L.
 7-8 (p. 65). *deambulans per pala-*
tium - dispensauit egenis] PAULI *Hist.*
Lang. III, 12, sostituito « cum mul-

« tis thesauris ab Italia », r. 18, a
 « cum in quadam civitate intra Italiam
 « domum magnam haberet, cum multis
 « thesauris ».

« raueris ». « Thesaurum », inquit ^(a), « Narsetis ^(b) reconditum
 « habeo, || quod in extremo uite positus celare non possum ». Tunc c. 190
 Cesar Tyberius ^(c) gausus mittit usque ad locum pueros suos.
 Recedente uero sene hi secuntur attoniti; peruenientesque ad ci-
 5 sternam deopertamque ingrediuntur; in qua tantum auri uel ar-
 genti reopertum ^(d) est, ut per multos dies uix a deportantibus
 potuissent ^(e) euacuari. Que ille pene omnia secundum suum mo-
 rem erogationem largifluam ^(f) dispensauit egenis. Denique et ^(g)
 cum Roma temporibus beati Benedicti pape, uasantibus omnia per
 10 circuitu ^(h) Langobardis, fame ⁽ⁱ⁾ penuria laboraret, multa milia fru-
 menti nauibus ab Egypto dirigens, eam sue studio misericordie
 releuabit ^(k).

Hic cum Augustalem coronam accepturus esset eumque iuxta 4.
 consuetudinem ad spectaculum circi populus expectaret, insidias ei
 15 preparans alii aduersarii ^(l) ut Iustinianum Iustini nepotem in di-
 gnitatem imperatoriam sublimarent ^(m), ille per loca sancta proci-
 dens ⁽ⁿ⁾, dehinc uocatum ad se pontificem urbis, cum ^(o) consulibus
 ac prefectis palatium ingressus, indutus purpura, diademate coro-
 natus, throno imperiali impositus ^(p) et ^(q) immensis ^(r) laudibus in
 20 regni est gloria confirmatus. Quod eius aduersarii audientes ni-
 hilque ei, qui in Deo spem suam posuerat, officere ualentes, magno
 sunt confusione et ^(s) pudore cooperti. Transactis autem paucis
 diebus adueniens Iustinianus pedibus se proiecit imperatoris, ob
 meritum gratie quindecim auri ^(t) centenaria deferens. Que ^(u) ille
 25 secundum patientie sue ritum colligens sibi in palatio assistere
 iussit. Sophia quoque ^(v) Augusta immemor ^(x) promissionis, quam
 quondam ^(y) in Tyberium habuerat, insidias ei temptauit inge-
 rere. Procedente autem eum ^(z) ad uillam, ut iuxta ritum impe-

(a) P inquit (b) P Narsis (c) P Tib- *sempr.* (d) P repertum (e) P potuisset
 (f) P erogatione largiflua (g) P non ha et (h) P circuitum (*ma FI GI* circuitu)
 (i) P famis (k) P -vavit (l) P non ha alii aduersarii (m) P sublimaret (n) P
 prius procedens (o) Agg. *nell'interl.* cum (p) P inp- (q) P cum (r) P inm-
 (s) confusione et] P confusionis (t) P ei auri (u) P Quem (v) P vero (x) P
 inm- (y) P condam (z) P eo

8-11 (p. 66). *Denique et - peruenit]* « beati », r. 9, a « Benedicti », e al r. 15
 PAULI *Hist. Lang.* III, 11 e 12, agg. « alii aduersarii », dal sg. r. 20.

rialem triginta diebus ad uindemiam iocundaretur, uocato clam Iustiniano uoluit eum sublimare in regno. Quo comperto Tyberius cursu ueloci Constantinopolim regreditur apprehensamque^(a) Augustam omnibus thesauris spoliauit, solum ei uictum cotidiani alimenti^(b) relinquens, segregatisque pueris eius ab ea alios de fidelibus suis posuit qui ei parerent, mandant^(c) prorsus ut nullus de anterioribus ad eam haberent^(d) accessum, Iustinianum uero uerbis solummodo abiurgatum^(e) tantum^(f) in posterum amore dilexit, ut filio eius filiam suam promitteret rursumque filio suo filiam eius expeteret. Sed hec res, nescio quam ob causam^(g), ad affectum^(h) minime peruenit.)

5. Secundo imperii sui⁽ⁱ⁾ anno misit Tyberius imperator ad regem Persarum secundum morem, nuntians promotionem suam; quo pacem non admittente Tyberius magnas uirtutes congregauit et disseminatis regiis thesauris multos fecit exercitus, creans magistrum^(k) Orientis supradictum Iustinianum.

Tertio imperii Tyberii anno rex Persarum sumptis uirtutibus suis in Armeniam properat. Audiens autem Romanorum dux regem Persarum per semetipsum prelium initurum expeditus effectus est. Timor enim ingressus est in populum Romanorum et idcirco Iustinianus ad uirtutes sermonibus usus compescuit formidinis pugnam. Cum autem bellum fieret et sagittatio Persarum facta multa fuisset, ita ut etiam solares radii celarentur, dum uidelicet Romani clypeis iacula que ex arcubus mittebantur continuatis proicere niterentur, cum autem profunda consisteret Romanorum acies, Perse ferre non poterant, sed in fugam uertitur Babyloniorum caterua et intereunt multitudines copiose. Accipiunt inter||ea et Persarum supellectilem et regium tabernaculum totumque clarissimum apparatus. Tenent autem et elephantes Ro-

(a) *P* adpr- (b) *P* victus cottidiani alimentum (c) *P* mandans (d) *P* haberet
(e) *P* obiurgatum (f) *P* tanto (g) *P* quam ob causam nescio (h) *P* effectum
(i) *Cf. comento.* (k) *An. magistratum*

12-12 (p. 67). *Secundo - Constantinum*] ANAST. p. 153, r. 23: «Secundo «imperii Tiberii anno Alexandrinae «antistes ecclesiae habetur Eulogius.

«misit interea imperator Tiberius «ad regem &c. » - p. 154, r. 13, e mutato «quendam» in «supradictum», r. 16.

mani et ad Tiberium mittunt insignes et regias illas exuuias. Itaque legem ponit Persarum rex confusionem non ferens numquam iam Persarum regem in prelium egressurum. At uero Romanus exercitus Persicis adiecit erumnis et ad intima Persidis
 5 properauit et multum illic excidium et captiuitatem patrauit, perueniens etiam in medium Hircanici ^(a) maris. Cum autem hiems ^(b) adesset, non remearunt Quirites ad propria, sed in Perside hiemem transegerunt.

Porro eodem anno cepit edificare Tiberius puplicum ^(c) Blacer- 6.
 10 narum ^(d) et renouauit multas ecclesias et xenodochia et hierocomia ^(e), iussitque ^(f) se scribi in pheniceis litteris Tiberium Constantinum.

Interea imperator Tyberius emptis corporibus gentilium constituit militiam in nomen proprium, adiciens ^(g) et armans eos in
 15 milia quindecim, dans ei ducem Mauricium comitem federatorum et subducem Narsen et misit eos contra Persas. Bello autem facto magno ualide Romani uictores efficiuntur et abstulerunt a Persis ciuitates et regiones, quas sub Iustiniano ceperant et Iustino. Abiens autem Mauricius Constantinopolim susceptus est ab impe-
 20 ratore cum ingenti honore et puplicauit ^(h) Tyberius uictorias Mauricii et generum hunc ammisit ⁽ⁱ⁾ ad Constantinam filiam suam, similiter et Germano pretori iunxit filiam suam Charito, utrumque Cesarem creans. Mense uero augusto ^(k) mora comedens matutina uisu digna sed corrupta pthisin incurrit. Et cum esset mo-
 25 riturus, accito patriarcha Iohanne atque senatu una cum militiis in tribunalium lectica est deportatus; et quia loqui non poterat, per epagnosticum ^(l) que rebus Romanorum erant utilia, manifesta populo fecit et una cum consilio Sophie Auguste Mauricium generum

(a) *An.* Hyrc- (b) *An.* hiemps (c) *An.* publicum (d) *An.* Blachern- (e) *An.* gerocomia (f) *V* iussit[qui *corr.* iussitq; (g) *V* amiciens *corr.* adiciens *da V¹ An.* amiciens (h) *V* supplicauit *abr. sup e corr. da V¹ puplicauit An. publ-* (i) *An.* adm- (k) *V* augustas *corr. per abr.* augusto (l) *An.* epanagnosticon (*ma P* epagnosticum)

12-4 (p. 68). *Interea - diebus octo*] Id. «lio Sophie Auguste», r. 28, e poi p. 154, r. 16: «Imperator autem Ti- «genere Cappadox», p. 68, r. 6, e «berius &c.» - r. 34, agg. da PAOLO, corretto pure con PAOLO, loc. cit., «tribus» in «sex», p. 68, r. 3.

suum nuntiauit imperatorem ^(a). Itaque cum omnes imperatoris collaudassent consilium atque Mauricium imperatorem, conuersus Tiberius in lecto suo diem obiit, cum regnasset annis sex ^(b), mensibus decem, diebus octo ^(c).

7. Anno ab incarnatione Domini quingentesimo septuagesimo septimo ^(d) Mauricius imperat, genere Cappadox ^(e), eodemque anno legatione funguntur Auares ad imperatorem Mauricium, qui ante breue tempus Syrmium subegerant, insignem ciuitatem Europe, postulantes octoginta ^(f) milibus auri, que ^(g) accipiebant per annos a Romanis, alia superaddi uiginti. Imperator uero pacem affectans hoc ammisit ^(h). Petiuit autem ad uidendum sibi et elephantem, animal Indicum, mitti ⁽ⁱ⁾. Cui imperator maiorem omnibus misit. Quem ille uisum remisit ad imperatorem. Similiter et lectum aureum mitti sibi petiit. Sed et hoc imperator misit ad eum. Ipse uero et hunc contemptum remisit. Postulabat autem iterum alia biginti milia centum addi. Quod imperatore non ammittente ^(k) chaianus ^(l) Siggidonem ciuitatem subuertit et multas alias urbes cepit Yllirico ^(m) subiacentes. At uero imperator Elpidium patricium cum Comentiolum ⁽ⁿ⁾ legatos ad chaganum transmisit. At uero barbarus in sponsionibus pactorum agere se pacem professus est. In Oriente uero Iohannem Mystaconem pretorem Armenia ^(o) fecit; qui ueniens ad Nymphium amnem, ubi Tigri ^(p) misceri dinoscitur, bellum congregitur cum kardariga ^(q), Persarum pretore, et preualent Romani aduersus barbaros. Kardarigas uero non est proprium nomen sed dignitas maxima apud Persas.

(a) cum esset (p. 67, r. 24) - imperatorem su lavat. riscritto da V¹ forse per ag-
giungere una - Auguste, cf. comento a p. 67. (b) An. tribus cf. comento, p. 67.
(c) dassent (r. 2) - octo su ras. ma sempre della stessa mano. (d) Su ras., pare, di
quinto (e) genere Cappadox agg. nell'interl. dallo stesso aman. (f) An. octuaginta
(g) V que corr. que³ ma d'a. i. e d'a. m. (h) An. adm- (i) V .mitti abr. i?
(k) An. adm- (l) V chaganus corr. chaianus, così a p. 69, r. 8. An. chaganus, così
sempre. (m) An. Hillyr- sempre. (n) An. Comentiolo (o) An. Armeniae (p) V gri
corr. da V¹ ugri (q) Su ras. k

5-13 (p. 71). Anno ab - multis] Id. seguito alla precedente mutazione fatta
p. 154, r. 35: « Mundi anno .VILXXV. con Paolo; agg. da L. « id est non manu
« divinae incarnationis anno .DLXV. « factam », p. 70, r. 10, e sostituito
« Mauricius &c. » - p. 157, r. 19; forse « qui post imperio prefuit » a « impe-
L. corresse « septimo », cf. nota (d), in « ratoris », p. 70, r. 30.

Secundo imperii sui anno consul Mauricius appellatur et multos 8.
thesauros urbi donauit. Prouehit autem Philippicum pretorem
Orientis, cui et Gordiam filiam ^(a) suam in coniugium tradidit.
At uero Philippicus Persicas arripiens partes appropinquavit Ni-
5 sibi ^(b) et repente in Persidem ingressus multam predam presump-
psit, quam per montes saluam ducens in Medorum ^(c) regionem
transtulit et multis illic uillis exterminatis ad Romana rura rell-
uersus est. Porro chaianus Auarum pacem soluere festinabat, c. 192
nam Sclauinorum ^(d) gentes contra Thracem armauit, qui ^(e) perue-
10 nerunt usque ad Longos Muros multum facientes excidium. At ^(f)
imperator palatii eductis militiis et plebibus e ^(g) ciuitate Longos
Muros custodiri precepit et Comentiolum ducem ordinans et ar-
mans contra barbaros misit. Qui insperate in barbaros ruens
copiosas multitudines interfecit hosque pepulit. Cum autem per-
15 uenisset Adrianopolim ^(h), occurrit Andragasto multitudo ⁽ⁱ⁾ Sclau-
inorum cum preda ducenti et in hunc irruens et captiuitatem eri-
puit et uictoria magna indutus est.

Tertio imperii Mauricii anno Philippicus sumptis exercitibus
ad Persicam regionem profectus est et capta Arxenene magnam
20 predam optinuit et formidinem Persicis operatus est exercitibus.
Intereaue Constantinopolim languens remeat, militieque sine le-
sione ad propria repedarunt.

Quarto imperii Mauricii anno Philippicus egressus a regia 9.
urbe, hostili sumpto apparatu ad ciuitatem Amidan properat et
25 collectis armatis percunctabatur ^(k) eos si in promptu haberent pro-
perandi ad bellum. At Romanus ^(l) iuramentis credulum eum
reddentibus se alacriter bellaturos, uenit ad Anazarbon. At uero
kardarigas hoc comperto risui ^(m) auditionem mandabat, somnium
esse quod dicebatur opinans. Accersitisque magis interrogabat:
30 « Quis erit uictorie dominus? » ⁽ⁿ⁾ Ast demonum placatores Persas
astruebant a diis uictoriam allaturos. Exultant igitur super his

(a) *Su ras. probabilmente di sororem An. sororem* (b) *An. Nisibi* (c) *V medio-
rum abr. i (così in O)* (d) *La i su ras. di e, così al r. 15. An. Sclaven- sempre.*
(e) *V que corr. Qui An. quae* (f) *An. ast* (g) *plebibus e] Su ras. us e e fatta*
di u la prima b (h) *An. Hadr-* (i) *An. multitudines* (k) *Su ras. la r finale, di s?*
(l) *An. ast Romanis* (m) *V² su ras. risui* (n) *dominu; su ras.*

Perse, magorum leti promissionibus facti et parant^(a) continuo compedes^(b) ex ligno ferroque quibus Romanos compeditos uinciant. Pretor autem commonet Romanos, ne agrorum labores exterminent, ne iustitia Dei que malum odit uictoriam ad barbaros transferat. Postea^(c) ergo die pretor dirigit duos philarchos^(d) Saracenorum et 5 capiunt Persas uiuentes per quos motus aduersariorum didicerunt, qui asseruere dominico die belle^(e) barbaros in Romanos irruere.

10. Porro Philippicus diluculo ualedicens Romanis, tribus falangibus occurrit ad prelium ipseque assumpta Dei uirili forma, quam achiropyton^(f), id est non manu factam^(g), Romani predicant, discurrens per acies armatis diuinam impertiebatur uirtutem. Et stans post aciem hec retinens arma, lacrimis multis Deum placabat, qui celestium ordinum principes auxiliores assumpsit. Cum autem bellum ageretur, Uitalianus princeps aciei omnibus audacibus^(h) motus falangem Persarum dirrupit et sarcinam tulit. 15 Romani autem circa spolia cepere uacare. Quos aspiciens Philippicus, ne ad exuuias etiam reliqui reuersi prelii obliuiscerentur conuersique barbari perderent eos, Theodoro Hilibino galea sua imposita, misit gladio percutere hos qui uacabant circa exuuias. Quem uidentes et estimantes esse Philippicum, dimissis spoliis pro- 20 perarunt ad bellum. Cum autem bellum multas per horas ageretur, uox fit a pretore Persarum equos percutere lanceis. Quo facto in fugam uersus est Persarum exercitus et triumpho ingenti Romani potiti multos ex eis peremerunt et spoliauerunt. Postera uero die sumptis uirtutibus suis kardarigas rursus ad bellum ar- 25 matur et secundo prelio gesto denuo uincunt Romani et occiduntur Perse multi. Comprehenduntur autem etiam uiui duo milia Bizantiumque mittuntur. Aufugit⁽ⁱ⁾ quoque kardarigas quem Perse cum iniuriis respuunt.

11. Porro Philippicus Heraclium, Heraclii qui post imperio prefuit 30 patrem^(k), subpretorem explorationem^(l) barbarorum transmisit sum-

(a) V patrant *abr. la prima t* An. patrant (b) An. ligneos compedes V *aveva scritto anche ligneos ma fu abraso.* (c) An. postera (d) An. phylarchos (e) An. velle (f) *Su ras. ropyton* An. achiropoeiton (g) *Su ras. anche id est non manu fac e nell'interl. ta³* (h) An. audacius (*ma O audacibus*) (i) V *au.fugit, abr. t?* (k) *Su ras. a lettere serrate Heraclii - patrem, cf. comento, p. 68.* (l) An. in expl. da emendazione dell'edit. (*ma O om. in*)

ptisque militiis Babyloniam adiit ^(a) et Clomarorum ^(b) castellum ob-
 sidet. At uero kardarigas eligit milites idiotas cum subiugalibus
 et turba collecta exercitum se mouere iactabat, et per munita loca
 obscura nocte in dor||sa Romanorum efficiuntur nequaquam fiden- c. 193
 5 tes se manus in eos missuros. Timore autem importuno cadente
 in Philippicum fuga irrationabili usus est. Quo comperto Ro-
 mani in fugam conuertebantur per loca ad meandum difficilia, multa
 incurrentes pericula. Cumque sol ortus fuisset, a calamitate li-
 berabantur nemine persequente. Et perueniens ^(c) ad pretorem
 10 hunc iniuriis pessimis blasphemabant. Uerum Perse fictam exi-
 stimantes fugam persequi ausi non sunt. Porro Heraclius trans-
 means Tygrin ^(d) quecumque Medice regionis erant insignia predia
 igni tradebat et sic ad Philippicum rediit cum spoliis multis.

Quinto imperii Mauricii anno Auarum chaianus ^(e) federe disso- 12.
 15 luto Mysiam et Scythiam atrociter expugnabat subuertens Ratiar-
 nam et Bononiam et Aquis et Dorostolum et Zandapa et Marcio-
 nopolim ^(f). Commentiolus ^(g) uero ad maritima uenit et separato
 exercitu improbauiles discreuit ab optimis et inutilis quidem uir-
 tutis quadraginta milia custodire ballum iuuat, electorum autem
 20 sexcenta ^(h) milia sumens, duo milia ex his tradidit Casto et duo
 milia ⁽ⁱ⁾ Martino et ipse duobus milibus ⁽ⁱ⁾ sumptis contra barbaros
 properat. Castus autem ueniens Zardapa et Emon repertis bar-
 baris in desidia constitutis multos ex eis disperdit predamque mul-
 tam optinens armigero ad saluandum tradebat. Martinus autem
 25 circa Mean ciuitatem effectus et in chaianum ex insperato incur-
 rens multos uirtutis eius extinxit, ita ut ille salutem suam fuga
 mercatus sit. Martinus uero uictoria gloriosa percepta ad pre-
 torem reuertebatur, ubi se promiserat eos expectaturum. Co-

(a) *An.* adit (b) *An.* Chl- (c) *Corr. d'a. m.* peruenientes *An.* peruenientes

(d) *An.* Tigrin (e) (*Così anche C*) (f) *An.* Marcian- (*ma C* Marcion- *P* Martion-)

(g) *An.* Coment- (*ma P* Cōment-) (h) *An.* sex (*ma O* sexcenta) (i) *Nell'interl.* milia
 e milibus *che non sono in An.*

14-32 (p. 74). *Quinto imperii* — una
cum bandis] Id. p. 157, r. 21 — p. 160,
 r. 20, om. qui non solo l'anno dalla
 creazione ma anche « divinae in-
 « carnationis anno .DLXXVIII. », forse

perchè, avendo posto il principio del
 regno di Maurizio all'anno 577, p. 68,
 rr. 5-6, e poi ricordati quattro anni del
 suo regno, ora il conto non gli tor-
 nava.

mentiolus autem formidine pressus Marcianopolim rediit. Qui non inuenientes eum collegerunt exercitus suos et per artum locum Emi castra mouent. At uero Martinus uidens chaianum transeuntem fluuium ad pretorem rediit. Castus etiam transito flumine appropinquans his qui precurrerant Auarum optinet pugnam. Porro 5 Castus^(a) cuiusdam demonis repromissionibus deceptus non rediit ad pretorem. Posteraque die tenens transitus chaianus conclusit eum. Scinditur igitur populus et unusquisque, ut uires habebat, per nemora fugiebat. Capiuntur itaque quidam a barbaris et indicant ubi latitat Castus, et hoc capto exultabant et letabantur. 10

13. Chaianus sane per meridiem iter agens contra Thracem properat Longosque Muros accepit. Ast Commentiolus^(b), qui in siluis Emi litabat^(c), cum Martino exiuit et perueniens ad chaianum imparatum inuenit, eo quod Auarum multitudo diffusa esset per Thracem, et prima uigilia noctis properat aduersus illum. Es- 15 setque profecto a se opus ingens patratum nisi euentus quidam falleret eius conatum. Uno quippe animante onus subuertente quidam domino animantis acclamat onus erigere patria uoce dicens: « Torna, torna, frater ». Et dominus quidem multe^(d) uoces minime sentiebat, sed populi hoc audito hostes imminere sibi 20 existimantes in fugam conuersi sunt, « Torna, torna » maximis uocibus exclamantes. Chaianus autem ingentem formidinem indutus penitus fugiebat, et uidebantur barbari et Romani inuicem fugere, nemine persequente. Preterea chaianus sumptis uirtutibus Apiriam ciuitatem obsedit inuentumque Busan urbis manganarium 25 interficere nitebatur, qui pecunias rogabat ei multas preuere si uitam sibi donaret. Illi uero hunc ligatum urbi presentauerunt. At ipse querebat habitantes urbem ut emeretur, narrans quam sepe pro ciuitate certauerit. Ciuis quidam multitudinibus persuasit hoc minime faciendum. Quia ergo parui pensus est Bussa^(e), repro- 30 mittit chaiano se tradere ciuitatem et exterminatorio instrumento facto quod arietem nominant, ciuitatem adeptus est: dicentesque^(f)

(a) *Su ras. castus forse di vani An. vani* (b) *An. Comentiolus (ma P Comment-)*
 (c) *Emi litabat] V emilitabat An. Aemi militabat (ma O emilitabat)* (d) *An. mulae*
(ma P multe C multae) (e) *bus|sa^a agg. ^a d'a. i., abr. la prima s An. Busa (ma*
C P bussa) (f) *V Di-centesq; agg. ^a d'a. i. An. discentes (ma O dicentes) quod*

bar||bari ^(a) argumentoso ^(b) ingenio ^(c) et alias plures urbes in serui- c. 194
tutem redigerunt ^(d) et cum multa captiuitate reuersi sunt. Au-
dientes autem Bizantii quod Castus a barbaris captiuus effectus
sit, magnis conuiciis contra Mauricium cum ^(e) utebantur et hunc
5 in manifesto blasphemiiis appetebant.

Per idem quoque tempus Heraclius Heraclii ^(f) pater Persicum ^(g) 14.
aggressus est castrum, quod et cepit, similiter et Theodorus ca-
strum Mazarorum, amboque Baiudes ueniunt. Et cum castrum
munitissimum esset, miles quidam, Saphires ^(h) nomine, stimulos
10 operatus et contra compagines lapidum hos figens per eos aditum
fecit. Cum autem fortis ille ascendisset muri ⁽ⁱ⁾ coronam, uir
Persa hunc expulit. Cadit ergo Saphires ^(k) deorsum et susci-
piunt eum in scutis suis Romani; et rursus opus audenter arripit
et denuo a firmitate repellitur, iterumque Romani hunc scutis su-
15 sciunt; et tertio ad machinamentum conatus est. Cumque ad
muri caput peruenisset, Persam excidit. Deinde caput eius Ro-
manis preuens hos fiducia magna repleuit, multisque imitantibus
uirum fortem et per palos ascendentibus murum, Romanis tradi-
tur castrum; et alios quidem Persarum occiderunt, alios uero ca-
20 ptiuos duxerunt una cum suppellectili, igni prodito castro.

Interea Philippicus rursus Bizantium iter egit, Heraclio Roma- 15.
norum duce relicto. Ueniens autem Tarsum et discens quod
imperator Priscum Orientis pretorem creatum direxerit, scribit He-
raclium exercitu dimisso in Armeniam uenire ad Narsem, et Prisci
25 ei presentiam facere manifestam. Imperator enim Philippico ius-
serat quarta roge parte priuare militiam. Philippicus autem ti-
mens ne occasio tyrannidis fieret, super hoc imperatori non paruit,
ideoque a pretura deponitur. Priscus autem perueniens Antio-
chiam precepit ^(l) milites apud Monocartum colligi. Aduocat autem
30 et Germanum, cui Hedesenorum ^(m) principatus creditus erat, una
cum episcopo et una cum eis ad exercitum ibat, sollempnitatem ⁽ⁿ⁾
Pasche cum illis factururus. At uero duces exercitus obuiam ue-

(a) *Su ras. la prima sillaba.*(b) *V argumentosum corr. -so An. argumentosum*(c) *An. ingenium*(d) *An. redeg-*(e) *An. non ha cum*(f) *V helraclii abr. la**prima l*(g) *V persicus corr. persicu³*(h) *An. Saphires, così sempre.**la m*(k) *Su ras. la prima s*(l) *An. praecipit (ma C praecepit)*(m) *An. Edes-*(n) *An. sollempni-*

nerunt ei cum uandis ^(a) duobus signis procul ab exercitu. At ^(b) Priscus secundum morem non descendit ab equo nec consuetis salutationibus usus est. Hinc ergo et odii exordium factum est; in communibus namque iniuriis multitudines seuerius patiuntur. Post festum autem diem demonstrabantur tetrice imperatoris lit- 5 tere. Confluunt itaque multitudines ad pretoris fixuram tauer-
naculi, aliis quidem gladios portantibus, aliis uero lapides uel ligna iactantibus. Fit igitur pauidus Priscus et ascendens equum fuga euasit periculum. Illi uero scindentes fixum huius tabernaculum omnia que ipsius erant diripuerunt. 10

16. At ille Constantiam perueniens de medicis a ^(c) percussionibus lapidum et uulneribus curabatur et mittit episcopum ciuitatis rationem faciens ac pollicens exercitui se persuasurum imperatori, ne illos priuet aliqua conferendarum consuetudinum. At exercitus episcopum cum iniuria respuerunt et Germanum inuitum 15 pretorem pronuntiauerunt super scutum elatum imperatoriamque statuam subuerterunt et huius imagines demoliti sunt; et in tyrannidem prorumperent et urbes dispoliarent, nisi Germanus id agere multa commotione ^(d) ac exhortatione uetuisset. Priscus autem hec imperatori manifesta fecit et imperator Philippicum denuo pre- 20 torem Orientis ^(e) constituit. Priscus uero Bizantium rediit. Porro exercitus iuramentis se affirmabat a Mauricio nullatenus imperari. Barbari sane Romanis calamitatibus delectabantur. Uerum imperator Aristobolum curatorem imperialium domorum ad exercitum misit, quatenus ^(f) iuramentis et donis tyrannidem solueret; 25 quod et fecit. Tyrannide uero destructa fit Persarum atque Romanorum circa Martyropolim maximum bellum. Romanis uero potentia et duum ueritate ^(g) expugnantibus Persas interficitur Maruzas Persarum pretor. Comprehenduntur etiam uiuentium ex his tria milia et Persicorum principes agminum, mille tantum 30 reuersis in Persidem. Porro Romani transmittunt ad imperatorem ex Persicis exuuiis multa et captos uniuersos una cum bandis.

(a) *An.* bandis (*ma* *O* vandis) (b) *An.* ast, *così ai rr. 11 e 14.* (c) *An.* a medicis de (d) *Corr.* da *V*³ commonitione *An.* commonitione (*ma* *O* commotione) (e) *V* pretoremorientis *abr.* m e *corr.* pretore³ orientis (f) *An.* quatinus (g) *An.* ducum virtute (*ma* *O* duum ueritate)

Mense septembrio, indictione sexta, Langobardi bellum aduersus Romanos intulerunt (et Romanam ciuitatem grauiter depredantes et exarchatum Rauenne depopulantes. Seu) et Maurisiorum ^(a) gentes aduersus Africam magnas turbationes perpetrauerunt. In Perside autem carcer est que ^(b) dicitur Lethe et multos Persarum rex a diuersis gentibus in hoc inclusit una cum captiuis ciuitatis Dare. Isti ergo desperati insurgunt contra eos qui se custodiebant et occiso Marusa caput eius Bizantium attulere. Ast imperator cum gaudio magno illos suscepit. Philippicum autem uix pretorem recepit exercitus. Cum autem Persarum Romanorumque bellum Martyropolim ^(c) fieret, superantur Romani. Imperator autem a pretura Philippico rursus amoto Comentiolum pretorem Orientis direxit. Heraclius autem prosperatus in bello peremit Persarum pretorem. Afrahato uero interempto fugiunt Perse et insequuntur Romani. Cum autem multum fuisset in eis excidium factum, comprehendunt etiam custodiam et multas exuias Bizantium mittunt. Denique imperator equestribus speculationibus et commerciis urbem splendidam reddidit.

Hormisda uero Persarum rex pretorem Baram promotum una cum potentatibus multis contra Suaniam mittit. Ex inspirato ^(d) autem huic instans ad Araxin ^(e) flumen castra commouet. Siquidem expugnatis Turcis a Persis adeo Hormisda creuit, ut etiam tributa quadraginta milia auri a Turcis acciperet, cum prius ipse equalia Turcis persolueret. Uerum Mauricius hoc comperto Romanum prouehit pretorem et in Suaniam cum potentatu transmittit. Cumque peruenisset Romanus Lazicen et ad Phasin fluuium accessisset, in Albaniam exercitum mouit. Baram autem audiens Romanum profectum rem deridebat. Cupiebat etiam Romanam aciem manu caperet ^(f); non enim adhuc aduersus Romanos bellum

(a) An. Maurus- (b) An. qui (ma C quae) (c) An. -li (d) An. insperato
(ma C inspirato) (e) V arax|in corr. da V³ araxē (f) An. capere (ma O caperet)

1-26 (p. 78). Mense - eam Panegy-
rin] Id. p. 160, r. 21 - p. 163, r. 25, an-
che qui om. oltre all'anno dalla crea-
zione anche quello dell'incarnazione
«DLXXX.» che in Anast. precede il

mese e l' indizione; aggiunto « et Ro-
« manam - Rauenne depopulantes », rr. 2-3, con PAOLO, *Hist. Lang.* III, 18 e 20, liberamente e in breve, pigliando di là solo il senso.

inierat. At uero Romanus Romanam multitudinem separauit, non probatis penes sarcinas derelictis; decem milia etiam secum accipiens aduersus barbaros properabat et duo milia procedere^(a) iuuat exercitum. Qui uenientes obuiam his qui precesserant, Persas hos in terga uertunt et omnes interimunt. Facta quippe fuga et precipitio sibi obstante conclusi omnes interierunt. Ast Romani usque ad barbarorum ballum uenerunt, ita ut Baram super hoc obstupesceret. Quod audiens Romanus, animare cepit exercitus^(b) et preliaturi parantur in campo Albanie. Baram autem nitebatur bellum furari; frustratus tamen consilio est; surrexit enim Romanus et comptissime parabatur. Cum autem inuicem conflictus agigaretur et multi barbarorum occisi fuissent, maxima fit Romanis uictoria. Dispoliantur igitur barbari et sepultura carentes efficiuntur bestiis esca.

19. Hoc audito Hormisdas Persarum rex confusionem non ferens muliebre uestem Baram transmisit et hunc pretura priuauit. Parat e contra rebellionem Baram et progreditur in tyrannidem et reciprocis iniuriis per litteras Hormisdam lacessit superscribens epistule ita: « Hormisde filio^(c) Chosroi^(d) Bara hoc^(e) mittit ». Collectis uero militiis asserebat Hormisdam indignatum aduersus militiam^(f), utpote quem^(g) a Romanis fuerint superate. Ostendebat autem et fictas litteras quasi ab Hormisda missas ad minue-
das militum rogas, ad memoriam eis reducens atrocitatem Hormisde seu crudelitatem, auaritiam et uiolentiam et qualiter homicidiis
c. 196 delectatus et a pace alienus esset qualiterque optimates uinculis
25 dediderit, quorum alios quidem gladio reciderit, alios autem necauerit Tigride, et qualiter coge-
bat Persas in magnis preliis separati^(h) quo disperderentur et non contra illum tumultuarentur. Talibus ergo uerbis Baram militias affatus tyrannidem maximam aduersus Hormisdam succendit, et iuramentis Baram munientes delibergmatizant⁽ⁱ⁾ omnes se deposituros Hormisdam.

20. Hormisdas autem Ferochanen magistrum suum armatum cum

(a) *An.* praecedere (b) *V² An.* exercitum (c) *La o su ras. forse di e An.* filiae
(d) *An.* Chosrohi (e) *An.* Baram haec (f) *An.* militias (g) *An.* quae (*ma O quem*)
(h) *An.* separari (i) *An.* dogmatizant (*ma O delibergmatizant da deliberant soprascritto*
a dogmatizant Teof. δογματίζουσι, cf. de Boor, II, 425-426).

uirtute destinat aduersus Baram. Baram uero significauit Fero-
 chani seu militiis, quia non conuenit arma Persas^(a) offerre^(b) et
 ad memoriam eis reducebat Hormisde asperitatem, iniustitiam, in
 sanguinibus gaudium, in homicidiis amorem, infidelitatem, iactan-
 5 tiam et uiolentiam. Hec sentientes ueraciter ab eo dicta fuisse
 populi qui circa Ferochanen erant, ad Baram sese conferunt et
 Ferochanen occidentes se Baram uniunt et contra Ctesiphontam^(c)
 impetu abeunt^(d). Hormisdas autem habebat Bindohen magne
 dignitatis uirum in uinculis. Itaque cum in magna fluctuatione
 10 negotia degerent, Bestam^(e) Bindoi^(f) frater in custodiam insiliens
 educit Bindohen fratrem suum, et congregata multitudine rustica
 seu ciuili tertia hora diei regalia intrant et inuento Hormisda super
 solium regio more sedente multis hunc iniuriis subdunt. Bin-
 dohes^(g) autem tenens Hormisdam abstulit diadema a capite eius,
 15 et hunc in carcerem tradiderunt, rogabatque Chosroen^(h) patrio solio
 tribui.

Preterea Hormisda⁽ⁱ⁾ e custodia nuntium misit Persis petens 21.
 loqui Persidi que expedirent. In crastinum igitur collectus senatus
 Persarum in regalibus una cum multitudine uinctum Hormisdam
 20 ducunt^(k). Ast Hormisdas commonebat Persas quod non oporteat
 huiuscemodi in reges committere et quanta, ex quo regnauerat,
 tropea fecerit et in quibus erga Persas bona patrauerit et qualiter
 Turcos Persidi tributa soluere Romanosque pacem amare coegerit
 qualiterque Martyropolim ceperit; quin et paterna beneficia enar-
 25 rauit. Rogabat autem et Cosroen a regno deponi ut litis amicum
 et ambitiosum et sanguinis amatorem superbumque ac iniuriosum
 et preliis inhiantem. Esse autem sibi alterum filium perhibebat,
 quem in regem prouehi flagitabat. Bindohes^(l) uero ad Hormis-
 dam respondebat et huius excessus in medium proponens, omnes
 30 erexit contra Hormisdam. Et ducunt in medium uxorem eius
 et filium et serre hos^(m) partiti sunt coram Hormisde uisibus sectione,

(a) *An. Persas Persis (ma Persis agg. l'edit., l'om. O)*(b) *An. efferre*(c) *Su**ras. et contra cte e ta³ di mano di V² An. Ctisiphontem*(d) *V a|beunt corr. ab|eunt*(e) *An. Bestan (ma P Bestam)*(f) *bindohi d'a. i. l'h*(g) *Bind^ohes tutto su ras.**meno s, d'inch. nero Bind, d'inch. chiaro ohe An. Indues*(h) *V cosroen corr. chosroen**An. Chosrohen, e sempre con due h*(i) *An. Hormisdas*(k) *V dicunt corr. ducunt**forse dall'aman. (l) V bindoes corr. Bindohes*(m) *V serreos corr. serre^ohos*

Hormisdamque oculis priuantes in carcere posuerunt. Et Chosroes^(a) quidem aliquandiu^(b) patrem benigne tractabat in custodia, illi omnem tribuens escam. Ast Hormisdas iniuriis hunc e diuerso lacerabat conculcans ea que mittebantur a rege. Unde Chosroes iratus fustibus hunc siluestribus iussit per ilia cesum obire. Quod 5 factum et Persas tristes reddidit et contra Chosroen odium auxit.

22. Chosroes uero congregatis uirtutibus regnorum egressus contra Bara^(c) uenit^(d) in campum Zaba fluminis, ubi Baram ballum habebat. Suspiciatus autem Chosroes quod aliqui principum adiacerent Baram, hos occidit. Cum uero populus turbaretur, 10 fugam inihit^(e) Chosrohes^(f) cum paucis quibusdam, et omnes qui erant cum Chosroë ad Baram accesserunt. At uero Chosrohes hesitabat quidnam agere debuisset; nonnullis sane consilium dantibus sibi ad Turcos secedere, nonnullis autem ad Romanos, Chosroes equum ascendens freno laxato equi motus sequi omnibus iuuat. 15 At uero equus ad Romaicas partes motus suos direxit et apud Ceresium inuenitur. Et legatos mittit aduentum suum Romanis faciens manifestum. Contigit autem || ut Probus patricius, qui illic erat, hunc susciperet et de eo imperatori per litteras indicaret. Baram autem misit legatos ad Mauricium petens ne auxiliaretur 20 Chosrohi^(g). Porro iubet imperator Mauricius Commentiolo pretori apud Hierapolim Chosrohen^(h) suscipere et imperialibus obsequiis honorare.

c. 197

Eodem uero anno demonstraui imperator Mauricius in memoriam Dei genitricis⁽ⁱ⁾ letaniam in Blachernis fieri et laudes dicere 25 Domine nostre nominans eam Panegyryn^(k).

Mauricius itaque filium sibi Chosrohen^(l) regem Persarum faciens, Dometianum episcopum Melitenensem ad eum direxit cognatum suum una cum Narsi, cui ducatum belli commisit. Qui

(a) *V cosroes corr. chosroes, così ai rr. 4, 7, 9 etc.* (b) *An. aliquamdiu* (c) *An. Baram* (d) *An. pervenit* (e) *An. iniit* (f) *V cosroes corr. chosrohes, così al r. 12.* (g) *V cosrohi corr. chosrohi* (h) *V cosrohen corr. chosrohen* (i) *An. genet- (ma C genit-)* (k) *Sopra nell'interl. di mano di V id sollemnitate* (l) *V chosroen corr. chosrohen*

27-31 (p. 79). *Mauricius - cessauit*] come sopra, gli anni dalla creazione e Id. p. 163, r. 26-p. 164, r. 23, om., dell'incarnazione, agg. « itaque », r. 27.

peruenientes ad Chosrohen^(a), omnes Romaicos potentatus in Persidem introducunt.

Baram autem hoc agnito sumptis uirtutibus suis in loco qui 23.
Alexandrines nominabatur castrametatus est, prohibere ratus mi-
5 litias ab Armenia uenientes ne Narsi unirentur. Iusserat enim
Mauricius Iohanni Mustaconi magistro militum Armenie accipere
militias et se Narsi unire pariter contra Baram bellum consti-
tuendi. Per noctem autem unite sunt Romaice uirtutes et con-
tra Baram aciem direxerunt^(b). Porro Baram in monte castrame-
10 tatus est pauore detentus. Cumque bellum gereretur horribile,
Narsis Indicis bestiis paruipensis mediam barbarorum dissoluit
phalangem^(c), et hoc facto cetere quoque sunt Baram infirmitate
phalanges^(d) et fit magna fuga tyranni. Narses uero sine ulla
retentione persequens Persas cedes^(e) sternebat et sex milia ex his
15 capta uincta ad Chosrohen adduxit, ast Chosrohes omnes mucrone
peremit. Quotquot autem Turci erant hos ad imperatorem Bizan-
tium misit. Sane cum Turci * * * ^(f) haberent in frontibus exa-
rate, interrogabantur ab imperatore quonam modo signum hoc in
fronte portarent; at uero Turci asserebant ante multos annos pesti-
20 lentiam in Turcia factam et quosdam Christianorum hoc adinue-
nisse; et hinc salus in patria facta est. Porro exercitus Ro-
manorum tabernaculum Baram et supellectilem accipientes cum
elephantibus, attulere^(g) Chosrohen^(h). Baram autem ad interiores
partes Persidis fugam fecit et sic eorum dissoluitur bellum. Itaque
25 Chosrohes magna uictoria circumdatus solium suum recepit. Ue-
rum Narses rediturus⁽ⁱ⁾ ad propria Chosrohi dicebat: «Memor
«sis, Chosrohes, presentis diei; Romani tibi regnum donant». At ille
fraudentam occasionem^(k) metuens petiit a Mauricio mille
Romanos in custodiam sui habendos. Porro Mauricius cum dile-
30 ctionem haberet erga barbarum multam, postulationem eius com-
pleuit, sicque Persicum et ^(l) Romanorum bellum cessauit.

(a) Così V finalmente! ma continua pur sempre ad omettere ora la prima ora la se-
conda h ora anche entrambe. (b) V direxerē in fin di rigo. (c) An. phalagg-, così
appresso. (d) Su ras. di g la n (e) An. caede (f) La lacuna era anche in Anast.;
cf. Teof. p. 266, r. 33: τῶν δὲ Τούρκων ἐν τοῖς μετώποις τὸν τύπον τοῦ σταυροῦ
διὰ μέλανος κεντητοῦ ἔχόντων (g) V attulere corr. adt- (h) An. Chosrohi (i) V
redditurus abr. la prima d (k) An. occisionem (l) V² et nell'interl. An. non l'ha.

24. Interea sollemnitate paschali ueniente coronatus est Theodosius filius Mauricii^(a) a Iohanne patriarcha Constantinopolitano. Eodemque^(b) anno imperator Mauricius ecclesiam Sanctorum Quadraginta martyrum, quam cepit edificare Tiberius, consummauit.

5

Interea cum profunda Orientem pax occupasset, bellum circa Europam Auaricum incumbibat. Ideoque imperator potentatus ab Oriente in Thracem transduxit. Anno imperii sui nono cum uer inciperet et agmina peruenissent ad Thracem, exiuit cum eis Mauricius uidere que a barbaris essent euersa. Augusta uero et patriarcha et senatus rogabant imperatorem, ne per semetipsum bellum iniret, sed potius id pretori committeret. Ast imperator non adqueiuit^(c). Exeunte autem eo ad Septimum, solis eclipsis facta est^(d). Cumque apud regnum esset, pauperum multitudines pecuniis animauit. Cum autem uenatum pergeret, sus siluestris ualde grandis impetum contra Cesarem fecit. Equus uero ob terrorem miraculi eicere Cesarem nitebatur. Diutius ergo tumultuatus Cesarem iactare nequiuuit. Itaque sus a nemine accipiens ictum abscessit. Im^(e) Perinthum preterea nauigio iter faciens uentis uehementibus et pluuia facta nautisque desperantibus scapha || imperatoris asportabatur, ita ut inopinate saluus ad locum qui dicitur Daonium uix ueniret. Nocte uero illa muliercula pariebat et uoces miserabiles emittebat. Cumque mane factum fuisset, misit imperator uidere quid esset quod acciderat, et inuenerunt puerum natum oculorum et palpebrorum^(f) exortem manusque ac brachia non habentem, a lumbo autem erat ei ut caude^(g) piscis naturaliter herens. Quo uiso imperator precepit ut occideretur. Ac^(h) denique die imperatoris equus, qui aureo circumdatus erat ornatu, repente scissus est cadens. At uero imperator his omnibus auguriatus tristis erat.

30

25. Postera quoque die uiri tres Schlauni genere nil aliquid ferreum

(a) *V² su ras. di due righe* Interea - filius con est nell' interl. e mauricii in marg.
 (b) *An.* eodem quoque (c) *An.* acquieuit (*ma O* adqueiuit) (d) *V² nell' interl.* facta est, in *An.* v' è lacuna. (e) *An.* in (f) *An.* palpebrarum (g) *An.* cauda (h) *An.* hac

1-19 (p. 82). *Interea - regressus*] Id. « coronatus est sollemnitate paschali p. 164, r. 25, dopo i soliti anni omessi: « Theodosius filius &c. » - p. 166, r. 31.

baiulantes a Romanis detenti sunt cytharas^(a) tantum ferentes. Imperator autem interrogabat tam unde essent quam ubinam habitatio eorum existeret. Qui genere quidem se aiunt esse Sclauinos, circa finem uero occidentalis habitare oceani. Chaianum autem
 5 ad se legationem misisse et munera principibus gentis sue auxiliandi sibi contra Romanos. Taxiarchas autem suos direxisse rationem reddituros chaiano, quia non possunt propter itineris longitudinem mittere illi auxilium. Decem et octo enim menses asseuerabant itinere^(b) fecisse^(c), et ita Romanos adiisse. Porro
 10 cytharas ferre tamquam non uidentes quemquam suorum armis indutum, regione sua quid ferrum sit ignorante. Imperator autem tam etatem ammirans^(d) quamque moles corporis eorum collaudans, hos Eracliam^(e) misit. Cum autem uenisset^(f) ad maritimam^(g) et didicisset quod legati Bizantium Persarum atque Fran-
 15 corum uenissent, ad regalia remeauit.

Decimo imperii Mauricii anno chaianus querebat augmenta 26.
 pactorum accipere; imperator uero sermones barbari non recepit; et idcirco chaianus^(h) iterum bellum agit et deuastat Siggedonem et castra contra Syrmium mouet. Imperator autem pretorem
 20 Europe Priscum creat. At uero Priscus Saluianum suppretorem⁽ⁱ⁾ factum precurrere iussit, et contra barbaros procedentes bellum ineunt, et uincunt Romani. Quo audito chaianus potentibus^(k) sumptis properabat ad bellum. At uero Saluianus uisis multitudinibus stupefactus ad Priscum se contulit. Comperiens autem
 25 chaianus Romanorum recessum ad maritima egreditur, deinceps ad Sanctum Alexandrum et hunc omnia deuoranti^(l) tradidit igni. Transiens autem in Drizipera conatur exterminare rempublicam deuastatoria^(m) operatus instrumenta. Hi uero qui Drizipera habitant diutius e diuerso aciem direxerunt. Nam et portas abigentes
 30 minabantur barbaros se debellare, cum essent in formidine ingenti. Tunc ergo diuina quedam eis consuluit uirtus. Media namque die uidere putauerunt barbari Romanos⁽ⁿ⁾ uirtutibus egredientibus

(a) *An.* citharas, così al r. 10. (b) *An.* in itinere (c) *An.* se fecisse (d) *An.* adm-
 (e) *An.* Heracliam (ma C Eracliam) (f) *V*² nell'interl. uenisset (g) *An.* ma-
 ritima (h) *Su rds.* cha (i) *An.* subpr- (ma C suppr-) (k) *V*² *An.* potentatibus
 (l) *V* deuorati *V*¹ deuoranti (m) *V* deuastatoria³ ma l' 3 d'a. i. e pare anche d'a. m.
 (n) *An.* Romanis

ab urbe futurum sibi fore ut cum eis conflictum consererent, et consternati fuga infatigabili fugiunt et apud Perinthum efficiuntur.

27. Priscus autem nec uisu quidem ferre multitudines barbarorum ualens Tzurulum ingressus castrum muniebatur. Ast barbarus Priscum obsidere conabatur. His auditis Mauricius hesitabat quid foret agendum. Tum optimo inito consilio armatur contra infinitam barbarorum uirtutem et uni excubitorum magnis donis atque promissionibus suadet, ut sponte in barbaros irruat, eique dat ad Priscum litteras continentes hec: « Gloriosissimo pretori Prisco. « Noxium barbarorum conatum ne formides; ad perditionem enim 10
« eorum factum est hoc. Scito enim quia cum multa confusione « reuertetur chaianus in regionem que sibi a Romanis est deputata. « Propterea perseueret gloria tua penes Tzurulum circumuagare « faciens illos. Mittimus enim per mare naues et captiuabimus « familias eorum, et cogetur ad propria confusione reffectus^(a) atque 15
c. 199 « iactura reuerti ». At uero chaianus litteris comprehensis ac lectis pauens efficitur et sponsionibus pacificis ad Priscum dispositis in muneribus paucis atque indignis in suam est terram cum fuga potenti regressus.

28. Undecimo imperii Mauricii anno idem imperator Priscum cum 20 omnibus Romaicis potentatibus ad Istrum^(b) fluuium misit, ut Sclauinorum nationes transire prohiberet. Quo apud Dorostolon habito chaianus hoc comperit; qui legatis ad eum directis calumniam inferebat Romanis exordium dantibus belli. Priscus autem excusabatur, quod non uenerit aduersus barbaros belligeratum, sed quod 25 ad Sclauinorum nationes a principe fuerit destinatus. Audiens autem Priscus quod Ardagastus multitudines Sclauinorum ad predandum disperserit, transiens Istrum media nocte inopinate Ardagasto coniunctus est. At uero Ardagastus discrimine sensu nudum ascendens equum uix saluus euasit. Romanique multitu- 30 dinibus Sclauinorum occisis et Ardagasti regione peruersa predam

(a) *An refertus (ma O reffectus)* (b) *An. Istr- sempre.*

20-26 (p. 83). *Undecimo – consummare]* Id. p. 166, r. 32: « Undecimo « imperii Mauricii anno Hierosolymi- « tanus Amos habetur episcopus. im- « perator autem Priscum &c. » – p. 167, r. 33.

copiosam captam Bizantium per Tatemerem direxerunt ^(a). Porro, cum Tatemer expeditus iter faciens ebrietati atque sese ^(b) deliciis traderet, Sclauinorum in eum multitudines irruunt. Qui formidine pressus fugiendo Bizantium uenit. Ast Romani, qui cum ipso fuerant, ualide Sclauinis infensi optinent gloriosissime barbaros et captiuitatem saluam imperatori presentant. Qui letatus gratificos Deo ymnos ^(c) una cum tota optulit urbe.

Priscus uero fiducia fretus ad interiores Sclauinorum partes accessit. Gipes autem uir Christiane religionis transfugiens ad Romanos et ingressum Romanis ostendit et barbaros tenuit. Itaque Gipedis prodizione transfretato flumine Priscus media nocte repperit Musacium barbarorum regem ebrietate corruptum; funebrem quippe proprii fratris celebrat festiuitatem; quo comprehenso uiuo cedem in barbaris operatus est, multamque ^(d) copiosa preda capti ebrietati sese produnt et crapule. Tum barbari coaceruati uictoribus imminet, foretque uicissitudo reciproca precedenti uiriliter seuior, nisi Genzo cum pedestri uirtute Romanorum insistens pugna forti prohibuisset impetus barbarorum.

Duodecimo imperii Mauricii anno, cum Priscus iterum ad Istrum peruenisset gentesque Sclauinorum depredatus fuisset, haud modicam imperatori direxit ^(e). Imperator autem misso ad Priscum Tatemere iuuat tota ^(f) illic iemali tempore commorari Romanos. Quo comperto Romani contradicebant asseuerantes id non posse fieri propter copias barbarorum et pro eo quod regio esset sibi satis aduersa. Priscus uero uerbis persuasoriis flexit eos ibidem hiemare iussionemque principis consummare.

Tertio decimo imperii Mauricii anno nascuntur prodigia in suburbanis Bizantii ^(g), puer uidelicet quadripedes ^(h) et alter duos uertices habens. Aiunt autem hi qui historias diligenti studio

(a) V dixerunt V^I direxerunt (b) An. sese atque (ma O atque sese) (c) An. hymnos (d) An. multaque (ma P multamque) (e) An. praedam direxit (ma supplito dall'edit. con Teof. πολλὴν αἰχμαλωσίαν, nessun cod. Anast. ha praedam) (f) An. toto (g) V uizantii corr. bizantii e sostituito ti come a p. 42, nota (f) (h) An. quadripes (ma O quadripedes)

27-28 (p. 86). Tertio - misit] Id. « anno », r. 27, la menzione dei vescovi di Roma, Costantinopoli e Antiochia.

scribunt non significari bona ciuitatibus in quibus nascuntur huiusmodi.

At uero imperator Priscum pretura priuat et Petrum fratrem suum pretorem Romane facit uirtutis. Itaque Priscus quidem uirtutibus sumptis, priusquam Petrus peruenisset, transmeat amnem. 5

31. Chaianus autem transitu Romani audito exercitus ualde miratus est et ad Priscum misit, discere causam querens et prede sumere partem sicque amnem transire; nimis enim seuiebat super felicitatibus Romanorum. Mittit ergo Priscus super hoc ad chaianum legatum, Theodorum uidelicet medicum, sagacitate ac intelligentia 10 perornatum. Iste uidens chaianum magna sapientem responsionesque iactantius facientem, minas enim pretendebat se cunctarum esse gentium dominum iactans, narratione ueteri mitigauit barbaricum typhum. Ait enim: « Audi, chaiane, proficua narratio- 15 « nem. Sesostriis Egyptiorum rex, illustris et oppido felix, opibus « clarus et inexpugnabili potentatu, plurimas et ingentes seruituti « nationes redegit. Unde et in arrogantiam ^(a) ruens curro ^(b) ex « aderenti ^(c) sibi auro et lapidibus pretiosis constructo sedet super « eum et subicit iugo exuperatis ^(d) regibus quattuor trahere currum. « Cumque hoc fieret in insigni festiuitate, unus ex quattuor regibus 20 « frequenter oculum uertebat retrorsum et contemplabatur rotam « cum uolueretur. Quem Sesostriis percontatus ait: “ Cur poster- « gum ^(e) offirmas oculos? ” At ille: “ Hanc ”, inquit, “ rotam « miror instabilem et alias atque aliter se mouentem et modo « excelsam ^(f) humiliantem rursusque humiliat et ^(g) exaltantem ”. 25 « At uero Sesostriis parabolam intellegenter animaduertens legem « posuit, ne currum reges ulterius traherent ». His chaianus auditis subrisit et ait se pacem sectari. Priscus autem chaiano reddidit pro transitu predam et exuuiis omnibus sumptis sine dispendio omnem ^(h) transiuit. Porro chaianus his susceptis ma- 30 gnifice letabatur, Priscusque Bizantium uenit et Petrus preturam suscepit.

32. Quarto decimo imperii sui anno iussit Mauricius Petro pretori

(a) *Su ras. la prima a, di te?* (b) *An. curru (ma O curro)* (c) *An. adhaerente*
 (d) *An. ex superatis* (e) *An. post tergum (ma P postergum)* (f) *An. excelsa (ma O excelsam)*
 (g) *humiliat et* *An. humilia* (h) *An. amnem*

ut tertiam portionem roge in auro Romanis acciperet et tertiam in armis et aliam tertiam in uestimentis diuersis. Itaque Romani hoc audito ad tyrannidem uertebantur. Pretor uero timens satisfaciebat militibus hoc uerum non esse et exhibebat^(a) exercitibus alias
 5 litteras iuuentes sibi quatenus^(b) hi qui fortia iesserant^(c) et de periculis triumphauerant in urbibus summa requie potirentur de publicis sumptibus inter senes alendi, pueri uero militum in locis priorum parentum inscriberentur. Talique suadela populum mitigauit, et Cesarem bone fame preconio laudauere. Hec autem
 10 Petrus imperatori denuntiauit. Cumque uenisset Marcianopolim, dirigit mille precessuros. In^(d) repertis Sclauinis multam ducuntibus Romanam predam, hos insequentes occiderunt multaue preda recepta Romaica redierunt ad rura.

Eodem uero anno construxit imperator solarium Magnaure rotundum et in medio atrio eius statuit statuam suam et illic posuit armamentum.

Quinto decimo imperii Mauricii anno Petro uenationem exercen- 33.
 centi sus agrestis obuiam occurrit pedemque illius^(e) ad arborem conuassauit et importauilibus doloribus multo tempore languit.
 20 Ast imperator litteris pessimis et impropertiis grauibus ei detraxit, audito quod multe Sclauinorum gentes fuerint contra Bizantium mote. Petrus autem coactus Nouas peruenit. Hi uero qui erant de ciuitate, una cum ignouilibus militibus et episcopo pretori obuiam ueniunt, quos pretor intuitus et arma eorum ac fortitudinem am-
 25 miratus^(f) iubet urbe dimissa Romaice misceri caterue. Milites autem ad ciuitatis custodiam ordinati hoc agere rennuerunt^(g). Tum pretor in furorem uersus destinauit Genzonem una cum multitudine militum. Qui hoc agnoscentes confugerunt in ecclesiam et clauso hostio^(h) templi perseuerabant. Genzo uero pro reuer-
 30 rentia templi inefficax rediit. Petrus autem iratus Genzonem⁽ⁱ⁾ a pretura deponit et misso scribone ignominiose ad se episcopum iuuat adduci. Porro ciues collecti scribonem cum dedecore urbe depellunt; cuius obseratis portis Mauricium quidem imperatorem

(a) *An. exhibebat* (b) *An. quatinus sempre.* (c) *An. gesserant* (d) *An. hi; l'asta dell' h presa per i alta sul rigo.* (e) *An. ipsius* (f) *An. adm-* (g) *An. rennuerunt* (h) *An. ostio (ma O hostio)* (i) *An. Getzonem qui.*

laudibus efferunt, pretorem autem conuiciis cumulant. Sicque cum opprobrio Petrus inde recessit.

34. Preinitit preterea mille ad explorandum, qui Uulgares consequuntur numero mille. Uerum || Uulgares fisi super pace chaiani securi pergebant. Romani autem in Uulgares impetum faciebant; 5 qui mittunt uiros septem commonentes pacem minime dissoluentem. Hos audientes hi qui precurrerunt, significant hec pretori; qui dixit: «Nec si imperator uenerit, huic parcam». Congregatione uero belli effecta Romani uertuntur. Sed barbari non persecuti sunt eos, ne uincentes discrimen incurrerent. Porro 10 pretor taxiarchum precurrentium flagellauit. Et hoc comperto chaianus legatos ad Petrum destinat inceptionem accusans et quod Romani iusta sine ^(a) causa pacem dissoluerent. At uero Petrus uerbis seductoriis usus non se scisse motionem affirmat, duplicia tamen dare spolia uniuersa procurat. Sicque barbari amissis spo- 15 liis dupla sorte receptis paci consulunt. Petrusque contra Peragastum Sclauinorum exarchium ^(b) properat, et barbari circa ripam fluminis huic obuui facti prohibebant transire. Romani uero a fretis sagittantes hos auerterunt. Quibus in fugam uersis percutitur ilio Peragastus et moritur. Transeuntes autem Romani 20 predam multam ceperunt et ad propria remearunt errantibusque ductoribus et in inaquosa incidentibus loca periclitabatur exercitus. Porro, cum iter agerent noctu, ueniunt ad amnem Heliciam dictum. Cum uero dum ^(c) trans fretum fluminis essent, barbari in his absconditi eos qui hauriebant aquam iaculabantur. Magna 25 igitur molestia Romaicis effecta militibus in fugam uertuntur a barbaris deuellati ^(d). Uerum Mauricius his auditis Petrum pretura priuauit et Priscum pretorem Thrace denuo misit.

35. Anno imperii Mauricii sexto decimo Priscus egressus pretor in

(a) *An. sine iusta* (b) *An. exarchum* (c) *An. dum* (d) *V debellati corr. deuellati e poi ancora debellati*

29-16 (p. 91). *Anno - Blachernas*] Id. p. 170, r. 23, dopo gli anni dalla creazione e dell'incarnazione e i nomi dell'imperatore dei Romani, del re dei Persiani e dei vescovi che tenevano le

sedi di Roma, di Costantinopoli, di Gerusalemme, di Alessandria e di Antiochia: «hoc anno imperii uidelicet «Mauricii sexto decimo &c.» - p. 174, r. 23.

Thraces^(a) uirtutes numerauit exercitus et inuenit quod ex eis fuerit multitudo consumpta. His autem sumptis uenit ad flumen Histrum et Nouas. Quo cognito chaianus legatos misit causam ipsius sciscitatus aduentus. Priscus autem uenationis se uenisse causa
 5 fatebatur. Ast chaianus : « Non iustum est », inquit, « in alieno « loco uenari ». E contra Priscus suum esse dicebat locum et ei fugam ex Oriente improperabat egisse. Barbarus autem Siggidonis muro destructo ad Romanorum terram profectus est. Quo cognito Priscus uenit ad insulam Histri et dromonibus sumptis ad
 10 chaianum apud Constantiolam uenit uolens cum eo loqui. Cumque chaianus ad oram^(b) fluminis uenisset, Priscus tristis alloquitur. Chaianus autem dixit ad eum : « Quid^(c) tibi, Prisce, ac terre mee? « Hanc^(d) et hanc uis accipere per mendacium ex manibus meis. « Iudicet Deus inter me et Mauricium imperatorem. Requirit
 15 « sanguinem exercitus Romanorum et exercitus mei de manu eius ». E contra Priscus : « Siggidonem », inquit, « ciuitatem redde Romanis ». Qui ait : « Tuam^(e) ciuitatem a nobis conaris accipere; uidebis paululum^(f) quinquaginta ciuitates Romanas Auaribus seruitute redactas ». Priscus autem nauibus per amnem
 20 Siggidoni exhibitis hanc depopulatus est et ex ea Uulgares pepulit.

Septimo decimo imperii Mauricii anno coaceruatis chaianus potentatibus suis in Dalmatiam properat et, cum uenisset Balcam, quadraginta quoque ciuitates, que circum^(g) eam sunt, omnes depopulatus est. Quibus Priscus agnitis Gudoin^(h) ad explorationem
 25 rerum direxit, qui in ualle occultatur pusilla et diluculo in dorsa horum effectus ilico cunctos peremit et acceptam predam duxit ad Priscum. Porro chaianus infortunio comperto in regionem suam reuersus est et Priscus ad propria.

Imperii Mauricii⁽ⁱ⁾ anno octauo decimo sumptis uirtutibus Priscus Siggidonem uenit. Chaianus uero congregato proprio potentatu subito Mysie adest et Comeam^(k) urbem capere nititur. Propterea et Priscus Siggidone relictā huic efficitur proximus. Cum
 30 c. 202

(a) An. Thracem (b) V horam abr. h (c) Coll' interrogativo in forma di 2^a sul Quid e su mee (d) An. An (ma O hanc) (e) An. Tu unam (ma O tuam) (f) An. post paululum (g) An. circa (ma C circum) (h) An. Gudohin (ma P Godoin) (i) V imperante mauricio, come An., corr. imperii mauricii (k) An. Tomeam

autem paschalis festiuitas haberetur et Romani fame tabescerent, audiens chaianus Prisco significabat, ut sibi plaustra mitteret ad deportanda illis alimenta quatenus cum hilaritate festiuitatem propriam celebrarent. Quadraginta itaque plaustra plena his mittit. Pari modo et Priscus species Indicas barbaro quasdam remisit, piper uidelicet et folium Indicum et costum et cassiam atque alia ex his que queruntur, cum chaianus apud Syrmium resideret. Qui receptis his gauisus est super eis, et donec compleretur dies festus Romani ac barbari pariter habitabant, et non erat in utrisque uirtutibus timor. Cumque fuisset dies festus completus, barbari separati sunt a Romanis et Drizipera uenientes ciuitatem depopulati sunt et Sancti Alexandri ecclesiam incenderunt sepulcrumque ipsius tectum argento repertum ^(a) dispoliant. Sed et iniuriis quoque martyris corpus afficientes multamque in Thrace predam captantes epulabantur splendide contra Romanos elati.

38. Cumque Comentiolus uenisset Bizantium, maxima urbi turbatio et estus incubuit, ita ut timore detenti consilium caperent Europam deserendi, in ^(b) Asiam et Calcedonem ^(c) migrandi. Qui nec ^(d) imperator accubitibus armatoque ac electo cuneo sumpto muros ^(e) muniuit. Uulgus autem urbem custodiebat ^(f) et senatus ^(g) commonebat imperatorem legationem ad chaianum mittendi. Deus autem uindictam martyris Alexandri faciens pestilentem languorem barbaris intulit et in una die septem filios chaiani per febrem et inguinariam passionem occidit una cum aliis turbis multis, ita ut pro triumphali gaudio carminibusque ac canticis lamentationes et lacrimas et luctus sine consolatione barbarus possideret.
39. At uero senatus rogabat Cesarem legationem ad chaianum mittendi. Imperator autem Armatzonem misit ad chaianum cum muneribus multis Zidripera ^(h), qui uerbis mitibus blanditur barbarum. At ille nolebat dona suscipere lamento intolerabili filiorum detentus. Dicebat enim ad legatum: « Iudicet Deus inter me et « imperatorem Mauricium. Ipse quidem pacem dissoluit, ego uero « captiuos ei reddo, per unam animam unum numisma ⁽ⁱ⁾ perce-

(a) *Corr., da V¹? cohoptum* (b) *An. et in (ma l' et fu agg. dall'edit.).* (c) *An. Chalc-* (d) *An. quin et* (e) *An. muros longos* (f) *Su ras. la t finale. An. custodiebant* (g) *Su ras. us* (h) *An. Drizipera (ma O Zidripera)* (i) *An. nomisma (ma C numisma)*

«pturus ab eo». Mauricius autem id dare minime passus est. Iterum chaianus petiit per singulas animas dimidium accipere nummum. At ^(a) imperator nec sic dare consensit, sed nec in quattuor accipere siliquis. Tunc chaianus furore commotus omnes occidit
 5 et ad propria rediit, cum quinquaginta milia aureorum pactis Romanis imposuisset. Quin et Histrum flumen non se transiturum professus est. Ex hoc itaque multum contra imperatorem Mauricium commotum est odium et ceperunt hunc subicere maledictis. Similiter et populus apud Thracem ad conuicia imperatoris com-
 10 motus est.

Exercitus autem procuratores ad imperatorem contra Comen- 40.
 tiolum ^(b) direxit quod prodicionem in prelio fecerit. Inter quos erat etiam Focas, qui imperatorem allocutus seuerius huic in concilio contradicebat, ita ut quidam ex patriciis hunc alapa percuteret
 15 et barbam ipsius euelleret. Uerum imperator non suscepit aduersus Commentiolum ^(c) populi cerimoniam ^(d), sed hos inefficaces deseruit, propter quod et insidiarum in principem exordium sumitur.

Preterea per idem tempus apud Egyptum in Nilo flumine, Mena prefecto una cum populo deambulante in loco qui Delta nuncupa-
 20 tur, sole orto animalia ^(e) humane forme apparuerunt in flumine, uir scilicet et mulier. Et uir quidem erat pectoriosus uultuque terribilis, rufa coma canisque permixtis ^(f) et usque ad lumbos denudabat naturam et cunctis demonstrabatur nudus, reliqua autem corporis membra cooperiebat aqua. Hunc prefectus adiuramentis
 25 con||strinxit ne distrueret ^(g) aspectum priusquam omnes saturi fierent hoc inopinato spectaculo. Porro mulier et mamillas habebat et femineum uultum cesariesque prolixas. Et usque ad horam nonam omnis populus mirabatur uidentes ^(h) hec animantia, queque hora nona in flumen dimersa sunt. Sane Menas impe-
 30 ratori hec Mauricio scripsit.

Imperii uero Mauricii nono decimo anno, die autem Pasche, 41.
 Sophia Augusta uxor Iustini una cum Constantina Mauricii coniuge stemma constructum attulerunt imperatori. Qui hoc con-

(a) *An. ast* (b) *V mentiolum corr. co³mentiolum* (c) *V co³motiolum abr. la secunda o e corr. co³m.tiolum* (d) *An. querimoniam* (e) *V animali corr. animalia*
 (f) *V permixtis corr. d'a. i. permixt^vs* (g) *An. dest- (ma O dist-)* (h) *An. videns*

templato pergens in ecclesiam id optulit Deo supra sancta mensa ^(a) suspendens in triplicibus catenulis lapidibus et auro contextis. At uero Auguste hoc comperto tristate sunt ualde et in iurgio aduersus imperatorem Constantina festum diem fecit Augusta. Cum autem non attenderet imperator querelas militiarum in Thrace positarum, iterum Comentiolus assumptis armatis uenit ad Histrum ^(b) et unitur Prisco apud Siggidonem, et soluitur pax que ad Auares erant ^(c). Qua dissoluta ueniunt in Biminacium, quod est insula magna Histri.

42. Quibus auditis chaianus collectisque potentatibus suis ad Romaica rura procedit. Quattuor autem filios suos traditis aliis uirtutibus ad custodienda Histri uada constituit. At uero Romani ratibus factis fluuium transmeant et bellum pretore Prisco cum chaiani filiis inhierunt ^(d). Comentiolus enim infirmatus in Biminacio sedebat insula. Cumque multas bellum tenuisset horas et sol trecentis iam Romanorum interemptis occubisset, quattuor barbarorum milia perierunt. Intrinsecus uero militie ordinate iterum bellum incipiunt et iterum octo milia barbarorum interimunt. Similiter et tertia die preliantes ab excelsoribus ^(e) Romani ad barbaros accesserunt hosque uertentibus ^(f) ad stagnum atque pellentes Auares, multos necauerunt ex illis, inter quos et chaiani necati sunt filii, Romanique illustrem uictoriam induerunt. Chaianus uero coaceruatis uiribus copiosis contra Romanos progreditur ^(g). Bello autem manente uertunt Romani barbaros et omnibus insigniorem hanc retulere uictoriam. Interea Priscus quattuor milibus premissis Tyso ^(h) amnem transmeare et explorare barbarorum precipit motus. At uero barbari nil eorum que facta fuerant agnoscentes festum diem concelebrant et pariter conuiuantur. In hos Romani clanculo incidentes maximum operati sunt metum; triginta quippe milia Gipedorum barbarorumque aliorum occiderunt et copiosa preda comprehensa reuertuntur ad Priscum.

43. Chaianus autem rursus potentatibus cumulatis uenit ad Histrum

(a) *An. sanctam mensam (C sancta mensam)* (b) *Agg. h d'a. i., così al r. g.*

(c) *An. erat (ma O erant)*

(d) *An. inierunt (ma O inhierunt)*

(e) *An. excelsioribus*

(f) *An. vertentes (ma O vertentibus)*

(g) *V proregitur (come CP) corr. progreditur*

(h) *An. Tisso (P Tisson)*

et inito bello barbari superantur^(a) pereuntque simul cum his et plurimi quoque Sclauini. Uiuos autem optinuerunt Auarum quidem tria milia, Sclauinos uero octingentos et Gipedum tria milia ducentos nec non et duo milia barbarorum. Porro chaianus ad
 5 Mauricium imperatorem legatos misit captos recipere nisus. At ille nondum comperta inclita^(b) Romanorum uictoria scribit Prisco quo Auares chaiano redderet tantum.

Eodemque^(c) anno uir quidam monachico circumamictus habitu et in religione clarus, spatha denudata a foro usque ad eneam
 10 gladiatoris statuam discurrens imperatorem omnibus in occisione gladii morituum prenuntiauit. Similiter et Herodianus Mauricio manifeste que sibi fuerant uentura predixit. Imperatore uero noctu discalciato^(d) letania^(e) cum tota urbe agente et transeunte ad Carpiano loca, tumultuantem^(f) ex multitudine quidam et contra im-
 15 peratorem lapides iaciunt, ita ut uix imperator cum Theodosio filio suo saluaretur et oratione^(g) compleret apud Blachernas.

Anno uero imperii sui uicesimo Mauricius in se reuersus et
 44. sciens quod nihil Deum lateat, sed reddat omnibus secundum opera ipsorum, et recogitans excessum quem in captiuationem perpetr-
 20 uerat || non redimens eam, expedire iudicauit in hac uita se^(h) re- c. 204
 cipere pro peccato et non in futura et factas preces in scriptis transmisit ad omnes patriarchales sedes et ad omnes ciuitates sibi subiectas et ad monasteria, que sunt in heremo et Hierusolymis⁽ⁱ⁾, et ad lauras^(k) pecunias et cereos et incensa, ut orarent pro se,
 25 quo hic reciperet et non in futuro seculo. Scandalizabatur autem et in^(l) Philippicum generum suum quod in .Φ. phi^(m) littera nominaretur. Porro Philippicus⁽ⁿ⁾ diuerse iurabat imperatori quod purus esset in seruitio eius et apud se dolum nullum haberet.

(a) Dopo superantur An. ha et in annis fluentis necantur om. da V per effetto forse delle due terminazioni in antur (b) An. inclyta (c) An. Eodem quoque (d) V disculciato corr. discalc- An. disculc- (C² disalc-) (e) An. letaniam (f) An. tumultuantur (g) An. orationem (h) Agg. nell' interl. d'a. i. (i) An. Hieros- (k) V in marg. Lauras greci usitato sermone dicunt cellas religiosorum (così anche C) (l) Nell' interl. in (m) An. non ha phi (n) philipp- su ras. ph, di f? Così a p. 92, rr. 20, 23, 27, 29, 34.

17-33 (p. 96) Anno - inueniret] Id. anni del mondo e dell' incarnazione p. 174, r. 24 - p. 179, r. 7, om. gli avanti « anno ».

45. Cumque Mauricius supplicaret Deo misericordiam prestandi anime sue, quadam nocte dormiens uidit in uisu apud eneam palatii portam imagini Saluatoris se astantem et copiosum populum pariter consistentem. Tunc facta est uox ex caractere^(a) magni Dei et saluatoris nostri Iesu Christi dicens: « Date Mauricium ». 5 Et tenentes eum iudiciorum ministri exhibuerunt apud purpureum umbilicum qui illic erat. Et ait ad eum propria uoce: « Ubi uis « reddam tibi? Hic an in futuro seculo? » Quo ille audito respondit: « Amator hominum Domine et iudex iustę, hic potius « et non in seculo illo ». Et iussit diuina uox tradi Mauricium 10 et Constantinam uxorem eius et filios et omnem cognationem ipsius Phoce^(b) militi. Expergefactus ergo Mauricius et uocatum eum qui coram se dormiebat misit ad Philippicum^(c) generum suum ut celeriter eum adduceret ad se. Cumque ille abisset^(d), uocauit eum. Qui surgens aduocata uxore sua osculatus est eam dicens: 15 « Salue, non iam me uidebis ». Que exclamauit cum fletu uoce magna ad paracoemumenum dicens: « Adiuro te per Deum, que « est causa ob quam querit eum hac hora? » At ille iurauit se ignorare et quia « Repente de somno imperator exurgens misit « me ». Philippicus^(e) ergo quesiiuit corpus Christi percipere et 20 sic ad imperatorem pergere. Uxor autem eius Gordia iacebat in terra se uolutans et plorans et Deum exorans.
46. Ingressus uero Philippicus cubiculum regium proiecit se ad pedes imperatoris. Imperator autem dicit ei: « Ignosce mihi propter Deum, quoniam peccaui tibi; nam usque nunc scandalizabar 25 « in te ». Et iubens exire paracoemumenum surrexit et cecidit ad pedes Philippici dicens: « Ignosce mihi, quia modo certissime « noui quod nihil peccaueris in me. Sed dic mihi: quem scis « inter agmina nostra Phocan^(f) militem? » At uero Philippicus recogitans dicit ei: « Unum cognosco qui ante modicum tempus 30 « procurator ab exercitu destinatus contradicebat imperio tuo ». Ast imperator ait: « Cuius est qualitatis? » Qui ait: « Iuuenis « temerarius sed et timidus ». Tunc Mauricius: « Si timidus », inquit, « profecto et homicida ». Et ferebat Philippico somnii

(a) *An. char-* (b) *Su ras. ph An. Φοcae* (c) *Tutto su ras.* (d) *An. abiisset*
 (e) *An. Φιλ-, così ai rr. 23, 27, 29, 34.* (f) *Su ras. ph*

reuelationem. Porro nocte illa uisa est stella in celo que dicitur cometes^(a). In crastinum autem peruenit magistrianius qui missus fuerat ad sanctos heremi patres ferens ab eis responsum huiusmodi: « Deus recepta penitentia tua saluauit animam tuam
5 « et cum sanctis cum tota domo tua te^(b) constituet, imperio uero
« cum ignominia et discrimine decides ». His auditis Mauricius glorificauit magnifice Deum.

Igitur autumn^(c) tempore accedente, cum Mauricius imperator
iussisset Petro ut in Sclauinorum regione populus hiemaret, resti-
10 terunt Romani, hoc facere non consentientes, tam propter equo-
rum humiliationem quam propter quod copiosam circumducerent
predam, nec non et ob multitudines barbarorum, que per regio-
nem diffuse dinoscebantur; et seditionem meditati sunt. Pretor
autem indignatus contra populum in dementationem^(d) eos immi-
15 sit. Incidunt itaque pluuię creberrime super populum et frigus
multum. Petrus autem biginti milibus procul ab exercitu mor-
rabatur. Mauricius autem Petro per litteras molestus erat ut Hi-
strum transiret et hiemales escas populi de Sclauinorum sumeret
regione ne alimenta publica cogeretur Romanis preuere. Pretor
20 uero accersito Guduin^(e) ait: « Nimis mihi grauia imperatoris pre-
« cepta in aliena terra hiemare Romanos iuuentia. || Nam illum
« non obaudire seuum est et rursus obaudire seuissimum. Nul-
« lum bonum parit auaritia^(f), mater autem omnium malorum con-
« sistit, qua^(g) imperator languens horum maximorum causa ma-
25 « lorum Romanis efficitur ». Accersitis quoque populi taxiarchis
imperatoris eis intentionem aperuit^(h). Populus autem hoc audito
seditiones concitauerunt, et insignes quidem principes ex eis fu-
gientes ad pretorem uenerunt.

Porro multitudines in unum congregate prouehunt exarchum
30 Phocan⁽ⁱ⁾ centurionem et super clypeum hunc exaltatum laudibus
exarchum acclamarunt. His Petrus auditis in fugam uersus est
et omnia imperatori manifesta fecit. Ast imperator his difficili-

(a) An. comites (ma C² cometes) (b) D'a. i. nell'interl. te; l'edit. di An. lo pone dopo constituet (ma O l'om. C² lo agg. dopo sanctis) (c) An. autumn (ma O autumnno)
(d) V demendationem corr. la seconda d in t (e) An. Guduhiñ (f) V auaritia³ abr. ³
(g) V Quia abr. i (h) V apparuit corr. aperuit (i) V focan corr. phocan

bus auditis celare multitudines ea temptabat. Secunda uero dies^(a) et ludum celebrauit equestrem^(b) incommoda infelicitatis occultans. Uulgus autem Prasinorum clamabat: « Constantinus », inquiens, « et Domentiolus^(c), domine Romanorum ter Auguste, pleui tue « molestias ingerunt, ut cruces isponat^(d) in ea que habemus pec- 5 « cata. Deus qui omnia condidit subiciat tibi omnem inimicum « et hostem tam intestinum quam exterum sine sanguine ». At uero imperator pleuibus intimabat: « Nil uos », inquiens, « turbet « irrationabilium militum immoderatio et inquietudo ». Ueneti^(e) autem dixerunt: « Deus, qui iussit te^(f) imperare, subdat tibi om- 10 « nem qui imperium tuum impugnat; et si Romanus est qui fide « rupta terga uertit a te, hunc tibi in seruitutem redigat absque « sanguine ». Hos imperator armans et sermonibus blandis compescens una cum dimarchis muros urbis custodire precepit.

49. Preterea filio imperatoris Theodosio una cum Germano socero 15 suo apud Callicratiam uenationes exercente mittunt Romani litteras ad Theodosium ab eo imperari poscentes; sin autem, saltem Germanum imperatorem pronuntiandum. « Neque enim nos », aiunt, « imperari a Mauricio de cetero patiemur ». His Mauricius compertis accersit ad se filium. Comentiolum uero muros 20 obseruare precepit. Germanum autem una cum filio suo accusabat harum fuisse calamitatum auctores^(g). Cumque se Germanus excusare niteretur, Mauricius ait: « O Germane, duo sunt argumenta suspicionis meę, populi scilicet ad te littere et quod « cuncta depasti sunt et, nullis exceptis, tuis pepercerint. Parce, 25 « Germane, prolixum faciendi sermonem. Nihil suauius quam « per gladium mori ». Sane Germanus in templum Dei matris que appellatur Cyri fugit. Quod cum imperator didicisset, Stephanum eunuchum direxit Germanum ab ecclesia educendi. Cumque Stephanus uiolenter hunc educere uoluisset, fautores Germani 30 resistentes expellunt Stephanum et accipientes Germanum in ecclesia magna^(h) effugiunt.

50. At uero imperator uirgis cedebat filium suum Theodosium⁽ⁱ⁾;

(a) Così anche An. (b) Su ras. es (c) V domitiolus corr. dom̄. tiolus (d) V isponat corr. hisponant An. disponat (e) V Uen- corr. d'a. i. Ben- (f) V² su ras. te (g) V -rem corr. -res An. -rem (h) An. -siam -gnam (i) An. Th. fil. s.

asserebat enim Germanum per eum fuisse fugatum; et mittit excubitores a magna ecclesia educendi Germanum. Hinc ^(a) magnus urbi rumor incubuit. Germanus autem egredi et dare se uoluit. Uerum multitudines hunc exire minime permiserunt, sed magnis
 5 imperatori conuiciis derogauerunt dicentes: « Non habeat pellem
 « qui te amat, Maurici Marcionista ». Igitur qui muros custodiebant his compertis custodiam neglegentie prodiderunt. Mauricius autem media nocte exutus imperatoria stola et priuata circumamictus dromonem ingressus cum uxore filiisque suis et Constantino
 10 fugam arripuit. Copie uero per totam noctem pessimis imperatorem iniuriis appetebant; sed et Cyriacum patriarcham reprehendebant. Turbine itaque ingenti seuiente cum maximis periculis apud Sanctum Autonomon saluatur Mauricius. Nocte uero superueniunt ei etiam langores ^(b) artritici ^(c), quos manuum dolores
 15 uocant et pedum. Porro mittit Theodosium filium suum cum Constantino ad Chosrohen ^(d) regem Persarum ut recordaretur eorum que sibi facta fuerant a se et uicissitudinem beneficii sui re- c. 206
 penderet filio.

Germanus autem mittit ad Sergium dimarchum Prasine partis, 51.
 20 ut auxiliaretur sibi gratia imperandi, repromittens se partem Prasini honoraturum ipsumque magnis ditatibus ^(e) helaturum ^(f). At uero Sergius hoc insignibus uulgi confessus est. Qui minime id amiserunt ^(g), fatentes numquam Germanus ab amore Uenetorum recederet. Prasini uero exeuntes in Regium magnis laudibus tyrannum Phocan ^(h) efferebant et persuadent ei uenire in Septimum. Dirigit igitur Phocas Theodorum a secretis, qui ingressus magnam ecclesiam coram populo legit, quatenus ⁽ⁱ⁾ tam patriarcha quam senatus et uulgi uenirent in Septimum. Hoc itaque facto et cunctis conuenientibus apud semetipsum ^(k), patriarcha
 25
 30 Cyriacus a tyranno de orthodoxa fide et ut sine perturbatione conseruaret ecclesiam extorsit professionem. Uisus uero est tyrannus Germanum adhortari. Cumque Germanus nolle se simularet

(a) V Hic corr. Hinc (*così anche il cod. di An. P.*). (b) An. languores (c) An. artritici (d) Chosrohen d'a. i. ^h (e) An. dignitatibus (*ma O ditatibus*) (f) An. elat- (*ma C P helat-*) (g) An. adm- (*ma P am-*) (h) ph^oc- *su ras.* ph^o, *così al r. sg.* (i) An. quatinus *sempre.* (k) An. Septimum (*ma O semet ipsum*)

et uulgus tyrannum laudaret, pronuntiatur malus^(a) et dominus sceptrorum tyrannus prouehitur et preualet aduersus felicitatem calamitatis^(b) et sumunt principatum magna infortunia Romanorum. Denuntiatio uero tyranni in templo Iohannis baptiste effecta est, ubi duobus moratus diebus tertia die introiuit regalia, super imperialem sedens carrucam. 5

52. Porro quinta die Leontiam uxorem suam coronauit Augustam. Hac igitur die tumultuantur partes ad inuicem propter stationes locorum. Tyrannus uero Alexandrum correbellem suum misit partes compescere. Alexander autem in Cosman Uenetorum dimarchum manus immittens pepulit eum et contumeliis lacerauit. Porro Ueneti indignati clamabant: « Uade, disce ordinem; Mauricius non est mortuus ». At uero tyrannus his auditis in Mauricii necem mouetur et missis militibus duxit eum Calcedonem^(c) ad Eutropii portum, et primo quidem in^(d) cede uidelicet filiorum, 15 post^(e) imperatorem punit. Nam quinque filii eius mares coram uisibus illius preocciduntur. Uerum Mauricius patienter infelicitatem sustinens Deum in omnibus inuocabat et crebro pronuntiabat dicens: « Iustus es, Domine, et rectum iudicium tuum ». Fit itaque filiorum mors patris epitaphium preostendens uirtutem in mole calamitatis. 20 Cumque nutrix unum ex imperatoris^(f) pueris furata fuisset suumque pro eo interemptioni optulisset, Mauricius non annuit^(g) sed proprium requisiiuit. Aiunt autem quidam quod eo occiso lac cum sanguine fluxerit, ita ut omnes inspicientes direlamentarentur. Sic ergo imperator etiam nature legibus excelsior 25 factus uitam commutat. Porro ex illo tempore Romanorum non defuerunt imperio uarie ac ingentes erumne. Denique et Chosrohes Persarum rex pacem dissoluit^(h) et Auares Thracem deuastauerunt atque Romanorum exercitus uterque depopulatus est, ita ut, cum Heraclius regnaret et inquisitionem armatorum cum summa diligentia faceret, ex omni multitudine illa, que inuenta fuerant in tyrannide Mauricii cum Phoca⁽ⁱ⁾, neminem duobus exceptis ullatenus inueniret. 30

(a) V malu³ corr. malus An. malum

(b) An. calamitas (ma O calamitatis)

(c) An. Chalc-

(d) V hinc corr. in An. hinc

(e) Agg. nell'interl. post An. non

l' ha. (f) An. -riis

(g) V annouit abr. o

(h) V dissoluit agg. s d'a. i.

(i) Da

correzione di foca, così altre volte.

Anno ab incarnatione Domini quingentesimo nonagesimo quinto 53.
 Phocas tyrannus peremit, ut predicatum est, Mauricium una cum
 masculis quinque pueris eius et horum capita iussit poni in campo
 Tribunali ^(a) diebus multis; et exiebat ^(b) ab urbe et contemplaba-
 5 tur ^(c) ea usque quo fetorem dederunt. Interficitur autem et Pe-
 trus frater eius et alii proceres multi. Theodosium uero filium
 eius sermo tenet fuga lapsum et ita saluum repertum. Preterea
 famam hanc Chosrohes Persarum rex augmentauit aliud aliterque
 mentitus et hunc apud se habere dicens, quasi prouidere se ut Ro-
 10 manorum * * * * ^(d) optinere sperans imperium, et ^(e) conuictus est
 multis modis, maxime ex eo quod bella repentina moueret et Ro-
 manas res magnopere deuastaret.

Interea calligraphus quidam Alexandrie, uenerabilis uir, ex ma-
 tutina uigilia domum uadens media nocte uidebat statuas ex aris ^(f) c. 207
 15 abstractas et uoce grandi dicentes interemptum Mauricium et fi-
 lios ipsius atque omnes casus qui apud Bizantium fuerant gesti.
 Mane uero facto pergens hec Augustalio retulit, qui precepit ei
 nulli hec facere manifesta scribensque diem prestolabatur exitum.
 Die uero nona pretereunte et ecce nuntius uenit indicans Mauricii
 20 peremptionem. Tunc ^(g) Augustalius demonum uaticinium coram
 populo publicauit. Narsis autem pretor quondam Romanus con-
 tra tyrannum rebellionem parauit Hedessamque ^(h) optinuit. Scri-
 bit itaque Phocas Germano pretori Edessam obsidendi. Narsis
 uero scribit Chosrohi regi Persarum congregandi uirtutes et bel-
 25 lum constituendi contra Romanos. Porro Phocas fratrem suum
 Domentiolum fecit magistrum et Priscum comitem excubitorum.

Anno imperii Phoce secundo Chosrohe ⁽ⁱ⁾ rex Persarum col- 54.

(a) V tribunalii? *abr. l'ultima lettera.* An. Tribunalii (*ma C tribunalii*) (b) An. exhibant (*ma O exiebat*) (c) V contemplabantur *abr. l'ultima n* An. -bantur (d) *Anche in An. dopo Romanorum v'è lacuna; cf. Teof. p. 291, r. 9: ἵνα τὴν Ῥωμαίων βασιλείαν παραλάβῃ, δελεῶς δὲ τῆς Ῥωμαίων βασιλείας ἐλπίζων κρατῆσαι* (e) *Su ras. et An. ut* (f) V aris *corr. d'a. i. eris* (g) An. tum (h) An Ed- (*ma O Hed- così a p. 98, rr. 8 e 11*). (i) V cosroe *corr. chosrohe* An. Chosrohes

1-7 (p. 99). Anno - num. facta] Id. p. 181, r. 2, omesso dopo « facta » la notizia della morte del patriarca Ciriaco e della consacrazione del successore.

lectum copiosum potentatum aduersus Romanos direxit. Germanus autem audiens timuit, uerum coactus prelium iniit, qui cum in eo uulneratus fuisset, hunc ministri usque ad ciuitatem Constantine duxerunt superanturque Romani. Sed et Germanus undecima die spiritum exalauit ^(a). Phocas autem potentatus ab Europa in Asiam transtulit chaiano pactis additis, arbitratus quiescere 5 Auarum nationem. His ergo diuisis quosdam contra Persas misit, quosdam uero ad obsidionem Hedesse contra Narsim cum Leontio spadone et magnate suo direxit. Chosrohes autem collectis potentatibus apud Daras efficitur. Porro Narses egressus 10 Hedessam Hierapolim fugit. Interea Chosrohes cum Romanis fit penes Ardamun et munitiones ^(b) de elephantibus constructa bellum iniit et uictoria magna potitus est captis Romanis non paucis, quos et capitis recisione puniuit. His ita gestis Chosrohes ad 15 terram suam regressus est, Zongoi potentatibus derelictis. Hoc comperto Phocas contra Leontium furit ^(c) et manicis ferreis cum ignominia Byzantium ducit et creat pretorem Domentiolum nepotem suum et curatorem Palatii facit.

55. Anno imperii Phoce tertio misit Chosrohes cardarigan ^(d) et Rumi-
 azan qui depopulati sunt nonnullas ciuitates Romanorum ^(e). Domentiolus uero uerbo dato Narsi iuramentisque non paucis credere 20
 persuasit quod nullam iniuriam apud Phocan ^(f) esset passurus, et direxit eum ad Phocam. At uero Phocas uerbum hoc minime seruans igne cremauit eum. Romani ergo hinc plurimum tristes effecti sunt, eo quod timorem magnum in Persas idem Narses 25
 haberet, adeo ut filii Persarum audito ipsius nomine tremerent. Porro Perse gauisi sunt gaudio magno.

Anno imperii Phoce quarto scolasticus ^(g) eunuchus, uir gloriosus Palatii, media nocte Constantinam dominam cum tribus filiabus eius accipiens ad magnam confugit ecclesiam consilio Germani 30
 patricii desiderantis imperium. Fit igitur in urbe seditio magna. Germanus autem dimarcho Prasinorum talentum auri misit ut cooperaretur ei ^(h). Primiores ⁽ⁱ⁾ autem uulgi id ammittere ^(k) nolue-

(a) *An.* exhal- (*ma* O exal-) (b) *An.* munitione (c) *V* fuerit *abr.* e (d) *An.* Kard- (*ma* C Card-) (e) *An.* Romanorum ciuitates (f) *An.* Phocam (g) *An.* schol-
 (h) *V* eis *abr.* s *An.* eis (i) *An.* primores (k) *An.* adm-

runt. At uero tyrannus in ecclesiam ad abstrahendum mulieres destinavit. Sane patriarcha tunc Cyriacus tyrannos ^(a) restitit, minime passus e templo tyrannice abduci mulieres. Uerum iuramentis certo eo reddito a Phoca, quod non lederet eas, educuntur
5 a templo sancto et clauduntur in monasterio. Preterea Perse eodem anno ceperunt Claras ^(b), in tota Mesopotamia et Syria captiuatione multa, cuius non est numerus, facta.

Anno imperii sui quinto Phocas tyrannus filiam suam Dom- 56.
nientiam Prisco patricio et comiti excubitorum iunxit et factis in
10 palatio Marine nuptiis iussit fieri ludum equestrem. Dimarchi autem utriusque partis apud quattuor columnas cum imperialibus signis statuerunt Prisci ac Domnentie signa. Quibus auditis imperator iratus est et mittens adduxit || dimarchos, Theophanem sci- c. 208
licet ac Pamphilum, et statuens nudos iussit eos decollari. Cum
15 enim misisset protocursorem ut interrogaret eos quo precipiente fecerint hoc, dixerunt quia: « Secundum consuetudinem lineatores
« hoc fecerunt ». Porro lineatores siue mensores interrogati quamobrem id fecerint, dixerunt quia: « Cum imperatoris filii ab
« omnibus nominati sunt ^(c), a nobis ipsis hoc fecimus ». Sane
20 Priscus timore tenebatur ne forte imperatoris iram incideret. Turbis autem clamantibus misericordiam concedi sibi, ueniam dedit Phocas. Ex tunc ergo Priscus indignationem passus non erat recte cum Phoca.

Interea quedam mulier, Petronia nomine, fit imperatrici ^(d) Con- 57.
stantine ministra que ad Germanum ab ea responsa ferebat. Porro
25 cum fama dilataretur quod Theodosius Mauricii filius uiueret, spem bonam super hoc tam Constantina quam Germanus habebat. At uero scelestas Petronia hec tyranno manifesta fecit. Atque tyrannus Constantinam Theopempto exarcho ad torquendum prodidit. Que,
30 dum torqueretur, Romanum patricium nosse interlocutiones suas

(a) *An. tyranno (ma O tyrannos)*(b) *An. Daras*(c) *An. sint (ma P sunt)*(d) *Su ras. rici di ori*

8-13 (p. 100). *Anno - perpetrato*] Id. p. 181, r. 5 - p. 182, r. 2, dopo gli anni, omessi, dalla creazione e dell'incarnazione: « anno vero imperii Pho-

« cae quinto &c. » (seguono i nomi dei vescovi di Gerusalemme, Alessandria e Antiochia) « Phocas vero tyrannus &c. ».

confessa est. Qui comprehensus atque discussus etiam alios fore in insidias tyranni sibi cooperatores perhibuit. Comprehensus est autem et Theodorus Orientis prefectus, quem tyrannus uerberans interemit, Helpidiique manus ac pedes recidens hunc tradidit igni Romanumque decollauit. Porro Constantinam cum tribus filiabus, in loco ubi et Mauricius interemptus est, gladio trucidauit. Germanum autem et huius filiam ore machere occidit; similiter et Iohannem, et Gizan et Patricium et Theodosium, qui subadiuu dignitate habebatur insignis, et Andream Scombron et Dauid charthophilacem ^(a) Hormisde. 10

Eodem anno Perse transmeantes Eufraten, totam Syriam et Palestinam ^(b) et Phenicen depredati sunt multo in Romanis excidio perpetrato.

58. Anno uero imperii Phoce sexto Priscus intueri non sustinens tam iniusta homicidia quam mala cetera que a Phoca patrabantur, 15 scripsit ad Heraclium patricium et pretorem Africe, quo Heraclium filium suum et Nicetam filium Gregore patricii subpretorem suum mitteret, quatenus contra Phocan uenirent tyrannum. Audiebat ^(c) enim in Africa in eum meditari rebellionem, unde nec nauigia hoc anno Constantinopolim conscenderunt. Occidit autem Phocas 20 omnem cognationem Mauricii et Commentiolum pretorem Thrace et alios multos.

Facta est autem in anno isto etiam mortalitas et inopia omnis speciei. Preterea Perse una cum cardariga ^(d) egressi ceperunt Armeniam et Cappadociam pugnantisque Romanorum uerterunt 25 militias ceperuntque Galatiam et Pephlogoniam ^(e) et uenerunt usque ad ^(f) Chalcedonem sine parcitate depopulantes etatem. Et quidem Perse foris portam Romanis tyrannidem inferebant, Phocas uero intrinsecus his peiora patrabat occidens atque captiuans.

59. Anno imperii Phoce septimo Antiocheni Hebrei simultate in- 30

(a) *V* chartofilacem *corr.* -phi- *An.* charthophylacem (b) *Corr.* d'a. i. phal-
(c) *V* audebat *corr.* aud¹ebat *dallo stesso aman., pare.* (d) *An.* Kard- (e) *An.* Paphl-
(ma O Pephl-) (f) *An.* non ha ad

13-9 (p. 102). *Anno - cognouerant]* r. 30, i vescovi delle città di Costan-
Id. p. 182, r. 3-p. 183, r. 23, omessi tinopoli, Gerusalemme e Alessandria,
gli anni come sopra, e dopo « septimo », e « vero » dopo « Antiocheni », *ibid.*

quiete commissa contra Christianos occidunt Anastasium magnum patriarcham Antiochię^(a) mittentes naturam eius in os eius et post hoc trahentes eum in plateam urbis. Interfecerunt autem et ciuium multos et incenderunt eos. Phocas uero fecit comitem
 5 Orientis Bonosum et Cotin^(b) magistrum militum et transmisit eos aduersus illos et non ualuere sedare inquietudinem eorum. Coaceruantes uero exercitus irruerunt in illos et plurimos occiderunt et quosdam eorum detruncatis artubus ab urbe reddiderunt extorres. Phocas autem fecit Circensem ludum et Prasini conuiciis eum lacescere presumptere clamantes: « Iterum in gabatah
 10 « bibisti. Iterum sensum perdidisti ». Et iussu Phoce Cosmas prefectus^(c) multos ex eis detruncabit, quosdam uero decollauit, nonnullos autem in saccos missos mari necauit. Porro Prasini coaceruati miserunt ignem in pretorium et incenderunt curiam et
 15 scrinia et carceres, ex quibus egressi uincti fugerunt. || Hinc iratus Phocas non militari Prasinos iubet.

Porro Eraclius^(d) pretor Africe molestiam perpetuens a senatu
 60 uocauit filium suum Eraclium contra Phocam tyrannum mittendi; uerum et subpretor eius Gregoras misit per aridam Nicetam filium suum, statuantes, ut quicumque ex his preueniret superaretque tyrannum, imperium sumeret.

Hoc uero anno hiems^(e) innormis efficitur, ita ut maris molities in glaciei duritiam uerteretur.

Tum^(f) Phocas Macrobius scribonem iussit sagittari apud Septimum pendentem in lancea in quo tyrones^(g) exercebantur, quasi
 25 conscium insidiarum suarum. Theodorus enim prefectus Capadox et Helpidius prepositus armamenti et alii diuersi consilium fecerunt in Ippodromio^(h) Phocan occidendi. Et facto prandio Theodorus prefectus pretoriorum cepit eis texere intentionem suam.
 30 Contigit autem illic inueniri Anastasium comitem largitionum. Prandio ergo facto et enarratis his que insidiarum erant, penituit Anastasium illic se repertum et non dixit que cordi suo inerant, sed siluit. At uero Helpidius perdurabat dicens: « Non uultis ut,

(a) *V antiochie? corr. d'a. i. antiochię*

(b) *An. Cotyn*

(c) *An. praefectus urbis*

(d) *An. Her-, così appresso e sempre coll' h*

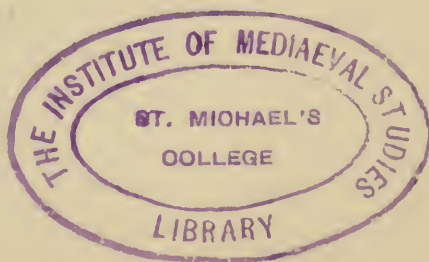
(e) *An. hiemps*

(f) *An. tunc*

(g) *An.*

tirones (*ma O tyrones*)

(h) *An. Hipp-, così al r. 1, p. 102.*



« cum sederit in solio super Yppodromium, hunc comprehendam
 « et euellam ^(a) oculos eius et sic eum interficiam? » Et polli-
 cebatur eis dare currus. Rem ^(b) preterea Phoce nota ex prodi-
 tionem ^(c) Anastasii facta iussit prefectum et Helpidium et ^(d) pri-
 mores qui sciuerant rem cum omni diligentia discuti. Cumque
 discuterentur que insidiarum fuerant, fassi sunt et quod Theodo-
 rum ^(e) uoluerint facere principem. Porro Phocas iussit decollari
 Theodorum, Elpidium ^(f), Anastasium et omnes qui insidias suas
 cognouerant.

(EXPLICIT LIBER .XVIII.

10

(a) *An. evellam* (b) *An. re* (c) *An. proditiōe* (d) *An. ac (ma P et)* (e) *V*
theodorus *V^I theodorum* (f) *An. Help-*

10-1 (p. 103). *Explicit - .XX.] L.*

INCIPIT LIBER .XX.)

Anno ab incarnatione Domini sexcentesimo secundo Heraclius 1.
in Africa imperator appellatus uenit cum nauibus castellatis habenti-
bus intra se arculas et imagines Dei matris, quemmammodum (a)
5 Pisides Georgius quoque (b) perhibet, ducens et exercitum copiosum
ab Africa et Mauritania. Similiter et Niceta filius Gregore pa-
tricii per Alexandriam et Pentapolim habens secum populum mul-
tum pedestrem. Disposauerat autem Heraclius Eudociam, filiam
Rogati Afri., que illo in tempore Constantinopoli (c) erat una cum
10 Epyphania (d) Heraclii matre. Audiens autem Phocas quod mater
Heraclii esset in ciuitate nec non et Eudocia, que sibi fuerat (e)
disponsata, tenuit eas et obseruauit in dominico monasterio quod
cognominatur Noue Penitentiae. Cum autem adisset (f) Heraclius
Habydum (g), inuenit Theodorum comitem Habydi et sciscitatus
15 didicit ab eo que Constantinopoli mouebantur. At uero Phocas
misit fratrem suum Domentiolum magistrum ad custodiendos Mu-
ros Longos. Cumque comperisset Heraclium Habidum adisse,
muris dimissis fugit et introiuit Constantinopolim.

Porro Heraclius apud Habidum recepit omnes exules principes, 2.
20 quos ibidem Phocas exilio relegauerat, et ascendit cum eis Era-
cliam (h). Stephanus autem Cizici (i) metropolites acceptum stemma

(a) *An.* quemadm- (b) Georgius quoq; *su ras.*, *pare, di* quoque georgius *An.* quo-
que Georgius *In marg.*, *V?* Poeta a Pisidia provincia (c) *Corr.*, *forse da V²*, -li3,
così al r. 15. (d) *An.* Epiph- (e) *Su ras. d'a. i. la t*, *forse di nt (CP di An. fue-*
rant) (f) *V* adisset *abr. la prima i* *An.* adisset (g) *An.* Abyd-, *così sempre (ma O*
Habyd-, così appresso). (h) *V* eracliam *corr. d'a. i. her-* *An.* in Heracliam (*CP in*
eracliam) (i) *An.* Cyzici

2-13 (p. 104). *Anno-euaderent]* ANAST. «anno.DCII., anno vero imperii sui primo
p. 183, r. 24 – p. 184, r. 20: «Mundi «venit Heraclius ab Africa cum &c.»,
«anno .VICII., divinae incarnationis agg. «imperator appellatus», r. 3.

de ecclesia Sancte Dei genitricis^(a) Heraclio detulit. Preterea cum Constantinopolim peruenisset, deuertit^(b) ad portum Sophie initoque bello uicit^(c) gratia Christi tyrannum. Uulgus autem hunc comprehensum interfecerunt et ignem^(d) apud Taurum^(e) cremauerunt^(f). Ingressus ergo Heraclius regalia coronatus est a Sergio patriarcha in oratorio Sancti Stephani in palatio sito. Coronata est uero eadem die sponsa quoque ipsius Eudocia in Augustam et accepit uterque a Sergio patriarcha nuptiarum coronas et uno eodemque die simul imperator et sponsus ostenditur.

3. Mense uero maio castra mouerunt Perse contra Syriam et ceperunt Apamiam et Hedessam^(g) et uenerunt usque Antiochiam^(h). Porro Romani occurrentes eis superati sunt || et periit omnis populus Romanorum, adeo ut ualde pauci ex his⁽ⁱ⁾ euaderent.

Anno uero imperii Heraclii secundo ceperunt Perse Cesariam Cappadocie et plurima ex ea captiua duxerunt milia. Heraclius autem imperator inuenit dissoluta publice rei negotia; siquidem Europam Auares reddidere desertam, Asiam uero Perse totam exterminauerunt et ciuitates desolauerunt et Romanum in bellis exercitum interemerunt. Quibus uisis hesitare cepit quid ageret; scrutans enim exercitus si forte salui existerent, duos tantum inuenit ex omnibus his qui cum Phoca contra Mauricium in tyrannide militarunt. Eodem anno natus est imperatoris^(k) filius de Eudocia Heraclius minor, qui et Nouus Constantinus appellatus est. Et mortua est Augusta eadem quinta decima indictione.

4. Tertio imperii Heraclii anno coronata est Epyphania^(l) filia Heraclii a Sergio patriarcha in Augustam in oratorio Palatii, eadem uero prima indictione coronatus est Heraclius iunior filius Heraclii, qui et Constantinus, a predicto patriarcha. Eodem anno Saraceni aciem contra Syriam direxerunt et exterminatis nonnullis uicis reuersi sunt.

(a) *An. genitricis* (*ma C genitricis*) (b) *An. diuertit* (c) *V vincit abr. n An. vincit* (d) *An. igne* (e) *An. Boi* (f) *Su ras. taurum cremauerunt* (g) *An. Ed- (ma O Hed-)* (h) *Su ras. d'a. i. iochi* (i) *An. eis (ma P is corr. eis)* (k) *V imperatori corr. d'a. i. ma, pare, dalla stessa mano -ri** *An. -ri (ma P -ris)* (l) *An. Epiph-*

14-11 (p. 106). *Anno - deceptos*] Id. anni dalla creazione e dell'incarnazione. p. 184, r. 21 - p. 186, r. 8, omessi gli

Anno imperii Heraclii quarto ceperunt Perse Damascus et captium duxerunt populum multum. Heraclius autem imperator legatis ad Chosrohen missis rogauit eum ut parceret hominum sanguinem immisericorditer effundendi et diffinire^(a) tributa et acciperet pacta. Qui legatos inefficaces dimisit, nulla eis reddita ratione, sperans comprehendere Romanorum modis omnibus principatum. Porro Heraclius eodem anno duxit inceste Martinam, neptem suam, uxorem et pronuntiauit eam Augustam coronatam a Sergio patriarcha.

10 Anno imperii Heraclii quinto ceperunt Perse Iordanem bello 5.
et Palestinam et sanctam ciuitatem et multos in ea per Iudeorum manus interfecerunt, id est, ut quidam aiunt, milia nonaginta. Isti enim ementes Christianos prout unusquisque pretium habere poterat occidebant eos. Zachariam uero Hierusolimitanum^(b) presulem comprehensum et pretiosa et uiuifica ligna cum multa preda
15 in Persidem adduxerunt^(c). Eodem anno natus est imperatoris^(d) Constantinus alius et baptizatus est in Blachernis a Sergio patriarcha.

Anno imperii Heraclii sexto ceperunt Perse totam Egyptum
20 et Alexandriam et Lybiam^(e) et usque ad Ethiopiam multaue preda sumpta et exuuiis quamplurimis et pecuniis ad propria remearunt. Kartaginem autem minime ualuerunt capere^(f), sed custodia dimissa obsidendi eam recesserunt.

Anno imperii Heraclii septimo castrametati sunt Perse contra
25 Cartaginem^(g), quam et bello ceperunt. Eodem anno consul factus est Constantinus iunior, qui et Heraclius, Heraclii^(h) filius et prouexit in Cesarem Constantinum minorem fratrem suum ex Heraclio genitum et Martina.

Anno imperii sui octauo rursus Heraclius misit in Persidem 6.
30 legatos ad Chosrohen postulans pacem. At Chosrohes iterum eos spreuit asseuerans: « Non parcam uobis donec crucifixum abnegetis, quem Deum esse fatemini, et adoretis Solem ».

Anno imperii Heraclii nono aciem direxerunt Auares contra

(a) *An.* diffiniret (*ma C* diffinire)

(b) *An.* Hierosolym-

(c) *An.* abduxerunt

(d) *V* imperatori *corr.* -ri^a *An.* -ri

(e) *An.* Libyam

(f) *An.* capere minime ualuerunt

(g) *An.* Kartaginem

(h) *V* et heracli *abr.* et *An.* ha l' et

Thracem, et missis Heraclius legatis ad eos poscebat pacem. Cumque chaianus hanc facere spopondisset, exiit imperator foras Murum Longum cum omni obsequio regio ac muneribus multis et magnis ad suscipiendum chaianum, recepturus ab eo iuramenta faciendi in inuicem sponsiones pacificas. At uero barbarus ille 5 tam sponsionibus quam que iurata fuerant spretis subito tyrannice contra imperatorem profectus est. Stupefactus ergo imperator super insperate rei molimine, fuga lapsus in ciuitatem reuersus est. Barbarus autem omni regio apparatu adepto^(a) et supellectili et quotquot ex hominibus capere potuit, subuertit uillas multas de- 10
c. 211 popu||lans ex improuiso spe pacis deceptos.

7. Anno uero imperii sui^(b) decimo^(c) misit^(d) Heraclius^(e) ad chaianum Auarum legatis missis queritur super his que nequiter acta fuerant ab eo et ad pacem hortatur. Acies quippe disponens contra Persidem dirigendas pacisci cum chaiano uolebat. Qui re- 15 ueritus dilectionem imperatoris se penituisse pollicebatur et pacem facere repromisit, pangentesque federa legati in pace reuersi sunt. Eodem anno ceperunt Perse Ancyram Galatie bello.

Anno imperii Heraclii undecimo durum Chosrohes iugum suum super omnes homines fecit in effusione sanguinis et ratione tri- 20 buta^(f). Elatus^(g) enim triumpho nullatenus ultra in constantia esse poterat. Tunc Heraclius zelo Dei suscepto et cum Auaribus pace, ut putabat, contracta transtulit militias Europe in Asiam et cogitabat Dei cooperatione contra Persidem properare.

8. Anno imperii suo duodecimo, mense aprili, die quarta, indi- 25 ctione decima, imperator Heraclius celebrata sollemnitate paschali mox secunda feria uesperis motus est contra Persidem. Sumptis autem mutuo uenerabilium^(h) domorum pecuniis aporia coartatus

(a) *An. adempto* (b) *sui su ras. di heracli; cf. comento.* (c) *Dopo decimo erasione di un rigo e mezzo rimasti bianchi; vi era stato scritto georgius alexandrinus habebatur antistes; cf. comento.* (d) *An. non ha misit che è inutile.* (e) *Dopo heracli due lettere abr. au di autem; cf. comento. Queste e le precedenti sono tracce evidenti di compilazione originale.* (f) *An. tributi* (g) *etlatus abr. la prima t* (h) *V uenerabilium corr. d'a. i. benerauiliu*

12-28 (p. 109). *Anno - rediit*] Id. p. 186, r. 9 - p. 189, r. 7, dopo gli anni come sopra omessi: « Anno uero imperii

« Heraclii decimo Georgius Alexandri-
« nus habetur antistes. Heraclius au-
« tem ad chaganum &c. », cf. app. crit.

accepit etiam ecclesie magne multas candelas ferentia, simul et alia uasa ministratoria. Quibus conflatis exarari fecit ex his nummos aureos et argenteos plurimos dimisitque filium suum cum Sergio patriarcha in urbe disponendi negotia una cum Bonoso patricio, uiro sagaci et per cuncta prudenti atque perito. Scripsit autem et ad chaianum Auarum preces curam agendi super Romanorum negotiis, tamquam qui secum amicitiam fuerit pactus, tutorem filii sui hunc appellans. Motus autem a regia urbe exiuit per locum qui dicitur Porte, nauigio iter agens; illinc uero per ceteras regiones sibi subiectas profectus elegit exercitus et addidit illis nouam militiam. Hos autem exercere orsus in hostilibus operibus erudiuit. Dupliciter enim diuiso exercitu acies et congressiones in inuicem sine sanguine fieri iussit, clamoremque bellicum et carmina et iubilum et impetum in alterutrum insurgendi habere hos docebat, ut in bello reperti nil mirarentur, sed fidenter tamquam ad iocum proficiscerentur in hostem.

Accipiens uero imperator in manibus Dei uirilem figuram, 9. quam manus non depinxerunt, sed in icona uerbum quod omnia format atque componit, sine pictura formam, uelut sine semine partum, eduxit et in hac fisus a Deo depicta figura cepit agones, iuramenta dans populo, quod cum ipsis usque ad mortem foret certaturus et eis tamquam filiis propriis adhesurus; uolebat enim potestatem non timore quantum amore possidere. Cumque inuenisset exercitus ^(a) in desidia multa et formidine, inquietudine ac dedecore constitutum et per multas terre partes disseminatum, ac-
tutum in unum collegit. Et omnes quasi ex una consonantia laudauerunt imperium et fortitudinem principis. Ipse autem uerbis hos corroborans perhibebat: « Uidete, fratres et filii, quot inimici
« Dei conculcauerint regionem nostram et urbes exterminauerint
30 « et altaria concremauerint et mensas incruentorum sacrificiorum
« sanguinibus homicidiorum repleuerint et ecclesias que flagitia
« non admittunt flagitiosissimis repleuerint uoluptatibus ».

Itaque cuneos rursus ad bellicum exercitium armat, agmina 10. duo armata ordinans, tubas quoque ac clypeorum falagges efficiens.
35 Et populus thorace indutus astabat. Nam cum acies cautius sta-

(a) *An. exercitum (ma P exercitus)*

tuissent, congressionem in inuicem agere iussit. Impulsiones autem uehementer ^(a) ac percussiones in alterutrum efficiebantur et habitus belli ostendebantur. Eratque horribile uisus ^(b) spectaculum, sine timore periculum et ad strages impetus sine sanguine, sed ante necessitatem necessitatis modi, quatinus unusquisque percepta 5
c. 212 occa||sione cedis innocue tutior permaneret. Taliter autem armatis omnibus precepit ab iniustitia penitus abstinendum et pietatem sectandum.

11. Porro cum peruenisset ad partes Armenie praecurrere iussit electos. Saracenorum uero tunc sub ^(c) pactis Persarum consti- 10
tutorum multitudo equitum clam in imperatorem irruere meditabatur ^(d). Uiri autem imperatoris qui praecurrerant his occurrentes pretorem ipsorum uinctum Heraclio adduxerunt illisque in fugam uersis multos interemerunt. Quia uero hieme accedente imperator ad Ponticum clima deuertit ^(e), uisum est barbaris obsidere 15
illum in hoc hiemantem ^(f). At ille Persas latens atque deuertens ^(g) Persidem properat. Hoc barbari cognito in rancorem causa insperati aditus deuenerunt.

12. Sarbarus uero Persarum pretor accepto potentatu suo uenit in Ciliciam, quatenus in Romaniam ingressus ^(h) hunc dare dorsum 20
compellerent ⁽ⁱ⁾. Timens autem, ne per Armeniam in Persidem imperator ingressus hanc turbaret, coactus est sequi post Romanum exercitum, furari curans bellum et per obscuram aggredi noctem. Sed e contra plene lune tota nocte luce fulgente cauillatione frustratus est et lunam que sibi prius in cultu fuerat infamabat, que 25
uidelicet eclipsin ex accedente ^(k) tulisset. Ex hoc ergo formidabat Sarbarus cum imperatorem ^(l) conflictum aggredi et montem conscendit quasi dorcades, intuitus ab excelso bona et sapienti compositam arte ^(m) militiam Romanorum. Comperta uero imperator horum formidine in locis morabatur requietione refertis hunc ad 30
bellum instigans. Descendentes autem clam de monte sepe conflictus concitabant. Sed in cunctis Romani primatum tenebant

(a) *An.* uehementes (b) *V* uisus? *An.* visu (c) *V* sup *V^I* sub (d) *V* -batur
corr. d'a. i. -bantur (e) *An.* diuertit (f) *V²* *su ras.* hiemantem (g) *An.* diuertens
(h) *V* egressus? *corr.* ingressus (i) *An.* -ret (*ma O* -rent) (k) *An.* accidente (*ma O*
accedente) (l) *An.* -re (m) *V* arte³ *abr.* 3

et fiduciam per amplius exercitus optinebat, uidentes imperatorem presilientem in omnibus et audaciter belligerantem. Persa uero quidam ante breue tempus profugus inter imperatoris exercitus annumerabatur. Hic fugiens ad Persas abiit existimans eos Romanorum exterminaturos exercitum. Cum autem formidinem eorum uidisset, post decimum diem iterum ad imperatorem uenit et omnem liquido barbarorum pauorem eduxit ^(a).

At uero Sarbarus ultra commemorationem ^(b) non ferens in 13. monte coactus est ad prelium proficisci. In tres autem partes diuisis exercitibus descendit repente illucescente die ante solis ascensum preparatus ad bellum. At ^(c) imperator presciens hoc ordinat exercitus in tres eque falanges ad pugnam. Orto autem sole et imperatore ad orientem reperto, Persas obtenebrauit radius quem adorabant ut deum. Imperator autem finxit populum suum 15 quasi in fugam uersus ^(d). At illi soluentes falanges hos sine retentione persequi existimabant. Conuersi ergo Romani hos equo animo uerterunt ex his multis peremptis. Insequentes autem eos in montem in precipitia et loca deuia immiserunt cunctis illis contritis; inter ea precipitia uero instar caprarum siluestrium morabantur; multos autem etiam uiuentes comprehenderunt. Ceperunt quoque et horum exercitum et omnem supellectilem ipsorum. Porro Romani extensis in excelsum manibus Deo gratias referebant et pro imperatore qui se bene probauerat indeficienter orabant. Qui enim antea nec Persicum audebant uidere puluerem, nunc immota eorum inuenta tabernacula spoliant. Quis enim sperauit Persarum inexpugnabile genus dorsa daturum umquam Romanis? Itaque imperator exercitu cum pretore ad hie- 25 mandum in Armenia derelicto ipse Bizantium rediit.

Anno uero imperii sui tertio decimo Heraclius profectus a 14. 30 regia urbe celeriter in Armeniam properauit. Chosrohes autem Persarum rex misit Sarmanazari ^(e) cum exercitu suo in Romanorum terram intrandi. Heraclius autem scribebat ad Chosrohen,

(a) *An. edixit (ma C eduxit)* (b) *An. commorationem* (c) *An. Ast* (d) *An. uersum (ma O uersus)* (e) *An. Sarmanazan (ma O Sarmanazari)*

29-2 (p. 115). *Anno - hiemaui*] Id. anni dalla creazione e dell'incarnazione. p. 189, r. 8 - p. 193, r. 27, om. gli

- ut aut pacem amplecteretur, aut se sciret cum exercitu suo Persidem ingressurum. Chosrohes autem nec pacem amplectebatur, nec uerum Heraclii sermo||nem arbitrabatur; non enim audere illum Persidi appropinquare putabat. Sane imperator duodecimo kalendarum maiarum ingressus est Persidem. Quo Chosrohes comperto Sarbanazan reuerti iussit et collectis ex tota Perside militiis ^(a) suis et traditis eis Sain uelociter adunari eas Sarbanaze iussit et ita contra imperatorem procedere.
15. Heraclius autem aduocato exercitu suo uerbis exhortatoriis incitabat eos dicens: « Uiri fratres, Dei timorem in mentem sumamus, iniuriam huius requirere satagamus. Stemus fortiter aduersus inimicos qui multa dira in ^(b) Christianos ^(c) operati sunt. Reuereamur Romanorum imperium, quod sui ipsius et non alterius est domini, et stemus aduersus hostes impiis telas ^(d) armatos. Induamus fidem interemptionem ^(e) interemptricem. 15 « Recogitemus, quia intra Persarum terram consistimus, et ingens « fuga periculum fert. Uindicemus corruptiones uirginum, recisa « commilitonum membra nostrorum uidentes cordibus doleamus. « Non est hec ullam mercedem habentia, sed uite perennis ^(f) premia. Stemus uiriliter et dominus Deus nobis cooperabitur et 20 « perdet inimicos nostros». Cumque imperator his et aliisque pluribus ^(g) commonitionibus populum exhortatus esset, respondit ei unus pro omnibus: « Expandisti ^(h) angustiam cordis nostri, domine, os tuum in ammonitione ⁽ⁱ⁾ dilatans. Acuerunt sermones « tui gladios nostros et hos animatos operati sunt. Expeditos nos 25 « tuis uerbis exhibuisti, erubescimus te aspicientes nos in pugnis « procedere, et iussiones tuas in omnibus sequimur ».
16. Imperator autem sumptis militiis mox ad Persidem interiorem accessit igne comburens urbes et castra. Fit etiam hic terribile quoddam miraculum: in estuali quippe solis stitio ^(k) aer sudore factus 30 est madidus ^(l) animus ^(m) Romanorum exercitus recreans, adeo ut hinc spem optimam sumerent. Audiens preterea Heraclius quod

(a) *Su ras. tii* (b) *Nell' interl. in An. non ha in* (c) *An. Christianis (ma P Christianos)* (d) *V telas corr. da V³ telis An. telis (ma O telas)* (e) *An. -num (ma P -nem)* (f) *V pennis, d'a. i. p^hennis* (g) *et aliisque pluribus] An. et aliis quam plurimis* (h) *Su ras. e d'a. i. Expandisti* (i) *An. adm-* (k) *solis stitio] An. solistitio (ma O solis stitio)* (l) *V maddidus abr. la prima d* (m) *V anim; An. animos*

Chosrohes apud Gazacote ciuitatem cum quadraginta milibus uellicosorum^(a) esset uirorum, impetu aduersus illum perrexit, et premissi quidam ab eo Saracenorum sibi subiugatorum Chosrohes^(b) occurrunt uigilie et horum quosdam occiderunt, quosdam uero
 5 compedibus uinctos cum pretore ipsorum imperatori presentaue-
 runt. Hoc comperto Chosrohes derelicta tam ciuitate quam militia fuga usus est. At uero Heraclius insecutus quosdam preoccupatos occidit, ceteri autem hac illacque palantes dissipati sunt. Cumque peruenisset imperator ad Gazacensium ciuitatem, in subur-
 10 banis huius reficiebat exercitum suum. Perse uero qui confugerant ad eum perhibebant quod^(c) Chosrohes fugiens igne consumpserit omnia sata in locis illis et peruenerit ad ciuitatem Thebarman in oriente sitam, in qua erat templum Ignis atque pecunię Crysy^(d), Lidorum^(e) regis, et error prunarum; his acceptis ad partes Dastagerd^(f) iter agebat.

Imperator autem profectus a Gazacensium ciuitate peruenit The- 17.
 barmeso et ingressus in eam igne consumpsit templum Ignis et tota ciuitate igne combusta persecutus est post Chosrohen in angustiis regionis Medorum. Chosrohes autem in his duabus regio-
 20 nibus de loco in locum peragrans latitabat, et Heraclius hunc persequens multas ciuitates deuastauit et regiones. Hieme uero accedente consilium faciebat ubinam hiemaret cum populo, et quidam in Albania perhibebant, quidam uero contra ipsum properare Chosrohen. Ast imperator iussit populum tribus diebus diuinum
 25 oraculum prestolantem caste ac puriter conuersari, sicque responso accepto in Albania hieme commorari. Dum uero illuc habiens^(g) iter ageret habens secum copiosam Persarum predam, haud paucos incursus a Persicis cuneis pertulit, ipse uero diuina cooperatione triumphum de omnibus tulit. Preterea cum uehemens tempestas
 30 cecidisset super eum^(h) in uia et hunc gelu preoccupasset in Albania, haberetque quinquaginta milia uinculorum, compatiēti corde suo misertus uincla dissoluit, diligentia⁽ⁱ⁾ tribuit et requiem impertitus est, ita ut omnes cum lacrimis exorarent etiam Persidis

(a) *V uellicosorum corr. d'a. i. belli-*(b) *An. Chosrohis*(c) *V quos V¹ quod*(d) *An. Crysi*(e) *An. Lydorum*(f) *Su ras. rd*(g) *An. abiens*(h) *An. super*

eum cecidisset

(i) *An. diligentiam*

eum fieri liberatorem, mundi exterminatorem trucidantem Chosrohen.

18. Anno imperii Heraclii quarto decimo Chosrohes Sarablaggan^(a) pretorem constituit, uirum facinosum et typho multo elatum, tradensque ei exercitum, eos uidelicet qui dicuntur Chosrohegete 5 ac Perozite, in^(b) Albaniam^(c) direxit aduersus Heraclium. Cumque ingressi essent in fines Albanie, non sunt ausi ad bellandum ante faciem imperatoris stare, sed clusuras tenere que ducunt in Persidem, estimantes ei obsidendo insidiari. At uero Heraclius mox^(d) aer^(e) accessit, profectus de Albania per Yptios campos et escis 10 largiter affluentes transitum in Persidem faciebat, licet longinquitas multe spatium uie transegerit. Sarablaggas^(f) uero per artum iter utpote compendiosum satagebat, ut preoccuparet eum in Persidis regionem^(g). Heraclius autem monebat populum dicens: «No-
«bimus, fratres, quod militia Persarum in deuuis locis pererrans 15
«tam equum eorum dissoluat quam ipsos eneruet. Nos autem
«festinemus contra Chosrohen properare ualde celeriter, ut ex im-
«prouiso irruentes in eum turbemus illum ».
19. At uero populus huiusmodi prebebat^(h) consilium et maxime Lazorum et Habasgorum⁽ⁱ⁾ atque Hiberorum^(k) concertatores. Hinc 20 erumnas incidunt. Peruenit enim et Sarbazas^(l) cum populo suo, quos omni armauit uirtute Chosrohes et destinauit per Armeniam aduersus Heraclium. Sarablaggas uero sequebatur post tergum Heraclii et non est cum eo in conflictum aggressus expectans uniri Sarbaraze et ita constituere prelium. Cognito autem Romani 25 Sarbaraze impetu ad metum conuersi sunt et ad pedes imperatoris cum lacrimis prociderunt scientes quale malum sit non recedere seruum domini uoluntatibus et penitentiam agentes super inobedientiam suam^(m) quam nequiter perpetrauerant, edicebant⁽ⁿ⁾: «Manum
«tuam da, domine, priusquam nos pereamus miseri. Cedimus 30
«enim tibi in quibuscumque preceperis ».

(a) V sarabbl- (come O di An.) abr. la prima b (b) V² agg. et avanti in nell'interl. An. non l'ha. (c) V² agg. eum dopo Albaniam nell'interl. An. non l'ha. (d) V² agg. ut nell'interl. dopo mox (e) An. ver (ma O aer) (f) V Sarabbl- abr. la prima b (g) An. -ne (ma P-nem) (h) An. spernebat, secondo le vecchie edizioni, o prohibebat secondo propone il de Boor (ma O praebebat) (i) An. Ab- (ma C Hab-) (k) Agg. l'h d'a. i. (l) An. Sarbarazas (ma C Sarbazas P Sarib-) (m) An. -tia sua (n) An. et dic-

Tunc imperator accelerauit congregari cum Sarablagga^(a) prius- 20.
quam uniretur populo Sarbari et multis incursionibus aduersus eum
factis nocte hac^(b) die hunc in formidinem pepulit et retro utriusque^(c)
dimissis contra Chosrohen uelociter insecutus est. Duo uero ex
5 Romanis se ad Persas conferunt et persuadent eis credere Romanos
ex formidine fugere. Contigit autem eos et alium audire rumo-
rem, Sahin^(d) scilicet pretoris Persarum aduentum cum alia militia
in auxilium. Et hoc comperto Sarablaggas et Sarbarus decerta-
bant Heraclium instigare ad prelium priusquam perueniret Sahin
10 et in se transferret uictorie gloriam. Credentes quoque et pro-
fugis properarunt aduersus Heraclium^(e) et appropinquantes ei ca-
strametati sunt, uolentes in eum simul cum mane irruere. Ast
Heraclius profectus a uespera iter fecit per totam noctem et procul
effectus ab eis, inuento herbifero campo, castrametatus est in eo.
15 Porro barbari existimantes eum ex formidine fugere incompo- 21.
site sequebantur, ut comprehenderent illum. Ipse autem occur-
rentes^(f) eis bellum iniit aduersus illos et apprehenso colle quodam
nemoroso coaceruatoque populo in ipso cooperatione Dei barbaros
uertit et per fauces hos insecutus multitudinem ex his copiosam
20 occidit. Cadit autem et Sarablaggas ense uulneratus in dorso.
Et cum hi inter agones essent, peruenit etiam Sahin cum exercitu
suo, et hoc uerso imperator et ex his multis occisis reliquos fu-
gientes dispersit. Cepit quoque et apparatus sarcine ipsorum.
Porro Sarbarazas unitus Sahin collegit barbaros qui saluati fuerant
25 et iterum disponebant contra Heraclium proficisci. Ast imperator in
regionem Hunnorum et per horum loca difficilia festinabat in asperis
locis ac debiis, barbari uero sequebantur post eum. Porro Lazi
una cum Abasgis formidantes subdu||xerunt se ab auxilio Roma- c. 215
norum et in regionem suam reuersi sunt. Sahin autem hoc ad-
30 uertens furore multo una cum Sarbaro persequabatur Heraclium.
Sane imperator caterua collecta uerbis hos exhortatus est et 22.
monimine deliniuit dicens: « Multitudo uos, fratres, inimicorum
« non turbet; Deo quippe uolente unus persequetur mille. Ma-

(a) V |rablagga, agg. sa in marg. da V²
utriusque) (d) V sain corr. d'a. i. sahin
occurrens

(b) An. ac (c) An. utrisque (ma O
(e) V eraclium, d'a. i. her- (f) An.

« ctemus ergo nosmetipsos pro salute fratrum nostrorum, sumamus
 « coronam martyrum quo et futurum nos tempus laudet et Deus
 « reddat mercedes ». His et aliis pluribus uerbis audaciam exer-
 citui conferens hilari uultu prelium ordinat ; et distantes ab inuicem
 interuallo pusillo a mane usque ad uesperam aggressi non sunt in 5
 alterutrum. Uespere uero arrepto imperator itinere pergebat.
 Barbari uero post eum iterum sequebantur et commutantes uiam
 hunc preoccupare uolentes incidunt in loca palustria et oberrantes
 in magnum discrimen deueniunt. Imperator uero transiens fines
 Persarum per Armeniam peragrabat. Cum autem terra illa tene- 10
 retur a Persis, multi cum Sarbaro concurrerunt ac per hoc creuit
 populus eius. Preterea hieme accedente dispersit multitudinem
 per loca ipsorum, ut requiescerent in domibus suis.

23. Quo comperto Heraclius noctu furari meditatur bellum. Cum-
 que turbo tempestatis adesset et Sarbaro suspicio nulla incumberet, 15
 electis robustissimis equis et fortioribus ab exercitu, dupliciter hos
 armans, quosdam ex his precedere contra Sarbarum iussit, ipse uero
 cum aliis post eos subsecutus est. Accelerantibus ergo per noctem
 et peruenientibus ad predium, cui uocabulum erat Lasbanum, hora
 noctis nona Perse qui in eo erant impetumque cognouerant in- 20
 surrexerunt in eos. Ipsi autem hos interfecerunt, uno excepto
 qui hoc Sarbaro nuntiauit. At uero Sarbarus surgens ascendit
 equum et nudus atque discalciatus^(a) fuga salutem mercatus est.
 Huius autem mulieres et omnem Persicum florem principesque ac
 satrapes^(b) cum electis militibus qui in domorum tecta conscende- 25
 rant et bellum contra se preparauerant, per ignem deposuit et alios
 quidem occidit, alios uero igne consumpsit, alii autem manicis et
 compedibus colligati^(c) sunt, ita ut pene nullus ex his qui Sarbari
 fuerant saluaretur. Acceperunt autem et arma Sarbari, aureum
 uidelicet clypeum, macheram^(d) etiam et lanceam eque auream et 30
 comptam pretiosis lapidibus zonam, nihilominus et calciamenta
 eius. His ita omnibus sumptis procedit contra dispersos per uillas,
 qui scilicet comperta Sarbari fuga sine retentione fugiebant. Ipse
 autem insecutus multos eorum occidit et uinctos accepit, reliquique

(a) *V* disculciatus? *corr. d'a. m.* discalciatus *An.* disculciatus

(b) *An.* satrapas

(c) *La prima i su ras. pare di e* (d) *Agg. d'a. i. l'h*

cum confusione in Persidem repedarunt. Porro imperator exercitu suo collecto cum gaudio in locis illis intrepidus hiemauit.

Anno imperii Heraclii quinto decimo Arabum princeps Muamet^(a) habebatur. Heraclius autem coaceruato exercitu suo consilium faciebat quanam uia pergeret. Due namque uie sibi adiacebant anguste ac deuie, altera quidem Tarantum ducens, altera uero in terram Syrorum. Uerum illa que Tarantum tendebat^(b) differentior quidem erat sed egestatem cunctorum^(c) habebat escarum, que uero in terram ducit Syrorum Taurum transit et abundantiam ac dapsilitatem^(d) prestat alimentorum. Hanc preferunt omnes, licet abruptior esset et niue multa seuerior. Hac itaque labore multo transacta in septem diebus perueniunt ad fluuium Tygris^(e) et hunc cum transmeassent, ueniunt Martyropolim et Amidam, et quiescunt tam exercitus quam^(f) captiuitas. Hinc et litteras Bizantium imperator potuit mittere et que circa se erant omnia indicare et ingens facere gaudium ciuitati.

Sarbarus autem populo suo qui fuerat^(g) dispersus collecto^(h) insurrexerunt⁽ⁱ⁾ in illum. Electam uero imperator alam militum ad custodiendas misit clusuras, que ad se ducebant, et aditus qui ad orientem erat^(k) ipse discurrens in faciem efficitur Sarbaro. Cumque transmeasset Nymphion amnem, ad Eufraten^(l) peruenit, in quibus erat pons nexus e^(m) funibus simul et nauibus. At uero Sarbarus dissolutis funibus pontis ab altera ripa in alteram totum transtulit pontem. Cumque imperator uenisset nec ualuisset transire per pontem, discurrens inuenit meatum et hunc inopinate martio mense sine discrimine transfretauit et Samosata peruenit. Rursusque, cum Taurum preterisset⁽ⁿ⁾, in Germaniciam est profectus et, cum transisset Adana, uenit ad amnem Saron. Barbarus^(o) autem ponte rursum^(p) in proprium locum extensum^(q)

(a) V mu|amet corr. da V² mu|ha³mad (b) V tendebant corr. -bat (ma O tendebant) (c) An. cunctorum (ma O cunctorum) (d) Nell'interl. di mano che pare di V .i. largitatem (e) An. Tigrin (f) An. quamque (g) Su ras. la t forse di nt (h) Su ras. la o finale. (i) An. insurrexit (k) Su ras. la t forse di nt An. erant (l) An. Euphr- così a p. 116, r. 1 e sempre. (m) D'a. i. su ras. di et An. et (n) An. praeteriisset (o) An. Sarb- (ma P barb-) (p) An. rursus (ma P -sum) (q) An. extenso

3-9 (p. 127). Anno - imperatorem] gli anni dalla creazione e dell'incarnazione. Id. p. 193, r. 28 - p. 203, r. 34, om. nazione.

absque ostaculo transfretauit Eufratem et sequebatur post eum. Ast imperator cum transisset pontem Suri inuenta requie tam exercitus quam animalium circa ipsum castrametatus est reficiens eos.

26. Peruenit autem et Sarbarus in partem, que incontra ex altera 5
esset ^(a) parte uidebatur. Inuento uero ponte ac propugnaculis
que in ipso erant a Romanis obtentis castrametatus est. Excur-
rentes autem multi Romanorum per pontem inordinate cum Persis
contulere conflictum multa in ipsis cede commissa. Uerum im-
perator hos inordinate prohibebat discurrere, ne forte iter fieret 10
aduersariis cum illis ^(b) conueniendi ad pontem et pariter com-
meandi. Populus autem non acquiescebat imperatori. Porro
Sarbarus quibusdam exercitus sui clam in locis abditis collocatis
ostendit se quasi fugientem ac sic abstraxit multos Romanos preter
uotum imperatoris ad insecutionem sui transeuntes. Reuersus 15
autem et his in fugam compulsis quotquot extra pontem occu-
pauit occidit uindictam perpressos inobedientie. Imperator uero
cum barbaros uidisset insecutione ordines dissoluisse et ex Roma-
nis stantibus in antemuralibus multos extinctos contra eos profe-
ctus est. Porro quidam ^(c) uir Persa giganteus imperatori occur- 20
rens hunc in medio pontis aggreditur. Ast imperator hoc percusso
in amnis fluentia proiecit. Hoc uero ruente in fugam barbari
uersi sunt ut ^(d) pre angustia pontis ut rane semet ^(e) in fluuium
iaciebant, alii autem etiam gladiis trucidabantur.
27. Porro multitudo barbarorum per fluminis ripas diffusa sagit- 25
tabat ac resistebat non sinens transmeare Romanos. Uerum im-
perator transiens uiriliter barbaris resistit cum paucis quibusdam
societatis sue superagonizans, ita ut etiam super hoc Sarbarus ob-
stupesceret et Cosman ^(f) quendam iuxta se stantem Romanorum
profugum magaritam ^(g) diceret: « Uidens » ^(h), inquires, « Cesa- 30
« rem, o Cosma, quam audax ad pugnam stet et contra tantam
« multitudinem solus decertet et uelut incus iacula rennuatur ? » ⁽ⁱ⁾

(a) An. esse (ma O esset) (b) V ullis corr. per abr. illis An. ullis (c) Su-
ras. a³, di e³? (d) An. et (ma O ut) (e) La t su ras. di d (f) An. ad Cosmam
(ma l'ad fu agg. dall'edit.; manca in O) (g) In marg. V id que apostatam vel refu-
gam consueuimus dicere; così anche il cod. di An. C che però ha quem invece di que
(h) An. vides (ma P videns) (i) An. renuat (C rennuat)

Ex rubris enim ocreis agnoscebatur multasque imperator plagas licet nullam in hoc prelio periculosam accepit. Tota uero die cum in hoc bello pugnassent, accedente uespera ab inuicem separati sunt. Et Sarbarus quidem timens per noctem retro reuersus
 5 est, imperator autem populo suo coaceruato ad urbem properauit Sebastiam et, cum Alon fluuium transmeasset, in hoc gaudio totius hiemis tempore demoratus est. Porro Chosrohes furens misit et tulit thesauros cunctarum ecclesiarum regionis que sub Persis est constituta et coge-
 10 bat Christianos Nestorii fieri sectatores ad perstringendum siue percellendum imperatorem.

Anno imperii Heraclii sexto decimo Chosrohes Persarum rex
 28. nouam fecit militiam prelium initurus, peregrinos ac ciues et seruos ex omni natione facta electione coaceruans. Qua electione Sahin tradita pretori alia quinquaginta milia ex falange^(a) Sarbari
 15 electa tollens huic sociauit nominauitque illos aureos cumulos et hos aduersus imperatorem direxit. Porro Sarbarum cum reliquo exercitu suo contra Constantinopolim misit, quatenus Hunnos qui essent in Occidente, quos Auares vocant, cum Uulgaribus et Sclauis atque Gipedibus concordia sociaret, sicque aduersus urbem prope-
 20 rarent et hanc unanimiter obsiderent. Cum autem hoc didicisset
 c. 217 imperator, exercitum suum triplici parte diuisum transmisit ad custodiendam urbem. Quibusdam autem traditis Theodoro fratri suo contra Sahin bellare precepit. Humiliori uero parte ipse accepta^(b) in Lazicam properat et in ipsa degens Turcos ab Oriente,
 25 quos Chazaros nuncupant, in auxilium aduocat.

Sahin uero una cum nouiter electo exercitu perueniens ad fra-
 29. trem imperatoris Theodorum ad^(c) bellum armauit. Deo autem per intercessionem^(d) superlaudabilis Dei genitricis opitulante bello commisso grando mirabiliter contra^(e) barbaros cecidit eorum-
 30 que plurimos perculit. At uero acies Romanorum tranquillitate potita est. Uertunt autem Romani Persas et interficiunt multitudinem copiosam. Hoc comperto Chosrohes irascitur con-

(a) *An.* phalange (b) *V* ipsaccepta *corr.* ips*accepta (c) *V*² et *su ras. di* ad *An.* ad (d) *An.* intercessionem (e) *V* commisso grando mirabiliter con *raschiato e corretto da V*² co³misso grando mire magnitudinis | *c̄* per *sostituire* mire magnitudinis, *espressione frequente in Land., a mirabiliter*

tra Sahin, qui ex multo animi defectu langorem ^(a) incidens moritur. Cuius corpus iussu Chosrohis salitum ad eum delatum est; quem ille mortuum multis summittit uerberibus.

30. Porro Chazari disruptis Caspiis portis Persidem adeunt in regionem Adrahige una cum pretore suo Ziebil ^(b), qui dignitate secundus erat a chaiano, et in quecumque loca peragrabant, tam Persas depredabantur quam ciuitates et uillas igni tradebant. Profectus uero et imperator a Lazica his occurrit. Zihebil autem hoc uiso accelerans complectitur collum eius et adorat eum Persis ciuitatis aspicientibus. Uniuersus autem Turcorum populus in 10 terram cadentes ac proni super faciem extenti imperatorem honorant honore qui est apud gentiles extraneus. Similiter et principes eorum supra saxa conscendentes eodem scemate ^(c) procidunt. Optulit autem Zihebil imperatori etiam filium suum primogenitum huius sermonibus delectatus et eius tam uultum quam prudentiam 15 ammiratus ^(d). Electisque Zihebil quadraginta milibus uirorum fortium dedit ea in auxilium imperatori. Porro ipse reuersus est in regionem suam. His autem acceptis imperator contra Chosrohen procedit.

31. At uero Sarbarus Calcedonem ^(e) properans Auaresque ad ^(f) 20 Thrace urbi propinquantibus hanc depopulari uolunt et multis machinis aduersus eam commotis et nauium sculptarum ex Histro ^(g) multitudine infinita seu innumerabili delata sinum cornu repleuerunt. Decem sane diebus urbem obsidentes bellumque terra marique magnum gerentes dum ^(h) uirtute pariter et cooperatione 25 nec non et intemerate Dei matris et uirginis intercessionibus superati sunt, quin et multitudine copiosa suorum tam in terra quam in mari deposita cum ingenti confusione ad loca sua reuersi sunt. Porro Sarbarus Calcedonem obsidens non emigrauit, sed ibidem hiemauit tam incursiones agens quamque depredans confinales 30 partes et ciuitates igne disperdens.

32. Anno imperii sui septimo decimo Heraclius a mense septem-

(a) *An.* languorem (b) *V* zebil *V¹* z¹ebil *An.* Zihebil (c) *An.* schemate
(d) *An.* adm- (e) *V* calcedonem *V²* chalc-, così al r. 29. (f) auaresq; ad *su ras*.
d'a. i. q; ad, forse di que a *An.* Auaresque a (g) *V* istro, *d'a. i.* histro *An.* Istro
(h) *An.* dei

brio ingressus Persidem una cum Turcis inopinate propter hiemem in extasin immisit Chosrohen cum hoc didicisset. At uero Turci tam hiemem^(a) quam frequentibus Persarum incursibus contemplatis non ferens^(b) pariter cum imperatore laborare, ceperunt paulatim
 5 diffluere et omnes dimisso eo reuersi sunt. Ast imperator allocutus est populum suum dicens: « Scitote, fratres, quia nemo nobis
 « uult auxiliari nisi solus Deus et que hunc peperit sine semine
 « mater ut ostendat potentiam suam, quoniam non in multitudine
 « populorum seu armorum est salus, sed in eos qui sperant super
 10 « misericordiam eius mittit adiutorium suum ».

At uero Chosrohes coaceruatis cunctis militiis suis pretorem 33.
 prouehit super illas Rhazatem^(c), uirum bellicosissimum ac fortissimum, et hunc aduersus Heraclium destinat. Ast imperator ciuitates^(d) Persidis atque castella igni tradidit et accedentes Persas
 15 romphea consumit. Septimo uero idus octubris^(e) peruenit in regionem Chamaitha et refocilat populum per integram ebdomadam. Rhazates autem ueniens Ganzacum post eum factus est et secutus, Romanis ante pergentibus et consumentibus escas, ipse uero post tergum ut canis famem patiens uix de micis eorum nutriebatur, et cum non inueniret sumptus, multa || ex animantibus c. 218
 20 ipsius consumpta sunt.

Kalendis autem decembribus uenit imperator ad fluuium magnum Zahan^(f) et cum hunc transisset castrametatus est iuxta Niniue ciuitate^(g). Uenit autem Rhazates penes^(h) uadum secutus eum
 25 et, cum descendisset tribus miliariis, repperit uadum aliud⁽ⁱ⁾ et transiuit. At^(k) imperator misso Bahani magistro militum cum paucis electis militibus inuenit bandum Persarum et, cum eius comitem occidisset, detulit caput eius et totam auream spatam^(l) ipsius, nonnullisque peremptis uiuos duxit ad imperatorem sex et biginti in
 30 quibus erat et spatharius Rhazati, qui et nuntiauit imperatori quod pugnare contra eum Rhazates uellet, sic a Chosrohe iussus et tria milia in auxilium armata miserit ei que tunc nondum peruenerant.

(a) *An.* hieme (*ma* *O* hiemem) (b) *V* ferens (*come* *C P di An.*) *corr. da* *V*² ferentes, *come* *ha An.* (c) *V* rhazantem *abr. n.* *An.* qui Rhazantem (d) *Su ras. d'a. i. ci An.* et ciuitates (e) *D'a. i. su ras. ris An.* Octobrias (*P* octubrias) (f) *An.* Zuban (*ma* *C Zahan*) (g) *An.* -tem (h) *V* penes, *d'a. i. p°enes* (i) *An.* aliud vadum (k) *An.* ast (l) *An.* spath- *sempre, anche nei derivati.*

35. His compertis imperator premisit sarcinam ante se ipseque subsecutus est tractans qualiter inueniret locum in quo pugnare deberet priusquam unirentur eis illa tria milia. Repertoque campo apto ad prelium allocutus populum aciem ordinauit. Rhazates uero cum peruenisset et ipse prelium dirigit in cuneis tribus et 5 contra imperatorem processit. Pridie sane idus decembrias gestum est bellum, et ante omnes prosiliens imperator principique Persarum occurrens diuina uirtute Deique genitricis opitulatione hunc eiecit, et qui cum ipso erant exilientes antea fugierunt^(a). Rursusque imperatori^(b) alius^(c) occurrens et hunc quoque deposuit. 10 Irruit autem aduersus eum etiam tertius qui dedit ei cum mucrone in labium et hoc^(d) illi plagam infixit^(e). Ast imperator et hunc extinxit. Et tubis clangentibus congresse sunt in inuicem partes utreque, et cum pugna ualida gereretur, plaga uulneratus est a peditibus Phalba imperatoris equus, qui dicebatur Dorcon, in 15 femore lanceę ictu percussus. Multas autem et spatarum in facie percussionis^(f) accepit; sed ferens tegmen ex neruis contextum plagam mortiferam non sumebat. Cadit autem in hoc bello^(g) Rhazates et tres turmache^(h) Persarum et principes fere cuncti atque pars maior exercitus ipsorum. 20
36. Occisi autem sunt etiam Romani numero quinquaginta et uulnerati nonnulli, ex quibus scilicet mortui sunt decem. Porro bellum gestum est a mane usque ad horam nonam. Tulerunt interea Romani banda Persarum biginti et octo, exceptis his que confracta sunt, et dispoliatis mortuis acceperunt loricas eorum et 25 cassides nec non et omnes currus ipsorum. Et manserunt ab inuicem sequestrati quantum est duplex sagitte⁽ⁱ⁾; fuga namque facta non est. Uerumtamen Romani^(k) animantia^(l) sua nocte et adaquauerunt et acceperunt; equites uero qui ultra erant, steterunt usque ad septimam horam noctis [super tabernacula mortuorum 30 Persarum et octaua hora noctis]^(m) moti repedauerunt ad castra sua.

(a) *An.* fugerunt (*ma* *O* fugierunt) (b) *D'a. i. su ras. ri* *An.* imperator (c) *V* alii *corr. d'a. i. alius* *An.* alii (d) *V* hoc *corr. d'a. i. e d'a. m. hac* (e) *An.* infixit (f) *An.* percussiones (g) *D'a. i. su ras. oc bello* (h) *V in marg. id.* turmarum primi (i) *An.* sagitta (*ma* *O* sagittae) (k) *Su ras. ni di noru*³ *An.* Romanorum populi (*ma* populi *agg. l'edit. con Teof. oĩ dē τῶν Ῥωμαίων λαοί*) (l) *V -ntia corr. da V² -alia* *An.* animantia (m) super - noctis manca in *V* che saltò dalla prima alla seconda noctis

Et his acceptis abierunt et castrametati sunt ad pedem montis asperi metuentes. Multas preterea spatas^(a) auro circumclusas et zonas aureas cum gemmis et scutum Rhazati totum auro respersum acceperunt habens petala centum biginti et lorica ipsius
 5 ex auro contextam et scaramaggin^(b) eius detulerunt cum capite ipsius atque dextralia et sellam totam ex auro fabrefactam. Porro tentus est uiuus Barsamuses princeps Yberorum^(c) sub Persis degentium. Nemo autem recolit huiusmodi bellum inter Romanos et Persas, quod uidelicet per totum diem habuit statum; uiceruntque
 10 Romani. Uerum hoc factum est solo Dei iuuamine. Imperator uero a se confortatum exercitum contra Chosrohen minabat, quatenus hunc deterreret.

Porro tertio^(d) decimo kal. ianuaris^(e) comperto imperator quod
 15 populus Rhazati, qui ex bello euasit, unitus fuerit tribus milibus qui^(f) a Chosrohe destinata fuerant et sequeretur post se ceperuntque^(g) Niniue transmeans magnum Zaban, mittit Georgium turmachem cum mille militibus, quo^(h) curreret ad retinendum pontes minoris Zaban priusquam id Chosrohes cognosceret. Cumque cucurrisset Georgius noctu miliariis octo et quadraginta, tenuit
 20 quattuor pontes minoris Za||ban et inuentos in castellis Persas c. 219 optinuit. Decimo preterea kalendarum ianuariarum perueniens imperator ad pontes, transfretauit et deuertit⁽ⁱ⁾ in domos Hiesdem et refecit tam exercitum quam animantia fecitque natiuitatem^(k) Christi festiuitatem in eodem loco.

25 Comperto uero Chosrohes quod Romani tenerent pontes mi- 38. nores^(l) Zabe misit ad Persicum populum cui Rhazates preerat ut oppido^(m) festinantes preuenirent imperatorem et ad ipsum pergerent. Accelerantes autem illi et transmeantes minorem Zaban in aliis locis preuenerunt imperatorem atque preibant. Cumque im-
 30 perator palatium, quod dicebatur Dezeridan, cepisset, hoc destruxit atque combusit⁽ⁿ⁾. At uero Perse cum pontem Torne fluminis pertransisset^(o), ibidem castrametati sunt. Ast imperator com-

(a) spat^s di V² *s (b) V in marg. id genus vestimenti *Così ha pure in marg. C di An.* (c) An. Hiber- (d) tertio d'a. i. la r (e) V ianās| corr. da ianu| (f) An. quae (ma O qui) (g) An. ceperintque (h) V quod abr. d (i) An. diuertit (k) An. natiuitatis (ma C natiuitatem P natiuitate) (l) An. minoris (ma O minores) (m) Sopra .i. ualde di mano, pare, di V (n) An. combussit (o) An. -ssent

prehenso alio palatio Chosrohis, quod uocabatur Rusa, et hoc subuertit. Ceterum uerebatur quod in ponte Torne fluminis hostes forent contra se bellaturi. Sed hoc illi scientes relicto ponte fugerunt. Interea imperator cum sine impedimento transisset, apprehendit aliud palatium, cognomento Beibal^(a), ubi et hyppo- 5 dromium^(b) edificauerat, sed et istud casui dedit.

39. Sane quidam Armeniorum, qui cum Persis aderant, uenerunt ad imperatorem noctu dicentes: « Chosrohes cum elephantibus et « exercitu suo quinque milibus citra palatium suum uocabulo Da- « stagerd in loco nuncupato Barasroth castrametatus est et man- 10 « dauit totum illuc exercitum conuenire ut aduersus te prelietur^(c). « Est enim illic et fluuius meatibus carens, qui artum pontem « habet et angustias pre habitationibus multas nec non et fetidi « riui ». Imperator ergo consilio cum principibus inito et exercitu sedit in palatio Bechal. Repperit quippe in una ex porti- 15 cibus eius^(d) saginatas aues tricentas^(e) et in alia porticu capreas saginatas quingentas, porro in alia saginatos onagros centum. Que ea^(f) populo cuncta donauit et kal. ianuarias illic fecerunt. Denique inuentis ouibus et porcis et bubus, quorum non erat numerus, requieuit^(g) populus uniuersus epulantes et glorificantes 20 Deum.

40. Preterea comprehensis eis qui ista conferebant, didicerunt ab illis liquidius quod Chosrohes a uicesima tertia die decembrii mensis, comperto quod imperator transisset pontem Torne, confestim motus fuerit de palatio, quod erat in Dastagerd^(h), cum magna 25 Ctysiphontem⁽ⁱ⁾ celeritate petiturus, onustis ex omnibus pecuniis quas habebat in palatio tam elephantibus quam camelis atque burdonibus ministri^(k) sui, scribens et populo Rhazati ut ingrederentur idem palatium et principum domos et quicquid in his inueniretur auferrent. Itaque imperator dimidium quidem exercitus^(l) misit ad 30 Dastagerd, ipse uero per aliam uiam obiit^(m) ad aliud palatium, quod

(a) *An.* Becbal (b) *V* hyppodromum *corr.* da *V*¹ -mium *An.* Hippodromium
(c) *V* prelietur *abr.* n (d) *An.* non ha eius (ma l' ha C) (e) *V* tricentas *corr.*
d'a. i. trecentas *An.* trecentas (ma O tricentas) (f) *V* que*a *An.* non ha ea (C quae a)
(g) *Su ras. d'a. i.* uît (h) *Corr.* da *V*² damastagerd (i) *V* ctysiphonte³ *corr.* da *V*²
ctysiphonta³ *An.* Ctisiphontem *sempre.* (k) *An.* ministerii (l) *Corr.* d'a. i. exercitu³
(m) *V* obiit *corr.* d'a. i. abiit *An.* abiit

cognominabatur Bebdarach, et his ruinis et igni traditis gratias egerunt Deo qui per intercessionem Dei genitricis talia miracula patrat. Quis enim sperauit umquam fugere Chosrohen a facie Romani principis de palatiis suis, que erant in Damastagerd, et petere
 5 Ctisiphontem^(a) dum a biginti quattuor annis passus Ctisiphontem uidere non fuerit sed in Dastagerd^(b) regalia eius erant?

Inuenerunt autem populi Romanorum in palatiis eius apud Damastagerd tricenta^(c) Romanorum banda, que per diuersa ceperunt tempora. Inuenerunt etiam et species que remanserant multas,
 10 alohe scilicet multam et ligna alohe magna, ex quibus unumquodque septuaginta pondus habebat uel octoginta^(d) librarum, et sericum copiosum ac piper et chalbacias camisas multas, sachar quoque atque zinziber^(e) et alias species ultra mensuram uel numerum; quidam uero et argentum et holoserica uestimenta, lectisternia seu
 15 acu contexta tapetia, quorum erat copia multa; erantque omnia bona ualde, que propter quod grauia essent, penitus incenderunt. Sed et tentoria Chosrohis atque cortinas, quas in modum tendebat
 porticum quando in campo castrametabatur, cuncta cremarunt, quin et statuas eius multas. Inuenerunt autem et in his palatiis
 20 auiaria et dorcades et asinos agrestes et pauones et phasianos infinite multitudinis, nec non et in uiuario eius leones ac tigrides mire magnitudinis uiuos. De cetero confugerunt ad imperatorem plurimi ex captiuis, Edesini scilicet et Alexandrini, sed et ex aliis urbibus multitudinis^(f) copiose.

25 Fecit interea imperator festiuitatem luminum^(g) penes Damastagerd^(h) letatus et recreans tam populum quam iumenta, quin et Chosrohis⁽ⁱ⁾ palatia destruens, edificia uidelicet que erant comptissima et ammiranda^(k) domosque stupendas, quas usque ad pauimentum deposuit, quatenus Chosrohes edisceret quam durum habuerint
 30 Romani dolorem urbibus suis desolatis ab eo nihilominus et incensis. Tenti autem sunt et ex aulicis^(l) palatii multi qui inter-

(a) V ctisiphonte³ V² -ta³, così appresso altre volte. (b) V dastagerd V² damastagerd, così appresso. (c) An. trecenta (ma O tricenta) (d) An. octuaginta (e) Su ras. d'a. i. er An. ziggiber (f) V -nis corr. d'a. i. -nes An. -nes (ma O -nis) (g) In marg. id festiuitas theophanie (h) Tutto su ras. probabilmente di dastagerd come ha An. (con CP) (i) Su ras. la i forse di e (k) An. adm- (l) Sopra .i. ministris, di mano di V?

rogati quando discesserit Chosrohes ab^(a) Damastagerd^(b), assue-
runt^(c): « Ante^(d) nouem dies priusquam uos ueniretis auditu^(e) ad-
« uentu uestro latenter pertuso muro ciuitatis, qui est iuxta palatium,
« temere per ortos^(f) exiuit ipse et uxor et filii eius, ne fieret tumul-
« tus in ciuitate. Et neque militie ipsius cognouere necque principes 5
« eius usquequo miliariis quinque perrexerit. Siquidem tunc manda-
« uit quo se sequerentur Ctisiphontem tendentes ». Et his^(g) qui
non poterant^(h) quinque miliaria facere per diem, fugiens fecit bi-
ginti quinque, mulieresque ac filii eius, qui se prius alterutros non
uidebant, tunc mixtim fugiebant inuicem impellentes. Cumque nox 10
accessisset, introiuit Chosrohes in domum agricole nihili, in cuius
ospitio⁽ⁱ⁾ uix manere preualuit. Quod uidens postmodum Hera-
clius ammiratus^(k) est. Per tres autem dies adiit Ctisiphontem.

43. Sane Chosrohes responsum acceperat a maleficis et astrologis
ante biginti quattuor annos, quando Daras depopulatus est tempo- 15
ribus Phoce Romani principis, quod tempore quo adiret Ctisiphon-
tem, periret. Et idcirco non est passus a Dastagerd^(l) ex tunc
in partem illam uno saltem miliario pergere; sed hunc^(m) fugiens
ad hanc abiit. Uerum nec in ipsam⁽ⁿ⁾ persistere ausus est, sed
transiens pontem Tigridi^(o) fluminis ciuitatem ultra positam adiit, 20
que quidam^(p) apud nos Seleucia, apud ipsos^(q) uero Gueser^(r) uo-
citur; in qua omnes pecunias reposuit, seditque illic cum Sirem
uxore sua et aliis tribus mulieribus, que et filie ipsius erant, reli-
quas uero mulieres suas multosque liberos suos quadraginta mi-
libus longe transmisit ad interiorum partem Orientis in munitissi- 25
mum locum.

44. Quidam sane Persarum derogauerunt Sarbaro penes^(s) Chos-
rohen quod cum Romanis sentiret et illic^(t) detraheret. Et misit
spatarium suum cum iussione ad kardarican^(u) compretorem Sar-
bari Calcedonem, scribens ei ut Sarbarum interficeret et ipse populo 30

(a) *An. a; ma V aveva forse a corr. da V² ab* (b) *Su ras. dama, nel marg. sta, cf. p. 123, nota (h)* (c) *Su ras. d'a. i. Assuerunt An. asseruerunt (ma O. assuerunt)*
(d) *Su ras. a di ante* (e) *An. audito (ma O. auditu)* (f) *An. hortos (ma O. ortos)*
(g) *An. is (ma O. his)* (h) *An. poterat (ma O. poterant)* (i) *V² su ras. ospitio An. ostio*
(k) *An. adm-* (l) *Corr. come sopra.* (m) *An. tunc (ma O. hunc)* (n) *An. ipsa (ma O. ipsam)*
(o) *An. Tigridis* (p) *An. quidem (ma O. quidam)* (q) *V ipsas ridotto per eras. ad ipsos An. Persas*
(r) *An. Guheser* (s) *Corr. da V² poenes* (t) *An. illi*
(u) *Corr. d'a. i. kardarigan come ha An. (ma O. kardarican)*

Persarum recepto acceleraret in Persidem in auxilium sui. Is autem qui litteras deferebat, circa Galatiam comprehenditur a Romanis; qui comprehenso eo nescientibus Persis hunc Bizantium deduxerunt et imperatoris filio tradiderunt. Ast imperator a misso
 5 cognita ueritate protinus Sarbarum accessit^(a); qui cum introisset, astitit imperatori. Imperator autem huic epistola, quam Chosrohes ad kardarigan^(b) miserat, tradita missoque ostenso legit epistolam. At ille certus ueritate rei effectus continuo conuersus federa cum filio principis et patriarcha facit. Qui falsa Chosro-
 10 hes^(c) epistola facta addit in ea etiam alios quadringentos satrapas et principes et tribunos et centuriones interemendos^(d) et imposito ingenio adinuento signaculo congregatisque ducibus et ipso kardariga et lecta epistola dixit ad kardarigan: « Perspicis ut hoc facias? » At uero principes furore referti abdicato Chosrohe,
 15 imperatori pacifica pacta patrarunt, et mutuo inito consilio placuit ut a Chalcedone^(e) discederent et ad propria repedarent, nihil exterminaturi.

Preterea Heraclius scripsit Chosrohi: « Ego persequor et ad 45.
 « pacem curro. || Non enim uoluntarius igne consumo Persidem, c. 221
 20 « sed uim passus abs te. Proiciamus ergo saltem nunc arma et
 « pacem amplectamur; extinguamus ignem^(f) priusquam uniuersa
 « inflammet ». Cumque Chosrohes hoc non ammisisset^(g), magnopere odium populi Persidis creuit aduersus eum. Mouit ergo Chosrohes homines principum suorum et omne obsequium suum
 25 atque mulierum suarum et hos armatos cunctos direxit exercitui uniendos Rhazati et staturos apud Narban fluuium duodecim milibus a Ctisiphonte^(h) distantem et iussit eos, ut, dum amnem transiret imperator, inciderent pontes.

Ast imperator septimo idus ianuarias motus a Dastagerd⁽ⁱ⁾, 46.
 30 cum abiisset tribus diebus, castrametatus est duodecim milibus procul a Narba flumine, ubi erat Persarum exercitus, inter quos habebant etiam et elephantes ducentos. Et misit imperator Geor-

(a) An. accersit (b) V kardariga³ corr. d'a. i. kardarigan, così al r. 13. (c) An. Chosrohis (d) An. interim- (ma O interem-) (e) V calcedone corr. d'a. i. chalc- (f) An. ignem (g) An. adm- (h) Corr. d'a. i. su ras. la e in a, così appresso. (i) Corr. da V² damastagerd, così a p. 126, r. 11.

gium turmachen Armeniacorum ut iret usque ad flumen et disceret utrum Narbas uadum haberet. Et cum inuenisset quod pontes incidissent et uadum non esset, ad imperatorem reuersi sunt; qui motus Sizuron^(a) adit, et circuibat incendens regiones et urbes per totum februarium mensem. Martio uero mense cum uenisset 5 in predium quod dicebatur Barzan facere septem dies et misit Mezetium pretorem in cursum et adiunctus est ei Gundabundas chiliarchus militie Sarbari cum aliis quinque, tribus^(b) quidem comitibus, duobus uero axiomaticis, et duxit eos ad imperatorem.

47. Qui uidelicet Gundabundas^(c) res necessarias imperatori an- 10 nuntiauit dicens: « Quando fugit Chosrohes a Dastagerd et adiit « Ctisiphontem atque Seleuciam, disinterie^(d) langorem^(e) incurrit « et uoluit filium suum Merdasan, quem genuit ex Serem, coro- « nare. Atque regressus iterum annum transiuit et secum duxit « Merdasan atque Serem et alium filium eius Aar. Primogenitum 15 « autem filium suum Syrohin^(f) et fratres eius nec non et mulieres « suas dimisit ultra flumen ». Compertoque Syrohis^(g) quod Merdasan coronare uellet, turbatus est et misit collectaneum suum ad Gundabusan mandans ei ac dicens: « Ueni cis flumen, ut loquar « tecum ». At ille timuit Chosrohen et non transiuit, sed mandat 20 ei: « Scribe », inquit, « mihi per collectaneum meum quicquid « uolueris ».

48. Et scripsit ei Syrohis^(h), quoniam: « Nosti qualiter respublica « Persarum per nequam hominem istum Chosrohen⁽ⁱ⁾ pereat, et « uult coronare Merdasan et^(k) primogenitum suum contempsit. 25 « Et si allocutus fueris exercitum, ut recipiant me, et rogas eorum « augebo et pacem cum Romanorum imperatorem^(l) ac Turcis « faciam et bene uiuemus. Et stude cum populo tuo ut ego re- « gnem et omnes uos proueam et auxiliabor et precipue te ». Gundabundas^(m) autem remisit ei per collectaneum suum dicens: 30 « Quicquid possum loquar cum pretore, et sollicitus fui et locutus⁽ⁿ⁾ « cum biginti duobus comitibus et feci eos mee uoluntatis esse,

(a) *An.* Siazuron (b) *D'a. i. su ras. tri* (c) *V gundabusnas? corr. d'a. i. gundabundas* *An.* Gundabusnas (d) *An.* dysenteriae (e) *An.* languorem (f) *An.* Sirohen (g) *An.* Sirohes (h) *An.* Sirohis (i) *An.* Chosrohin, *così a p. 127, rr. 5, 8, 12, 17, 18-19 &c.* (k) *An.* et me (l) *An.* -re (m) *V gundabusnas corr. d'a. i. gundabundas, così a p. 127, rr. 1-2. An.* Gundabusas (n) *An.* locutus sum (*ma O om. sum*)

« sed et alios principes et milites multos ». Et hec quidem Gundabundas mandabit^(a) Syrohi^(b). At ille remisit ei dicens ut decimo kalendarum apriliarum sumeret iuniores et apud pontem ei Tigridis occurreret fluminis et susciperent eum in exercitum et mouerentur aduersus Chosrohen. Referebat autem quod cum Syrohi essent etiam duo filii Sarbarazan et filius Hiesdem et alii multi principum filii atque filius Aram, omnes electi, et quod siquidem potuerint Chosrohen perimere, bene et optime; sin autem, omnes cum Syrohi confluent^(c) ad imperatorem.

10 Et uenit Gundabundas ad imperatorem dicens^(d): « Misit me 49.
« Sirohis ad te, domine, ueretur enim imperium Romanorum,
« quoniam, inquit, Chosrohen quondam saluauit et multa ex eo
« mala Romanorum terra perpressa est et quia propter illius ingra-
« titudine^(e) nec mihi credere habet imperator ». Uerum ille
15 hunc ad Syrohin rursus absoluit, mandans ei ut carceres aperiret
et retentos in eis Romanos educeret et arma eis tribueret, sicque
contra Chosrohen sese moueret. Porro Sirohis obediens impe-
ratori retrusi^(f) eductis properauit contra parricidam patrem, Chos-
rohen scilicet. Cumque ille fugere temptas||set nec ualuisset, tentus c. 222
20 et ualide uinctus ferreis est compedibus tam post tergum manibus
quam pedibus colligatis, cui et circa collum pondera ferrea impo-
nunt et mittunt eum in domum tenebrarum quam ipse muniuit a
nouitate construens ad recondendas pecunias, panisque parum ei
et aque tribuentes hunc fame necabant. Ait enim Syrohis: « Co-
25 « medat aurum quod incassum collegit et propter quod etiam mul-
« tos fame necauit mundumque deleuit ».

Porro misit Syrohis ad eum satrapas hunc iniuriis impetendum 50.
et conspuendum, et ductum Merdasan filium eius, quem coronare
uolebat, ante se occidit, et reliquos filios eius cunctos in conspectu
30 ipsius interemerunt, et misit omnem inimicum eius iniuriis cumu-

(a) An. mandavit (b) V syroi corr. d'a. i. syrohi An. Sir-, così sempre. (c) V confluent, d'a. i. confluerent (d) uenit Gundabundas - dicens è aggiunto nell'interli-
neo da V² e nè An. nè Teof. ha nulla di simile. (e) An. ingratitude (f) An. retrusis

10-27 (p. 129). Et uenit - diem] Id. « uenit Gundabundas - dicens », r. 10,
p. 203, r. 34 - p. 205, r. 38, meno cf. nota (d).

lare et percutere et conspuere illum. Denique per quinque dies hoc facto iussit Syrohis hunc arcubus interficere; sicque paulatim in malis nequissimam suam tradidit animam. Tunc Syrohis scripsit ad Heraclium euangelizans ei scelerati Chosrohis interitum pacemque iugem cum eo ac firmissimam pepigit, omnibus Chri- 5 stianis qui in carceribus et^(a) omni Perside captiui tenebantur ei remissis una cum Zacharia Hierusolimitano^(b) presule ac pretiosis et uiuificis lignis, que fuerant ex Hierusolimis a Sarbarazan cum Hierusalem cepisset ablatam^(c).

51. Anno imperii Heraclii octauo decimo rex habetur Persarum 10 Syrohis, qui anno regnauit uno, quando et Muhammad^(d) Arabum seu Saracenorum princeps sub Persis degens sextum agebat annum peruenturus ad nonum. Interea facta pace cum Persis atque Romanis direxit imperator Theodorum fratrem suum cum litteris et hominibus Syrohis regis Persarum, quatenus Persas^(e) qui in Pa- 15 lestina^(f) et Edesa^(g) et Hierusolimis ceterisque urbibus Romano- rum essent cum pace reuerterentur in Persidem et inocue teram^(h) Romanorum transirent. Postremo⁽ⁱ⁾ imperator cum sex annis Persidem expugnasset, septimo anno pace percepta cum ingenti gaudio Constantinopolim remeauit, mysticam in hoc quandam 20 theoriam adimplens. In sex quippe diebus Deus uniuersa con- dita creatura, septimam requiei diem uocauit, ita et ipse in sex annis multis impensis laboribus, septimo anno reuersus ad urbem cum pace ac tripudio requieuit.
52. Porro populus ciuitatis, aduentu ipsius audito, intolerabili cuncti 25 desiderio in Hieriam obuiam illi una cum patriarcha et Constan- tino imperatore filio eius egressi sunt portantes ramos olearum et lampades, laudantes eum cum gratulatione ac lacrimis. Acce- dens autem filius eius cecidit ad pedes ipsius et cum amplexatus esset eum, infuderunt ambo lacrimis terram. Hoc autem populus 30 inspecto uniuersi Deo ymnos^(k) gratificos retulerunt sicque demum suscepto imperatore urbem exsultantes ingressi sunt.

(a) *An.* et in (b) *An.* Hierosolym-, così ai rr. 8, 9 e 16. (c) *An.* ablata
(d) muha³mad, su ras. di mano di V² uha³ (di oa?) e la seconda a su ras. di e *An.*
Moamed (e) *An.* Persae (ma O Persas) (f) V² p^halestina (g) V² edessa
(h) V² *An.* innocue terram (i) Postremo e la t nell' interl. pare agg. dall'aman.
(k) *An.* hymnos

Anno imperii Heraclii nono decimo Persis rex Adhesir^(a) septem mensibus prefuit. Imperator autem profectus a regia urbe mox ut^(b) uer accessisset, Hierusolimam tendit, pretiosa illuc et uiuifica ligna reportans ad gratiarum Deo actiones reddendas.

5 Cumque Tiberiadem adiisset, accusauere Christiani Beniamin quendam nomine Hebreum^(c) quasi mala sibi facientem; erat enim ammodum^(d) opulentus; qui suscepit imperatorem et exercitum eius. Ast imperator damnauit eum: « Quamobrem », inquit, « molestus es^(e) Christianis? » Qui ait: « Ut inimicis fidei mee ».

10 Tunc imperator admonitum hunc et ad credendum suam baptizauit in domo Eustathii Neapolitani, qui et ipse, cum Christianus esset, imperatorem excepit.

Ingressus itaque imperator Hierusolimam, restituto tam Zacharia pontifice quam alme crucis honorandis ac uiuificis lignis 53. in proprium locum, plurimas Deo grates egit pulsisque ab urbe sancta Hebreis iussit non habere illos potestatem propius alme ciuitati quam tribus milibus appropinquandi. Cum autem peruenisset Hedessam^(f), orthodoxis ecclesiam reddidit que a Nestorianis a Chosrohis tempore tenebatur et ueniens Hierapolim audiuit quod

20 Syrohis rex Persarum diem clausisset extremum et Adesyr^(g) c. 223 huius filius ei in regni regimine successisset. Qui cum septem tenuisset mensibus principatum, insurrexit aduersus eum Sarbarazas, qui eo perculso imperauit Persis mensibus duobus. Hoc autem Perse interfecto Boranin pretulerunt in regem filiam Chos-

25 rohis, que regnum Persarum septem tenuit mensibus. Porro huic successit Hormisdas, quo a Saracenis pulso factum est regnum Persarum sub Arabibus usque in hodiernum diem.

Anno imperii Heraclii uicesimo Hormisdas regnat in Persis. 54. Cum autem Heraclius esset apud Hierapolim, uenit ad eum Athanasius patriarcha Iacobitarum, uir acris et nequam ingenii, Syrorum inditas uersutias possidens, et moto de fide ad imperatorem

(a) An. Adesir (b) V² mox^{ut} An. non ha ut (c) Agg. nell' interl. da V² An. non l' ha. (d) An. adm- (e) D'a. i. es su ras. di tus ultime lettere della parola precedente ripetute. (f) An. Ed- (g) An. Adesir

28-26 (p. 132). Anno - *peremptus est*] gli anni dalla creazione e dell'incarnazione. Id. p. 206, r. 1 - p. 208, r. 18, om. nazione.

sermone repromisit ei Heraclius, si Calcedonensem^(a) synodum suscepisset, patriarcham illum Anthiocie^(b) se fore facturum. At ille simulate suscepit synodum confitens duas unitas in Christo naturas. Interrogauit autem imperatorem de operatione ac uoluntatibus qualiter has oporteret in Christo dici, duplas ac^(c) sim- 5
 plas. Tunc^(d) imperator uocis nouitate consternatus scribit Sergio Constantinopoleos episcopo, aduocat etiam et Cirum^(e) Phasidis antistitem, et hoc interrogato repperit eum consentientem Sergio in unam uoluntatem et unam operationem. Sergius enim utpote Syrus genere ac parentibus Iacobitis existens unam naturalem uo- 10
 luntatem et unam operationem in Christo rescripsit atque confessus est. Ast imperator utriusque acquiescens consilio repperit et Athanasium eis consentientem. Nouerat enim quia ibi^(f) una operatio repperitur ubi^(g) et una natura cognoscitur. Certus autem imperator super hoc factus scribit ad Iohannem papam Ro- 15
 manum predictorum sententiam, qui eorum nequaquam sectam ammisit^(h). Porro Georgio Alexandrino defuncto mittitur Cyrus episcopus Alexandrie preferendus, qui unitus Theodoro, episcopo Faran⁽ⁱ⁾, fecit decoloratam ydram^(k) illam unitatem, immo uanitatem, unam et ipsi scribentes in Christo naturalem operationem. 20
 55. His ita prosequentibus ingens^(l) obprobrium^(m) Calcedonense concilium et catholica corrui Ecclesia. Gloriabantur enim Iacobite ac Theodosiani perhibentes quia: « Non nos Calcedonensi « synodo sed potius Calcedonensis synodus nobis communicauit « per unam operationem unam confitendo naturam Christi ». Inter 25
 hec Sophronius consecratur episcopus Hierusolimitanus. Qui congregatis sub se degentibus episcopis impium Monothelitarum⁽ⁿ⁾ dogma mucrone anathematis perculit et synodica Sergio Constantinopolitano et Iohanni Romano pape transmisit. His uero auditis Heraclius confusus est et destruere quidem propria nolebat et rursus 30
 obprobrium non ferebat. Tunc ergo Heraclius ut magnum quiddam facere arbitrans exponit scriptum illud quod nuncupatur edi-

(a) V calc- corr. da V² chalc-, così ai rr. 21, 23, 24, p. 131, r. 4. An. Chalc-
 (b) V anthiocie corr. da V² antiochie An. Antiochia (c) An. an (ma O ac) (d) An.
 tum (e) An. Cyr- sempre. (f) An. ubi (ma O ibi) (g) V ibi ubiq; abr. ibi e q;
 An. ibi ubique (h) An. adm- (i) An. Pharan (k) An. hydram (l) An. in ingens
 (m) An. oppr- (n) V in marg. id unam uoluntatem dogmatizantium

ctum continens neque unam neque duas operationes in Christo dicendas. Quo lecto hi qui que Seueri sunt sapiunt in popinis et balneis catholice detrahebant Ecclesie perhibentes: « Primum qui-
 5 « dem que sunt Nestorii Calcedonite sentientes resipuerunt ad
 « ueritatem conuersi et uniti nobis per unam operationem in
 « unam Christi naturam; nunc autem penitentes super bene se
 « habente sensu amiserunt utrumque, neque unam ^(a) neque duas
 « in Christo confitentes ».

Post mortem uero Sergii Pyrrus ^(b) Constantinopolitanum su- 56.
 10 scepit thronum, qui que predicta sunt a Sergio ac Cyro impie
 roborauit. Heraclio uero mortuo, cum Constantinus filius eius
 imperaret, Pyrrus una cum Martina ueneno hunc interfecit. Et
 imperat Heraclonas Martine filius. Porro senatus et tota ciuitas
 Pyrrum ut impium cum Martina et filio eius reppulerunt. Et
 15 imperat Constans filius Constantini et consecratur Paulus episco-
 pus Constantinopoleos et ipse hereticus. Iohannes autem Ro-
 manus presul collecta ^(c) episcoporum concilio Mono||thelitarum ^(d) c. 224.
 heresim anathematizauit. Similiter et in Africa penes ^(e) Biza-
 cium ^(f) uidelicet, Numidiam et Mauritaniam diuersi episcopi con-
 20 uenientes Monothelitas anathemate perculerunt. Iohannes ^(g) sane
 dormiente ^(h) Theodorus consecratur pro eo papa. Pyrrus uero,
 cum peruenisset ad Africam, mutuis cum sanctissimo Maximo ui-
 detur aspectibus, abbate uidelicet religiosissimo in monachicis cor-
 rectionibus, nec non et diuinorum illic consistentium pontificum
 25 presentatur optutibus. Qui hunc redargutum ac persuasum Ro-
 mam ad papam Theodorum direxerunt. Qui orthodoxie libello
 tradito pape ab eo receptus est. Interea cum Roma ⁽ⁱ⁾ disces-
 sisset Rauennamque peruenisset, ut canis ad uomitum suum re-
 uersus est. Quo papa comperto Theodorus plenitudine conuo-
 30 cata Ecclesie ad sepulcrum ^(k) uerticis apostolorum accessit et diuino
 calice postulado ex uiuifico sanguine atremento ^(l) stillauit et ita
 propria manu depositionem Pyrri et ei communicantium facit.

(a) *Di V² su ras.* utrumq; neq; *e nell'interl.* unam (b) *An.* Pyrrhus sempre coll' h
 (ma CP senza). (c) *An.* collecto (ma O collecta) (d) *V* monathel- corr. per abr.
 monothel- (e) *V²* p'enes (f) *V* ui. acium corr. bizacium *An.* Byzacium (g) *An.*
 Iohanne (ma O Iohannes) (h) *V* dormientes abr. le due s (O dormientes) (i) *V*
 romam abr. la m finale. (k) *An.* sepulchrum (l) *V* atremento corr. d'a. i. atram-

Preterea Pyrrus cum Constantinopolim peruenisset, obeunte Paulo audaces heretici Pyrrum denuo throno Constantinopolitano preficiunt. Theodoro autem papa defuncto Martinus sanctissimus Rome consecratur antistes.

57. Cum autem Maximus ab Africa Romam peruenisset papamque 5
Martinum ad emulationem accendisset, synodo centum decem episcoporum collecta Sergium et Pyrrum et Kyrum^(a) et Paulum anathematizarunt duasque uoluntates et operationes Christi Dei nostri expressius predicarunt atque firmarunt. Ceterum nono 10
anno imperii sui Constans nepos Heraclii, indictione octaua, his agnitis furore repletus sanctum Martinum et Maximum Constantinopolim ductos et cruciatos apud Cersonam^(b) et alia climata exilio relegauit, multos etiam Hesperiarum episcoporum puniuit * * *^(c). Qui motus zelo Dei, synodo sacra et ipse conuocata, Monothelitarum heresim abdicauit duas uoluntates et operationes explanans^(d). 15
Taliter ergo Ecclesia tunc per imperatores et impios sacerdotes turbata, surrexit desolatorius Amalec feriens nos populum Christi et fit prima ruina terribilis Romani exercitus, illa scilicet que secundum Gabathan et Hermuchan ac Dathemitharum effusionem sanguinis est effecta, post^(e) Palestinarum et Cesariensium et Hierusolimarum excidia, dein Egyptius interitus, ac deinceps Mediterraneorum et insularum totiusque Romanie captiuatio sed et patrata in Phenice omnimoda Romani exercitus et classis perditio omniumque Christianarum plebium^(f) atque locorum destructio, que non cessauit donec Ecclesie persecutor in Sicilia^(g) male peremptus est. 25
58. Anno uero imperii Heraclii uicesimo primo moritur Muhammad^(h) Saracenorum, qui et Arabum, princeps et pseudopropheta

(a) *An.* Cyrum (*ma* C Kirum *P* Kyrum) (b) *An.* Chersonam (c) *La lacuna è anche in An., cf. Teof. p. 332, r. 5: μετὰ δὲ τὴν ἐξορίαν Μαρτίνου Ἀγάθων χειροτονεῖται πάπας Ῥώμης, ὃς τις κινήσεις ζήλω κ. τ. λ.* (d) *V nell'interlineo i. e. edisserit* (e) *V postqua³ abr. qua³ An. post quam* (f) *Da pleuium* (g) *An. Sicelia* (h) *An. Muamed*

27-26 (p. 134). *Anno uero - a Sergio patriarcha*] Id. p. 208, r. 19 - p. 210, r. 5, omessi gli anni come sopra e, dopo « primo », r. 27, « Io-

hannes papa Romanus habetur. hoc « etiam anno » e preposto « moritur » che in Anast. è dopo « pseudopropheta », r. 28.

promoto Ebubeher^(a) cognato suo ad principatum suum. Ipsoque tempore uenit auditio eius et omnes extimuerunt. At uero decepti Hebrei in principio aduentus eius estimauerunt se^(b) illum qui ab eis expectatur Christus, ita ut quidam eorum qui intendebant ei
 5 accederent ad ipsum et eius religionem susciperent, Mosis^(c) inspectoris Dei dimissa. Erant autem numero decem qui hoc faciebant; cum ipso quoque degebant usque ad cedem eius. Porro, cum aspicerent eum comedentem de camelo, cognouerunt quod non esset quem estimabant et hesitabant quid agerent et religionem
 10 eius^(d) dimitterent^(e), formidantes miseri docent^(f) eum contra nos Christianos illicita^(g) et conuersabantur cum ipso. Necessarium autem reor enarrandum de generatione huius ita.

Ex una generalissima tribu oriundus erat Hismaelis^(h), uidelicet 59. filii Abrahe⁽ⁱ⁾. Nizarus enim Hismaelis pronepos, pater eorum
 15 omnium dicitur^(k). Hic gignit filios duos, Mudarum^(l) scilicet et Rhabian, Mudarus^(m) gignit Iliez⁽ⁿ⁾ et Kaison et Theomimen et Asadum et alios ignotos. Hi omnes habitabant Madianiten heremum et in eo^(o) null|triebant pecora in tabernaculis conuersantes. c. 225
 Sunt autem et his interiores, qui non sunt de tribu ipsorum sed
 20 ex Iettam^(p), uidelicet hi qui uocitantur Ammanite, id est Homirite. Quidam sane ipsorum negotiabantur in camelis suis. Cum autem inops et orfanus^(q) predictus esset Muhammad^(r), uisum est sibi ad quedam^(s) introire mulierem locupletem et cognatam suam, nomine Chadigam^(t), mercennarius ad negotiandum
 25 cum camelis apud Egyptum et Palestinam. Paulatim autem fiducia penes^(u) ipsam perceptam^(v) mulierem, que uidua erat, et accepit eam uxorem et habuit camelos illius atque substantiam. Cumque ueniret in Palestinam, conuersabatur cum Iudeis et Christianis. Capiebat autem ab eis quasdam scripturas.

(a) *V¹ su ras. di abubacharo* An. Abubacharo (b) An. esse (c) *Corr. d'a. i. moysis* (d) *D'a. i. su ras. ius* (e) An. dimittere (*ma O -rent*) (f) *La t su ras. di s* (g) *V illicita corr. d'a. i. Illi ita* (h) *V hismaelis corr. da V² ismahelis, così al r. 14. An. Hismahelis* (i) *V filiiabrahe abr. l'ultima i* (k) *V ducitur corr. per abr. dicitur* An. ducitur (l) *Corr. d'a. i. mudhar* (m) *Corr. d'a. i. mudhar* (n) *D'a. i. su ras. di curasum, pare; v'è traccia di c e di 3* An. Curasum (o) *V ea corr. per abr. eo* An. ea (p) An. Iectan (*P Iettan*) (q) An. orphanus (r) *Corr. d'a. i. da moamed come ha An.* (s) *V quendam abr. n* An. quandam (*ma O quendam*) (t) An. Chadigan (u) *V² p°enes* (v) An. percepta (*ma O perceptam*)

60. Porro habebat passionem epylempsye^(a). Quo comperto huius coniux oppido contristabatur^(b), utpote nobilis et que se huiusmodi copularit egeno scilicet et epyleptico^(c). Procurat uero ipse placare illam taliter dicens, quia: « Uisionem quandam angeli
« Gabrihelis dicti contemplor et haud^(d) ferens huius aspectum mente 5
« deficio et cado ». Ipsa uero cum haberet alterum^(e) quendam propter infidelitatem ibidem exulem habitantem amicum suum, indicauit ei omnia et nomen angeli. At ille uolens eam reddere certam dixit ei: « Ueritatem locutus est; etenim iste angelus mit-
« titur ad cunctos prophetas ». Ipsa ergo prima suscepto pseu- 10
domonachi uerbo credidit ei et predicauit id aliis mulieribus contribulibus suis prophetam eum esse; et aliter^(f) ex feminis fama uenit ad uiros, primo dumtaxat^(g) ad Ebubeher^(h) quem et successorem dimisit.

61. Et tenuit heresis eius partes Ethribi, postremo per bellum; 15
nam primum quidem occulte annis decem, et bello similiter decem, et manifeste nouem. Docuit autem auditores suos quod qui occidit inimicum uel ab inimico occiditur in paradysum⁽ⁱ⁾ ingrediatur. Paradysum uero carnalis cibi ac potus et commixtionis mulierum perhibebat fluuiumque uini ac mellis et lactis et femi- 20
narum non presentium daliarum^(k) et mixturam multorum annorum futuram et affluentem uoluptatem nec non et alia quedam luxuria et stultitia plena, compati tamen inuicem et auxiliari patienti.

Porro eodem anno natus est in Oriente Dauid filius eius eademque die natus est Heraclius filius Heraclii iunioris qui et Con- 25
stantinus appellatus est et baptizatus est a Sergio patriarcha.

62. Anno imperii Heraclii bicesimo secundo Ebubeher^(l) dux Arabum habetur qui tribus principatus est annis. Perse uero insurrexerant^(m) in inuicem et sese mutuo debellarunt. Per idem quoque

(a) *An. epilepsiae* (b) *An. tristabatur* (c) *An. epileptico* (d) *V² su lavat. et haud* (e) *V adalterum abr. ad An. adulterum (ma O adalterum)* (f) *V & aliter An. et taliter (ma P et aliter)* (g) *V nell'interl. .i. precipue* (h) *Corr. così da abubacharum An. Abubacharum* (i) *An. -di- (ma O -dy- qui e appresso).* (k) *V presentiu³ daliaru³ An. praesentium sed aliarum (ma O p. daliarum)* (l) *Corr. come sopra da abubacharus, così anche sotto.* (m) *V -ra^{nt} An. -runt*

27-20 (p. 135). *Anno - locuples* « Modestus Hierosolymitanus habetur ualde] Id. p. 210, rr. 6-28: « Anno * antistes et Abubacharus dux Arabum « imperii Heraclii vicesimo secundo « qui &c. ».

tempus rex Indorum mittit congratulatoria Heraclio in Persarum uictoria, margaritas scilicet et lapides pretiosos multos. Mortuus autem Muhammad ^(a), qui statuerat quattuor amireos expugnandi Christianos qui ex Arabum genere fuerant. Qui uenerunt contra
 5 Mucheas castellum, in quo erat Theodorus Begarius, uolentes ^(b) irruere in Arabes die quo idolis immolaturi erant. Comperto autem hoc Bigarius ^(c) collegit ^(d) omnes milites eorum qui heremum obseruabant, et diligenter sciscitatus a Saraceno diem et horam que ^(e) erant in illos aggressuri, ipse irruens in eos in predio
 10 quod dicebatur Mothus, occidit tres amireos plurimamque populi partem. Exiliuit autem unus amiras, Chaledus nomine ^(f) scilicet, quem Gladium Dei dicunt. Erant autem quidam Arabum iuxta positorum qui accipiebant ab imperatoribus rogas pauxillas ad custodiendum stomia ^(g) heremi. Eodem uero tempore
 15 uenit quidam spado daturum ^(h) militum rogas. Et cum uenissent Arabes secundum consuetudinem accepturi rogam suam, eunuchus impulit dicens quia: « Dominus uix dat militibus rogas, quanto
 « minus canibus istis ». Uidentes ergo Arabes hoc abierunt ad sui generis uiros et ipsi duxerunt eos in regionem Gaze ⁽ⁱ⁾, que
 20 aditus erat heremi contra Sineon montem locu||ples ualde. c. 226

Anno imperii Heraclii uicesimo tertio cum misisset Ebubeher 63. pretores quattuor qui ducti fuerant, ut pretuli, ab Arabibus, uenerunt atque ceperunt Ran et totam regionem Gaze. Tandemque aliquando cum uenisset a Cesarea ^(k) Palestine cum militibus paucis, inito bello perimitur primus cum exercitu qui trecentorum erat uirorum, et multis captiuis acceptis et exuuiis plurimis reuersi sunt cum uictoria splendida.

Porro eodem anno terremotus factus est in Palestina ^(l) et apparuit signum, quod dicitur docetes ^(m), in celo contra meridiem

(a) *Su ras. di moamed erat come ha An.* (b) *V uolentes abr. s* (c) *V bigarius corr. d'a. i. beg- An. qui Bigarius* (d) *An. colligit (ma P collegit)* (e) *An. qua (ma O que)* (f) *Agg. d'a. i. nell'interl. nomine An. non l' ha.* (g) *V² su ras. stomia* (h) *An. -rus (ma O -rum)* (i) *La z su ras. di g (P di An. Gagae)* (k) *An. Caesaria (ma O Caesarea)* (l) *Corr. d'a. i., come spesso, p^{bal}-* (m) *Nell' interl. V, pare, .i. trauis igneus*

21-3 (p. 136). *Anno - gladii*] Id. sopra gli anni del mondo e dell'incarnazione. p. 210, r. 29 - p. 211, r. 5, om. come

prenuntians Arabum potentatum. Perdurauit autem diebus triginta extensum a mesembria usque ad arctum; erat autem immodum ^(a) gladii.

64. Anno imperii Heraclii uicesimo quarto Ebubeher moritur qui principatus est annis duobus atque dimidio et sumit principatum 5 Haumar ^(b), qui destinat exercitum aduersus Arabiam capitque Bostra ciuitatem una cum aliis ciuitatibus. Profecti sunt autem usque Gabetha. Cum his bellum aggressus Theodorus imperatoris Heraclii frater, uictus est et ad imperatorem Hedessam ^(c) uenit. Ast imperator ordinat alium pretorem nomine Bahanem 10 et Theodorum saccellarium cum uirtute Romaica et aduersus Arabes mittit. Cumque uenisset Hemesam ^(d), occurrit multitudo Saracenorum; quibus occisis una cum eo qui principabatur in eis reliquos abigit usque Damascum et illic iuxta Bardanesium fluuium latebras ^(e) fouet. Heraclius autem Syria derelicta in desperationem 15 ruens, sublatis quoque pretiosis lignis ab Hierusalem Constantinopolim adiit ^(f). Bahanis autem a Damasco Hemesam ^(g) redit una cum Theodoro saccellario, cum haberent exercitus quadraginta milia, et insequuntur Arabes ab Hemesa usque Damascum.
65. Anno uero imperii Heraclii uicesimo quinto Saraceni aciem 20 direxerunt in Arabiam contra partes Damasci, cum essent multitudinis infinite. Quo Bahanes comperto ad imperialem saccellarium mittit ut ueniret cum exercitu suo in auxilium sibi, cum plurima esset Arabum copia. Uenit ergo saccellarius ad Bahanem; qui profecti ab Hemesa occurrerunt ^(h) Arabibus, et consilio facto prima 25 die que tertia feria ebdomadis erant ⁽ⁱ⁾ mensis loi ^(k), die bicesima tertia superantur hi qui ^(l) circa saccellarium sunt inuenti. Simultate autem facta hi qui cum Bahani erant, Bahanen proue-

(a) *An.* in modum (b) *D'a. i. su ras. di hamarus* *An.* Hamarus (c) *An.* Edessam (*ma* O Hedessam) (d) *An.* Em- (*ma* P Hem-) (e) *D'a. i. su ras. la prima a forse di i* (f) *V* abiit corr. da *V¹* adiit *An.* abiit (g) *An.* Em- (*ma* O Hem- così appresso) sempre. (h) *An.* occurrunt (i) *An.* erat (*ma* O erant) (k) *V²* aūg. su ras. di loi, si scorge la traccia d'una l *An.* Loi (l) *V* quo corr. qui

4-19. Anno - usque Damascum] Id. p. 211, r. 6 - r. 22, omesso dopo «quarto», r. 4, «Alexandrinus Cy-rus et almus Sophronius Hierosolymi-

«tanus habetur antistes. quo anno». 20-2 (p. 139). Anno - Eufraten] Id. p. 211, r. 23 - p. 213, r. 24, om. gli anni dalla creazione e dell'incarnazione.

hunt imperatorem et Heraclium respuunt. Tunc hi qui cum sac-
cellario fuerant discesserunt, et Saraceni aditu reperto bellum ineunt.
Inter hec uento noto contra Romanos spirante, non ualentes ini-
micis in faciem occurrere propter puluerem, superantur et semet-
5 ipsos immittentes in artas uias Hiermuchthan fluminis illic penitus
perierunt. Erant autem utriusque pretoris milia quadraginta.
Tunc Saraceni splendide triumphantes contra Damascum ueniunt
et hanc capiunt et regiones Phenicis et habitant illic et in Egyptum
aciem dirigunt.

- 10 Cyrus autem Alexandrinus episcopus cum horum impetum co- 66.
gnouisset, operam dedit et pactis firmatis pollicetur, timens aua-
ritiam eorum, ducenta milia denariorum per singulos annos colla-
turam illis Egyptum sed et diffinitarum eis indutiarum fore aurum
missurum. Quibus prestitis per tres annos Egyptum liberam ab
15 exterminio statuit. Accusatur interea Cyrus apud imperatorem
quod aurum Egypti Saracenis tribuerit; qui, cum iratus misisset,
hunc accersiuit, Manuelum^(a) uero quendam Armenium genere
destinat Augustalem. Cum autem annus adimpletus esset, Sara-
cenorum actores^(b) uenerunt aurum accipere. Ast Manuhel^(c)
20 inefficaces eos expellit: « Non sum », inquit, « Cyrus inermis,
« ut tributa uobis preueam, sed ego armatus sum ». Cumque
isti abissent, confestim armantur Saraceni aduersus || Egyptum et c. 227
Manuhelo bello illato hunc abigunt. Ipse uero cum paucis qui-
busdam Alexandrie saluus recipitur. Tunc Saraceni Egyptum sub
25 tributo reddere^(d). Ast imperator auditis que gesta sunt, mittit
Cyrum ad persuadendum eis ab Egypto sub priori placito rece-
dendi. Et abiens Cyrus ad castra Saracenorum rationem reddit,
esse se perhibens preuaricationis innoxium et, si uellent, priorem
concordiam iuramentis affirmaturum. Porro Saraceni nullatenus his
30 acquieuerunt dicentes episcopo: « Potes hanc maximam columnam
« deuorare? »^(e) Qui ait: « Non potest fieri ». At illi: « Nec no-
« bis », inquit, « possibile est ulterius ab Egypto recedere ».

Anno imperii Heraclii uicesimo sexto aciem direxit Haumar^(f) 67.

(e) V manuelum V² An. Manuhelum (b) V² auctores (c) manvhel su ras. la v,
di o? (d) An. reddidere (ma O reddere) (e) V deuoraret abr. t (f) Su ras., si
scorge la traccia di rus finale. An. Hummarus, così al r. 4 e 11, p. 138.

contra Palestinam et obsidens sanctam ciuitatem biennii tempore cepit eam uerbo. Sophronius namque Hierusolimitanus summus sacerdos uerbum accepit ad totius Palestine securitatem. Cumque Haumar^(a) in sanctam fuisset ciuitatem ingressus, cilicinis ex camelis et sordidis indumentis amictus simulationemque satanicam ostentans templum exquisiuit Iudeorum, quod construxerat Salomon, ad faciendum scilicet id blasphemie sue adoratorium. Hoc aduertens Sophronius ait: « In ueritate istud est abhominatio^(b) desolationis que dicta est per Danihelem prophetam stans in loco « sancto ». Multisque lacrimis hic pietatis propugnator Christianam defleuit plebem. Dum uero illic Haumar^(c) esset, rogauit eum episcopus accipere a se sindonem cum indumento et indui, at ille non patiebatur ea portare. Uix ergo persuasit his uestiri donec sua lauarentur et iterum reddidit ea Sophronio et uestitus est propriis. Uerum inter hec Sophronius obiit qui uerbo et actu Hierusolimitanam adornauit ecclesiam^(d) et contra Heraclii et fautorum eius Monothelitarum, Sergii scilicet et Pyrri^(e), decertauit errorem. Eodem quoque anno misit Haumar^(f) in Syriam et subegit totam Syriam Saracenis.

68. Anno imperii Heraclii bicesimo septimo uenit Iohannes cognomento Cateas procurator Hosrohene^(g) ad Iahidum apud^(h) Chalcidem et spopondit⁽ⁱ⁾ ei dare per singulos annos centum milia numismatum^(k) ne transiret Euphraten neque ad pacem neque ad bellum armatus, quousque quantitatem auri persoluant. Preterea Iohannes Edessam rediit et annum censum delatum ad Iahidum^(l) transmisit. Heraclius autem hoc audito obnoxium iudicauit Iohannem, quod absque imperiali hoc fecerit notione, quem accersitum exilio condempnauit^(m). Porro pro eo destinat Ptolomeum quendam magistrum militum.

Anno imperii Heraclii uicesimo octabo ceperunt Arabes Antiochiam et missus est Muhauie⁽ⁿ⁾ ab Humaro^(o) pretor et ameras

(a) *Su ras. di hu³marus* (b) *An. abom- (ma P abhom-)* (c) *V illi^c hu³marus corr. illic haumar* (d) *V ecclesia corr. d'a. i. -a³* (e) *Su ras. ri di rhi An. Pyrri (ma C Pyrri)* (f) *Su ras. di hummarus An. Humar Iad* (g) *An. Osr- (ma O Hosr-)* (h) *V² su ras. ne ad iahidu³ (An. ad Hiad) apud* (i) *L' it su ras. di erunt An. spoponderunt* (k) *An. nom-* (l) *V² su ras. ad iahidum³ di ad hiadum An. ad Hiadum* (m) *An. -mna-* (n) *Su ras. An. Mauhias* (o) *h^aumaro agg. l' a d'a. i. An. Humaro*

totius regionis que sub Saracenis erant^(a), ab Egypto uidelicet usque ad Eufraten^(b).

Anno uero imperii Heraclii bicesimo nono transmeauit Iahidus 69.
cum omni militia sua Eufraten et uenit Edessam. Hedesseni autem
5 aperientes acceperunt uerbum una cum regione magistroque
militum ac Romanis qui cum ipso erant. At illi Constantiam
abeunt depopulantesque illam accipiunt bello et trecentos Romanos
interimunt, et illinc abierunt Daras et bello hanc comprehendunt et
in illa plurimos perdunt. Taliterque Mesopotamiam^(c) Iahidus cepit.
10 Anno imperii Heraclii tricesimo Saraceni aciem direxerunt in
Persidem et ineunt cum eis bellum potenterque uincentes omnes
sibi Persas subditos reddunt. Hormisdas autem qui Persis im-
perabat ad interiores Persas fuga lapsus dimisit regalia. At uero
Saraceni captiuas duxerunt Chosrohis filias cum omni regio appa-
15 ratu et detulerunt ad Haumar^(d). Eodem quoque anno iussit Hau-
mar^(e) uniuersum describi orbem qui sub ipso erat, facta est autem
descriptio tam hominum quam iumentorum et frugum.

Anno imperii sui tricesimo primo Heraclius moritur || impera- 70.
tor ydropicus^(f) factus cum imperasset annis triginta. Imperat c. 228
20 autem post eum Constantinus filius eius mensibus quattuor uene-
noque propinatus a Martina nouerca sua et Pyrro^(g) patriarcha mo-
ritur et imperat Heraclonas Martine filius cum matre Martina.

Anno imperii Heraclone primo capit Muhauie^(h) Cesaream⁽ⁱ⁾
Palestine post septennium obsidionis eius et occidit in ea septem
25 milia Romanorum. Eodem anno senatus reppulit Heraclonam^(k)
una cum Martina matre illius ac Ualentino linguaque Martine et
naso Heraclone absciso eisque in exilium destinatis ad principatum
Constantinum^(l) filium Constantini, nepotem Heraclii, prouehunt,
qui imperauit annis biginti et septem.

30 <EXPLICIT LIBER .XX.

(a) *An. erat* (b) *An. Euphraten, così appresso.* (c) *An. totam M.* (d) *Su ras. di hu³maru³* *An. Humarum* (e) *V hu³mar³ corr. haumar* *An. Humar* (f) *An. hydr-*
(g) *An. Pyrrho* (h) *V² uhauie su ras. dalla quale emergono un' asta e una s; era forse*
mauhias *An. Mauhias* (i) *Su ras. di i la seconda e* *An. -riam* (k) *D'a. i. su ras.*
clo, così altre volte. (l) *V constantinu³ abr. tinu³ e corr. constans* *An. -ntinum*

3-29. *Anno - septem]* Id. p. 213, 30-1 (p. 140). *Explicit liber - li-*
r. 25 - p. 214, r. 17, om. come sopra. *ber XXI]* L.

INCIPIT LIBER .XXI.)

I. Anno ab incarnatione Domini sexcentesimo tricesimo quarto
 Constans imperare cepit. Cum primo uidelicet imperii sui anno
 regnare cepisset, dicebat ad synclitum: « Patris mei Constantini,
 « qui me genuit quique in uita proprii genitoris, aui scilicet mei 5
 « Heraclii, sufficienti cum eo tempore imperauit, post hunc uero
 « etiam nimis breui, suabissimam spem Martine nouerçe ipsius in-
 « uidia concidens uita priuauit, et hoc propter Heraclonam, qui ex
 « ea et^(a) Heraclio nefarie factus est, quam maxime et cum nato ue-
 « strum cum Deo decretum iure ab imperio reppulit, ne uideret 10
 « tam nequam Romanorum imperium, ualde prouida cum esset
 « amplissima uestra et honesta magnificentia. Propter quod rogo
 « uos habere consiliarios et peritos ex communi subiectorum ob-
 « sequio ». Et his dictis dimisit senatum donis dapsilibus hunc
 honorans. 15

Anno imperii Constantis secundo cepit Humar^(b) edificare
 templum in Hierusalem, et non stabat sed ruebat structura. Sci-
 scitanti autem ei causam dixere Iudei, quia: « Nisi crux que est
 « supra templum montis Oliuarum tollatur, haud^(c) stabit stru-
 « ctura ». Et propter hanc causam sublata est crux illinc et 20
 ita constitit illi edificium. Propter hanc etiam causam multas
 cruces deposuerunt hi qui oderant Christum.

(a) V om. et, agg. da V² nell' interl.
 r. 4. (c) V ha|ud V² haud|

(b) V humar corr. haumar, così a p. 141,

2-2 (p. 142). Anno - accesserat] A-
 NAST. p. 214, r. 21: « divinae incar-
 « nationis anno .DCXXXIII., anno vero
 « imperii sui Constans primo, uidelicet
 « regnare &c. » - p. 216, r. 3, om. la
 notizia sulla sede di Costantinopoli e

gli anni dalla creazione, che prece-
 dono, rr. 17-21, e dopo « uenibolen-
 « tiam » a p. 141, r. 3, le parole: « eo-
 « demque anno Petrus Alexandriae ha-
 « betur antistes », p. 215, rr. 8-9, cf.
 app. crit. p. 141, nota (a).

Anno imperii Constantis tertio seditionem excitauit Ualenti- 2.
nianus patricius, mittensque imperator hunc occidit et populum
ad sui reduxit uenibolentiam ^(a).

Anno imperii Constantis quarto fraude occisus est Humar Sa-
5 racenorum dux a quodam Persa margarita ^(b); denique inuentum
cum adoraret, pupugit eum in uentrem gladio infixo; et sic uiuere
desit ^(c) cum amiras fuisset annis duodecim. Et post eum statuitur
Hotmen ^(d) huius cognatus filius Tuphan.

Anno imperii Constantis quinto Hotmen Arabum princeps ha-
10 betur et simultatem concinnat Gregorius patricius Africe una cum
Afris.

Anno imperii Constantis sexto factus est in terra uentus ue-
hemens qui multa germina euulsit arboresque ingentes radicitus
extirpauit atque multas columnas horum ^(e) deposuit monachorum.
15 Eodem uero anno Saraceni hostiliter Africam adierunt et con-
flictu agitato aduersus tyrannum Gregorium, hunc in fugam uer-
tunt et eos qui cum ipso erant interimunt et hunc ab Africa
pellunt atque tributis cum Afris ordinatis et pacti ^(f) reuersi sunt.

Anno imperii Constantis septimo exercitum mouit Muhauie ^(g) 3.
20 per mare aduersus Cyprum. Habebat autem scaphas mille septin-
gentas et cepit Constantiam cum insola ^(h) tota. Cum uero hanc
cepisset, exterminauit. Porro audiens Cacorizum cubicularium
contra se cum plurima uirtute Romaica uenientem, nauigauit ad-
uersus Aradum et amplificans ⁽ⁱ⁾ cum nauigio suo apud municipium
25 insule, castrum conabatur capere uariis ^(k) machinamentis abusus.
Cum autem nil agere ualuisset, mittit ad eos episcopum quendam
Thomaricum ^(l) nomine deterrens eos quo dimitterent ciuitatem et
sub federe suo essent exirentque || ab insula. Cum itaque ad eos c. 229
episcopus ingressus fuisset, tenuerunt eum. Porro Muhauie ^(m)
30 cedere noluerunt. Igitur obsidione quam aduersus Aradum con-

(a) Dopo uenibolentiam seguono due righe raschiati e rimasti bianchi; vi era stato scritto eodemque anno petrus alexandrie habetur antistes; cf. comento a p. 140. (b) V margarita abr. la prima r An. mag- (ma O marg-) (c) An. desiit (d) V² su ras., così al r. sg. An. Huthman (e) An. columnas columnatorum (ma da congettura dell'edit. C columnatorum P columnas torum) (f) An. pactis (g) Su ras. come sopra. An. Mauhias (h) An. insula (ma P insola) (i) An. applicans corr. con Teof. καπορμίσας (ma O amplificans) (k) V uariis abr. la prima i (l) An. Thomarichum (ma C Thomaricum) (m) Su ras. muhau di mauh An. Mauhiae

struxerat nullus^(a) momenti effecta, Damascum reuersus est, nam hiems^(b) accesserat.

Anno imperii Constantis octauo mouit Muhauie^(c) exercitum ualenter aduersus Aradum preliaturus et hanc optinuit uerbo ad inhabitandum ciues ubicumque uoluissent. Ciuitatem uero muris dissolutis incendit et insulam usque in presentis^(d) inhabitabilem statuit.

4. Anno imperii Constantis nono Busur princeps exercitus una cum Arabibus acies direxit aduersus Hisauriam et occisis multis cum quinque milibus captiuorum reuersus est. Mittit autem imperator Constans Procopium quendam ad Muhauie^(e) querens pacem. Quod et factum est annis duobus Gregorium filium Theodori sumente Muhauie^(f) loco pignoris^(g) in Damascum.

Anno imperii Constantis decimo simultatem excitauit imperatori Pasagnathes Armeniorum patricius et federa pepigit cum Muhauie^(h) dans ei⁽ⁱ⁾ filium suum. Quo audito imperator uenit usque Cesaream^(k) Cappadocie et desperatus ab Armenia rediit.

Anno^(l) imperii Constantis undecimo cinis e celo descendit et timor magnus super homines cecidit.

Anno imperii Constantis duodecimo Muhauie Rodum^(m) adiens destruxit colossum⁽ⁿ⁾ eius post mille trecentos et sexaginta stabilitatis ipsius annos. Quem cum Iudeus quidam Emesinus negotiator emisset, nungentos^(o) camelos ex eius aere^(p) onerauit. Eodem anno Auibus^(q) Arabum pretor aduersus Armeniam exercitum mouit. Qui consecutus Maurianum pretorem insecutus est eum usque ad Caucasios montes et regionem depredatus est.

(a) *An. nullius* (*ma O nullus*) (b) *An. hiemps* (c) *Su ras. di mauhias* *An. Mauhias sempre nel nominat.* (d) *An. praesens* (e) *Su ras. di Mauhia³* *An. Mauhian* (f) *Su ras. di mauhia, come ha An.* (g) *An. pigneris* (h) *Come sopra e così appresso per più volte ancora.* (i) *An. ei et* (k) *An. Caesariam sempre.* (l) *An. anno vero* (*ma P non ha vero*) (m) *An. Rhodum* (n) *V colosum corr. colossum* *An. colosum* (o) *An. nong-* (p) *V aere corr. d'a. m., forse V², erę* (q) *An. Abibus*

3-26 (p. 144). *Anno - defunctus est*] Id. p. 216, r. 4 - p. 218, r. 23, om. dopo «statuit», r. 6, «eodem anno «facta est Romae synodus a Martino «papa contra monothelitas», p. 216, rr. 8-9, e dopo «rediit», r. 16, gli anni dalla creazione e dell'incarnaz.,

dopo «cecidit», r. 18, «Paulo quoque «obeunte Pyrrhus restituitur mensibus «quattuor et diebus viginti tribus», cf. p. 143, nota (b), dopo «subegit», p. 144, r. 20, ciò che in Anast. si narra di Massimo e suoi discepoli, p. 218, rr. 10-17: «eodem - nesciunt».

Anno imperii Constantis tertio decimo precepit Muhauias ^(a) ar- 5.
 maturam fieri nauium magnam quo ascenderet ad urbem regiam
 classis eorum. Omnis autem apparatus apud ^(b) Tripolim Fenice
 consistebant ^(c). Uerum hoc uiso duos ^(d) fratres quidam Christi
 5 amici Tripoli manentes, filii bucinatoris cuiusdam, zelo Dei sauciati
 ad carcerem ciuitatis impetu abierunt, habebat ^(e) autem multitu-
 dinem Romanorum uinculatorum, et dirruptis ^(f) portis uinctisque
 solutis in amiram irruerunt. Quo perempto una cum his qui
 cum eo erant preparaturaque omni igni mandata in Romaniam
 10 nauigio transierunt. Uerumtamen nec sic illi ab eadem prepara-
 tura construenda cessauerunt, sed Muhauias quidem militat contra
 Cesaream Cappadocie, Abulathar uero fabrum naualis structure
 constituit, qui ueniens in locum uocabulo Fenicem Lycie, ubi
 erant ^(g) Constans imperator atque Romaicum ^(h) stolus, cum eo
 15 naualiter pugnati ⁽ⁱ⁾.

Cumque futurum esset ut imperator cum ipso nauigio pre- 6.
 liaretur, contemplatur nocte illa uisum ipse ^(k) uidelicet apud
 Thesalonicem ^(l). Porro narrauit cuidam coniectori somniorum
 expergefactus uisionem, qui ait: « O ^(m) imperator, utinam nec
 20 « dormisses nec somnium aspexisses; nam esset ⁽ⁿ⁾ Thesalonice
 « ΘΕΣ ΑΛΛΩ ΤΗΝ ΝΙΚΗΝ ^(o) innuit, quod interpretatur p o n e
 « alii uictoria m, id est ad inimicum tuum uictoria uertitur ».
 Sane imperator nihil inueniens ad prelium naualis pugne Roma-
 norum classes prestruxit ad bellum. Quibus in alterutrum ir-
 25 ruentibus superantur Romani et commixtum efficitur mare san-
 guinem ^(p) Romanorum. Induit autem imperator alium ueste
 sua et insiliens predictus filius bucinatoris in regiam scapham im-
 peratorem arreptum et in aliam nauim ^(q) transductum inopinate
 saluauit. Porro ipse fortissimus uiriliter insistens imperatorie

(a) Così qui su ras. di mauhías e al r. 11. An. Mauhías (b) Anno (p. 142, r. 19) -
 apud su ras. ma sempre di mano di V per sopprimere Paulo - tribus, cf. comento, p. 142,
 che era stato scritto dopo cecidit Cf. de Boor, p. 428. (c) An. -bat (ma O -bant)
 (d) An. duo (e) V habat V¹ habebat (f) V disruptis V¹ dirruptis (g) An. erat
 (h) An. Romaicus (i) An. pugnat (ma P pugnati) (k) An. esse se da correz. del-
 l'edit. con Teof. εἶναι αὐτὸν (ma O ipse) (l) An. Thessal- così al r. 20. (m) Su
 ras. Qui ait o ma solo pare per sostituire la Q maiuscola alla minuscola in qui (n) An.
 esse te (ma P esset) (o) Nell'interl. la N finale. (p) An. sanguine (ma O sanguinem)
 (q) V nauis³ abr. 3

naui multos occidit morti semetipsum pro imperatore contradens. Hunc preterea hostes circumdantes et in medio^(a) retinentes putabant ipsum esse imperatorem. Postquam autem multos interfecerunt hostes, occiderunt et ipsum una cum eo^(b) qui portabat imperatoriam uestem. Ast imperator taliter in fugam uersus || 5
c. 230 saluatur et derelictis omnibus nauigauit Constantinopolim.

7. Anno imperii Constantis quarto decimo dolo necatus est Hothmen^(c) Arabum dux, cum amiras decem fuisset annis. Fit interea perduellio in medio ipsorum. Quotquot enim penes heremum erant, alii uolebant consobrinum, alii^(d) generum existentem 10
quondam Muhammad^(e), hi uero qui in Syria et Egypto Muhauiam^(f) cupiebant, qui et uicit et optinuit annis biginti quattuor.

Anno imperii Constantis quinto decimo Arabum princeps Muhauie^(g) habetur. Qui exercitum mouit aduersus Halim^(h) et congregantur ambo inter Barbalissum iuxta Eufraten. Hi uero qui 15
erant Muhauie⁽ⁱ⁾, cum essent ualidiores, aquam optinuerunt. Unde in sitim uenientes hi qui erant Halim^(k), defecerunt. Porro Muhauias^(l) bellare noluit sed sine labore uictoriam tulit.

Anno imperii Constantis sexto decimo exercitum mouit imperator contra Schlauniam et captiuos duxit plurimos et subegit. 20

Anno imperii Constantis septimo decimo conuentio facta est inter Romanos et Arabes Muhauia legationem mittente ob rebellionem, ut tribuant Romanis Arabes per singulos dies numismata^(m) mille et equum et seruum. Eodem uero anno exilio ductus est Martinus sanctissimus papa Romanus pro ueritate fortiter agoni- 25
zans et confessor factus in climatibus Orientis defunctus est.

8. Anno imperii sui octabo decimo Constans occidit Theodosium proprium fratrem suum. Cum autem essent Arabes apud Saphin,

(a) *V immedeo abr. la terza gamba della prima m* (b) *V eo corr. d'a. i. eo**
(c) *D'a. i. su ras. hot men An. Hothman* (d) *An. Ali volebant, consobrinum Ali, con Teof. (ma C ali v. c. alii P alii v. c. alii)* (e) *D'a. i. su ras. uha³mad forse di uamed An. Muamed* (f) *Su ras. uhaui An. Mauhiam* (g) *Su ras. uhauie An. Mauhias*
(h) *An. Alim (ma C Halim)* (i) *Come alla nota (g) An. Mauhia* (k) *An. Alim (ma³O Halim)* (l) *Su ras. uhaui, così al r. 22.* (m) *An. nom- così appresso.*

27-29 (p. 145). *Anno imperii - episcopus Emisenus*] Id. p. 218, r. 24 - p. 219, r. 18, om. i soliti anni e dopo

« bicesimo . quarto », p. 145, r. 27, « Thomas Constantinopolitanus habetur antistes ».

dolo necatus est predictus Alim et singulariter imperat Muhauias^(a) regio more Damascum inhabitans, pecuniarum illic thesauros recondens.

Anno imperii Constantis nono decimo apparuit heresis Arabum, eorum uidelicet qui dicuntur Charurgite. Muhauias autem hos aggressus eos qui erant in Perside humiliavit, eos uero qui in Syria erant exaltauit et alios quidem uocauit Hisamitas, alios autem Heraclitas, et Hisamitarum quidem donatiua sublimauit usque ad ducenta numismata, porro Heraclitarum deposuit usque ad
10 triginta.

Anno imperii sui Constans uicesimo derelicta Constantinopolim^(b) abiit Syracusam ciuitatem Sicilie^(c) uolens imperium in urbe^(d) Roma^(e) transferre et mittit ad adducendam uxorem suam et tres filios suos Constantinum, Heraclium et Tiberium. Porro Bizantii non dimiserunt eos.
15

Anno imperii Constantis bicesimo primo exercitum mouerunt Arabes contra Romaniam et multos depredati sunt et loca nonnulla depopulati.

Anno imperii Constantis bicesimo secundo preda^(f) patuit Sicilie^(g) pars et habitauerunt Damasci uoluntate sua.
20

Anno imperii Constantis bicesimo tertio factus est error ieiuniorum et exercitum mouit Habdirrahmen^(h) Chaledi aduersus Romaniam et in ea hiemauit et multas demolitus est regiones. Porro Sclauini ad hunc confluentes cum ipso descenderunt in Syriam
25 numero quinque milia et habitauerunt in Apamiensium regionem⁽ⁱ⁾ in castello Seleucobori.

Anno imperii Constantis bicesimo quarto Busur autem exercitum in Romaniam mouit et mortuus est Thomarichus^(k) episcopus Apamie et incensus est episcopus Emisenus.
9.

30 Anno uero Constantis imperii bicesimo quinto exercitum rursus

(a) *Su ras. muha^v e sempre appresso si raschia da V² per sostituire la forma Muhau- a Mauh- che è in An.* (b) *An. -li* (c) *An. Siceliae* (d) *An. urbem* (e) *An. Romam (ma P Roma)* (f) *An. praedae* (g) *An. Siceliae* (h) *Su ras., di abderhaman? An. Abderachman* (i) *An. regione* (k) *V theomarichus abr. e*

30-12 (p. 148). *Anno - remaneret*] Id. gli anni dalla creazione e della incarnazione.
p. 219, r. 19 - p. 221, r. 21, omessi

armavit Busur contra Romaniam et exterminavit partes Exapoleos et Phadale illicque hiemavit.

Anno imperii Constantis bicesimo sexto Armeniacorum pretor Saborius, Persa genere, tumultuatus est contra Constantem imperatorem mittitque ad Muhaiam Sergium magistrum militum pollicens Muhauie subiugare Romaniam si ipse sibi auxiliaretur aduersus imperatorem. Quo comperto Constantinus filius imperatoris mittit et ipse ad Muhaiam Andream cubicularium cum muneribus, ne rebelli cederet. Cumque uenisset Andreas Damascum, repperit c. 231 Sergium prouenisse ^(a). || At uero Muhauias simulabatur imperatori compati. Sedebat autem Sergius ante Muhauian et cum ingressus fuisset Andreas, intuitus eum Sergius surrexit. At uero Muhauias Sergium reprehendit dicens: « Quid formidasti? » Qui respondit, se iuxta morem fecisse. Conuersus preterea Muhauias dicit Andree: « Quid queris? » Qui ait: « Ut des auxilium contra 15 « rebellem ». At ille: « Ambo », inquit, « inimici estis; sed ego « ei qui plus prebuerit dabo ». Et Andreas ad eum: « Ne am- « bigas », inquit, « amira, quoniam pauca tibi imperatoris meliora « sunt quam plura rebellis. Uerumtamen quod amabilius tibi « fuerit age ». Et his dictis Andreas tacuit. At uero Muha- 20 uias ait: « Tractabo super hoc », et utrumque iussit exire.

10. Porro aduocato Muhauias secreto Sergio dicit ei: « Ne ulterius « adores Andream; alioquin nihil proficies ». In crastinum itaque preueniens Sergius Andream coram Muhauia sedebat et ingresso Andrea non ei assurrexit ut heri. Andreas uero intuitus Sergium 25 hunc conuiciis laceravit et comminatus est dicens: « Si uiuero, « demonstrabo tibi quis sim ». Cui Sergius: « Non », inquit, « assurgo tibi, quia non es uir neque femina ». Porro Muhauias utrumque compescens Andree dixit: « Assentire dare, quemadmo- « dum Sergius dat ». « Et quantum est? » ait Andreas. Muha- 30 uias uero: « Illationem publicorum preuere Arabibus ». Ast Andreas: « Ue tibi », ait, « Muhauia. Consilium tribuis corpus dandi « et solam umbram retinendi. Quomodocumque uolueris cum « Sergio conueni, ego enim hoc minime facio; uerumtamen te di- 35 « misso ad Deum qui te potentior est ut Romanis opituletur con-

(a) *An. praevenisse (ma O provenisse)*

« fugimus et in eo spem nostram posuimus ». His dictis Muhauie infit: « Salue »^(a) et exiuit a Damascensium ciuitate et abiit Melitinen, eo quod tyrannus esset in partibus illis ad quas et Sergius erat iturus. Cumque adisset Arabessum incurrit clusurarum
 5 custodem, non enim coibebat^(b) tyranno. Huic ergo precepit^(c) obseruare Sergium redeuntem, ut adduceret illum ad se, ipse uero pergebat non immemor Sergium prestolans. Que uero gesta sunt, nuntiauit imperatori.

Interea Sergius^(d) cum Muhauia que uisa fuerant accepit Phad- 11.
 10 dalan pretorem Arabum cum ope barbarica concertaturum et auxiliaturum Sabor. Cum autem prederet Sergius Phadalum et ad Sabor gratulanter abiret, deuenit ad clusuras^(e) et in Andree incidit turbas et hunc retinentes uinctum ad Andream adducunt. At uero Sergius uiso Andrea iactat semed^(f) ad pedes eius obsecrans
 15 parcere sibi. Ille autem ad eum: « Tu »^(g), inquit, « es Sergius « qui gloriabar in uirilibus coram Muhauia meque mulierculam « appellabas. Ecce a modo uirilia tua tibi nil proderunt^(h), quin « potius et morte afficient ». His dictis precepit⁽ⁱ⁾ uirilia eius abscidi et suspendit eum in ligno.

20 Constantinus autem audito Phadali^(k) aduentum^(l) Saboris auxilium Nicephorum^(m) patricium destinat cum Romana uirtute resistendi Sabori⁽ⁿ⁾. Erat autem Sabor Adrianopoli^(o) degens et cum Nicephorum ad se uenire comperisset, exercebat semed^(p) ad
 25 prelium. Uerum die quadam contigit hunc secundum consuetudinem de ciuitate super equum sedentem exire. Cumque porte ciuitatis appropinquasset, equum flagello percussit. Qui iactanter saliens et huius caput in portam allidens hunc male vita priuauit et sic Deus imperatori uictoriam contulit. Adalas^(q) autem ueniens

(a) V Salue corr. salue (b) An. cohibebat (c) An. praecipit (ma P praecepit)
 (d) An. Sergius pactus (ma O om. pactus agg. dall'edit. con Teof. Σέργιος δὲ στοιχήσας)
 (e) D'a. i. clu su ras. di du (f) Corr. da V² semet (g) V tu con un² sovrapposto, segno di proposizione interrogativa che peraltro tale non è nè in An. nè in Teof.
 (h) An. a nil virilia tua tibi modo proderunt (ma deve essere errore di stampa non solo il distacco di modo dalla prep. a, Teof. ἀπὸ τοῦ νῦν, ma anche lo spostamento di nil poichè l'edit. non riporta la variante di H come egli chiama il nostro V). (i) An. praecipit (k) D'a. i. su ras. dali, di ladi? (l) V aduentu³ An. aduentu in (ma l' in fu agg. dagli edit., manca in O) (m) V nicephorus abr. s e corr. da V¹ -ru³ (n) V saborio? abr. l'ultima lettera. An. Saborio (o) Corr. da V² -li³ An. Hadrianopoli (p) Corr. da V² semet (q) An. Phad alas (ma O Adalas)

in Exapolim et hec omnia discens turbatus est et mittit ad Muhaiam^(a) postulans adiutorium, eo quod Romani ad concordiam conuenissent. Mittit autem ei Muhaias filium suum Hizid^(b) armans eum multitudine^(c) Romanorum. Conuenerunt autem utrique apud Calcedonem^(d) et captiuos duxerunt multos. Ceperunt autem et Amorium Phrigie^(e) et quinque milibus armatorum uiro-
rum dimissis in custodiam eius deuerterunt^(f) in Syriam. Cum autem hiems^(g) accessisset, mittit imperator eundem Andream cubicularium, et cum nix esset multa, noctu uenit et per lignum ascendunt in murum et ingrediuntur Amorium et omnes interfici-
unt Arabes, ita ut ex || quinque milibus illis nullus penitus remaneret.

13. Anno uero imperii sui bicesimo septimo Constans occisus est dolo in Sicilia^(h) apud Syracusam in balneo cui nomen erat Daphne. Fuerat autem causa hec. Post interemptionem Theodosii fratris ipsius odio habitus est a Uizantiis⁽ⁱ⁾ et maxime quia et Martinum sanctissimum papam Romanum ignominiose Constantinopolim duxit et exilio relegauit penes^(k) Cersonis^(l) climata et Maximi sapientissimi et confessoris linguam manumque truncauit et multos orthodoxorum uerberibus et exiliis et proscriptionibus, eo quod heresi sue nullatenus acquiescerent, condemnauit. Quin et duos Anastasios, qui fuerant discipuli^(m) Maximi confessoris et martyris, tormentis et exiliis tradidit. Propter talia ergo exosus cunctis effectus est. Cum autem ualde metueret, uoluit imperium in urbem Romam transferri⁽ⁿ⁾, unde et imperatricem tresque filios suos tollere a Bizantio uoluit, nisi Andreas cubicularius et Theodorus Colonie huius prohibuissent consilium. Sane in Sicilia fecit annos sex. Cum autem predictum balneum ingressus fuisset, introiuit cum eo quidam Andreas filius Throili^(o) obsecundans illi. Et dum

(a) An. Mauhian (b) Corr. da V² gizid (c) V² corregge contra multitudinem Teof. ha veramente πλήθει βαρβάρων (d) Corr. da V² chalc- An. Chalc- (e) V prigie corr. da V¹ phrigie An. Phrygiae (f) An. divert- (g) An. hiemps (h) An. Sicilia, così appresso. (i) Su ras. come altre volte ti e corr. u in b da V² An. Byzantiis (k) V² p^oenes (l) An. Cher- (ma O Cer-) (m) An. discipuli fuerant (n) An. transferre (o) An. Trohili (C P Throhili)

13-10 (p. 149). Anno - imperat] Id. gli anni dalla creazione e della incarnazione.
p. 221, r. 22 - p. 222, r. 13, omessi

cepisset sapone Gallico deliniri, sumens Andreas situlam, dedit eam in uerticem imperatoris et protinus fugit. Ast imperator cum tardaretur in balneo, insiliunt hi qui foris erant et repperiunt imperatorem occisum. Quo sepulto Mizium quendam Armenium
 5 imperatorem fecerunt ui cogentes hunc: erat enim ualde decorus et speciosus. Audito preterea Constantinus patris obitu cum multo nauigio in Siciliam^(a) uenit et aggressus Mizium hunc interficit cum occisoribus patris sui. Et ordinatis Esperiiis^(b) Constantinopolim rediit^(c) et Romanis una cum Tyberio^(d) et Heraclio fra-
 10 tribus imperat.

Anno ab incarnatione Domini sexcentesimo sexagesimo Con- 14.
 stantinus imperat. Saraceni autem mouerunt^(e) exercitum in Africa et captiua duxere milia, ut ferunt, octoginta^(f). Porro hi qui orientalium^(g) erant prouinciarum Chrysopolim uenere dicen-
 15 tes: « Si in Trinitate credimus, tres etiam coronemus ». Turbatus ergo est Constantinus, eo quod ipse solus redimitus est; fratres autem eius nullam dignitatem habebant; et misso Theodoro patricio Colonie mitigauit eos superlaudans illos et assumptis ex eis maioribus natu ut urbem ingrederentur et cum senatu inirent con-
 20 silium, ut fieret uoluntas eorum, imperator taliter hos deceptos confestim in patibulo suspendit trans fretum in Syces^(h). At illi hoc uiso confusi abierunt dolenter ad propria; imperator autem fratrum suorum continuo nasos abscidit.

Anno imperii Constantini secundo tempestas magna effecta est
 25 et multi periclitati sunt tam homines quam bestie. Phadalas autem hieme⁽ⁱ⁾ apud Cizicum^(k) fecit.

(a) *An. Siceliam* (b) *V experiis corr. da V¹ esperiis* *An. Hesperiiis* (c) *An. redit*
 (d) *An. Tib- sempre.* (e) *An. mouerunt Saraceni* *Land. agg. autem; cf. comento ai*
rr. 11-12. (f) *An. octuaginta* (g) *ab incarnatione - orienta| dove finisce il rigo e*
la pagina, su ras. di mano dello stesso amanuense. Dopo Anno aveva continuato a scri-
vere primo imperii Constantini &c. come ha Anast.; cf. comento ai rr. 11-12. Evi-
dentemente fu raschiato per collocare ivi gli anni ab incarnatione. (h) *An. Sycaes*
(ma C Syces) (i) *An. hiemem* (k) *An. Cyzicum (C Kizicum)*

11-12. Anno - imperat] L. da ANAST.
 p. 222, rr. 31-32, dove si pone l'anno
 quarto di Costantino sotto « divinae in-
 « carnationis anno .DCLXIII. », messo
 in relazione collo stesso ANASTAS.
 p. 222, rr. 14-15: « Anno primo im-

« perii Constantini decem et septem
 « annis imperantis mouerunt Saraceni
 « exercitum &c. », e perciò sottratti
 quattro anni a quelli dell'incarnazione.
 12-2 (p. 150). *Saraceni - reuersus*
est] ANAST. p. 222, rr. 15-30.

Anno imperii Constantini tertio Busur cum hostili profectus est apparatu et plurimis captiuis ductis reuersus est.

Anno uero imperii Constantini quarto apparuit hiris ^(a) in celo mense martio et tremuit omnis caro, ita ut dicerent omnes quod consummatio esset. Eodem anno stolo magno constructo negatores ^(b) Christi, Muhammad ^(c) scilicet et Caisus ^(d), nauigauerunt in Ciliciam et hiemauere penes Smirnam ^(e), Cyliciam ^(f) et Lyciam, et facta est mortalitas in Egypto. Missus autem est seuus amireus cum alio quoque stolo in auxilium ipsorum utpote congruentissimus et audax ad prelium. At uero prelatus Constantinus huiuscemodi Deum impugnantium aduersus Constantinopolim motu comperto, construxit et ipse bieres mire magnitudinis ignem ferentes atque dromones.

15. Anno imperii Constantini quinto predictus Deum impugnantium stolus ascendens applicauit in Thracensibus partibus, a summitate uidelicet Septimi que uergit ad occidentem, id est a domo que Magnaura ^(g) dicitur, et rursus usque ad arcem quam Cyclobium dicunt queque spectat ad orientem. Per totum itaque diem congressio belli || tenebatur, id est a mane usque ad uesperam, a brachialio Auree porte usque ad Cyclobium inuicem utraque parte nunc impulsa nunc impellente. In his igitur diguerunt ^(h) ab aprile mense usque ad septembrium et reuersi Cyzicum pergunt et hac comprehensa ⁽ⁱ⁾ illic hiemabant, et omni uere ascendens similiter permanere ^(k) conflictum cum Christianis habebat. Per septem sane annos his eisdem gestis et diuina Deique genitricis ope multitudine uirorum bellicosorum amissa et uulneratione maxima in eis effecta confusi reuersi sunt cum ingenti mestitia. Cum autem discessisset idem demergendus ^(l) a Deo stolus, ab

(a) *An. Iris (CP hyris)* (b) *V negotiatores corr. per abr. negatores* (c) *Su ras. haʒma^d di amed?* *An. Muamed* (d) *V² cahisus An. Kaisus* (e) *An. Smyrnam* (f) *An. Ciliciam* (g) *V magna|ura corr. da V² magnav|ra* (h) *An. deguerunt (ma P diguerunt)* (i) *Corr. da V² hanc comprehensam* (k) *An. per mare (ma O permanere)* (l) *An. dimergendus*

3-9 (p. 151). *Anno uero - adin-* dell'incarnazione inseriti più su al-
uento marino] Id. p. 222, r. 31 - p. 223, l'anno primo di Costantino, cf. p. 149,
 r. 29, om. gli anni al solito, ma quelli rr. 11-12.

hiemali estu ac spiritu procellarum circa partes Sylei ^(a) comprehenditur et contritus totus omnimodis ^(b) periit.

Suphian autem filius Auph secundus frater commisit bellum cum Floro et Petrona et Cypriano habentibus uirtutem Romai-
5 cam et occiduntur Arabum triginta milia.

Tunc Kallinicus architectus ab Heliopoli Syrie ad Romanos profugus uenit qui marino igne confecto Arabum uasa exussit et una cum animabus prorsus incendit, et ita Romani cum triumpho reuersi sunt igne adinuento marino.

10 Anno uero imperii Constantini sexto Habdallas ^(c) filius Ka- 16. hisi ^(d) et Phadalas hieme apud Cretam morati sunt.

Anno imperii Constantini septimo apparuit signum in celo die sabbato.

Anno imperii Constantini octabo facta est locusta magna per
15 Syriam et Mesopotamiam.

Anno imperii Constantini nono ingressi sunt Mardaite ^(e) Libanum et tenuerunt a Mauro monte usque ad sanctam ciuitatem et ceperunt cacumina Libani, et multi serui et captiui pariter et indigene confugerunt ad eos, ita ut in breui tempore in multa
20 milia fierent. Quibus compertis Muhauias et consiliarii eius timuerunt ualde, colligentes quod imperium Romanorum diuinitus muniatur, et dirigit legatos ad principem Constantinum postulans pacem et pollicitus annualia se imperatori pacta laturum. Ast imperator huiuscemodi legatis susceptis eorumque petitione audita
25 destinauit cum eis in Syriam Iohannem patricium cognomento Pitzigaudin tamquam antike prosapie reipublice uirum et multorum negotiorum ^(f) expertem atque magnam consecutum prudentiam ad disputandum aptissime cum Arabibus et que pacis sunt con-

(a) *An. Syllaei* (b) *V omnimodus abr. la seconda asticella della u* (c) *Su ras. la seconda a, di e, pare, e agg. in marg. h da V²* *An. Abdellasque* (d) *An. Kaisi (ma P Kahisi)* (e) *V in marg. mardaitas greci usitato sermone appellant milites marinos imperatoriam rogam non accipientes La stessa nota marg. ha C di An.* (f) *An. negotiorum multorum (ma P multorum negotiorum)*

10-15 (p. 156). *Anno - Constantini*] «sexto», r. 10, gli anni del patriarcato di Costantino a Costantinopoli, dopo i soliti anni avanti «Anno» e dopo «octabo» r. 14, quelli di Teodoro.

sone prestruendum. Qui cum uenisset in Syriam, coaceruatione Muhauias tam Amireorum quam Curasinorum^(a) effecta, suscepit eum cum honore magno. Multis ergo inter eos pacificis uerbis edictis^(b) conuenit inter utrosque in scriptis fieri pacis cum iureiurando sermonem super consonantia annui pacti, preuendi uidelicet Romane reipublice ab Agarenis auri librarum tria milia, uiros captiuos quinquaginta et equos nobiles quinquaginta.

17. His ex communi placito inter utramque partem firmatis et in triginta seruandis annos mutuo repromissis, amplissima pax inter Romanos et Arabes est effecta. Sicque generalibus duobus in scriptis uerbis ad alterutrum cum iureiurando patrat^(c)is et inuicem traditis, sepe dictus famosus uir ad imperatorem cum muneribus quoque multis reuersus est. Cum autem hec didicissent hi qui Esperias^(c) partes inhabitant, tam uidelicet chaianus^(d) Auarum et ulteriores reges quam exarchi et castaldi nec non et principes nationum ad Occidentem^(e) sitarum, per legatos muneribus imperatori transmissis, pacificam erga se dilectionem poscere^(f) firmandam. Annuens itaque imperator postulationibus eorum confirmauit etiam circa illos donatoriam pacem, et facta est securitas magna in Oriente nec non et Occidente.

Anno imperii Constantini decimo factus est terremotus magnus per Mesopotamiam, quo ruit Hedessene^(g) ascensus et trullus ecclesie. Et construxit eum Muhauias studio Christianorum.

- c. 234 Anno imperii Constantini undecimo mortuus est Muhauias Saracenorum protosimbolus^(h) qui fuit pretor annis biginti et amire⁽ⁱ⁾ functus^(k) officio annis quattuor et biginti, et principari cepit Hizid^(l) filius eius.

18. Hoc quoque anno Uulgarum gens superuenit in Thracem. Uerum inter hec necessarium est dicere de antiquitate quoque

(a) *Su ras. la prima u, di a?* An. Cor- V in marg. curasinorum (*su ras. d'a. i. la prima u*) genus est saracenorum a curaso uocati qui fuit filius nizari pronepotis ismahelis (*C di An. ha solo genus saracenorum*) (b) V edictus corr. edictis (c) An. Hesp- (d) An. chaganus sempre. (e) V² *su ras. ccide^a forse di rien* (*CP di An. difatti hanno orientem*) (f) An. poposcere (*ma O poscere*) (g) An. Ed- (h) An. -symb- V in marg. protosymbolus grece primus consiliarius interpretatur quia enim principem saracenorum greci regem vocare refugiunt hunc protosymbolum vocant quasi primum consiliandem (*la stessa nota marginale ha C di An.*). (i) Agg. nell' interl. la a (k) *Su ras. unctus* (l) *Corr. da V² gizid*

Onogundurensium Uulgarum^(a) et Contragensium. In septem-
trionalibus namque partibus Euxini ponti que meabiles sunt inque
paludibus que dicuntur Meotides, in quas uidelicet immittitur flu-
uius maximus ab oceano per Sarmatarum terram dilapsus nomine
5 Atel, Tanahis amnis est et ipse ab Hiberibus portis exiens, que
in Caucasiis^(b) montibus esse feruntur, in eundem Atel fluens in-
fertur. A mixtura uero Tanahidis et Atel, que fit supra iam dictas
Meotides paludes, dum scinditur Atal uenit is^(c) qui dicitur Cuch-
this^(d) fluuius in Meotides paludes et reddit in terminum Pontici
10 maris iuxta Necropela in Acroma, quod dicitur Arietis Facies. A
presignatis uero paludibus simili flumine^(e) mare est et fertur in
Euxini^(f) ponti mare per terram Bosphori et Cimmerii, ex quo
flumine capitur id quod dicitur murzulin^(g) et huic similia. Et in
partibus quidem adiacentium paludum que spectant ad orientem,
15 usque ad Phanoriam seu Hebreos qui ibidem sunt, plurime na-
tiones consistunt. Ab eisdem autem paludibus usque in amnem
qui dicitur Cuphis ubi xistus^(h) capitur, qui est Uulgaricus piscis,
antiquitus Uulgaria est magna, et hi qui dicuntur Contragi, eiusdem
cuius et ipsi tribus existunt.
20 Temporibus autem Constantini qui in Occidente regnauit, cum 19.
Crobatu dominus iam dicte Uulgarie seu Contragorum uitam
commutaret ac filios quinque relinqueret, testatus est nec⁽ⁱ⁾ ullo
modo a mutua cohabitatione separarentur, propter quod uniuersitati
dominarentur ipsique nulli alteri nationi seruirent. Post breue
25 autem tempus mortis illius in diuisionem uenientes quinque filii
eius altrinsecus sequestrati sunt una cum populo, quem unusquis-
que ipsorum sue ditioni^(k) habebat subactum. Et primus quidem
filius eius, qui dicebatur Bathahias, mandatum proprii custodiens
patris in progenitorum suorum terra permansit usque in presens.
30 Secundus uero huius frater, nomine Cotragus^(l), Tanahin transiens
amnem ex aduerso primo habitauit fratri. Quarto^(m) autem et

(a) *V in marg.* Notatio uulgarie (b) *Soprascritta la seconda i* (c) *V his abr. h*
(d) *Sottolineato, dall'aman. pare.* (e) *An. simile flumini (P similis flumine)* (f) *V*
nell'interl. id boni hospitii (g) *V nell'interl. id genus piscis (la stessa glossa ha C di*
An.). (h) *An. xystus (ma C xistus)* (i) *An. ne (ma O nec)* *V in marg.* ammonitio
regis uulgarie (k) *An. ditioni (ma C ditioni)* (l) *An. Cotragus (ma P Cotragus)*
(m) *Corr. da V² quartus*

quinto ^(a) Histrum, id est Danubium, fluuium transmeantibus, alter eorum in Auarie ^(b) Pannonia, chaiano Auarum se subdens, mansit illic cum potentatu suo, alter uero haud procul ab urbe Rauenna in Pentapolim ueniens sub Christianorum imperio factus est. Deinde horum tertius, Asparuch dictus, Danaprin et Danastrin transiens et Onglon ^(c) adiens, boreos interiores Danubio fluuios, inter hunc et illos habitauit tutum et difficilem ad expugnandum locum hinc inde conspiciens; dum enim esset palustris et hinc coronatus illincque fluminibus, copiosam genti propter hostium partitionem humiliare prestabat quietem. 10

20. His autem ita in quinque diuisis et ad paucitatem deuenientibus, exiuit magna gens Gazarorum ex interiori profundo Berzilie, prime Sarmatie, et dominata est omni peruie terre usque ad mare Ponticum, et primum fratrem Bathahiam ^(d) prime Uulgarie principem substituit ordinatis uectigalibus que ab eo deferuntur 15 usque nunc. Ast imperator Constantinus comperto quod extimplo gens sordida et immunda ultra Danubium apud Hoglon ^(e) tabernaculum fixerit et appropinquantia Danubio discurrat, id est regionem que nunc tenetur ab illis queque tunc a Christianis possidebatur, tristatus est uehementer et iuuat transire omnes exercitus in 20 Thracem. Et construens classim ^(f) tam per terram quamque per mare contra eos motus est hos bello persequi uolens, et contra Hoglon atque Danubium per Hepirum ^(g) pedites in aciem dirigens et per appropinquans litus naues adesse precipiens.

21. Porro Uulgares ac ^(h) celeritate seu maxima multitudine uisa 25 super salute sua desperati ad predictum presidium fugiunt et sese circumquaque muniunt. Per tres autem et quattuor dies ex c. 235 huiusmodi munitione nec illis exire audentibus nec Romanis propter adiacentium paludum occasionem prelium construentibus, animaduertens polluta gens remissos Romanorum animos recreata 30 et alacrior facta est. Porro cum imperator pedum dolorem acriter pateretur et ad meridiem congeretur ⁽ⁱ⁾ ob ualnei usum una cum

(a) *Corr. da V² quintus* (b) *V uarie corr. *uarie forse da V²* (c) *Corr. da V² onglon* (d) *Di V² su ras. hia³* (e) *Corr. da V² ho³glon* (f) *V classis corr. dallo stesso aman. classi³* (g) *An. Epirum* (h) *An. hac* (i) *An. cogeretur (ma O congeretur)*

quinque dromonibus et propriis hominibus suis reuerti, deseruit magistratus et populum iubens eum lanceis uibrantibus exercitari et impetum in eos facere et post se illos attrahere a munitione et bellum in eos mouere, si fortassis exirent. Sin autem, uel
 5 obsiderent eos et obseruarent in munitionibus. At uero hi qui erant equestris militie, imperatorem fugisse diffamantes metuque oppressi eadem tergiuersatione abusi sunt nemine persequente. Porro Uulgares hoc uiso insequiebantur post terga ipsorum et plures quidem gladio peremerunt, multos uero uulnerauerunt persecuti
 10 eos usque Danubium. Quem transeuntes et uenientes usque ad eam que dicitur Barnan circa fines Odissi^(a) et mediterraneo illic posito^(b) perspecto quod in multa cautela consisteret, in posterioribus quidem propter Danubium fluuium, in anterioribus autem et ex lateribus ob clusuras et Ponticum mare, presertim cum domi-
 15 narentur et adiacentium Sclauinorum generationibus, que dicebantur septem, Seueres quidem locauerunt ab anteriora^(c) clusura Ueregaborum ad partes orientales, in locis autem que sunt ad meridiem et occidentem usque ad Auariam residuas septem generationes que sub pacto erant.
 20 Ergo cum in his dilatati fuissent elati sunt et ceperunt ea que 22. sub Romana rempublica^(d) erant castra seu predia destruere atque predari. Unde ui coactus imperator pacem fecit cum eis annua illis preuere pacta pollicitus in confusionem Romanorum ob multitudinem delictorum. Mirabile quippe ipso auditu erat his qui
 25 longe et his qui prope degebant, quod is^(e) qui omnes tributarios sibi statuerat, tam scilicet eos qui ad oeum^(f) et occasum, quam illos qui ad arctum et mesembriam commorabantur, ab ista detestabili gente fuerit superatus. Uerum imperator ita quidem ex prouidentia Dei hoc Christianis contigisse credens, euangelice tractans pacem fecit et fuit usque ad obitum suum quietus a cunctis
 30 hostibus, studium habens precipuum uniendi uniuersas ecclesias Dei que ubique diuise fuerant a temporibus Heraclii principis proau sui et Sergii uestani ac Pyrri^(g), qui indigne throno Constantino-

(a) *An.* Odyssi (b) *An.* posito loco (c) *An.* anteriore (*ma C* anteriora *P* interiora) (d) *An.* re publica (e) *V* his *corr.* d'a. i. is (f) *D'a. i. su ras. la o* *An.* oeum (*ma O* oeum) (g) *An.* Pyrrhi

poleos prefuere unam uoluntatem et unam operationem in domino Deo ac saluatore nostro dogmatizantium. Quorum nequam opinionones subuertere satagens idem christianissimus imperator concilio uniuersali Constantinopolim conuocato ducentorum et octoginta ^(a) nouem episcoporum tam dogmata que in antecedentibus quinque 5 sanctis et uniuersalibus conciliis fuerant confirmata roborauit quamque pium duarum uoluntatum ^(b) et operationum promulgari dogma decreuit per eandem sanctam et subtilissimam uniuersalis concilii synodum; cui preerant ipse ^(c) piissimus imperator Constantinus quam pii principes sacerdotum. 10

Porro idem ^(d) tempus Azid ^(e) cepit Arabum esse princeps, qui tribus his prefuit annis.

23. Anno imperii Constantini duodecimo collecta est sancta et uniuersalis sexta synodus Constantinopolim ducentorum octoginta et nouem sanctorum patrum preceptione pii principis Constantini. 15

Anno uero imperii sui tertio decimo reppulit Constantinus ab imperio fratres suos Heraclium et Tyberium et solus regnauit cum Tiberio filio suo.

Anno imperii Constantini quarto decimo Muchtar mendax, dum tyrannidem exercisset, optinuit Persidem. Uocabat autem seipsum 20 prophetam et conturbati sunt Arabes.

- Anno imperii Constantini quinto decimo Arabum princeps Maruham ^(f) anno uno prefectus est. Siquidem defuncto Azid ^(g) turbati Arabes Etheri ^(h) exsurrexerunt constituentes du||cem sibi Habdallan ⁽ⁱ⁾ quendam filium Zubeir ^(k). Et congregati Fenices et 25 Palestini Damascum ueniunt, sed et usque Gabathan ^(l) et Asan amiram Palestine, dantque manus dextras Marhuan ^(m) et sistunt

(a) *An.* octoaginta, così appresso. (b) *V* uoluntatu³tu³ *abr. il secondo tu³* (c) *An.* tam ipse (*ma il tam fu agg. dagli edit., in O manca*). (d) *An.* per idem (*ma il per fu agg. dagli edit., manca in O*). (e) *V* azid *corr. da V² gizid* (f) *Corr. da V² marhuan, così appresso.* (g) *Corr. da V² gizid* (h) *An.* Aetherii (i) *V² habdallaⁿ tutto su ras, forse di abdellam* *An.* Abdelan (k) *Su ras. ir, forse di r, così a p. 157, r. 4 e p. 159, r. 6.* *An.* Zuber (l) *V* gabithan *con un' a romana sulla i, senza rasura.* *An.* Gabithan (m) *Su ras. d'a. i. huan forse di suham* *An.* Marshuam

16-16 (p. 157). *Anno - eius*] Id. zione cronologica sul concilio contro i
p. 228, r. 13 - p. 229, r. 5, om. i so- Monoteliti, dopo, p. 229, r. 5 - p. 230,
liti anni, avanti, e una lunga disquisi- r. 10.

eum ducem. Qui amire amministrazione^(a) fungitur mensibus nouem. Et^(b) mortuo Abdilmelic^(c) filio^(d) ipsius suscepit principatum, cum amiras fuisset annis biginti et uno atque dimidio, aggredditurque tyrannos^(e) et interfecit^(f) Abdellan^(g) filium Zubeir nec
5 non et Dadachum.

Anno imperii Constantini sexto decimo facta est fames atque 24.
mortalitas magna in Syna^(h) gentemque Abimelech⁽ⁱ⁾ optinuit. Cumque Mardaite partibus incumberent Libani et pestilentia teneretur^(k) et fames, idem Abimelech pacem que a Muhauia fuerat
10 quesita petiuit, missis ad imperatorem legatis eademque trecenta sexaginta quinque millia numismatum^(l) auri preuere pollicitus et illos trecentos sexaginta quinque seruos parique modo nobiles totidem equos.

Anno imperii sui septimo decimo requieuit pius imperator
15 Constantinus, cum imperasset annis decem et septem, et imperauit Iustinianus filius eius.

Anno ab incarnatione Domini sexcentesimo septuagesimo octauo 25.
Iustinianus Romanis imperat, Arabibus Abimelech principatur, qui prefuit his anni^(m) biginti duobus. Hoc autem anno mittit Abimelech ad Iustinianum confirmare pacem et conuenit inter eos huiusmodi pax, ut scilicet imperator deponeret Mardaitarum agmen a Libano et prohiberet incursiones eorum et Abimelech Romanis tribueret per singulos dies numismata mille et equum et seruum et ut haberent commune⁽ⁿ⁾ per equalitatem tributa Cypri et Ar-
20 menie ac Hiberie. Et direxit imperator Paulum magistrianum^(o)
25 ad Abimelech ad confirmandum ea que placita fuerant, et facta est

(a) *An. adm-* (b) *An. eo* (c) *D'a. i. e tutto su ras. forse di abimelech* *An. Abimelech* (d) *An. filius (ma O filio)* (e) *Corr. d'a. i. tyrannus* (f) *An. interficit* (g) *V abdella³ corr. da V¹ abdellan da V² habdallan* *An. Abdellan* (h) *Mutata posteriormente la n in ri con un accento sulla seconda gamba della n* *An. Syria* (i) *V abimelech raschiato e corr. da V² habdilmelic, così sempre.* (k) *An. teneret (ma O teneretur)* (l) *An. nom- così appresso.* (m) *Corr. da V² anni^s* *An. annis* (n) *An. in commune (ma l' in om. in O fu agg. dagli edit.)* (o) *Corr. da V² magistrum*

17-20 (p. 158). *Anno - subiugauit*
Id. p. 230, r. 11 - p. 231, r. 7, dopo l'anno dalla creazione: «divinae incarnationis .DCLXXVIII., anno vero im-

«perii Iustiniani primo Abimelech principatur Arabibus, qui &c.», om. dopo «duobus», r. 19, i patriarchati di Costantinopoli e di Antiochia.

in scriptis securitas sub testium astipulatione ; qui liberaliter honoratus reuersus est. Et mittens imperator assumpsit Mardaitarum duodecim milia Romanica ^(a) uirtute recisa. Omnes enim que nunc habitantur ab Arabibus in confinibus posite ciuitates a Mopsuestia et usque ad quartam Armeniam infirme et inhabitabiles erant 5 propter impetum Mardaitarum ; quibus repressis omnia dira Romania passa est usque in presentem diem.

26. Eodem anno mittit Abimelech Ziadum ^(b) fratrem Muhauie in Persidem contra Muchthartem ^(c) mendacem atque tyrannum et interemptus est Ziadus ^(d) a Muchtharte. Quo audito Abimelech uenit 10 in Mesopotamiam et tyrannidem patitur a Saido, quem supergressus uerbo Damascus aperire fecit a se preuentam et post hoc fraudolenter ^(e) occidit ^(f). Iustinianus autem, cum esset iunior quasi annorum sedecim et sua queque inconsulta ^(g) disponderet, misit Leontium pretorem in Armeniam cum Romaico potentatu et Sa- 15 racenis illic existentibus interemptis subicit hanc Romanis, similiter et Hiberiam et Albaniam, Bucaniam quoque atque Mediam et sub tributa regionibus actis plurimas pecunias imperatori transmisit. At uero Abimelech his cognitis adit Cercesium et Eupolim ^(h) subiugauit. 20

27. Anno imperii Iustiniani secundo facta est fames in Syria, qua de re multi Romaniam sunt ingressi. Et ueniens imperator in Armeniam illic suscepit Mardaitas qui in Libano fuerant, eneo muro destructo. Destruxit autem et pacem cum Uulgaribus fixam perturbans typos, qui a patre proprio sunt ordinabiliter facti, et 25 iubet transire in Thracem equestres militias uolens tam Uulgares quam Sclauinias predari.

Anno imperii sui tertio mouit exercitus Iustinianus contra Sclauiniam et Uulgariam. Et Uulgares quidem ad presens sibi occurrentes impulit. Exurgens autem usque Thessalonicen copiosas 30

(a) *An. Romaica (ma C romanica)* (b) *Corr. da V² ziphien* (c) *An. Muchtart-così appresso (ma C P Muchhart-)* (d) *Corr. da V² ziphien* (e) *Corr. d'a. i. -du-*
An. -du- (f) *An. occidit eum* (g) *An. inconsulte (ma O -ta)* (h) *An. Theupolim*

21-10 (p. 159). *Anno - totam*] Id. « habetur antistes, qui septem annis
 p. 231, rr. 8-26, che però dopo « se- « throno Constantinopolitano praese-
 « cundo », r. 21, continua: « Paulus « dit, factaque est fames &c. ».

multitudines Sclauinorum ^(a) partim bello percepit, partim, cum ad se confluerent, in partibus Obsequii, cum per Auidum ^(b) transfretasset, constituit. Dum autem reuerteretur in itinere prepe||di- c. 237
tus a Uulgaribus in arto clausure cum cede proprii populi et
5 uulneratione multa uix remeare preualuit.

Eodem anno et Habdellan ^(c) Zubeir ^(d) Musabum fratrem suum mittit contra Muctar et inito Marte cum eo uertitur Muctar et fugit in Syriam, quem preoccupans interfecit. Porro Abimelech militat contra Musafum ^(e) et uictum occidit et subiugauit Persidem
10 totam.

Anno uero imperii Iustiniani quarto misit Abimelech contra 28.
Zubeir ^(f) Chagan ^(g) in Macca et occidit eum ibidem Chagan et subdita regione Chaian ^(h) adversante sibi concremauit domum idoli eius una cum idolo culture ipsorum. Quam ob causam ille Chaian
15 pretorem Persidis promouit et subacta est Abimelech tam Persidis regio et Mesopotamie quam Armenia magna Ethrii ⁽ⁱ⁾ ac per id intestina eorum bella quieuerunt.

Anno imperii Iustiniani quinto finem habuit et liberatus est ab omni bello Arabum principatus, et pacem ^(k) potitus est Abimelech,
20 cunctis sibi subactis.

Anno imperii sui sexto Iustinianus pacem quam ad Abimelech 29.
habuit ex amentia dissoluit. Et omni ^(l) Cypriorum insula et ^(m) populum irrationabiliter uoluit transmigrare; characterem, qui missus ab Abimelech fuerat, cum nouiter uisus esset et numquam antea
25 factus, non amisit ⁽ⁿ⁾. Multitudo uero Cypriorum, dum transmeare niteretur, submersa est et ex langore ^(o) periebat ^(p), reliqui uero in Cyprum reuersi sunt. Et auditis his Abimelech satanice simulatus rogabat, ne pax solueretur, sed susciperet monetam suam, cum Arabes non susciperent Romanorum incisionem in suis num-

(a) *An. Sclavorum* (b) *An. Abydum* (c) *Su ras. di abdelas come ha An.*
(d) *An. Zuber* (e) *Corr. d'a. i. musabum An. Musarum* (f) *Qui ir non è più su ras.*
An. Zubehir (g) *Corr. d'a. i. chaian, così appresso. An. Chagan* (h) *Qui così V*
An. Chagan, così appresso. (i) *Su ras. hrii* (k) *An. pace* (l) *et omni] An. etenim*
(m) *insula et] An. insulae (ma C insula et P insula e)* (n) *An. adm-* (o) *An. languore*
(p) *An. peribat (ma O periebat)*

II-II (p. 161). *Anno - depopulaban-* om. gli anni dalla creazione e della
tur] Id. p. 231, r. 28 - p. 233, r. 17, incarnazione.

mis. Uerum dato pondere auri ^(a) puri ^(b) ait: « Nullum Romanis
« damnum efficietur ex eo quod Arabes noua cuderent ». At
ille precem ex timore arbitratus effectam non perpendit, quod
studium eorum esset, ut Mardaitarum solum compesceret primum
incursum et ita per putatiue rationis obtentum pacem dissolueret; 5
quod et factum est. Et misit Abimelech ad edificandum tem-
plum Machan et uoluit auferre columnas sancte Gethsemanis. Et
rogauerunt eum Sergius quidam, uir christianissimus, qui erat ge-
neralis Mansur logotheta et ualde familiaris eidem Abimelech,
atque Patricius, socius eius, Christianis qui erant in Palestina pre- 10
positus, qui cognominabatur Clausus, postulantes ne fieret hoc, sed
per supplicationes sua ^(c) persuaderet Iustiniano mittendi sibi alias
pro eis; quod ^(d) et factum est.

30. Anno imperii sui Iustinianus septimo elegit ex Clauis ^(e), qui
se iuuenta migrauerant, milites triginta milia et armatis eis cogno- 15
minauit illos populum acceptabilem principemque in eis Nebulum
nomine statuit. Fiskus autem in illis scripsit Arabibus non se per-
mansurum in pace que scripto conuenerat. Et assumpto populo
acceptabili et cunctis equestribus militiis abiit Sebastopolim mari-
timam. Arabes autem dissimulantes et pacem soluere minime 20
proponentes, sed imperatorio excessu atque procacia ^(f) hoc agendi
uiolentiam patientes, armati et ipsi ueniunt Sebastopolim protestan-
tes, ne imperator que inuicem cum iuramentis consono pacto pla-
cita fuerant, solueret, alioquin Deus uindex et iudex culparum foret.
Sane cum imperator nec auditu ipso huiuscemodi uerba percipere 25
pateretur, illi pacis et uerbi scriptum soluantes et in excelsa hasta
pro uexillo ^(g) precedendi gratia suspendentes contra Romanos impetu
irruunt Muhammad ^(h) ducem habentes bellumque taliter inierunt.
Et prius quidem superati sunt Arabes. Suggestens interea Muham-
mad auxilianti Romanis Sclaucr ⁽ⁱ⁾ duci mittit ei marsuppium nu- 30
mismatibus ^(k) plenum multisque repromissionibus hunc seducens
persuadet ad se fugere cum biginti milibus Sclauorum; et sic fu-

(a) *Agg. d'a. i. nell'interl.* (b) *An. non ha puri* (c) *V sua corr. d'a. è. sua*
(d) *qd su ras. di qd? con sopra un 2 segno d'interrogazione.* (e) *V ex|clauis An. ex*
Sclavis (ma C ex clavis) (f) *Su ras. d'a. i. l' a finale.* (g) *V uex|illo corr. da V 2*
bexil|lo (h) *V 2 muha 3 mad tutto su ras., così ai rr. 29-30 e p. 161, r. 14 &c. An.*
Muamed (i) *An. Sclavorum* (k) *An. nom-*

gam Quiritibus acquisiuit. Tunc imperator occidit horum residuis^(a) una cum liberis et uxoribus trans precipitii locum, Leucatum^(b) dictum, qui maritimus erat iuxta Nicomediensem positus sinum.

- 5 Anno imperii Iustiniani octavo || Sabbatis, patricius Armenie, 31.
comperta superatione Romanorum, Armeniam Arabibus tradidit, et c. 238
subiecta est eis interior Persis, que dicitur Cherasa^(c). Et oritur
ibidem insidiator nomine Sabinus qui multos Arabum interfecit,
sed et ipsum chaianum propene^(d) modis omnibus in amne necauit.
10 Ex tunc ergo peramplius Agareni^(e) temerarii facti Romaniam depopulabantur.

Anno uero imperii Iustiniani nono defectio est solis effecta hora diei tertia, ita ut quedam clare stelle parerent. Et exercitum mouit Muhammad contra Romaniam habens secum profugos Sclauos
15 utpote expertes Romanie et multos duxit captiuos.

- Porro Iustinianus diligentiam circa palatii habens negotia con- 32.
struxit triclinium quod Iustiniani uocatur. Constituitque Stephanum Persam, saccellarium suum et spadonum primum, dominum et arbitrem, nimis insidiantem sanguini atque crudelem, qui inmi-
20 sericorditer^(f) exteriores quosque uerberare sed et lapidare tam ipsos quam horum prelatos penitus non cessabat. Cumque imperator quadam die profectus fuisset, presumpsit agrestis bestia illa et matrem quoque ipsius Anastasiam Augustam habens^(g) more pueri flagellare. In his autem et^(h) omnem ciuilem copiam multis malis
25 ostensis exosum fecit cunctis imperatorem.

- Similiter et in generalis logothesii rebus constituit monachum 33.
quendam, Theodotum nomine, qui primo inclausus fuerat in Thracensibus⁽ⁱ⁾ angusti partibus, sed et ipsum seuissimum et crudelem nimium existentem, qui plurimos reipublice principes et illustres
30 uiros non tantum ex ordinatoribus sed et ex urbis habitatoribus

(a) *An. residuos (ma O residuis)* (b) *D'a. i. su ras. ti* (c) *An. Chorasas (ma C Chaerasa)* (d) *pp'ene agg. l' o da V²* *An. prope (ma O propene)* (e) *V sagareni (come C P di An.) abr. s* (f) *An. imm-* (g) *An. habenis* (h) *An. et in* (i) *V thrace³sibus corr. da V¹ thracensibus*

12-31 (p. 163). *Anno - laudauerunt*] gli anni soliti e dopo «nono», r. 12,
Id. p. 233, r. 19 - p. 235, r. 25, om. gli anni del vescovo di Costantinopoli.

frustra et in uanum ac inexcusabiliter exactiones et functiones ex proscriptione exsoluere^(a) faciens funibusque hos suspendens palearum fumo afficiebat. Insuper et prefectus imperatoria iussione plurimos uiros carceribus trudens per aliquot annos seruari mandauit. Hec omnia crescere fecerunt odium populi circa impera- 5 torem.

34. Preterea imperator exigebat a Callinico patriarcha orationem faciendi, ut destrueret ecclesiam Sancte Dei Genitricis, que Metropolitae dicebatur, iuxta palatium sitam, uolens in loco sistere phialam et uases construere uulgi Benetorum, ut illic imperatorem 10 susciperent. At uero patriarcha dicebat: « Orationem quidem ad « statuendam ecclesiam habemus, in destructionem uero ecclesie « non suscepimus ». Cogente autem eum imperatore et omnimodis exigente orationem^(b) dixit patriarcha^(c): « Gloria Deo qui iugiter « sustinens patitur nunc et semper et in secula seculorum: amen ». 15 Quo audito destruxerunt ecclesiam et fecerunt phialam. Porro iam dictam ecclesiam Metropolitae fecerunt apud Petrin.

35. Anno imperii Iustiniani decimo aciem direxit Muhammad aduersus quartam Armeniam et captiuatis multis reuersus est.

Eodem quoque anno^(d) Iustinianus ab imperio pulsus est hoc 20 modo. Iussit Stephano patricio et pretori, cognomento Rusio, noctu interficere uulgus Constantinopolitanum a patriarcha inchoaturo. Leontius uero patricius et quondam magister militum orientalium, qui in bellis sepe probabiliter gesserat et tres in custodia transegerat annos, accusatus extimplo reuocatus et pretor Helladis 25 promotus est. Iussus autem est in tres immitti dromones eademque die ab urbe moueri. Nocte uero penes Iulianesium portum Sophie, iuxta ea que dicuntur Mauri situm, ad iter agendum ab urbe motus statione fixa ualedicebat amicis qui ad se ueniebant. Inter quos ad eum uenere germani quoque sodales eius, Paulus 30 scilicet monachus Callistrati, qui et astronomus, et Gregorius Capadox, qui et clusuriarces^(e) extiterat, deinde monachus factus et hegumenus^(f) Flori, qui in custodia frequentius illum uisitantes af-

(a) *An.* exolvere (b) *V* et orationem *abr.* et *An.* et orationem (c) *V* in marg. Oratio pro aula dei destruenda (d) *V* om. anno *agg. da V¹ nell' interl.* (e) *Corr. da V² -ches An. -ches* (f) *An. eg- (ma O heg-)*

firmabant eum imperatorem Romanorum futurum. At uero Leontius dixit ad eos: « Uos certum in custodia super imperio me fecistis, et nunc uita mea in malis finitur, postmodum quippe meam
 « ero per singulas horas prestolans mortem ». Qui dixerunt:
 5 « Ipse || ne pigriteris, et hoc protinus adimpletur. Audi nos tantum et sequere nos ». c. 239

Et assumptis Leontius hominibus suis et armis, quotquot habuit, ascendit in pretorium silentio multo, et pulsantes portam imperatorem uenisse fingebant ad disponendos quosdam qui illic esse
 10 noscerentur. Cumque nuntiatum fuisset hoc prefecto qui tunc erat et ille concito ^(a) uenisset et portas aperuisset, capitur a Leontio et alapis cesus ligatur manus et pedes. Ingressus autem Leontius et carceribus reseratis solutisque uiris retrusis multis et fortibus
 15 erant, hos armauit et in forum exiuit cum eis clamans: « Quotquot « Christiani, ad Sanctam Sophiam ». Et mittens per omnem regionem uoce sua clamare cepit ^(b). Multitudo uero ciuitatis tumultuata celeriter ad luterem ecclesie congregata est. Ipse uero una cum
 20 duobus monachis amicis suis et quibusdam ex clarioribus uiris qui e custodia sunt egressi patriarchum ascendit ad patriarcham. Inueniens autem et ipsum propter illa que iussa sunt patricio Stephano Rufo turbatum persuadet ei descendere ad luterem et clamare sic: « Hec dies quam fecit Dominus ». Uniuersa ^(c) multitudo leuauerunt uocem: « Effodiantur ossa Iustiniani ». Et ita in
 25 Yppodromium ^(d) omnis cucurrit populus.

Cumque dies facta fuisset, educunt Iustinianum in Yppodromium, nasoque ipsius et lingua recisa exulem faciunt apud Cersonam ^(e). Porro comprehensum turba Theodotum monachum et
 30 generalem logothetam atque Stephanum saccellarium Persam funibusque retrorsum hos ligatos trahunt per mediam plateam et ad Taurum ^(f) deductos incenderunt et ita Leontium imperatorem laudauerunt.

⟨EXPLICIT LIBER .XXI.

(a) An. -te (b) An. praec- (c) An. uniuersa uero (d) An. hipp- *sempre*. (e) An. Cher- (ma O Cer-) (f) An. bovem Teof. εἰς τὸν Βοῦν e nè C nè P di An. ha Taurum

INCIPIIT LIBER .XXII.)

1. Anno ab incarnatione Domini sexcentesimo octogesimo septimo Leontius imperat Romanis. Igitur cum regnare cepisset, undique pacifice mansit tribusque annis imperium rexit.

Anno imperii Leontii secundo mouit exercitum Senalidus in 5 Romaniam et multis ductis captiuis reuersus est, seditiōneque Sergius concitata patriciūs Lazice hanc Arabibus subdidit.

Anno uero imperii Leontii tertio acie Arabes in Africam mota hanc optinuerunt et ex proprio exercitu taxatos in ea quosdam constituerunt. Quibus compertis Leontius mittit Iohannem patricium 10 uirum idoneum cum omnibus Romaicis classibus. Qui cum Karthaginem peruenisset et bello catenam portus eius aperuisset inimicosque in fugam uertisset, hos uiriliter insecutus uniuersa liberauit Africe castra relictisque propriis obseruatoribus hec imperatori suggestit ibidemque hiemauit iussionem prestolatus ab eo. 15

2. At uero protosymbolus [his]^(a) compertis copiosum et potentio-
riorem aduersus eos stolum transmittit et predictum Iohannem cum
stolo ipsius bello a portu depellit et exterius hostiliter castrametatus
est. Predictus uero Iohannes ad Romaniam repedauit maiorem
uirtutem ab imperatore accipere uolens et uenit usque ad Cretam 20
principem aditurus. Exercitus autem per maiores suos ad impe-
ratorem ascendere nolens, optinuerat enim eos timor atque con-

(a) *In V manca his confuso dall'orecchio dello scriba colla finale della parola precedente.*

2-20 (p. 165). *Anno ab incarnatione - facere misit*] ANAST. p. 235, r. 26 - p. 236, r. 29, om. l'anno del mondo e trasportato qui a principio del libro e dell'impero di Leonzio l'anno dell'incarnazione (e perciò mu-

tato da DCXC in «sexcentesimo octo-
gesimo septimo») che in Anast. se-
guono dopo «subdidit», r. 7, e so-
stituito «Leontius imperat Romanis.
«Igitur» a «anno imperii sui primo
«Leontius».

fusio, ad consilium sese nequissimum contulit, et huic maledixerunt elegentes^(a) imperatorem Apsimarum, drongarium Cybyoretorum^(b) apud Curiositas habitum, hunc Tyberium^(c) nominantes. Itaque Leontio apud Constantinopolim posito et Neoresium portum emundante, bumbonis pestis urbi incubuit et in quattuor mensibus multitudinem plebis consumpsit. Uenit autem Absimarus^(d) una cum stolo qui secum erat et applicuit ex aduerso ciuitatis in Syces.

Per aliquantum sane temporis ciuitate prodere nolente Leontium, 3.
proditio facta est per singularem murum Blachernarum a princi-
10 pibus exteris, quibus clauis terreni muri cum horribili iureiurando c. 240
credite fuerant. Isti namque per insidias tradiderunt urbem. Porro ingressi dassium^(e) milites ciuium domos denudauerunt in his habitantes. At vero Apsimarus Leontii^(f) quidem naso reciso in monasterio Dalmati sub custodia fore precepit. Principes autem
15 et amicos eius utpote commorientes ei cesos atque proscriptione damnatos exilio relegauit. Heracliumque, germanum fratrem suum, ut uirum uehementer idoneum singularem pretorem omnium exteriorum equestrium exercituum promotum in partes Cappadocie ac Clusurarum discurrere contraque hostes curam et dispositionem
20 facere misit.

Anno ab incarnatione Domini sexcentesimo nonagesimo primo 4.
Absimarus Romanorum imperator creatus, qui septem circiter imperauit annis. Tumultuatus est Abderahman^(g) in Perside et dominatus ei persecutus est ab ipsa Chaian^(h).

25 Anno imperii Absimari secundo Romani per Syriam peragran-
tes et uenientes usque Samosatam et depredantes circumquaque regionem multos occiderunt, milia uidelicet Arabum, ut ferunt, ducenta, plurimisque spoliis sumptis et captiuatione Arabum multa reuersi sunt, timore magno in eos patrato.

(a) *An. eligentes* (b) *An. Cybyraeotorum (ma C P Cybioretorum)* (c) *An. Tiberium* (d) *An. Aps- sempre (ma C P Abs- quasi sempre).* (e) *An. classium (ma C dassium, prese cl per d)* (f) *V leontius corr. per abr. leontii An. Leontium (ma C P Leontius)* (g) *V abderahman corr. da V² habdarracmen An. Abderachman* (h) *An. Chagan*

21-9 (p. 168). *Anno ab incarnatione - tetendit*] Id. p. 236, r. 30 - p. 238, r. 36, omesso l'anno del mondo: « divi-

« nae incarnationis anno .DCXCI., anno « vero imperii Apsimari primo, qui se- « ptem &c. », r. 22.

Anno imperii Absimari tertio exercitum mouit Habdalla ^(a) in Romaniam et expugnans Tarantum nihilque proficiens rediit ac edificauit Mopsuestiam et posuit in ea custodes.

Anno imperii Absimari quarto Baanes, cognomento Eptademon, quartam Armeniam Arabibus subdidit. Absimarus ^(b) uero Philip- 5 picum filium Nicefori ^(c) patricii in Cephaloniam ^(d) exulem misit ut imperandi somnio ^(e) uenundatum. Asserebat enim se in somnis ^(f) uidisse quod caput suum obumbraretur ab aquila. Quibus imperator auditis hunc protinus exilio relegauit.

5. Anno imperii Absimari quinto seditionem concitauerunt prin- 10 cipes Armenie contra Saracenos et eos qui erant in Armenia pere- merunt et iterum ad Apsimarum mittunt et Romanos in regionem suam adducunt. Porro Muhammad acie aduersus eos directa multos occidit et Armeniam Saracenis summittit optimatesque Armeniorum coaceruatos in uno loco uiuentes incendit. Per 15 idem uero tempus exercitum mouit Azar in Ciliciam cum decem milibus; cui cum obuius occurrisset Heraclius frater imperatoris, plurimos eorum occidit, residuos uero uinctos imperatori trans- misit.

6. Anno imperii Apsimari sexto Azidus Cunei aciem contra Ci- 20 liciam mouit, expugnansque Sisui castrum ^(g) Heraclius imperatoris frater optinuit et bellum in eum aggressus Arabum duodecim milia necat. Interea Iustinianus cum penes Cersonam ^(h) degeret et se iterum imperaturum contionatus denuntiaret, accole locorum eorundem discrimen ex imperio prouenire metuentes consiliati sunt 25 hunc interficere uel certe imperatori transmittere. Ipse uero cum id sensisset, potuit effugere ⁽ⁱ⁾ et Daras adiens Chazarorum se poposcit caiani ^(k) optutibus presentari. Qui cum rei circumstantiam didicisset, suscepit eum cum honore ingenti et ^(l) tradidit illi in uxorem Theodoram germanam sororem suam. Post modicum 30 uero temporis prece oblata chaiano descendit in Phenagoriam et illic degebat cum Theodora. His auditis Apsimarus mittit ad

(a) Così V² su ras. di abdelas (come ha An.). (b) V apsimarus corr. da V¹ abs-
(c) An. Nicephori (d) La o su ras. An. Cephalleniam (e) imperandi somnio] impe-
randis oīn°, di mano V² n° su ras. di o (f) An. somnio (g) V² dopo castrum agg.
nell'interl. qđ (h) An. Chers- (ma O Cers-) (i) potuit effugere abr. e corr. da V²
fugiens (k) V² cha- su asters. di c An. chaiani (l) Agg. da V² in fin di rigo.

chaianum promittens ei preuere munera multa si Iustinianum sibi dumtaxat uiuum transmitteret, sin autem, saltem^(a) caput eius.

Cedens ergo chaianus huiuscemodi petitioni, custodiam ei 7.
misit, ne quasi a contribulibus suis insidias pateretur, mandans
5 Patzin^(b), qui erat illic in persone sue uice deputatus, et Balgitzin
principi Bosphori, ut, cum nuntiatum foret, eundem trucidarent
Iustinianum. His autem per seruum chaiani^(c) Theodore nun-
tialis et Iustiniano patefactis conuocatos iam dictos Papatzin^(d) et
Balgitzin principes^(e) ad colloquendum secreto corda strangulare
10 curauit. Confestimque Theodoram in Chazariam mittit et ipse
a Phenagoria clam fugiens in Men descendit et inuenta naui pa-
rata ascendit in eam et || nauigans iuxta litora uenit usque^(f) ad c. 241
Symbolum iuxta Cersonem^(g). Ad quam mittens occulte tulit
Barisbacurium et fratrem eius, Saliban quoque ac Stephanum et
15 Moropaulum una cum Theophilo. Qui cum nauigasset cum eis
Cersonis Pharum transiuit. Sicque demum transfretantes Necro-
pela seu hostia^(h) Danapri et Danistri tempestate facta super salute
sua desperati sunt omnes. Miaces⁽ⁱ⁾ uero familiaris homo ipsius
dixit ei: « Ecce morimur, domine; uoue Deo pro salute tua, ut,
20 « si Deus imperium tibi tuum reddiderit, in nullum tuorum ulci-
« scaris inimicorum ». At ille respondens in furore dixit: « Si
« pepercero cuiquam ipsorum, hoc in loco me Deus demergat ». Et sine periculo ab estu illo exiuit et introiuit in Danubium
amnem.

25 Cum autem misisset Stephanum ad Terbellin dominum Uul- 8.
garie, ut sibi auxilium prestaret ad optinendum parentale impe-
rium suum, repromisit ei plurima se dona daturum et filiam eius
in mulierem accepturum ipsique in cunctis obediturum et concur-
surum iureiurando pollicitus. Quo ille cum ingenti honore su-
30 scepto commouet uniuersum sibi suppositum populum, Uulgarum
scilicet, atque proximo anno ad regnantem urbem uenerunt.

Anno imperii Absimari septimo mortuus est Abdilmelic Ara-

(a) *An. non ha saltem* (b) *An. Papatzin* (c) *V chaianu³ corr. per abr. -ni*
(d) *V papatzin abr. il primo pa* (e) *V principe corr. d'a. i. principe** *An. principem*
(f) *uenit usque] V uentusq; da falso udire.* (g) *An. Chers- sempre.* (h) *An. ostia*
(i) *An. Myaces*

bum princeps et tenuit principatum eius Ulid filius Habdaltharem^(a). Eodem quoque anno Iustinianus cum ad regiam ciuitatem uenisset una cum Terbeli^(b) et subiectis Uulgaribus, castrametatus est ad portam Charsii et usque Blachernas. Et per tres dies alloquentes^(c) eos qui erant in urbe conuiciis dehonestabantur^(d) ab 5 illis qui eorum saltem nec uerbum admittebant. At uero Iustinianus cum paucis contribulibus bello excepto per aqueductum^(e) ingressus et tumultum excitans fodiendo urbem optinuit et post paululum tabernacula in palatio Blachernarum tetendit.

9. Igitur anno imperii sui primo, id est quo imperium suum Iu- 10 stinianus recepit, multa dona Terbeli tribuens simul et regalia uasa dimisit eum in pace. Ceterum Apsimarum urbe relicta Apolloniadem fugiens adiit^(f); insecutionem tamen perpressus apprehenditur et ad Iustinianum deducitur. Porro Heraclius a Thrace uinctus adductus est cum omnibus qui eis opitulabantur, quos in 15 muro omnes suspendio interfecit. Cum autem et ad Mediteranea^(g) destinasset, plurimos ex eis inuentos tam actores quam priuatos similiter interemit. Porro Absimarum atque Leontium uinctos catenis per totam urbem pompis fecit dehonestari. Cumque ludi equestres agerentur ipseque in solio resideret, ducti sunt 20 publice tracti et proiecti proni ad pedes eius. Quorum ille colla usque ad solutionem primi brauii calcauit uniuersa pleue clamante: « Super aspidem et basiliscum ascendisti et conculcasti leonem et « draconem ». Et ita hos destinatos in uiuario animantium capitis animaduersione puniuit. Kallinicum^(h) uero patriarcham 25 ablatis oculis apud Romam exilio relegauit et pro eo Cyrum, qui in insula fuerat inclausus Amastridis, tamquam eum qui prenuntiauerat sibi priori⁽ⁱ⁾ restitutionem imperii surrogatum^(k) prouexit.

(a) Abdilmelic - filius tutto su ras. di mano di V² scrivendo due righe nello spazio di uno. V pare avesse scritto abimelech arabum princeps et tenuit principatum uhalid filius eius come ha An. salvo uhalid che in An. è Uhaled V² agg. Habdaltharem che non è in nessun cod. Anastasiano.

(b) V terbeli corr. da V² terbelli, così al r. 11 e a p. 169, r. 23. An. Terbelli (c) Abr. s (d) Abr. la seconda n (e) V pqueductum errore d'audizione.

(f) An. adit (g) Corr. -nea³ da V² (h) An. Call- (ma O Kall-) (i) An. prioris (k) Corr. da V² sub-

10-13 (p. 169). Igitur - ipso] Id. dominio di Giustiniano, del principe p. 239, rr. 5-35, om. coi cinque righe degli Arabi, del vescovo di Costanti- che precedono gli anni del ripristinato nopoli.

Innumerabilem quoque multitudinem tam ex ciuili quam ex 10.
militari catalogo perdidit, multos etiam in saccos missos amara
fecit morte necari; alios autem, cum ad prandium uel cenam ac-
cubitaret, mox surgebat, partim suspensio, partim incisione per-
5 debat. Et hinc magnus timor obtinuerat^(a) omnes. Misit interea
classim^(b) ad deducendam a Chazaria uxorem suam, et multe suis
cum uiris scaphe demerse^(c) sunt. Quo audito chaianus significat
ei dicens: « O insensate, nonne oportebat te in duabus uel tribus
« scaphis accipere mulierem tuam et non tantam occidere multi-
10 « tudine?^(d) An^(e) putas quod et hanc arte^(f) percipias? Ecce
« peperit tibi et filium, mitte ergo et accipe illos ». At ille misso
Theofilacto^(g) cubiculario duxit Theodoram || et filium eius Tibe- c. 242
rium et coronauit eos, et imperauere simul cum ipso.

Anno imperii Iustiniani secundo Uhalid^(h) surripuit⁽ⁱ⁾ eccle- 11.
15 siam catholicam Damasci libore pestifero in Christianos habito sti-
mulatus propter minentem^(k) tanti pulcritudinem^(l) templi et prohi-
buit scribi grece puplicos logothessii codices, sed in Arabicis annotari
sine computo, quoniam impossibile est illorum lingua monadem
uel dualitatem aut trinitatem aut octo et dimidium aut tria scribi,
20 propter quod et usque hodie sunt cum eis notarii Christiani.

Anno uero imperii sui tertio Iustinianus pacem inter Romanos
et Uulgares euerit et equestres militias in Thrace^(m) transire faciens
classibus constructis contra Uulgares et Terbeli properauit. Cum
autem uenisset ad ripam, nauigium quidem ante castrum applicare
25 fecit, equites uero in superioribus campis sine custodia et omni
suspensione castrametari precepit. Populo autem sicut ouibus per
campos ad legendum feno⁽ⁿ⁾ disperso, uiderunt exploratores Uul-
garum uanam Romanorum dispositionem, et coaceruati ut ferē^(o)

(a) An. opt- (ma P obt-) (b) Corr. da V² classem (c) An. dim- così appresso.
(d) V -ne corr. da V² ne³ An. -nem (e) Col segno dell' interrogativo sopra. (f) An.
Marte (ma O arte) (g) An. -phyl- sempre. (h) V uhalid abr. ha (i) Corr. da V²
subr- (k) Corr. emin- da V² An. eminentem (ma O min-) (l) An. pulchri-
(m) Su ras. thrace An. Thracem (n) An. fenum (ma CP -no) (o) Su ras. di mano
di V² re, forse era ferre (come hanno i codd. di An. CP)

14-23 (p. 170). Anno - retinuerunt] gli anni del vescovo di Gerusalemme,
Id. p. 239, r. 35 - p. 241, r. 5, om. e dopo « Christiani », r. 20, gli anni
dopo « secundo », r. 14, la elezione e dalla creazione e dell'incarnazione.

subito irruerunt et uehementer consumpserunt Romaicum ouile, multam predam et equos et arma, exceptis his qui perempti sunt, accipientes. Porro Iustinianus, cum ad castrum fugisset cum his qui euaserant, per tres dies portas clausit ^(a) et obseratas tenuit uidensque Uulgarum perseuerantiam ipse primus equi sui neruos 5 incidens omnes id ipsum facere iussit. Armis autem bellicis supra murum positis noctu in scaphas ascendens latenter enauigauit et cum confusione peruenit ad urbem.

12. Anno imperii Iustiniani quarto exercitum mouit Masalmas aduersus Tyrannum ^(b) propter indignationem exercitus una cum Ma- 10 uima ^(c) per Marinianum occisi, et hanc obsidentes hiemauerunt ibidem. Ad quos mittit imperator duos pretores, Theodorum Carterucan et Theophilactum Salyban ^(d), cum exercitu et agresti populo rusticam operam daturus ad bellandum eos et insequendum. Ipsi uero ad contentionem in alterutrum uenientes et inordinate 15 in eos congressi uertuntur, et multa milia perierunt et captiui ducti sunt multi. At illi sarcina eorum et escis acceptis obsederunt, quousque ciuitatem ceperunt. Defecerat ^(e) enim illis esce, ac per hoc recessuri erant. Porro uiri Tyrannenses ^(f) his uisis desperati acceperunt uerbum indemnitate sue et exierunt ad eos et 20 derelicta est ciuitas deserta usque in presentem diem. Uerum illi non seruantes uerbum hos in heremum exules transmiserunt et multos ex his seruos retinuerunt.

13. Anno uero imperii Iustiniani quinto mouit exercitum Abas contra Romaniam et multis in captiuitatem ductis rediit et cepit 25 edificare Garis in regione Eupoleos.

Anno imperii Iustiniani sexto mouit exercitum Utham aduersus Ciliciam et multa castra uerbo accepit. Proditum autem testeis ^(g) et Camachum cum adiacentibus sibi locis. Interea Iustinianus stolo copioso armato Maurum patricium misit Cersonem una cum 30 Stephano patricio cognomento Asmicto malorum memoria succensus insidiarumque recordatus contra se a Cersonitensibus et

(a) *Corr. da V² clausas* (b) *An. Tyanum* (c) *An. Maiuma* (d) *An. Saliban*
(e) *An. defecerant* (f) *An. Tyanenses* (g) *An. est eis (ma C aest eis P testeis)*

24-29 (p. 174). *Anno - adulter*] Id. anni e dopo «adulter» p. 174, r. 29, p. 241, r. 6 - p. 244, r. 34, om. i soliti la nomina del patriarca Giovanni.

Boosphorianensibus^(a) ac reliquis climatibus effectarum; omnes naues, dromones uidelicet, trieres et scaphas, chimeras ac lintres usque ad chelandia, per collationem ab unoquoque habitantium urbem, senatorum scilicet et hergasteriacorum^(b) et plebeiorum ac
 5 omnis officii, collegit. Quibus missis precepit omnes habitantes in castris illis gladio interficere et neminem uiuificare, tradens eis et Heliam spatarium^(c) qui deberet princeps Cersonis constitui.

Qui Cersonem peruenientes, nemine sibi resistente, castra ce- 14.
 perunt et omnes gladio interfecerunt, exceptis infantibus utpote
 10 paruulis his parcentes et sibi hos in seruitium reseruantes. Tudunum autem principem Chersonis qui ut ex persona chaiani erat et Zoelum^(d) qui ex linea et genere primus ciuium habebat^(e) at- c. 243
 que alios quadraginta illustres seu primores Cersonis una cum familia ipsorum uinctos ad imperatorem miserunt. Alios uero septem
 15 ex primoribus Cersonis in ueribus^(f) ligneis igni applicantes assauerunt. Alios etiam biginti post tergum horum brachiis uinctis ad lora naui alligantes et lapidibus hanc implentes in profundum miserunt. His autem Iustinianus compertis super salute puero-
 20 stulus mense october^(g) motus et in pelago preoccupatus esset in astri ortu quod Taurura dicitur, pene totus demersus est. Sane numerata sunt eorum qui naufragio periire milia septuaginta tria. At uero Iustinianus his agnitis non est tristatus, quin potius gaudio repletus, et huiusmodi adhuc uesanie deditus clamore magno
 25 minitans iterum alium stolum mittit^(h) et arari atque ad pauimentum illidi uniuersos usque ad mingentem ad parietem iussit.

Audierunt hec qui erant ex castris illis et sese munierunt coa- 15.
 ctique contra imperatorem sapere miserunt ad chaianum in Chazariam petentes populum ad custodiam sui. Uerum inter hec
 30 erigitur et Helias spatarius et Bardanes exul qui tunc fuerat a Cephalenia⁽ⁱ⁾ reuocatus eratque cum classi apud Cersonem. Porro imperator his cognitis misit cum paucis dromonibus Georgium

(a) *Abr. la prima o* (b) *An. erg- (ma C herg-)* (c) *Corr. da V² spathar- An. spathar- (ma P spatat-), così al r. 30 e a p. 172, r. 18 &c.* (d) *An. Zohelum*
 (e) *An. habebatur* (f) *An. verubus (ma O veribus)* (g) *An. Octobrio (P Octubrio)*
 (h) *Abr. la t finale.* (i) *Corr. d'a. i. cephalonia An. Cephallenia*

patricium, cognomento Syrum, et generalem logothetam et Iohannem prefectum atque Christoforum turmarchen Thracesiensium cum trecentis armatis, tradens eis Tudunum ac Zeholum^(a) qui deberent Cersoni restitui secundum quod antea fuerant, ad rationem reddendam chaiano per apocrisarium^(b) ducendosque ad se Heliam 5 atque Bardanium. Quibus transmeantibus in Cersonem his Cersonite rationem reddere dedignati sunt. In crastinum uero solos hos ciues ingredi exhortati portas clausuerunt et generalem quidem logothetam una cum prefecto gladio trucidarunt. Tudunum uero cum Zohelo et iam dicto turmacha una cum trecentis militibus 10 Chazaris tradiderunt et ad chaianum mittere curauerunt. Tuduno autem in itinere mortuo, Chazari in susceptionem eius occiderunt turmachem una cum^(c) trecentis militibus. Tunc hi qui Cersonis erant ceterorumque castrorum Iustiniano quidem mala imprecati sunt, Bardanium uero Philippicum qui illic fuerat exilio relegatus 15 etiam ut^(d) imperatorem laudibus extulerunt.

16. His compertis Iustinianus et peramplius insaniens filios quidem Helie spatarii in matris sinu peremit. Hanc autem coegit coniungi proprio coco qui erat genere Indus. Sicque alio nauigio constructo Maurum patricium Besum dirigit, traditis ei ad ciuitatum 20 expugnationem machinis et ariete omnique ad urbis exterminium instrumento, mandans illi muros quidem Cersonis omnemque urbem ad terram prosternere, nullam uero animam ex ipsa uiuificare crebriusque que se^(e) agerentur suggestionibus intimare. Hoc^(f) autem transmeante perque arietem turrem que dicebatur Centina- 25 risia, simul et proximam eius Syagrum uocatam deponente Chazarisque peruenientibus facte sunt indutie belli. Bardanius autem fugiens ad chaianum pergebat. Cum uero inefficax stulus effectus ad imperatorem remeare minus auderet, Iustinianum quidem ex- 30 crati sunt, Bardanium^(g) autem ut imperatorem et ipsi laudibus extulerunt. Preterea petierunt a chaiano ut daret sibi Philippicum. Porro chaiano uerbum ab illis exigente, ne proderetur ab eis et

(a) *Corr. da V² zoelum An. Zohelum (ma P zeholum)* (b) *An. apocrisarium (ma C apocrisarium)* (c) *V om. cum (come P di An.) agg. da V² nell'interl.* (d) *Agg. nell'interl. l' ut* (e) *An. a se (ma P om. a)* (f) *V Hoc corr. Hic* (g) *V Bard-corr. bard-*

deferretur ei per unumquemque uirum numisma unum, illi protinus his datis acceperunt Philippicum imperatorem.

Cum autem classis moraretur ^(a) et suggestio nulla ueniret, 17.
sensit Iustinianus causam, sumptisque secum his qui erant Obsicii ^(b)
5 et parte Thracesensium ^(c) ascendit usque Sinopen ad discenda que
Cersone fuerant gesta. Cumque intueretur ultiores partes uidet
classim ad urbem uela mouentem frendensque ut leo et ipse ad
urbem reuersurus in||petum demonstrauit. Uerum Philippico pre- c. 244
ueniente, ipse ad Damastrym ueniens castrametatus est. At uero
10 Philippicus continuo mittit contra Tyberium quidem Maurum pa-
tricium Iohanne spathario ^(d) cognomento Strutho, Heliam uero
similiter cum incursione militari contra Iustinianum in Damastry, n
iterumque alium contra Barisbacurium qui fuga fuerat usus. Et
Maurus quidem una cum indicto ^(e) Strutho, cum ad Blachernas
15 abiisset, inuenit Tyberium altera tenentem manu columellam sancte
mense Dei genitricis altaris et altera pretiosa ligna et in collo phy-
lacta, extra tribunal autem residentem Anastasiam patris eius ma-
trem, que ^(f) Mauri pedibus prouoluta flagitabat, ne suus occideretur
nepos Tiberius utpote qui nihil gesserit prauum. Cumque illa
20 pedes huius teneret et cum lacrimis supplicaret, ingressus est Stru-
thus intra tribunal, ui arripuit illum et pretiosa quidem ab eo ligna
sublata supra mensam posuit, phylacta uero in collo suo suspendit.
Puero autem foras educto et dispoliato supraque limen expanso,
guttur eius instar ouis secarunt et hunc in templo Sanctorum
25 Anargyrorum, quod Pauline uocatur, sepeliri mandarunt. Com-
prehensus uero preterea et Basbacurius, primus patricius et comes
Obsequii, interemptus est.

Porro Helia una cum eo qui secum erat ^(g) ascendentem ^(h) in 18.
Damastry et ad sermones cum eo qui illic erat exercitu ueniente
30 uerbumque impunitatis populo qui erat cum Iustiniano preuente,
sequestrati sunt uniuersi et discesserunt a Iustiniano solum hunc
deserentes et ad partes Philippici confluentes. Tunc predictus ⁽ⁱ⁾
Helias spatarius furore currens, collo eius apprehenso, pugione quo

(a) *La a su ras. di e* (b) *An. Ops- (ma O obs-)* (c) *An. -sien-* (d) *V² corregge*
et iohanne spatharium *An. cum Iohanne spathario* (e) *An. iamdicto* (f) *V² que³*
abr. 3 (g) *V² eo³ q. ε. era²t* (h) *An. -dente (ma O -dentem)* (i) *D'a. i. su ras. tus*

erat accinctus amputauit caput ipsius et per Romanum spatarium ad Philippicum misit. At uero Philippicus per eundem spatarium hoc ad Occidentales partes usque Romam transmisit. Preterea, priusquam imperaret, erat quidam inclausus in monasterio Kallistrati^(a) preuisor et hereticus, qui ascendenti ad se Philippico dixit: 5
 « Imperium est tibi repositum ». At ille turbatus est. Et ait inclausus: « Si Deus iubet, tu quamobrem contradicis? Hoc autem « dico tibi, quia sexta synodus male facta est. Si ergo imperaueris, « hanc proice, et efficietur imperium tibi forte atque longeuum ». Qui cum iuramento spondit ei se hoc facturum. Cum autem 10
 Leontius Iustiniano successisset, ascendit Philippicus ad inclausum, qui dicit ei: « Ne festines; fiet tibi ». Cumque et Absimarum imperasset, rursus ascendit ad eum. Cui ille iterum ait: « Ne « acceleres, illud enim prestolatur te ».

19. Porro cum Philippicus hoc quibusdam amicis suis fidenter fuisset 15
 confessus, ab eis Absimaro nuntiatum est, qui cesum et tonsum atque ferreis uinculis alligatum hunc in Cephalleniam^(b) exulem misit. Cum autem Iustinianus imperium suscepisset, reuocauit eum et, cum regnaret, fecit pseudosynodum episcoporum iuxta pseudomonachi et inclausi sermonem et abiecit sanctam et uniuersalem sextam syno- 20
 dum. Eodemque anno^(c) uanus oculorum cecitatem incurrit, quique, cum in multa positus securitate in regalibus degeret multitudinemque pecuniarum et splendidissimarum substantiarum illic ex multis retro temporibus ab his qui antea imperauerant ex proscriptionibus et diuersis occasionibus maximeque a predicto Iustiniano collecta- 25
 rum inuenisset, hec frustra et incassum ac sine dolore dispersit. Et in disputationibus quidem suis rationabilis et prudens estimabatur, in actibus autem inhoneste ac indigne uitam consumans improba-
 bilis ubique demonstrabatur. Erat autem hereticus et adulter.

20. Anno ab incarnatione Domini septingentesimo quarto Romanis 30

(a) An. Call- (b) Corr. -lo- da V² An. Cephalleniam (c) V an|qo corr. da V² anno | illę agg. illę su ras. di no

30-7 (p. 176). Anno – apud Thesalonice] Id. p. 244, r. 37 – p. 246, r. 7, om. le notizie sui patriarcato di Costantinopoli e di Gerusalemme dopo

« annis », p. 175, r. 2, e l'anno del mondo: « divinae incarnationis anno « .DCCIII., imperat Romanis Philip-
 « picus &c. ».

imperat Philippicus qui regnauit annis duobus. Arabibus preest Uhalid^(a), qui ducatum nouem tenuit annis. Anno igitur imperii sui Philippicus primo Armenios de terra sua pellens in^(b) Armenia quarta et Melitene habitare coegit. Porro non preualuit seuius
 5 moueri contra sanctam et u||niuersalem sextam synodum subuertere c. 245
 studens diuina que ab eo^(c) roborata sunt dogmata. Repperit autem sui sensus Iohannem, quem episcopum Constantinopoleos fecit, deposito Cyro presule huius quem et exilio relegauit in monasterio Choras, Nicolaumque a diacono caucum effectum, qui, cum
 10 medicinali esset disciplina sophista, tunc questor erat, Agelpidium^(d) diaconum magne ecelesie atque Antiochum cartophilacem^(e) et alios morum corundem, qui etiam scripto anathematizauere sanctam sextam synodum. Interea Uulgares per Philea clam in angustum incidentes et magna cede facta usque ad urbem discurrentes
 15 et multos transuehentes nuptiisque opulentis et dapsilibus prandiis cum uario argento ceteroque apparatu repertis usque ad Auream portam discurrentes totaque Thrace prede^(f) euacuata illesi cum innumeris pecoribus ad propria sunt reuersi. Similiter et Arabes Misthiam ceperut et alia castra multa preda familiarum plurimarum
 20 et pecorum innumerabilium facta.

Anno imperii Philippici secundo mouit exercitum Habas contra 21.
 Romaniam et accepit Anthiociam^(g) Pisidie cum multa preda et reuersus est. Factus autem est et terremotus in Syria.

Biennio uero imperii Philippici in his transeunte circoque natalicio^(h), cum Prasini uicissent, uisum est imperatori sabbato Pentecostes equitem cum susceptionem⁽ⁱ⁾ ac organis ingredi et lauari in puplico balneo Zeuxippi et cum ciuibus prosapie antique prandere. Cum autem meridie quiesceret repente per Auream portam introiuit Rufus primus stratorum Obsequii cognomento Buramphi^(k),
 30 et Theodori patricii^(l) Myacii, cum taxatis quos habebat in Thrace thematis sui, et festinans in palatium inuenit Philippicum meridie

(a) *Abr. e corr. da V² ulid, così a p. 176, r. 14.* (b) *V² et in* (c) *An. ea (ma O eo)* (d) *An. ac Helpidium (ma O Agelpidium)* (e) *An. chartophyl-* (f) *An. praeda (ma O prede)* (g) *An. Antiochiam* (h) *An. natalicio consummato* (i) *An. -ne (ma O -nem)* (k) *Così anche An., ma Teof. p. 383, rr. 9-10: 'Ροῦφος, ὁ πρωτοστράτωρ τοῦ 'Οψικίου, ὑπὸ βουλὴν Γεωργίου, πατρικίου καὶ κόμιστος τοῦ 'Οψικίου, τὸ ἐπικλῆν Βουράφου* (l) *Corr. da V² theodorus patricius*

quiescentem et comprehensum eum duxit sursum in oratorium Prasinorum et illic eius oculos eruit nullo sciente. In crastinum autem, id est Pentecoste^(a), coaceruato in magna ecclesia populo, coronatus est Artemius primus a secretis, mutato nomine Anastasius. Sabato uero post Pentecosten oculis priuatus est Theodorus Myaces et secundo sabbato id ipsum pertulit Georgius Buramphus, et in exilium missi sunt apud Thesalonicen.

22. Anno ab incarnatione Domini septingentesimo sexto Artemius Romanis imperat. Masalmas igitur incursiones aduersus Romaniam mouit et dispoliata Galatia rediit cum preda et spoliis multis. 10 Ast Artemius magistratibus in equestribus militiis idoneis et rationabilibus in rebus ciuilibus ordinatis, iam requiem degebat adeptus. Cumque Arabes contra Romaniam terra marique armarentur, misit imperator principes in Syriam ad Uhalid quasi pro his que ad pacem pertinent locuturos, Danihelem uidelicet inter^(b) alios Sino- 15 piten patricium et prefectum urbis, mandans ei^(c) diligenter inuestigare de motu eorum et uirtute contra Romaniam construenda. Qui cum abiisset et remeasset, nuntiauit^(d) imperatori magnum contra regiam urbem per terram ac mare instrumentum eorum. Tum ille precepit quo unusquisque sumptus usque ad triennii 20 tempus sollicite prepararet. « Qui autem hoc non possederit ab « urbe », inquit, « discedat ». Constituit autem prepositos construentium naues et cepit edificare dromones et dieres igniferas et maximas trieres, et maritimos quidem renouauit muros, similiter autem et terrenos, sistens arcobolistas^(e) et mangana in turribus et 25 argumentosas alias machinas et secundum quod possibile sibi erat urbem muniuit frugesque plurimas in regalibus horreis posuit atque munitas sibimet^(f) reseruauit.

23. Anno imperii Artemii, qui et Anastasii, secundo mortuus est

(a) *Corr. da V² pentecostes* (b) *Corr. da V² ei inter* (c) *Corr. da V² eis*
 (d) *V² abiissent et remeassent, nuntiauerunt* (e) *Corr. d'a. i. arcobalistas* (f) *V²*
An. sibimet

8-29 (p. 178). *Anno - fecit*] Id. p. 246, r. 8 - p. 248, r. 15, dopo gli anni dalla creazione: « divinae incar-
 « nationis anno .DCCVI., anno vero im-

« perii Artemii primo incursiones Ma-
 « salmas aduersus &c. », omesso dopo
 « annis », p. 177, r. 2, la notizia crono-
 logica sul patriarcato di Costantinopoli.

Ulid ^(a) Arabum dux et Zuleimin filius Habdilmelic in principatu succedit ^(b) qui tribus prefuit annis.

Eodem quoque anno translatus est a Kizico ^(c) urbe metropoli Constantinopolim, in quo et commonitorium translationis, quod
 5 subinfertur, pronuntiatum est continens ita: « Electione et appro-
 « balltione religiosissimorum presbyterorum ^(d) et diaconorum et c. 246
 « totius uenerabilis cleri sacrique senatus et amici Christi populi
 « Deo conseruande huius regie urbis, diuina gratia, que semper
 « infirma curat et ea que sunt ^(e) adimplet, transtulit Germanum
 10 « sanctissimum presulem Cizicenensium ^(f) metropoleos in episcopum
 « huius Deo conseruande ac imperatorie ciuitatis. Facta est autem
 « presens translatio in presentia Michahelis sanctissimi presbyteri ^(g)
 « et apocrisarii ^(h) apostolice Sedis et reliquorum sacerdotum ac
 « presulum sub Artemio imperatore ».

15 Porro cum Artemius didicisset quod classis Saracenorum ab 24.
 Alexandria in Phenicem properasset ad incidendum lignamen cy-
 pressinum, electis ex proprio stolo uelocibus scaphis misit taxatos
 ex themate Obsicio ⁽ⁱ⁾ et apud Hrodum ^(k) omnes colligi iussit pre-
 posuitque pretorem eis ^(l) et caput Iohannem magne ministrum
 20 ecclesie, qui dicebatur papa Iohannacis quique generalis erat tunc
 logotheta. Is ergo cum Hrodum adiisset et nauigia conuenisset ^(m),
 alloquebatur principes super munitione ⁽ⁿ⁾ ac itinere ipsorum in
 Phenicen ^(o) ad incidendum ^(p) lignamen et preparationem que inue-
 niretur Agarenorum. Cumque omnes alacriter obaudissent, hi
 25 qui erant Opsicii hoc nullatenus admiserunt et imperatorem qui-
 dem detestati sunt, diaconum uero Iohannem frameis peremerunt.
 Hinc ergo stoli diuisi ad sua nauigauerunt loca, illi uero nequam
 operadores contra regiam ascenderunt urbem. Cum autem Adra-
 mizium ^(q) adissent ^(r) essentque sine capite, inuenerunt illic homi-

(a) V² *su ras.*, *di hehalid?* An. Uhalid (CP Hehalid) (b) Ulid - succedit V² *tutto su ras. per aggiungere* filius habdilmelic *fatti tre righe di due.* An. Uhalid, Arabum dux, et Suliman in p. s. *come, salvo il primo nome, aveva forse V* (c) An. Cyz- (*ma CP Kyz-*) (d) V pbroru³ (e) *Così anche An.; l'edit. congettura* quae manca sunt Teof. τὰ λείποντα (f) An. Cyz- (g) V pbris *abr. s* (h) An. -siar- (i) An. Opsi- (*ma O Obsi-*), *così a p. 178, rr. 8 e 16.* (k) V² An. Rhod- (*ma O Hrod-*), *così al r. 21.* (l) V eius V¹ eis (m) An. -ssent (n) An. *motione* (CP *monitione*) (o) An. *Phoenicem* (p) An. *incendendum* (*ma O incidendum*) (q) An. *Adramytium* (*ma C Hadramizium P Adramitium*) (r) An. *adiissent* (*ma P adissent*)

nem indigenam, Theodosium nomine, qui publicorum^(a) erat tributorum exceptor inertis^(b) ac idiota, et hortati sunt eum imperare. At ille fuga usus in monte latebat. Quem inuentum ut imperatorem laudibus extulerunt ui cogentes eum.

25. Quibus Artemius cognitis prefecit urbi^(c) domesticos homines 5
 suos principes una cum stolo quem ipse construxerat et armatis eis
 ipse Niceam ingressus abiit^(d) in urbem ibidemque se munit. Re-
 belles autem ascendentes et commoto toto themate Obsicii et Go-
 thogrecis comprehensisque multis pusillis et magnis negotiatoriis
 scaphis per terram perque mare Chrusopolim^(e) currunt. Cum 10
 autem urbis classis in portu Sancti Mame stationem fixisset, sin-
 gulis quibusque diebus per sex menses inuicem expugnarunt.
 Cum uero urbis stulus ad Neorii urbis portum profectus stetisset,
 transiens Theodosius Thracenses optinuit partes. Proditione uero
 facta per portam singularis muri Blachernarum urbem cepit. Ast 15
 iniqui Obsicii populi una cum Gothogrecis noctu per domos ci-
 uium discurrentes maximum nulli parcentes excidium operati sunt.
 Principes autem qui in ea erant Artemii una cum Germano sanctis-
 simo patriarcha Constantinopolitano comprehensos duxerunt in
 casam Artemii et eorum qui cum ipso erant. Porro Artemius 20
 his uisis desperatione sui fessus semetipsum tradidit uerboque im-
 punitatis^(f) expetito monastico indutus est habitu. Quem Theo-
 dosius illesum reseruans apud Thesalonicam^(g) exilio relegauit.
 Porro Philippicus imperauit annis quidem duobus et mensibus
 nouem, Artemius uero anno uno et mensibus tribus. Leo preterea, 25
 cum esset pretor Orientalium, quoniam auxiliabatur Artemio, non
 est subditus Theodosio. Habebat autem conspirantem sibi et con-
 currentem Artabas dum Armenium pretorem Armeniacorum, cui et
 spopondit filiam se suam in uxorem fore daturum; quod et fecit.
26. Anno ab incarnatione Domini septingentesimo octauo^(h) Theo- 30

(a) *An. publ-* (b) *An. iners (ma O inertis)* (c) *V prefeciturbi, substituita da V¹ alla t cassinese la t romana per staccare le parole.* (d) *An. abit* (e) *An. Chrys- (ma P Chrus-)* (f) *V imputatis corr. d'a. i. impunitatis* (g) *An. Thess-* (h) *V octouo*

30-26 (p. 182). *Anno - traditi*] Id. anni del mondo prima e quelli del vesco-
 p. 248, r. 16 - p. 251, r. 27, «divinae in- vo di Costantinopoli dopo, agg. «Roma-
 «carnationis anno .DCCVIII.», om. gli «nis» dopo «Theodosius», p. 179, r. 1.

dosius Romanis imperat anno uno. Cuius tempore Masalmas ad-
uersus Constantinopolim aciem dirigit et premisit Subheliman ^(a)
cum exercitu per siccam, Humarum ^(b) uero per mare. Porro
ipse post eos cum multo apparatu hostili uenit. Subeliman ^(c)
5 autem et Bacharum Amorium peruenientes scribunt ad Leonem
pretorem Orientalium ita: « Nouimus quia imperium Romanorum
« te decet; ueni ergo ad nos et loquamur que ad pacem sunt ».
Intuens enim Subeliman Amorium exercitum non habere et ini-
micitia ^(d) penes magistratum iacere ob auxilium quod Arte||mio ^{c. 247}
10 conferebat, obsedit illud uolens illic et Masalman expectare. Mox
autem appropinquauit ciuitati, ceperunt Saraceni laudibus diffamare
pretorem, Leonem imperatorem rogantes et hos qui intus erant id
ipsum efficere. Uidentes autem et hi ^(e) qui erant Amorii quod
Saraceni hunc amore laudarent, laudauerunt et ipsi. Cognoscen-
15 tes ^(f) uero pretor quod taxatis ac principibus non existentibus pe-
titurum foret Amorium, significat Subeliman ^(g): « Si uis », in-
quiens, « ut ueniam ad te et que pacis sunt loquamur, cur obsides
« ciuitatem? » At ille: « Ueni et recedo ». Et accepto pretor ab
eo uerbo cum trecentis equitibus uenit ad illum. Uidentes au-
20 tem eum Agareni uestiti loricis suis uenerunt ei obuiam, qui ma-
nebat dimidio procul a castris eorum miliario.

Per tres sane dies eo procedente ad ipsum, que ad pacem ^{27.}
sunt loquebantur et ut a ciuitate recederent. At illi asserebant:
« Sponde pacem et recedimus ». Comperto uero pretor quod
25 uellent eum retinere, uocauit multos ex illustribus Saracenis ad
cenam. Et descendentes ^(h) eis misit Suleheman ⁽ⁱ⁾ tria milia
loricatorum ad circumdandum eum ne fugeret et seruandum. Quo
custodia cognito nuntiauit ei quia: « Multitudine ^(k) equestrium Sa-
« racenorum in circuitu nostri stat ». Ueniens autem unus ^(l) ex
30 eis eques, nomine Zuber ^(m), in presentia stetit dicens: « Seruus

(a) V Subheliman, *abr. e corr. da V² zuleimen* An. Suheliman (*ma P Subheliman*)

(b) *Corr. da V² haumarum* (c) *Corr. da V² Zuleimen* An. Suheliman (*P Subheli-*
man), *così al r. 8.* (d) An. in inimicitia (*ma emend. con Teof. èν ἐχθρότητι, tutti i*

codd. om. in) (e) An. ii (*CP hii*) (f) *Abr. la s finale.* An. cognoscens (g) *Corr.*

da V² zuleimen An. Suheliman (*ma P Subeliman*) (h) An. vescentibus (i) *Corr. da*

V² zuleiman, così a p. 180, r. 8 &c. (k) An. multitudo (*ma O multitudine*) (l) V

unu³ corr. d'a. i. unu³ (m) *Corr. da V² zubeir*

« fugit furatus pecuniam multam; et propter illum equis insedi-
 « mus ». Porro ipsorum agnita pretor deceptione dixit ad eos :
 « Ne turbemini, nam, quocumque perrexerit in castris nostris, rep-
 « periemus eum ». Tristatus autem potuit occulte per hominem
 suum innotescere his qui Amorii erant dicens : « Timete Deum, 5
 « ne uosmetipsos prodatis. Ecce enim et Masalman appropin-
 « quat ». Et exiit ^(a) etiam episcopus ad eum et eadem ipsa dicit
 ei. Cum uero Suleheman didicisset quod exisset ad eum episco-
 pus, mittit ^(b) ad pretorem : « Da nobis », dicentes, « episcopum ».

28. Qui mestus factus abscondit eum cuidam hominum suorum 10
 precipiens : « Nobis », inquit, « colloquentibus ^(c) indue aliis eum
 « stolis et quasi propter ligna uel aquam missum sine ut uadat in
 « montes ». Insistentibus autem pro episcopo Saracenis dicit pre-
 tor : « Non est hic, uerumtamen pergite ad ameran et uenio et
 « ipse et de cunctis loquemur ». Ipsi autem cogitantes quod 15
 cum introiret ad ameran in medio ipsorum retinent eum, hunc
 dimiserunt. At ille, cum equo insedisset, profecturus cum du-
 centis hominibus quasi uenaturus dedit in partem sinistram. Sa-
 raceni ergo qui erant cum eo dicunt illi : « Quo uadis ? » « In
 « pratis uolo manere ». At illi dixerunt : « Consilium tuum non 20
 « est bonum et non uenimus tecum ». Tunc dicit pretor suis :
 « Uerbo nobis dato tenere nos uoluerunt et propter nos Christianos
 « perdere. Uerum ex hominibus nostris uel animantibus que
 « remanserunt nullum retinent ». Et cum isset milibus decem,
 mansit. Postera uero die mittit stratorum suorum domesticum et 25
 significat eis : « Quia uerbum mihi dedistis et dolo me retinere
 « uoluistis, idcirco recessi ». At uero Masalmas clusuras transie-
 rat, Suleheman autem hoc ignorabat. Porro tumultuati sunt amerei
 et populus contra Suleheman perhibentes ut ^(d) : « Quid obsidemus
 « muros et incursiones non facimus ? » Repositisque tabernaculis 30
 discesserunt. Pretor autem Niceam turmarcham cum octingentis
 militibus in Amorium introduxit, emissis ex eo multis mulieribus
 et infantibus, et proficiscitur ipse in Pisidiam.

29. Cum autem Masalmas uenisset in Cappadociam, desperati super

(a) *An. exit* (b) *An. mittunt (emend. con Teof. πέμπουσιν, ma O mittit)*

(c) *V^I su ras. nobis - collo; aveva lasciato o nobis o inquit* (d) *Su ras. ut, di et?*

se Cappadoces exierunt ad eum, ut se reciperent^(a) flagitantes. Audita uero Masalmas inimicitia quam habebat Theodosius in pretorem, uolens hunc decipere et pacisci cum eo ac per ipsum Romaniam sibi subicere dicit eis: « Non estis pretoris? » Qui
 5 dixerunt: « Etiam ». « Facitis quicquid facit? » At illi: « Etiam ». Tunc dicit eis: « Ite ad castra uestra et quemquam timere nolite ». Iussitque populo suo ne predarentur in cunctis pretoris prouinciis. His pretor compertis et intellegens quod Suleheman nuntiaret Masalme quod se dimiserit et discesserit, misit litteras ad Masalman
 10 dicens: « Ad te uolebam uenire, sed Suleheman, cum issem ad eum, « tenere me uoluit, et idcirco metuo uenire ad te ». Dicit ergo Masalmas homini pretoris: « Noui quod illudat mihi pretor, ne « penitus depreder prouincias eius ». Dicit ei homo pretoris: « Non
 15 « est ita, sed in ueritate scribit tibi ». Tunc interrogat: « Quo-
 « modo est Amorium erga illum? »^(b) Ait: « Bene et in subie-
 « ctione eius ». Iratus autem iniuriis efficit^(c) eum dicens: « Cur
 « mentiris? » At ille: « Ita est ut dixi. Et taxatos misit una cum
 « turmarcha in ipsum et eduxit abundantiores familias ». Tribu-
 20 expulit eum. Consilium quippe habebat estate capere illud et expectandi classim et sic in Asiam descendendi atque hiemandi.

Ergo iterum quesito pretoris homine sciscitatur ab eo. Ille uero
 iureiurando dixit ad eum: « Omnia que aio tibi uera sunt. Sed
 « et mille in id taxati cum turmarcha ingressi sunt cunctamque sub-
 25 « stantiam ibidem habitantium et inopes familias eduxit illinc ». His auditis scribit pretori: « Ueni ad me », inquit, « et tecum
 « paciscor et uniuersa ut uis patrabo ». Contemplatus igitur pretor quod Massaleo propinquasset et quod in aliis quinque diebus prouincias suas transiturus esset, missis ad eum duobus consulibus
 30 significat ei dicens: « Litteras tuas accepi et uoluntatem tuam
 « suscepi et en ad te uenio. Sed, ut nosti, pretor sum, et pecu-
 « nie et argentum et populus me secuturus est, ac per hoc per-
 « mitte mihi super unoquoque ipsorum uerbum. Et siquidem,
 « quemammodum requiro ex uobis, causa mea fuerit facta, bene

(a) An. -ret (*ma O -rent*) (b) V illud (*così anche P di An.*). V¹ illum (c) An. affecit

«et optime; sin autem, indemnus saltem et tribulatione profici-
«ciscar excepta ».

31. Consulibus ergo peruenientibus ad eos in Theodosianis, dicit illis Masalmas: « Sciebam quod illuderet mihi pretor uester ». At illi: « Absit », inquiunt. Tunc facto quod quesierant uerbo dimisit eos. Donec itaque consules cum subscripto uerbo ad pretorem fuissent reuersi, Masalmas copiosa^(a) multitudines habens et usquam stare non ualens Acroenum^(b) adit. Preterea cum uidisset pretor quod suas transisset ille prouincias, Nicomediam uadit et Theodosii filium consecutus capit hunc cum omni apparatu^(c) regio et uiris primis palatii. At uero Masalmas descendens in Asiam hiemauit illic et Humarus^(d) in Cilicia. Ast pretor assumpto filio imperatoris et inito consilio cum his qui secum erant uenit Chrysopolim.
32. Porro Theodosius compertis que gesta sunt, consilio a Germano patriarcha et senatu percepto, per eundem patriarcham accepit a Leone indemnitas uerbum et ecclesie sine perturbatione seruande; et sic ei committunt imperium. Porro Theodosius una cum filio suo clerici facti residuum uite sue tempus transegerunt in pace. Ueniens interea Masalmas^(e) Pergamum hanc obsedit et indulgentia Dei per diabolicam operationem accepit. Ex magisterio quippe magi cuiusdam adductam uiri ciuitatis illius mulierem incinctam iamque^(f) parituram inciderunt et assumpto paruulo in caccabo hunc coxerunt atque in huiuscemodi Deo detestabile sacrificium omnes qui uellare uolebant dextere manus sue manicas intingebant^(g) et idcirco inimicis sunt traditi.

(EXPLICIT LIBER .XXII.

(a) *An. copiosas (ma C copiosa)* (b) *An. Acrohenum* (c) *V om̄apparatu corr. da V¹ om̄apparatu e da V² om̄. pparatu* (d) *Corr. da V² haumar* (e) *V malsamas (così anche C di An.) corr. d'a. i. masalmas* (f) *An. iam iamque* (g) *An. intingebant (ma P intingebant)*

INCIPIT LIBER .XXIII.)

Anno ab incarnatione Domini septingentesimo nono Leo Ro- 1.
manorum prouehitur imperator, qui biginti quattuor imperauit
annis. Suleheman uero dux Arabum noscitur, quibus tribus pre-
5 fuit annis. Hoc itaque anno Leo imperare cepit ex Germani-
censibus diriuatus, genere Syrus, qui a Iustiniano imperatore, cum
prius regnaret, transfertur in Mesembriam Thrace. Porro poste-
riores ^(a) imperii sui tempore cum ueniret una cum Uulgaribus,
obuius ei cum muneribus fuit ouium quingentorum ^(b). Placatus
10 autem Iustinianus spatharium protinus illum fecit || et habuit hunc c. 249
sicuti germanum amicum. Preterea inuidia ducti quidam detraxe-
runt ei tamquam imperium appetenti. Cum uero super hoc
questio fieret, uelut insimulatores confusi sunt. Sane huiuscemodi
sermo ex tunc dici cepit a multis. Iustinianus ergo, licet mani-
15 feste ledere hunc noluerit, tedium quidem sibi contra eum inicitur,
et mittit eum in Alaniam cum pecuniis ad commouendos Alanos
aduersus Abasgiam, Saracenis retinentibus tam Abasgiam quam
Lazicen et Hiberiam. At ille cum pergeret in Lazicam pecunias
quidem reposuit apud Phasidem perpaucisque ^(c) assumptis indigenis
20 adiit Apsiliam ^(d). Et cum transisset Caucasios montes, uenit in
Alaniam. Iustinianus uero uolens eum perdere, misit et tulit pe-
cunias ex Phaside. Alani autem spatarium ^(e) cum omni honore
suscipientes atque uerba ipsius audientes introierunt et predati sunt
Abasgiam.

(a) *An.* posterioris (b) *An.* -tarum (*ma* O -torum) (c) *V* perpaucis que *V*² per-
paucisq; (d) *Corr.* ^dapsiliam (e) *V*² *An.* spatharium (*ma* P spatarium)

2-31 (p. 189). *Anno - nostra*] ANAST. « incarnationis anno .DCCVIII., Leo im-
p. 251, r. 28 - p. 257, r. 14, dopo gli « perator Romanorum prouehitur, qui
anni dalla creazione omessi: « divinae « viginti &c. ».

2. At uero dominus Abasgorum intimat Alanis dicens: « Ut inue-
 « nio, alium talem mentionarium Iustinianus non habuit, quem
 « mittere debuisset et commouere uos contra nos, uicinos uestros,
 « nisi hominem istum. Fefellit enim uos et circa repromissio-
 « nem quoque pecuniarum; mittens enim Iustinianus has abstulit. 5
 « Sed date nobis eum et preuemus uobis numismatum^(a) tria milia,
 « et prisca karitas^(b) nostra non soluatur ». Uerum Alani dixe-
 runt: « Nos non propter pecunias obediuius ei, sed propter impe-
 « ratoris dilectionem ». Iterumque Abasgi mittunt ad eos dicentes:
 « Date nobis eum et tribuimus numismatum sex milia ». Porro 10
 Alani uolentes discere regionem Abasgorum repromiserunt se acci-
 pere illa numismatum sex milia et dare spatharium. Alani uero
 confessi sunt spathario cuncta et dicunt ei: « Quemammodum^(c)
 « uides, uia que in Romaniam ducit clausa est et quomodo trans-
 « eas non habes^(d). Sed potius callide agamus et polliceamur 15
 « eis quod tradamus te, et mittimus homines nostros cum eis et
 « discimus clusuras eorum et irruimus et exterminabimus regiones^(e)
 « ipsorum ».
3. Apocrisarii uero Alanorum abeuntes in Abasgiam^(f) et repromit-
 tentes spatharium prodere, plurima xenia perceperunt ab eis et plures 20
 missos denuo mittunt simul etiam cum quantitate auri ad reci-
 piendum spatharium. Alani uero spathario aiunt: « Homines
 « isti, quemammodum et prediximus, ad te recipiendum uenerunt,
 « et Abasgia te prestolatur; et quoniam proximi sumus eis, nego-
 « tiatores euntes ad illos non deficiunt. Ergo, ne prodatis^(g) con- 25
 « silium nostrum, trademus te manifeste et cum nos moti reces-
 « serimus, mittimus occulte post tergum et illos quidem occidemus,
 « te autem occultabimus donec coaceruetur populus noster et con-
 « corditer ingrediamur in terram ipsorum ». Quod et factum est.
 Comprehenso denique missi Abasgorum spathario cum hominibus 30
 eius uincientes^(h) eum abibant. Dein retro uenientes Alani cum
 Hiotaxi domino suo occidunt Abasgos, spatharium occultantes. Et

(a) *An. nom- così ai rr. 10, 12.* (b) *An. caritas (ma O karitas)* (c) *An. quem-
 adm- così al r. 23.* (d) *V habens abr. n* (e) *An. regionem* (f) *V basgiam corr.*
**basgiam* (g) *Corr. prodas da V² (ma tutti i codd. di An. hanno prodatis; propone*
prodatur l'edit. con Teof. ἵνα μὴ διαβλησῇ) (h) *V vincentes corr. d'a. i. vincientes*

electis militibus motus est in Abasgiam et insperate clusuras ingressus multam in Abasgos predam et exterminium operatus est.

Quibus auditis Iustinianus et comperto quod etiam sine pecuniis 4.
precepta sua sint acta, mittit litteras ad Abasgos quia: « Si saluum », 5
inquiens, « spatharium nostrum custodieritis et per uos illesum
« transire permiseritis, omnes excessus uestros uobis ignoscimus ». At illi cum gaudio his receptis miserunt denuo in Alaniam perhibentes: « Dabimus uobis obsides filios nostros, et date nobis spatharium ut mittamus eum ad Iustinianum ». Uerum spatharius 10
hoc ammittere^(a) noluit, asserens: « Ualet mihi Deus aperire ostium
« exeundi; nam per Abasgiam non exeo ». Post aliquot^(b) uero
tempus cum exercitus Romanorum et Armeniorum ingressi essent
in Lazicam et Archeopolim expugnaret^(c), Saracenorum audito
aduentu recesserunt. Separati uero ex eis usque ad ducentos
15 ascenderunt in partes Apsilie atque Caucasiarum montium depredantes. Saracenis sane ad Lazicam uenientibus, fuga lapsus Romanorum Armeniorumque || populus Phasin remeans adiit. Du-^{c. 250}
centi uero illi remanentes in Caucasiis steterunt montibus latrocinantes et sui desperationem patientes.

20 Quo comperto Alani arbitrati sunt multitudinem Romanorum 5.
in Caucasiis montibus esse gaudentesque aiunt spathario: « Romani
« appropinquant; perge ad eos ». Assumptis ergo spatharius Alanis
quingenta transiit cum clycopedibus^(d) maio mense Caucasios
montes et inuenit eos. Unde multum gaudis sciscitabatur ubi-
25 nam esset populus. Qui dixerunt: « Saracenis irruentibus in Ro-
« maniam reuersi sunt. Nos autem non ualentes in Romaniam
« ire ad Alaniam uenimus ». Et dixit ad eos: « Quid faciemus
« modo? » Qui dixerunt: « Per regionem istam impossibile est
« transire nos ». At uero spatharius ait: « Non est possibile per
30 « aliam exire ». Castrum ergo erat illic cognominatum^(e) Sidi-
rum^(f), in quo loci seruator habebatur quidam Pharasmanius nomine
sub ditione Saracenorum consistens et pacem cum Armeniis ha-
bens^(g). Mittens itaque spatharius significat ei dicens: « Quam-

(a) An. adm-

(b) An. aliquod

(c) An. -rent (ma O -ret)

(d) An. cycl-

(e) An. cognominatum (ma O -turum)

(f) V nell'interl. id ferreum (che in P di An. è nel testo).

(g) V habent (come da correzione C e P di An.) corr. d'a. i. habens

« diu ^(a) pacem cum Armeniis habes, paciscere et mecum et esto
 « sub regno meo et da nobis auxilium descendendi ad mare et
 « transeundi ad Trapezuntensium ^(b) loca ». Eo uero patrare hoc
 non proponente, mittit spatharius ex hominibus suis et Armenios
 precipiens eis, ut faceret ^(c) occultationem: « Et cum exierint », inquit, 5
 « e castro ad laborem, capite ex eis quotquot potueritis portasque
 « tenete ab his qui foris sunt, donec et nos perueniamus ». Quibus
 abeuntibus et facientibus occultationem, cum populus esset ad lauor-
 em egressus, subito irruentes et portam tenuerunt et multos
 ceperunt. 10

6. Cum autem Pharasmanius in castro cum paucis mansisset,
 peruenit etiam et spatarius ^(d) et prelocutus cum Pharasmanio, ut
 aperiret cum pace, noluit, sed coaceruauit bellum. Uerum cum
 castrum munitum esset, capere id minime potuerunt. Marinus
 uero primus Absilensium ^(e), cum didicisset quod castrum expu- 15
 gnaretur, timore detentus est existimans multum esse cum spa-
 tario populum et sumptis secum trecentis abiit ad spatarium dicens:
 « Ego te saluum duco usque ad maritima ». At uero Pharsma-
 nus ^(f) uisa necessitate ad spatarium dixit: « Sume filium meum
 « obsidem, et profiteor imperio deseruire ». Qui recepto nato 20
 eius dicit ei: « Qualem seruum te ipsum perhibes quia inclusus
 « cum sis loqueris nobis? Impossibile nobis est discedere donec
 « castrum capiamus ». Tunc dicit Pharasmanes: « Da mihi uer-
 « bum ». At uero spatharius dedit ei uerbum nihil ei nocendi.
 Sed cum triginta ^(g), qui una secum ingrediebantur, dicens: « Mox ^(h) 25
 « ingressi fuerimus, tenete portas et introeant omnes ». Et hoc
 facto rediit missurus ignem in castrum. Cum autem factum
 fuisset incendium uastum, exiere familie, quicquid poterant gestare
 rapientes ex bonis suis. Et transactis aliis triginta diebus destruxit
 muros usque ad terram et motus descendit in Dapsiliam cum Ma- 30

(a) V quamdiu inquiens *abr.* inquiens (*ma An. oltre a* dicens *ha anche* inquiens)

(b) V trapezunte³ *abr.* ³ e *agg.* dallo stesso *aman.* ensium (c) *An.* facerent (*ma O* fa-
 ceret) (d) *Corr.* d'a. i. spathar- (*An.* spathar- *sempre*), così spesse altre volte. (e) *An.*

Aps- (*ma O Abs-*) (f) *Corr.* -nius con una i d'a. i. sospesa alla n (*An.* -nius) (g) *Qui*
il testo ha una lacuna che è anche in An., occasionata dal ripetersi della parola triginta,
cf. Teof. ἀλλὰ μετὰ τριάκοντα ὀνομάτων μόνον εἰσελθεῖν ἐν τῷ κάστρῳ. τούτου δὲ
τὸν λόγον μὴ φυλάξαντος, παρήγγειλε τοῖς συνεισερχομένοις αὐτῷ τριάκοντα, ὅτι κ. τ. λ.

(i) V *mox corr.* *mox:*^{ut}

rino, primo eorum, susceptus ab Dabsiliensibus^(a) cum ingenti honore. Indequ abiens ad maritima remeavit et uenit ad Iustinianum.

- Preterea Iustiniano interempto et Philippico uisu oculorum 7.
 5 orbato imperat Artemius, qui prouexit eum pretorem Orientalium. Cum uero Theodosius imperasset et pulsus Artemius extitisset Romanorumque respublica esset confusa tam ex barbarorum incursu quam ex Iustiniani homicidiis et Philippici scelestis actibus, hic Leo simulabatur et pro Artemio expugnabat, Theodosio aduersatus,
 10 quin, ut uerum dicatur, ad se ipsum imperium transferre decertans; quod et fecit. Habebat autem concordantem et concurrentem sibi Artabas dum, Armeniacorum pretorem, quem et generum sibi, postquam regnavit, Anne filie sue coniunctum effecit promouens illum et constituens curopalaten. Interea Masalmas cum in
 15 Asia hiemasset, prestolabatur Leonis promissa; cumque nil a Leone recepisset et comperto quod illusus esset ab ipso, adiens Abidum^(b) rursus transuexit populum copiosum||in Thrace^(c) et contra regiam c. 251 urbem commotus est scribens et ad Suleheman^(d) protosymbolum quo ueniret una cum preparatis classibus.
 20 Porro nono decimo kalendarum septembriarum obsidere cepit 8. urbem Masalmas depopulatus et Thracoa^(e) quoque castella. Circumualato uero terreno numero^(f) foderunt in circuitu foueam prolixam et magnam et super eam sicci lapidis maceriam posuerunt. Kalendis autem septembribus prime indictionis ascendit
 25 impugnator Christi Suleheman cum stolo et amereis suis, habens mire magnitudinis naues et scaphas sumptus uehentes et dromones numero mille octingentos et fixit stationem a Magnaura usque ad Cyclouium^(g). Post duos sane dies austro flante inde profecti nauigio uenerunt ad urbem, et quidam eorum ea^(h) loca que dicuntur
 30 Eutropii et Anthemii transmearunt, quidam autem ad partes Thrace a castello Galati et usque ad Clidium applicuerunt. Uerum grandibus illis nauibus ex onere aggrauatis atque retardatis dorsicustodes

(a) V abs- corr. da V¹ dabs- An. Aps- (ma P daps-) (b) An. Abydum (c) An. Thracem (d) Corr. da V² zuleimen, come sopra e come al r. 25. (e) Abr. la o e corr. e da V² (f) Corr. da V² muro An. muro (ma CP numero) (g) An. Cyclobium (h) An. in ea da emendaζ. (ma O om. ea)

usque ad biginti scaphas remanserunt habentes centenos loricatos ad has custodiendas. Preterea serenitate, que has in reumate comprehendit, effecta et angusto modicum flante ad exteriora impulse sunt.

9. Imperator uero, protinus igniferis nauibus contra eas directis 5
ab Acropoli, has diuina ope igne consumpsit; et alie quidem ex
his ad ripe muros proiecte sunt, alie uero una cum hominibus in
profundum demerse^(a) sunt, porro alie usque ad Acutam et Latam
insulam consumpte portate sunt. Hinc ergo qui erant ex urbe
fiduciam perceperunt, ast hostes magno pauore concussi sunt humidi 10
cognoscentes efficacissimam ignis operationem. Uolebant enim
eadem die uesperis ad ripe muros applicare stationem et temones
supra pugnacula imponere, sed consilium eorum dissipauit Omni-
potens per intercessionem castissime Dei genitricis^(b). Eadem uero
nocte imperator catenam a locis Galati secreto remouit; inimici 15
autem estimantes quod uolens eos decipere hanc remouerit impe-
rator, non ausi sunt intrare usque ad ea que dicuntur Galati, uel
applicare, sed nauigantes ad sinum Sosthenii, illic munierunt nauigium suum. Sane octabo idus octuber^(c) moritur Suleheman dux
eorum et amere sumit officium Haumar filius Habdilhaziz^(d). Cum 20
autem hiemis^(e) in Thrace ualde grauis accessisset, adeo ut terra
non pareret atque^(f) in cristallum^(g) uersa esse uidebatur, multi-
tudo equorum et camelorum ceterorumque animantium inimicorum
mortua est.

10. Porro uernali tempore uenit Suphiam cum stolo qui fuerat 25
Egypti constructum^(h) habens naues frumentum ferentes quadrin-
gentas et dromones et comperto⁽ⁱ⁾ Romaici efficacia ignis trans-
currit Bithiniam^(k) et in contra transiens ad portum Boni Agri
applicuit. Post paululum uenit autem^(l) et Hizid^(m) cum alio stolo
qui fuerat constructus in Africa, habens et ipse naues trecentas 30
sexaginta et armamentum et sumptus. Similiter et ipse cum

(a) *An. dimersae* (b) *An. genitricis (ma C genit-), così appresso.* (c) *An. Octobrias* (d) *Haumar filius Habdilhaziz] Così V² parte su ras. di haumar parte in margine e sotto nell' interl. V e An. non hanno filius Habdilhaziz agg. da V²* (e) *Corr. da V² hiems An. hiemps* (f) *V² su ras. atq; di a nive q;? An. a nive quae* (g) *An. cryst- (ma C crist-)* (h) *An. constructus* (i) *An. comperta (ma O comperto)* (k) *V bithinie? corr. da V² bithinia?* (l) *An. autem venit* (m) *Corr. da V² gizid*

eadem de humido igne didicisset, applicuit penes ^(a) Saturon et Briah et usque ad Cartam portum. Egypti ^(b) uero harum duarum classium apud se noctu consiliati nauium frumenta ferentium sublati lintribus ad urbem confugerunt, imperatorem laudantes, ita
 5 ut ab Heria ^(c) usque ad urbem ligneum uidetur ^(d) manere ^(e). Comperiens autem per eos imperator de absconditis in sinu duabus classibus, siphonibus igniferis constructis, in dromones atque dieres hos immittens contra duas classes direxit. Deo autem cooperante per intercessionem intemerate Dei genitricis protinus demersi ^(f) sunt
 10 inimici et assumptis spoliis nostri et expensis eorum cum gaudio et triumpho reuersi sunt.

Adhuc autem Mardasan iterum a portis cum exercitu Arabum
 usque Niceam et Nicomediam discurrente, principes regni qui in Libo et Sophone more Mardaitarum absconditi erant, simul et
 15 pedites in hos subito irruentes et diuersis damnis afficientes illinc fugere compulerunt. Et de cetero modico meabilis freti aditu inuento ab urbe chelandia exeuntia plurimas expensas ferebant. Simili|ter autem et piscatorie nauicule tam in insulis quam in locis
 circum muros ciuitatis positos capere, pisces non prohibebantur. c. 252
 20 Preterea fame magna Arabibus innixa, omnia moriebantur et animalia sua comedebant, equos uidelicet, asinos et camelos. Aiunt autem quidam quod et homines mortuos, quin et stercus suum in clibanum missum atque conspersum ederent. Incubuit autem in eos et pestilens languor et innumerabiles ex eis perierunt.
 25 Porro coaceruauit in eos bellum etiam Uulgarum gens et, ut aiunt qui hoc certius norunt, biginti duo milia ex Arabibus occiderunt. Et multa tempore illo eis acciderunt atrocita, ita ut experimento discerent quia Deus et sanctissima uirgo Deique mater hanc muniant urbem et Christianorum imperatorem et non est omnimoda
 30 dimissio Dei in his qui inuocant eum in ueritate, licet ad modicum quid castigemur propter peccata nostra.

Anno uero imperii Leonis secundo dux Arabum habetur I 2.

(a) *Corr. da V² poenes* (b) *An. Aegyptii* (c) *An. Hieria* (d) *Corr. da V² videretur* *An. videretur (ma O uidetur)* (e) *An. mare (ma O manere)* (f) *An. dim-*

32-19 (p. 192). *Anno - misil*] Id. anni e dalla creazione e dell'incarnazione.
 p. 257, r. 15 - p. 259, r. 26, om. gli

Humar^(a), qui eis duobus prefuit annis. Eodem quoque anno Sergius protospatarius^(b) et pretor Sycilie^(c), audito quod Saraceni considerent regiam urbem, coronauit illic proprium imperatorem, uirum Constantinopolitanum ex hominibus suis, filium Gregorii Onomaguli, Tyberium^(d) mutato nomine uocitatum, qui fecit promotiones 5 et suos principes predicti consilio Sergii. Ast imperator his auditis mittit Paulum proprium suum cartularium^(e), hunc patricium ordinatum et pretorem Sicilie, datis in auxilium ei spathariis duobus et in seruitium eius perpaucis hominibus iussionibusque ad principes Occidentis et sacra populo recitanda. Qui, cum noctu in- 10 gressi fuissent in dromonem uelocem, exierunt in partes Cizici^(f). A loco autem ad locum per terram perque mare^(g) in^(h) itinere facto repente in Siciliam peruenerunt. Cumque Syracusam introissent, audiuit Sergius et obstipuit et proprio excessu perpenso confugit ad propinquos Calabrie Langobardos. Populus uero con- 15 gregatus et sacra relecta per eam certus effectus quod et imperium staret et urbs promptior esset aduersus gentes, necnon et enarrantibus illis ea que super duobus stolis fuerat⁽ⁱ⁾ gesta, Leonem quidem imperatorem continuo laudauerunt, Basilium autem Onomagulum et principes qui ab illo prouecti fuerant uinctos pretori 20 tradiderunt. Ipse uero Basilium quidem cum singulari pretore ipsius decollauit et capita eorum fusca^(k) condita per spatharios imperatori transmisit, reliquorum autem quosdam uerberatos et tonsos, quosdam uero abscisis naribus in exilium destinauit. Sicque factum est ut hinc in Occidentalibus magna correctionis constitutio 25 fieret. Porro Sergius uerbo impunitatis a pretore petito pariter et accepto exiuit ad eum, et ita omnes pace potite sunt Hesperie partes.

13. Interea Humarus^(l), cum optinuisset Arabes, precepit Masalman redire. Saraceni ergo moti octabo decima^(m) kalende aug.⁽ⁿ⁾ 30 cum multa confusione reuersi sunt. Cum enim iter ageret et classis eorum, tempestas a Deo per intercessionem Dei matris in-

(a) *Corr. da V² haumar* (b) *V² An. -thar-* (c) *An. Sicel-, così ai rr. 8 e 13.*
 (d) *An. Tib-* (e) *Corr. chart- An. Xart-* (f) *An. Cyzici* (g) *pq; mare su ras.*
 q; m, *di que?* (h) *An. non ha in (ma è in O)* (i) *An. fuerant (ma O fuerat)*
 (k) *Corr. pusca* (l) *V² haumar su ras. di humarus* (m) *An. decimo* (n) *An. Kalendas Augustas*

cumbens in illos hos dispersit, et alios quidem horum penes Proconesum^(a) et reliquas insulas, alios uero in uertigines et cetera demersit^(b) in equora. Residui quoque cum transirent Egeum pelagus, extimplo superuenit in eos terribilis indignatio Dei: 5 grando namque ignea descendens super eos aquam maris ebullire fecit, et pice liquefacta simul cum hominibus naues in profundum inducte sunt, decem solis ex eis^(c) et ipsis prouidentia Dei saluatoris^(d) ad annuntiandum nobis nec non et Arabibus magnalia Dei que in illis effecta sunt; quas etiam nostrates inuenientes, 10 quinque harum comprehendere potuerunt, alie uero quinque salue in Syriam ducte sunt Dei annuntiatione potentiam.

Eodem uero anno terremotu magno in Syria facto Humar^(e) a 14. ciuitatibus uinum inhiuit et Christianos apostatare coegit. Et apostatantes quidem sine tributo esse faciebat, at uero non con- 15 sentientes interimebat, ac per id multos martyres operatus est. Sanxit || autem testimonium Christiani aduersus Saracenum minime c. 253 recipiendum. Fecit autem et epistolam dogmaticam ad Leonem imperatorem, ratus impius ei persuadere quo a fide sua recederet.

Anno imperii sui tertio^(f) natus est Leoni principi filius no- 20 mine Constantinus, qui magis illo impius fuit et Antichristi precursor. Ceterum octabo kal. ian. Maria uxor Leonis coronata est in triclinio Augustei et processit sola cum sollemni obsequio sine uiro^(g) ad magnam ecclesiam et oratione ante ingressum altaris effusa transiit ad baptisterium magnum, uiro eius iam cum 25 paucis familiaribus hominibus suis ingresso. Ubi cum Germanus summus sacerdos Constantinum^(h) nequitie ipsorum et imperii successorem baptizaret, dirum quiddam et fetidum a paruulo idem Constantinus⁽ⁱ⁾ presignans exhibuit argumentum, cacans in sancto lauacro, ut aiunt qui diligenter huius rei facti sunt inspectores, 30 ita ut Germanus sanctissimus prophetice diceret: « Constat maximi « Christianis et Ecclesie mali per eum efficiendi hoc signum esse « futurum ». Hunc itaque baptizatum prouinciarum atque senatus

(a) V proconesum *corr. da V² proconesu³ solo forse per staccare la parola dalla seguente.* (b) An. dimersit (*ma C demersit*) (c) Agg. dopo eis nell'*interl.* da V² salue

(d) An. salvatis (*ma O salvatoris*) (e) *Corr. da V² haumar* (f) V terti|o V² tertio|

(g) Agg. da V² nell'*interl.* suo (h) V constantium (*come C P di An.*) *corr. da V¹ constantinum* (i) *Corr., da V² ? constantino*

principes susceperunt. Post diuina sane officia cum sollemni rursus obsequio Augusta Maria una cum baptizato filio reuersa est donatiuis erogatis ab ecclesia usque ad Eneam portam.

15. Eodem etiam anno Nycetam ^(a) Xilinites ^(b) scribit ad Artemium Thesalonice ^(c) morantem quo pergeret ad Terbelim ^(d) quatenus ^(e) 5 cum auxilio Uulgarico ^(f) contra Leonem ueniret. Qui obaudiente ^(g) ad Terbelim abiit et dat ei exercitum et dat ei quinquaginta auri centenaria ^(h) et his receptis Constantinopolim uenit. Urbē sane id minime ammittente ⁽ⁱ⁾ Uulgares hunc Leoni tradiderunt et liberali honorati ab eo benignitate reuersi sunt. Ast imperator hunc 10 cum Xilinite peremit puplico quoque fisco substantiam applicans Xiliniti, qui, cum magister esset, substantiam multam possederat. Sisinnium patricium cognomento Rendacium, eo quod fuerit cum Artemio, Uulgares capite punierunt et archiepiscopum Thesalonice Leoni principi tradiderunt, qui decollatus est cum Artemio. 15 Similiter et Hisoen ^(k) patricium et comitem Obsicii ^(l) et Theoctistum primum a secretis et Nicetam Anthracem et comitem Titichei ut amicos et concordēs eius occidit, reliquos autem mutilatis naribus proscriptione damnatos in exilium misit.
16. Anno uero imperii Leonis quarto Hizid ^(m) Arabum dux ha- 20 betur filius Habdilmelic qui ⁽ⁿ⁾ eis quattuor prefuit annos. Eodem quoque anno, indictione tertia, die Pasche redimitus est Constantinus a Leone patre suo in tribunalio decem et nouem accubituum, Germano patriarcha faciente orationes secundum morem. Hoc etiam anno mortuus est Humarus ^(o) dux Arabum et oritur in Per- 25 side tyrannus, et ipse nomine Hizid Moalabe, et abierunt cum eo ex Perside multi. Misso autem Izid ^(p) Masalma occidit eum et Persidem subdidit.

(a) *An.* Niceta (b) *An.* Xylin- così ai rr. 11 e 12. (c) *An.* Thessal- così al r. 14. (d) *Corr.* terbellim *An.* Terbelin (ma P Terbelim), così al r. 7. (e) *An.* quatinus (f) *V* uulgario *corr.* uulgari^{co} (g) *V* obaudientes *abr.* s. *An.* obaudiens (h) *An.* centinaria (i) *An.* adm- (k) *An.* Hisohen (ma C Hisoen) (l) *An.* Ops- (ma O Obs-) (m) *Corr.* da V² gizid, così al r. 26. (n) *Abr.* qui in fin di rigo e scritto appresso nell' interl. da V² filius habdilmelic (che non è in *An.*) qui (o) *Corr.* da V² haumar (p) V² gizid *An.* Hizid

20-29 (p. 193). *Anno - ipso*] *Id.* p. 259, r. 27 - p. 260, r. 27, om. gli anni come sopra.

Anno imperii Leonis quinto apparuit quidam Syrus pseudo-christus et seduxit Hebreos dicens se Christum.

Anno imperii sui sexto Leo coegit Hebreos et Montanos baptizari. At uero Iudei contra propositum baptizati diluebant baptismum et comedentes sancti muneris participabantur et contaminabant fidem. Porro Montani diuinantes sibi et diffinientes diem domos introierunt errori suo deputatas et incenderunt semetipsos.

Anno imperii Leonis septimo Iudeus quidam oriundus ex Laodicia^(a) maritime Fenice^(b) maleficus ueniens ad Hizid^(c) re-
mittit eum^(d) quadraginta annis retenturum Arabum principatum, si uenerabiles que in ecclesiis Christianorum in toto principatu suo imagines honorabantur deponeret. Huic itaque stolidus credens Hizid edictum generale contra sanctas imagines promulgauit.
Sed gratia domini nostri Iesu Christi et intercessionibus incorrupte matris eius omniumque sanctorum eodem anno mortuus est Hizid, pluribus adhuc nec audire ualentibus satanicum ipsius edictum. Precepta^(e) uero amara ista et illicita nequamque doctrina Leo imperator multorum nobis causa malorum effectus est. Porro
cum inuenisset indisciplinationis huius consentaneum quendam Beser^(f) nomine, qui natus quidem ex Christianis fuerat, sed captiuus in Syriam ductus refuga fidei, que est in Christum, repertus est, Arabum dogmata sectari apparuit. Ante tempus uero non multum ab illorum seruitute liber effectus, cum uenisset ad rem-
publica^(g) Romanorum, ob robur corporis et consensu^(h) prae opinionis honoratus est ab eodem Leone; qui et imperatori fautor in magni huius mali piaculo factus est. Concordabat autem ei et episcopus Nacolie, qui indisciplinationi eius operam dans consimili uita uiuebat cum ipso.

Anno uero imperii Leonis octavo mortuus est Hizid Arabum

(a) *An. Laodicia*(b) *An. Phoenicae*(c) *V² gizid, così ai rr. 14, 16, 30.*(d) *V tenebat eu³ abr. tutto e riscritto solo eum An. [tenebat] eum*(e) *An. percepta*(f) *Su ras. An. Bisir*(g) *An. rem publicam*(h) *An. consensum*

30-32 (p. 196). *Anno - sermonem*] Id. « Gregorius papa Romanae praeest ec-
clesiae. quo uidelicet anno » e cf.
p. 260, r. 28 - p. 263, r. 8, come so- app. crit.
pra e dopo « nono », p. 194, r. 5, om.

dux, cui succedit Hisam huius frater^(a) et cepit edificare per ciuitates et regiones palatia et nouales facere et paradysos^(b) et aquas educere. Mouit etiam aciem contra Romaniam multosque^(c) eorum qui secum erant amissis reuersus est.

Anno imperii sui^(d) nono cepit impius imperator Leo^(e) depositionis contra sanctas et uenerabiles imagines facere uerbum. Quod cum didicisset Gregorius papa Romanus, tributa Romana urbis^(f) prohibuit et Italie scribens ad Leonem epistolam dogmaticam non oportere imperatorem de fide facere uerbum et nouitate uiolare antiqua dogmata Ecclesie catholice que^(g) a sanctis patribus 10 sunt^(h) predicata.

Anno imperii Leonis decimo mouit exercitum Masalmas contra Cesariam Cappadocie et cepit eam. Mauchias⁽ⁱ⁾ uero filius Hisami^(k) aciem mouit contra Romaniam et cum deambulasset reuersus est. 15

19. In ipso anno estiuo tempore uapor ut ex camino ignis uisus est ebullire inter Theras et Therasias insulas ex profundo maris per aliquot dies; quo paulatim incrassatus^(l) et dilatato igniti estus incendio totus fumus igneus monstrabatur. Porro crassitudine terrene substantia^(m) petrinas pumices grandes ut cumulos quosdam 20 transmisit per totam minorem Asiam et Lesbum, Abidum⁽ⁿ⁾ et maritima Macedonie, ita ut tota superficies maris huius pumicibus supernatantibus esset repleta. In medio autem tanti ignis insula ex terre congerie facta insule que Sacra dicitur copulata est nondum prius existens, uerum, sicut predictae Thrace^(o) scilicet et 25 Therasia insule quondam ebullierunt, ita et ipse^(p) nunc temporibus, uidelicet impugnatore Dei Leonis, qui diuinam iram contra se pro se fore opinatus impudentius contra sanctas et uenerabiles imagines prelium excitauit, collegam et auxiliatorem habens Beser

(a) V² eluelid huius filius *tutto su ras. di hisam huius frater* (b) An. paradisos
(c) An. multisque (d) *Su ras. di leonis* An. Leonis (e) *Su ras. probabilmente di leo; lo aueua raschiato in considerazione del leonis precedente, poi pensò di sostituire sui a leonis e riscrisse qui leo* (f) V urb An. Romanae urbis (g) *Il De Boor propone di espungere il quae del testo di An. (ma tutti i codd. l' hanno).* (h) V e An. non hanno sunt, è agg. nell'interl. da V² (i) Corr. da V² Muhauias An. Mauhias (ma P Mahuchias) (k) Abr. e corr. da V² eluelid (l) An. incrassato (ma O incrassatus) (m) An. substantiae (n) An. Abydum (o) An. Thera (ma O Thrace) (p) An. ipsa (ma O ipse)

Dei abnegatorem et in irrationabilitate sibi simillimum. Ambo quippe ineruditione erant et indisciplinatione referti, ex qua multa malorum genera ueniunt. Turbe autem que in regia erant urbe, ualde tristes super nouis doctrinis effecte, meditabantur in eum insurgere et quosdam regios homines occiderunt Domini deponentes iconam que super magnam Æneam portam posita cernebatur, adeo ut multi eorum pro ueritate punirentur membrorum detruncationibus et flagris et exiliis et rerum iacturis maximeque illi qui nobilitate ac uerbo clari esse uidebantur, ita ut etiam eruditionum
 10 scolae^(a) et piam eruditionem a sancte memorie Constantino Magno huc usque seruata extingueret. Cuius uidelicet cum aliis quoque multis bonis destructor Leo factus est, eius^(b) cuius et Saraceni sensus existens.

In his ergo zelo diuino moti tumultuantur contra eum, magna
 15 congressione naualis exercitus concinata^(c), tam Helladici quam hi qui Cycladum fuerant insularum. Agallianus autem turmarcha Helladicorum erat militie dux simul et Stephanus, qui et regie adproximantes^(d) urbi quarto decimo kalendas maias^(e) decime indictionis superantur congressi cum Bizantiis, sibi confecto igne
 20 nauibus concrematis, et alii quidem horum demerguntur^(f), inter quos et Agallianus armatus se ipsum precipitauit. Porro superstitibus ad imperatorem confluentibus Cosmas et Stephanus abscisis capitibus puniuntur. Crescit itaque malitia impius Leo et consen||tanei huius contra pietatem extendendo persecu- c. 255
 25 tionem.

Per estiuum uero solstitium huius decime indictionis post 21. nequam de contribulibus acceptam uictoriam contra Bythinien- sium^(g) Niceam prelium construunt Saracenorum amerei duo, Amer scilicet in milibus quindecim expeditorum precurrens et im-
 30 perate^(h) circumdans ciuitatem et Mauhias⁽ⁱ⁾ subsequens in aliis octingenta^(k) quinque milibus, que post multam obsidionem et

(a) *An.* scholas (b) *Su ras.* eius (c) *V* concinata³ *abr. 3* *An.* concinnata (*ma P* concinata) (d) *An.* approximantes (e) *kls maias su ras. d'a. i. s mai* (f) *An.* dimerguntur (g) *An.* Bithyniensium (h) *An.* imparatam *con Teof. ἀπαράσχευον* (*ma O* imperate) (i) *Corr. da V²* muahuias *come nei libri precedenti e così appresso.* (k) *An.* octuaginta

particularem euersionem murorum hanc quidem non optinuerunt, bene acceptis sanctorum precibus patrum ad Deum directis et sanctificatione ^(a) faciente uenerabilis templi, ubi in colendis suis caracteribus ^(b) eriguntur et usque nunc ab his qui eis similis sensus sunt honorantur.

22. Preterea Constantinus quidam strator Artabasdi ^(c) uidens imaginem Dei genitricis ^(d) stantem, apprehensum lapidem aduersus eam proiecit, contriuit ^(e) et, cum cecidisset, calcauit; et uidet in somnis astantem sibi Dominam et dicentem: « Nosti quam fortem « in me causam fueris operatum ^(f); uere contra caput tuum hoc 10
« fecisti ». Postera uero die cum Saraceni aduersus murum congressionem facerent et ageretur bellum, currens ad murum ut fortis miles infelix ille eicitur a lapide transmissio ex mangano, et contritum est caput eius et facies ^(g) dignam impietatis sue retributionem percipiens. 15
23. Predamque ^(h) multa et exuuiis Saraceni collectis reuersi sunt, ostendente Deo in hoc etiam impio illi quod non propter pietatem, ut ille diffamabat, de contribulibus triumphauerit, sed propter diuinum et ineffabile quoddam iudicium, retundens ac remouens huiusmodi Arabicam fortitudinem a sanctorum patrum ciuitate in- 20
tercessionibus illorum propter diligentissimos characteres ipsorum qui honorantur in ea in redargutionem quoque ac inexpugnabile tyranni iudicium et pie agentium certitudinem. Non enim solum circa uenerabilium affectiuam imaginum adorationem errabat impius, sed et circa intercessionem castissime Dei genitricis omnium- 25
que sanctorum, quorum et reliquias scelestissimus, ut magistri eius Arabes, abominabatur. Ex hoc igitur tempore impudenter beato Germano patriarche Constantinopolitano derogabat accusat ⁽ⁱ⁾ omnes antecessores suos principes et pontifices atque populos Christianos, quasi idololatrie ^(k) fuerint super adoratione sanctarum ac uenerabi- 30
lium iconarum, non capiens idiota infidelitate captus de affectuali adoratione sermonem.

(a) *V* -ne³ *abr.* 3 (b) *An.* char- così appresso. (c) *Corr.* da *V*² artauasdi
An. Artauhasdi (d) *An.* genet- (*ma C* genit-), così sempre. (e) *V*² *contrivit
(f) *An.* operatus (*ma O* operatum) (g) *V*² faciens (h) *An.* praedaque (*ma C P* praedamque)
(i) *An.* accusans (k) *An.* idolatrae (*ma C P* idolatriae)

Anno uero imperii Leonis undecimo, eodem^(a) anno Mauhias 24.
capto Ateus castro reuersus^(b).

Anno imperii Leonis duodecimo mouit exercitum filius chaiani^(c)
principis Chazarie contra Mediam et Armeniam, inuentumque in
5 Arabia Gardachum Arabum pretorem trucidauit et multitudinem
que simul cum eo erat et depopulatus Armeniorum atque Medo-
rum regiones rediit metum incutiens Arabibus multum.

Anno imperii Leonis tertio decimo castra mouit Masalmas aduer-
sus humum Turcorum, et inuicem congressi ex utraque parte cadunt
10 in prelio, metuque perterritus Masalmas fugiens per montes Cha-
zarie reuersus est.

Eodem uero anno furiens^(d) Leo imperator iniquus contra rectam
fidem adducto beato Germano cepit eum blandis sermonibus deli-
nire. At uero beatus summusque sacerdos dixit ad eum: « Depo-
15 « sitionem sanctarum imaginum audimus quidem futuram, sed non
« tempore imperii tui ». Cum autem ille cogeret eum dicere sub
cuius imperio, ait: « Sub Cononis ». At ille: « Re », inquit, « uera
« ex baptismo Cono^(e) mihi nomen est ». At ille dixit: « Absit,
« domine, ut per imperium tum^(f) malum istud perficiatur; Anti-
20 « christi enim precursor est qui hoc adimpleturus est et incarnate
« diuine dispensationis euersor ». In his ergo seuius^(g) tyrannus
insaniens beato minas pretendebat instar Herodis quondam Precur-
sori. Reducebat autem ad memoriam eius patriarcha et^(h) sponsio-
nes eius ante imperium factas, qualiter sibi Deum dederit uadem in
25 nullo se commoturum Ecclesiam Dei a suis apostolicis et diuinitus
traditis ritibus.

Sed nec sic confusus est miser. Obseruans autem atque|| sum- 25.
mittens quosdam sermones satagebat sicubi hunc inueniret contra c. 256
imperium suum agentem, quatenus⁽ⁱ⁾ ut coniuratorem et non ueluti
30 confessorem a throno deponeret, habens in hoc participem

(a) *An.* eodem quoque, *cf.* *comento*. (b) *An.* reuersus est (c) *An.* chagani come
altre volte. (d) *An.* furens (*ma* *O furiens*) (e) *V*² cono^a (f) *V* tu³ *An.* tuum
(g) *An.* saeuus (h) *Abr.* et (i) *An.* quatinus

1-22 (p. 199). *Anno - uerbo*] Id. zione e dopo « undecimo », r. 1, an-
p. 263, r. 9-p. 265, r. 21, om. gli che « Gregorius papa Romanus habe-
anni dalla creazione e dell'incarna- « tur ».

Anastasium discipulum et sincellum^(a) eius, cui spondit utpote impietatis sue consentaneo throni eum adulterum successorem futurum. Quem beatus non ignorans sic peruerse affectantem, imitatus Deum suum, ac si ad alium Hiscarioten sapienter et mansuete eorum que prodicionis sunt memoriam faciebat. Quia uero 5 inconuertibiliter eum uidebat errare, conuersus ad eum calcantem aliquando posteriora stole sue, cum ad imperatorem ingrederetur, ait: « Ne festines, nam non effugiet a te tempus ingrediendi Diip-
« pin »^(b). At ille super sermone tristatus cum aliis qui hunc audierant presagium ignorabat. Quod cum in finem post quin- 10
decim annos precipisset^(c), tertio uidelicet imperii Constantini persecutoris anno, indictionis duodecime, omnibus credere persuasit ex diuina gratia fuisse ingrato propheticæ dictum. Constantinus enim post generi^(d) sui Artabasdi rebellionem cum imperium optinisset, hunc Anastasium cesum et cum aliis inimicis in Yppodromium^(e) per Diippium ingressum, nudum super asinum uerso uultu 15
sedentem pompauit, eo quod sibi una cum aliis inimicis mala fuerit imprecatus et Artabasdu coronauerit, sicut in suo indicabitur loco.

26. Et Bizantii quidem propugnator pro dogmatibus pietatis sacer 20
hic et egregius pollebat Germanus, ceu contra bestias pugnans aduersus pheronymum hunc Leonem et fautores eius. In seniori uero Roma Gregorius sacratissimus uir apostolicus et Petri uerticis apostolorum consensor^(f), uerbo et actu coruscans, qui remouit Romam et Italiam nec non et omnia tam reipublice quam eccle- 25
siastice iura in Esperiiis ab obedientia Leonis et imperii sub ipso constituti. Porro in Syria penes Damascum Iohannes Mansor^(g) presbyter et monachus cognomento Chrisorroas^(h) doctor optimus uita et uerbo prefulsit. Uerum Germanum utpote sub se constitutum a throno pellit. Gregorius autem per epistolas eum, que 30
multis sunt note, manifeste redarguit. Sed et Iohannes hunc cum Orientis episcopis anathematibus subdit. Porro septimo idus ianuarias tertie decime indictionis, tertia feria, impius Leo silentium

(a) *An. sync-* (b) *An. Dihipp- (ma O diipp-), così al r. 16.* (c) *An. percep-*
piisset (d) *V² cognati su ras. di generi* (e) *An. Hipp-* (f) *An. consessor*
 (g) *An. Mansur* (h) *V chrisorroas abr. la penultima r An. Chrysorroas*

contra sanctas ac uenerabiles celebrauit iconas in tribunalio decem
et nouem accubituum, aduocato quoque et sanctissimo patriarcha
Germano, ratus posse se illi persuadere quo subscriberet contra
sanctas iconas. Sed et fortis Christi seruus nullatenus acquie-
5 scens detestabili cacodoxie ipsius, cum uerbum ueritatis recte di-
rexisset, abrenuntiauit summum sacerdotium, tradens pallium et post
multos sermones didascalicos dicens: « Si ego sum Ionas, mitte
« me in mare. Absque uniuersali quippe synodo innouare fidem
« impossibile mihi est secundum apostolicam et paternam traditio-
10 « nem, o imperator ». Et abiens ad locum qui dicitur Platanium,
in parentali domo sua quieti operam dedit, summo sacerdotio
functus annis quattuordecim, mensibus quinque et diebus septem.

Porro undecimo kal. febr. creant falsi nominis Anastasium, 27.
discipulum et syncellum eiusdem beati Germani, consentientem
15 Leonis impietati propter amorem principatus mundani, hunc in se
ut episcopum ^(a) Constantinopoleos prouehentes. Sane Gregorius
sacratissimus presul Romanus, quemammodum ^(b) predixit ^(c), Ana-
stasium una cum libellis abiecit, Leonem per epistolas tamquam
impie agentem redarguens et Romam cum tota Italia ab illius im-
20 perio recedere faciens. Insaniens ergo tyrannus contra uenerabiles
imagines persecutionem extendit. Porro multi clerici ac monachi
et religiosi laici pro recto periclitati sunt uerbo.

Anno uero imperii Leonis quarto decimo, hoc ^(d) anno mouit
Masalmas exercitum contra Romaniam et cum uenisset in Cappa-
25 dociam dolo cepit Charsianum castrum.

Anno imperii Leonis quinto decimo Masalmas castra mouit 28.
adversus || Turciam et cum peruenisset usque ad Caspias portas, c. 257
metuens inde reuersus est.

Anno imperii sui sexto decimo Leo imperator filiam chaiani
30 Scypharum ^(e) arbitriis ^(f) filio suo Constantino, cum hanc Christia-
nam fecisset, matrimonio sociauit, nominans eam Eirenen ^(g).

(a) se ut episcopum] *An. pseudepiscopum emend. con Teof. ψευδεπίσκοπος* (ma O
se ut episcopum) (b) *An. quemad-* (c) *An. -dixi* (d) *An. hoc quoque* (e) *An.*
Scyth- (f) *An. arbitris* (g) *V eirenem abr. l'ultima gamba della m An. Heireuen*

23-15 (p. 203). *Anno - sunt*] *Id. p. 265,* e dopo « decimo », r. 23, quelli del ve-
r. 22 - p. 268, r. 33, om. i soliti anni scovo eretico Anastasio.

Quem ^(a) cum sacras litteras didicisset, pietati dans operam claruit, hos impietatis redarguens.

Mauhias uero filius Hisami ^(b) aciem direxit contra Romaniam et ueniens usque in Pephlagoniam ^(c) rediit cum preda multa. Ast imperator contra papam atque recessum Rome ac Italie seuiebat 5 constructumque stolum magnum direxit aduersus eos, Manen pretorem Cibyreotensium caput in eis constituens. Tunc impugnator Dei peramplius seuiens, cum Arabico sensu teneretur, tributa capitalia tertie parti Sicilie ^(d) seu Calabrie populi superimposuit; ea uero que dicuntur patrimonia sanctorum principum apostolorum, 10 que ab olim ecclesiis auri dimidium et tria conferebant talenta, publice rationi exsolui precepit, considerare etiam ac describere natos mares iubens, ut Pharaon quondam eos qui erant ex Ebreis ^(e), quod nec ipsi magistri eius Arabes in Christianos qui in eis ^(f) sunt horis ^(g) fecisse noscuntur. 15

29. Anno imperii Leonis septimo decimo facta est mortalitas in Syria multique perierunt.

Anno imperii Leonis octavo decimo Zacharias Romanus presul habetur; eodemque anno Theodorus Mansur in exilium missus est apud climata heremi et factum est signum in celo igneum resplen- 20 dens et Mauchias ^(h) Asiam depopulatus est.

Anno imperii Leonis nono decimo mouit exercitum Sulehiman ⁽ⁱ⁾ aduersus Armeniorum regionem et nihil profecit.

Anno imperii Leonis bicesimo primo Sulehiman multis in captiuitatem ex Asia ductis quendam quoque Pergamenum pariter duxit 25 captiuum qui dicebat se Tyberium ^(k) esse filium Iustiniani. Hunc Isam ^(l) in honore ^(m) filii sui atque in ⁽ⁿ⁾ imperatorum ^(o) terrorem cum imperatorio ac decenti honore militiisque ac blandis ^(p) et sceptris in Hierusolymam ^(q) mittit et totam Syriam circumduci cum multo iubet honore ad uisionem cunctorum. 30

(a) *An. quae (ma O quem)* (b) *V² eluelid su ras. dī hisami* (c) *An. Paphl- (ma O Pephla-)* (d) *An. Sicelīae (ma C Siciliae)* (e) *V² hebreis* (f) *An. eois* (g) *An. oris (ma O horis)* (h) *V² muchauias An. Mauhias* (i) *V² zuleimen come sopra e così sotto. An. Sulehiman filius Hisam* (k) *An. Tib-* (l) *V² eluelid An. Hisam (ma C P Isam)* (m) *An. -rem* (n) *An. non ha in* (o) *Legge male il de Boor imperatorium* (p) *Abr. 1 An. bandis (ma O blandis)* (q) *V hīrma³ An. Hie- rusalem*

Anno imperii Leonis bicesimo secundo mouit exercitum Sulehiman contra Romaniam et depopulatus est castrum quod dicitur Sidirum et Eustathium filium Mariani patricii captiuum duxit.

Anno imperii Leonis bicesimo tertio, mense maio indictionis 30.

5 octaue mouit exercitum Sulehiman contra Romaniam cum nonaginta milibus et magistratibus quattuor, quorum Gamer dux erat, insidians in denis milibus latrunculis Asiane partibus terre, cuius socii erant Melich et Batal cum biginti milibus equitibus^(a) circa Achroinum^(b) debachantes^(c) et post hos Sulehiman sexaginta^(d) milibus circa Cappadocum Tyane^(e) progressus, quorum alii per Asiam et Cappadociam multo excidio uirorum ac mulierum atque iumentorum perpetrato illesi reuersi sunt. Hi vero qui cum Melich et Batal apud Chroinon^(f) erant, expugnati a Leone seu Constantino superati sunt et plures ex his armis ipsis cum duobus principibus periere, octingenti uero pugnatores, qui ex illis ad sex milia institerant, Synadem confugiunt et salui remanentes Sulehiman sociati sunt et in Syriam repedarunt inglorii. Eodem etiam anno et in Africa multi ab eis perditioni cum pretore Damasceno nomine patuerunt.

20 Anno imperii Leonis, nequissimi Syri, bicesimo quarto incensi 31. sunt fori apud Damascum a Racitensibus, qui patibulo sunt affixi.

Eodemque anno terremotus factus est magnus atque terribilis Constantinopolim^(g) septimo kal. nouember^(h) indictionis none, feria quarta, hora octaba, et corruerunt ecclesie ac monasteria, populus-

25 que multus extinctus est. Cecidit autem et simulacrum, quod stabat super Atali portam magni Constantini una cum ipso Atalo et titulus Arcadii⁽ⁱ⁾ qui supra Xerolophi columnam stabat, et simulacrum maioris Theodosii, quod supra portam Auream uidebatur, nec non et terreni urbis muri et ciuitates ac uille in Thrace et ||

30 Nicomedia in Bythinia^(k) et Prenetus et Nycea, in qua una salua c. 258 remansit ecclesia. Fugit autem et mare terminos suos in quibusdam locis, et perdurauit terremotus mensibus duodecim. Ast

(a) An. equitum (ma O equitibus) (b) An. Acrohinum (c) An. debacchantes

(d) An. in sexaginta; forse la raschiatura del nome precedente portò via anche l' in

(e) An. Tyanem (f) An. Chroinon (ma P Chroinon) (g) An. -li (h) An. No-

vembrias (i) D'a. i. arc'adii (k) An. Bithynia

imperator allocutus est populum dicens: « Uos non ualetis edificare
« muros, sed nos precepimus administratoribus, et ipsi exigent in
« regulam per singulos aureos nummum argenteum unum. Quo
« imperium accepto edificabit muros ». Et ita facta est consue-
tudo dandi binas siliquas amministratoribus^(a), cum annus esset a 5
conditione quidem mundi iuxta Romanos ab Adam sexmillesimus^(b)
ducentessimus quadragesimus octabus^(c), secundum Egyptios uero
seu Alexandrinos sexmillesimus ducentessimus tricesimus secun-
dus^(d), a Philippo secundum Macedones millesimus sexagesimus
tertius^(e).

10

32. Regnauit ergo Leo ab octabo kal. aprilium quinte decime
indictionis usque ad quarto decimo kal. iuli.^(f) none indictionis,
cum regnasset annis biginti quattuor, mensibus duobus, diebus
biginti quinque. Similiter et Constantinus, filius eius, imperii et
impietatis ipsius successor ab eodem quarto decimo kal. iuli. none 15
indictionis usque ad octabo decimo kal. october^(g) quarte decime
indictionis, cum regnasset et ipse annis triginta quattuor, mensibus
tribus, diebus duobus.

33. Taliter ergo, ut prediximus, eodem anno none indictionis mor-
tuus est Leo una cum anime simul et corporis morte, et imperat 20
Constantinus filius eius. Et quidem quecumque sub Leone impio
Christianis euenerunt, siue circa orthodoxam fidem, siue super ciui-
libus dispositionibus, siue super turpis lucri questu et auaritia per
Siciliam^(h), Calabriam et Cretam adinuenta pariter et imposita, siue
in Italie apostasie⁽ⁱ⁾ propter huius cacodoxiam, siue in fame ac 25
pestilentia gentiumque pressuris, ut particularia taceam, in prece-
dentibus ostenduntur capitulis. Dignum autem est de cetero et
impii filii eius, tamquam Deo qui omnia perspicit contemplante,
ueraciter et non superflue ad utilitatem posteris et miseris qui nunc
in cacodoxia illius decipiuntur, ludibria exequi, que ab hac decima 30
indictione ipsius imperii anni primi usque ad quartam decimam
indictionem mortis illius impie gessit.

Hic enim perniciosissimus et agrestis, ferus ex^(k) tyrannice nec

(a) *V³ An.* adm- (b) *V -mi corr. -m;* (c) *An.* VICXLVIII (d) *An.* VICXXXII
(e) *An.* MLXIII (f) *V iuli An.* Iulias, così al r. 15. (g) *An.* Octobrias (h) *An.*
Siceliam (*ma C Siciliam*) (i) *An.* apostasia (*ma C P apostasiae*) (k) *An.* et

legitime abusus imperio, primo quidem a Deo et intemerata matre
 ipsius ac omnibus sanctis abscedit, magicis maleficiis et luxuriis
 cruentisque sacrificiis et caballinis stercorebus atque lotio delectatus,
 mollitiebus quoque ac demonum inuocationibus gaudens atque omni-
 5 bus animas corrumpentibus adinventionibus a tenera etate conui-
 uens. Quia uero paternum principatum cum malitia suscepit,
 non modicam in breui tempore demonstrat nequitiam, ita ut ab
 omnibus ob impudentiam confestim odio haberetur et Artauasde^(a)
 curopalati et comiti Obsequii qui Annam sororem^(b) eius uxorem
 10 duxerat uis^(c) pro capessendo imperio imponeretur.

Eodem quoque anno Hisam^(d) interfecit Christianos captiuos
 in omni ciuitate, inter quos et Eustathius filius Mariani patricii
 martyr uerus ostensus est in Charran Mesopotamię, ubi et reliquie
 ipsius sanitates per Dei gratiam operantur, et multi alii per san-
 15 guinem consummati sunt.

(EXPLICIT LIBER .XXIII.

- (a) *V artauasde corr. d'a. i. artauasde³ An. Artahuasdo (ma P Artauasde C Artahuasde)* (b) *Su ras. d'a. i. sor forse di ux (difatti C P di An. hanno uxorem)*
 (c) *V uis abr. s* (d) *V² eluelid su ras. di hisa³*

INCIPIT LIBER .XXIII.)

1. Anno ab incarnatione Domini septingentesimo tricesimo tertio
Constantinus, persecutor legum a patribus traditarum, imperat diui-
nis iudiciis et multitudine culparum exigente nostrarum. Qui
cum quinto kal. iuli.^(a) ad partes egressus Opsicii aduersus Arabes 5
esset, uenit ad ciuitatem que dicitur Craso. Cum autem predictus
Artauasdu^(b) Dorylei cum Opsiaco populo esset, suspiciebantur ab
inuicem. Mittens autem Constantinus ad eum petebat sibi dirigi
c. 259 filios eius, quos quasi desiderabat utpote nepo||tes suos uidere. In-
tentio autem eius erat comprehendere^(c) eos et retruendi^(d). At ille 10
cum intellexisset fraudem, immensurabilem malitiam eius sciens,
sui desperationem incurrit, populumque alloquens et persuadens
impetu aduersus illum cum omni multitudine properauit. Et
Beser quidem patricium, qui sensus erat Saracenorum sectator qui-
que precesserat, rompheis interfecerunt. At uero Constantinus, 15
misero equo forte strato reperto, cum ascendisset in eum, fugiens
uenit Amorium. Et cum ad Orientalium thema, cuius pretor
tunc Lancinus erat, cucurrisset, circummunitur ab illis, quos ma-
gnis subleuans pollicitationibus ad Sisinnacium mittit confestim,
qui pretor erat tunc Thracensium thematis, et persuadet illis auxi- 20
liare^(e) sibi.
2. Hinc ergo atrocissime pugne et conflictus subditis generantur,
cum imperator appellaretur uterque. Preterea scribit Artauasdu
ad Theophanen patricium et magistrum, qui ex persona principis
in urbe remanserat, per Athanasium silentiarium que gesta sunt; 25

(a) V iuli (b) An. Artahuasd-, così ai rr. 23 &c. (c) An. comprehendendi
(d) An. retrudendi (e) An. auxiliari

2-26 (p. 205). Anno - ei] ANAST. del mondo: « divinae incarnationis an-
p. 268, r. 34 - p. 270, r. 8, om. gli anni « no .DCCXXXIII. Constantinus ».

qui cum Artauasto^(a) faueret, coaceruato populo apud catecumenia^(b) magne ecclesie et per litteras et per iam dictum Athanasium persuasit omnibus credere quod imperator mortuus fuerit. Artauas-
 5 dus autem a thematibus pronuntiatus est imperator. Tunc omnis
 10 populus cum Anastasio falsi nominis patriarcha anathemati et detestationi summiserunt Constantinum ut arrogantem et aduersarium Dei atque ipsius cedem amplectabiliter admiserunt tamquam a malo maximo liberati; Artauas dum uero imperatorem predicauerunt ut orthodoxum^(c) et diuinorum dogmatum propugnatorem. Mox ergo
 15 Monotes mittit in partes Thracenses ad Nicephorum filium suum pretorem Thracensium, quo ad custodiam urbis minaret illic exercitum constitutum. Obseratis ergo portis murorum et uigiliis positis, filios Constantini comprehensos, cesos ac tonsos in custodia posuit.
 Cum autem Artauas dus cum Obsequiis esset urbem ingressus, 3.
 15 peruenit Constantinus^(d) Chrisopolim^(e) cum duobus thematibus, Thracensium scilicet ac Orientalium. Et cum nihil agere uoluisset^(f), reuersus apud Amorium hiemauit. Artauas dus autem per totam urbem sacras erexit imagines. Interea Barbari sentientes horum adsensus^(g) inuicem iurgium, multam predam in Romania^(h)
 20 perpetrarunt, hos Sulehiman⁽ⁱ⁾ pretore ducente. Porro Anastasius pseudopatriarcha tenens honoranda et uiuifica ligna iurauit populo dicens: « Per eum qui in ipsis affixus est sic mihi dixit Constantinus imperator asseuerans: “ ne existimes filium Dei esse eum
 25 « quem peperit Maria quique dicitur Christus, sed purum hominem. Maria enim eum peperit sicut me peperit mater mea
 « Maria ” ». Et tunc omnis populus maledixit ei.

Anno uero imperii Constantini secundo, qui triginta et quin- 4.
 que Romanorum imperium tenuit annos^(k), mortuus^(l) est Hisam^(m) Arabum dux. Hic sanctissima Anthiocena⁽ⁿ⁾ ecclesia per annos

(a) *Corr. da V² artauasdo* (b) *An. catechumenia* (c) *V horthodoxum abr. la prima h* (d) *An. et C.* (e) *An. Chrys-* (f) *Corr. d'a. i. ual-* *An. val-* (g) *An. aduersus (ma O adsensus)* (h) *An. -niam* (i) *Corr. come sopra da V² zuleimen* (k) *V om. annos agg. da V² nell'interl. An. annis agg. dall'edit. (ma esso manca in O)* (l) *Su ras. m forse di et m* (m) *V² eluelid su ras. di hisa³* (n) *Corr. da V² antiochena An. Antiochena*

27-13 (p. 209). *Anno - eius*] Id. gli anni del mondo e dell'incarnazione.
 p. 270, r. 9 - p. 273, r. 10, omessi

quadraginta uiduata manente, prohibentibus fieri patriarcham Arabibus in eadem, habens quendam amantissimum monachum Syrum, nomine Stephanum, agrestiores quidem sed religiosum, iubet in Oriente positos Christianis, si uellent permitti sibi patriarcham habere, ipsum eligerent Stephanum. Qui diuinitus hoc fieri arbitantes consecrant eum in sede Theupoleos, et ex tunc et usque discurrit sine prohibitione huiusmodi fieri. Eodem anno optinuit Uhalid filius Hisam^(a) Arabum principatum, ad quem Constantinus quidem Andream spatharium, Artahuasus^(b) autem Gregorium logothetam transmiserunt, auxilium querentes utrique. Porro pluuiæ defectus et terremotus per loca facti sunt, ita ut montes unirentur ad inuicem per heremum Sabe et castellam^(c) sub terram immergerentur^(d) absorta^(e).

5. Eodem uero anno Cosmas Alexandrie patriarcha una cum tota ciuitate a Monothelitarum cacodoxia rediit ad orthodoxiam, cum tenuisset a Cyro qui sub Heraclio Alexandrie patriarcha fuit. Porro exercitum mouit Gamer cum || Arabum multitudine contra Romaniam et multis in captiuitatem abductis reuersus est. Et apparuit signum in celo ad aquilonem mense iunio. Uhalid^(f) autem Petrum sanctissimum metropolitam Damasci lingua multilari precepit tamquam arguentem palam Arabum ac Manicheorum cognationem et exulem penes Felicem^(g) Eudemonem Arabiam fecit, ubi et moritur martyrio pro Christo percepto, cum expressius diuinas missas pronuntiasset, sicuti huius rei narratores aiunt, qui se propriis auditibus super hoc satisfactos esse fatentur.
6. Huius emulator et omonymus^(h) Petrus apud Maiuman eisdem temporibus ostensus est pro Christo martyr ultroneus. Languore siquidem detentus primores Arabum aduocauit utpote assuefactos sibi, cum chartularius esset et publica tributa facta ratione conferret, et ait ad illos: «Mercedem quidem pro meis⁽ⁱ⁾ uisitatione a Deo recipiatis, licet infideles amici sitis; testamenti uero mei te-

(a) V² gizit filius habdilmelic *su ras. di* uhalid filius hisam (b) *Corr. da V² artauasus* (c) *An. castella* (d) *An. imm- (ma P inm-)* (e) *An. absorpta (ma O absorta)* (f) V² Hali (g) *An. non ha felicem om. dall'edit. come glossa evidente della parola che segue (ma tutti i codd. l' hanno, P ha eufelicem demonem)* (h) *Su ras. ymus, e sopra omonymus* V² id equiuocus (*così anche C di An., mentre P ha aequivocus omonymus*) (i) *An. mei (ma P meis)*

« ste ^(a) uos esse ^(b) cum sit tale: omnis qui non credit in Patrem
 « et Filium et Spiritum sanctum, consubstantialem et diuinam in
 « monadem ^(c) trinitatem, mortuus est anima et eterno est dignus
 « tormento. Talis est et Muhamed ^(d) pseudopropheta uester ^(e)
 5 « et Antichristi precursor. Discedite ergo, si mihi creditis testanti
 « uobis hodie celum et terram, ab illius fabulatione. Consulo enim
 « uobis ne cruciemini simul cum illo ». Cum autem hec et his
 plura cum eis de Deo rationatus dissereret, audientes illi stupore
 seu uesania detenti longanimiter uisi sunt ferre, ex langore ^(f) hunc
 10 preter sensu ^(g) esse putantes. Cum autem ex infirmitate conua-
 luisset, maiori cepit uoce clamare: « Anathema Mahumed ^(h) et
 « fabuloso scripto eius et cunctis qui credunt ei ». Tunc per gla-
 dium animauersionem ⁽ⁱ⁾ perpessus martyr ostensus est. Hunc
 declamationibus sermonum honorauit sanctus pater noster Iohannes
 15 qui bene cognominatus est Chrysorroas ^(k) propter auream et ful-
 gidam spiritus gratiam, que in ipso tam in uerbo quam in uite
 actu effloruit. Quem uidelicet Constantinus impius imperator
 annuo propter eminentem orthodoxiam eius anathematis ^(l) sum-
 mittebat et pro Mansur, quod est auitum nomen eius quodque
 20 redemptus interpretatur, sensu iudaico nouum Ecclesie magi-
 strum Mamzeron ^(m) mutato nomine uocitabat.

Eodemque ⁽ⁿ⁾ anno Uhalid ^(o) Ciprios ^(p) in Syriam transtulit; 7.
 Artauhasdus ^(q) autem Nicetam filium monostrategum promotum ad
 thema direxit Armeniacorum, porro Nicephorus ^(r) eque filium suum
 25 coronauit per Anastasium patriarcham. Mense uero maio ^(s) cum
 Artauhasdus ad partes Opsicii egressus fuisset et milites elegisset,
 totam Asiam cepit depopulans eam. Quo Constantinus com-
 perto motus est contra ipsum. Cum uero ad eum in partes Sar-
 deorum a Celbiano redeuntem uenisset et cum illo bellum iniisset,

(a) V² An. testes (b) An. ed. de Boor volo vos esse, le altre edd. vos esse volo
 (ma O om. volo) (c) An. monade (ma O monadem) (d) V² muham³ad (e) Su
 ras. ester (f) An. languore (g) An. sensum (ma O sensu) (h) V² muham³ad
 (i) V² An. animaduers- (k) Su ras. chry e abr. la seconda r An. Xrysorroas (l) An.
 anathemati (ma O anathematis) (m) An. Manzeron (P Manizeron) (n) An. Eodem
 quoque (ma P eodemque) (o) V² gizid su ras. di uhalid (p) An. Cyprios (q) V²
 artauasdus, così al r. 26. An. Artahuhasdus (r) An. Nicephorum (s) V maio
 V¹ maio

uertit eum et insequitur usque Kyzicum^(a). At ille cum Kyzicum^(a) peruenisset, dromonem ingressus in ciuitate saluatur. Preterea mense aug. eiusdem undecime indictionis Nicetas monostategus filius Artahusdi^(b), cum intulisset Constantino apud Modrinem et Cisseum bellum, terga uertens aufugit, et quidam^(c) 5 patricium Teridatem Armenium fortissimum militem et consobrimum Artahusdi^(d) cum aliis multis electis principibus interfecit. Utriusque uero partis casus haud modicus factus est, Armeniorum scilicet et Armeniacorum impugnantium aduersus Orientales atque Thracesios Constantini propugnatores. Ceterum 10 antiquus hostis diabolus contra Christianos temporibus istis talem excitauit seuitiam et mactationem alternam, ut filii etiam contra parentes et fratres contra fratres commouerentur non parcentes ad cede^(e) et immisericorditer incenderentur alterne stationes ac domus. 15

8. Inter hec autem et huiuscemodi Stephanus papa Romanus multa mala ab Astulfo rege Langobardorum perpressus ad Francos confugit sub Pipino qui maior domus erat et primas^(f) in omnium dispositione rerum Francorum gentis, quibus uideli|cet olim moris erat dominum, id est regem suum, secundum genus^(g) principari 20 et nil agere uel disponere quam irrationabiliter edere et bibere domique morari et kal. mai.^(h) presidere coram tota gente et salutare illos et salutari ab illis et obsequia solita impensa percipere et illis dona rependere et sic secum usque ad maium alium habitare, habere autem maiorem domus consilio suo et gentis omnia 25 ordinantem negotia. Dicebantur sane ex genere illo descendentes christate, quod interpretatur trichorachati; pilos enim habebant natos in spina ueluti porci.

9. Predictus itaque papa Stephanus ui pressus et crudelitate Astulfi coactus, simul etiam ab ipso adhortatus ire in Franciam et facere 30 quodcumque posset, ueniens Pipinum prouehit, uirum in omnibus probatissimum, qui preerat tunc quoque rebus post regem et de-

(a) *An.* Cyzicum (*ma* O Kyzicum) (b) *V*² artabasdi (c) *V* qda³ *An.* quidem (*ma* *CP* quidam) (d) *V*² artauasdi (e) *An.* caedem (f) *V*² primus (g) *V*² *su* ras. secundum genus *V* *aveva* forse omesso genus (h) *V*² Et kls mai coll' i alta tagliata dal segno d' abbreviazione, su ras. solo forse per sostituire la E maiuscola alla minuscola. *An.* et kalendis Maiis

bellauerat Arabes qui ab Africa in Hispaniam transmeauerant^(a) quique tenuerant usque nunc eandem Hispaniam et probauerant preliari nihilominus contra Francos. Quibus e contra idem cum multitudine Pippinus^(b) resistens occidit quidem etiam principem
 5 eorum, Habdirrahman filium Muhauie qui^(c) principatum huius tenebat gentis, interfecit^(d) autem simul et multitudine^(e) haud facile numerabilem iuxta Rodanum^(f) fluuium. Et ammiratione^(g) habetur et amatur a gente non solum propter hoc sed et propter alia precipua gesta, et preficitur genti non ignobiliter primus, sol-
 10 uente scilicet eum a peiurio in regem commisso eodem Stephano; qui etotondit^(h) decessorem eius regem et in monasterio cum honore et requie circumscripsit. Hic Pippinus duos filios habuit, Karolum⁽ⁱ⁾ scilicet et Karulomagno^(k) fratrem eius.

Anno uero imperii Constantini tertio apparuit^(l) signum ad 10. aquilonem et cinis descendit per loca factusque est terremotus in Caspiis portis. Occisus etiam est Uhalid^(m) ab Arabibus, qui prefuit anno uno, tenetque principatum Hiscem filius⁽ⁿ⁾ Habdilmelic^(o). Is pecuniis multis erogatis optinuit Damascum et dextras accepit ut principaretur. Porro Constantinus septembrio mense
 20 duodecime indictionis descendens ad partes Calcedonis^(p) remeauit ad Tracheas^(q) partes, cum Sisinnius pretor Thracesiorum antea per Auidum^(r) remeasset terrenumque urbis murum obsideret. At uero ueniens imperator ad Charsii portam discurrit usque ad Auream portam semetipsum turbis ostentans, et iterum reuersus
 25 et castrametatus est apud Sanctum Mamam. Ciues autem angu-

(a) *V² su ras. nt, di t?* (b) *An. Pipinus (ma O Pippinus), così al r. 12.*
 (c) *V² su ras. habdirrahm filiu³ muhaue qui, non si legge la scrittura inferiore, ma certo non aveva qui ed è probabile che V avesse scritto Abderachman enim filius Mahuhi come ha An.* (d) *An. interficit* (e) *An. -nem (ma P -ne)* (f) *An. Rhodanum*
 (g) *An. adm-* (h) *V² An. et totondit* (i) *An. Carulum* (k) *V² carulomanno An. Carulomagnum* (l) *Abr. aū dopo apparuit, cf. comento.* (m) *V² gizid su ras. di uhalid*
 (n) *V² Hiscem filius su ras., forse, di Hizid Lipsos come ha An.* (o) *V² nell' interl. An. non l' ha.* (p) *V² An. Chalc-* (q) *Su ras. he forse di hi An. Thrachoas* (r) *An. Abydum*

14-25 (p. 211). *Anno - scriptum est*] Id. p. 273, r. 11 - p. 275, r. 11, om. gli anni dalla creazione e dell' incarnazione a principio e «Stephanus An-

«tiochenus habetur antistes» dopo «tertio», al r. 14, e «autem» dopo «apparuit» allo stesso rigo; cf. app. crit.

stari ceperunt annonis deficientibus. Quocirca misso Athanasio a secretis et Artauhasdo ^(a) domestico suo ad deferendos sumptus in scaphis inuenit hos classis Cibyoretensium ^(b) et classis Abydi et hos comprehensos ad imperatorem duxit qui frumentum quidem populis suis donauit, Athanasium ^(c) autem et Artauhasdum oculis 5 confestim priuauit.

11. Post hec uero prouauit Artauasds a terra portas aperire et prelium Constantino ^(d) inire; uerum facta congressione fugati sunt Artauhasdi ^(e) et multi mortui sunt, inter quos et Monutes. Constructis autem Artauhasds diebus cacaio ^(f) ferentibus ignem, misit 10 ad Sanctum Mamam nonnullos contra classim Cibyoretensium ^(g). Cum autem uenissent ad Sanctum Mamam, exeuntes Cibyoretenses pepulerunt illos. Facta est autem in urbe ualida fames, ita ut uenundaretur modius hordei duodecim numismatibus ^(h), leguminis uero quindecim, milii ⁽ⁱ⁾ ac lupini numismatibus octo, olei autem 15 numismate uno libre quinque, sextarius uini dimidio. Cumque populus necaretur, coactus est Artauhasds dimittere illos e ciuitate foras exeundi. Uerum obsecratis ^(k) faciebus quosdam eorum prohibebat, unde quidam eorum emundauerunt uultus suos et muliebri circumamicti sunt ueste, ast alii monachico ^(l) schemate atque 20 cilicino uestimento contegebantur et ita latere poterant et exire.

12. Nicetas autem monostrategus coaceruato populo suo a Modrina disperso uenit usque Chrysopolim, et cum reuerteretur transmeans c. 262 imperator persecutus est || posterga ^(m) ipsorum, et cum uenisset ad eum apud Nicomediam, manu cepit eum cum curatore, qui fuerant ⁽ⁿ⁾ dudum Marcellianorum episcopus, quem et decollari continuo iussit, monostrategum uerum uinctum patri per murum monstrabat. Porro quarto nono ^(o) nouembrias repente preliatus post meridiem per terrenum murum urbem captauit. At uero Artauhasds una cum Bagtangio patricio ingressus nauim ^(p) ad 30

(a) *Abr. h, così quasi sempre in seguito quando c'è. An. Artahuha- sempre.* (b) *An. Cibyraeotensium (CP Cybioretensium)* (c) *V Ath- corr. da V² ath-* (d) *An. <cum> Const. (ma O om. cum)* (e) *An. milites Art. (ma P om. milites)* (f) *An. caccabo (ma CP caccavo)* (g) *Come a nota (b) (ma qui anche C ha Cibyoret- e così al r. sg.).* (h) *An. nom- così sempre.* (i) *D'a. i. su ras.* (k) *An. observatis (CP obseratis)* (l) *D'a. i. su ras. co, forse di eo (cf. P di An. monachi eo)* (m) *An. post terga (ma O posterga)* (n) *An. fuerat (ma O fuerant)* (o) *V nono abr. l' o finale e corr. d'a m. nōn An. nonas* (p) *Corr. d'a. i. nauem*

presens exisse uisus est in Opsicin et abiens ad castrum Puzane semed^(a) inclusis^(b). Quibus imperator manu captis Artauhasdum cum duobus filiis eius priuauit oculis, Bagtangium^(c) autem in uiuario decollauit et huius caput in Milio suspendit diebus tribus.

5 Post triginta uero annos mali memor et immisericors imperator precepit huius uxorem in monasterium Choras pergere, illic enim sepultus^(d), et huius ossa effodere et in pallio suo portare atque in sepulcra^(e), que dicuntur Pelagii, una cum biothanato^(f) mortuus^(g) iacere. O inhumanitatem!

10 Multos autem et alios ex primoribus qui auxiliati fuerant Ar- 13. tauhasdo peremit innumerabilesque oculis et alios manibus seu pedibus ablatis deuilitauit. Precepit autem externis militibus, qui secum ingressi sunt, introire domos et rapere familiares ciuium res. Multa quoque et alia quin et innumera mala urbi mon- 15 strauit. Cumque hippodromium celebraret, introduxit Artauhasdum una cum filiis eius et amicis ligatum per Diyppium^(h) in circum, simul cum Anastasio falsi nominis patriarcha, percusso publice et in asino uerso uultu sedente, quos omnes per Dihippium intromissos in circum pompauit. Uerum Anastasium utpote con- 20 sentaneum suum in throno sacerdotii rursus locauit, deterrens et seruituti subiciens. Sisinnium uero patricium et pretorem Thracesium, qui multum cum eo cucurrerat et pro ipso certauerat eiusque consobrinus esse noscebatur, post quadraginta dies cecauit, Dei nimirum iudicio⁽ⁱ⁾. Qui enim auxiliatur impio incidet in 25 manus eius, secundum^(k) quod scriptum est.

Anno uero imperii Constantini quarto Maruam^(l) dux Arabum 14. noscitur, qui principatus est eis annis sex. Hoc quoque anno comites^(m) magna in Syria uisa est et seditionem concitauit Thebith⁽ⁿ⁾ contra Maruam^(o) et Dachat Aruritensem^(p), quos Maruam

(a) V² An. semet (b) V² An. inclusit (ma O inclusis) (c) An. Bagtangin (C Bagtangim) (d) Gli edd. di An. agg. erat dopo sepultus (ma in O manca). (e) An. sepulchra (f) V² An. -tis (ma CP -to) (g) An. non ha mortuus (ma P l'ha. C ha mortuo) (h) An. Dihippium (P dihyppium) (i) V² su ras. dei - iudicio (k) Su ras. secđ: (l) V² marhuam, così sempre appresso. An. Marhuamque (m) V² An. cometes (n) An. Thebit (o) An. Maruha- sempre. (p) V dacha|taruritense³

26-6 (p. 213). Anno - residuos] Id. «anno», r. 26, gli anni soliti e dopo p. 275, r. 12 - p. 276, r. 17, om. avanti «quarto» quelli del vesc. di Antiochia.

captos occidit in terminis Emese cum multitudine bellatorum, id est milium decem. Eodem etiam anno prece Christianorum Orientis permisit^(a) consecrari Theophylactum presbyterum Hedesinum^(b) patriarcham Anthiocie^(c) Stephanum^(d) dormiente et hunc litteris catholicis honorari precepit ab Arabibus. Donis enim 5 erat spiritualibus^(e) adornatus, et maxime pudicitia. Apud Enimetzi autem^(f) centum et biginti Chalbenos in ligno suspendit. Porro Habas^(g), qui multum Christianorum sanguinem fudit et multa depopulatus et depredatus est loca, occidit in carcere. Cum enim quidam a Maruam^(h) ad hoc missus esset Ethiops, uenit et im- 10 pleto folle uiua calce introiuit ad eum folleque ad totum caput ac nares eius imposito suffocauit illum, iustam adinueniens malefico Habas penam, magicis enim deceptionibus ac demonum inuocationibus multa contra Christianos fabricatus est mala. Hic etiam sanguini communicauit Hualid⁽ⁱ⁾. 15

15. Anno imperii Constantini quinto Suleheman^(k) coaceruatis militiis rursus cum Maruham^(l) bellum aggrediatur^(m), et amissis populi septem militibus⁽ⁿ⁾ superatur et fugax^(o) penes Palmyram saluatur et deinceps in Perside. Seditionem quoque concitauerunt Methsini^(p) et Heliopolite ac Damasceni ciuitates Maruam 20 obserantes, qui filio quidem suo contra Dachac cum uirtute misso ipse uenit Emetsan^(q), quam in quattuor mensibus cepit. Dachac autem a Perside cum plurimo potentatu ueniebat. At uero Maruham^(r) aggressus eum in Mesopotamia cum multos collegarum interfecisset, hunc comprehensum interfecit. In his Constantinus 25 Germaniciam cepit, aciem dirigens contra Syriam et Dulichiam, aditu re||perto propter Arabum mutuam pugnam, uerbo sane Arabes inhermes^(s) dimittens qui erant in ipsis. Assumpsit autem et cognatos suos ex materna linea descendentes et Bizantii collocauit una cum multis Syris monophisitis^(t) hereticis, ex quibus plures 30

(a) *Dopo permisit è agg. nell' interl. forse da V² maruan corr. marhuan An. non l'ha.*
 (b) *An. Edesinum (ma O Hedesinum)* (c) *Corr. d'a i. iochę* (d) *An. Stephano (ma P Stephanum)* (e) *V spālib; (P di An. spiritalibus)* (f) *Enimetzi autem] V eñi] & ziaū corr. aū da V² in au³* (g) *An. Abas (ma O Habas), così appresso.* (h) *V marua³ V² marhua^a* (i) *V² gizid An. Uhalid (ma C P Huholid)* (k) *V² zuleimen* (l) *V² marhuam* (m) *V² aggredietur An. aggreditur* (n) *An. milibus* (o) *Abr. e corr. da V² fugatus* (p) *An. Metsini* (q) *V² emet^hsan* (r) *V² marhuan* (s) *An. inhermes* (t) *An. -phys-*

in Thrace usque nunc habitant, et iuxta Petrum Cnaphea trinitatem
in trisagio crucifigunt. Porro a quarto idus augustas usque ad
octabo kal. sept. tenebre facte sunt nebulse. Tunc Marutham^(a)
uictor Emetsa capta interficit omnes cognatos et libertos^(b) Hisam^(c),
5 expugnatque^(d) muros Heliopoleos^(e) et Damasci et Hierusolyma-
rum^(f), trucidans multos potentes et truncans^(g) residuos.

Anno uero^(h) Constantini sexto factus est terremotus magnus in 16.
Palestina⁽ⁱ⁾ et circa Iordanen et totam Syriam mense ianuario, hora
quarta, et multa milia quin et innumerabilia mortua sunt eccle-
10 sieque ac monasteria corruerunt et maxime penes heremum sancte
ciuitatis. Eodem uero anno pestilens mors a Sicilia et Calabria
incipiens, ueluti quidam ignis depascens, ad Monobasiam et Hel-
ladem atque interiacentes insulas uenit, per totam quartam decimam
indictionem, flagellans impium Constantinum et cohibens ab insa-
15 nia, quam aduersus sanctas ecclesias et uenerabiles imagines irri-
tabat. Uerum ille, ut Pharao quandam^(k), incorrectus permansit.
Sane pestilentia hec bubonis^(l) discurrens quinta decima indictione
regiam peruenit ad urbem.

Ceperunt autem subito inuisibiliter fieri, tam in hominum ue- 17.
20 stimentis et in sacratis ecclesiarum indumentis quam et in uelis,
crucicule plurime ueluti ex oleo designate. Facta est ergo hinc
tristitia et defectio animi multa propter dubium huiuscemodi si-
gnum^(m). Uenit nihilominus et diuinitus indignatio, dissipans in-
cessanter non solum urbis ciues sed et in omnibus suburbanis eius
25 degentes. Facte uero sunt et phantasie in multos hominum qui
in extasi facti existimabant se cum peregrinis quibusdam, ut pu-
tabant, et trucibus faciebus comitari, et eos qui in itinere sibi obuui
fiebant se quasi amicos salutare ac colloqui. Notatis uero his
que dicebantur ab eis, hec postea referebant. Contemplabantur
30 autem eosdem et domos ingredi et alios quidem ex domo deserere,

(a) V² marhuan An. Murham (ma C P Marutham) (b) V² liberos (c) V²
hiscem (d) Su ras. d'a. i. gn forse di rg An. expurgatque (e) An. Heliupoleos
(f) An. Hieros- (g) An. detruncans (h) An. vero imperii (i) V² p^halestina (k) An.
quondam (ma C quondam) (l) V² bu³bonis (m) An. signi

7-19 (p. 214). Anno - fatentur] Id. \ liti anni dalla creazione e dell' incar-
p. 276, r. 19 - p. 277, r. 24, om. i so- nazione.

porro alios uulnerare. Contigit autem ut^(a) eorum que dicta sunt ab eis plurima ut uiderant^(b) fieri.

18. Preterea uernali tempore prime indictionis magis extensa est, estiuo autem prorsus incendit, ita ut integre quoque domus penitus clauderentur, nec essent qui deberent mortuos sepelire. Ex ne- 5
cessitate itaque multa excogitatum est quo super animalia tabule sternerentur et ita super has impositi mortui deferentur^(c). Pari modo et in plaustis alii suprapositi alii^(d) asportabantur. Cum autem repleta fuissent uniuersa, tam scilicet urbana quam suburbana, monumenta et cisterne quoque sine aqua et lacus et plurime ui- 10
neę, nec non et interiores orti qui intra ueteres muros erant, ad huiusmodi capessendam sepulturam effossi sunt, et ita uix omnia hec ad tantam necessitatem sufficere ualuerunt. Omni^(e) autem domo tali calamitate corrupta propter depositionem que impie facta est ab imperantibus in sacras imagines, confestim nimirum Aga- 15
renorum classis ab Alexandria uenit in Cyprum, ubi erat et Romaicus stolus. At uero pretor Cybioretorum^(f) irruens in eos extimplo in portu Ceramea, et retenta portus fauce, cum essent triginta dromones, tres solos exsiliisse fatentur.
19. Anno uero imperii Constantini septimo occiditur Gregorius ab 20
Aritutensibus et euicit Maruham^(g), ut pretuli. Anno imperii Constantini octabo motus est in exterioribus Orientis partibus Persidis populus, qui dicuntur Chorosanite Maurophori, contra Maruam^(h) et omnem cognationem eius, qui principati sunt ab ipso Muamed⁽ⁱ⁾ pseudopropheta usque ad eundem Maruam^(k), id est 25
c. 264 contra eos qui dicuntur filii Humaiha^(l). || His enim post interemptionem Uhalid^(m) debellantibus et constringentibus inuicem hi qui dicebantur filii Echim⁽ⁿ⁾ et Halim^(o), cognati et ipsi pseudo-
prophete sed absconditi atque fugaces existentes in Minori Arabia,

(a) *An.* et (b) *V*² viderent (c) *An.* deferrentur (d) *Abr.* alii *An.* ha aliis
(e) *V* *O*mi *corr.* *O*mi (f) *An.* Cibyraeotorum (*ma C* Cibyoret- *P* Cibyoret-) (g) *V*²
marhuan (h) *V*² marhuan *An.* Maruham, *così sempre.* (i) *Corr. da V*² muhammad
An. Moamed (k) *V*² marhuam (l) *An.* Humahia (m) *V*² gizid *su ras. di* uhalid
(n) *V*² hiscem *su ras. di* echi³ (o) *An.* Alim (*ma O* Halim)

20-4 (p. 217). *Anno - suum*] *Id.* soliti anni dalla creazione e dell' in-
p. 277, r. 26 - p. 279, r. 27, om. i carnazione.

congregati, tenente in eis primatum Hibrahim^(a) filius Eluelid^(b), mittunt libertum suum quendam, Amuslim dictum, in Chorosam ad quosdam ibidem preminentes contra Maruham^(c) sibi suffrari^(d) petentes. Qui collecti apud Cactaban^(e) quendam consiliantur et
 5 concitant seruos in dominos proprios et occidit^(f) multos nocte una, quorum armis, equis et pecuniis locupletati facti sunt potentiores.

Diuiduntur autem in tribus duas, Cahisinos scilicet et Hiamanites^(g), quorum potentiores intuens Amuslim^(h) esse Hiamanitas concitat contra Cahisinos et interfectis eis uenit in Persidem cum
 10 Chactaban et expugnans Hibindabarem⁽ⁱ⁾ capit cum uictoria cunctos, uirorum scilicet ferme milia centum. Et ueniens ad Hibin ubi erat^(k) hostiliter cum ducentis milibus proficiscentem, sed et illum dissoluit. Ueniensque ad Maruam^(l) apud Zaban fluuium habentem trecenta milia, debellat eum et multitudinem infinitam
 15 occidit ex eis. Eratque uisu mirabile, cum secundum Scripturam tunc unus persequetur^(m) mille et duo transmouerent dena milia. Quos cum ita potentialiter uincentes Maruam intuitus extitisset, adiit⁽ⁿ⁾ Charran et cum fluuium transmeasset, incidit pontem ex nauibus factum et assumptis secum omnibus pecuniis ac domo sua
 20 cum quattuor milibus uiris uernaculis suis fuga lapsus est in Egyptum.

Anno imperii Constantini nono persecutionem patitur Maru- 21. / ham a Maurophoris et comprehensus ab eis occiditur bello gesto grauissimo. Preerat autem eis Salich, filius Halim^(o), qui unus
 25 ex prelatiis profugis erat, qui et destinauerant Bumuslim^(p), reliqui uero congregati contra Samariam et Thraconitidem^(q) regionem sorte principatum distribuerunt, Abubalas^(r) scilicet et post illum fratri eius Abdela^(s), filius Muhammad^(t), et post hunc Isehidinmuse^(u).

(a) *Corr. da V² ibrahi³ An. Abraham* (b) *Agg. da V² filius eluelid nell'interl. An. non l'ha.* (c) *V² marhuan* (d) *Così anche An. (C² edd. sufragari)* (e) *V² chactaban* (f) *An. occidunt* (g) *An. Hiamanitas* (h) *V² su ras. amus forse di abmus An. Abumuslim* (i) *Così An. e così doveva aver scritto V, il cod. ora ha hibin p^{lis} al hare³, tutto su ras. meno are³, ma poi pare raschiato il p* (k) *Hibin ubi erat] V hibin ubierat An. Hibinubehera* (l) *V² marhuam, così altre volte.* (m) *An. persequeretur (ma O persequetur)* (n) *An. adit* (o) *An. Alim (ma O Halim)* (p) *Corr. da V² amuslim* (q) *V thracon- abr. h An. Thracon- (ma O Thracon-)* (r) *An. Abulabas (ma O Abubalas)* (s) *Corr. da V² habdalla* (t) *filius muha³mad è agg. da V² sopra linea; An. non l'ha.* (u) *V² ebugiaffar su ras. di isehidinmuse*

Et Syrie quidem summam preturam taxaerunt Abdelan^(a) tenere filium Halim^(b), fratrem uero Salim; ipsum autem Salim Egypto preesse. Porro Abdelan fratrem Abulabas ab illo habere sortem principatus super Mesopotamiam statuerunt. Ipse sane Abulabas, qui et omnium primas habebatur, in Perside sedit^(c), translato quo- 5 que principatu sub se Persarum, qui ei auxiliati fuerant a Damasco. Hi uero qui saluati fuerant, tam uidelicet filii quam cognati Maruham, uenientes ab Egypto in Africam indeque transmeantes fretum angusti maris ad oceanum positi, quod dicitur Septe quodque diffinit inter Lybiam et Europam, Europe Hispaniam 10 habitauerunt usque ad presens tempus, habentes quosdam qui ibidem habitasse antea noscebantur^(d) a Mauhia^(e) illuc traiectione cum essent eius cognati et ipsius religionis. Perdurauit autem excidium sub Mauhia^(f) sex annis, quo diruti sunt omnium illustrium ciuitatum in Syria usque ad Antiochiam uiri^(g), eo quod 15 hanc in refugium habere meditarentur, innumerique Arabum ab eo perierunt. Oppido enim erat circumspectus circa ciuilia. Erat autem Automatistarum, id est Epicureorum^(h), hereseos, ex gentilibus qui habitabant Charran impietatem assumens.

22. Porro octavo kalendarum februariorum eiusdem tertie indicationis natus est imperatori Constantino filius, quem nominauit Leonem, ex chaiani⁽ⁱ⁾ Chazarie filia. 20

Anno uero eodem factus est terremotus in Syria et ingens ac terribilis casus, unde ciuitatum alie quidem penitus exterminate sunt, alie uero mediocriter, alie autem a montanis ad subiecta campe- 25 stria cum muris et habitationibus suis integre migrauerunt et salue quasi ad miliaria sex uel etiam modicum quid ultra. Denique asseuerauerunt hi qui propriis uisibus terram Mesopotamie contemplati sunt, in longitudinem dirruptam fuisse ad miliaria duo et || c. 265 ex profundo eius ascendisse aliam terram nimis albam et arenosam, de cuius medio ascendit, ut aiunt, animal mulinum^(k) incontaminatum loquens humana uoce et prenuntians gentis incursionem 30

(a) V² habdallan, così appresso. (b) An. Alim (c) V² sedis (d) V ante annoscebantur *abr. la terzultima* n (e) V² mahauia (f) V² muhavia (g) An. muri (ma O uiri) (h) An. Epicuriorum (i) An. chagani (k) V in marg. De animal mulinum qui sub terra exit loquens humana uoce

ab heremo aduersus Arabes. Quod et factum est. Preterea sequenti anno quarte indictionis sollemnitate sancte Pentecostes coronauit Constantinus imperator Leonem filium suum imperatorem per Anastasium patriarcham consentaneum suum.

5 Anno uero imperii Constantini decimo Muhamed ^(a) fit Arabum 23. ✓
dux, qui eis quinque prefuit annis. Eodem quoque anno simultates Chalcideni aduersus Maurophoros Persas concitauerunt et interemta ^(b) sunt ex eis in montanis Hemedse ^(c) per illos quattuor milia. Id ipsis ^(d) uero factum est et per Arabiam in Caisinos ^(e)
10 ab eisdem Persis. Cum autem caput Maruam myrra conditum fuisset allatum plures a simultatibus cessauerunt.

Anno imperii sui undecimo Constantinus Theodosopolim et Melitenen cepit et captiuos duxit Armenios. Theodorus quoque filius bigarii ^(f) minoris Arabie oriundus obeunte sanctissimo Theo-
15 philacto ^(g) Antiochie patriarcha preficitur, qui sex prefuit annis ecclesie.

Anno imperii sui duodecimo Constantinus impius imperator elatus sensu, multa contra Ecclesiam et orthodoxam fidem meditans et silentia per dies singulos faciens, populum ad sensum suum
20 inflexit infeliciter consecrandum, preuius future impietatis existens.

Anno imperii Constantini tertio decimo Anastasius, qui sce- 24.
leste throno Constantinopolitano prefuit, mortuus est corpore simul et anima miserabili passione, que dicitur chordapso, fatigatus, cum stercus per os ^(h) euomisset, dignam exoluens uindictam, pro
25 audacia scilicet quam contra Deum contraque magistrum suum exhibuit. Eodem quoque anno et Constantinus impius contra sanctas ac uenerabiles imagines concilium iniquum trecentorum triginta octo episcoporum congregauit in palatio Hierie, quorum primas ⁽ⁱ⁾ erant ^(k) Ephesenus filius Apsimari et Pastillas Pergensis,
30 qui apud se que sibi ^(l) uisa sunt dogmatizarunt, nullo presente ex

(a) *Corr. da V² muha³mad* (b) *An. -mpta* (c) *An. Emetsae (CP Hementsae)*
(d) *An. ipsum* (e) *An. Cahisinos* (f) *An. vigarii* (g) *An. -phyl-* (h) *V eos abr. e*
(i) *Corr. per abr. primos* (k) *An. erat (ma O erant)* (l) *V iuri corr. forse da V¹ sibi*

5-13 (p. 218). *Anno - magistros]* come sopra gli anni dalla creazione e
Id. p. 279, r. 28 - p. 280, r. 30, om. dell'incarnazione.

catholicis sedibus, Romana scilicet uel Antiochena, Alexandrina siue Hierosolymitana^(a), a quarto idus februarias incipientes perdurauerunt usque ad sexto idus aug. eiusdem septime indictionis. Quacum in Blachernas Dei genitricis^(b) hostes conuenissent, ascendit Constantinus imperator in ambonem, tenens Constantinum monachum qui fuit Sylei episcopus. Cum orasset, uoce magna pronuntiauit dicens: «Constantini uniuersalis patriarche multos ante nos». Et dein ascendit imperator cum Constantino scelerato presule ac reliquis episcopis forum, et exclamauerunt diuulgantes suam cacodoxam^(c) heresim in conspectu totius plebis, anathematizantes Germanum sanctissimum et Georgium Cyprum^(d) et Iohannem Chrysorram^(e) Damascenum nepotem Mansur, uiros sanctos et reuerendos magistros.

25. Anno uero imperii Constantini quarto decimo Muamed^(f), qui et Abulabas, mortuus est, cum quinque prefuisset annis. Eratque Abdelas^(g) frater eius in Machca loco blasphemie ipsorum. Scribit ergo ad Bumuslim^(h), qui erat in Perside, conseruandum sibi locum principatus, sicuti sorte sibi fuerat deputatus. Qui cum didicisset Abdelam⁽ⁱ⁾, filium Alim, fratrem uero Alim^(k), summum pretorem Syrie, principatum sibi affectantem et uenientem ad optinendam Persidem aduersantemque Persis et fauentem his qui erant Syrie quique auxiliabantur ei, concitatis exercitibus suis aggreditur eum apud Nitzibin, et uicto eo Abumuslim multos peremit. Erat^(l) enim plures ex his Sclauī et Antiocheni. Ast Abdelas^(m) solus saluus remanens post paucos dies petiit uerbum accipere ab altero Abdela⁽ⁿ⁾, fratre Muamed^(o), ueniente studio multo in Persidem a Machca, quo in domuncula putrefacte^(p) retruso effodiri fundamenta precipiens hunc clam interfecit. Porro Abumuslim^(q) fu-

(a) V hīfmitana (b) An. genet- come sempre (ma C genit-) (c) V cacadoxa³ corr. per abr. cacodoxa³ (d) An. Cyprium (ma O Cyprum) (e) V chrysorram abr. la prima r An. Chrysorroam (f) V² muhammad (g) V² habdallas (h) V² amuslim (i) V² habdallam (k) An. Salim (l) An. erant (ma C P erat) (m) V² habdallas (n) V² habdalla (o) V² muhammad, così appresso. (p) An. putrefacta (q) V abum; li³

14-12 (p. 219). Anno uero - prefuit «anno», r. 14, e quelli del patriarche di Costantinopoli dopo «decimo», omessi gli anni come sopra avanti r. 14.

rientem aduersus Araues || Syrie, pro eo quod in Maurophoros c. 266
insurrexerint et multos in Palestina et Emedsa ^(a) et maritima cepe-
rint, atque in eos irruere meditantem coibuit ^(b) cum exercitibus.
At ille iratus Abdele ^(c) ad interiorem Persicam ^(d) cum multitudine
5 properauit. Quem cum uehementer ille metueret, accersit eum
suasoriis uerbis et precibus atque ipsis execrauilibus principis ipso-
rum symbolis destinatis, uirga ^(e) uidelicet atque sandaliis pseudo-
prophete Muamed, expetens, ut ad se uia unius diei deuerteretur ^(f),
quatenus ^(g) ei decentes patrem gratiarum actiones deferret. At
10 ille deceptus uenit cum centum milibus equitum unitusque illi oc-
ciditur ab eo propriis manibus; sicque principatus Abdele confer-
tur, qui uno et biginti Arabibus prefuit annis.

Anno imperii sui quinto decimo Constantinus Syros et Arme- 26.
nios, quos a Theodosopoli et Melitana duxerat, in Thracem emi-
15 grauit, ex quibus etiam Paulicianorum est heresis dilatata. Si-
militer et in urbe paucis pre mortalitate factis habitatoribus eius
duxit una cum familiis tam ex insulis et Hellade quam ex inferio-
ribus partibus, sicque urbem habitare fecit, quam et condensam
reddidit. Eodem quoque anno quesiere Uulgares pacta propter
20 castra que constructa fuerant. Ast imperatore apocrisarium ^(h) eo-
rum dehonestante exierunt hostiliter et usque ad Longum Murum
uenerunt et multo excidio perpetrato illesi reuersi sunt.

Anno imperii Constantini sexto decimo terremotus haud mo- 27.
dicus factus est in Palestina et Syria septimo idus martias ⁽ⁱ⁾, et
25 exul factus est Theodorus, Anthiocie ^(k) patriarcha, inuidia derogatus
Arabum, quod crebro imperatori Constantino causas eorum per
litteras indicaret, et de cero Salim ^(l) hunc exulem misit in Moa-
bitidem regionem patriam suam. Precepitque idem Alim non

(a) *An.* Emetsa (b) *An.* cohibuit (c) *V*² habdall-, così al r. 11 &c. (d) *V*²
persida³ (e) *Su ras.* uī (f) *Ān.* div- (g) *An.* quatinus (h) *An.* apocrisarium
(i) *Su ras.* c d'a. m. la seconda a (k) *Corr.* da *V*² antiochię *An.* Antioch- *sempre*.
(l) cero Salim] *V* cerosali³ *corr.* cetero. ali³ da *V*² *An.* cetero (ma C cero) Salim

13-8 (p. 225). *Anno - sermo*] *Id.* «liupoleos anathematizatus est a tota
p. 281, r. 25: «Anno imperii Constan- «Ecclesia. imperator autem Constan-
«tini quinto decimo Paulus Romanae «tinus Syros et Armenios &c.» - p. 286,
«sedis praesul habetur. Nicetas He- r. 27.

construendas nouas ecclesias nec crucem uidendam, sed neque de fide a Christiano cum Arabibus dogmatizandum. Porro exercitum mouit idem contra Romaniam cum octoginta^(a) milibus et ueniens in Cappadociam audiuit Constantinum aduersus se uenientem armatum et territus inefficax repedauit, nihil depopulatus, nisi 5 quod paucis Armeniis ad se confluentibus assumptis reuersus est.

Anno imperii Constantini septimo decimo Abdelas tributorum rationem Christianis ampliavit, adeo ut omnes monachos et inclausos atque cionitas^(b), qui Deo bene placere noscebantur, sub tributis redigeret. Signauit autem et ecclesiarum cimiliarchia et 10 adduxit Hebreos ad uenundandum illa, et emerunt ea liberti.

28. Anno imperii sui Constantinus octavo decimo^(c) Sclauinias^(d) penes Macedoniam positas captiuauit et reliquos subiugauit.

Eodem uero anno quidam ex Maurophoris Persis, cum magice religionis essent, deceptione detenti diaboli, uenundata substantia 15 sua nudi supra muros ascendentes proiciebant semetipsos, ita ut se uolarent^(e) in celum arbitrarentur, qui nihil ratione dignum sortis illius habentes artus conterebant ad ima demersi^(f). Quorum sedecim, eos dumtaxat qui in errore preminebant, Abdelas per Salim^(g) interfecit in Beroea et Chalcide. 20

Anno imperii Constantini nono decimo inuidia Christianos prohibuerunt Arabes a puplicis chartothesiis ad modicum tempus. Sed rursus coacti committunt eis eadem ipsa, eo quod non possint ipsi scribere calculationes aciesque direxerunt ***^(h) multos, sed et Paulum pretorem Armeniacorum bellum agentes apud Melam 25 peremerunt cum exercitus multitudine, nec non et quadraginta duos insignes uiros uinctos duxerunt et capita multa. Imperator autem exercitum mouit in Uulgariam, et ueniens in Ueregaban ad clusuram, obuam ei Uulgares aduenerunt et multos exercitus eius trucidauerunt, in quibus et Leonem patricium et pretorem 30 Thracesiorum et alium Leonem logothetam cursus⁽ⁱ⁾ et populum

(a) *An.* octuaginta (b) *V² in marg.* Cionitas sunt inclausi qui in columnis habitant (*cf. C di An.* cionitas: in columnis sese claudentes. idem stylitae dicuntur) (c) *An.* octavo decimo Constantinus (d) *An.* Sclavenias (e) *An.* -re (*ma O -rent*) (f) *An.* dimersi (g) *Abr. s* (h) *Anche in An. v'e lacuna; cf. Teof. ἐπεστράτευσαν τὴν Ῥωμανίαν καὶ ἡχμαλώτευσαν πολλούς* (i) *Abr. da V² e corr.* tu dromv (*Teof. τοῦ δρόμου*)

multum et acceperunt arma eorum. Et sic in hoste^(a) reuersi sunt.

Anno imperii Constantini uice||simo factus est error Pasche, 29.
et ^(b) orthodoxi quidem in Oriente octabo idus aprilis ^(c) Pasche ^(d) c. 267
5 celebrauerunt, at uero herronei^(e) heretici idus aprilis^(f). Eodem anno
translatum^(g) est caput sancti Iohannis precursoris atque baptiste
a monasterio Spelei in templum suum in Emesenensium ciuitate
situm, cum esset illustre. Et descensus edificatus est ubi usque
10 rituali honoratur odore, et emanans effundit omnibus sanitates qui
fide flagrant occurrunt.

Eodemque anno dodocites^(h) clarissima in oriente apparuit per
decem dies et iterum ad occidentem diebus biginti et uno. Qui-
dam uero Syrus, Theodorus nomine, Libanites circa regionem
15 Heliopoleos⁽ⁱ⁾ que est ad Libanum aduersus Arabes insurrexit, et
cum bellum mouisset in eos, ceciderunt ex utrisque multi, nobissime
uero terga et ipse uertens effugit, et Libanite qui cum ipso erant
omnes sunt interempti. Facte autem sunt et in Africa seditiones
et bella, solari eclipsi facta octabo decimo kal. septembrias, feria
20 sexta, hora decima. Porro insurrexerunt quidam ex Maurophoris
apud Dabeco, dicentes filium protosymboli deum ut nutritorem
suum, et protulerunt dogma huiusmodi, et introierunt Maurophori
domum erroris sui et occiderunt clauigeros nomina sexaginta; et
exierunt quidam in Barrason^(k) et captiuauerunt multos et pecunias
25 numerosas sumpsere.

Anno imperii Constantini bicesimo primo seditionem conci- 30.
tauerunt Cassiote contra Maurophoros propter mulieres. Man-
serant enim ex eis in domo, in qua tres fratres manebant, et ua-
luerunt^(l) uxores eorum in pelagus iacere. Surgentes autem tres
30 fratres occiderunt et obruerunt^(m) illos sed et coaceruati occide-
runt etiam reliquos. Et cum misisset Selichus militias, fraudu-
lenter uenere super illos et comprehensis eis patibulo suspende-

(a) in hoste] V inhoste An. inhoneste (ma CP in hoste) (b) V ex corr. da V² et
(c) An. Aprilias, così appresso. (d) An. pascha (ma O pasche) (e) An. err- (ma O
herr-) (f) V id april (g) V translatus corr. d'a. i. -tu³ (h) Abr. il primo do
An. docites (ma C dodocites) (i) An. Heliupoleos (k) An. Basrason (l) An. volue-
runt (ma O val-) (m) V bruerunt corr. d'a. i. °br-

runt tres fratres et multos alios occiderunt. Porro festiuitate Paschali ingressus est ad sanctam collectam in catholica ecclesia. Cumque metropolitanus episcopus astaret et exclamaret more solito Deo dicens: « Plebs enim tua et ecclesia tua supplicat te », eduxerunt eum et concluderunt eum in carcere, et alius compleuit sanctam col- 5 lectam et factus est timor magnus; et nisi metropolita moralitate ac humilibus uerbis mitigasset eum, malum profecto ingens hora ^(a) consummatum fuisset. Erat autem hic beatissimus Anastasius.

31. Eodem quoque anno et Constantinus persecutor Andream memorabilem monachum, qui dicebatur Calybitis, apud Blachernas 10 flagris in yppodromio ^(b) Sancti Mame peremit redarguentem ^(c) impietatem eius et Valentinianistam ac ^(d) Ciuilianum ^(e) appellan- tem eum quem et in reuma ^(f) mari ^(g) iactari precepit, nisi sorores eius hunc rapientes in emporio Leucadii sepelissent.

Anno imperii Constantini bicesimo secundo apparuit docites in 15 oriente, et interfectus est filius Phatime. At uero Uulgares insurgentes occiderunt dominos suos a seiram ^(h) diriuatos et statuerunt uirum insensatum, nomine Zeletzin, triginta cum esset annorum. Multi preterea Sclauī fugientes ad imperatorem confluerunt, quos constituit super Artanan. Porro sexto decimo kal. iuli. ⁽ⁱ⁾ 20 exiuit imperator in Thracen ^(k) misso quoque nauigio per Euxinum pontum usque ad octingenta chelandia ferentia duodenos equos. At uero Teletzis audita contra se tam per terram quam per mare facta commotione assumpsit in auxilium ex adiacentibus sibi nationibus biginti milia et his in munitionibus constitutis se cautum 25 et intrepidum reddidit. Ast imperator cum uenisset, castrametatus est in campo Anchiali et pridie kal. iuli. prime indictionis, feria ^(l) quinta, Teletzis apparuit cum multitudine gentium ueniens ineuntesque bellum concidunt diutius inuicem, uerum Teletzis terga uertens effugit. Porro pugna tenuit ab hora quinta usque || 30 ad uespertinam et multitudines Uulgarum numerose perempte sunt, multi uero ex eis capti multique imperatori subditi facti sunt.

c. 268

(a) An. hora illa, supplito illa dall'edit. con Teof. τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ (ma O om. illa) (b) An. hipp- (c) V re|darg- corr. forse da V^I red|arg- (d) V² su ras. ta³ ac (e) An. Iulianum (f) V² su ras. in reuma (g) An. maris (h) V sē iram (i) V iuli An. Iulias; così al r. 27. (k) An. Thracem (l) V fe^r

Ast imperator huiuscemodi elatus uictoria puplicauit ^(a) hanc 32.
 coram urbe cum exercitibus ingressus armatus et laudibus a ple-
 uibus celeberrimis diffamatus, et exylopanduris ^(b) constrictos tra-
 hens Uulgares captos, quos extra portam Auream decollari precepit
 5 a ciuibus. Teletzin uero tumultuantes Uulgares una cum principi-
 bus eius interfecerunt et constituerunt Sabinum, generum Comersii
 quondam domini sui. Qui uidelicet Sabinus cum mox ad im-
 peratorem misisset et pacem fieri exquisisset, conuentu Uulgares
 facto restiterunt ^(c) robuste Sabino dicentes ei: « Uulgaria per te, ut
 10 « cernimus, redigetur in seruitutem Romanis ». Factaque simul-
 tate ^(d) fugit Sabinus in castrum Mesembrie et ad imperatorem se
 contulit. Statuerunt autem Uulgares alium sibi dominum, Pa-
 ganum nomine.

Anno imperii Constantini bicesimo tertio ^(e) Turci ^(f) uero 33.
 15 egressi sunt a Caspiis portis et occiderunt in Armenia multos et
 preda sumpta non pauca reuersi sunt. Cosmas autem quidam
 episcopus erat Epyphanie ^(g), que est ciuitas Apamie Syrie. Porro
 quibusdam ex ciuibus Epyphanie ad Theodorum patriarcham An-
 thiocenum ^(h) accusationem contra eundem Cosmam super diminu-
 20 tione sacrorum uasorum facientibus, cum ille minime potuisset hec
 restituere, discessit ab orthodoxa fide eo ⁽ⁱ⁾ consentaneus Constan-
 tino in heresi sacris aduersa imaginibus factus est; quem com-
 muni sententia Theodorus Anthiocenus patriarcha et Theodorus
 Hierosolymitanus ^(k) atque Cosmas Alexandrinus cum episcopis sibi
 25 subiectis die sancte Pentecostes post lectionem sancti euangelii
 consonanter anathematizauerunt singuli in suam ciuitatem ^(l).

Eodem quoque anno a kal. octubribus ^(m) factum est gelus ma- 34.
 gnus ⁽ⁿ⁾ et amarissimus ^(o) non solum in terra nostra uerum etiam
 in Oriente multo magis et * * * * ^(p) septemtrionali parte pelagus

(a) An. publ- (b) An. xylop- (c) V restituerunt corr. restiterunt (d) V¹ su
 ras. a lettere serrate. (e) Dopo tertio è più d'un rigo raschiato e rimasto bianco in cui
 era scritto romanam constantinus residet sedem come ha An. (f) Su ras. d'a. i. la c di
 Turci (g) An. Epiph- così appresso. (h) Corr. da V² antioch- così al r. 23. An.
 Antioch- (i) An. et (k) V hiřmitanus (l) An. sua civitate (ma O suam civitatem)
 (m) An. Octobribus (n) V gelus magnus corr. d'a. m. gelu magnū An. gelu magnum
 (o) V -mu; corr. d'a m. -mū An. -mum (p) La lacuna è anche in An.; cf. Teof. p. 434,
 r. 8: ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον κατὰ ἀνατολὴν καὶ ἄρκτον καὶ οὐσιν, ὥστε τὴν ἄρκτῶν
 τοῦ Πόντου παραλίαν ἐπὶ ρ' μίλια τὸ πέλαγος ἀπολιπῶσθαι κ. τ. λ.

Ponti usque ad centum miliaria pre glaciei rigore in lapidis durtiam fuerit uersum, habens cubitos a superficie in profundum triginta, cunctis nimirum regionibus ab ipsa Lycchia usque ad Danubium et Cuphe^(a) fluuium, Danaspri quoque ac ^(b) Danapri atque Necropela nec non et reliquas ripas et usque ad Mesembriam et Mediam similia patientibus; cumque huiuscemodi gelu niue fuisset coopertum, super alios biginti cubitos creuit, ita ut mare aride conformaretur et pedibus calcaretur in superficie glaciei a Chazaria et Uulgaria, quin et reliquis adiacentibus nationibus, tam ab hominibus quam ab agrestibus et mansuefactis animantibus.

35. Febuario uero mense ipsius secunde indictionis huiuscemodi gelu per iussionem Dei in multas ac diuersas in speciem montium factas concisiones diuiso, he pre ui uentorum in Dapnusiā et Hieron descendentes, taliter per angustum peruenerunt ad urbem et usque ad Propontidem et insulas et Abidum ^(c), omnes maritimos toros ac ripas replentes; quarum uidelicet concisionum inspectores et nos ipsi extitimus, descendentes super unam earum cum quibusdam quoque triginta ^(d) coetaneis nostris et super illam iocantes. Habebat autem et animalia campestria et mansueta mortua. Omnis enim quicumque bellet a Sophianis usque ad urbem et a Chrysopolim ^(e) usque ad Sanctum Mamam et ad ea que dicuntur Galati per aridam sine prohibitione pergebat. Et una quidem ex eis ad Acropoleos scalam dirrupta contriuit eam, alia uero ingentis molis ad murum collisa hunc magno impulsu concussit, adeo ut interiores quoque domus salo comparticiparentur.

36. Porro in tria dirrupta cinxit urbem, a Manganis uidelicet usque ad Boosphorum ^(f), cuius altitudo muros ^(g) excessit. Omnes autem urbis tam uiri quam femine simul et pueri horum uisioni dantes indesinenter opera ^(h) perseuerabant et cum lamentis ac lacrimis domum reuertebantur, ignorantes quid ad id fari quiuissent.

c. 269 Ceterum an||no eodem mense mar. ⁽ⁱ⁾ stelle repente de celo cadentes apparuere, ita ut omnes qui hoc uiderunt instantis seculi

(a) V cu³phe asterso ³ (b) Su ras. ac, di et? (c) An. Abydum (d) earum - triginta V¹ su lavat. a lettere molto serrate. (e) An. -li (f) V boosphorum corr. bosph- An. Boosphorum (g) V² quinque cuius altitudo mu su ras.; per aggiungere quinque che non è in An. (h) An. operam (i) V mēn mār An. mense Martio

consummationem esse putarent. Siccitas quoque multa effecta est, adeo ut exsiccarentur etiam fontes. Ast imperator accersito patriarcha dicit ei: « Modo quid nos ledet si dixerimus theotocon « christotocon? » At ille hunc amplexatus ait: « Miserere, do-
 5 « mine, ne ad cogitationem tuam ueniat iste sermo. Nonne
 « uides qualiter diuulgetur et anathematizetur Nestorius a tota Ec-
 « clesia? » Qui respondens ait: « Ego discere uolens interrogauit.
 « Uerum usque ad te sermo ».

Anno uero imperii Constantini bicesimo quarto exierunt iterum 37.
 10 Turci ad Caspiae portas et Hiberiam, quibus cum Auaribus bellum
 ineuntibus ex utrisque perierunt multi. Abdelas^(a) uero huiusce-
 modi calliditate deposuit a principatu Hiseibinmuse^(b), in quem,
 ut superius dictum est, tertia sors tenendi post eum cecidit. Ui-
 dens enim eum dolore capitis emicranice laborantem et scotomi^(c)
 15 plenitudinem patientem persuadet quod curandus foret, si ex aliqua
 confectione ptarmica in nares eius insufflaretur a medico suo,
 Mose^(d) nomine, diacono Antiochenorum ecclesie, quem iam mu-
 neribus fecerat acerrimum conficere medicamen, quod simul et
 narcoticum foret uehementer; qui uidelicet Hise cum paruisset
 20 Abdele, suscepit per nares confectionem et repletus in omnibus
 circa caput cunctisque sensibus una cum egemoniis operationibus
 defraudatus sine uoce porro iacebat. Aduocatis itaque Abdelas
 ducibus ac primoribus gentis: « Quid uobis », inquit^(e), « uidetur
 « super futuro rege uestro? » At illi concorditer abnegato eo
 25 dexteras dedere filio eius Abdela Muamed^(f) qui nuncupatur Madi.
 Porro Hise^(g) absque sensu domum reportauerunt. Hunc autem
 post tertium diem conualescentem excusationibus fictis consolabatur
 centum auri talentis iniuriam recompensans^(h).

Eodem etiam anno misit Paganus, dominus Uulgarie, ad im- 38.
 30 peratorem postulans, ut cum eo facie ad faciem iungeretur. Et

(a) *Corr. da V² habdall- così ai rr. 20, 22 &c.* (b) *V hisei bin muse, corr. da V² hisē ibin muzē* (c) *Corr. da V³, pare, scotomie* (d) *Corr. d'a. i. mo'ise* (e) *V uob inquit boḥ corr. inquit e abr. boḥ* (f) *Corr. al solito da V² muhammad An. Moamed* (g) *V² su ras. Porro hisē An. p. Hise* (h) *V recompensas*

9-18 (p. 230). *Anno - libros*, Id. anni dalla creazione e dell'incarna-
 p. 286, r. 28 - p. 291, r. 4, om. gli zione.

accepto uerbo descendit ad eum cum Bohiladis suis. Cumque imperator una cum Sabino sederet, suscepit eos et exprobrauit inordinationem eorum et odium habitum in Sabinum feceruntque^(a) ut putabatur. Ast imperator mittens clam in Uulgariam cepit Seuerorum principem Sclauinum^(b), qui multa in Thrace fecerat 5 mala. Comprehensus autem est et Christianus, qui ex Christianis margarites et primus scamarorum effectus est, quem apud Sanctum Thomam manibus et pedibus detruncantes adduxere medicos qui hunc uiuum inciderunt a thorace pube tenus ad hominis cognoscendam positionem atque structuram, et sic eum tradiderunt 10 igni. Actutum preterea imperator exiens ab urbe, cum sine custodia inuenisset ob deceptoriam pacem clusuras, ingressus est Uulgariam usque ad Tzicas, et misso igne in cortes quas repperit cum timore reuersus est, cum nil forte patrasset.[?]

39. Anno imperii sui bicesimo quinto, duodecimo kal. decembrias 15 indictionis quarte, furens impius et scelestus imperator aduersus omnes timentes Deum, Stephanum nobum protomartyrem abstrahi precepit, cum esset inclausus apud Sanctum Auxentium in proximo monte Damatry^(c). Quem hi qui eruditionis eius fructum percipiebant et unius cum eo ac similis erant sensus, scolarii^(d) quo- 20 que ac reliquis ordinibus deputati accipientes pedemque ipsius rudente ligantes traxerunt a pretorio usque ad ea que sunt Pelagi, ubi et diserpentes eum proiecerunt honorabiles ipsius reliquias in biothanatorum^(e) lacum^(f), eo quod multos monuerit et adduxerit ad monasticam uitam, atque contemnere regias dignitates atque 25 pecunias persuaserit. Reuerendus quippe uir omnibus erat pro eo quod fere sexaginta fecerit annos in claustris et uirtutibus multis effulserit. Multos autem principes ac milites accusatos quod imagines adorarent diuersis penis et amarissimis uerberibus tradidit.
- c. 270 Iusiurandum etiam generale ab omnibus || sub imperio suo degen- 30 tibus exegit ne quispiam adoraret iconam; cum quibus et Constantinus^(g) falsi nominis patriarcham super ambonem ascendere et exaltare pretiosa ligna et iurare fecit quod non esset ex eis qui

(a) *An.* feceruntque pacem (b) *An.* Sclavunum (*ma P* Sclavinum) (c) *Corr.* d'a. i. dama*try (d) *An.* scolarii (e) *V* -tan- *V*² -than- (f) *V* lacum *corr. per abr.* locum (g) *An.* Constantinum (*ma P* Constantinus)

imagines adorarent. Cui mox persuasit ut ex monacho Stephanites efficeretur et carnibus uesceretur atque cytharedos^(a) ad mensam admitti regiam pateretur; sed non in longum ultio hunc homicide tradidit penis.

5 Denique duodecimo kalendarum februaryarum quarte indictionis 40.
motus est contra Uulgares et direxit ad Achelon duo milia sexcenta
chelandia construens ea et armans ex cunctis thematibus. Que
cum in toris stationem fixissent, flante Aquilone contrita sunt
pene omnia. Et necatus est populus multus, ita ut imperator et^(b)
10 extendere retia et sic mortuos educere ac sepelire preceperit.
Porro sexto decimo * * * *^(c) kal. septembrias eiusdem quarte indi-
ctionis publice diffamauit et dehonestaui habitum monachorum in
Yppodromio^(d) precipiens unumquemque monachum manu tenere
mulierem et aliter^(e) eos transire per Yppodromium^(f) sputis et
15 iniuriis ab omni populo cumulos. Similiter et octabo kal. se-
ptembrias ducti sunt ad ludos circenses insignes principes decem
et nouem et pompati sunt quasi mala contra imperatorem consi-
liati fuerunt^(g), non ueraciter accusati sed quia inuidebat eis, eo
quod essent formosi atque robusti et ab omnibus collaudati, qui-
20 busdam uero ex eis et ob religionem, eo quod ad predictum
inclausum issent et passionem eius publice diuulgarent, quos et
interfecit.

41.

Quorum precipui sunt Constantinus patricius et dudum logo-
theta dromoni cursus^(h), cuique nomen imposuit Podopagurum,
25 et huius frater Strategius spatharius et domesticus excubituum,
Antiochus logotheta dromi factus et pretor Sicilie⁽ⁱ⁾, Dauid^(k) spa-
tharius et comes Obsequii, Theophilactus^(l) protospatharius et
pretor Thrace, Christoforus^(m) spatharius, Constantinus spatharius
et primus imperialium stratorum, filius patricii Bardanis, Theo-
30 philactus candidatus et alii. Quos cum in Yppodromii ludos

(a) An. citharoe- (ma C cythare-) (b) Abr. et (c) La lacuna è anche in An., cf. Teof.
καὶ τῇ 15' τοῦ Ἰουλίου μηνὸς εἰσῆλθαι ἀδούως ἐν τῇ πόλει. καὶ τῇ κα' τοῦ Αὐ-
γούστου μηνὸς τῆς αὐτῆς δ' ἡμετέρας κ. τ. λ. (d) V yppodromiū³ corr. da V¹
-mio An. Hipp- così al r. 14 Ec. (e) V & aliter An. et taliter (f) transire per
yppodromi su ras. (g) An. fuerint (h) V dromoni cursus, corr. dromi e agg. nell'in-
terl. da V² id :- An. ha solo dromi (ma C dromi cursus P dromoni cursus) (i) An.
Siciliae (ma C Sicil-) (k) V Dauid corr. dauid (l) An. -phyl- sempre. (m) An.
Christophorus

palam traduci et ab omni populo conspui et maledici fecisset, sententiam dedit; et illos quidem duos fratres, Constantinum aio atque Strategium, intra uenationis septa capitis animaduersione puniuit, multo ^(a) super eos facto uniuerse plebi lamento, adeo ut cum hoc didicisset imperator indignaretur et prefectum Proco- 5 pum ^(b) cederet et ab administratione depellere tanquam ^(c) id fieri permittentem; ceteros autem omnes oculis priuatos in exilium destinauit, quos et per singulos mittens, cum esset omni crudelitate plenus, ad loca in quibus degebant centenis flagris uapulare iubebat. Porro tertio kal. septembrias eiusdem quarte indi- 10 ctionis insaniens idem maliuocus aduersus equiuocum suum et consentaneum patriarcham et inuentis quibusdam clericis et monachis instruxit illos ut dicerent: « Audiuimus patriarcham cum « Podopaguro aduersus imperatorem loquentem », et misit eos ad patriarchium ut arguerent eum. Cumque ille negaret, fecit illos 15 ad pretiosa ligna ^(d) iurare fatentes: « A patriarcha maledicta hec « audiuimus ». Inter hec ergo misit et bulla signauit patriarchium et hunc exilio relegauit apud Hieriam et rursus apud Principem insulas ^(e).

42. Anno imperii Constantini bicesimo sexto Abdelas Ibinalim ^(f) 20 mortuus est ruente super se turre in qua custodiebatur. Abdelas autem, cum amere fungeretur honore, multa mala Christianis sub principatu suo degentibus demonstraui. Siquidem et cruces ecclesiarum abstulit, et uigilias nocturnas celebrare, sed et litteras discere prohibebat. Hi uero qui dicuntur apud illos Aru- 25 rite, quod interpretatur ^(g) emulatores, contra Palmirentensem ^(h) heremum insurrexerunt. Sed illorum quidem malitia in ecclesias Dei utpote infidelium manifesta, is autem qui Christianis ineffabilibus Dei || iudiciis imperabat, fortassis ut Israhel ⁽ⁱ⁾ quondam ille 30 uesanus Achaab ^(k), multo peiora quam Arabum sit insania sub imperio suo positis orthodoxis, episcopis uidelicet, monachis et laicis, prelatis atque subiectis ostendit, ubique intercessionem sancte uir-

(a) V multos *abr.* s (b) *Corr. d'a. i.* procopium *An.* Procopium (*ma* O Procopum)
(c) V depellere | tamquam *An.* depelleret t. (d) V lingua *abr.* la prima n (e) *Corr.*
da V² insula³ (f) *Abr. e corr. da* V² fili hali (g) *Corr. da* V² -ta⁴tur (h) *An.*
Palmyrenensem (ma P Palmyretensem) (i) V ihl (k) V acha | ab *corr. da* V² achab
abr. ab nel r. sg.

ginis et Dei genitricis ^(a) ac omnium sanctorum in scriptis ut inu-
tiles et sine scripto repellens, per quas videlicet nobis emanat omne
suffragium, et sanctas reliquias eorum effossas eiciens et inuisas
reddens, sicubi cuiusquam insignis audiebantur ^(b) ad animarum sa-
nitatem et corporum reiacere, uel sicut moris est a pie agentibus
honorari. Mox ergo mortem aduersus huiusmodi tamquam impie
gerentes minabatur, sin autem, proscriptiones ac exilia et tormenta.
Deo uero gratissimum lipsanum, utpote quidam thesaurus posses-
soribus habitus, auferebatur inuisum de cetero efficiendum.

10 Tale quid et in pretiosissimum laudabilis martyris Heuphemie ^(c) 43.
profanus hic imperator lipsanum gessit, in profundum id una cum
loculo iaciens, non ferens uidere unguenti eam ex se super omnem
populum suauitatem reddentem et arguentem eius aduersus inter-
cessionem sanctorum deliramenta ^(d). Sed Deus qui custodit ossa ^(e)
15 placentium secundum diuina eloquia illesum hoc conseruauit, rursus
ostensurus illud apud Limnum insulam. Per nocturnam enim
uisionem iacens eleuandum precepit et conseruandum. Sub Con-
stantino uero et Hierene ^(f) piis imperatoribus, indictione quarta, cum
decenti honorificentia rediit ad templum suum, quod ipse quidem
20 tamquam inimicus ecclesiarum commune fecit armamentarium
sterquilinumque fore decreuit, illi repurgatum hoc iterum sacra-
uerunt, ad redargutionem quidem huius impietatis, ostensionem au-
tem horum pietatis. Hoc autem obstupendum et scriptura dignum
miraculum post biginti duos annos iniqui principis mortis una
25 cum piissimis imperatoribus et Tarasio sanctissimo patriarcha nos
et uidimus et cum eis amplexi fuimus, licet indigni magnam gra-
tiam promerentes.

Porro sexto decimo kal. decembrias eiusdem quinte indictionis 44.
decreto imperatoris promouetur Nicetas eunuchus ex Clauis ^(g) ortus
30 irregulariter patriarcha Constantinopoleos. Et facta est ciuitas ^(h),
ita ut nec ros de celo caderet defecitque ab urbe penitus aqua et
otiose remanserunt tam cisterne quam lauacra, quin potius et fon-
talia fluentia que prius iugiter effluebant. Quod intuens impe-

(a) V genitricis *abr. la penultima s* (b) *Abr. l' n* (c) *An. Euphemiae* (d) *An. deler-*
(e) *V² ossa sibi agg. sibi nell' interl. An. non l' ha.* (f) *An. Heirene (ma O Hierene)* (g) *V exlauis An. ex Sclavis* (h) *An. siccitas da correz. (ma O ciuitan)*

rator cepit renouare aqueductum Ualentiniani, qui, cum usque ad Heraclium perdurasset, ab Auaribus est destructus. Electis ergo ex diuersis locis artificibus ab Asia quidem duxit et Ponto edificatores mille et linitores ducentos, a Grecia uero et insulis testacarios quingentos, porro ex ipsa Thrace operarios quinque milia 5 et tegulas facientes ducentos, et preposuit eis principes executores operum ac patricium unum; sicque opere consummato aqua introiuit in urbem.

45. Ceterum eadem quinta prouehit indictione sui sensus pretores et operarios nequitia sua condignos, Michaellem^(a) uidelicet Melissenum in themate Orientalium et Michaellem Lachanodracontem in Thracesiis, super Buccellarios uero Manin a mania id est insania nominatum. Sed quis idoneus ad enarrandum scelerata horum piacula? Que partim suis a nobis constringetur^(b) in locis. Omnia enim seu singula horum opera si conscriberentur que ad 15 curationem imperantis effecta sunt, nec ipsum arbitror, ut proprie cum Euangelista dicatur, mundum capere eos qui scribendi sunt libros.
46. Anno uero imperii Constantini bicesimo septimo^(c) Constantinus uero falsi nominis patriarcha ductus est nono octubrias^(d) 20 sexte indictionis a principe in insulam, quem et cecidit tyrannus, quod euadere^(e) non ualeret. Iussit autem eum in phorio portari et euntem sedere in gremio ecclesie magne; eratque a secretis cum eo ferens charte thomum, in quo erant ascripti huius excessus.
- c. 272 Omni ergo populo ciuilitatis ex precepto regio illic aggregato et 25 uidente, legebatur charta in audientiam totius populi, et per singula capitula percutiebat a secretis faciem eius, Niceta patriarcha in confesso^(f) sedente hac^(g) intuente. Post hec uero cum imposuissent eum in ambonem et rectum stare fecissent, accepit Ni-

(a) *V² michael- così appresso. An. Michael-* (b) *An. conscribentur* (c) *Abrasionem di un rigo e mezzo dopo septimo in cui era scritto stephanus romane sedis habetur antistes come appar chiaro dalle tracce e rimasto bianco lo spazio e lasciato incolore il secondo uero, r. 20, superfluo dopo l' erasione.* (d) *An. nonis Octobribus* (e) *An. vadere* (f) *Corr. da V² confessione An. consesso (ma P confesso)* (g) *An. ac*

19-4 (p. 234). *Anno - semis*] Id. r. 19, anche: «Stephanus Romanae p. 291, r. 6 - p. 294, r. 4, om. gli «sedis habetur antistes». Cf. app. anni come sopra e dopo «septimo», crit. nota (c).

- cetas chartam et misit episcopos et ablato superhumerali eius anathematizarunt eum et hunc Scotiopsin cognominantes abstraxerunt ab ecclesiam ^(a). Postera uero die cum ludi cercenses ^(b) agerentur, raserunt facie ^(c) eius et barbam denudauerunt, capitis ac superciliorum pilis ablatis, et indutum hunc laneo breui et sine manicis uestimento sedere fecerunt oblique super asinum sagma ferentem et ipsius tenere caudam, et eduxerunt per Diippium ^(d) in Yppodromium ^(e), cuncto populo et uulgo mala imprecante illi et conspuente. Trahebant ^(f) autem asinum Constantinus nepos ipsius naso reciso.
- 10 Cumque uenisset ad uulgus, descenderunt et conspuerunt et puluerem proiecerunt super eum. Et cum abduxissent ^(g) eum ad consistorium, deiecerunt de asino et calcauerunt collum eius; et collocatus contra uulgus audiebat ab illis ludicra uerba usque ad absolutionem ludorum equestrium.
- 15 Eodem quoque mense missis impius imperator patriciis significat ei dicens: « Quod ^(h) dicis de fide nostra et concilio quod fecimus? » Qui sensibus ad uanitatem conuersis respondebit ⁽ⁱ⁾: « Bene », inquit, « et credis et bene concilium operatus es », putans se ob hoc illum rursus placare. At illi confestim respondentes dixerunt: « Nos hoc audire uoluimus ab ore polluto tuo; 20 « ex hoc ergo uade in tenebras et in anathema ». Et sic accepta sententia descendit ad claustra ferarum et decollatus est; et caput quidem eius per aures ligantes tribus diebus in Milio suspenderunt ad ostentationem plebis, corpus uero eius pede resti ligato traxerunt per plateam usque ad loca Pelagii et sociandum biotanas ^(k) iactauerunt. Similiter et caput eius post tres dies illuc delatum proiecerunt. O irrationabilitatem et crudelitatem atque immisericordiam immitissime ^(l) bestie! Non est ueritus miser sanctum lauacrum; duos enim filios eius ex tertia coniuge ipsius in ulnas 30 suas susceperat. Siquidem semper feralis moribus et immanis suetus ^(m) esse probabatur.

Ab hoc autem anno ampliori est insania usus; mittens quippe 48.

(a) An. ecclesia gradientem retrorsum (b) An. circ- (ma O cerc-) (c) V facie V² An. faciem (d) An. Dihipp- (ma C P diipp-) (e) Su ras. yp, forse di ip, mano di V¹ (f) V -bant corr. -bat da V² An. -bat (ma O -bant) (g) Corr. addux- (come ha anche P di An.) (h) An. quid da corr. (ma O quod) (i) V² An. -bat (ma O -bit) (k) V² An. -than- (l) Corr. inm- per abr. (m) An. probatur

deposuit Petrum nobilem stiliten ^(a) a metra, quem uiuum cum dogmatibus eius cedere renuisset ^(b), ligatis pedibus eius in predictum Pelagii locum et hunc quoque per plateam tractatum proici iussit. Alios etiam in saccis uinciens et lapidibus aggrauans in pelagus iactari precipiebat, oculos eruens, nares abscidens, flagellis excorians 5 et omnem tormenta ^(c) speciem aduersus eos qui pie agebant excogitans. Et in urbe quidem per se ipsum hec et consentaneos suos, Antonium aio patricium et scholarum domesticum ac Petrum magistratum ^(d), atque per populum singulorum ordinum qui a se fuerant ^(e) ad talia eruditus agebant ^(f), in exteris uero thematibus per 10 iam dictos pretores. Ipse namque cythare ^(g) sonitum ^(h) delectabatur atque conuiuuiis, turpibus sermonibus et saltationibus eos qui sibi adherebant incessanter erudiens, et sicubi quisquam corruens uel dolens solitam Christianis uoce ⁽ⁱ⁾ emitteret dicens: « Dei « genitrix iuua », aut uigilias agens deprehenderetur aut ecclesiis 15 assuetus aut cum religione uiuens aut non passim iuramentis abutens, ut inimicus imperatorum damnabatur et immemorabilis nominabatur.

49. Monasteria uero que in gloriam Dei et refugia saluandorum effecta sunt domos fore communes fautoribus suis militibus sanciebat. Denique cenobium Dalmati, quod inter optima Bizantii erant ^(j) cenobia, militibus in habitaculum tribuit. Ea que dicuntur Kallistrati ^(k) et Dii ac Maximini monasteria, nec non et alias sacras monachorum ac uirginum domos a fundamentis destruxit. c. 273 Eos uero qui || pro ^(l) monasticam subire uitam ex signibus ^(m) militibus uel senatoribus studuerant, et maxime illos qui sibi adhererant et complices libidinis sue ac nefandorum actuum fuerant, mortis ⁽ⁿ⁾ subdebat, suspectui habens confusionem, que sibi ex pronuntiationibus fieret propalantium se. Unde et Strategium Podopaguri fratrem, cum esset urbanus specie, assumpsit. Amabat 30 enim talibus adherere propter luxurias suas. Cum autem sensisset eum moleste tulisse infandas in uiros ^(o) insanias suas et

(a) *An. styl-* (b) *An. rennuisset* (c) *An. tormenti* (d) *Corr. da V² magistrum*
 (e) *An. fuerat (ma O -ant)* (f) *An. agebat (ma O -bant)* (g) *An. cith-* (h) *An. -tu*
 (i) *Corr. d'a. i. vocē* (j) *An. erat (ma O erant)* (k) *V Kall- corr. d'a. i. kall- An. Call- (ma O Kall-)* (l) *An. non ha pro (ma l'ha C)* (m) *An. insignibus (ma O signibus)* (n) *V mortis abr. s An. morti (ma O mortis)* (o) *Abr. l' s*

beato Stephano inclauso Sancti Auxentii has manifesta^(a) reddidisse salutisque remedia suscepisse, hunc quasi insidiatorem suum dif-
famans una cum inclauso, ut predictum est, interfecit. Fecit au-
tem abundare horno^(b) species in urbe; nouus enim Midas factus
5 aurum coaceruauit et agricolas denudauit, et ob tributorum exa-
ctionem cogebantur homines largas Dei geniminum munificentias
facile seu uili pretio uenundare. Eodemque anno Nicetas, falsi
nominis patriarcha, iconas ex musio factas, que in patriarchio se-
creti minoris erant, erasit et imagines magni secreti, que sculpte
10 in ligno erant, deposuit et ceterarum imaginum facies deliniuit.
Sed et in Abramio similiter fecit.

Anno imperii sui uicesimo octabo coronauit imperator Eudo- 50.
ciam uxorem suam, cum esset trigamus et hec tertia esset coniux,
in tribunatio decem et nouem accubituum kal. april.^(c), filios uero
15 suos ex ipsa procreatos, Christophorum scilicet et Nicephorus^(d),
postera die qua sanctum celebratum est Pascha, Cesares ordinauit,
patriarcha orationem faciente et imperatoribus super eos clamides^(e)
et cesaricias imponentibus galeas. Pari modo et Nicetam no-
bissimum fratrem eorum nobilissimo^(f) facto superposuit ei cla-
20 mydem auream et coronam, et ita processerunt iactantibus impe-
ratoribus hypatiam, trimisia et emisia et numismata^(g) noua usque
ad magnam ecclesiam.

Anno imperii Constantini bicesimo nono ingressa est urbem 51.
Heirene ab Athenis ueniens dromonibus et chelandiis plurimis ad-
25 ornatis sericis pallibus^(h) et proceribus urbis cum uxoribus obuiam
occurrentibus et precedentibus eam. Cumque patriarcha uenisset
ad palatium in ecclesiam Phari, facta sunt ad eandem Heirenem⁽ⁱ⁾
Leonis imperatoris sponsalia, et sexto decimo kal. ianuarias co-
ronata est in triclinio Augustei imperatrix Heirene. Que cum
30 ad oratorium Sancti^(k) Stephani situm in Dapne^(l) abiisset, acce-
pit nuptiarum coronam una cum filio Constantini, prelato uideli-
cet imperatore Leone.

(a) An. -tas (b) V² horna (c) V kl april An. Kalendis Aprilibus (d) V²
An. -rum (e) An. chlamyd- così al r. 19-20 (ma C clamid-) (f) An. nobelesimo
(g) An. nom- (h) An. palliis (i) An. -nen (ma P -nem) (k) Agg. s̄ci nell'interl.
forse da V¹ (l) Corr. daphne An. Dapne

Hoc etiam anno facta est commutatio in Syria uiri ad uirum et femine ad feminam et pueri similiter ad puerum, et precepit Abdelas radi barbas eorum et fieri caulamaucos cubiti unius et semis.

52. Anno imperii Constantini tricesimo mouit exercitum Banacas 5
contra Romaniam et multos captiuos abduxit, et Romani quartam
Armeniam ingressi despoliauerunt ^(a) eam. Preterea moritur Sa-
leah, et translata est Germanicia ^(b) in Palestinam.

Eodem uero anno imitatus Lachanodraco magistrum suum
omnem monachum et monacham in themate Tracesiorum ^(c) com- 10
morantes apud Ephesum congregauit, et eductis eis in campum
dixit ad eos: « Qui uult imperatori ac nobis obedire alba induatur
« ueste et hanc ^(d) hora sumat uxorem; ast qui hoc facere parui
« penderint, priuati luminibus in Cypro exilio damnabantur » ^(e).
Tumque opus cum uerbo pariter consummatum est et multi eo- 15
dem die martyres sunt ostensi, multi uero deficientes et eneruati
perierunt quos et familiares sibi Draco faciebat. Preterea indi-
ctione nona, mense ian. ^(f) natus est imperatori Leoni et Heirene
filius, qui nominatus est Constantinus, dum adhuc uiueret Con-
stantinus auus eius. 20

53. Anno imperii Constantini tricesimo primo mouit exercitum
Banacas contra Romaniam et cum descendisset ab Hisauria in
castrum Syces obsedit illud. Quod cum audisset imperator, scri-
psit ad Michaellem ^(g) pretorem Orientalium et ad Manin Buccella-
riorum et Bardam Armeniacorum pretores, qui cum uenissent, te- 25
nuerunt egres||sum eorum, qui erant ^(h) clusura ualde difficilis ad
meandum. Stulus autem Cybereotorum cum Petrona ⁽ⁱ⁾ spatha-
rio ^(k) pretore suo ueniens applicuit in portu predicti castris. Quod
cum Banacas uidisset, sui desperatus fiduciam rursus assumit suos-

(a) An. disp- (ma O desp-) (b) Lo scriba aveva cominciato a scrivere iermanicia, raschiò la prima i alla sul rigo e scrisse germanicia (c) An. Thra- (d) An. hac (C in hac) (e) Su ras. di mano di V² bantur An. -buntur (f) An. Ianuario (g) V² michael- An. Michahel- sempre. (h) An. erat (ma O erant) (i) Su ras. di mano di V² etro (k) V spathari|o V² spathario|

5-4 (p. 238). Anno - contulit] Id. « apostolicae praesul habetur. eodem-
p. 294, r. 5 - p. 297, r. 16, om. dopo « que anno », agg. « Adelgisus », p. 238,
« tricesimo », r. 5, « Hadrianus sedis r. 3, cf. lib. sg. cap. 23.

que alacres reddit et ascendens ad equestres exercitus magnis et
repentinis uocibus cum omnibus suis clamorem dedit; sicque illos
territos fugat multisque peremptis depredatus est omnia circa re-
giones illas et cum spoliis multis reuersus est.

5 Eodem quoque anno misso Thracesiorum pretor Lachanodraco 54.
Leone notario suo et Leone exmonacho uenundabit ^(a) omnia mo-
nasteria, uirorum scilicet ac feminarum, et omnia uasa sacrata et
libros et pecora et queque patrimoniorum erant eorum et horum
pretia principi ^(b) detulit; quotquot autem monachicos et paternos
10 libros repperit igne combusit ^(c) et sicubi lypsorum ^(d) sancti quis
habens apparuisset ad custodiam et hoc quoque nihilominus igni
tradebat, eum uero qui habebat illud ut impie agentem puniebat.
Et multos quidem monachorum uerberibus interfecit, quosdam
etiam gladiis trucidauit; preterea innumerabiles oculorum uisibus
15 exorbauit et quorundam ^(e) quidem barbas cera et oleo perunguens
succendebat ignem et ita tam facies eorum quam capita concre-
mabat. Porro alios post multos cruciatus ^(f) exiliis destinabat et
postremo non deseruit in toto themate sibi subiecto hominem
unum monastico scemate ^(g) circumamictum. Quod cum didicis-
20 set imperator, bonum semper exosum habens scripsit ei gratias
dicens: « Inueni te uirum secundum cor meum, qui facis omnes
« uoluntates meas ». Hunc ergo imitantes et ceteri similia per-
petrabant.

Anno imperii Constantini tricesimo secundo misit Abdelas in 55.
25 Africam Mualabitu cum exercitu multo, et ingressus est Alpha-
dal Badinar in Romaniam et cepit captiuos quingentos. Mampsi-
stentes obuiam eis occurrentes et bellum exagitantes occiderunt ex
Arabibus mille. Ast Abdelas abiens Hierusolimam ^(h) ieiunauit
et precepit inscribi Cristianos ⁽ⁱ⁾ et Hebreos in manibus et idcirco
30 multi Christianorum permanere ^(k) in Romaniam confugerunt. Anno
imperii sui tricesimo tertio mouit Constantinus mense maio duo-
decime indictionis stolum chelandiorum duorum milium contra

(a) V -auit corr. da V¹ -abit An. -auit (b) V principia abr. a (così anche C P di An.)
(c) An. combussit (ma O combusit) (d) An. lips- (e) V quoru³ da³ V¹ quo-
run|da³ (f) An. cruciatus (ma O -tos) (g) An. schemate (h) An. Hierosolymam
(i) V crist- V² ch¹rist- (k) An. per mare (ma O permanere)

Uulgariam. Et ingressus et ipse in rubea chelandia motus est ad intrandum Danubium amnem, derelictis quoque pretoribus equestrium thematum extra clusuras, si forte possent Uulgaribus in se intuitum intentionis figentibus introire in Uulgariam. Cum autem uenisset usque ad Barnas, formidabit^(a) et redire meditabatur. 5 Sed et Uulgares uidentes ac simili pauore metuentes miserunt Boilam et Tzigaton petentes pacem. Quos cum uidisset imperator, gaudisus est et pacem fecit, prestito uicissim iureiurando, quatinus neque Uulgares exirent contra Romaniam neque imperator studeret in Uulgariam intrare. Et factis super hoc ex 10 utraque parte scripturis^(b) ad inuicem reuersus est imperator et urbem adiit, taxatis derelictis ex omnibus thematibus in castris que condidit.

56. Octubrio^(c) uero mense undecime indictionis nuntium suscepit a Uulgaria ab occultis amicis suis, quod mitteret dominus Uulgarie duodecim milia ex populo et Boilades^(d) ad captiuandam Berzitim^(e) et ad ducendum^(f) eos in Uulgariam. Qui ne innotesceret quod contra Uulgares moueretur, uenerant enim ad eum legati domini Uulgarie, cum adhuc hi essent in urbe, simulauit se aduersus Arabes mouere, et transmearunt tam uexilla^(g) quam 20 supellectiles ministerii regii apparatus. Cum autem apocrisarios^(h) dimisisset, per exploratores comperto eorum egressu, assumpto exercitu festinus iter arripuit et coaceruatis thematum taxatis et Thracesianis et unitis ordinibus optimatibus fecit eos octoginta⁽ⁱ⁾ milia. Et pergens in locum, qui dicitur Lithosoria, nullius tube 25 clangore^(k) sonante, irruerunt super illos et uertens eos fecit uictoriam magnam et cum multis exuuiis et || captiuis reuersus est triumphus^(l) sui tropea penes urbem ostentans^(m) et obsequiis constipatus incedens bellumque hoc nobile nuncupans, eo quod nemo sibi restiterit, nec mactatio in hoc aut effusio Christiani facta fuerit 30 sanguinis.

57. Anno imperii sui tricesimo quarto Constantinus soluens Uul-

(a) *An.* -avit (b) *V*² scriptis (c) *An.* Octobrio (d) *Abr.* s e corr. da *V*² boilade³ (e) *An.* Verzitim (f) ad ducendum] *An.* abducendum (g) *Corr.* d'a. i. bexilla (h) *An.* apocrisarios (i) *An.* octuaginta (k) *An.* clanguore (l) *An.* triumphus (*ma* O triumphus) (m) *V* ostentas corr. d'a. i. ostentans

garum pacem construxit iterum stolum multum et intromissis in eum equitum duodecim milibus direxit pretores classium omnes in illo, ipse uero timens mansit cum equestri militia. Cum autem usque Mesembriam uenissent et hanc fuissent ingressi, ualenter Aquilo^(a) uento spirante omnia pene contrita sunt, et multi perierunt, et rediit cum nil utilitatis attulisset. Porro Telerygus^(b) dominus Uulgarie comperto quod^(c) familiares suos imperator consilia sua cognosceret, scribit ei dicens: « Uellem effugere et uenire
 5 « ad te, trans mitte ergo mihi uerbum securitatis meę et quos ha-
 10 « beas hic amicos, ut hoc eis credam et mecum occurrant ». At ille leuitate usus scripsit ei. Qui cum hec didicisset per medium omnes recidit. Quod audiens Constantinus aliquandiu canos suos euulsit.

Anno imperii sui tricesimo quinto imperator mense aug.^(d) tertie 58.
 15 decime indictionis exiuit contra Uulgares. Qui atrociter in crucibus diuinitus est plaga percussus, que grece anthrax appellatur, et hinc febre ualidissima et medicis propter nimium incendium ignota detentus Arcadiopolim^(e) rediit a subiectis super humeros in lecto delatus et ueniens Sylymbriam^(f) nauim^(g) ingressus est,
 20 cumque ad Rotundum peruenisset castellum, miserabiliter in chelendio moritur clamans et dicens: « Uiuens adhuc igni sum in-
 « extinguiibili traditus », sanctamque uirginem et Dei genitricem^(h) laudari ex postulans, cum sine federe ipsius fuerit inimicus. Regnauit autem imperator post patris sui mortem annis triginta quat-
 25 tuor, mensibus duobus, diebus uiginti sex, et ita uitam dissoluit sanguinibus multis infectus et demonum inuocationibus ac sacrificiis, persecutionibus quoque sanctarum ecclesiarum recteque ac immaculate fidei, nec non et monachorum peremptionibus et uio-
 30 lationibus monasteriorum, malisque uariis supercrescens non minus quam Dioclitianus⁽ⁱ⁾ uel antiqui tyranni.

Preterea eodem anno et eodem mense moritur et Abdelas 59.
 Arabum dux. Cum enim ambo hi uelut^(k) acerrime bestie diuturnis temporibus ac similiter humanum genus depasti sint, mortui

(a) *An.* aquilone (*ma* O aquilo) (b) *An.* Telerigus (c) *V² An.* quod per (d) *An.* Augusto (e) *An.* Arcadiupolim (f) *An.* Sylymbriam (g) *V²* nauem (h) *An.* genet- così appresso (*ma* C genit-) (i) *An.* -clet- (k) *V* uelut *V²* uelut

sunt prouidentia Dei, et optinent principatum Leo et Madi filii eorum.

Porro eodem anno (Adelgisus) Langobardorum rex ad regiam ueniens urbem imperatori se profugus contulit.

(EXPLICIT LIBER .XXIII.

5

3-1 (p. 239). *Adelgisus* - .xxv.] L.

INCIPIT LIBER .XXV.)

Anno ab incarnatione Domini septingentesimo sexagesimo octauo 1.
 Leo filius Constantini imperat et Madi dux habetur Arabum qui
 nouem his prefuit annis. Leo uero imperator cepit expandi in
 5 pecunias que sibi fuerant a patre dimisse, placuitque tam optima-
 tes quam populum, et uisus est ad breue tempus pius esse, san-
 cteque Dei genitricis ac monachorum amicus; unde et metropo-
 litanos ex monachis in primis sedibus collocauit militiasque per
 themate^(a) fecit multas et ordines in urbe amplificauit. Quamob-
 10 rem thematum principes moti ingressi sunt omnes cum multitudine
 populi copiosa petentes Constantinum filium eius in imperatorem.
 At ille, ut moris est principibus, renuntiauit eis. « Filius », in-
 quit, « meus^(b) unicus est mihi et idcirco uereor hoc facere, ne forte
 « contingat mihi quod humanum est, et cum adhuc sit paruulus
 15 « morti eum tradatis et alium promouatis »^(c). At illi cum iu-
 ramentis profitebantur se illum satisfacturos minime regnaturum
 preter filium eius, etiam si eum mori Deus uoluisset. Hoc au-
 tem a dominica die qua Palmarum sollempnitas^(d) agitur usque
 ad feriam quintam ebdomade maioris, populo in Yppodromio co-
 20 aceruato peten||te, sancta parasceue iussit iurare illos. c. 276

Et iurauit omnis populus in honorandis et uiuificis lignis^(e), 2.
 tam scilicet ex thematibus et senatu quam ex interioribus ordini-
 bus et ciuibus omnibus et hergasteriacis, imperatorem non admit-
 tendi exceptis Leone seu Constantino ac semine ipsorum; et fe-

(a) An. themata (ma P thamate) (b) V m̄s (c) An. promoueat (ma O promo-
 vatis) (d) An. sollempnitas (ma C sollempnitas) (e) V² su ras. s lignis

2-8 (p. 242). Anno - proficientes] « imperii Leonis primo, Madi &c. » -
 ANAST. p. 297, r. 17: « divinae incar- p. 299, r. 33, om. gli anni dalla crea-
 « nationis anno .DCCCLXVIII., anno vero zione avanti « divinae ».

cerunt scripta, quemammodum iurauerunt, proprie manus. Et in crastinum, sabbato scilicet sancto, exiuit imperator in tribunalium decem et nouem accubituum et prouexit nobilissimum Eudocimum fratrem suum, nam Anthimum ueniens^(a) pater eius prouexerat, et processit imperator cum reliquis Cesaribus et tribus nobilissimis 5 ac nouo Constantino ad magnam ecclesiam, et mutato indumento, sicut imperatoribus moris est, ambonem ascendit cum filio suo simul et patriarcha, et ingressus omnis populus posuerunt scripta sua in sancta mensa. Tunc imperator allocutus est sic^(b): « En, « fratres, petitionem uestram adimpleo et dono uobis filium meum 10 « in imperatorem. Ecce ab ecclesia et de manu Christi susci- « pite »^(c). At illi magna uoce clamauerunt dicentes: « Fideiussor « noster esto, fili Dei, quoniam de manu tua suscipimus domi- « num Constantinum imperatorem ad custodiendum eum et com- 15 « moriendum pro eo ».

3. Et in crastinum, quando uidelicet magnus et dominicus Pasche^(d) celebratus est, octabo kalendarum maiarum quarte decime indictionis, aurore crepusculo exiens imperator una cum patriarcha in Yppodromium, delato altario, omni populo contemplante, patriarcha fecit orationem et coronauit imperator^(e) filium suum, et 20 ita processit ad magnam ecclesiam uterque imperator cum duobus Cesaribus et tribus nobilissimis. Processit autem et imperatrix Heirene, cum precessissent imperatores, sceptris obsequentibus per scolae^(f) antelatis, et ascendentibus per enee porte ascensum in catecumenia^(g) ecclesie, non exiens in plateam Emboli. Mense uero 25 maio eiusdem indictionis accusatus est Nicephorus Cesar et frater imperatoris, quod insidias construxisset aduersus eum cum spatariis^(h) quibusdam atque stratoribus aliisque hominibus regiis, et facto imperator silentio apud Magnaura⁽ⁱ⁾ exposuit populo que de se fuerant dicta. Qui unanimiter exclamauerunt, ut uterque recederet 30 e medio, non memorantes semper peiuri se patri eorum iurasse non admissuros post mortem eius iniuriam pati natos ipsius. Ast

(a) *An. vivens (ma O veniens)* (b) *Su ras. sic* (c) *Su ras. c. forse di is An. suscipitis* (d) *An. Paschae dies* (e) *V iimpr V² iimpre³* (f) *An. scholas* (g) *V catecumenia abr. h An. catechumenia (CP cathecumenia)* (h) *V² An. spathariis* (i) *V² An. -ram*

imperator rebelles cesos et tonsos exilio apud Cersonem^(a) deportatos fore decreuit et climata illa sub custodia et munimine conseruanda.

Anno imperii Leonis secundo confugit Telerygus^(b) Uulgarum 4.
5 dominus ad imperatorem, qui fecit eum patricium iungens illi et uxoris sue Heirene consobrinam. Cum autem baptizatum eum ex sancta quoque piscina suscepisset, magnifice honorauit pariter et amabit^(c).

Anno imperii Leonis tertio sedit Ithimamas apud Dabecon et
10 seditionem commouit. Leo autem imperator militias Romanorum direxit, et ingressa sunt Syriam centum milia, quibus duces erant Michael^(d) Lachonodraco^(e) Thracesiorum, Arthuadus^(f) Armenius Orientalium, Tatzates Buccellariorum, Basterotzes Armeniacorum et Gregorius Obsicianensium^(g) pretores, et circumdauerunt
15 Germaniciam, ubi erat Hisbaali^(h), thius Madi, et apprehenderunt omnes camelos eius, et futurum erat ut caperent etiam Germaniciam, nisi muneribus persuasisset Lachonodraconi Hisbahali⁽ⁱ⁾ et recessisset a castro. Et exiuit in predam regionis et captiuatis hereticis Iacobitis Syris iterum ad castrum reuersus^(k) est. Et
20 misso Hithumamas exercitu a Dabeco et amiradibus bellum cum Romanis fecerunt. Et ceciderunt amirades quinque et Arabum sex milia, ut ferunt. Et sexta feria redierunt; ingressi enim fuerant dominico die. Preterea imperator facta maioma in Sophianis sedit in solio cum filio suo, et ita diuulgauerunt pretores triumphos quos sumpserat^(l). Transtulit autem hereticos Syros in
25 Thracem et locauit eos illic.

Anno || imperii Leonis quarto furore accensus Madi Arabum 5.
dux mittit Asan cum uirtute multa, Maurophorum scilicet Syrie c. 277
ac Mesopotamie, et descendit usque Doryleum. Uerum imperator precepit pretoribus, ne deuellarent^(m) eos publico bello, sed
30 munirent ciuitates et populum introducerent ad earum custodiam, destinatis et principibus magnis per singulas ciuitates, ipsosque⁽ⁿ⁾

(a) An. Cher- (b) An. Telerigus (ma O Telerygus) (c) An. -vit (d) V² michahel (e) V² -co^a An. Lachan- così appresso (ma C P Lachonodraco) (f) An. Artahuhasdus (g) An. Ops- (ma O Obs-) (h) An. Hisbahali, così appresso. (i) V hisbaali V¹ hisbahali (k) Su ras. d'a. i. trum re (l) An. -rant (ma O -rat) (m) Corr. d'a. i. debellarent (n) An. ipsique (ma O ipsosque)

sumerent electorum militum terna milia et insequerentur eos, ne dispergerent cursus, et incenderent ipsi primitus tam pabula equorum quam escas, ubicumque fuisset^(a) inuente. Cum autem considerent Dorylei diebus quindecim et defecissent sibi que uictui sunt necessaria, exilia eorum^{*} effecta sunt animalia multaque in eis 5 preda patrata est. Et reuersi obsiderunt^(b) Amorium die uno, quod cum uidissent munitum et multam habere armaturam, reuersi sunt nihil proficientes.

6. Anno imperii Leonis quinto uenit^(c) Madi Arabum dux Dabecum cum multo potentatu atque apparatu et misso filio suo in 10 Romaniam ipse redit ad sanctam ciuitatem et mittit Muchthesian^(d), qui dicebatur Zelotes, et dat ei potestatem apostatas faciendi Christianorum^(e) seruos et desolandi ecclesias^(f) sanctas, et uenit usque Hemesam^(g) et repromittit se non compellere ad menzerizandum nisi eos qui ex infidelibus dudum fuissent, donec patefacti sunt 15 Hebrei et Christiani. Et statim cepit impie cruciare sicuti nec^(h) Lysias olim uel Agricolaus multosque perdidit. Sane femine gratia Christi Dei nostri uicerunt eius insaniam, et he cum Nubitenses essent archidiaconi Hemese ac filii Esaie, multum cruciate, cum non cessissent impietati, millena quippe flagra recipientes et aliis mul- 20 tis cruciatibus attemptate, coronam a Christo uictorie perceperunt. Peruenit autem et usque Damascum et multas ecclesias desertas fecit, non intendens dato Christianis ab Arabibus uerbo.
7. Preterea octauo idus februarias mortuo Niceta⁽ⁱ⁾, de quo pre- dictum est, Constantinopoleos episcopo, secunda ieiuniorum ebdo- 25 mada, die dominico, Paulus honorabilis, genere Cyprius, uerbo et actu coruscans, post plurimam propter heresim, que tenebatur, excusationem, uim^(k) multa compellente consecratur patriarcha Constantinopolitanus. Media uero ebdomade ieiuniorum tentus est Iacobus protospatharius et Papias ac Strategius et Theophanes cu- 30

(a) *An.* fuissent (b) *An.* obsed- (*ma* O obsid-) (c) *An.* uenitque; *cf.* *comento*.
 (d) *An.* Muchthesian (*ma* P Muchthesian) (e) *V* crist- *corr.* d'a. i. christ- (f) *V* ecl-
come ordinariamente. *V*² qui e al r. 22 e a p. 243, r. 15 e^{cl}- (g) *An.* Em- *così*
al r. 19 (ma CP Hem- così appresso). (h) *V* ne|c *V*² nec| (i) *D'a. i. su ras. a,*
di e? (k) *An.* vi

9-18 (p. 243). *Anno - exceptis*] Id. «quinto», r. 9, «Paulus Constantino-
 p. 299, r. 34 - p. 301, r. 3, om. dopo «politanus habetur antistes».

bicularii et paracoemomeni^(a), Leo quoque ac Thomas, eque cubicularii, una cum aliis religiosis uiris, eo quod uenerabiles imagines adorarent. Tunc denudans absconditam malitiam suam Leo persecutoris filius hos immisericorditer cesos et tonsos perque medium urbis uinctos pompari fecit et in pretorio includi^(b) mandauit, inter quos etiam dictus moritur Theophanes, confessor effectus et coronam martyrii consecutus; reliqui autem omnes post huius obitum probati monachi sunt ostensi. Ast Aaron ingressus in Armeniacorum thema obsedit Semaluos castellum estate tota
 10 et septembrio mense cepit illud in uerbo. Miserat autem Thumamam^(c) in Asiam cum quinquaginta milibus et occurrens Michael^(d) Lachanodraco^(e) cursu modico suo debellauit eum et iugula-
 uit fratrem Theumame. Eodem quoque mense quarte indictionis mortuus est Leo filius Constantini hoc modo. Cum insaniret
 15 circa lapides, nimis adamauit coronam magne ecclesie et accipiens portauit eam, et exierunt carbunculi in capite eius, et captus a ualida febre mortuus est, cum regnasset annis quinque, diebus sex^(f) exceptis.

Anno ab incarnatione Domini septingentesimo septuagesimo 8.
 20 quarto Heirene piissima una cum filio suo Constantino gloriose imperium diuinitus accipit sexto idus septembrias indictionis quarte, quatenus^(g) mirabilis predicaretur Deus etiam in hoc per uiduam feminam et puerum orfanum^(h) depositurus immensam⁽ⁱ⁾ contra se famulosque suos impietatem et aduersus cunctas ecclesias motam
 25 impugnatoris Dei Constantini tyrannidem et^(k) olim diaboli piscatorum et || illitteratorum^(l) infirmitate. Post quadraginta uero dies c. 278
 imperii sui, cum filius eius decem esset annorum, consilium facientes quidam senatorum uoluerunt educere Nicephorum excasarem^(m) et in imperatorem statuere. Cum autem ad notitiam causa
 30 uenisset, tenti sunt Gregorius logotheta dromi et Bardas dudum

(a) *Corr. d'a. i. -nus* (b) *An. inclaudi* (c) *An. -man (ma CP -mam)* (d) *V² michahel* *An. Michahel* (e) *V² -co^a* (f) *An. sex diebus* (g) *An. quatinus* (h) *An. orphi-* (i) *An. imm-* (k) *An. ut* (l) *An. illiter-* (m) *An. ex Caesare (ma P excaesarem)*

19-10 (p. 247). *Anno - fiducia*] Id. « anno .DCCCLXXIII. &c. » - p. 304, r. 8, p. 301, r. 4: « divinae incarnationis om. gli anni dalla creazione come sopra.

pretor Armeniacorum Constantinusque uicarii spatharius et domesticus excubitorum, ac Theophylactus Rangabe drongarius duodecime insule et multi alii, quos cesos et tonsos in diuersis locis exilio relegauit. Porro uiri sui fratres Cesares ac nobilissimos tonsos sacerdotio fungi et populo communionem in festiuitate Christi natiuitatis porrigere fecit, in qua procedens imperatorio more publice cum puero retulit ecclesie stemma quod fuerat a marito sublatum pulcerrime^(a) fabrefactum et pretiosis lapidibus uenustatum^(b). Promouit autem Helpidium pretorem in Sicilia^(c), qui et ante illic pretor extiterat. 10

9. Porro septimo decimo kalendarum maiarum accusatus idem Helpidius, quod cum Cesaribus sentiret, et misso Theophilo^(d) spathario, precepit ut compendio raperet et duceret eum. Qui cum perrexisset, non dederunt illum Siculi. At illa huius uxorem et filios cesos et tonsos pretorio misit custodiendos. Iunio 15 autem mense omnia ulteriora themata destinauit ad clusuras custodiendi et obseruandi exitum Arabum, preponens eis caput Iohannem saccellarium, qui erat eunuchus et domesticus eius. At uero Madi misit Cebir cum uirtute multa, et occurrunt in locum nuncupatum Milum, et inito bello superantur Arabes et occiduntur 20 ex eis multi, et ita cum confusione reuersi sunt. Ceperunt preterea piissimi principes fiducialiter agere et uerbum Domini dilatari et qui uolebant saluari sine prohibitione mundo abrenuntiare et glorificatio Dei exaltari ac monasteria recreari atque omne bonum manifestari. 25

Hoc etiam anno in longis Thrace muris homo quidam fodiens inuenit lapideam arcam, quam^(e) expurgasset et reuelasset^(f) reperit uirum iacentem et litteras conglutinatas arce continentes hec: « Christus nascetur ex Maria uirgine, et credo in eum. Sub « Constantino uero et Heirene imperatoribus, o sol, iterum me 30 « uideus ».

10. Anno imperii Constantini et Heirene secundo direxit Eirene^(g) Constahin saccellarium et Mamalum^(h) primicerium ad Carolum

(a) *An. pulch-* (b) *V uenu³statum abr. 3* (c) *An. Sicel- (ma C Sicil-) così appresso.* (d) *V thephilos corr. the^ophilo.* (e) *An. quam cum* (f) *Corr. da V² releu- (come ha C di An.)* (g) *An. Heir- sempre.* (h) *V mala³lum³ ? corr. d'a. i. mamalu³*

regem Francorum, quo filiam suam nuptu traderet imperatori Constantino filio suo. Et facto placido ^(a) ac iureiurando inter utrosque reliquerunt Heliseum eunuchum atque notarium ad docendam illam Grecorum litteras simul et linguam, sed ^(b) erudiret eam ut
5 secundum mores Romanorum imperii. Constructis autem classibus numerosis et electis ex thematibus populis ac principibus qui sufficerent, promouit Theodorum patricium eunuchum, uirum industrium, et direxit in Siciliam aduersus Helpidium. Cumque multa fierent bella, uicerunt hi qui circa Theodorum. Quo uiso
10 Helpidius timuit et sumptis quodquod ^(c) habebat pecuniis ac Niceforo ^(d) transmeauit in Africam, et accepto uerbo securitatis ad Arabes confluit, quem illi susceptum, ut Romanorum retinebant imperatorem, coronantes eum incassum et ocreis et stemmate induentes.

15 Cum autem Romanorum in his populus uocarent ^(e), egreditur 11.
Madi filius Aaron ^(f) cum potentatu et apparatu nimio tam Maurophorum ^(g) quam totius Syrie ac Mesopotamie atque deserti et uenit Crysopolim ^(h), derelicto Bunuso ad obsidendum Nacoliā et custodiendum dorsa sua. Misit autem et Burniche in Asiam
20 cum triginta milibus, qui cum debellasset et Lachanodraconta cum themata ⁽ⁱ⁾ Thracesiorum in loco Darino dicto, cum et ipsi triginta milia essent, quinque milia interfecit. Ast imperatrix misso Antonio domestico cum ordinibus optinuit Barim et concluserunt eos. Confugit autem ad eos Tatzatius ^(k), Buccellariorum pretor,
25 odio quod contra Stauracium habebat patricium et logothetam tu dromu eunuchum omnibus qui tunc uidebantur esse preminen||tem c. 279
et omnia disponentem. Et dato eis consilio postulauerunt pacem. Cum autem ad hoc exissent Stauracius et Petrus magistratus ^(l) et Antonius domesticus non studuerunt suptiliter ^(m) agere, ut uerbum
30 caute susciperent et filios primorum, sed exeuntes inconsulte tenti sunt ab illis et compedibus uincti sunt, et coacte sunt uterque ⁽ⁿ⁾ partes ad faciendam pacem. Et donauerunt inuicem, Augusta

(a) *An.* placito (b) *An.* sed et (c) *V*² *An.* quotquot (d) *An.* -phor- (e) *An.* vacaret (*CP* vacarent) (f) *V*² haron, così a p. 246, r. 1. (g) *An.* Maurophorum (*ma P* Maurophorum) (h) *An.* Chrys- (i) *An.* themate (k) *V* tatzarus? corr. da *V*² tatzatius (l) *Corr.* da *V*² magistrus (m) *An.* subt- (n) *An.* utraeque

uidelicet et Aaron, xenia multa, pacto firmato, ut per singulos annos eis censum tribueret. Et facta pace discesserunt dimittentes etiam et ciuitatem Nacolie. Tulit autem et Tatzates uxorem suam et omnem substantiam.

12. Anno imperii sui tertio, pace facta cum Arauibus et auditu ^(a) 5
reperito, Heirene mittit Stauracium patricium et logothetam dromi cum uirtute multa contra Sclauinorum gentes. Qui cum descendisset in Thessaliam et Greciam, subiecit omnes et tributarios fecit imperio. Introiuit autem et in Peloponnisum et multam captiuitatem et exuuias Romano imperio attulit. 10

Anno imperii Constantini ac Heirene quarto rediit Stauracius, de quo supra dictum ^(b), a Sclauis et triumpho manifestauit tropea in Yppodromio. Mense autem maio eiusdem septime indictionis exiuit imperatrix Eirene una cum filio suo et uirtute copiosa in Thracem circumferens organa et cetera genera musicorum et ibit ^(c) 15
usque Beroeam et hanc edificari iuuens nominauit Heirenopolim. Uenit autem et usque ad Philippupolim ^(d) cum omni securitate et rediit, cum construxisset etiam Anchialum.

Eodem quoque anno et Arabum dux Madi, qui et Muamed ^(e), mortuus est et optinuit Moses ^(f) filius eius. 20

13. Porro pridie kalendarum septembriarum eiusdem septime indictionis Paulus almificus et sanctissimus patriarcha infirmatus thronum reliquit et descendens ad monasterium Flori monasticum ^(g) suscepit habitum imperio ignorante. Cum autem hoc didicisset imperatrix, uenit ad eum cum filio tristis et clamans: 25
« Cur », inquit, « hoc fecisti? » At ille cum lamentis multis ait ad eam: « Utinam nec umquam sedissem in sacerdotii throno; Ec-
clesia Dei tyrannidem patiente, presertim cum scissa sit a reliquis
« uniuersalibus sedibus et anathematizata ». Que demum ascitos
patricos et senatus primores misit ad eum audi ^(h) que ab ipso 30
dicebantur. Qui dixit ad illos: « Nisi synodus uniuersalis fiat et
« error qui est in medio uestri corrigatur, salutem non habebitis ». At illi dixerunt ei: « Et quare subscripsisti, cum consecrareris, non

(a) An. aditu (b) Dopo dictum V², nell' interl., e An. est (c) An. iuit (d) V²
-popolim (e) V² muhammad An. Muhamed (f) V² moyses, così appresso (g) An.
monachicum (h) V² An. audire (ma O audi)

« te consecraturum iconam? » Ait autem: « Etenim idcirco la-
 « mentis afficior et curri^(a) ad penitentiam deprecaturus Deum, ne
 « sicut sacerdotem me cruciet qui tacuerim usque nunc et pre ti-
 « more furoris uestri non predicauerim ueritatem »^(b). Et in his
 5 obdormiuit in pace, derelicto lamento multo tam imperio quam
 piis^(c) et religiosis reipublice uiris. Colendus enim uir erat et supra
 mensuram misericors ac omni reuerentia dignus multamque fidem
 habebat tam respublica^(d) quam imperium erga illum. Ex tunc
 ergo cepit dici et disputari super sanctis imaginibus sermo ab
 10 omnibus cum fiducia.

Anno imperii Heirene cum filio quinto Arabum dux Moses 14.
 prouehitur, qui uno eis prefuit anno. Hoc quoque anno collecto
 imperatrix Heirene omni populo apud Magnauram^(e) dixit ad eos:
 « Scitis, fratres, quid fecerit Paulus patriarcha; et siquidem uixis-
 15 « set, non utique pateremur hunc dimittere sacerdotii thronum, licet
 « monasticum habitum induisset. Quia uero, sicuti Deo placuit,
 « de uita migravit, provideamus hominem qui possit pascere nos
 « et Ecclesiam Dei didascalicis conseruare sermonibus ». Qui una-
 nimiter^(f) omnes dixerunt non fore alium nisi Tarasium a secretis.
 20 At illa: « Et nos », ait, « ipsum eligimus, sed resultat; et dicat
 « qua^(g) pro causa non suscipit electionem imperii et totius plebis ».

At ille respondit populo dicens: « Immaculate fidei nostre 15.
 « Christianorum custodes et eorum que in gloriam Dei fiunt emu-
 « latores fideles, imperatores nostri, tamquam omnium in benepla-
 25 « citum eius et in commodum nostrum curam facientes et maxime
 « nunc || ecclesiastica negotia diligenter et sollicite considerantes, quo c. 280
 « summus sacerdos in hac regia urbe sua constitueret^(h), in sue
 « pietatis me animum assumpserunt, et ut manifeste mihi diceretur
 « quod consiliati sunt preceperunt. Cumque ad hoc me indignum

(a) *An. cucurri (ma O curri)* (b) *V ueritate³ abr. 3 (CP di An. ueritate)* (c) *V impiis abr. im* (d) *V respublica³ abr. 3* (e) *V magna|ura³ corr. magnau|ra³* (f) *V² su ras. Qui unanimi| forse di q unanimi|* (g) *Su ras. di p che aveva cominciato a scrivere prima di qua* (h) *D'a. i. su ras. la r finale.*

11-6 (p. 254). *Anno - ostensus*] Id. agg. a p. 252, rr. 13-15, « Adelgiso »
 p. 304, r. 9 - p. 309, r. 24, om. dopo e « quem illi mutato nomine Theoda-
 « anno », r. 12, « Constantinopolitanus » tum dicebant » da nota marginale,
 « vero Tarasius habetur antistes » c. cf. ivi app. crit. note (c), (f), (h).

« esse pronuntiarem et nullum consensum efficerem, utpote qui
 « iugum huius sarcine portare uel sufferre non possem, iusserunt
 « me adduci ante faciem uestram, pro eo quod et huius consilii
 « unanimes et comprobatores effecti sitis. Et nunc, o uiri qui Deum
 « timetis et semper hunc in cordibus uestris habetis quique Christi 5
 « uocatione, ueri uidelicet Dei nostri nominamini ^(a) Christiani, aio,
 « audite ^(b) breui sermonis ^(c) ab exiguitate ac humilitate nostra ^(d)
 « rationem.

16. « Ego quidem quicquid piis imperatoribus nostris et per omnia
 « orthodoxis responderim et in conspectu uestro orationis mee 10
 « apologia respondeam, timore deprimor ad consentiendum huic
 « electioni et uereor a facie Dei currere taliter et quomodolibet
 « incircumspectus, ut non terribili damnationi succumbam. Si
 « enim diuinus Paulus apostolus, qui Dei uoces audiuit celum-
 « que habuit erudiens se et paradysi ^(e) inspector effectus est au- 15
 « diuitque arcana uerba et portauit nomen Domini coram gentibus
 « et regibus, dixit: “ Ne forte, cum aliis predicauerim, ipse reprobus
 « efficiar ”, quomodo ergo ^(f) qui in mundo conuersatus et cum lai-
 « cis connueratus ^(g) in imperatoriis administrationibus militauit ^(h),
 « sic absque iudicatione atque circumspectione possum insilire ad 20
 « sacerdotii magnitudinem? Horrendum conamen ad exiguitatem
 « meam et temerarium studium.

17. « Causa uero timoris et refutationis mee hec est: aspicio enim
 « et uideo Ecclesiam, que super petram Christum ⁽ⁱ⁾ Deum nostrum
 « fundata est, scissam nunc et diuisam, et nos alias atque aliter lo- 25
 « quentes et aliter eos Christianos qui in Oriente unius nobiscum
 « fidei sunt, sed et his concordantes Occidentales, nos ab omnibus
 « illis alienatos et a se per singulos dies anathematizatos. Dira
 « pena est anathema; procul a Deo ^(k) emittit ^(l) et a regno celorum
 « expellit ^(m) ducens in tenebras exteriores. Nescit Ecclesie lex uel 30
 « terminus sectam siue contentionem, sed sicut nouit confiteri unum
 « baptisma, unam fidem, ita et concordiam unam in omni ecclesia-

(a) *V nominaminis abr. s* (b) *D'a. i. su ras. la a* (c) *V brevisermonis An. bre-*
vis sermonis (ma P breui sermones) (d) *V² nostra³* (e) *An. paradisi* (f) *An. ego*
(ma P ergo) (g) *Su ras. conn An. connumeratus* (h) *V² militabi* (i) *Avanti*
χρ̄m V² agg. nell'interl. p (k) *Su ras. o di dō* (l) *Abr. t finale.* (m) *Abr. t*

« stico negotio. Nihil enim est in conspectu Dei tam acceptum
 « atque placabilem ^(a) quam ut unum simus et una efficiatur catho-
 « lica Ecclesia, quemammodum ^(b) in sincere fidei nostre symbolo
 « confitemur.

- 5 « Et petimus nos, fratres, ut reor et uos, quoniam scio timorem 18.
 « uos Dei habere, a piissimis et orthodoxis imperatoribus nostris
 « synodum uniuersalem colligi, ut efficiamur nos qui unius Dei su-
 « mus, unum, et qui Trinitatis cultores existimus uniti et unanimes
 « et college, et qui capitis nostri Christi sumus, efficiamur corpus
 10 « unum compactum atque conexum ^(c), et qui sancti Spiritus sumus,
 « efficiamur non contra inuicem sed pro inuicem, et qui Ueritatis
 « existimus, efficiamur id ipsum sapientes atque dicentes, et non sit
 « in nobis certamen siue dissensio, ut pax Dei, que exuperat ^(d) omnem
 « sensum, muniat nos omnes ^(e). Et siquidem iusserunt orthodoxie ^(f)
 15 « propugnatores, imperatores uidelicet nostri, postulationi mee an-
 « nuere, consentio et ego. Sin autem, impossibile mihi est hoc fa-
 « cere, ne subiciar anathemati et inueniar condempnatus ^(g) in die Do-
 « mini nostri et iustitie iudicis, ubi neque imperator, neque sacerdos,
 « ne ^(h) principes, neque hominum multitudo poterit eripere me.
 20 « Et quicquid placuerit uobis, fratres, date apologie mee, immo
 « uero assertionis uestre reddite ⁽ⁱ⁾ petitioni mee responsum ».

- Et libenter audierunt omnes que dicta sunt consensum pre- 19.
 uentes ut fieret synodus. At uero Tarasius rursus ad populum
 disputans ait: « Leo imperator subuertit imagines, et quando sy-
 25 « nodus facta est, subuersas illas inuenit; et propter quod impe-
 « ratoria manu subuerse sunt, iterum questionem habet idem ca-
 « pitulum, quoniam antiquam consuetudinem in Ecclesiam traditam
 « presumpserunt, sicut eis libitum fuit, exterminare. Sed ueri-
 « tas Dei, ut apostolice dicamus, non est alligata ». Itaque octauo
 30 kalendas ian. ipsius octaue indictionis consecratus est almus pater
 noster Tarasius patriarcha Constantinopolitanus, || qui missis Ro- c. 281
 mam synodicis suis et libello fidei sue receptus est ab Adriano ^(k)

(a) An. placabile (b) An. -adm- (c) An. connexum (ma O conexum) (d) V²
 exuperat (e) An. omnes nos (f) V² orthodoxi et fatto della e finale & (g) An.
 -mna- (ma O -mpna-) (h) V² neq An. neque (i) An. redditae (ma P reddite)
 (k) An. Hadr- (ma C Adr-)

papa. Mittens autem et imperatrix petiit ut mitteret litteras suas et homines qui ^(a) inuenirentur in synodo. Qui direxit Petrum uicedominum ecclesie sue et Petrum heugumenum ^(b) Sancti Sabe, uiros honorabiles ac omni uirtute adornatos. Misit autem et Anthiociam ^(c) et Alexandriam tam imperatrix quam patriarcha; 5 adhuc namque pax que facta fuerat cum Arabibus non erat soluta. Et duxerunt ^(d) ab Antiochia quidem Iohannem magnum atque famosum, uerba ^(e) et opere sanctitatis participem, qui et sincellus ^(f) Antiocheni patriarche fuit, et Thomam Alexandrinum, uirum zelatorem et religiosissimum, qui et Thessalonice magne ciuitatis 10 que est in Yllirico ^(g) factus archiepiscopus claruit.

Interea mortuo Mose fit Arabum dux frater eius Aaron, qui biginti et ^(h) tribus eis prefuit annis et multa ⁽ⁱ⁾ Christianis ostendit.

20. Anno imperii sui sexto mittentes ^(k) imperatores conuocauerunt omnes qui sub eorum erant potestate antistites, peruenientibus 15 quoque a Roma transmissis ab Adriano ^(l) papa litteris et hominibus, ut prediximus, et ab Antiochia et Alexandria, et septimo idus aug. ^(m) none indictionis presidentes in templo Sanctorum Apostolorum apud regiam urbem ceperunt sanctas scripturas relegere et obicere inuicem, imperatoribus a cathecuminis ⁽ⁿ⁾ prospicientibus. 20 Ast populus scolariorum ^(o) et excubituum atque ordinum ceterorum, accusati a principibus suis, cum haberent adhuc et magisterium quoque nequam doctoris sui, denudatis gladiis irruerunt in eos minitantes mortificare tam summum sacerdotem quam orthodoxos, episcopos scilicet et abbates. Imperio uero per assistentes 25 sibi familiares homines hos sedare nitentes ^(p), non acquieuerunt, quin potius exprobrauerunt. Cum autem patriarcha surrexisset et tribunal cum episcopis et monachis fuisset ingressus, hi qui maligni sensus eorum erant episcopi exierunt ad eos clamantes atque dicentes: « Uicimus ». Et gratia Dei nemini nocuerunt furiosi illi et 30 inhumani. Et taliter dissoluta synodo abiit unusquisque ad propria.

(a) *An.* quo (b) *An.* eg- (*ma C* heug-) (c) *V*² *An.* Antiochiam (d) *V* Et duxerunt *corr.* Eduxerant (e) *An.* verbo (f) *An.* syncellus (g) *An.* Hillyrico (h) *An.* non ha et (i) *An.* multa <mala> con *Teof.* πολλὰ κακά (*ma O om.* mala) (k) *V* mittens *abr.* s e *continuato* mittentes (l) *An.* Hadr- (*ma P* Adr-) (m) *An.* Augustas (n) *An.* catechumenis (*ma C* cathicuminis *P* cathecumeniis) (o) *An.* schol- (p) *An.* nitente (*ma O* nitentes)

Anno imperii sui septimo misso Heirene Stauracio patricio et 21.
 logotheta in Thracem, mense septembrio, initio decime indictionis,
 ad ulteriora themata, persuasit eis sibi cooperari et depellere ab
 urbe impium populum, quem nequissimus Constantinus instruxerat
 5 et erudierat. Et cum se fingeret quod exercitum motum ^(a)
 motura esset in Orientales partes, eo quod Arabes fuissent egressi,
 exiit omnis regius apparatus atque suppellex ^(b) usque ad Malagina,
 et introeuntes hi qui exteriorum thematum erant, tenuerunt ur-
 bem. Mittens autem ad illos significat eis dicens: « Mittite
 10 « mihi arma uestra, opus enim uobis non habeo ». At illi stulti
 diuinitus facti dederunt ea. Tunc missis familiis eorum in naues,
 exules eos emisit ab urbe in propriam regionem unumquemque
 iuuens abire in qua et genitus esset. Et cum fecisset exercitum
 proprium et principes sibi obtemperantes, ipsa mense maio iterum
 15 mittens per omnem locum conuocauit episcopos quo uenissent ^(c) in
 Nicahensium ^(d) ciuitatem Bythinie ^(e) ad efficiendum illic concilium.
 Et per totum estiuum tempus congregati sunt omnes apud Ni-
 ceam. Siquidem eos qui ex Romane sedis et Orientalium per-
 sona uenerant non dimiserat, sed retentos secum habebat.
 20 Anno imperii Heirene et Constantini octabo ^(f) exiuit Tarasius 22.
 archiepiscopus ^(g) Constan||tinopoleos ^(h) in Nicensium ⁽ⁱ⁾ ciuitatem c. 282
 et celebrata est sancta et uniuersalis septima synodus episcoporum,
 et recepit catholica Ecclesia priscum ornamentum suum, nil nouum
 predicans, sed sanctorum et beatorum patrum dogmata immota
 25 custodiens et nouam heresim abdicans tresque falsos nominatos
 patriarchas anathematizans, Anastasium uidelicet, Constantinum et
 Nicetam atque omnes consentaneos eorum. Facta est autem
 prima conuentio ac sessio episcoporum in ecclesia catholica Sancte
 Sophie Nicene ciuitatis quinto idus octubri ^(k) indictionis undecime.
 30 Et nouembrio mense ingressi sunt omnes regiam urbem, et pre-
 sidentibus imperatoribus una cum episcopis in Magnaura lectus est
 thomus, et subscripsit tam imperator quam mater eius, firmantes

(a) *An. non ha motum* (b) *An. supellex* (c) *An. uenirent* (d) *V² nicensium*
 (e) *An. Bithyniae* (f) *V octauo corr., pare, da V¹ octabo* (g) *An. sanctissimus ar-*
chiepiscopus (h) *La c. 282 che qui comincia è una mezza carta tagliata longitudinal-*
mente e ha due sole colonne, retto e verso, ma nulla manca del testo. (i) *An. Ni-*
cahensium (k) *An. Octobrias*

pietatem secundum antiqua dogmata opera sacerdotum, honori^(a) dimiserunt eos, et pace potita est Ecclesia Dei, quamquam inimicus zizania sua in operatoribus suis seminare non cesset. Sed Ecclesia Dei semper impugnata triumphat.

23. Anno imperii sui nono Heirene imperatrix, pace soluta faciendi 5 cum Francis nuptialis contractus, direxit Theophanen protospatharium et adduxit puellam ex Armeniacis nomine Mariam ab Amnia, et iunxit^(b) eam Constantino imperatori et^(c) filio suo, cum ipse multum tristaretur et nollet propter affectum quo erga Karoli^(d) filiam Francorum regis flagrabat, quam scilicet antea dispensa- 10 uerat. Et consummauerunt nuptias eius mense nobembrio indictionis duodecime. Interea Heirene misit Iohannem saccellarium et logothetam in Langobardiam una cum (Adelgiso^(e)) dudum rege maioris Langobar||die^(f), (quem illi mutato nomine Theodotum^(g) dicebant^(h)), ad ultionem inferendam, si posset, in Karulum⁽ⁱ⁾, et 15 quosdam subducendos ab illos^(k). Descenderunt ergo cum Theodoro patricio^(l) et pretore Sicilie^(m) et inito bello tentus a Francis amare peremptus est.

24. Anno imperii Heirene et Constantini decimo mouit diabolus libore⁽ⁿ⁾ pietatis imperatorum homines qui instigauerunt matrem 20 aduersus filium et filium contra matrem. Inflexerunt enim eam quasi ex presignantibus futura cognitionibus certi facti asserentes ei: « Non est predestinatum apud Deum tenendi filium tuum imperium, sed tuum est a Deo tibi datum ». At illa ut mulier seducta, presertim cum amorem quoque principatus haberet, credidit 25 ita esse^(o) et non recogitauit quod ipsi uolentes dispensas eres^(p) id sub occasione pretenderent. Ergo cum imperator iam biginti esset annorum factus atque robustus admodum et idoneus, uidebat se nihil potestatiue gerentem et tristabatur, intuens se^(q) contrario Stauracium patricium et logothetam omnia possidere omnes- 30

(a) Così anche An.; il de Boor propone di emendare honorificeque; cf. Teof. καὶ φιλοτιμησάμενοι (b) V iussit da dettatura. V² iunxit (c) Abr. l' et (d) An. Ca- (ma O Ka-) (e) An. Theodoto; cf. comento a p. 247. (f) dudum - langobar| su ras. riscritto dall'aman. che nell'andare alla c. sg. aveva lasciato bar (g) V² theodatum (h) An. non ha dudum - dicebant (ma C ha in marg. sic a Graecis cognominato), cf. comento. (i) An. Carulum (ma C Ka-) (k) An. illo (l) V² dopo patricio agg. nell'interl. eunucho (m) An. Sicel- (n) An. livore (ma O libore) (o) V esset abr. t (p) dispensas eres] An. dispensare res (ma P dispensas eres) (q) An. e (ma O se)

que ad illum procedere et neminem ad se frequentare audere. Tum consilio inito cum familiaribus perpaucis hominibus suis et Petro magistratu^(a) et Theodoro patricio et Damiano eque patricio firmavit quo comprehenderet eum et exulem in Siciliam^(b)

5 destinaret ipseque teneret imperium cum matre sua.

Porro quinto idus februarias^(c) odibilis^(d) factus est terremoto- 25.
tus, ita ut non auderet quisquam domi dormire sed omnes in
ortis^(e) et sub diuo tabernaculis factis et tentoriis extensum dege-
bant. Ast imperatrix una cum filio suo egressa est ad San-
10 ctum Mamam. Cum autem Stauracio nuntiata fuisset presignata
res, commouet Augustam contra filium, que comprehensos ho-
mines imperatoris omnes cecidit atque totondit una cum Iohanne
protospathario et baiulo ipsius et exilio relegavit in inferioribus
partibus usque in Siciliam, Petrum uero magistratum^(f) dehone-
15 stationibus summittens in domo sua sedere precepit, similiter et
Theodorum patricium. Porro Damianum patricium cesum et
tonsum in castrum Apolloniadem exulem fore constituit. Per-
cutiens autem et filium conuiciisque multis laccessiens egit ne pro-
cedere^(g) per dies non paucos. Cepit autem adiuramentis sum-
20 mittere iurare^(h) militiam ita dicentem quia: « Quousque tu uiuis
« non permittemus imperare filium tuum ». Et iurabant omnes
sic, nemine contradicere super hoc audente.

Interea classis Arabum in Cyprum exiuit. Quod precogno- 26.
scens imperatrix coacerauit et ipsa omnia Romana nauigia et
25 misit aduersus eos. Cum autem usque Myra uterque pretor ue-
nisset, deuertit⁽ⁱ⁾ a premuntorio^(k) Celidoniorum^(l) et ingressus est
in Italie^(m) sinum.

At uero Arabes moti a Cypro, cum serenitas eos cepisset,
circumferebantur in pelago, cumque terre proximi cernerentur,
30 uiderunt eos pretores et acie directa preparati sunt ad bellandum.
Theophilus autem Cibyreotorum pretor, cum uir esset robustus

(a) V magistratu corr. per abr. magistro forse da V² (b) An. Sicel- (ma C Sicil-), così appresso. (c) Su ras. la seconda a (d) An. horribilis (e) An. hortis (ma O ortis) (f) V² magistrum (g) An. procederet (h) Così anche i codd. di An.; il de Boor propone di sopprimere come glossa adiuramentis summittere: cf. Teof. ἡρξάτο δὲ ἀκρίζειν τὸν στρατόν (i) An. divertit (k) V² An. prom- (ma C P praem-) (l) An. Chel- (m) V² attalię An. Ataliae (ma O Italiae)

atque fortissimus, fisus et ante omnes egressus tentus est ab eis. Qui cum ductus ad Aaron^(a) fuisset ab eo uidendus, adhortatus est ut proditor fieret et temporalia dona susciperet. Qui cum hoc nullatenus admisisset perampliusque coactus nequaquam cessisset, gladii animaduersionem sustinens martyr optimus est 5 ostensus.

27. Anno ab incarnatione Domini septingentesimo octogesimo tertio Constantinus^(b) primo imperii sui anno, mense septembrio indictionis quarte decime, uenerunt qui adiurabant ad Armeniacorum thema, qui iurare minime consenserunt quia: « Non imperabimur 10 « a filio tuo in uita tua, sed nec preponimus », inquit, « nomen « Heirene ante Constantini nomen, sed Constantini et Heirene, ut « ab initio suscepimus ». Misit autem iterum ad inflectendum eos Alexium spatharium et drongarium uigilie. At illi tenentes eum, ut sibi preeset, prouexerunt; Nicephorum uero patricium et pretorem suum custodie manciparunt Constantinumque solum principem et imperatorem || laudarunt et acclamarunt. Hoc comperto c. 284 reliquorum populi thematum, pretoribus suis expulsis, Constantinum tantum imperatorem et ipsi predicabant. O maligni diaboli uersutias, quomodo per multa studet argumenta genus hominum 20 perdere! Qui enim ante quindecim annos terribili iureiurando iurauerunt et facta proprie manus scripta in sancto tribunali recondiderunt, iterum iurabant se a filio eius non imperandos in uita ipsius, et rursus hoc obliuioni tradentes Constantinum imperatorem bone fame laudibus efferebant, non perpendentes miseri, quod 25 non oporteat reciprocum fieri iuramentum. Necessitas enim incumbit ut omnem reciprocam iurationem peiurium subsequatur, peiurium autem abnegatio Dei.
28. Collecti autem octubris^(c) mense quarte decime indictionis hi qui ex thematibus erant apud Atroam, exquisierunt omnes communi consilio Constantinum imperatorem bicesimum agentem an- 30

(a) V² haron (b) Abr. constantinus V² sostituì Heirene An. Constantini; cf. comento. (c) An. Octobrio

7-22 (p. 260). Anno - *quinque*] Id. « anno .DCCLXXXIII., anno vero imperii p. 309, r. 25, dopo gli anni dalla creazione omessi: « divinae incarnationis « Constantini primo, mense Septembrio &c. » - p. 315, r. 4.

num. Timens autem Heirene impetum populi absoluit eum. At illi hunc quidem imperatorem firmauerunt, huius autem matrem respuerunt. Preterea direxit protinus imperator Michaellem^(a) Lachonodracontem^(b) et Iohannem baiulum suum ac protospatharium et iuramentis summiserunt Armeniacos, ne susciperent Heirenem matrem^(c) suam in imperatricem, Alexium uero confirmauit in pretorem suum. Et cum redisset^(d) imperator in urbem mense decembrio, cesum et tonsum Stauracium exulem fecit apud Armeniacorum thema ad satisfactionum^(e) eorum. In
 10 exilium nihilominus et Etium misit spadonem protospatharium et intimum eius et omnes domesticos ipsius spadones. Hanc autem cum suauitate sua et affluentia locauit in palatio Eleutherii quod ipsa edificauerat, in quo et pecunias multas absconderat.

Factum uero est eodem mense incendium et concrematum
 15 est triclinium patriarchii, quod dicitur Thomaiten^(f), et questorium et alie domus usque ad Melium^(g). Ceterum aprili mense Constantinus cum castra mouisset contra Uulgares, uenit ad castellum quod dicitur Probatu, ad riuum scilicet Sancti Gregorii^(h), et cum occurrisset Cardamo domino Uulgarie, pusillo circa uesperam facto bello, formidantes hi qui ex parte Romanorum erant,
 20 per noctem fugerunt⁽ⁱ⁾ et inglorii redierunt; quin et Uulgares metuentes reuersi sunt.

Anno imperii sui secundo mense septembrio castra mouit im-
 30 perator aduersus Arabes et profectus ab Amorio abiit Tarsum^(k) Cilicie. Cum autem uenisset ad inaquosas turres, repedauit inanis mense octubrio^(l) indictionis quinte decime. Porro octabo decimo kal. februarias rogatus imperator a propria matre et a multis optimatibus pronuntiat eam iterum imperatricem, et laude cum illo simul attollitur ut a primordio Constantini et Heirene. Et
 30 omnes quidem obediunt. Ast Armeniacorum thema pertinaciter instans ad hoc renititur et querit Alexium, qui paulo ante pretor in eis fuerat et ab imperatore tunc euocatus erat dignitate^(m) pa-

(a) *V² An. Michahalem* (b) *An. Lachan-* (c) *V heirenematrem* (d) *An. rediisset* (e) *An. -nem* (f) *An. Thomaites (ma O Thomaiten)* (g) *V² milium* (h) *An. Georgii* (i) *Su ras. runt* (k) *V tharsum abr. h* (l) *An. Octobrio* (m) *Il de Boor a dignitate premette et (ma O di An. l'om.)*

tricii honoratus, penes ipsum degere uidebatur. Hunc ergo propter huiusmodi requisitionem et quosdam sermones super ipso dictos, quod uidelicet regnaturus esset, cedens ac tendens in pretorio posuit.

31. Iulio uero mense exercitum mouit aduersus Uulgares et construxit castrum Marcelorum^(a) et duodecimo kalendarum augustarum exiuit Cardamus dominus Ulgarie cum omni uirtute sua et stetit^(b) in munitionibus. Fiducia uero fretus et a pseudoprophetis imperator credere persuasus quod eius esset uictoria, incircumspecte ac inordinate bellum infert et ualido uincitur Marte fugatusque rediit^(c) in urbem multis amisis^(d) non solum communis populi sed et primatum, inter quos et Michael^(e) magistratus^(f) Lachanodraco^(g) et Bardas patricius ac Stephanus protospatharius extiterunt, Nicetas quoque ac Theognostus facti pretores et homines regii non pauci, sed et Pancratius pseudopropheta et astronomus, qui et uicturum c. 285 illum uaticinatus est. Abstulerunt || autem Uulgares etiam sarcinam, pecunias, equos et auleam una cum uniuerso regio apparatu.
32. Cum autem ordines collecti essent in urbe, consiliati sunt educere Nicephorum excesarem^(h) et in imperatorem statuere. Quo comperto Constantinus misit et eduxit utrosque filios Constantini 20 aui sui ad Sanctum Mamam, et Nicephorum⁽ⁱ⁾ quidem oculis, Christophorum^(k) autem atque Nicetam^(l) Anthimumque^(m) ac Eudocimum⁽ⁿ⁾ linguis priuauit, cum quibus et predictum Alexium patricium luminibus exorbauit, obediens maternis et prelati^(o) Stauracii patricii suadelis ei asseuerantium, quod, nisi hunc cecum redderet, in imperatorem eum forent electuri. Facta est autem horum pena malorum^(p) mense aug.^(q) die sabbati indictionis quinde decime, hora nona. Uerumtamen non in longum Dei iustitia iniustam hanc actionem dimisit inultam. Post quinquennium namque eodem mense et eadem sabbati die orbatus^(r) oculis a 30 propria matre Constantinus idem.

(a) V² marcellorum (b) V steti V² stetit (c) An. redit (d) V² An. amissis
 (e) V² michahel (f) V² magistru³ (g) V² -co^a (h) An. ex Caesare (ma O excaesarem)
 (i) V² nicephori (k) V² christophori (l) V² nicete (m) V² anthimique
 (n) V² eudocimi (o) V prelati abr. s (p) Il de Boor propone di espungere da An. malorum di cui non è indizio in Teof. sebbene sia in tutti i codd. Anast. salvo che C legge maiorum
 (q) V aūgs An. Augusto (r) An. orbatur (ma P orbatus)

Anno imperii Constantini tertio audientes Armeniaci de Alexio 33.
 patricio quod cecus fuerit factus, custodie mancipauere pretorem
 suum, Theodorum uidelicet Camulianum patricium. Quo com-
 perto imperator misit quidem primum ad eos nonnullos, post san-
 5 ctum uero Pascha ipse per se mouit exercitum contra eosdem
 Armeniacos una cum reliquis cunctis thematibus. Et septimo
 kal. iunias prime indictionis, die sancte Pentecostes, cum proditos
 eos Armeniorum fraude qui cum ipsis erant debellasset atque ui-
 cisset, comprehendit illos et interfecit Andronicum spatharium et
 10 turmarcham eorum et Theophilum turmarcham atque Gregorium
 episcopum Sinopem^(a), reliquos uero rerum iacturis et proscrip-
 tionibus subdidit. Porro mille uinctos exercitus ipsorum introduxit
 per Blachernarum portam in urbem, quorum facies atramento et
 punctionibus suprascriptis « Armeniacus insidiator ». Dispersit
 15 eos tam in Siciliam quam in ceteras insulas. Armeni^(b) sane pro-
 ditores eorum nil ab imperatore honoris seu liberalitatis assecuti
 castrum Camachan Arauibus tradiderunt.

Anno imperii Constantini quarto ceperunt Arabes Thebasan 34.
 castrum sub uerbo, propter quod et principes eius dimiserunt ad
 20 propria.

Anno imperii sui quinto Constantinus odio habens Mariam
 uxorem suam summissione matris sue principatum appetentis et
 quod^(c) ab omnibus reprehensibilis iudicaretur^(d) affectantis, coegit
 eam ut fieret monacha; quam cum inflexisset totondit mense ian.
 25 Et aprili mense mouit exercitum aduersus Arabes et mense maio
 bellum iniens^(e) cum uno cursu ipsorum in loco qui dicitur Anusan,
 uicit, uertit et hos insecutus est usque ad amnem. Et cum ue-
 nisset Ephesum et apud deiloquum orationes fecissent^(f), commer-
 cium nundinarum, quod centum erat auri librarum, indulsit, ad
 30 famulatum sancti Iohannis apostoli. Augusto uero mense coro-
 nauit imperator Theodotem cubiculariam in Augustam et dispon-
 sauit eam inique.

Anno imperii sui sexto indictione prima celebrauit imperator 35.
 Constantinus cum Theodote nuptiarum principia in palatio San-

(a) *An.* Sinopae (b) *An.* Armenii (c) *An.* quo (d) *V* iudicarentur (*come CP di An.*) *abr.* n (e) *V*² inhiens (f) *Corr. da V*² -set *An.* -set (*ma O* -sent)

cti Mame per dies quadraginta prolongatarum. Mense uero aprile eiusdem indictionis nocturno tempore factus est terremotus in insula Creta ualde terribilis, mense autem maio factus est Constantinopoli ^(a) nimis horribilis. Cardamus preterea dominus Uulgarie denuntiauit imperatori dicens: « Aut tribue mihi pacta, aut 5
« ueniam usque ad Auream portam et demoliar Thracem ». Ast imperator posuit ^(b) equina in mappa stercora transmisit ei: « Quia ^(c) « lia », inquit, « te decere pacta preuidi, transmisit tibi. Uerum
« quia senex ^(c), nolo ut fatigeris usque ad hec loca, sed ego uenio
« usque Marcella, et tu exi, et quicquit ^(d) iudicauerit Deus ». Et 10
cum misisset imperator ad ulteriora themata, coniecit ^(e) populum suum et uenit usque Uersiniciam et Cardamus usque ad lucum Abroleua; et cum formidaret, mansit in nemore. Ast uero imperator confortato populo suo abiit usque ad nudum Abroleuam ||
c. 286 inuitans eum per dies decem et septem. At ille non est ausus, 15
sed repedauit fugax ad sua.

36. Eodem quoque anno et Arabes uenerunt usque Amorium, et cum nihil proficissent ^(f), reuersi sunt preda in circumquaque regionibus facta. Eodem autem anno Plato Sacudionis abbas se abscidit a communione Tarasii patriarche pro eo quod imperato- 20
rem in communionem receperit et institutori totondere ^(g) uxorem eius Mariam et Ioseph monacho et abbati monasterii, quod appellatur Ton Cathara, coronare eum cum Theodote preceperit. Quod cum didicisset imperator, misso Bardanio patricio et scolarum ^(h) domestico atque Iohanne comite Obsequii, Platonem in- 25
troduxit in urbem et retrusit intra claustra in templo principis militie, quod est in palatio. Reliquos uero monachos cum nepotibus eius percussos exilio relegarunt apud Thesalonicam ⁽ⁱ⁾, quibus auxiliabatur mater imperatoris, tanquam his qui filio suo resistebant et confundebant. 30

37. Anno imperii sui septimo, mense uero septembrio egressus est imperator cum matre sua ut calefieret apud Prusam. Octobrio ^(k) uero mense natus est imperatori filius, quem nominauit

(a) *V*² -li³ (b) *V* po|sit *V*¹ posv|it *An.* posita (c) *An.* senex es (*ma P non ha es*) (d) *An.* quicquid (e) *An.* coniecit (f) *An.* profec- (*ma O profic-*) (g) *An.* totondere (*ma O totondere*) (h) *An.* scholarum (i) *An.* Thessal- (k) *An.* Octobrio

Leonem. Quem ^(a) cum cognouisset imperator, derelicta matre apud thermas una cum ordine regio uniuerso atque principibus, cursim in urbem regressus est. Quapropter huius mater spatio reperto allocuta est et subtraxit muneribus ac repromissionibus
 5 agminum principes, ut deponeretur filius suus et ipsa singulariter imperaret, alios horum per se ipsam, alios uero per homines suos blandiens. Et attraxit ad se omnes et prestolabatur congruum inuenire diem. Interea Rome obeunte Adriano ^(b) papa consecratur Leo uir honorabilissimus et per omnia reuerendus.

10 Mense uero mar. ^(c) exiuit imperator aduersus Arabes habens 38. secum Stauracium patricium et ceteros amicos matris sue nec non et electam cateruam expeditorum uidelicet militum ex utrisque thematibus biginti milia. Uidentes autem hi qui circa Stauracium erant alacritatem populi et imperatoris timuerunt ne forte
 15 inito bello ille uinceret et ipsi adinuentis aduersus eum frustrarentur insidiis. Ergo numeratus ^(d) uigilibus persuaserunt eis mentiri perhibendo Saracenos fugisse. Imperator itaque multum tristatus inefficax urbem ingressus est. Et kalendis maiis mortuus est filius eius Leo, et luxit eum uehementer.

20 Porro sexto decimo kal. augustas ab equestri agone ad Sanctum Maman transeunte transmearunt aduersus eum comprehendendum hi qui erant ex ordinibus quos mater imperatoris fuerat allocuta. Quo ille cognito in chelandium suum ingressus est et transmeauit ad Pylas ^(e) uolens ad Orientalium thema confugere.
 25 Erant autem cum eo et matris sue amici, quos ille sic esse penitus ignorabat. Preterea exiuit ipse et mulier eius usque ad Tritonem. Porro consilio inito amici matris eius qui cum ipso erant, dixerunt ad semetipsos: « Si coaceruatus fuerit ei populus, « non iam dominio constringetur, nec latere poterimus eum, et
 30 « perdet nos ». Materque ipsius congregatis in palatio Eleutherii eis qui ex ordinibus sibi fuerant collocati ^(f), introiuit palatium, et cum didicisset populi ad imperatorem concursum, timuit nimis et tractabat qualiter mitteret episcopos ad eum et acciperet uerbum et sederet in angulo. Uerum scripsit occulte ad amicos suos qui

(a) *An. quae (ma P quem)* (b) *An. Hadr-* (c) *An. Martio* (d) *An. muneratis (ma O numeratus)* (e) *V pylas abr. i* (f) *An. collocati*

cum eo erant quia: « Nisi modum quemlibet feceritis et tradideritis
« eum, uerba que habetis mecum indicare habeo imperatori ». At
illi metuentes tenuerunt eum ad preces et in chelandium inducto
eo sabbato mane uenerunt ad urbem et incluserunt eum in domo
Purpurea ^(a), in qua et natus est, et circa horam nonam crudeliter 5
et insanabiliter oculos eius euellunt, ita ut hunc mors subsequens
c. 287 confestim exstingueret, consilio matris eius et consiliariorum ipsius.
40. Obtenebratus autem est sol per dies decem et septem et non
dedit radios suos, ita ut oberrarent naues et ferrentur, omnesque
dicerent atque confiterentur, quod propter imperatoris obcecatio- 10
nem sol obcecatus ^(b) radios suos retraxerit ^(c). Et taliter de ce-
tero imperat Heirene mater eius.

Eodem etiam anno et Rome cognati beate memorie Adriani
pape commouentes populum multuati sunt contra Leonem papam
et tenentes cecauerunt eum, non tamen penitus lumen eius extin- 15
guere potuerunt. At ille confugit ad Karolum ^(d) Francorum regem,
qui ultus est inimicos eius amare et iterum restituit illum in ^(e)
sede sua. Ceterum uicem Karulo recompensans coronauit in
imperatorem in templo Sancti apostoli Petri perungens ^(f) oleo a
capite usque ad pedes et circumdans imperatoria ueste atque co- 20
rona octabo kal. ian. indictionis none. Igitur Romanis iterum
imperat Heirene anni ^(g) quinque.

41. <Anno ab incarnatione Domini septingentesimo nonagesimo
primo> Heirene cum secundo imperare cepisset, id est primo anno
imperii sui, confestim dirigit ^(h) Dorotheum eugumenum ⁽ⁱ⁾ Chriso- 25
politenum ^(k), et Constantinum chartophilacem ^(l) ecclesie magne ad
Abimelech ^(m) partes Cappadocie depopulantem atque Galatie inter-

(a) *Su ras.* l' a (b) *V* sobolceatus *corr. da V¹* solobceatus (c) *V* rexerit *so-*
prascritto da V¹ tra (d) *An.* Ca- (*ma O Ka- così appresso*). (e) *Su ras.* in (f) *An.*
perunguens (g) *An.* annis (h) confestim dirigit *scritto due volte di seguito, raschiato*
la prima. (i) *An.* egumenum (*ma O eugumenum*) (k) *An.* Chrys- . (l) *An.* -phyl-
(m) *V²* habdilmelic *su ras. di abimelech, così a p. 261, r. 13.*

23-24. *Anno - primo*] L. da computo
suo, aggiunti cioè i sette anni di re-
gno di Costantino all'anno 783, in
cui cominciò a regnare, cf. p. 254,
r. 7 sg.

24-9 (p. 266). *Heirene - aspicerent*
Id. p. 315, r. 5: « Anno itaque impe-
« rii sui Heirene primo, id est cum
« secundo imperare coepisset, confe-
« stim &c. » - p. 319, r. 27.

cedens pro pace, quod tamen factum non est. Et octubris^(a) mense quidam rebelles in custodia positus in palatio Tón Therapia filius^(b) impugnantis Dei^(c) Constantini ad magnam confugere persuadent ecclesiam, quasi petentes securitatem subsequenter indem-
 5 nitatis sue, quatinus per huiusmodi occasionem appellarent ex eis quemquam imperatorem. Et multo populo ad ecclesiam concurrente ingressus Etius eunuchus patricius et^(d) eduxit eos uerbo nemine ad illos attendente et exilio damnauerunt eos apud Athenas. Duo autem patricii, Stauracius scilicet et Etius, qui dilecti esse no-
 10 scebantur imperatricis, facti sunt in alterutrum hostes, ita ut inimicitiam manifeste monstrarent, ambo intentionem habentes post mortem eius cognatis suis imperium acquirendi.

Anno imperii Heirene secundo Abimelech exiuit contra Roma- 42.
 niam et misso expeditorum incursu descendit usque ad Magalina^(e)
 15 et preoccupans in stabulis^(f) Stauracii equos, imperatorio equitatu capto, sine lesione reuersus est. Et reliqui descenderunt usque Lydiam et multam consecuti sunt predam. Mense uero martio^(g) septime indictionis uoluit Akamirus^(h), Sclauinorum Belzitie princeps, pulsatus ab Helladicis educere filios Constan[tin]i⁽ⁱ⁾ et ex
 20 eis promouere^(k) imperatorem. Cum autem hoc cognouisset imperatrix Heirene, mittit ad patricium Constantinum Serantapichum Theophilactum^(l) filium eius, qui spatharius erat et nepos suus, et omnium oculos eruit et dissipauit consilium eorum contra se nequiter adinuentum.

25 Porro Paschalis festiuitatis feria secunda processit imperatrix 43.
 a Sanctis Apostolis in curru aureo uecta, qui a quattuor equis albis trahebatur et a quattuor patriciis tenebatur, Bardano uidelicet pretore Thracesium, Sisinnio pretore Thrace, Niceta domestico scholarum^(m) et Constantino Boila⁽ⁿ⁾, iactans liueraliter hipatian^(o).
 30 Mense uero maio infirmata est imperatrix pene ad mortem et protenta est contentio eunuchorum. Etiiais^(p) autem auxiliatus

(a) An. Octobrio (b) An. filiis (c) An. deum (ma O dei) (d) Al de Boor pare da espungere l' et in An. (ma è in O) (e) An. Malagina con Teof. (ma O Magalina) (f) V stabilis V¹ stabulis (g) V martius corr. d'a. i. martio (h) An. Aca- (ma C Aka-) (i) V constani (k) V promouere (l) An. -phyl- (m) An. scho- sempre. (n) An. Bohila (o) An. hyp- (p) V etiaais V² etii. Ais col punto dopo etii An. Aetius (ma C P Aetiaais sempre).

est Nicete patricio et scholarum domestico et insequuntur seuerē Stauracium, credere facientes imperatricem quod imperium appeteret, ita ut atrociter irata illi ascendens in palatium Ton Hiieriu^(a) dixerit rebellionis et simultatis sollicitatorem eum esse et sibi sceleris acquisite rem perditionis. Qui ad hec apologia facta muniebat se ipsum. Insaniebat autem aduersus Etium et Nicetam predictos patricos.

44. Anno imperii Heirene tertio, mense februario^(b) indictionis octauae iam dictus Stauracius tyranni||dem ac simultatem in urbe regia construebat, scolarios qui erant in ea et excubitores una cum primis eorum pecuniis ac muneribus assumens et placans. Heirene pia^(c) imperatrix, silentio in Iustiniani triclinio facto, prohibuit omnem qui militaret adherere Stauracio. Et sic adepta sunt modica tranquillitate^(d) negotia. Aetius^(e) uero iam memoratus et Nicetas cum aliis quibusdam certatim aduersabantur Stauracio, qui corde percussus sanguinem per os emisit spumosum^(f) ex partibus pectoris et pulmonis. Hoc medici aspicientes mortale pronuntiauerunt. Ast adolutores^(g) et imperiti non solum medici sed et quidam pseudomonachi ac diuini iuramentis credere persuaserunt usque ad diem mortis eius, que facta est mense iunio ipsius octauae indictionis, quod uicturus et regnaturus esset; quibus ille innixus seditionem in Cappadociis construxit aduersus Aetium^(h) fieri, quam non meruit uiuens audire. Post duos namque dies mortis eius super hoc nuntius uenit, et seditioni⁽ⁱ⁾ comprehensi exiliis sunt et animaduersionibus subditi.

45. Anno imperii Heirene quarto, octauo kal. ian. indictionis none Karolus^(k) rex Francorum coronatus est a Leone papa et cum uoluisset contra Siciliam classibus preliari, se penituit, coniungi potius cum Heirene uolens, legatis ad hoc sequenti directis anno, indictione decima.

Mar.^(k) uero mense none indictionis Heirene pia imperatrix

(a) An. Hieriu (b) V februius corr. d'a. i. -rio (c) An. sane pia (d) An. modicam tranquillitatem (ma P modica tranquillitate C modica tranquillitatis) (e) V Aetiuis? corr. d'a. i. Aetius (f) V spu³mosum abr. 3 (g) An. adul- (ma O adol-) (h) V aetiu³ abr. a e corr. da V² etiu³ (i) An. seditiosi (ma O seditioni) (k) V Korolus An. Carolus (C P Karolus) (l) An. Martio

Uizantiis ^(a) ciuilia donauit tributa Abydique ac Hieri ea ^(b) que dicuntur commercia releuauit, magnis super his et aliis multis beneficiis gratiarum actionibus freta.

Anno imperii Heirene quinto Etius patricius liber a Stauracìo 46.
 5 factus et ideo securitate potitus imperium ad fratrem proprium transferre satagebat, quem et monostrategum fecit in Thrace simul et Macedonia, ipse ulteriora themate ^(c) tenens, Orientales scilicet et Obsicin ^(d). Cum ergo elatione refertus esset, eos principes qui sublimiores erant dehonestans pro nihilo reputabat, qui et ualde
 10 mesti aduersus eos effecti, simultatem contra imperatricem meditantés, hanc in opus duxerunt. Peruenerunt autem apocrisarii a Karulo ^(e) et Leone papa directi ad Heirene ^(f) piissimam postulantés ut iungeretur illi ad nuptias et uniret Eo ^(g) et Hesperia; que profecto obaudisset, nisi Aetius ^(h) iste qui sepe dictus est inhibuisset preualens et imperium in proprium, sicut predictum est, fratrem usurpans.

Sequenti autem anno, qui est primus annus imperii Nicephori, 47.
 pridie kal. nouembri ⁽ⁱ⁾ indictionis undecime, quarta noctis hora, que ^(k) feria secunda lucescit, idem Nicephorus, cum patricius esset
 20 et logotheta generalis, tyrannidem aduersus Heirenen piissimam concitauit, Deo quidem ineffauilibus ob nostrorum multitudinem peccatorum iudiciis indulgente ^(l), cooperantibus ei Niceta patricio ac domestico scolarum et Sisinnio patricio fratrem ^(m) ipsius, uiri peiuriis ⁽ⁿ⁾ ac fraudulentis Triphylis ^(o). Erant autem cum illis
 25 et Leo patricius Serantapichus et Gregorius patricius Musulacii et Theoctistus patricius et questor atque Petrus patricius, seducentes quosdam ex populo, qui erant ex ordinibus. Cumque uenissent ad portam que dicta est Chalce, custodesque falso ac subito decipissent, persuaserunt eis ut crederent quod ab ipsa fuerint destina-
 30 ti, quatenus ^(p) eundem imperatorem ^(q) Nicephorum appellarent,

(a) An. Byz- (b) V hieriea corr. da V² hierie ea (c) An. -ta (ma O -te)
 (d) An. Opsicin (ma P Obsicin) (e) An. Carulo (ma CP Kar-) (f) An. Heirenen
 (g) An. eoa (ma O eo) (h) V aetius? corr. da V² etius, così forse anche a p. 264, r. 1. (i) An. Novembrias (k) An. qua (ma CP quae) (l) V indulgente³ abr. 3
 (m) An. fratre (n) An. uiris peiuris (o) V tri|phylis V² raschia tri e scrivendo anche in calce alla colonna corr. et niceta triphylus (p) An. quatinus (q) An. imperatorem eundem

eo quod Actius patricius sibi uim inferret, ad annuntiandum Leonem fratrem suum imperatorem, qui mendacio tanto credentes imperatorem pariter pronuntiauerunt eum qui erat tyrannus.

48. Taliter ergo ad magnum^(a) palatium idem patricii uenientes ingressi sunt illud, indeque per totam urbem ignobiles et seruos 5 dirigentes acclamationem fecerunt ante mediam noctem, et custodes in circuitu palatii, quod Ton tu Eleutherium^(b) nuncupatur, posuerunt ubi eam contigit esse. Diluculo sane accersientes eam c. 289 concluderunt in maiori palatio et ita processerunt ad magnam ecclesiam ad coronandum scelestum. Conuenit interea uniuersa 10 plenitudo urbis et omnes super his que gerebantur moleste ferebant, maledicentes coronanti et coronato^(c) cunctisque congratulantibus eis.
49. Et quidem cum religione ac ratione uiuentes diuinum mirabantur iudicium qualiter eam permiserit que pro recta fide more 15 martyrum agonizauerat a subulco expelli, presertim cum ei deuotissimi eius precipue adherere propter auaritiam proposuerint, Leo scilicet eunuchus, patricius et saccellarius Sinopeos et Deo perosi Triphylii atque patricii qui superius dicti sunt, qui donis plurimis ab illa ditati sunt et cum ea sepe comuescentes^(d) et adolationibus^(e) 20 cum iuramentis horribilibus certam reddentes, omnibus mundi rebus se necessariorem reputare quam haberent erga illam uenibolentiam^(f) affirmabant, alii autem ut in extasi facti, gestorum certitudinemque^(g) horum minime sentientes, somnum^(h) se uidere putabant, alii autem qui dumtaxat perpendere bene sciebant, preteritam felicitatem beatificabant et futuram per tyrannidem infelicitatem lugebant, maximeque hi qui maligni uoti tyranni experientiam quandam ante perceperant. Porro uniuersos communiter possidebat caligo et sine consolatione mentis defectio, ne per singula miserande illius diei deformia uerba scribens protelem ser- 30 monem.
50. Denique sequenti die sumptis quibusdam ex patriciis ascendit

(a) V magnum³ corr. da V² magnu³ abr. m³ (b) V ele|utheriu³ abr. ³ e la u a principio di rigo e corr. eleu|theriu da V² An. Eleutheriu (c) V coronando? (come ha An.) corr. da V¹, pare, coronato (d) V co³mouescentes abr. ³ e la seconda o An. conuescentes (e) An. adul- (ma O adol-) (f) An. benivol- (g) V certitudinem³ que An. certitudinem (h) An. somnium

ad imperatricem custodie mancipatam, simulans, ut ei moris erat, falsam benignitatem, per quam et plures decepit, et excusans se quod inuitus ad principatum conscenderit nec hunc umquam desiderauerit. Maledicebat autem his qui prouexerant se^(a) et illam
 5 insidiis appetiuerant, ut proditor dominum postquam cum ipso cenauerit, quos et imitatores illius existere testabatur. Ostensis etiam nigris calciamentis, amare se talibus uti preter leges imperatorias affirmabat, fiduciamque habere dolose monebat eam et cum iuramentis de omni corporali requie, quam consequi domi-
 10 nam a seruo diceret^(b), nullamque arbitrari erumnam casus illius exhortabatur. Commonebat postremo nil occulere a se imperialium thesaurorum et damnabat auaritie uitium, hos illam habere non ferens. Languibat enim eo uehementer omnia deuorans omnemque in auro spem et fiduciam ponens.

15 At uero sapiens et Deo dilecta Heirène, quamuis congrueret, 51.
 ut passione tam repentine commutationis utpote mulier teneretur, forti et sapienti prudentia dixit ad eum, qui heri quidem seruus peiurus fuerat, hodie uero sollers et seditiosus tyrannus ac impudens habebatur: «Ego quidem, o homo, Deum deputo et pri-
 20 « dem, cum essem orfana^(c), exaltasse me, et dein super solium « imperii, licet essem indigna, prouexisse me. Causam uero « depositionis mihimed^(d) applico et peccatis meis ascribo. In « cunctis autem ac modis omnibus sit nomen Domini benedictum, « solius regis regum et domini dominorum. Porro modum pro-
 25 « motionis tue Deo reddo, quo excepto nil fieri credidi. Uerum- « tamen delatas mihi contra te super dignitate qua nunc circumdaris « auditiones non ignoras^(e), quas uera fuisse rerum finis ostendit, « quasque si moleste tulissem, facile mihi erat interficiendi te. Sed « modo iuramentis tuis fidendo, modo tibi parcendo, multos mihi
 30 « deuotos paruī pendi, Deo que mea sunt dans, per quem reges « regnant et potentes optinent terram. Sed et nunc, cum sis pius « et ab ipso prouectus, et^(f) ut imperatorem adoro et peto mee « parcere infirmitati et concedo^(g) mihi a me constructam Eleu- « therii domum in refocilationem incomparabilis calamitatis mee ».

(a) An. se prouexerant (b) An. deceret (c) An. orphana (d) V² An. mihimet
 (e) V² ignoras (f) V² An. te (g) V² An. concede (ma O concedo)

52. At ille ait: « Et si hoc uis fieri tibi, iura mihi per omnem
 « diuinam uirtutem non absconsuram te quicquam ex thesauris
 « imperii et adimpleo postulationem tuam et omnem tibi placa-
 « tionem et requiem facio ». Que iurauit ei ad pretiosa et uiuifica
 ligna quia: « Non nocebo^(a) a te usque ad obulum unum ». || 5
 c. 290 Quod et fecit. Uerum ille quod desiderabat adeptus protinus
 exilio relegauit eam penes insulam Principem in monasterio quod
 ipsa edificauerat, cum adhuc essent in urbe Karoli^(b) missi et que
 agebantur aspicerent.

(EXPLICIT LIBER .XXV.

10

(a) An. celabo emendato con Teof. ἀποκρύψω (ma O nocebo)
 O Kar-)

(b) An. Car- (ma

INCIPIT LIBER .XXVI.)

Anno ab incarnatione Domini septingentesimo nonagesimo 1.
 quinto Niciphorus vorax cunctorum, imperio percepto, nec saltem
 parum quid ualuit hypocrisi tegere inditam malitiam et auaritiam
 5 suam, sed quasi recisurus iustitiam ^(a) nequam in Magnaura et in-
 iustum constituit fore iudicium. Intentio namque tyranno erat,
 ut ipse res ostenderunt, non pauperibus iura tribuendi, sed per
 hoc omnes qui magni erant inhonorandi et captiuandi et ad se
 que cunctorum erant impie transferendi. Quod et fecit. Uidens
 10 autem omnes aduersus se contristatos et pauens ne forte memores
 Heirene pie beneficiorum asciscerent ^(b) eam iterum ad imperium,
 nouembrio mense, hieme nimium imminente graui, non est ipsius
 misertus immisericors ille ^(c) sed exilio deportari precepit in in-
 sulam Lesbum et cautissime custodiri, quin et a nemine penitus
 15 contueri. Porro pridie kal. mai. mortuus est Niceta Triphylius ^(d),
 ut aiunt, a Nicephoro ueneno extinctus, et nonis maiis feria quinta,
 cum Nicephorus ad suburbana Calcedonis ^(e) exisset equumque
 mansuetum et mitissimum ascendisset, hunc ex Dei prouidentia
 deiciens dextrum pedem ipsius contriuit.
 20 At uero quarto decimo kal. aug. ^(f), feria quarta, hora prima, 2.
 Bardanes patricius et pretor Orientalium, qui cognominatus est

(a) An. iniustitiam (b) V asciscerent abr. la prima c An. adsc- (c) V² ille
 (d) V triphylius abr. l'asta della l e la u non s' intende perche. (e) V² An. Chalcedonis
 (f) V augs An. Augustas

2-24 (p. 268). Anno - construxit]
 ANAST. p. 319, r. 27 - p. 320, r. 31, il
 quale però ha la data più sotto, dopo
 « construxit », p. 268, r. 24, all'anno
 secondo di Niceforo: « Mundi anno
 « .VICCXCVI., divinae incarnationis an-

« no .DCCXCVI., anno vero imperii sui
 « secundo &c. ». Landolfo ha traspor-
 tato qui, all'anno primo di Niceforo, la
 data, togliendo un'unità al numero, e
 mutando « vorax igitur iste cunctorum »
 in « Niciphorus vorax cunctorum ».

Turcus, appellatus est imperator ab omnibus ultra sitis thematibus; qui multum renisus ut euaderet illos, minime ualuit et descendens usque Crisopolim ^(a), cum circuisset diebus octo et minime fuisset receptus, rediit usque ad Malagina, quique metuens Deum et recogitans, ne forte per se mactatio Christianorum efficeretur, misit 5 ad Nicephorum et accepto uerbo in scriptis proprie manus eius, in quo et Tarasius sanctissimus patriarcha et omnes patricii subscripserunt, quod illesus et indemnus cum omnibus qui secum erant foret seruandus, sexto idus septembrii ^(b), media nocte, clam fugiens descendit Cium ^(c) Bithinie in monasterium Heraclii, et inuento 10 chelandio, quod ab imperatore super hoc fuerat missum, tonsus est et indutus stola monachica et ingressus illud abiit in insulam que dicebatur Prima, in quo ^(d) edificauerat monasterium, opinatus quod ueriturus foret terribile uerbum quod dederat sibi contemptibilis Nicephorus, et in ullo ^(e) esset ledendus. 15

3. At ille primo quidem denudat illum substantia eius et occasione accepta omnes thematum principes et habitatores, quosdam autem et de urbe regia captiuauit, exercitum autem priuatum roga deseruit. Uerum quis sermo enarrare condigne sufficiet opera que diebus illis ab eo sunt gesta, per indulgentiam Dei propter 20 commissa nostra? Nona uero die augusti mensis undecime indictionis defuncta est imperatrix Heirene in exilio insule Lebi ^(f) et translatus est corpus eius in insulam Principis in monasterium quod ipsa construxit.
4. Anno uero imperii sui secundo Nicephorus coronauit Staurecium 25 filium suum per Tarasium sanctissimum patriarcham in ambone maioris ecclesie in imperatorem, cum esset inutilis ad tantam modis omnibus dignitatem, tam scilicet aspectu quam robore simul et sensu. Ceterum Nicephorus, qui numquam usquam ueritatem seruauit, Lycaonenses quosdam, inmo uero lycantropus ^(g), 30 concordem et consentaneum ad Proten insulam mittens iussit eos

(a) *An.* Chrysopolim (b) *An.* Septembrias (c) *Corr. da V²* in ciuitate (d) *An.* qua (e) *An.* nullo (f) *V² An.* Lesbi (*ma P* Lebi) (g) *Corr. d'a. i.* -pos *An.* -anthropus (*ma P* -antropus)

25-24 (p. 269). *Anno - amittentes*] om. gli anni soliti, ma cf. comento a ANAST. p. 320, r. 33 - p. 321, r. 26, p. 267.

noctu hanc ascendere et predictum, quasi se ignorante, luminibus
 priuare Bardanium et post facinus ad ecclesiam fugere. Quo
 facto tam patriarcha et senatus quam omnes Deum timentes acriter c. 291
 doluerunt. Ast imperator nequissimus Nicephorus cum iuramentis
 5 omnes primores^(a) Lycaonenses simulatus exquirebat in eos, ut
 putabatur, ulturus, omnia secundum ostentationem et nihil secundum
 Deum iugiter agens. Erat enim illuc precipue cum reliquis
 preuaricationibus et huiuscemodi quoque mentis idioma, per quod
 uidelicet et ante imperium multos seduxit; uerumtamen in ridi-
 10 culum habebatur hoc eius liquido scientibus studium, ita ut impu-
 dentia multa semper caligosa et polluta facies eius tunc inacces-
 sibilis fieret per dies septem, eo dolose intra cubiculum imperato-
 rium eiulante. Nam et naturaliter ei muliebres aderant lacrimae,
 quas multis prauis et pseudochristianis inesse procul dubio con-
 15 stat, quamquam plurimos non latuerit.

Mense uero aug.^(b) cum aduersus Arabes exisset, occurrit eis 5.
 apud Chrason Phrigie^(c) et inito bello superatur, multisque amissis
 propemodum et ipse uiuus foret capiendus, nisi principum quidam
 fortissimi hunc a necessitate uix saluare preualuissent.

20 Anno imperii Nicephori tertio, simultate facta in Persica^(d),
 descendit Arabum dux pacificaturus eos. Nicephorus autem spatio
 reperto edificauit Ancyram Galatie et Thebasan et Andarasum.
 Misit etiam et cursus, qui reuertuntur nihil proficientes sed^(e) e
 contra potius plurimos amittentes.

25 Anno imperii Nicephori quarto mouit exercitum Aaron^(f) 6.
 Arabum dux aduersus Romaniam in uirtute graui, trecentorum
 uidelicet milium, tam a Maurophoris quam Syria et Palestina^(g)
 et Lybia coaceruata. Et cum uenisset Tyana, edificauit domum
 blasphemie sue et obsidens cepit tunc Heraclius^(h) castrum quod
 30 erat ualde munitum et Thebasan et Malocopean et Sideropelum
 et Anandarasum. Misit autem cursum sexaginta milium bella-

(a) V primiores *abr. la prima i* (b) V aug̃s An. Augusto (c) An. Phrygiae
 (d) Corr. d'a. i. persida (e) V se|d V² sed| (f) V² haron, così appresso &c.
 (g) V² p^halestina (h) D'a. i. heracliu³ An. Heraclios

25-13 (p. 281). Anno - illo] Id. p. 321, dopo «quarto», r. 25, notizie relative
 r. 27; p. 322, r. 6 - p. 331, r. 28, om. al patriarcato di Costantinopoli:

torum et descendit usque Ancyram et hac uisa reuersus est. Ast imperator Nicephorus metu et ^(a) impossibilitate detentus exiuit et ipse in desperatione fortia infortunii demonstraturus. Et multis tropeis factis misit ad Aaron metropolitam Synadorum et Petrum hegumenum ^(b) Gulei et Gregorium oeconomum Amastre, postulans 5 fieri pacem. Et multum disputantibus eis firmauerunt pacem, ut per unumquemque annum tribueret illis tricena milia numismatum ^(c) et tria numismata ^(e) in tributum capitis imperatoris et tria filii eius, quibusque acceptis Aaron iocundatus ^(d) est et exultauit plus quam si dena milia suscepisset talenta, tamquam qui subegisset 10 Romanorum imperium. Porro conuenit inter eos ut ^(e) castra que destructa fuerant non reedificanda. Cumque Arabes reuersi fuissent, construxit eadem continuo castra et premuniuit. Quo comperto Aaron misit iterum et recepit Thebasan, misitque ^(f) stolo in Cyprum, ecclesias destruxit, Cyprios emigrauit et multo excidio 15 facto pacem dissoluit.

7. Anno imperii sui quinto castra mouit Nicephorus contra Uulgares et cum uenisset Adrianopolim ^(g) et sensisset quod similitatem contra se imperatorii homines et quidam ex ordinibus meditarentur, inefficax repedauit, nihil proficiens nisi quod tantum 20 ultionem contribulibus intulit, horum multos cedibus, exiliis et proscriptionibus rerum summittens.

8. Anno imperii Nicephori sexto, mense septembrio, Aaron Arabum dux cum classi contra Rhodum Chumeid ^(h) direxit; qui cum subito transmeasset Rhodumque peruenisset, multum in ea excidium fecit. Uerumtamen municipium quod in ipsa erat non impugnatum remansit. Cum autem ipse remearet, euidenter impugnatus est a sancto et miraculorum patratore Nicolao. Cum enim Myra uenisset et sacram eius arcam conterere temptauisset, aliam pro illo ⁽ⁱ⁾ contriuit, moxque classim multa uentorum et 30 marinorum fluctuum, tonitruorum quoque ac fulgorum inequalitas comprehendit, ita ut plurime scaphe conquassarentur ipseque im-

(a) et abr. *in fin di p. e riscritto da V² a principio della p. sg.* (b) An. eg- (ma C heg-) (c) An. nom- (d) An. iucund- (ma O iocund-) (e) An. et (ma O ut) (f) An. missoque (ma P misitque) (g) An. Hadr- (h) V² An. Chumehid (ma O Chumeid) (i) V² An. illa (ma O illo)

pugnator Dei Chumehid uirtutem sancti cognosceret et periculum preter spem euaderet.

Porro tertio decimo kal. ianuaras Nicephorus post multam 9.
electionem uirginum ex omni potestate sibi subditam ^(a) causa co-
5 pulandi Stauracium filium suum coniugi factam, Theophano ^(b)
Atheniensem, agnitam ^(c) beate Heirene, que uiro dispensata erat et
sepe cum ipso cubauerat, separauit ab eodem uiro et ipsi Stau-
ratio misero copulauit, impudenter ut in aliis et in hoc quoque
preuaricator effectus; alias uero duas ista pulciores, quas cum ea
10 elegerat, manifeste corrupit in eisdem ipsius ^(d) nuptiarum diebus
ab omnibus idem obscenus irrisus. Denique februario mense
simultatem excogitantes aduersus eum multi ex proceribus Arsa-
bir ^(e) questorem et patricium, uirum pium et rationabilissimum,
elegerunt. Quod cum multiformis Nicephorus agnouisset, ipsum
15 quidem cesum et tonsum monachum fecit et exilio relegandum
in Bythiniam ^(f) misit, reliquos autem cedibus et tonsuris et pupli-
cationibus insuper et exiliis subdidit, non solum mundialis uite
principes sed et episcopos sanctos et monachos, nec non et ma-
ioris ecclesie syncellum et saccellarium et chartophylacem, uiros
20 rationabiles et reuerentia dignos.

Anno imperii Nicephori septimo Aaron Arabum dux mortuus 10.
est in interiori Perside, que uocatur Churasan, et suscepit prin-
cipatum Muamed ^(g) filius eius, scrupulosus per omnia, contra quem
Abdelas ^(h) frater eius seditionem concitans intestini belli factus est
25 auctor. Et hinc hi qui in Syria et Egipto ac Lybia erant, in
diuersos incisi principatus, tam puplicas res quam alterutros sub-
uerterunt mactationibus et rapinis ac diuersis flagitiis contra se
contraque subditos Christianos confusi. Ac per hoc ecclesie, que
in sancta Christi Dei nostri erat ⁽ⁱ⁾ ciuitate, deserte facte sunt; et
30 monasteria duarum magnarum labrarum ^(k), sancte uidelicet me-
morie Charitonis et Cyriaci atque Sancti Sabe, nec non et reliqua
cenobia Sanctorum Euthymii ac Theodosii. Theodorus autem

(a) *An.* subdita (*ma* *O* subditam)(b) *Corr.* theophanii(c) *An.* agnatam(d) *An.* ipsis(e) *V* Arsabir *corr. d'a. i.* arsabir(f) *An.* Bithy-(g) *V*² muha³mad*come sopra.*(h) *V*² habdallas *come sopra.*(i) *An.* erant (*ma* *O* erat)(k) *An.*Laurarum (*ma* *O* labrarum)

eugumenus ^(a) Studii et Ioseph frater eius archiepiscopus Thesalonicens ^(b) una cum Platone inclauso et ceteris monachis suis ^(c) a communione recesserunt Nicephori ^(d) sanctissimi patriarche propter Ioseph uicedominum, qui preuaricatorie coronauerat Constantinum et Theodotem. Tunc Nicephorus imperator occasione 5 percepta, cum episcopos multos et eugemenos ^(e) congregasset, synodum aduersus illos celebrari precepit, per quam a monasterio et urbe deiecti exilio sunt destinati mense ian. indictione secunda.

11. Eodem etiam anno dum roga penes Stromonem amnem populo distribueretur, irruentes Uulgares hanc ademerunt, auri libras 10 centum et mille, multumque populum occiderunt cum pretore atque principibus. Erant enim et ceterorum thematum ibidem taxati principes non pauci, qui omnes illic periire. Ceperunt autem et totam sarcinam, et ita reuersi sunt. Eodemque anno, ante sollemnitatem sancti Pasche, Crumnus Uulgarum dux, acie contra 15 Serdicam directa, dolo hanc cepit uerbo, ex militiis Romaicis interfectis sex milibus absque multitudine priuatorum. Nicephorus autem quasi aduersus eum tertia feria ebdomade salutaris passionis egressus dignum quidem sermone nihil omnino iessit ^(f). Hos autem principes qui de cede Bulgarum ^(g) saluati uerbum salutis de- 20 poscunt, cum dare dedignatus fuisset ^(h), inter quos erat et Eumathius spatarius mechanice artis experts.

12. At ⁽ⁱ⁾ Nicephorus permulto ^(k) dedecore iuratoriis sacris regie urbi persuadere satagebat, ut crederet quod festiuitatem Pasche in aula Crummi celebrauerit. Preterea cum ciuitatem Serdicam 25 que destructa fuerat edificare uoluisset, multitudinibus resistantibus timens ^(l) persuadendum turbis imperatorem postulare super edificio. At illi senso ingenio, ut ex nequam illius ^(m) argumentationibus || sumministrato, tumultuantur aduersus eum et aduersus principes suos per horas sex et irruentes dirrumpunt tabernacula 30

(a) An. egum- (ma P heugum-) (b) An. Thessal- (c) V² dopo suis agg. qui nell' interl. (d) Su ras. di nicephori V² scrive tarasii (e) An. egumenos (P heugumenos) (f) An. gessit (g) V² bulg^aru³ su ras., non si scorge di che, forse di uerbum; difatti Ce P di An. hanno uerbum saluati uerbum salutis An. non ha iui nè Bulgarum nè uerbum (h) An. fuisset, ad hostes confugere compulit (i) An. ast (k) V pmulto An. prae multo (l) An. timens.....; cf. Teof. ἀνδιστάμενα τὰ πλῆθη φοβηθεῖς ὑποβάλλει διὰ τῶν στρατηγῶν καὶ ἀρχόντων πείσαι τοὺς ὄχλους αἰτήσασθαι τῷ βασιλεῖ κ. τ. λ. (m) V¹ su ras. iMi, di ipsi?

ipsorum. Cum autem uenissent usque ad imperatorium ^(a), iniuriis et maledictis hunc multis summittunt, ulterius se non sufferre immensam auaritiam et nequam moliminis eius animum deierantes ^(b). At ille repentino simultatis pauore perterritus surrexit a mensa et primo quidem per Nicephorum ac Petrum patricos iuramentis et persuadibilibus uerbis sedare conabatur exercitum.

At illi modica quiete potiti collem quendam ceperunt, et actus ^(c) quem per se manibus habebant obliti ^(d) sunt, « Kyrie eleison » exclamantes, ac si super quodam terremotu imbrium uel ^(d) defectu. Ille autem, utpote semper ad omne malum paratus, clandestinis muneribus noctu multis ex principibus pellectis, in crastinum ipse per se ipsum medius ueniens allocutus est turbas de omni tranquillitate ac super equali erga natos eorum affectu iuramentis horribilibus eos certificans, et continuo regiam peruenit ad urbem, Theodosio patricio et primiscrinio ^(e), cognomento Salibaran, deserto ad perdiscendum ex alterutris ^(f) eos qui seditionem patrauerat ^(g). Cumque multitudines reuerterentur, rogas eis apud Sanctum Mamam se tribuere fingens, cedibus et tonsuris ac exiliis multis ex eis punitis, Chrysopolim reliquos transduxit, calcans tanta et tam horribilia iuramenta. Illi uero propter erumnam igneum fluuium meatum appellauerunt.

Anno imperii sui octabo Nicephorus post impias animaduersiones militias prorsus humiliare tractans, Christianos exules ex omni themate in Sclauinias fieri iussit, horum autem substantias uenundari. Et erat hec res captiuitate non minor, multis ex amentia blasphemantibus et inimicorum incursus poscentibus, aliis nihilominus circa parentalia sepulcra lamentantibus et defunctos beatos asseuerantibus. Fuerunt autem et qui suspendiis usi sunt ut a malis eriperentur. Etenim immobilia que inerant sibi secum ferre non poterant et substantiam quam ex parentalibus doloribus possederant, perditam contemplantur, et impossibilitas omnis ^(h) omnes habebat. Hec quidem inchoata sunt a septembrio mense, porro circa Pascha finita sunt.

(a) V² -rem la e su ras. di iu (b) Abr. la seconda e V² corr. deiurantes (c) V² su ras. liti (d) imbrium uel] An. imbrumve (e) An. primoscrinio (f) V² su ras. al (g) An. -rant (ma O -rat) (h) Su ras. V² omnis

15. Secunda^(a) uero cum hac afflictionem amouens^(b), militare precepit egenos et armari aduersus compatriotas, conferre nihilominus etiam decem et octo ac dimidium numisma^(c) per singulos fisco, una cum omni proximitate tributa puplica. Tertia^(d) malignitatem inferens, iussit perpendere et augeri horum tributa et prestare chartiaticorum causa siliquas binas. Et ad quartam nequitiam suam reditus omnes augmentari precepit^(e). Quinta uero afflictione illata a uenerabilium domorum inquilinis, orphanotrophii scilicet ac hospitalium, gerocomiorum quoque ac ecclesiarum et monasteriorum regalium, per singulos focos census exigi a primo tyrannidis eius anno precepit. Ceterum queque meliora erant in rebus, in regiam curatoriam deferri iubebat.
16. Sexta^(f) commouens afflictionem, inspicere a pretoribus iubet eos qui ex paupertate repente creati^(g) essent et ab his pecunias exigi quasi ab inuentoribus thesaurorum. Septimo^(h) quoque adinueniens, eos qui ante biginti annos inuenerant et usque adhuc⁽ⁱ⁾ doleum^(k) aut uas quodcumque omnibus propriis priuari pecuniis. Octavam, eos qui ex auis uel patribus hereditauerant et diuisa substantia pauperes facti fuerant, ex eisdem annis uiginti sedibitiones^(l) puplico prebere iuuebat; et eos qui emerant extra Habidum^(m) corpora seruilia, bina numismata in tributum dare precepit, maxime illos qui in Dodecaniso⁽ⁿ⁾ erant. Nonam, naucleros qui habitabant maritima et maxime Minoris Asie, numquam terreno lauore uiuentes, emere de rebus que ab illo rapiebantur co-
c. 294 gebat, utcumque || appretiarentur ab ipso. Decima^(o), insignibus
Constantinopoleos naucleris collectis dedit ad usuram quattuor siliquarum numisma, cum auri duodecim librarum persoluerent, simul et consueta commercia.
17. Hec ex multis mihi summatim pauca descripta sint significanti multimodum eius ad omnem speciem auaritie molimen. Que

(a) *An. secundam (ma P secunda)* (b) *An. admouens* (c) *An. nom - così appresso.*
(d) *An. tertiam* (e) *Su ras. V² pre* (f) *Su ras. V² Sexta per sostituire forse la maiuscola iniziale alla minuscola.* *An. sextam (ma O sexta)* (g) *An. recreati (ma O creati)* (h) *V² Septima* *An. septimam (ma C P septima)* (i) *V² adhuc* (k) *An. dolium (ma O doleum)* (l) *V sedibitiones con segno di lettura sulla prima e (non sedhibitiones come pone il de Boor) abr. b e sostituito u* *An. redhibitiones (C sedhibitionem P sedhibitiones)* (m) *An. Abydum (C P Habydum)* (n) *Su ras. la i* (o) *V² An. decimam*

enim in regia urbe primoribus, mediocribus et exiguis ostensa sunt mala nequeunt scribi, alios quidem eos ^(a) inuestigante qualiter domi uiuerent, ac summittente malignorum quosdam seruorum derogandi demonis ^(b) et imprimordiis ^(c) quasi dubitante super his que dice-
 5 bantur, deinde uero affirmante kalumnias ^(d). Ad ^(e) ipsum autem et super ignobilibus gerebat, dignos honoribus iudicans detrahentes. Preterea domorum multas habitatorum a prima inter tertiam ^(f) generationem subuertebat, spe fretus quod quanto celerius ruerent tanto has ipse foret hereditate citius possessurus. Dignum
 10 autem est ut et hoc causa uoluptatis seu paradigmatis memorie commendemus ^(g). Cerularius quidam erat in foro ex laboribus suis locuples et nihil egens. Quo accersito omnium uorax imperator ait: «Pone manum tuam in uertice meo, et iura quantum «tibi sit aurum». Qui parum tamquam indignus recusans co-
 15 actus est ab eo facere hoc, et centum se libras dixit habere; quas eadem hora precepit afferri dicens: «Tu quid opus habes sollici- «tari? Prande mecum et tolle libras decem et his uade con- «tentus».

Anno imperii sui nono Nicephorus contra Christianos adin- 18.
 20 uentiones extendit, inspectiones sine Deo in emptionibus animantium diuersorum, pabulorum ac fructuum, iniustas titulationes et iacturas principum, fenerationes in nauibus, qui omnibus legem ponebat, ne ad usuram quicquam tribueretur, et alia dena milia malorum commenta, quorum particularis historia onerosa est his
 25 qui compendiosas discere causas exquirunt.

Kalendis autem octubribus ^(h), tertia feria, euaginato quidam 19.
 dissipatus in habitu monachi gladio cuiusdam militantium cucurrit in palatium Nicephorum interficere querens. Duo uero ex his qui circumstabant irruentes in eum atrociter uulnerati sunt ab illo.
 30 Comprehensus autem et multis penis affectus excusauit se, demonium ⁽ⁱ⁾ habere pretendens nullumque prorsus accusans. At ille hunc in ligno muniuit cum patientibus.

(a) *An.* eo (*ma P* eos) (b) *V*² *An.* dominis (*ma O* demonis) (c) *An.* in primordiis (d) *An.* cal- (*ma P* kal-) (e) *An.* id (f) *An.* in tertiam (*P* inter etiam) (g) *D'a. i. su lavat. la seconda c* (h) *An.* Octobribus (i) *V An.* se demonium se *abr.* il secondo se in *V*

20. Multi ergo deinceps auguriati sunt inormis^(a) fore mali hoc signum, asseuerantes tam imperantibus quam subiectis quemammodum^(b) et in impio Nestorio factum est. Manicheorum uero, qui nunc Pauliciani et Athingani dicuntur quique in Phrigia^(c) et Lycaonie^(d) constituti confines et uicini eius habebantur, amicus feruentissimus erat, responsis eorum semper et immolationibus congratulatus; in quibus et quando Bardanius contra se patricius insurrexit, his aduocatis hunc molitionibus ipsorum subegit. Taurum quippe in quodam lacu^(e) ferreo palo cornibus alligans ad terram incuruatum sic dum mugiret et uolutaretur occidi fecit, huiusque uestem 10 immola^(f) uersa uice molens et incantationibus usus uictoriam tulit, permittente Deo propter multitudinem peccatorum nostrorum. Isti^(g) locum sub imperium eius adepti sunt intrepide conuersandi. Unde multi leuiorum infandis eorum corrupti sunt sectis.
21. In Exactioni^(h) uero quidam falsus heremita, Nicolaus nomine, 15 et quidam cum eo blasphemii facti fuerant etiam recti sermonis uenerabiliumque imaginum aduersarii, quos Nicephorus defendebat, et summum sacerdotem omnesque secundum Deum uiuentes tristes ac⁽ⁱ⁾ pro causa reddebat. Sepe namque aduersus eos queritante indignatus est, inimicitias in inuicem agitantibus ualde congratulans, deridens omnem Christianum proximum diligentem ueluti diuinorum mandatorum euersor, cui studium erat iudicia c. 295 irratio||nabilia et rationabilia^(k) contra omnem hominem in Magnaure penalis^(l) commouendi, que nemo uacaret agere aduersus impietates eius. Denique militares principes more seruorum uti 25 episcopis et inferioris ordinis clericis iussit, aditurus^(m) episcopia et monasteria et his que eorum essent auctorabiliter abusuros, eosque qui a seculo diuinis contulerant obsequiis aurea uel argentea uasa uituperabat et ecclesiarum queque sacrata pro communibus haberi dignum fore dogmatizabat, instar Iude tale quid 30 super dominico decernentis unguento. Antecessores uero suos imperatores uniuersos uelut improuidos accusabat generaliter om-

(a) *Corr. da V³ enormis* (b) *An. -adm-* (c) *An. Phrygia* (d) *An. Lycaonia (ma CP -niae)* (e) *V² per abras. locu* (f) *V im|mola An. in mola (ma O immola)* (g) *V isti corr. da V² Histi* (h) *An. Exacionio* (i) *An. hac* (k) *irrationabilia et rationabilia* *V² rationabilia irrationabilia abr. la prima sillaba ir ed et* (l) *V² An. poenalis* (m) *An. adituros (ma P aditurus C audituras)*

nium prouidentiam auferens simul et dicens neminem posse imperantem circumuenire, si uoluerit is ^(a) qui imperat strenue principatum tenere, sed uanus factus est in cogitationibus suis diuinitus occidendus.

- 5 Interea mense februario eiusdem quarte decime indictionis, 22.
 primo sabbato ieiuniorum, obuii facti Saraceni penes Euchaitam ^(b)
 Leoni pretori ^(c) Armeniacorum deferenti thematis rogam, hanc
 abstulerunt cum multitudine populi copiosa. Talenta uero erant
 sedecim, que fiunt libre mille tricente ^(d). Et nec sic redargutus
 10 Nicephorus ab auaritia sua cessauit. In his ergo signis nobis
 Achab non eruditus, qui e contra, Phaleride ^(e) ac Mido ^(f) ambitio-
 sior factus, contra Uulgares prelium preparat una cum Stauracio
 filio suo, et iulio mense a regia urbe digressus iussit Nicete pa-
 tricio et generali logothete puplicos ecclesiarum et monasteriorum
 15 census imponere et octo annorum preteritorum redhibitiones a
 principum domibus exigere; et erat lamentum magnum. Cum
 autem cerimoniam ^(g) audiret a quodam famulo proprio ^(h), Theo-
 dosio uidelicet Salibara patricio, dicente sibi: « Omnes, o domine,
 « contra nos clamant et in tempore temptationis omnes casui no-
 20 « stro congratulabuntur », ait ad eum: « Si Deus obdurans obdu-
 « rauit cor meum ut Pharao, quid boni ⁽ⁱ⁾ erit his qui sub manu
 « mea sunt? A Nicephoro, Theodosi, noli expectare preter ^(k) que
 « a ^(l) te conspiciuntur ». Hec, Dominus nouit, ipse ego conscri-
 ptor horum uiua uoce audiui a Theodosio.
- 25 Collectis itaque militiis non solum ex Thrace uerum etiam ex 23.
 ulterioribus thematibus, cum his etiam egenos pedites cum pro-
 priis stipendiis contra Uulgares fundis et uirgis armatos et bla-
 sphemantes minauit. Crumnus autem multitudines timens, cum
 essent Marcellis, petebat pacem. At ille nequam consiliis et paria
 30 sentientium consiliariorum suorum suasionibus prohibitus ^(m) est, et
 post multos anfractus per auia loca precipitanter, temerarius simul
 et pauidus, ingreditur Uulgariam tertio decimo kal. aug. ⁽ⁿ⁾, cum

(a) V uolueritis (così anche C e P di An.) abr. is (b) V euchioita³ V¹ euchaïta³
 (c) V imperatori V¹ pretori (d) An. trecentae (ma C tricentae) (e) An. Phalaride
 (ma O Phaleride) (f) V² mide (g) An. querimoniam (h) An. proprio famulo
 (i) Su ras. la i, di u³? (k) V pretor? corr. preter forse da V² (l) V² su ras. a
 (m) An. prohibitus (n) V aūgs, così appresso. An. Augusti

Syrius^(a) appareret cuncta consumens, frequenter affatus^(b): « Quis « ibit », inquit, « et decipiet Achaab? Quia siue Deus siue ad- « uersarius trahit me nolentem ». Porro priusquam ingressus fuisset Uulgariam Bizantius^(c) huius dilectus famulus ad Crumnum a Marcellis^(d) confugit secum surrepta ueste imperiali et auri li- 5 bras^(e) centum. Multi autem huius fugam in malum Nicephori auspicati sunt.

24. Tribus^(f) quippe diebus post primos conflictus se prosperari opinatus non prospera facienti Deo uictoriam ascribebat, sed Stauracii solius bonam fortunam bonumque consilium predicabat, et 10 principibus qui introitum inhibuerant minabatur. Irrationabilia^(g) quoque animantia et infantes et omnem etatem immisericorditer occidi precepit et mortua comprouincialium corpora insepulta dimisit, solius spoliolorum collectionis diligentiam faciens. Claues autem et signacula penetrauilibus^(h) Crumni superimponebant⁽ⁱ⁾, 15 ea ut propria de cetero muniens. Aures etiam et cetera Christianorum membra, qui saltem tetigissent quicquam expoliis^(k), abscidebat, et aulam incendit que dicebatur cortis Crumni, cum ipse uehementer esset humiliatus et significasset dicens: « Ecce uicisti; c. 296 « tolle er||go quicquid tibi placabile fuerit et egredere in pace ». 20 At ille, cum pacis esset inimicus, hanc amittere^(l) noluit. In quibus seuiens ille regionis introitus et exitus lignea munimina mitens^(m) maceria circumdedit atque tutauit. Nicephorus autem hoc comperto mox attonitus quidnam ageret circumiens ignorabat et his qui simul aderant futuram perditionem prenuntiabat⁽ⁿ⁾ as- 25 seuerans^(o): « Etiam si pennati facti fuerimus se^(p) nemo speret « exitium euasurum ». Hec autem molimina erant per dies suos^(q), quintam uidelicet et sextam feriam. Et nocte sabbati turbationes et barbarum armatarum circa Nicephorum et eos qui cum ipso erant audite acies omnes eneruauerunt. 30
25. Ante diei uero principium superuenientes barbari contra tabernaculum Nicephori et magnates qui erant cum ipso hunc misera-

(a) *An.* Sirius (*ma* O Syrius) (b) *V*² aff¹atus (c) *An.* Byzantius (d) *V* amar-cellis *V*² a^dmarcellis (e) *An.* libris (f) *V* taribus *abr.* a (g) *V*² ut irrat- (h) *An.* penetralibus (*ma* *CP* penetrabilibus) (i) *An.* -bat (*ma* O -bant) (k) *An.* ex spoliis (*ma* *C* expoliis) (l) *An.* adm- (m) *V*² *An.* mittens (n) *V*² prenuntiabant (o) *V*² asseuerantes (p) *V*² sic (q) *An.* duos (*ma* O suos)

biliter interficiunt, inter quos erant Etius^(a), Petrus et Sisinnius
 Triphyles patricii atque Theodosius Salibaras patricius, qui con-
 tristauit et multa beate mala ostendit Heirene, nec non et Epar-
 chus patricius et Romanus patricius ac pretor Orientalium, multi-
 5 que alii protospatharii et spatharii, quin et ordinum principes et
 excubitus domesticus seu drongarius imperialis uigilie, simul et
 Thrace pretor et multi principes thematum cum infinitis populis;
 omnisque Christianorum corrupta est species, arma quoque omnia
 perierunt et imperii uasa. Porro talis dici deformia uerba absit^(b)
 10 Christiani ulterius uideant utpote omne lamentum excedentia^(c).
 Facta uero sunt hec septimo kal. aug. indictionis quarte. Caput
 autem Nicephori Crumnus recisum suspendit diebus multis in ligno
 in ostentationem ad se aduentantium nationum et confusionem
 omnium nostrorum. Post hec sane accipiens hoc et hos^(d) de-
 15 nudans argentoque forinsecus induens bibere in eos^(e) Sclauinorum
 fecit principes gloriatus. Uerum licet multe uidue ac orfani^(f)
 uno die fuerint facti et lamentatio intolerabilis haberetur, huius
 tamen occisio multorum facta est consolatio.

Modum uero huius occisionis nullus eorum qui saluati sunt 26.
 20 liquidius enarrauit. Ferunt enim quidam, quod et Christiani hunc
 cadentem lapidibus impetierint. Ast effeminatorum uirorum, ser-
 uorum scilicet eius cum quibus et concumbebat, alii quidem igne
 ualli, alii uero gladiis periire cum ipso. Huius principatu Chri-
 stiani grauiorem nullo tempore consecuti sunt. Omnes enim qui
 25 ante se imperarunt ambitionibus et luxuriis atque barbaricis cru-
 delitatibus superauit, de quibus per singula prosequi et posteris
 incredibile et nobis erit laboriosum. Uerumtamen ex fimbria
 textura manifesta, iusta^(g) prouerbium. Uulneratus autem est^(h)
 Stauracius⁽ⁱ⁾ filius eius periculose in dextra colli parte et uix a
 30 pugna uiuus exiuit et uenit Adrianopolim atrociter a plaga cola-
 phyzatus^(k).

At uero Stephanus patricius et scholarum domesticus, cum ad- 27.

(a) *V* etius *V*² eti.us *abr.* i *An.* Aetius *come* *sempre.* (b) *V*² *su ras.* ab (c) *An.*
 excedentia (d) *An.* os (*ma* *O* hos) (e) *An.* co (*ma* *O* eos) (f) *An.* orphani
 (g) *V*² *An.* iuxta (h) *An.* vulneratur autem et (i) *V* auracius *V*² *tauracius
 (k) *An.* colaphizatus

esset quoque Theoctistus magister, pronuntiauit Stauracium imperatorem et disputauit populo, qui saluatus fuerit contra proprium patrem suum, qui oppido delectati sunt. Michael^(a) sane curropalatus^(b) illesus exuperans ammodum^(c) ab amicis rogatus est ut imperator appellaretur, et non ammisit^(d) ob iuramenta prestita 5 Nicephoro atque Stauracio. Huic^(e) Stephanus domesticus resulatabat spe uite Stauracii. Theoctistus uero magister satagebat pro imperio Michaelis. Porro Stauracius, per urinam sanguine immensurate prorumpente, arefactus est femoribus simul et tibiis, adeo^(f) ut phorio ueniret Uizantium^(g); hunc Nicephorus patriarcha 10 ualido amans affectu, consilium dabat ei ut Deum placaret et eos qui auaritia pregrauati essent a patre suo consolaretur. At^(h) quem paterni sensus germanus heres dicebat non se posse plus tribus reddere talentis. Hec autem erant exilis pars iniustitiarum illius; uerumtamen et circa hec pigritabatur, uiuere fidens. Cum 15 autem fedus illibatum more paterne mentis circa neminem conseruaret, frequentius || dehonestationibus summittebat Theoctistum magistratum⁽ⁱ⁾ et domesticum Stephanum ac Michaellem curopalaten, auertens omnino et Procopiam uxorem suam ut insidiantem sibi Theophanus^(k) Auguste submissionibus. Mox quippe mi- 20 sera per beate imitationem Heirene optinere sperabat imperium, cum sine liberi^(l) esset.

28. At uero Stauracius se uidens insanabiliter habitum imperium uxori acquirere festinabat aut^(m) uulgare⁽ⁿ⁾ imperium excitare in Christianos supra precedentia mala. Super quo pauentes Ni- 25 cephorus patriarcha et Theoctistus magistratus Stephanusque^(o) domesticus ex multa inimicitia in alternam amicitiam cum Michaelle curopalate uenere circa fines mensis septembris quinde indictionis. Kal. autem octubribus^(p) uespere^(q) Stauracius aduocatum Stephanum domesticum percontabatur quonam modo Michael- 30 lem sororis sue maritum ex propria educere posset domo ad eius

(a) V² -chahel, come sopra, così sotto. (b) V² curopalatis An. curopalatus
(c) An. adm- (d) An. adm- (e) V hu|ic V² huic| (f) Su ras. V² la a (g) V² biz-
An. Byz- come sempre. (h) V² An. ad (i) V² magistrum (k) Abr. s dando alla u
il valore di due i con un accento sulla prima asticella. (l) V² An. liberis (ma O liberi)
(m) V aut V² At (n) V² uulgares (o) V stephan;|que V² stephan;q; (p) An.
Octobribus (q) An. vesperi

oculos eruendos. Quo perhibente impossibile hoc fore hac hora propter uirtutem que circa illum adesset et ob munitionem loci domus ipsius, rogat nemini fieri nota que dicta sunt. At ille cum uerbis persuadibilibus inflexisset eum ne sollicitus esset, per
 5 totam noctem militias ordinum que remanserant collegit in Yppodromio una cum principibus propriis ad pronuntiandum eundem Michaellem in^(a) imperatorem. Cumque totus senatus ad palatium de luce uenisset, hunc pronuntiarunt^(b) imperatorem, quemammodum in subsequentibus indicabitur. Porro Nicephorus patriarcha scriptum a Michaelle proprie manus exegit de recta fide
 10 et ut sine sanguine manus a Christianis seruaret^(c) ac de sacris hominibus seu monachis^(d) et toto ecclesiastico catalogo ne percuterentur ab illo.

Anno ab incarnatione Domini octingentesimo quarto, indictione 29.
 15 quinta, tertio nonas octubris^(e) Michael piissimus curopalates appellatus est imperator Romanorum in Yppodromio^(f) a toto senatu atque ordinibus, qui imperauit annis duobus. Stauracius autem, huius acclamatione audita, statim comam totondit et monachicis circumdatus est uestimentis et^(g) Symeonem monachum cognatum
 20 suum^(h) ualde patriarcham implorans. Qui ueniens in palatium multum Stauracium una cum imperatore Michaelle rogabat ne tristaretur super eo quod factum est, non enim per insidias sed⁽ⁱ⁾ desperationem uite ipsius id gestum asseuerans^(k). At ille nequitie paterne rabie furians non adqueieuit^(l), dicens ad eum:
 25 « Amicum meliorem me non habebis ». Hora uero diei quarta coronatus est Michael a Nicephoro patriarcha in ambone magne ecclesie, in quo magna exultatio facta est, et donauit patriarche

(a) An. non ha in (ma l' ha P) (h) An. pronuntiauerunt (c) V χριστιανiseruaret
 (d) V mochi? corr. da V² monachis (e) Cf. comento. (f) V yppodromo corr. -dromio con i sospesa al piede della terza gamba della m da V¹ forse. (g) An. per
 (h) V symeone³ monachu³ cognatu³ suu³ abr. e poi riscritto da V² e³ e gli altri tre ³
 (i) An. sed per (k) An. asseuerant (ma O asseuerans) (l) An. acqueieuit (ma O adqueieuit)

14-3 (p. 292). Anno ab incarnatione - obsessam Adrianopolim cepit] Id. p. 331, r. 29: « Anno itaque mundi « conditionis .VICCCIII., divinae incar-

« nationis anno .DCCCIII., mense octobrio, die quinta, hora prima, indictione quinta, Michael &c. » - p. 340, r. 20.

auri libra ^(a) quinquaginta et clero biginti quinque. Cum enim esset magnanimus et non avarus, omnes consolatus est qui Nicephori avaritia fuerint ^(b) lesi donisque senatum atque militiam recreavit.

30. Porro idus quarto ^(c) octubris ^(d) coronata est Procopia Augusta 5
in triclinio Augusteos, multisque donis senatum liberaliter ^(e) auxit. Mulieribus uero thematicorum militum qui fuerant in Uulgaria perempti quinque auri talenta donauit. Theophano ^(f) autem, uxorem Stauracii, singularem uitam amplexam, et cognatos illius, qui miserabiliter sub Nicephoro uixerant, ditauit; inter que insignem 10
quoque domum in monasterium Ta Hebraica dictum, ubi Stauracius est sepultus, illi concessit. Omnes etiam patricos et senatores, sacerdotes ac summos sacerdotes et monachos, militantes et pauperes, tam in regia urbe quam in thematibus degentes locupletauit, adeo ut immensurabilis avaritia Nicephori, propter quam 15
et male periit, in paucis diebus disparuisse probaretur.

31. Super multos preterea optimos mores suos cum pius ^(g) et orthodoxissimus esset, tristabatur super his qui a ^(h) sancta scindebatur ⁽ⁱ⁾ Ecclesia quacumque occasione siue rationabili ^(k) multumque sanctissimum patriarcham et eos qui poterant pro com- 20
muni pace concurrere rogans || non quiescebat, inter quos et Theodorus ^(l) eugumenum ^(m) Studii et Platonem atque Ioseph archiepiscopum Thesalonicensem ⁽ⁿ⁾ fratrem Theodori, in custodiis detentos amaris, una cum primatibus quoque monasterii eorum satagebat unire; quod et fecit. Ceterum misit ad ^(o) Karolum ^(p) 25
imperatorem Francorum pro pace atque contractu nuptiarum in Theophilactum ^(q) filium suum. Nicephorus quoque sanctissimus patriarcha transmisit synodicas litteras ad Leonem sanctissimum papam Romanum. Antea quippe faciendi hoc a Nicephoro prohibebatur. 30

32. Porro octaua ^(r) kal. ian. quinte indictionis Michael tranquillis-

(a) *V*² *An.* libras (b) *An.* fuerant (c) *An.* quarto idus (d) *An.* Octobrias
(e) *V*² *An.* liberaliter (f) *Corr.* -nú, cioè -nii (g) *V* piis *corr. da V*² piis: simus
An. pius (h) *V* qa che può essere quia e qui a (i) *An.* scindebantur (k) *An.* sive
rationabili sive irrationabili, ma sive irrationabili *agg. con Teof. gli editori.* (l) *An.*
Theodorum (m) *Su ras. la seconda u* *An.* egumenum (n) *An.* Thessal- (o) *An.* et ad
(p) *An.* Car- (ma O Kar-) (q) *An.* -phyl- così appresso. (r) *An.* octavo

simus imperator coronauit Theophilactum filium suum imperato-
rem^(a) a Nicephoro patriarcha in ambone maioris ecclesie feria quinta
et optulit pretiosissimum ornamentum sancto altario in uasis au-
reis et lapidibus uenustatis et quadrangulis uelis antiquitus ex auro
5 et purpura clare contextis atque admirauilibus sanctis imaginibus
uariatis. Donauit autem et patriarche auri libras biginti quinque
ac uenerabili clero libras^(b) centum, splendidam reddens sanctam
festiuitatem et filii pronuntiationem. Multo sane diuine zelo im-
perator piissimus motus contra Manicheos, qui nunc Pauliciani
10 dicuntur et Athigganos, in Phrigia^(c) et Lycaonia degentes, capi-
talem animaduersionem Nicephori sanctissimi patriarche ac aliorum
piorum predicamentis promulgans, auersus est per alios nequam
morum consiliarios optentu penitentie, cum esset impossibile illos
penitentiam gerere qui eorum capti fuissent errore. Dogmatiza-
15 bant autem indocte non licere sacerdotibus promulgare contra im-
pios mortem, per omnia diuinis super hoc aduersantes scripturis.
Si enim Petrus uertex apostolorum Ananiam et Saphira^(d) ob
mendacia tantum mortificauit et Paulus magnus clamat: « Qui
« talia », inquit, « agunt, digni sunt morte »^(e), hec de solo cor-
20 porali peccato, quomodo non horum contrarii erunt qui omnis^(f)
spirituali^(g) et corporalis^(h) spurcitia plenos quique demonibus
seruiunt, a gladio redimerint?⁽ⁱ⁾ Sed pius Michael non paucos
eorum recidit.

Stauracius uero ulcere tabefactus ex mortalis^(k) plaga circa 33.
25 spine loca infixa^(l), ita ut non posset quisquam appropinquare illi
ob multum fetorem, mortuus est tertio idus ian. indictionis quinte,
cum imperasset, ut putatur, mensibus duobus, diebus sex. Porro
quinto idus mag.^(m), feria⁽ⁿ⁾ sexta, eclipsis solaris effecta est ma-
gna, et septimo idus iun.^(o) egressus est Michael contra Uul-
30 gares; cum eo simul egressa et Procopia usque Zerulum. Crumnus
autem dux Uulgarum cum Debeltum^(p) obsidione cepisset et eos
qui in ipsa fuerant una cum episcopo transmigrasset, multitudines,

(a) *An.* in imp- (b) *V* lib (c) *An.* Phrygia (d) *An.* Sapphiram (*ma C* Sapphira
P Sapphira) (e) *V* morte³ *abr.* 3 (f) *An.* omni (*ma O* omnis) (g) *V* spāli (h) *An.*
corporali (*na O* corporalis) (i) *An.* redemerint (*ma C* redimerint) (k) *An.* mortali
(l) *V*² infixa (m) *V* māgi *An.* Maīas (n) *V* feī (o) *V* iūī (p) *V* debel.tum

que propter malum frequensque consilium nequam consiliariorum imperatoris ad eum confluxerant, ad insidias ac iniurias, maxime Opsicii et Thracesiorum, conuersi^(a) sunt^(b), quas Michael compescens donis et ammonitionibus^(c) silentio imposito mitigauit.

34. At uero Uulgares, simultatibus militiarum compertis, et quod 5
formidantes prelium et taxationem tumultuarentur, amplius confortati preualuerunt aduersus Thracem et Macedoniam. Tunc et Anchialum et Berothen dimittentes Christiani fugierunt^(d), nemine persequente, Niceamque ac Probatum castrum et alia quedam presidia^(e), similiter et Philippopolim et Philippos et Strymonem habitantes accole occasione accepta fugientes ad propria redierunt. 10
Hoc autem erat diuina indignatio Nicephori uesaniam arguens, per quam putatiue correctiones eius, in quibus gloriabatur, celeriter corruerunt prauasque opiniones multorum, qui Deum impugnantes et abundantes^(f) hereses Paulicianorum^(g), Athigganorum^(h), Iconoclastarum⁽ⁱ⁾ et Tetraditarum^(k) deserunt accusare; omitto enim dicere adulteria et fornicationes, libidines atque peiuria, odia fraterna 15
et auaritias, nec non et preuaricationes reliquas contra sacras ac uenerabiles imagines contraque monachicum habitum mouebant linguas, beatum dicentes Deo abhominabilem^(l) ac miserrimum Constantinum, quod fortiter aduersus Uulgares iesserit^(m) propter pietatem quam, ut impie infelices illi fatebantur, habuerit. 20

35. At uero hi qui in urbe regia erant armabantur post synodum uniuersalem ad fidem subuertendum orthodoxam⁽ⁿ⁾, cecos ceci mentibus uolentes sine Deo imperare, filios uidelicet Constantini Deum 25
impugnantis apud Panormum insulam custodie mancipatos, quos furari per noctem uoluerunt et adducere ad exercitum. Sed Dominus hos confudit, erigens Michaellem piissimum in defensionem ueritatis. Disputatis enim conuenientibus de fide pleuibus, regiam repedauit ad urbem et sapienter cogitans multos rebellium per 30

(a) *Su ras. la i, di e?* An. conversae (b) *V s̄t. in fin di rigo.* (c) An. adm-
(d) An. fugerunt (*ma P fugierunt*) (e) *D'a. i. su ras. esi* (f) *La prima a su ras. di ha*
(g) *V sopra nell' interl. manicheorum (così anche CP di An.)* (h) *V nell' interl. samareorum (così pure CP di An.)* (i) *V nell' interl. iconas frangentium (C di An. iconas f. P icona f.)* (k) *V nell' interl. quartam personam in trinitate predican- tium id nestorianorum (così anche C e P di An.)* (l) An. abom- (m) An. gesserit
(n) *D'a. i. su ras. la a*

paucas plagas deterruit, exilio quoque deportari^(a) filios Constantini, qui oculis orbat i esse cernebantur, in Aphusiam. Unum^(b) uero ex seductoribus falsum heremitam, Nicolai Exacionite malefici socium, qui iconam sanctissime Dei genitricis erat^(c) et deho-
 5 nestauerat, lingua recisa mutilauit, qui et mortuus est corpore simul et anima. His autem collegam Nicolaum repromittentem se penitentiam acturum coram omnibus puplicauit, confitentem quoque sua ipsius mala tradidit illum in monasterio custodiendum, ne libera conuersatione libitu^(d) proprio abuteretur. Po-
 10 pulis autem coram concilio in Magnaura contionatus^(e) pii et secundum Deum sensus sui dogmata manifestauit. At uero Athigganos puplicans exilio tradidit per Leonem pretorem Orientalium.

Porro aug. mense^(f) quinte indictionis Thebith contra Chri- 36.
 15 stianos exercitum mouit, cum quo bellum Leo conferens, Orientalium pretor, prosperatus est duo milia interficiens et equos comprehendens et arma. Muhamed^(g) autem primus filius Aaron^(h), tenens principatum gentis, inito bello in interiori Perside cum Abdela⁽ⁱ⁾ fratre suo, superatus est, et fugiens in Baghda^(k) hoc^(l)
 20 optinuit. Damascum uero alius tyrannus habuit, et Egyptum et Africam duo partiti sunt, et Palestinam alius latronis more depastus est.

Anno imperii Michaelis secundo Crumnus Uulgarum dux per Dargamerum pro pace rursus ad Michaellem imperatorem legatio-
 25 nem misit, querens federa^(m) que sub Theodosio Adramytino⁽ⁿ⁾ et Germano patriarcha repromissa fuerant Cormesio, qui per illud tempus Uulgarie dominus habebatur, que terminos continebant a Meleonis Thracensibus, uestimenta quoque seu coccineas pelles usque ad pretium quinquaginta librarum auri, et super hec pro-
 30 fugos utriusque partis ad alterutrum reddi, si contigisset eos insidiari prelati, negotiantes uero in utraque regione per precepta et

(a) deportans (ma O deportari) (b) V² su ras. sia³ U forse solo per far posto alla maiuscola U (c) V erat V² :deposu³erat An. eraserat emendato con Teof. ξέσσαντα (ma O erat) (d) Corr. d'a. i. libitu³ (e) Su ras. V¹ tion, di cion (f) V aūgs mēn An. Augusto mense (g) Corr. da V² come sempre muha³mad (h) Abr. la prima a (i) Corr. da V² come sempre habdalla (k) An. Bagda (l) Corr. da V² hanc (m) V² f^oedera (n) An. Hadr- sempre.

signacula commendari, si qui uero sine signaculo inuenti fuissent, diriperentur quo ^(a) haberent et inferrentur puplicis rationibus.

37. Scripsit etiam et damnationis ^(b) ad imperatorem: « Nisi acce-
« leraueris », inquit, « ad pacem, iudicio tuo preliabor contra Me-
« sembriam ». His receptis imperator nequam consiliarium 5
ammonitionibus ^(c) pacem minus ammisit ^(c). Subtentu ^(d) enim
false pietatis, immo indisciplinationis et circa rempublicam perdi-
tionis, nequam consiliatores asserebant non oporteret ^(e) fugitiuos
reddere, perhibentes in testimonium illud euangelicum ^(f) Domini
eloquium perhibentis: « Eum qui uenit ad me non eiciam foras ». 10
Mediante uero mense octubris ^(g) acrem ^(h) dirigit Crumnus contra
Mesembriam in machinamentis et manganis et arietibus que Ni-
cephori occasione destructoris Christianorum didicerat. Arabs
enim quidam ad baptismum accesserat satis expers michanice artis,
quem, cum castrametatus esset, in Adrianopoli ⁽ⁱ⁾ constituit, cui 15
nullum secundum ^(k) meritum auxilium uel beneficium conferens,
quin potius et rogam eius adbreuians, murmurantem nimis cecidit.
c. 300 Qui super hoc tristatus fugit || ad Uulgares et docuit eos omnem
manganicam artem.

38. In his insistens, nemine ob multam stultitiam resistente, per 20
totum mensem cepit eam. Kal. autem nouembribus aduocato
imperator, cum angustaretur, patriarcha de pace consilium sumpsit.
Aderant autem et metropolitani, Nicenus uidelicet et Kizicenus ^(l)
episcopi, presentibus quoque prauis consiliariis cum Theodoro
egumeno Studii. Et patriarcha quidem ac metropolitani antistites 25
cum imperatore pacem amplectebantur ^(m), mali uero consilarii cum
Theodoro hegumeno ⁽ⁿ⁾ Studii hanc subuertebant fatentes: « In sub-
« ersionem diuini mandati nemo pacem amplectitur ^(o); eum
« quippe qui uenit, inquit Dominus, ad me non eiciam foras », ne-
scientes neque que dicerent neque de quibus affirmarent, primo 30
quidem quoniam nemine ad nos ex eis confugiente, nos eos qui
intra cortem erant prodidimus, ualentes hos cum pace saluare;

(a) An. quae (ma O quo) (b) An. - nes (c) An. adm- (d) An. sub optentu
(c) An. oportere (ma O oporteret) (f) V euangelicum V² euangelicum (g) An.
Octobrio (h) An. aciem (ma O ac'em) (i) V² -li³ An. Hadrianopoli (k) V sec
V² sec^{us} (l) An. Cyz- (ma O Kiz-) (m) V amplectabantur V¹ amplectebantur
(n) An. eg- (ma C heg-) (o) An. amplectitor (ma O amplectitur)

secundo uero quia etsi fugerunt rari quidam ad nos, pro adqui-
renda ^(a) tamen pluribus et contribulibus salute oportebat potius de-
certare, quam super incertis et inuisibilibus locupletari. Gratius
enim est Deo plures potius quam pauciores saluare. Porro damnum
5 in pluribus pati propter modicum lucrum prime dementie est.
Sed et qui circa proprios inconsulte laorat, fidem, secundum ^(b)
Paulum, negauit et infideli deterior iudicatur, ubi erit et illud:
« Cum his qui oderant pacem eram pacificus »; nisi forte sint et
Paulo et David isti sapientiores? Quis autem Germano ter beato ^(c)
10 nunc sapientior, nisi iusta ^(d) perniciosum anime tumorem nequam
ac perversi consiliarii, qui pacem inhibuerunt? Hec kalendis sunt
facta nouembribus.

Porro pridie nonas nouembrias apparuit comites ^(e) in figura 39.
duarum fulgentium lunarum adunantium se atque separantium in
15 diuersa scemata ^(f), ita ut in acéphali uiri fictionem formarentur.
Et in crastinum de excidio Mesembrie uenit nobis miserum nun-
tium deterrens omnes ob maiorum omnium ^(g) malorum expecta-
tionem. Inuenientes enim eam inimici plena ^(h) omnibus rebus,
que ad habitationem hominum adesse debent, hanc tenuerunt una
20 cum Debelto, in quibus et syphones ⁽ⁱ⁾ eneos inuenerunt triginta
et sex et ignis humidi qui per eos emittebatur aurique ac argenti
aut ^(k) modicam copiam.

Eodemque anno multi Christianorum ex Palestina, monachi 40.
scilicet ac laici, et ex omni Syria in Cyprum uenere, fugientes
25 immensam Arabum afflictionem. Cum enim sine generali prin-
cipatu Syria esset et Egyptus et Africa et omnis principatus qui
sub ipsis est, homicidia et rapine et adulteria luxurieque ac omnes
Deo odibiles actiones in ciuitatibus et uillis a ^(l) diuinitus peri-
tura ^(m) gente perpetrabantur. Inque alma Dei nostri ciuitate co-
30 lenda loca, sancte uidelicet resurrectionis ac caluarie, seu reliqua
profanata sunt. Similiter autem et laure heremi opinatissime,
Sancti scilicet Charitonis et Sancti Sabe, et reliqua monasteria et
ecclesie deserte facte sunt. Alii namque precepto ⁽ⁿ⁾ martyrio in-

(a) *An.* acq- (*ma* *O* adq-) (b) *V* secđ *V*² secđm (c) *V* ibeato (d) *An.* iuxta
(e) *V*² cometes (f) *An.* sche- (g) *An.* non ha omnium (h) *An.* plenam (i) *An.* siph-
(k) *V*² *An.* haud (l) *V* ad (m) *V* ptura *V*² pdura *An.* peritura (n) *An.* percepto

terempti sunt, alii uero Cyprum et ex hac Bizantium properarunt, quos Michael pius imperator et Nicephorus sanctissimus patriarcha benigna munificentia receperunt. Nam his qui uenerunt ad urbem monasterium insigne donauit, his uero qui in Cypro remanserunt, monachis scilicet et laicis, talentum auri transmisit et diuersis 5 hos consolatus est modis. Erat quippe Michael erga omnes suauis quidem et clemens, circa negotiorum uero dispositionem iners, seruitute^(a) subactus Theoctisto magistro seu ceteris principibus.

41. Preterea mense februario duo Christiani ex Uulgaria fugientes 10 nuntiauerunt imperatori Crumnum predaturum eos qui essent in Thrace repente festinare. Et quinto decimo kal. mar.^(b) exiuit imperator ab urbe et Dei prouidentia inefficax rediit Crumnus non paucis amissis^(c). Ast imperator Adrianopolim^(d) ueniens et ordinatis apte que circa eam erant, cum gaudio rediit et || ascendens 15 monasterium Tarasii beatissimi patriarche, celebratis eius memoriis una cum Augusta Procopia, petalo argenteo^(e) librarum nonaginta quinque sacrum sepulcrum^(f) eius uestiuit. Post captam uero Mesembriam imperator Crumno pace negata ex omnibus thematibus electam militiam ante uernale tempus in Thrace^(g) 20 transire precepit, ita ut omnes moleste ferrent, maxime Cappadoces et Armeniaci. Imperatore autem exeunte cum ordinibus mense maio, exiuit cum eo pariter iterum Procopia Augusta usque ad aqueductum iuxta Heracliam. At uero multitudines super hoc duriter ferentes in derogationem ac maledictionem conuerse sunt 25 contra Michaellem.

42. Porro tertio nonas mai.^(h) eclipsis facta est solis circa duodecimam partem Tauri iuxta Horologium, oriente sole, et multus timor cecidit super turbas.

Ast imperator circuibat Thracem cum pretoribus ac militiis, 30 neque contra Mesembriam pergens, neque aliud quid eorum que agi debent ad destructionem hostium patrans, sed tantum suasus sermonibus uanis consiliariorum suorum bellorum experientiam non

(a) *V*² *su ras.* iners seruitute (b) *V* *mār* *An.* Martias (c) *V* *ami|sis* *V*² *amis|sis*
 (d) *An.* Hadr- (e) *An.* argenteo petalo (f) *An.* sepulchr- *così appresso.* (g) *An.*
 Thracem (h) *V* *māi* *An.* Maias

habentium ac per hoc asseuerantium ^(a) non audere inimicum
aduersus illum uenire in propria regione sedentem. Et erat
barbarico impetu grauior concuium cetus ^(b) deficientium circa ne-
cessarias utilitates et rapinis ac inuasionibus exterminantium com-
5 patriotas.

Circa initia uero iunii mensis exiit Crumnus Uulgarum dux 43.
cum exercitibus suis ueritus quod multa milia essent Christiano-
rum; cumque mouisset exercitum in Uersiniciam quasi triginta
signis ab imperialibus castris, Leo patricius et pretor Orientalium
10 Iohannesque patricius et Macedonie pretor, cognomento Aplaces,
multum prompti ad hos debellandos prohibiti sunt ab imperatore
per malos consiliarios. Cum autem urbs letanias celebraret cum
summo sacerdote in templo Sanctorum Apostolorum, quidam im-
piorum obscene Deo perosi Constantini hereseos, obserata porta
15 imperialium sepulcrorum, nemine attendentem ^(c) propter turbe
frequentiam, quo subito cum quodam sonitu aperiretur egerunt
quasi ex quadam operatione diuinitus facti prodigii, et intro
insilientes procidebant seductoris monumento, hunc inuocantes
et non Deum: « Surge », dicentes, « et auxiliare perditte reipu-
20 « blice », diffamaueruntque quia surrexit super equum sedens et
uadit Uulgares bellaturus, qui ^(d) e contra Tartarum habitat cum
demonibus.

Qui ^(e) ab urbis prefecto comprehensi primo quidem mentie- 44.
bantur diuinitus ultro fuisse portas sepulcrorum apertas, presentati
25 uero tribunali prefecti et circa testimonium claudicantes obseratio-
nis fraude ^(f) ante omnem penam ^(g) confessi sunt, quos merito ue-
ctibus subsedens ^(h) pompe puplice summisit uociferantes causam
pene. Sic enim nequitie inuentor diabolus milites erudiuit, ut
non peccata sua ipsius accusent sed orthodoxam ac ⁽ⁱ⁾ patribus tra-
30 ditam fidem sacrumque habitum monachorum qui diuine est phi-
losophie gymnasium. Multi autem eorum qui in his blasphema-
bant habitu tantum erant Christiani, ueritate uero Pauliciani, qui
non ualentes detestabilia dogmata sua manifestare huiuscemodi oc-

(a) *Su ras. di as V² ad* (b) *V² c^oetus* (c) *An. attendente* (d) *V² su ras. qui*
(e) *V² su ras. monibus Qui* (f) *An. fraudem* (g) *V² p^oenam* (h) *An. subdens*
(i) *An. ac a*

casione indoctos adulterabant, Constantinum, qui Iudaici fuerat sensus, beatum dicentes ut prophetam et uictorem, heresemque ipsius in subuersionem incarnate dispensationis domini nostri Iesu Christi amplectentes.

45. Porro decimo kal. iul. ^(a) prelium ineuntibus haud procul ab 5
Adrianopolim ^(b), delinquent quidem Christiani ualde dire circa bel-
lum, optinent autem inimici pugnam, adeo ut plures Christiano-
rum nec primam congressionem intuentes summa fuga uterentur,
ita ut Crumnus consternatus estimaret insidiarum quarumque ar-
gumentum esse, quod factum est, et modicum retineret suos ab 10
insecutione. Quia uero uidit eos sine ulla retentione fugere, per-
secutus occidit multitudines copiosas, ueniens nihilominus ad sar-
cinas et has cum exuuiis auferens. Ast imperator fugiens repe-
c. 302 dabat in urbem, multitudinibus || harumque principibus sumptis;
insuper et imperii pollicebatur depositionem deiurans. Inter quos 15
et Leonem patricium et pretorem Orientalium, tamquam pium et
fortissimum et per omnia strenuum, in tenendo imperio asciscere
socium uoluit; qui nullatenus adquiescens ^(c), dimisit eum thema-
tibus preesse ^(d), ipseque ad regiam peruenit urbem octauo kal. iul.
uolens deponere imperium et alium promouere; qui tamen ab uxore 20
et ab his qui nequiter preualuerant non est permissus. Ue-
rum in hoc Nicephorus sanctissimus patriarcha consentiebat: «Et
«ipse», inquiens, «et filii eius saluandi erunt, si taliter quis pro-
«moueatur».
46. At uero pretores descendentes ^(e) cum multitudinibus imperato- 25
rem in urbe ^(f) fugisse, desperati ab eo quod de cetero imperandi
forent et consiliati apud semetipsos implorabant Leonem patricium
et pretorem Orientalium, quo auxiliaretur communi reipublice et
Christianorum religione ^(g) opitularetur. At ille aliquandiu uehe-
menter differebat tempus, considerans difficultatem et barbarorum 30
incursione ^(h) intolerabilem et semetipsum erga imperatores conser-
uans rectum et absque insidiis. Quia uero ad urbem properare
inimicum uidit, scribit Nicephoro patriarche de recta fide sua af-

(a) *V iuli, così appresso.* An. Iulias (b) An. Hadrianopoli (*ma CP -lim*) (c) An. acq- (*ma O adq-*) (d) An. praeesse thematibus (e) An. discentes (f) An. urbem (g) An. religioni (h) An. -nem

firmans, petens etiam, ut cum oratione et nutu eius imperium sumeret. Et ueniens ad tribunalium ante urbem positum una cum pretoribus et exercitibus, ualde legitimus Romanorum imperator ostenditur et die media Constantinopolim per Charisii portam ingreditur et ad regalia peruenit. Porro Michael, audita huius acclamatione, in oratorium Fari accurrens una cum Procopia natisque suis detonsis capillis monastica induit uestimenta quinto idus iul. 5 sexte indictionis, feria secunda.

Postera uero die ^(a) coronatus a Nicephoro patriarcha in am- 47.
10 bone maioris ecclesie urbis precepit custodiri uiriliter muros die ac nocte, ipse per se circuiens ^(b) et excitans cunctos ac bonam spei fiduciam habere commonens, eo quod Deus celeriter foret inopinate facturus per intercessionem intemerate Dei genitricis et omnium sanctorum, nec omnino confundi nos esse ^(c) passurus ob
15 multitudinem culparum nostrarum. Interea nouus Sennacerim ^(d), Crumnus uidelicet, derelicto proprio fratre cum uirtute sua ad impugnandam ^(e) Adrianopolim, post sex dies imperii Leonis superueniens in uiribus et equis regiam urbem girabat iuxta muros a Blachernis usque ad Auream portam ostendens uirtutem suam, et
20 celebrato polluto et demonico sacrificio in prato penes ^(f) mare sito, postulauit ab imperatore ^(g) ut figeret lanceam ^(h) in eadem ⁽ⁱ⁾ Auream portam, quod ^(k) id fieri non permittente reuersus est ad tabernaculum suum.

Cum autem ammiratus ^(l) fuisset muros urbis et bene ordinatam 48.
25 imperatoris aciem et super obsidione quam sperabat desperatus effectus esset, ad conuentiones conuertitur et ante pacem temptatoria uerba faciebat. At ^(m) imperator accepta occasione conatus est hunc insidiari, sed a multitudine peccatorum nostrorum hoc in finem perducere prohibitus est administrantium ⁽ⁿ⁾ huiuscemodi rei rusticitate,
30 uulnerantium quidem hunc, mortalem ^(o) tamen non inferentium plagam. Super hoc ergo insaniens nequissimus, misso cursu ad Sanctum Mamam, palatium illic habitum incendit et ereo leone

(a) V² agg. leo nell' interl. dopo die (b) V² circumiens (c) An. esset (ma O esse)
(d) V² sennacherib An. Sennacherim (e) An. -dum (f) V² p^oenes
(g) An. -re (h) V² contum suum su ras. di lanceam (i) An. eandem (ma O eadem)
(k) An. quo (ma O quod) (l) An. adm- (m) An. ast (n) An. adm- (o) V² su ras. mortalem

Hyppodromii uno ^(a) cum ursa et dracunculo lacus ac marmoribus electis in plastra imposito, reuersus est et obsessam Adrianopolim cepit.

(EXPLICIT LIBER .XXVI. HISTORIAE ROMANAE
FELICITER.)

5

PRIMUS ^(b) Romanorum principatum singulariter optinuit Gaius Iulius Cesar, a quo Cesares ceteri imperatores appellati sunt, quique regnauit annos ^(c) quattuor mensibus septem.

Post ^(d) Iulium Romanis imperauit Cesar Octauianus Augustus annis quinquaginta sex mensibus sex. (Ab isto omnes imperatores Romanorum Augusti uocati sunt.) 10

Tiberius imperauit annos .xxiii.

Gaius ^(e) annis quattuor. ||

c. 303

Claudius annis quattuordecim.

Nero annis tredecim.

15

Galba menses septem et dies septem.

Otho ^(f) menses tres.

Uitellius ^(g) menses octo.

(a) An. una (ma O uno) (b) Questi cataloghi seguono nella stessa colonna immediatamente dopo l' EXPLICIT e sono scritti dalla stessa mano che scrisse tutto il codice.
(c) An. annis (d) Su fondo colorato la P come pure la A iniziale del periodo seguente e quelle di tutti i capoversi. (e) Spazio bianco di quattro lettere tra Gaius e annis
(f) Su rasura O e spazio bianco di dieci lettere dopo Otho (g) Spazio bianco di quattro lettere.

4-5. *Explicit - feliciter*] L.

6-10. *Primus - sex*] ANAST. dalla *Chronographia brevis beati Nicephori*, ediz. de Boor, p. 40, rr. 30-35.

10-11. *Ab isto - sunt*] HIER. 1973: «a quo Augusti appellati reges Romanorum».

12-12 (p. 296). *Tiberius - Mametis*] L. dal testo della sua storia, e con molte omissioni che non notiamo, dalla *Chron. brevis b. Nicephori* cit. che con-

tiene anche le notizie, ma non tutte nè complete, sui concilii; dal catalogo che fa seguito al *Chron.* di ANAST., cf. p. 340, r. 21 sgg. e che va da Adamo a Basilio, cf. p. 296, r. 14; e da altri ignoti cataloghi. Poniamo tra parentesi angolari ciò che non trovasi in queste fonti, e tralasciamo di notare pel rimanente le divergenze nell'ordine, nella durata, nella forma, che sarebbe lungo e inutile.

- Uespasianus annos decem.
 Titus annos duos et menses .ii. diesque .xx. ^(a).
 Domitianus annos quindecim.
 Nerua menses sedecim dies decem.
 5 Traianus annos biginti.
 Adrianus annos biginti duo.
 Antoninus annos .xx. tres.
 Marcus annos decem et octo.
 Aurelius annos tredecim.
 10 Helius dies octoginta et unum ^(b).
 Iulianus mensibus septem.
 Seuerus annos decem et octo.
 Antoninus annos sex.
 Macrinus menses quattuordecim.
 15 Antoninus annos .ii. et menses octo.
 Alexander annos tredecim.
 Maximinus annos tres.
 Gordianus annos sex.
 Philippus annos quinque. Iste primus omnium imperatorum
 20 Christianus factus est una cum Philippo filio.
 Decius menses triginta.
 Gallus annos duos.
 Ualerianus annos quindecim.
 Claudius annos duos.
 25 Aurelianus annos .v. menses sex.
 Tacitus dies ducenti.
 Florianus dies sexaginta.
 Probus annos sex.
 Carus annos duos.
 30 Dioclitianus annos .xx. quinque.
 Constantinus Helene filius ann. ^(c) .xxx. Bicesimo imperii huius
 anno facta est prima sancta synodus .cccxviii. sanctorum patrum
 apud Niceam urbem Bithinie (in quo anathematissatus ^(d) est Arrius
 et consentanei eius ^(e).)

(a) V xxx abr. la terza x (b) V unu om. il segno 3 (c) V añ (d) Abr. le
 due ss e sostituita d'a. i. z (e) Bicesimo (r. 31) - eius scritto dalla stessa mano su

Constantius annis biginti .iiii. ^(a).

Iulianus apostata ann. ^(b) tres ^(c).

Iouianus menses octo.

Valentinianus annos duodecim minus diebus centum.

Ualens frater eius annos .xiii. menses .v.

5

Gratianus annis octo dies octoginta quinque.

Theodosius annos .x. et septem. Huius imperii anno secundo facta est secunda synodus centum quinquaginta sanctorum patrum apud Constantinopolim, <in quo condempnatus est Macedonius episcopus Constantinopolitanus et consentanei eius.>

10

Archadius et Honorius filii eius annis ^(d) quattuordecim.

Honorius solus cum Theodosio nepote suo annis quindecim ^(e).

Theodosius solus, sub quo facta est tertia synodus ducentorum sanctorum patrum apud Ephesum, <in quo condempnatus est Nestorius impius episcopus Constantinopolitanus et consentanei eius;> 15 et alia secunda synodus ipsius temporibus facta est, que latrocinialis dicitur, cui prefuit Dioscorus impius. Iste Theodosius regnavit annis biginti septem.

Marcianus et Valentinianus iunior annis septem. Sub his facta est quarta synodus .dcxxx. sanctorum patrum apud Chalcedonem, 20 <in quo condempnatus est Dioscorus episcopus Alexandrinus et Euticius archimandrita Constantinopolitanus.>

Leo annis decem et septem.

Zeno gener eius ann. decem et septem ^(f).

Anastasius ann. biginti septem.

25

Iustinus annis undecim.

Iustinianus annis triginta octo. Huius temporibus facta est Constantinopolim sancta synodus quinta <centum quinquaginta san-

ras. di sei righe in cui prima erano stati scritti i nomi dei cinque i imperatori seguenti. S'era giunto col catalogo all'imperatore Valente quando sopravvenne l'idea di aggiungere la notizia della prima sinodo ecumenica e si raschiò per aggiungerla. Anche qui dunque abbiamo tracce di composizione originale. La raschiatura non si ripete nei casi successivi. (a) D'inch. più chiaro annis biginti .iiii. (b) V aññ (c) D'inch. più chiaro, come sopra, aññ tres Par chiaro che il compilatore non avendoli presenti subito, in principio lasciò talora in bianco, in seguito sempre, gli anni di regno che poi furono aggiunti d'a. i. Vedi nota (e). (d) aññ | annis quattuordecim abr. aññ e scritto d'a. i. il resto. (e) D'a. i. annis quindecim, così sempre appresso la durata del regno. (f) Qui anche gener eius è d'a. i.; sopra la durata, di mano moderna, alii 27

ctorum patrum, in quo condemnatus est Origenis et Euagrius et Didimus et omnes eorum consentanei.)

Iustinus minor annis quattuordecim.

Tiberius ann. sex et mensibus decem.

5 Mauricius annis biginti.

Focas annis sex.

Heraclius ann. triginta.

Constantinus filius eius mensibus .iiii.

Constans filius Constantini superioris ann. biginti septem.

10 Constantinus Constanti filius, sub quo sexta synodus facta est Constantinopolim (sanctorum centum octoginta patrum, sub quo condemnati sunt Sergius et Pyrrus et Paulus et Petrus episcopi Constantinopoleos et Kyrus episcopus Alexandrinus et omnes eorum similes.) Iste regnavit an. .x. et .vii.

15 Iustinus ann. .viii.

Leontius annis tres.

Absimarum qui et Tiberius annis .vii. ^(a).

Iustinianus supradictus ann. .vi.

Bardanius qui et Philippicus ann. .ii. ^(b).

20 Arthemius qui et Anastasius an. .i.

Theodosius an. .i. ||

Leo Syrus ann. biginti quattuor.

c. 304

Constantinus persecutor filius eius ann. triginta quattuor mensibus duobus diebus .xxvi.

25 Leo filius eius ann. quinque ^(c).

Constantinus cum Hyrini matre sua annis septem ^(d). Horum anno octavo facta est septima synodus apud Niceam urbem Bithiniae trecentorum quinquaginta sanctorum patrum, (in quo nihil novum predicauerunt, sed sanctorum et beatorum patrum que supradictos sex synodos firmaverunt dogma immota custodierunt et

30 tres falsos patriarchas anathematizaverunt, id est Anastasium, Constantinum et Nicetam atque omnes consentaneos eorum.)

Hyrini sola mater eius ann. quinque ^(e).

(a) qui - .vii. *tutto d'a. i.* (b) qui - .ii. *d'a. i.* (c) Theodosius (*r. 21*) - quinque *tutto d'inchostro più chiaro.* (d) *D'inch. più chiaro* annis septem (e) *D'a. i. mater - quinque*

Niciphorus ^(a) ann. octo ^(b).

Stauracius anno uno.

Michahel curopalatis annis duobus.

Leo Armenus ann. septem ^(c). Iste occisus est in templo
Sancte Dei genitricis intus in ipso palatio. 5

Michahel alter ^(d) ann. nobem. Huius temporibus Cretam et
Siciliam a Saracenis capte sunt ^(e).

Theophilus filius eius cum filiis Michahel et Constantino ann.
duodecim.

Michahel filius eius cognomento Porphirogenitus cum Theodora 10
matre sua ann. biginti sex. Iste occisus est a Basilio in palatio
Sancti Mametis.

Basilius Paracimumenus supradictus ^(f) ann. biginti.

Leo et Alexander filii eius ^(g) ann. .xxii.

Leo solus cum filio Constantino cognomento Porphirogenito 15
annis quattuor.

Alexander cum iam dicto Constantino nepote suo anno uno.

Constantinus solus cum Zoe matre sua ann. sex.

Romanus Armeniacus de Heliopoli ciuitate cum suprascripto
Constantino Porphirogenito ann. biginti sex. 20

Constantinus solus cum filio Romano ann. quindecim.

Romanus solus cum filios puerulos Basilio et Constantino
annis tres.

Niciphorus cum Basilio et Constantino ann. .vii. Iste inter-
fectus est a Iohanne cognomento Simisky intus in ipsum citonam. 25

Iohannes cum Basilio et Constantino annis sex ^(h).

Basilius et Constantinus ⁽ⁱ⁾.)

(a) V Niciphorus colla seconda i alta sul rigo che qui fu prima cassata poi abr.

(b) D'a. i. aīī octo, così appresso gli anni fino a Niciphorus (r. 24). (c) Sopra ann.

septem di mano di V³ Tempore Karoli imper. (d) D'a. i. anche alter (e) Di mano

di V² in calce alla colonna e d'inch. chiaro Huius - sunt (f) D'a. i. anche supradictus

(g) D'a. i. anche eius (h) Qui anche annis sex è d'inch. nero. Forse l'autore per que-

st' imperatore morto da poco non ebbe bisogno di ricorrere ad alcuna fonte e pose subito
gli anni del regno. (i) Mancano gli anni del regno; e sotto ai due nomi d'altra mano

e d'altro inchiostro e anche d'altro carattere, in minuscola romana, fu scritto annis
multis Il seguito della pagina, quasi due colonne intere, è bianco; ed è bianca anche

la colonna interna della carta sg., forse per i nomi dei futuri imperatori. Nella co-
lonna esterna in lettere capitali a fondo di vari colori AUGUSTAE ROMANORUM &c.

13-27. Basilius - Constant.] Da ignota fonte i primi, dal proprio ricordo gli ultimi.

AUGUSTAE ROMANORUM
QUAE CONSTANTINOPOLIM REGNAUERUNT.

c. 305

- Fausta ^(a), uxor Constantini magni Helene filii.
Eusebia, uxor Constantii filii eius.
- 5 Helena, filia magni Constantini, uxor Iuliani prevaricatoris.
Charito, uxor Ioviani.
Seuera et Iusta, uxores Ualentiniani.
Domnica, uxor Ualentis germani eius.
Placilla et Galla, uxores Theodosii magni.
- 10 Eudoxia, uxor Archadii filii eius.
Eudocia, uxor Theodosii filii supradicti Archadii.
Pulcheria, soror eius, uxor Marciani.
Berena ^(b), uxor Leonis magni.
Zenobia ^(c), uxor Basilisci.
- 15 Ariathne ^(d), filia suprascripti Leonis, uxor Zenonis et Anastasii.
Euphemia, uxor Iustini.
Theodora, uxor Iustiniani.
Sophia, uxor Iustini.
- 20 Anastasia, uxor Tiberii Constantini.
Constantina, filia eius, uxor Mauricii.
Leontia, uxor Phoce.
Flauia, que dicta est Eudocia, et Martina, uxores Heraclii magni.
- 25 Anastasia, uxor Constantini.
Theodora, soror regis Chazarorum, uxor Iustiniani.
Maria, uxor Leonis.
Hirene, filia regis Chazarorum, et Maria et Eudocia, uxores Constantini persecutoris, filii supradicti Leonis.
- 30 Hirene Athenęa, uxor Leoni, filii supradicti Constantini.

(a) *D'inch. più chiaro tutto il catalogo e a onciali colorate tutte le iniziali dei paragrafi.* (b) *Su ras. B* (c) *Su ras. Z* (d) *Su ras. A*

1-8 (p. 298). *Augustae - Michaelis]* *beati Nicephori &c.* come a p. 292, L. dalla sua storia, dalla *Chron. brevis* rr. 12-12 (p. 296).

Maria Armena et Theodote cubicularia, uxores Constantini filii eius.

Theophanu, uxor Stauracii.

Procopia, uxor Michahelis.

Theodosia, uxor Leonis.

Thecla et Euphrosina, uxores Michahelis.

Theodora, uxor Theophili.

Eudocia, uxor Michahelis.

INDICE

I.

NOMI PROPRJ E COSE NOTEVOLI (1).

- Aar II 126¹⁵.
 Aaron II 243⁸, 245¹⁶, 246¹, 250¹²,
 254², 269²⁵, 270^{4 9 14 23}, 271²¹,
 285¹⁷.
 Abas *v.* Habas.
 Abasgia II 183^{17 bis 24}, 184^{19 24}, 185^{1 11}.
 Abasgi II 113²⁸, 184^{1 9 11 30 32}, 185²⁴.
 Habasgi II 112²⁰.
 Abdelas frater Abulabas II 215²⁸,
 216³, 218^{16 26}, 219^{4 11}, 220^{7 19},
 225^{11 20 22 25}, 228²¹, 234³, 235^{24 28},
 237³¹.
 Abdelas filius Aaron frater Muamed
 II 271²⁴, 285¹⁹.
 Abdelas filius Alim II 216¹, 218^{19 24}.
 Ibinalim dictus II 228²⁰.
 Abdellas filius Zubeir *v.* Habdallas.
 Abderahman II 165²³.
 Abdilmelic *v.* Abimelech.
 Abidus II 187¹⁶, 194²¹, 224¹⁵. Aby-
 dus II 210³, 263¹. Avidus II 159²,
 209²². Habidus II 38¹¹, 274²⁰.
 Habydus II 103^{14 17 19}.
 Abimelech filius Maruan II 157^{7 9 18}
 19^{22 26}, 158^{8 10 19}, 159^{8 11 15 19 21 24 27},
 160^{6 9}. Abdilmelic II 157², 167³².
 Abimelech Arabum dux Heirene tem-
 poribus II 260²⁷, 261¹³.
 Abiorix *v.* Ambiorix.
 Ablavius II 55^{21 26 28}.
 Abraam 4¹⁷. Abraham II 133¹⁴.
 Abramieum II 233¹¹.
 Abroleuas II 258^{13 14}.
 Abrytum 251¹⁵.
 Absilenses *v.* Apsilia.
 Absimarus imperator II 165^{22 25}, 166¹
 4 5 10 32, 167³², 168^{12 18}, 174^{12 16},
 295¹⁷. Apsimarus II 165^{2 6 13},
 166^{12 20}. qui et Tyberius II 165³.
vel Tiberius dictus II 295¹⁷.
 Abulabas II 216^{3 4}, 218¹⁵. Abuba-
 las II 215²⁷. dictus Muhamed II
 217⁵. *vel* Muamed II 218^{14 26}.
 Abulathar II 143¹².
 Abumuslim *v.* Amuslim.
 Acacius Arrianus 310⁴, 318⁷.
 Acacius martyr 346⁷.
 Acca Laurentia 7⁴.
 Acesius 364¹⁴, 365^{3 4}.
 Achab 323²; II 228³⁰, 277¹¹. A-
 chaab II 278².
 Achaia 24³, 39²¹, 80¹², 91^{22 25}, 92⁵,
 125²², 127^{9 10}, 128¹⁷, 166⁶, 215¹¹,
 282⁵; II 3¹⁶. Achei 91^{18 22}. A-
 chivi 83³, 278¹⁷.
 Achelon II 227⁶.
 Achilles 358²⁰.
 Achillas 170^{4 19}.
 Achillçe thermae 363²³.
 Achilles 34²³.
 Achilleus 262¹⁵, 263¹⁵.
 Achivi *v.* Achaia.
 Achroinum *v.* Acroenum.
 Acilius (Marcus) Glabrio cos. 563,
 80^{9 12}.
 Acilius (Marcus) cos. 625, 104³.

(1) Il numero romano richiama il volume, l'arabico grande la pagina, l'esponente il rigo.

- Acinnidus 282¹⁴.
 Acolius 327²¹.
 Acroenum II 182⁸. Achroinum II 201⁹. Chroinon II 201¹³.
 Acroma II 153¹⁰.
 Acropolis Constantinopoleos II 188⁶, 224²³.
 Actium 182¹³, 183^{5 11}. Actiacum bellum 176¹.
 Acuta insula II 188⁸.
 Adad II 51^{12 16 20 27}.
 Adala *v.* Phadala.
 Adam II 202⁶.
 Adamantius prepositus Anastasii imp. tempore II 29²⁷.
 Adamantius magister militum II 53²³.
 Adana II 115²⁸.
 Adelgisus dictus Theodotus II 238³, 252¹³.
 Adelperga Beneventana ductrix 34.
 Adhesir II 129¹. Adesyr II 129²⁰.
 Adrahige II 118⁵.
 Adramizium II 177²⁸.
 Adria 229¹⁰.
 Adrianopolis 323⁵; II 69¹⁵, 147²², 270¹⁸, 279³⁰, 286¹⁵, 288¹⁴, 290⁶, 291¹⁷, 292². Hadrianopolis 367⁶.
 Adrianus (Elius) consobrinus Traiani 229⁹.
 Adrianus imp. 222¹⁴, 229⁸, 230²¹, 232^{20 22}, 236²¹, 315⁸; II 15⁸, 293⁶. Hadrianus 228⁶. dictus Antoninus 241²³; *v.* Greculus.
 Adrianus papa II 249³², 250¹⁶, 259⁸, 260¹³.
 Adriaticum mare 229¹¹; II 48²⁴.
 Adrumentum 76⁶.
 Aemilius *v.* Emilius.
 Aetius *v.* Etius.
 Affri *v.* Africa.
 Afrahatus II 75¹⁴.
 Afranius Lucius 138³, 166^{18 20}. Africanus 172⁵.
 Africa 30²², 46^{1 3 8 12 14}, 48^{6 15 25}, 49¹⁵, 50⁶, 51⁴, 52¹², 73^{15 19}, 74^{2 18}, 79²⁷, 81²⁴, 88^{7 10}, 90²⁴, 91²⁴, 92²⁵, 104²⁷, 105^{1 19}, 106², 109²¹, 110¹⁰, 126¹⁸, 131¹⁸, 133¹⁸, 134¹, 136⁶, 166²⁴, 167⁸, 171¹⁵, 172², 180²³, 188²², 242^{11 13}, 249², 262¹⁸, 263¹³, 267^{4 8}, 282⁴, 284¹¹, 317^{13 14 21}, 325², 346^{18 19}, 347¹⁹, 354²¹, 355^{1 18}, 357^{1 3 27}, 360^{10 22}, 361^{5 27}, 362^{7 8 19}, 366²⁶, 367²; II 3⁸, 10⁸, 11^{21 26 30}, 22²⁰, 25^{23 30}, 30²⁵, 31⁹, 43^{1 24}, 46^{6 8 31}, 47¹, 56^{14 bis 16 18 21 23}, 75⁴, 100^{16 19}, 101¹⁷, 103^{3 6}, 131^{18 22}, 132⁵, 141^{10 15 17}, 149¹³, 164^{8 14}, 188³⁰, 201¹⁸, 209¹, 216⁸, 221¹⁸, 235²⁵, 245¹¹, 285²¹, 287²⁶. Africana annona 355⁷. Africana militia 346²². Africanum litus 75³. Africanum pelagus 105⁷. Afri 44¹⁴, 50^{21 26}, 51², 53², 66², 69^{8 12}, 70²³, 75⁸, 89¹⁵, 360⁷; II 39^{7 9 11 19}, 42⁸, 43¹⁶, 141^{11 18}. Affri 112¹.
 Africanus *v.* Afranius.
 Africanus maior 88⁸, 107⁷; *v.* Cornelius.
 Africanus iunior 91³, 92²⁵; *v.* Cornelius.
 Agallianus II 195^{16 21}.
 Agamemnon 122¹⁵.
 Agareni II 152⁶, 161¹⁰, 177²⁴, 179²⁰, 214¹⁵.
 Agaros II 26¹⁵.
 Agapitus consularis II 32²⁵.
 Agapitus papa II 37¹³, 44²⁰.
 Agapitus patricius II 32²⁶.
 Agathocles 38¹⁹.
 Agelon 311²⁰.
 Agelpidius II 175¹⁰.
 Agoreus II 54²⁰.
 Agricolaus II 242¹⁷.
 Agrigentum 44⁴, 69¹². Agrigentini 44¹¹.
 Agrippa Marcus 180^{4 14 16}, 181², 182²⁴, 186¹⁴, 189²², 191².
 Agrippa Postumus 194¹².
 Agrippa Silvius (rex Albanorum) 63⁵.
 Agrippina Galliae urbs 225¹⁵, 255⁹, 259¹⁹.
 Agrippina Germanici filia 203⁴.
 Agustudunum 283¹⁸.
 Akamirus II 261¹⁸.
 Alamanni 254²⁰, 256⁹, 263¹², 268¹³, 269¹², 291¹⁹, 324²².

- Alamundarus (phylarcus) Saraceno-
 rum II 27^{23 28}.
 Alamundarus Zecices II 36²³.
 Alania II 183^{16 21}, 185^{7 27}. Alani II
 183^{16 22}, 184^{1 7 11 12 19 22 31}, 185^{20 22}.
 Alanni II 59³. Halani 325^{6 23},
 328¹⁴, 352⁸, 355²⁶, 356²⁸, 360^{1 24},
 361^{4 18}; II 4²⁹, 13¹⁴, 23¹⁰.
 Alaricus 345^{18 21}, 349^{3 27}, 351^{3 13 15 18};
 II 11⁶. Alarichus 359²⁴; II 7¹⁹,
 33^{5 7}.
 Alba Longa 5^{1 4 5}. Alba 7⁸, 86⁸.
 Albani 5¹³, 6⁶, 9²¹, 10⁹, 134¹⁶.
 Alba Silvius (rex Albanorum) 5¹⁸.
 Albani montes 26¹⁴.
 Albania II 75²⁷, 76⁹, 111^{23 26 30}, 112⁶
 7¹⁰, 158¹⁷. Albani Asiae 147^{10 12},
 226³.
 Albinus (Titurius) 155¹¹.
 Alboin II 47^{12 13}, 48^{21 22}.
 Albola (fluvius) 6².
 Alesta 160²⁶.
 Alexander quidam II 96^{9 10}.
 Alexander Basili Paracimumeni filius
 II 296^{14 17}.
 Alexander filius Diodothi 95^{23 24}.
 Alexander (rex Epirotarum) 28¹².
 Alexander Magnus 27⁷, 28¹³, 30^{21 24},
 36¹⁰, 188²⁸, 244^{11 14}, 257^{10 11}, 270¹⁹,
 302²², 303^{1 2}, 325²¹, 355¹¹.
 Alexander sanctus II 81²⁶, 88^{12 22}.
 Alexander Severus Aurelius imp. 246⁷
 18; II 293¹⁶.
 Alexander tyrannus 275⁴.
 Alexander vir Alexandrae reginae Iu-
 deorum 135¹.
 Alexandra regina Iudaeorum 135¹.
 Alexandria 27²³, 169^{18 28}, 171⁵, 182¹²,
 184¹⁹, 199⁹, 211^{5 6}, 221⁶, 228¹⁰,
 263¹⁵; II 14¹², 29¹⁹, 51²⁵, 57²²,
 58⁷, 97¹³, 103⁷, 105²⁰, 130¹⁸,
 137²⁴, 177¹⁶, 206^{14 16}, 214¹⁶,
 250^{5 17}. Alexandrina bibliotheca
 48¹¹. Alexandrina sedes II 218¹.
 Alexandrine thermae 205²¹. A-
 lexandrini 103^{14 20}, 170²⁷, 171⁶; II
 123²³, 292⁸. Alexandrinus epi-
 scopus II 137¹⁰, 294²¹, 295¹³.
 Alexandrines II 79⁴.
 Alexius II 254¹⁴, 255^{6 31}, 256²³, 257¹.
 Algidus mons 19⁵, 20⁸.
 Alim v. Halim et Salim.
 Alirumne 319¹².
 Allectus 263¹⁴.
 Allia 22¹⁰, 24¹².
 Allobrogae Galli 107^{18 21}.
 Alma 259²¹.
 Alos II 117⁶.
 Alpes 22¹⁸, 60¹⁸, 62⁸, 72⁵, 109¹,
 116⁴, 117¹³, 156⁶, 166¹², 205⁴,
 207²¹, 258³, 282¹, 330^{14 17}, 338^{25 bis}.
 Alphadal Badinar II 235²⁵.
 Alsa 282¹³.
 Altinum 236⁹; II 7¹¹.
 Altiodorensis ecclesia II 9⁵.
 Aluis 188¹².
 Amalafreda II 23^{5 6}.
 Amalasuinha II 23⁹. Amalasuinta
 II 33²⁰, 37⁶, 44²⁷.
 Amalec II 132¹⁷.
 Amandus 262¹.
 Amastra II 270⁵. Amastridis insula
 II 168²⁷.
 Ambiani 153², 161¹⁶.
 Ambibariti 154¹¹.
 Ambiorix 157²⁷, 158¹, 159²⁸. Abiorix
 161²⁹.
 Ambronae 115⁵. Ambrones 116¹⁵,
 117¹¹.
 Ambrosius Aurelianus II 22²⁶.
 Ambrosius episcopus 313^{10 13 25}, 328⁶
 8, 332²⁷, 334^{8 11 14 19}, 335^{7 20}, 336⁴
 25, 347⁷.
 Amer II 195²⁹.
 Amertes (Mamertes) 102⁸.
 Amida II 69²⁴, 115¹³.
 Amirei II 152².
 Amisos 142⁵. Amissos 143²⁹.
 Amiternum 83⁶.
 Ammanite iidem qui Homerite II 133²⁰.
 Ammedara 347³.
 Amnia II 252⁷.
 Amorium Phrigiae II 148^{6 10}, 179^{5 8}
 13¹⁶, 180^{5 32}, 181¹⁵, 204¹⁷, 205¹⁷,
 242⁶, 255²⁴, 258¹⁷.
 Amulius 6^{16 17 19 24}, 7⁸.
 Amuslim II 215²⁸. Abumuslim II
 218^{23 28}. Bumuslim II 215²⁵, 218¹⁷.

- Anandarasus *v.* Andarasus.
 Anania 213⁴; II 283¹⁷.
 Anargyrorum (Sanctorum) templum II 173²⁵; *v.* Pauline.
 Anastasia Augusta uxor Constantini Pogonati II 161²³, 173¹⁷, 297²⁵.
 Anastasia Augusta Tiberii II uxor II 63^{5 11}, 297²⁰.
 Anastasia (sancta) II 13⁷, 14¹.
 Anastasii duo II 148²².
 Anastasius (Artemius qui mutato nomine Anastasius dictus est) *v.* Artemius.
 Anastasius beatissimus II 222⁸.
 Anastasius comes II 101^{30 32}, 102^{4 8}.
 Anastasius imp. II 24⁷, 25⁷, 26¹⁷, 27^{20 bis}, 28¹², 29^{1 2 3 10 16 23}; 30^{3 9 17}, 294²⁵, 297¹⁵.
 Anastasius papa II 25^{4 7}.
 Anastasius patriarcha Antiochię II 101¹.
 Anastasius patriarcha Constantinopoleos II 198^{1 15}, 199^{13 17}, 205^{5 20}, 207²⁵, 211^{17 19}, 217^{4 21}, 251²⁶, 295³¹.
 Anatolius patriarcha 370⁸; II 13³.
 Anatolius pretor 359⁶.
 Anazarbus II 55¹¹, 69²⁷.
 Anchialus II 28⁸, 222²⁷, 246¹⁸, 284⁸.
 Anchias *v.* Anthias.
 Anchises 4²².
 Ancus Marcius 10¹⁵, 11¹⁰.
 Ancyra II 106¹⁸, 269²², 270¹.
 Andarasus II 269²². Anandarasus II 269³¹.
 Andariscus Pseudophilippus 92²⁶.
 Andicavi 154⁸.
 Andragastus II 69¹⁵.
 Andragathius 329¹, 330¹², 331⁴.
 Andreas quidam II 51³².
 Andreas apostolus II 53².
 Andreas cubicularius II 146^{8 9 12 15 17 20 23 24 25 bis 29 30 31}, 147^{9 12 13 14}, 148^{8 26}.
 Andreas monachus II 222⁹; *v.* Calybites.
 Andreas Scombros II 100⁹.
 Andreas spatarius II 209⁹.
 Andreas filius Troili II 148²⁹, 149¹.
 Androgorius 157¹⁸.
 Andronicus spatharius II 257⁹.
 Angli 367²⁴, 368¹.
 Ani 9²⁰.
 Anico II 14³³.
 Anio 25²¹, 68⁴.
 Anna filia Leonis imp. II 187¹³, 203⁹.
 Annibalianus 282⁵.
 Annii Publius 129²⁵.
 Annii Lucius Antoninus Severus 235¹⁶, 236².
 Anolinus 261¹⁶.
 Ansila 366³².
 Antemnates 8⁸.
 Antemusium 226⁶.
 Anthemii loca II 187³⁰.
 Anthemius II 14^{15 17 19 27}, 15^{2 4 6 7 11}.
 Anthias 91²¹. Anchias 115¹³.
 Anthimus episcopus Constantinopolitanus II 37²⁴, 46¹⁸.
 Anthimus scribo II 47¹⁸.
 Anthimus Constantini Copronymi filius II 240⁴, 256²².
 Antichristus II 191²⁰, 197¹⁹, 207⁵.
 Antigonus qui Iudeos rebellaverat 180⁸.
 Antigonus qui Pyrrhum vicit 39²⁴.
 Antiochia 149¹², 165¹, 168⁵, 181²⁷, 228², 236⁵, 242², 258⁴, 260¹², 283³, 284^{21 22}, 287²¹, 292¹⁷, 306²³, 310⁸, 311¹⁷, 320²⁰; II 34¹⁴, 73²⁸, 101², 104¹¹, 138³⁰, 216¹⁵, 217¹⁵, 219²⁵, 250^{7 17}. Anthiocia II 36^{13 24}, 50¹⁵, 130², 250⁵. Anthiocia II 212⁴. Anthiocia magna II 55¹¹. Anthiocia Pisidie II 175²². Antiochena civitas 326¹⁴. Anthiocena ecclesia II 205²⁹. Anthiocenus patriarcha *v.* Theodorus. Antiochenus patriarcha II 250⁹. Antiochena sedes II 218¹. Antiochenses 149¹³, 368²⁵. Antiocenses II 36²¹. Antiocheni II 218²⁴, 225¹⁷. Antiocheni Hebrei II 100³⁰.
 Antiochus 103²¹.
 Antiochus 164²⁴, 180⁶.
 Antiochus cartophilax II 175¹¹.
 Antiochus logotheta II 227²⁶.
 Antiochus Persa 348^{7 12 14}.
 Antiochus secundus Syrię rex 55⁵.

- Antiochus tertius Syriae rex 79²³, 80^{1 10}, 81^{4 6 8 bis 20 21}, 82²⁴, 83²⁰.
 Antistius legatus 187¹¹.
 Antistius Publius 131⁵.
 Antium 32¹⁷, 61¹⁸, 129¹⁴.
 Antoninus (Hadrianus imp. dictus Antoninus) *v.* Adrianus.
 Antoninus imp. *v.* Bassianus, Commodus, Eliogabalus.
 Antoninus Marcus *v.* Marcus Aurelius.
 Antoninus Pius, Titus Aurelius Antoninus Fulvius 232¹⁸. Antoninus Fulvius Boionius 232²⁰. Pius 232²¹.
 Antonius Pius 233²⁴. Antoninus 233²⁷, 235^{4 20}, 236²¹, 241²³; II 293⁷.
 Antonius Gneus (Gaius) 149², 150¹³.
 Antonius Lucius cos. 713, 176⁴, 178¹⁹.
 Antonius qui in Domitianum seditio-
 nem movet 220²⁰.
 Antonius patricius et domesticus II 232⁸, 245^{23 29}.
 Antonius Marcus a Marianis inter-
 fectus 129²³.
 Antonius Marcus triumvir 165^{19 26}, 167^{2 3 6}, 175^{4 6}, 176^{3 8 10 13 21}, 177^{4 8 bis 21 25}, 178^{16 17 23}, 179^{5 13 15}, 180⁵, 181⁶, 182^{7 26}, 183^{2 5 9 16 20 29 31}, 184^{1 3 7 14}, 185^{5 6}, 194²⁵. An-
 toniana presidia 183²⁷.
 Anulinus 243⁸.
 Anusan II 257²⁶.
 Apamia 141³⁰; II 104¹¹, 145²⁹. Apa-
 mia Syria II 223¹⁷. Apamienses
 II 145²⁵.
 Aper 260^{22 24}, 261²¹.
 Aphaci 279³.
 Aphusia II 285².
 Apiria II 72²⁵.
 Aplaces *v.* Iohannes.
 Apollinarius II 42⁶.
 Apollinis templum 113³⁰.
 Apollo Delphicus 22¹⁶, 91⁵, 123¹⁵.
 Apollo Delficus et Geminus 276⁹.
 Apollonia 145¹⁷, 186¹.
 Apollonias II 168¹². Apolloniadis
 castrum II 253¹⁷.
 Apollonius philosophus Pithagoricus
 202²⁴, 208²².
 Apollonius Stoicus Chalcedonius 235².
 Appolius Calendo scriptus 237¹.
 Apostoli (Sancti) II 57¹⁸, 250¹⁸, 261²⁶,
 289¹³. Apostolorum ecclesia 281¹³.
 templum 279¹.
 Appenninus 61⁸.
 Appia (via) 30²⁶, 269³.
 Appio rex Libiae 146⁴.
 Appolius Calendo *v.* Apollonius Chal-
 cedonius.
 Apsilia II 183²⁰, 185¹⁵. Dapsilia II
 186³⁰. Absilenses II 186¹⁵. Dab-
 silienses II 187¹.
 Apsimarus imperator *v.* Absimarus.
 Apsimarus pater Epheseni episcopi
 II 217²⁹.
 Apuleius (Lucius) Saturninus 119^{15 21}
 22²⁶, 120^{3 7 10 bis 12 16}.
 Apuleius Lucius cos. 185¹³.
 Apulia 28²², 37²⁸, 42⁴, 63¹⁶, 66¹⁶,
 113⁵, 143¹⁶; II 46¹⁰.
 Aquileia 248⁸, 282^{11 13}, 330^{11 17}; II
 6¹⁹, 7¹¹, 20²⁸.
 Aquilius (Gaius) Florus 45⁵.
 Aquilo II 4¹².
 Aquis II 71¹⁶.
 Aquitania 155¹⁴, 180⁵, 255¹¹, 356[.]
 Aquitani 155^{19 23}. Aquitanicus si-
 nus 187³.
 Arabessum II 147⁴.
 Arabia 226¹⁰; II 136^{6 21}, 197⁵, 217⁹.
 Arabia minor II 214²⁹, 217¹⁴.
 Arabia Felix Eudemon II 206²².
 Arabes 149¹⁰, 226⁵; II 115³, 128¹¹,
 129²⁷, 132²⁸, 134²⁷, 135^{4 6 12 16 18 22},
 136^{1 12 19 24 25}, 138³⁰, 141⁹, 142^{8 23},
 144^{8 13 22 23 28}, 145^{4 17}, 146³¹, 147¹⁰,
 148¹¹, 151^{5 7 28}, 152¹⁰, 156^{11 21 22},
 157¹⁸, 158⁴, 159^{19 29}, 160^{2 17 20 29},
 161^{6 8}, 164^{7 8}, 165^{27 28}, 166^{5 22},
 167³², 175^{1 18}, 176¹³, 177¹, 183⁴,
 189^{12 20 26 32}, 190²⁹, 191⁸, 192^{20 25},
 193^{11 23 30}, 196²⁷, 197^{5 7}, 200¹⁴,
 204⁵, 205²⁹, 206^{1 8 17 21 28}, 209¹
 16, 211²⁶, 212^{5 27 bis}, 216¹⁶, 217^{1 5},
 219^{12 26}, 220^{2 22}, 221¹⁵, 228³⁰,
 235²⁸, 236²⁰, 237³², 239³, 241^{21 27},
 242^{9 23}, 244^{17 20}, 245¹², 246¹⁹,
 247¹¹, 250^{6 12}, 251⁶, 253^{23 28}.

- 255²⁴, 257^{18 25}, 258¹⁷, 259¹⁰, 269^{16 21 26}, 270^{12 23}, 271²¹, 287²⁵. *Arabae* 202²³, 242^{20 bis}. *Araves* II 219¹, 246⁵, 257¹⁷. *Arabes Etheri* II 156²⁴. *Arabica fortitudo* II 196²⁰. *Arabici codices* II 169¹⁷. *Arabicus sensus* II 200⁸.
Aradus II 141^{24 30}, 142⁴.
Aram II 127⁷.
Araxes 147⁸, 181²⁶; II 75²¹.
Arbitio 339¹⁵.
Arbogastes 338^{2 24}, 340^{19 23}. *Arbogastus* 337²².
Arcadiopolis II 237¹⁸.
Archadia 91²⁶. *Arcades* 7²⁷.
Archadius imp. 317², 327²⁶, 340¹⁸, 344^{4 7 14}, 345^{17 28}, 346^{3 9}, 348^{1 5 9 16}, 357^{7 9}; II 294¹¹, 297^{10 11}. *Archadius imp.* 359²¹; II 201²⁷.
Archangeli templum 279¹.
Archelaides 245³.
Archelaus Cappadox 195²⁴.
Archelaus Mitridatis dux 127^{10 13 16 17 20 22 23}, 140¹¹.
Archeopolis II 185¹³.
Archimedes 67²⁸.
Ardaburius 358^{2 6 11}.
Ardagastus II 82^{27 28 29 31}.
Ardalio 347³.
Ardamanes II 60³.
Ardamun II 98¹².
Ardaricus II 4⁸, 18²⁴.
Ardea 12¹⁷, 13⁷.
Arduenna 159²⁹, 160⁴.
Arelates 354¹¹. *Arelatense oppidum* 268¹⁷.
Aremorici v. Armoricum.
Aremus Silvius (rex Albanus) 6⁵.
Aremulus 6⁹.
Arethas Ethiopum rex II 58^{6 8 10 28 31}.
Arethas patricius et princeps Saracenorum II 57³.
Argentaria 324²⁰.
Argentoratum 291¹⁵.
Argi 39²¹.
Ariarates 84¹⁴, 102²⁴.
Ariathne II 16¹², 24^{7 8 9}, 297¹⁵. *Ariadne* 27²¹.
Aricia 129¹⁴.
Arietis facies II 153¹⁰.
Arileuua II 19².
Ariminus 41²¹, 58⁷, 60²⁵, 133¹³, 165²², 166¹¹.
Ariobarzanes 126²⁸.
Ariobistones 57²⁸.
Ariobistus 152¹. *Ariovistus* 152^{5 7}.
Ariouindus 366³².
Arirutenses II 214²¹.
Aristides Atheniensis 230¹.
Aristides Smyrneus 239⁹.
Aristobolus 122¹¹, 149¹⁷, 150^{5 25}.
Aristobolus Mauricii imp. tempore II 74²⁴.
Aristochus 147¹⁶.
Aristones 127⁹.
Aristonicus 102¹⁸, 103^{2 7 10}. *Aristonices* 103⁴.
Aristoteles 368²⁷.
Armatzon II 88²⁸.
Armenes 78¹⁴.
Armenia 102²³, 144¹⁴, 147⁶, 182⁷, 189²⁴, 197³, 205¹, 226^{2 9}, 229¹⁷, 236^{2 5}, 282⁶, 321⁹, 344¹¹; II 29⁷, 66¹⁸, 68²², 73²⁴, 79^{5 6}, 100²⁵, 108^{9 21}, 109^{28 30}, 112²², 114¹⁰, 142^{16 23}, 157²⁴, 158^{15 23}, 161^{5 6}, 166^{11 bis 14}, 197⁴, 223¹⁵. *Armenia magna* II 159¹⁶. *Armenia minor* 126²³, 144¹², 146¹³, 147¹⁴, 264²⁰. *Armenia quarta* II 158⁵, 162¹⁹, 166⁵, 175³, 234⁷. *Armenii* 144^{18 23}; II 59⁴, 122⁷, 142¹⁴, 166¹⁵, 175³, 185^{12 17 32}, 186¹⁴, 197⁶, 200²³, 208⁹, 217¹³, 219¹³, 220⁶, 257^{8 15}.
Armeniaci II 126¹, 146³, 178²⁸, 187¹², 207²⁴, 208⁹, 220²⁵, 234²⁵, 241¹³, 243⁹, 244¹, 252⁷, 254⁹, 255^{5 9 30}, 257^{1 6}, 277^{7 14}, 288²².
Armoricum 262⁷. *Armoriciani* II 4³⁰.
Aremorice gentes 162¹².
Arpi 61¹³.
Arpinum 113¹.
Arretium 57⁷. *Arretini* 121¹².
Arrianus 235¹.
Arrius 310²², 311¹; II 43¹³, 44¹⁵, 293³³. *Arriana heresis* II 32²⁰.
Arriana impietas 361⁷, 362²⁰. *Ar-*

- riana lues II 32²³. Arriana malig-
 nitas 359²⁰. Arriana perfidia II
 22²¹, 30²⁶. Arriana pestis 327²².
 Arriani 318^{14 15}; II 26⁴, 33¹.
 Arrius Antoninus 223¹⁵.
 Arrons 14⁹.
 Arsabir II 271¹².
 Arsaces 95¹⁸.
 Arsavus 297¹³.
 Artabanes 182⁷.
 Artabasds v. Artauasds.
 Artaces 147¹³.
 Artanas II 222²⁰.
 Artauasds II 204^{7 23}, 205^{3 8 14 17}, 210⁷.
 Artauasdes II 203⁸. Artauastus II
 205¹. Artahuhasds II 206⁹, 208^{4 7}.
 Artauhasds II 207^{23 26}, 210^{2 5 9}
 10^{17 30}, 211^{2 10 15}. Artabasds II
 178²⁸, 187¹², 196⁶, 198^{14 18}.
 Artaxata 149⁵.
 Artemius dictus Anastasius imp. II
 176^{4 8 11 29}, 177^{14 15}, 178^{5 18 20 bis}
 25²⁶, 179⁹, 187^{5 6 9}, 192^{4 14 15}. Ar-
 themius II 295²⁰.
 Arthuadus Armenius II 241¹².
 Artorius 178⁴.
 Arudes 152⁷.
 Aruenni 108¹, 160¹⁹.
 Arurite II 228²⁵.
 Arusini campi 39⁶.
 Arxenene II 69¹⁹.
 Arziane 144¹⁹.
 Asadus II 133¹⁷.
 Asan Palestinae amiras II 156²⁶.
 Asan Arabum dux II 241²⁸.
 Ascanius 4²⁸, 5^{1 6 9}.
 Asceltus II 56²⁸.
 Asclepii templum 279².
 Asclepiodotus 263⁵.
 Asclepius fabulosus rex in Africa II
 43²⁵.
 Asculum 122², 123¹⁹, 124²⁵.
 Asia 69¹¹, 79²⁵, 81^{9 17 20 24}, 84¹⁴, 86¹⁴,
 91¹¹, 100^{26 28}, 102¹⁸, 103⁶, 125²²,
 126²², 127^{2 20}, 128^{4 17}, 139²⁴,
 140^{13 19}, 169¹⁷, 178¹⁷, 182²⁶,
 185¹⁰, 227²⁵, 230⁵, 234^{1 28}, 237²³,
 254²³, 267⁵, 282²; II 88¹⁸, 98⁶,
 104¹⁷, 106²³, 181²¹, 182¹¹, 187¹⁵,
 200^{21 25}, 201¹¹, 207²⁷, 230³, 243¹¹,
 245¹⁹. Asia minor II 194²¹, 274²³.
 Asiana terra II 201⁷.
 Asiagenes v. Cornelius.
 Asmictus II 170³¹; v. Stephanus.
 Aspar 358^{6 8}, 361^{21 23 28}; II 14^{23 25}.
 Asparuch II 154⁵.
 Assyria 185¹⁰, 226⁹, 236⁶, 302¹⁶.
 Assyrii 4^{15 18}, 302¹¹.
 Astulfus II 208^{17 29}.
 Astura 187²⁰.
 Astures 186^{16 18}, 187²⁰.
 Atal v. Atel.
 Atali porta II 201²⁶.
 Atalus II 201^{26 bis}.
 Ataulfus 351^{18 21}.
 Atel II 153^{5 6 7}. Atal II 153⁸; v. Ta-
 nahis.
 Atesis II 21⁸.
 Ateus castrum II 197².
 Athalante 21¹¹.
 Athalaricus Amalasunthae filius II
 33^{8 19}, 37⁴, 42⁹.
 Athalaricus Frigidigni frater 318^{3 4 5}
 11^{13 bis} 17, 319³, 327^{1 2 4}.
 Athanasius patriarcha Iacobitarum II
 129²⁹, 130¹³.
 Athanasius silentiarius II 204²⁵, 205²,
 210^{1 5}.
 Athenae 127¹², 177¹⁷, 236⁴, 249¹⁸,
 290⁶; II 233²⁴, 261⁸. Athenien-
 ses 21¹², 102³, 127^{14 15}, 192¹⁵,
 202¹⁷, 231⁸.
 Athenias (Eudocia) 359¹⁵.
 Athenodorus 193¹.
 Atherbales 109²⁰.
 Athiggani II 283¹⁰, 284¹⁵, 285¹².
 Athingani 276⁴.
 Atilius (Gaius) Bubulcus 55¹¹.
 Atilius (Gaius) Regulus 56²², 57⁷.
 Atilius (Marcus) Regulus 45²⁹, 46^{2 14},
 47^{4 17}, 48^{2 14}, 49¹⁰, 50¹⁷. Cetilius
 (Marcus) Regulus 42³.
 Atilius Regulus alter 51⁷.
 Atis (rex Albanorum) 5²⁰.
 Atrebates 153². Atrevatae 161¹⁷.
 Atrebatae 310¹⁷.
 Atroa II 254³⁰.
 Attalus primus Pergamenus rex 69¹¹.

- Attalus secundus Pergamenus rex
 81¹¹, 86¹⁴.
 Attalus tertius Pergamenus rex 100²⁶,
 101⁸, 102¹⁹.
 Attalus qui genus Pilemenidum iacta-
 bat 147¹⁶.
 Attalus a Gothis imperator effectus
 350²⁸, 354^{18 21}.
 Attia 175¹².
 Attica Hispaniae 187⁶.
 Attice leges 19²¹.
 Atticus episcopus Constantinopolita-
 nus 354⁴, 359¹⁴.
 Atticus philosophus 239¹⁰.
 Attila 367^{3 10}; II 3¹⁴, 4¹³, 5^{1 5 10 12}
 24^{27 30}, 6^{1 6 13 16}, 7^{18 25 27}, 8^{3 7 18},
 9²⁶, 18^{22 23}.
 Attius Varus 172^{12 22}.
 Atuatuca 153⁴, 157²⁸, 158².
 Audeflida Lodoin II 23³.
 Audoin II 47¹⁰.
 Aufidus 63¹⁸.
 Augustalius II 97^{17 20}.
 Augusteum II 191²², 233²⁹, 282⁶.
 Augustinus episcopus 325³, 355²⁰,
 361⁸.
 Augustofratensis 215¹³.
 Augustulus II 17⁴, 18^{4 11 15}.
 Augustus *v.* Octavianus.
 Aulerci 155¹¹, 161¹⁶.
 Aulus Plautus 201^{14 18}.
 Aupli II 151³.
 Aurea porta II 150²⁰, 175^{16 28}, 201²⁸,
 209²⁴, 223⁴, 258⁶, 291^{19 22}.
 Aurelia via 207¹¹.
 Aurelianus imp. 257^{3 26}, 258^{9 24}, 260⁴,
 315⁴; II 293²⁵.
 Aurelius (Marcus) Cotta cos. 679,
 139¹⁹, 140^{15 16}.
 Aurelius Cotta cos. 502, 49²⁶.
 Aurelius Cotta (Titurius) Caesaris
 legatus 157²⁹, 159²⁸.
 Aurelius Cotta (M.) Pompeianus qui
 Sardiniam obtinebat 166²³.
 Aurelius senator 257⁵.
 Aurelius Severus Alexander impera-
 tor *v.* Alexander Severus.
 Aurelius imp. *v.* Commodus.
 Aureolus 253¹⁷, 255^{18 21}, 256⁸.
 Aureolus pons 255²⁰.
 Aureum 260¹, 261²⁷.
 Aurigonae 186²².
 Aurunculeius (Sabinus) 157²⁹, 159²⁸.
 Ausonius 326²³.
 Automatiste II 216¹⁸.
 Autonomos (Sanctus) II 95¹³.
 Auxentius (Sanctus) eremita II 226¹⁸,
 233¹.
 Auxentius Arrianus 312¹⁸, 313⁷.
 Avaria II 154², 155¹⁸. Avaricum
 bellum II 80⁷. Avars 359²³; II
 54⁹, 68⁷, 69⁸, 71¹⁴, 72^{5 14}, 87¹⁸,
 90^{7 21}, 91^{2 7}, 96²⁸, 98⁷, 104¹⁷,
 105³³, 106^{13 22}, 107⁶, 117¹⁸, 118²⁰,
 152¹⁴, 154², 225¹⁰, 230².
 Aventinus mons 10¹⁸, 20¹³, 107¹⁰.
 Aventinus Silvius (rex Albanus) 6^{8 11}.
 Avernus 29⁵.
 Avibus II 142²³.
 Avidius II 57²³.
 Avidus *v.* Abidus.
 Avitus II 12², 13⁹.
 Azabeni 242²⁰.
 Azar II 166¹⁶.
 Azarias 6¹⁴.
 Azid II 156^{11 23}.
 Azidus II 166²⁰.
 Azumitenses II 51^{4 5 12 16 20}. Azumiti
 II 51¹².
 Azumitensis (*forsan ager?*) II 51⁶.
 Baanes (Eptademon) II 166⁴.
 Babylos 260¹⁴.
 Babylon 95¹⁹, 103²¹, 188²⁹, 226⁷.
 Babylonia II 71¹.
 Babylonii (sic Persae sunt appellati) II
 66²⁷.
 Bacaude 262¹.
 Baccei 98⁴.
 Baccia oppidum Hispaniae 94²⁶.
 Baccurius 340³.
 Bacharus II 179⁵.
 Bactri 233¹¹.
 Badomarius 291²⁰.
 Baduarius II 59^{16 21}.
 Baduilla II 47²².
 Bage *v.* Baie.
 Bageses 164⁷.

- Baghda II 285¹⁹.
 Bagrada 47².
 Bagtangius II 210³⁰, 211³.
 Bahanes II 119²⁶, 136^{10 17 22 24 28 bis}.
 Baie 232¹⁵. Bage 294.
 Baiudes II 73⁸.
 Balbinus 249³.
 Balcas II 87²².
 Balgitzis II 167⁵⁹.
 Balthasar 11²¹.
 Banacas II 234^{5 22 29}.
 Bandarius II 507.
 Baram II 75^{19 27}, 76^{7 9 16 17 19 29 30},
 77^{1 bis 6 7}, 78^{8 bis 10 12 20}, 79^{3 7 9 bis}
 12 22 23.
 Barasroth II 122¹⁰.
 Barba II 265⁷.
 Barbalissus II 144¹⁵.
 Barcilo 351²⁵.
 Bardanes *v.* Philippicus imp.
 Bardanes pater Constantini spatharii
 II 227²⁹.
 Bardanes (Turcus) II 267²¹, 276⁷.
 Bardanius II 269².
 Bardanesius II 136¹⁴.
 Bardanius *v.* Bardanes.
 Bardanius imp. *v.* Philippicus imp.
 Bardanius patricius et scholarum do-
 mesticus II 258²⁴.
 Bardanus praetor Thracesiorum II
 261²⁷.
 Bardas patricius II 256¹³.
 Bardas praetor Armeniacorum II
 234²⁵, 243³⁰.
 Bargunteius 164¹⁶.
 Baris II 245²³.
 Barisbacurius II 167¹⁴, 173¹³. Bas-
 bacurius II 173²⁶.
 Barna II 155¹¹, 236⁵.
 Barrason II 221²⁴.
 Barronianus filius Ioviani 306²⁶.
 Barronianus pater Ioviani 307⁹.
 Barsamuses II 121⁷.
 Barzas II 126⁶.
 Basbacurius *v.* Barisbacurius.
 Basentus 351¹⁴.
 Basianus 245¹⁰.
 Basiliscus imp. II 14^{10 21}, 16^{9 13}, 297¹⁴.
 Basilius imp. II 296^{22 24 26 27}.
 Basilius Onomagulus II 190^{19 21}.
 Basilius Paracimmenus imperator II
 296^{11 13}.
 Basillus 167², 176¹⁹.
 Bassianus 244^{1 2}. Antoninus 244²;
 II 293¹³. Marcus Aurelius Anto-
 ninus Bassianus Karakalla 244^{3 4}.
 Karacalla 244^{5 8}. Magnus 244¹².
 Alexander 244¹². Antoninus Ka-
 rakalla 245⁷.
 Bassus amicus Septimii Severi 243⁹.
 Bassus consul Archadii temporibus
 348¹⁷.
 Basternae 83²². Basterni 264²⁹.
 Basterotzes II 241¹³.
 Batal II 201^{8 13}.
 Bathahias II 153²⁸, 154¹⁴.
 Bebdarach II 123¹.
 Bebius (Lucius) 81²⁷, 82¹⁴.
 Bechal II 122¹⁵. Beibal II 122⁵.
 Belgida 137¹⁶.
 Bellica (Belgica) 262⁷. Belgae 152²⁰.
 Bellovagus 152²², 161¹⁴.
 Belzitia II 261¹⁸.
 Benacus 256¹⁰.
 Bendobona 239¹².
 Benedictus papa II 65⁹.
 Benedictus (sanctus) II 47^{7 25}, 48¹⁴.
 Beneti II 162¹⁰.
 Benetia 236⁹; *v.* Venetia.
 Beneventum 41²¹.
 Benjamin II 129⁵.
 Bercingetorix (Vercingetorix) 160⁹.
 Berena II 297¹³.
 Berenice 217^{5 10}.
 Bergamum II 7¹³, 13¹⁵.
 Beroea Syrie urbs II 220²⁰.
 Beroea Thracie urbs II 246¹⁶. Be-
 rohe II 284⁸.
 Berzilia II 154¹².
 Berzitia II 236¹⁶.
 Beser II 193²¹, 194²⁹, 204¹⁴.
 Bessi 145^{11 13}.
 Besta II 77¹⁰.
 Besubius 29⁶, 142¹⁵, 218¹⁹.
 Besus cognomen Mauri patricii *v.*
 Maurus.
 Betica 137¹⁴.
 Betleem 325². Bethleem 356¹³.

- Betranio 284¹², 285^{7 9 12 20}.
 Betriacum 207²³.
 Beturius (Titus) 29²⁰.
 Biberius *v.* Claudius Tiberius Nero.
 Bibulo (Libo) 167⁵; *v.* Libo.
 Bibulus (Lucius) 150¹⁹, 151⁴, 167¹⁴.
 Bienna (Vienna) 337²⁶.
 Bilimer II 15^{6 10}.
 Bilisarius II 35^{5 8}, 38^{7 11 24 25}, 39^{13 17},
 40^{9 18 23 27 30}, 41^{5 17 19 21 28 31}, 42¹⁰
 14^{16 17 19}, 44^{8 22 24 29}, 45^{10 11 17 24},
 46^{15 19 23 26 bis 30}, 47³, 50²⁰, 56^{2 4 6}
 10²⁷, 57²⁰.
 Biminacium II 90^{8 14}.
 Bindohes II 77^{8 11 13 28}. Bindous
 II 77¹⁰.
 Bithinia 84¹⁵, 86¹⁴, 102²², 126^{25 30},
 139²⁰, 198⁶, 276¹⁴, 306²⁸, 307¹⁵,
 311¹⁰; II 188²⁸, 268¹⁰, 293³³, 295²⁷.
 Bythinia 82²⁵, 140¹³, 143²⁸, 285¹⁹;
 II 201³⁰, 251¹⁶, 271¹⁶. Bythinienses
 II 195²⁷. Bithinite episcopi 309²⁰.
 Bitorigo 160¹¹.
 Bituitus 107²⁹, 108^{2 11}. Vituitus 108¹⁶.
 Bizacium II 131¹⁸.
 Bizantium 10¹³, 215¹¹, 254¹, 258²⁶,
 276², 278²¹, 288¹³; II 26⁴, 28¹⁰,
 41³⁰, 42^{16 18 19}, 50²⁴, 51¹, 52²⁴,
 54⁸, 57³, 70²⁸, 73²¹, 74²¹, 75^{8 16},
 79¹⁶, 81¹⁴, 83^{1 4 28 31}, 85²¹, 88¹⁶,
 97¹⁶, 98¹⁷, 109²⁸, 115¹⁴, 125³,
 148²⁶, 198²⁰, 212²⁹, 232²¹, 288¹.
 Bizantium Trachiae 278²⁰. Byzant-
 tium 142¹; II 32³. Bizantii 365¹⁷;
 II 73³, 145¹⁴, 195¹⁹.
 Bizantius II 278⁴.
 Blachernae II 8²⁷, 56¹, 78²⁵, 91¹⁶,
 105¹⁷, 165⁹, 168^{4 9}, 173¹⁴, 178¹⁵,
 218⁴, 222¹⁰, 257¹³, 291¹⁹. Bla-
 cernae II 67⁹.
 Bleba 367⁴; II 3^{14 17}.
 Boazanes II 34⁷.
 Boazer II 35¹⁵.
 Bocchus 111⁵, 112^{10 13}, 133²².
 Boetius philosophus II 33³.
 Boetius senator II 9²⁴.
 Bogudes 133²².
 Bohiladi II 226¹. Boilades II 236¹⁶.
 Boii 78^{18 22}, 79², 80¹⁷, 151²¹.
 Boilas (Constantinus Boilas unus ex
 Bohiladis) II 236⁷; *v.* Constantinus.
 Boilades *v.* Bohiladi.
 Boiorix 118²¹.
 Bologesus 235²².
 Bolusenus 153²⁵.
 Boni Agri portus II 188²⁸.
 Bonifatius 356^{30 32}, 357²⁷, 360^{8 10 14}
 16^{18 19 20 21}, 361^{13 15 16 17 19 23}; II 40⁹.
 Bononia 262⁶; II 71¹⁶. Bononensis
 ager 97¹⁰.
 Bonosus comes Orientis II 101⁵.
 Bonosus patricius II 107⁴.
 Bonosus tyrannus imperii 259¹⁹.
 Boranin II 129²⁴.
 Bosphorus 126²⁴, 147¹⁹, 148²⁰, 321¹,
 322²; II 35^{17 20 21}, 153¹², 167⁶.
 Boosphorus II 224²⁷. Bosphorani
 189²², 226⁴. Boosphorianenses II
 171¹.
 Bostra II 136⁶.
 Bragmani 209².
 Brennus 22^{2 18}.
 Bretzius 221¹¹.
 Brexia *v.* Brixia.
 Brias II 189².
 Brigittio 314¹⁷.
 Briones II 4³⁰.
 Britia *v.* Brittia.
 Britannia 154¹³, 156^{9 11 17 23}, 204²⁵,
 210^{7 9}, 243¹⁸, 267¹⁸, 268^{5 10}, 314¹³,
 328¹³, 356²³, 360⁵, 368¹; II 9^{1 9}.
 Britanniae 201¹⁵, 262^{13 14}, 263^{4 6},
 352²⁰; II 22²⁶. Brittani 156^{11 24},
 157^{8 10 25}, 201¹², 356²⁰, 367^{14 18 22};
 II 9². Brittanicus triumphus 201²⁹.
 Brittanicus 201¹⁷, 203⁵.
 Brittia 66¹⁶. Britia 351⁹. Brittii 33²³,
 37¹, 72²⁸, 73¹², 150²⁰. Britii II 41³.
 Brittomarus 57²⁴.
 Brittones 368⁵; II 9¹⁰, 22²⁸.
 Brixia II 7¹³. Brexia II 49⁵.
 Brundisium 100²¹, 179⁴, 182²³, 183²⁵,
 185¹¹. Brundisini 42⁵.
 Bruti duo 173⁷.
 Brutus (Decius) 175^{6 9}, 176^{12 18}.
 Brutus intersector Caesaris 154²⁴,
 176³.
 Brutus Marianae partis 134²⁰.

- Brutus primus cos. 173⁷.
 Bubalia 251⁵.
 Bucania II 158¹⁷.
 Buccellarii II 230¹², 234²⁴, 241¹³,
 245²⁴.
 Bulgares (Vulgares) II 272²⁰.
 Bulla 133²³.
 Bumuslim *v.* Amuslim.
 Bunusus II 245¹⁸.
 Buramphi (Rufus cognomento Bu-
 ramphi) II 175²⁹; *v.* Rufus.
 Buramphus (Georgius cognomento
 Buramphus) II 176⁶.
 Burdigalis 255¹².
 Burgonius (Quintus) 35¹⁵.
 Burgundiones 314³, 352⁸, 362¹⁰; II
 4²⁹, 5⁶, 21²⁴, 23⁹.
 Burniche II 245¹⁹.
 Burtiao 145¹⁸.
 Busas praefectus Apiriae urbis II 72²⁵.
 Bussas II 72³⁰.
 Busas Vulgarorum rex II 20²³.
 Busur II 142⁷, 145²⁷, 146¹, 150¹.
 Byotii 91¹⁸.
 Byrsa arx Kartaginis 90^{19 21}.
 Byrytus 284⁸.
 Bythinia *v.* Bithinia.
 Byzantium *v.* Bizantium.

 Cabule 145¹³.
 Cacorizus II 141²².
 Cactaban II 215^{4 10}.
 Caesar *v.* Iulius.
 Cahisini II 215^{7 9}. Caisini II 217⁹.
 Caieta 29⁴.
 Caisus *v.* Kahisos.
 Calabria 66¹⁶; II 46⁹, 190¹⁵, 200¹⁰,
 202²⁴, 213¹¹. Calabri saltus 25⁵.
 Calagurris 138^{2 3}.
 Calatinus 45¹⁷.
 Calcedon II 36²⁵, 88¹⁸, 96¹⁴, 118^{20 29},
 124³⁰, 148⁵, 209²⁰, 267¹⁷. Chal-
 cedon 140¹⁷; II 100²⁷, 125¹⁶, 294²⁰.
 Calcedonense concilium II 130²¹.
 Chalcedonensis synodus II 27²,
 29²², 130^{1 23 24}.
 Calenus ager 41⁴.
 Caleti 153³.
 Callicratia II 94¹⁶.

 Callinicus patriarcha *v.* Kallinicus.
 Callinicus (Sanctus) II 29¹².
 Callistratus *v.* Kallistrati monaste-
 rium.
 Callistus 303²¹.
 Calpurnia 173¹⁵.
 Calpurnius (Lucius) Bestia 109^{16 21}.
 Calpurnius Crassus 224¹⁵.
 Calpurnius Flamma 45^{20 25}.
 Calpurnius Fornix 101²⁰.
 Calpurnius Piso cos. 621, 102⁸.
 Calpurnius Piso Caesaris legatus 189⁷.
 Calpurnius Piso in filium a Servio
 Galba optatus 206¹⁹, 207¹².
 Calpurnius (Lucius) Piso leg. 113²².
 Calpurnius (Quintus) Piso 97³.
 Calybites idem ac Andreas monachus
 II 222¹⁰.
 Camachan castrum II 257¹⁷. Cama-
 chum II 170²⁹.
 Camerina 45¹⁷.
 Campania 5²², 12¹⁴, 28²², 29³, 37^{2 4},
 65²¹, 68^{2 23}, 76^{10 14}, 125²², 197⁵,
 218²⁰, 232¹⁵, 351⁹; II 11⁹, 44³⁰,
 47²⁵. Campanae partes 68²⁶. Cam-
 panum litus 130²⁰. Campani 29¹,
 57⁴, 68²⁴.
 Campanius 131²⁰.
 Campus 365¹⁷; II 8²¹, 53¹².
 Campus Martius 194¹⁴.
 Camulianus cognomen Theodori II
 257³.
 Canidius (Publius) 185⁵.
 Caninius (Gaius) 162^{1 4 7 bis 9 16 22}.
 Canne 63¹⁶. Cannensis vicus 72²⁰.
 Cantabria 187². Cantabri 98⁴, 155²³,
 186^{16 18}, 187⁵.
 Caparronia Vestalis 43¹⁴.
 Capene 61¹⁴.
 Capis Silvius (rex Albanorum) 5^{21 23}.
 Capitolium 8¹¹, 11⁹, 12¹⁷, 18²⁴, 22²²,
 23^{2 7}, 57^{25 26}, 64¹⁰, 86¹⁹, 101¹⁶,
 106¹⁸, 119^{18 19}, 120^{7 9}, 125², 126⁹,
 173^{12 13}, 201²⁰, 208¹⁸, 215², 220⁴,
 221², 227¹⁰, 240¹², 256²⁰. Capi-
 tolinus mons 22²⁰. Capitolia 129²¹.
 Cappadocia 84¹⁴, 126²⁸, 236², 293¹²;
 II 29⁷, 100¹⁵, 104¹⁵, 142¹⁶, 143¹²,
 165¹⁸, 180³⁴, 194¹³, 199²⁴, 201¹¹,

- 220⁴, 260²⁷, 262²². Cappadoces II 181¹, 201¹⁰, 288²¹.
 Capraria 346²⁶.
 Capri palus 9⁵.
 Capua 5²², 29⁸, 68^{23 25}, 69⁵, 86¹⁶, 130²¹, 142¹³, 167¹³; II 11¹¹. Capuana urbs II 30²².
 Carausius 262^{5 14}, 263¹.
 Carbo (Gaius) Papirius Arvina Gai filius 131⁴.
 Carbo (Gaius) Papirius tribunus plebis 104¹⁴.
 Carbo (Gneus) Papirius cos. 641, 109¹³.
 Carbo (Gneus) Papirius cos. 669, 670, 672, 128²⁰, 130²⁶, 131^{2 11}, 133^{12 13 18}.
 Cardamus II 255¹⁹, 256⁷, 258^{4 12}.
 Cardueni 226⁶.
 Careni 345¹².
 Carinus 260⁹, 261^{1 23}.
 Carisius 187^{24 27}.
 Carmelus 210¹².
 Carmentis Nicostrata 4¹⁰.
 Carnuntus 162¹⁰.
 Carnuntum 238⁴.
 Carolus *v.* Karolus.
 Carpentus Silvius (rex Albanorum) 5^{23 29}.
 Carpi 264²⁸.
 Carpiani loca II 91¹³.
 Carrae *v.* Charrae.
 Carrinas 131^{1 21}, 133⁵⁸.
 Carta portus II 189².
 Carthago *v.* Kartago.
 Carthalo 71⁹.
 Carus 260⁷, 261^{2 10 24}; II 293²⁹.
 Casinum II 47⁶.
 Casperius 224²⁴.
 Caspiae portae II 29⁶, 118⁴, 199²⁷, 209¹⁶, 223¹⁵, 225¹⁰.
 Cassius quaestor Crassi 164²².
 Cassius tyrannus M. Aurelii temporibus 239³.
 Cassius (Gaius) a Spartaco interfectus 143⁷.
 Cassius (Gneus) interfector Caesaris 173⁸, 176³, 177^{16 18}, 178^{9 10 11 13 20}, 179¹¹.
 Cassius Labienus Posthumus 253¹⁴.
 Cassius (Gaius) Longinus cos. 583, 84¹¹.
 Cassius (Gaius) Longinus cos. 630, 107²⁸.
 Cassius (Lucius) cos. 113^{20 23}.
 Cassius (Lucius) interfector Caesaris 177¹⁴.
 Cassius Palmentis (Palmensis) 185⁶.
 Cassius (Publius) tribunus 165¹⁹.
 Cassius (Spurius) 16¹².
 Cassiote II 221²⁷.
 Cassobellaunus 157^{12 21}.
 Castinus 356^{29 30}, 357^{3 20}, 358¹³.
 Castor 147²².
 Castores 207²¹.
 Castus II 71^{20 22}, 72^{4 6 10}, 73³.
 Catalauni 257²⁴. Catalaunici campi II 5³.
 Cateas II 138²¹; *v.* Iohannes.
 Cathara (Ton) II 258²³.
 Catilina 142⁶.
 Catina 107²⁴. Catinenses 43²⁵. Catinienses 107²⁷.
 Catulus *v.* Lutatius.
 Catulus calumniator 224¹¹.
 Caucana II 38^{15 23}.
 Caucasii montes II 142²⁵, 153⁶, 183²⁰, 185^{15 18 21 23}.
 Caudinae furculae 29¹⁹, 97²⁹.
 Cebir II 244¹⁹.
 Cecilii Metelli duo fratres Macedonici filii 109¹³.
 Cecilius praetor 33²⁶.
 Cecilius Metellus qui Italiam deserendam putabat 65⁵.
 Cecilius Metellus (Lepidi loco) 97².
 Cecilius Metellus qui Baleares domuit 107¹⁵.
 Cecilius Metellus praetor 145⁵.
 Cecilius (Gaius) Metellus cos. 641, 109¹³.
 Cecilius Metellus Creticus 145²⁴, 146¹, 150²².
 Cecilius (Licinius) Metellus cos. 637, 109⁹.
 Cecilius (Lucius) Metellus cos. 503, 503^{6 7}, 54¹.
 Cecilius (Lucius) Metellus cos. 612, 94⁶.

- Cecilius (Lucius) Metellus cos. 631, 105²³.
 Cecilius (Quintus) cos. a. 548, 73¹¹.
 Cecilius (Quintus) Metellus Macedonicus 91⁹ 18²⁷, 92⁶ 7²⁶, 93²⁵.
 Cecilius (Quintus) Metellus qui in primo bello servili pugnavit a. 621, 102².
 Cecilius (Quintus) Numidicus Metellus 110¹¹, 112¹⁹ 22, 119¹⁶ 23²⁵, 120¹⁹.
 Cecilius (Quintus) Metellus Pius 131¹ 13¹⁵, 136¹⁰ 17¹⁸, 137¹⁴ 25, 139¹⁶.
 Cecina 217³.
 Celbianum II 207²⁹.
 Celidoniorum premuntorium II 253²⁶.
 Celius 10¹¹.
 Cēlius Caesarianus 165²¹, 167¹².
 Celius tribunus pl. 113²⁵.
 Celtiberia 94²⁵, 137¹⁶. Celtiberi 86²⁵, 98⁵. Celtiveri 66⁷, 80²⁷.
 Cemanni 153⁵.
 Cenapum 160¹³.
 Cenofrurium 258²⁷.
 Cenomanni 78¹⁹.
 Centenius Penula 66¹¹.
 Centinarisia turris II 172²⁵.
 Cephalenia II 171³⁰, 174¹⁷. Cephalonia II 166⁶.
 Cepio v. Servilius.
 Ceramea II 214¹⁸.
 Cercesium II 78¹⁶, 158¹⁹. Circesium 249¹³.
 Cerealia sacra 147¹⁹.
 Cerosi 153⁵.
 Cerson II 132¹², 148¹⁸, 163²⁷, 166²³, 167¹³ 16, 170³⁰, 171⁷ 8¹¹ 13¹⁵ 31, 172⁴ 6¹³ 22, 173⁶, 241¹. Cersonite II 172⁶. Cersonitenses II 170³².
 Cēsarea Cappadociae urbs 196². Cēsarea II 142¹⁶, 143¹², 194¹³. Cēsaria II 104¹⁴. Palestine urbs 190¹⁰; II 135²⁴. Cēsarea II 53¹⁸, 139²³. Cēsarienses II 132²⁰. Mauritanie urbs 190¹⁰, 317¹⁵. Cēsaria II 42¹, 49¹⁴.
 Cesariani milites 170²¹, 178⁸.
 Cesaribus de (oratio) 296⁶.
 Cesati 56²⁴.
 Cesena 72¹⁹.
 Cesonius 172²⁴.
 Cesorix 118²².
 Cetilius (Marcus) Regulus v. Atilius.
 Cetnienses 8⁸, 9¹.
 Chadiga II 133²⁴.
 Chagan II 159¹² bis. Chaian II 159¹³ 14, 165²⁴.
 Chalama 110⁸.
 Chalbeni II 212⁷.
 Chalce porta II 263²⁸.
 Chalcedon v. Calcedon.
 Chalcis II 138²¹, 220²⁰. Chalcideni II 217⁷.
 Chalcopretia II 60¹⁵.
 Chaldei 7¹⁹, 11¹⁴ 21.
 Chaledus II 135¹¹, 145²².
 Chamaitha II 119¹⁶.
 Chapsa 111².
 Charia 58¹².
 Charisi porta II 291⁴.
 Charito uxor Ioviani 297⁶.
 Charito filia Tiberii II, II 67²².
 Chariton II 271³¹.
 Chariton (Sanctus) II 287³².
 Charrae 164¹¹ 20, 244¹⁹. Carrae 264¹³. Charra II 215¹⁸, 216¹⁹. Karrae 304⁶. Charra Mesopotamie II 203¹³.
 Charsianum castrum II 199²⁵.
 Charsii porta II 168⁴, 209²³.
 Charurgite II 145⁵.
 Chatti 188¹¹, 220⁸ 16.
 Chazaria II 167¹⁰, 169⁶, 171²⁸, 197⁴ 10, 216²², 224⁸. Chazari II 117²⁵, 118⁴, 166²⁷, 172¹¹ 12²⁶, 297²⁶ 28. Gazari II 154¹².
 Cheba 230²⁶.
 Chebronensis episcopus 369¹⁰.
 Cherasa v. Chorosam.
 Cheronensis 237².
 Cheronia 249¹⁸.
 Cherusci 188¹⁵.
 Cholchi 226⁵. Cholci 147¹⁶.
 Choras II 175⁹, 211⁶.
 Chorosam (Persis interior) II 215². Cherasa II 161⁷. Churasan II 271²². Chorosanite Maurophori II 214²³.
 Chorreus 161²⁵.

Chosrohegete II 112 5.

Chosrohes Hormisde filius Persarum
rex II 78 11 12 21 22 27, 79 1 15 *bis* 23
25 26 27, 95 16, 96 27, 97 8 24 27, 98 9
11 14 19, 105 3 30 *bis*, 106 19, 109 30 32,
110 2 5, 111 1 3 6 11 18 19 24, 112 1 3 17 22,
113 4, 117 7 11 32, 118 2 18, 119 2 11 31,
121 11 15 18 25, 122 1 8 23, 123 3 17 27 29,
124 1 11 14 27, 125 6 9 14 18 22 24, 126 11
20 24, 127 5 8 12 17 18, 128 4, 129 19 24,
139 14. Chosroes II 77 15 25, 78 1 4
6 7 9 12 14.

Chosrouis pater Hormisde regis Persarum II 76 19.

Chrasos *v.* Crasos.

Chrestius 283 14.

Chrisopolis *v.* Chrysopolis.

Chrisorroas *v.* Iohannes Mansor.

Christiani 196 19 21, 200 24, 206 6, 221 10,
227 12 19, 230 5 12 26, 231 1, 234 1 16,
237 21, 243 13, 248 12, 251 7, 254 7,
258 20, 260 13 15, 263 20, 264 4, 270 5 12,
275 12, 280 20, 289 21, 293 6, 296 8 20,
297 6 12 21, 299 6 7, 300 17, 301 21,
306 9, 348 14, 352 6, 359 4 8, 363 12 28;
II 27 22, 34 6 13, 36 29, 37 2, 38 4,
51 17, 53 19, 79 20, 101 1, 105 13,
110 12, 117 9, 128 5, 129 5 9, 133 11 28,
135 4, 150 24, 152 23, 154 4 19, 155 29,
160 10, 163 16, 169 15, 180 22, 189 29,
191 13 31, 193 12 21, 196 29, 200 14,
202 22, 203 11, 206 4, 208 11, 212 2 8 14,
220 8 21, 226 6, 228 22 28, 232 14,
235 29 30, 242 12 16 23, 247 23, 248 6 26,
250 13, 268 5, 271 28, 273 23, 275 19,
278 16, 279 8 10 20 23, 280 25, 281 11,
284 8, 285 14, 286 13, 287 23, 289 7,
290 6 7 29. Christiana plebs II 138 10.
Christianae plebes II 132 24. Christiana religio 233 26, 296 25, 305 7;
II 83 9. Christiani notarii II 169 20.
Christianitas 296 13 23, 309 4, 348 15.
Christianum baptismus 292 13. Christianus ritus 284 10.

Christianus Scamarorum princeps II 226 6.

Christoforus turmarcha Tracesiorum II 172 2.

Christoforus spatarius II 227 28.

Christophorus Constantini Copronymi ex Eudocia filius II 233 15, 256 22.

Christus 193 8 18, 196 8 11 15 18, 197 10,
199 8 19, 200 21, 206 9, 210 10, 227 17,
238 9 16, 251 8, 272 9 18, 275 11 18,
279 11, 280 7, 300 11 12 23, 301 4, 304 20,
309 14, 317 24, 324 19, 325 19, 339 26,
346 25, 349 15, 356 14, 361 11; II 7 26,
8 23, 17 13, 26 11, 28 4, 30 4, 36 18,
51 28, 54 4, 60 30, 104 3, 121 24, 130 3
5 11 20 25, 131 1 6 8, 132 8 17, 133 4,
140 22, 143 4, 150 6, 177 7, 187 25,
205 24, 206 23 27, 240 11, 242 18 21,
244 6 29, 248 5 24, 249 9, 271 29.

Christus (Syrus) II 193 2.

Chroinon *v.* Acroenum.

Chrysopolis II 149 14, 182 13, 210 23,
224 20, 245 18, 273 19. Chrisopolis
254 1; II 205 15, 268 3. Chrusopolis II 178 10.

Chrysorroas *v.* Iohannes Mansor.

Chuades *v.* Kabades.

Chumaid II 270 24. Chumehid II 271 1.

Churasan *v.* Chorosam.

Cibalae 275 23, 308 4. Civalae 308 19.

Cibyretenses II 210 3 11 12. Cibyreotenses II 200 7.

Cibyreti II 165 2. Cybioreti II 214 17.

Cybireoti II 234 27.

Cicero 150 12 15 20, 158 3, 177 3 9.

Cilicia 136 5, 138 23 24, 139 4, 215 13,
274 16, 293 12, 306 24; II 55 11, 108 20,
150 7, 166 16 20, 170 28, 182 12, 255 25.
Cylicia II 16 18, 150 7.

Cilo 243 8.

Cimbri 115 4, 116 4 13 15. Cymbri
112 17, 116 10, 118 4. Cymbricum
bellum 116 12, 119 9.

Cimiterii populi II 46 5.

Cimmerii terra II 153 12.

Cineas 37 14 15 24.

Cinna 128 17 24 27, 129 17 26, 130 7 13 15,
343 4.

Ciprii *v.* Cyprus.

Circe 4 7.

Circensis ludus II 101 9.

Circessum *v.* Cercesium.

- Cirene *v.* Cyrene.
 Cirta 74¹², 111⁷.
 Cirus *v.* Cyrus.
 Cisseum II 208⁵.
 Cithice gentes *v.* Scitice g.
 Cium Bithinie II 268¹⁰.
 Civalae *v.* Cibalae.
 Civilianus (Iulianus) II 222¹².
 Cizicus 140^{18 19}, 141¹⁸, 242¹⁹; II 103²¹, 149²⁶, 150²², 190¹¹. Kizicus II 177³. Kyzicus II 208¹. Ciziceni 140²². Cizicenenses II 177¹⁰. Cizicena pugna 143²⁶.
 Claudicus 118²².
 Claras *v.* Daras.
 Claudia aqua 30²⁵, 200²⁰.
 Claudia Quinta 12⁴.
 Claudianus 341¹.
 Claudii Marcelli duo 150¹⁷.
 Claudium (Caudium) 306¹⁵.
 Claudius quidam 120¹⁵.
 Claudius (Appius) censor 30²⁵.
 Claudius (Appius) cos. 486, 41¹².
 Claudius (Appius) cos. 490, 43^{18 20 22 28}.
 Claudius (Appius) cos. 611, 93^{25 bis}.
 Claudius (Appius) cos. 675, 134⁵, 138^{8 15}, 145¹⁵.
 Claudius (Appius) decemvir 19²³, 207.
 Claudius (Gaius) Caligula 195²¹, 198^{9 12}, 199^{12 14 21 22}, 200^{11 12}, 203^{16 18}, 219¹⁵; II 292¹³. Kaligula 197⁵.
 Claudius (Gaius) Cannia 40²³.
 Claudius (Appius) Censorinus 167^{17 22}.
 Claudius Cesar imp. 200^{5 10}, 201⁹, 210⁶, 215³; II 292¹⁴.
 Claudius Drusus 188^{1 10}, 191²⁴, 195²¹.
 Claudius II Gothicus imp. 255²⁴, 256^{3 12 22}, 258¹, 262²²; II 293²⁴.
 Claudius Marcellus cos. cum Valerio Flacco 28².
 Claudius Marcellus cos. 558, 78²².
 Claudius Marcellus cos. 588, 87⁹.
 Claudius Marcellus cos. 705, 165^{14 16}.
 Claudius (Marcus) Marcellus cos. 532, 58^{17 18 26}, 65²⁶, 67²⁶, 69^{7 22}, 71^{3 13}, 174⁷.
 Claudius (Marcus) Marcellus cos. 571 cum Fabio Labeone 82¹⁶.
 Claudius (Appius) Nero cos. 547, 72¹.
 Claudius (Tiberius) Nero 189⁹, 191²⁴, 194²⁸, 195^{2 4}, 196^{10 14}. dictus a iocularibus Claudius Biberius Mero 195⁵.
 Claudius Pulcher cos. 505, 51^{12 19}.
 Claudius Quadrigarius 79⁸, 91²¹, 93¹⁹, 131¹⁰.
 Claudius Unimammus 93¹¹.
 Clausus *v.* Patricius.
 Clavi *v.* Sclavi.
 Cleopatra 171⁷, 182^{12 20}, 183^{15 20}, 184^{7 9}, 185¹⁶.
 Cleoschares 144¹.
 Clidium II 187³¹.
 Clodianus 222³.
 Clodius praetor in bello gladiatorio 142¹⁵.
 Clodius Albinus 243².
 Clomarorum castellum II 71¹.
 Clusini urbs 22^{3 6}.
 Clusurae II 165¹⁹.
 Cluvia Falcula 69¹.
 Clylia 14²⁸, 15⁴.
 Clypea 46⁹, 48^{16 22}.
 Cnapheus *v.* Petrus.
 Collatinus *v.* Tarquinius.
 Collina porta 40⁴, 68⁹, 131²², 133⁹.
 Colobius *v.* Licinius.
 Colonia II 148²⁷, 149¹⁸.
 Colophonii 128⁷.
 Comea *v.* Tomea.
 Comentiolus II 68¹⁹, 69¹², 71^{17 28}, 75¹², 88¹⁶, 89^{11 16}, 90^{6 14}, 94²⁰.
 Commentiolus II 72¹², 78²¹, 100²¹.
 Comersius II 223⁶. Cormesius II 285²⁶.
 Commagene 215¹³.
 Commodus Antoninus 238¹⁹. Lucius Aurelius Commodus 239¹⁹. Antoninus 239²⁰. Aurelius imp. II 293⁹.
 Concordia 236⁹; II 7¹⁰.
 Condures 153⁵.
 Cono *v.* Leo Isaurus.
 Consentia 142¹⁷, 351¹³; II 46⁹.
 Constahes II 244³³.
 Constans filius Constantini Britanniae tyranni 353^{1 2}, 354¹¹.

- Constans Magni Constantini f. 282 3¹² 15, 283 1 5 9 19, 284 11.
- Constans filius Constantini nepos Heraclii II 131 15, 132 10, 140 3 16, 141 1 4 9 12 19, 142 3 7 10 13 17 19, 143 1 14, 144 7 13 19 21 27, 145 4 11 16 19 21 27 30, 146 3 4, 148 13, 295 9 10.
- Constantia Constantii Clori e Theodora filia 268 14.
- Constantia Constantini Magni filia v. Helena uxor Iuliani Apostatae.
- Constantia (antea Antoniupolis dicta) II 74 11, 139 6.
- Constantia Cypri urbs II 141 21.
- Constantina II 67 21, 89 32, 90 4, 92 11, 98 29, 99 24 27 29, 100 5, 297 21.
- Constantina Mesopotamie urbs II 98 3.
- Constantinopolis 10 14, 278 23, 281 9, 288 13, 289 7, 293 9 18, 294 20 21, 301 11, 306 27, 308 15, 310 4 18, 311 3 16, 320 20, 322 3 9 17, 324 8, 326 25, 327 2 17, 329 5, 332 13, 338 19, 341 18, 344 4, 345 26, 346 5, 348 12, 361 21, 365 7 16, 368 12, 369 5 10; II 8 17, 10 6, 12 6, 13 5 19, 19 22 26, 20 19, 23 14, 26 19, 30 8, 32 26, 33 9, 34 26, 35 8 10, 37 13, 44 21, 46 27, 47 19, 48 16, 49 15, 52 14 26, 53 2 8, 54 17 24, 56 24 29, 60 15, 66 3, 67 19, 69 21, 100 20, 103 9 15 18, 104 2, 117 17, 128 20, 130 7, 131 16, 132 1 11, 136 16, 144 6, 145 11, 148 17, 149 8, 150 11, 155 33, 156 4 14, 165 4, 175 7, 177 4, 179 2, 192 8, 199 16, 201 22, 229 30, 242 25, 251 21, 258 3, 274 26, 291 4, 294 9 28, 295 11 13, 297 2. Constantinopolitana civitas 288 17, 363 22.
- Constantinopolitana sedes 295 11.
- Constantinopolitana urbs 280 27, 288 24, 309 19, 331 13, 336 20, 350 4.
- Constantinopolitani 322 19, 323 5.
- Constantinopolitanus archimandrita v. Euticius; episcopus v. Anthimus, Atticus, Cyrus, Macedonius, Nestorius, Niceta; patriarcha v. Iohannes, Germanus, Paulus, Tarasius.
- Constantinopolitanus thronus II 131 9, 132 2, 217 22. Constantinopolitanum vulgus II 162 22.
- Constantinus Boilas II 261 29; v. Boilas.
- Constantinus chartophilax II 260 26.
- Constantinus Constantini Magni f. 281 15; 282 9.
- Constantinus Constantini f. Heraclii nepos II 139 28. Constans dictus v. Constans.
- Constantinus filius Constantis imp. nepotis Heraclii II 145 14, 146 7, 147 20, 149 6 11 16 24, 150 1 3 10 14, 151 10 12 14 16 22, 152 21 24, 153 20, 154 16, 156 9 13 15 16 19 22, 157 6 15, 295 10, 297 25.
- Constantinus (ὁ Λάροδος) quidam II 94 3, 95 9 16.
- Constantinus Leonis f. II 191 20 26 28, 192 22, 198 11 13, 199 30, 201 13, 202 14 21, 204 3 8 15, 205 6 13 22 27, 206 8, 207 17 27, 208 4 10, 209 14 19, 210 8, 211 26, 212 16 25, 213 7 14, 214 20 22, 215 22, 216 21, 217 3 5 12 17 21 26, 218 5 14, 219 13 23 26, 220 4 7 12 21, 221 3 26, 222 9 15, 223 14 21, 225 9, 228 20, 230 19, 233 23 31, 234 5 19 21, 235 24 31, 236 32, 237 12, 239 3, 243 14 25, 251 4, 256 20, 261 3 19, 284 20 25, 285 1, 289 14, 290 1, 295 23, 297 29 30.
- Constantinus imp. Leonis IV et Irenes filius II 229 17, 234 19, 239 11 24, 240 6 14, 243 20, 244 30 32, 245 1, 246 11, 251 20, 252 8 19, 254 8 12 bis 16 18 24 31, 255 17 29, 256 20 31, 257 1 18 21 34, 272 4, 295 26, 297 31.
- Constantinus Magnus imp. 232 9, 262 24, 263 19, 267 7, 268 4 13 16, 269 9 10 15 16 24, 270 22 23, 271 26, 272 26, 273 18 23, 274 3 8 10 12, 275 5 7 19, 276 1 3 6 13, 277 9 11, 280 13 15 24, 288 12 16, 299 10, 364 13; II 195 10, 201 26, 293 31, 297 3. Constantius dictus 286 1.
- Constantinus (ὁ Μικρός) Heraclii e Martina filius II 105 17 27.
- Constantinus monachus episcopus factus II 218 5 7 8, 226 31, 230 19, 251 26, 295 31.
- Constantinus Novus Heraclii ex Eudocia filius II 104 23 28, 105 26, 128 26, 131 11 15, 134 25, 139 20 28, 140 4, 295 8 9. qui et Heraclius iunior est dictus II 104 23 27, 105 26, 134 25.

- Constantinus patriarchae cognatus II 231⁹.
 Constantinus Podopagurus II 227²³, 228².
 Constantinus imp. Porphirogenitus II 296^{15 17 18 20 21}.
 Constantinus filius Romani II 296^{22 24 26 27}, 297⁵.
 Constantinus Serantapichus II 261²¹.
 Constantinus spatarius filius Bardanis II 227²⁸.
 Constantinus quidam strator Artabasdi II 196⁶.
 Constantinus Theophili filius II 296⁸.
 Constantinus tyrannus Brittanie 352^{21 27}, 354¹⁰.
 Constantinus vicarii spatharius et domesticus excubitorum II 244¹.
 Constantiola II 87¹⁰.
 Constantius Constantini Magni filius 281¹², 282^{1 8 16}, 283^{5 26}, 284¹⁹, 285^{5 11 bis 14 20}, 286^{5 11 18 21 24}, 287^{5 16}, 288^{4 6 10}, 289⁴, 290^{20 23}, 291¹⁸, 292^{4 7 16 18}, 293⁸, 294¹⁹, 295^{2 15 23}, 301²², 304⁵, 316^{5 7}, 318⁷; II 294¹, 297⁴.
 Constantius frater Constantini Magni 288^{15 bis}.
 Constantius Constantini Magni loco citatus *v.* Constantinus.
 Constantius pater Constantini Magni 262^{20 21 23}, 263^{7 19}, 265²⁹, 267^{2 4 7 20}, 268^{4 11}, 269²⁵.
 Constantius Florentii II 50⁹.
 Constantius Gallus frater Iuliani Apostatae 284¹⁹, 285³, 287^{5 21}, 288^{7 16 19 22}, 290¹, 295²².
 Constantius comes Placidie Honorii sorori matrimonio iunctus 354^{8 19}, 355^{16 17 22}, 356^{2 4 6 8}, 365⁶.
 Contragenses II 153¹. Contragi II 153^{18 21}.
 Corcyra 167¹⁴, 182²⁸.
 Cordici 109¹².
 Corinthus 91¹⁵, 92^{8 27}. Corinthium $\epsilon\varsigma$ 92²². Corinthia vasa 92²³.
 Corioli 16^{25 28}.
 Cormesius *v.* Comersius.
 Cornelia 107^{6 7}.
 Cornelii Scipiones duo, Publius et Gneus *cos.* 536, 532, 66³, 67⁶, 68²⁰, 69¹⁹.
 Cornelius amicus Galbae imperatoris 207¹.
 Cornelius episcopus 364^{3 9 11}.
 Cornelius (Gneus) Asina 44^{14 20}.
 Cornelius (L.) Cynna 126²⁰.
 Cornelius (Gneus) Dolabella 120¹⁶.
 Cornelius (P.) Dolabella *cos.* 471, 33²².
 Cornelius (P.) Dolabella Caesarianae partis 167¹, 176¹⁶, 177¹³.
 Cornelius (Lucius) Faustus Syllae filius 171²⁰, 172⁴.
 Cornelius Furcus 220¹¹.
 Cornelius Gallus poeta 183²⁸, 184²¹.
 Cornelius Lentulus 39³.
 Cornelius Lentulus qui Aemilio Paulo *cos.* apud Cannas equum obtulit 63²⁵.
 Cornelius Lentulus *cos.* 705, 165²⁰, 169²⁶.
 Cornelius (Gaius) Lentulus *cos.* 553, 76¹⁶.
 Cornelius (Gneus) Lentulus *cos.* 608, 89¹⁹, 91¹⁴, 93¹.
 Cornelius (Gneus) Lentulus *cos.* 682, 142¹³, 143^{3 5}.
 Cornelius (Lucius) Lentulus 55³.
 Cornelius (Publius) *cos.* 533, 59¹.
 Cornelius (Publius) Rufinus 33⁹.
 Cornelius (Gneus) Scipio 58¹⁷.
 Cornelius (Lucius) Scipio 45^{6 9 11}.
 Cornelius (Lucius) Scipio frater Africani 81^{3 4 9 22}. Asiagenes 81²³.
 Cornelius (Lucius) Scipio *cos.* 671, 130^{19 23}, 132¹³.
 Cornelius (Publius) Scipio Nasica *cos.* 592, 599, 87¹¹.
 Cornelius (Publius) Scipio Nasica *cos.* 643, 109¹⁶.
 Cornelius (Publius) Scipio pater Africani *cos.* 536, 60^{13 26}.
 Cornelius (Publius) Scipio Africanus 60²⁸, 65^{5 6}, 69²⁰, 70^{2 12}, 71^{15 18}, 73^{6 14}, 74^{2 10 13 14 18 22 26 27}, 75^{10 11 12 18 19}, 76^{1 17 20}, 80²⁰, 81^{3 7 14 25}, 83⁵, 88²⁰, 171¹⁹.

- Cornelius (Publius) Scipio cos. 563, 809¹⁷.
 Cornelius (Publius) Scipio questor 86¹⁶.
 Cornelius (Publius) Scipio Africanus minor 86²⁷, 88^{7 18 20 26}, 89^{11 13 20}, 90⁴, 91^{2 24}, 98^{1 9}, 99^{3 28}, 100^{12 23}, 104^{3 8 15 17}, 130^{3 bis 4}.
 Cornelius (Publius) Scipio qui cum Catone apud Thapsum pugnavit 171¹⁸, 172¹.
 Cornelius (Lucius) Sylla 112¹⁵, 123^{7 15}, 124^{10 12}, 125^{21 26}, 126⁷, 127^{13 18}, 128^{1 9 bis 12 15 17}, 129¹⁹, 130^{17 27}, 131^{8 11 20}, 132^{1 8 10 24}, 133^{5 10 11 15 17 24}, 134^{1 12}, 140^{4 5 12}, 141²⁸, 171²¹, 172⁴, 343⁴.
 Cornelius Tacitus historicus 194⁶, 211²⁵, 220¹², 325²¹.
 Cornelius Valerianus 253¹², 254¹⁰.
 Cornificium (Corfinium) 166².
 Corsica 45¹⁰. Corsi 45⁸.
 Corycus 139³.
 Cosconius (Gaius) 139⁹.
 Cosmas Alexandriae patriarcha II 206¹⁴, 223²⁴.
 Cosmas Epiphaniae episcopus II 223^{16 19}.
 Cosmas cum Helladicis in Leonem Isaurum seditionem movet et capite punitur II 195²².
 Cosmas quidam transfuga II 116^{29 30}.
 Cosmas Venetorum dimarchus II 96¹⁰.
 Cosmas praefectus (forte non diversus a praecedente) II 101¹¹.
 Cosroes Persarum rex (diversus a Chosrohe) II 50¹⁵, 59¹. Cosroes II 50¹⁹, 59⁴.
 Cossura 133¹³.
 Cossus 188²³.
 Cothon 89²².
 Cotis II 101⁵.
 Cotragus II 153³⁰.
 Cotro 13¹⁵. Cotrona 41²².
 Cottius 205⁴.
 Cotus 84¹⁸.
 Crasos oppidum Opsicianorum II 204⁶. Chrasos Phrigie II 269¹⁷.
 Crassus v. Licinius.
 Cremera 18¹, 22¹⁰.
 Cremona 78²⁰.
 Creta 146², 150²², 362²⁴; II 151¹¹, 164²⁰, 202²⁴, 258³, 296⁶. Creticum bellum 145²³. Cretenses Iudei 363²¹.
 Creticus v. Cecilius Metellus.
 Creusa 4²⁹.
 Crispinus 71¹³.
 Crispus 268¹⁵, 275¹², 277¹⁴.
 Critolaus dux Acheorum 91²⁵.
 Crius 142^{14 19}, 143⁴.
 Crobatus II 153²¹.
 Crocus 268¹³.
 Crumnus II 272^{15 25}, 277²⁸, 278^{4 15}, 279¹², 283³⁰, 285²³, 286¹¹, 288^{11 13 19}, 289⁶, 290⁹, 291¹⁶. Crumni cortis II 278¹⁸.
 Crustumii 8⁸.
 Crysos II 111¹³.
 Ctesifon 226⁷, 255¹⁵, 302¹⁶. Ctesiphon 249¹⁰, 260¹⁷; II 77⁷. Ctesiphon II 122²⁶, 123^{5 bis}, 124^{7 13 16}. Ctisiphon II 125²⁷, 126¹². Ctisiphon II 123⁵.
 Cuchthis v. Cuphis.
 Cumae Italiae urbs 29⁷. Cumani II 46¹.
 Cumanus 202¹³.
 Cunei II 166²⁰.
 Cuphis II 153¹⁷. Cuchthis II 153⁸.
 Cuphe II 224⁴.
 Curasini II 152².
 Curia 120¹³, 131⁵, 256²⁰, 271¹².
 Curio Caesarianae partis 165²¹, 166²³, 167⁸.
 Curio proconsul in Macedonia 145¹⁰.
 Curiosite II 165³.
 Curius (Marcus) Dentatus 33^{9 17}, 39^{3 4 17}.
 Curtius (Marcus) 25¹⁶.
 Cutzinas II 56^{14 19}.
 Cybyoreti, Cybioreti, Cybereoti v. Cibioretenses.
 Cyclades II 195¹⁶.
 Cyclobius II 150^{17 20}. Cyclovius II 187²⁸.
 Cylen 149⁸.
 Cylicia v. Cilicia.

- Cymbri *v.* Cimbri.
 Cyme Asię urbs 227²⁶.
 Cyprianus II 151⁴.
 Cyprus 169¹⁸, 215¹⁶, 228¹³, 277²⁵;
 II 141²⁰, 157²⁴, 159²⁷, 214¹⁶, 234¹⁴,
 253^{23 28}, 270¹⁵, 287²⁴, 288¹⁴. Cy-
 prii II 159^{22 25}, 270¹⁵. Ciprii II
 207²².
 Cyrene 146⁵, 183²⁹. Cirene 228⁹.
 Cyri templum II 94²⁸.
 Cyriacus sanctus anachoreta II 271³¹.
 Cyriacus patriarcha II 95^{11 30}, 99².
 Cyrillus magister militum II 28⁹.
 Cyrus episcopus Alexandriae II 130¹⁷,
 131¹⁰, 137^{10 15 20 26 27}, 206¹⁶. Ci-
 rus II 130⁷. Kyrus II 132⁷,
 295¹³.
 Cyrus episcopus Constantinopoleos II
 168²⁶ 175⁸.
 Cyrus rex Persarum 12¹⁰.

 Dabecon II 221²¹, 241^{9 20}, 242⁹.
 Dabsilienses *v.* Apsilia.
 Dachat Aruritensium dux II 211²⁹.
 Dachac II 212^{21 22}.
 Dacia 225²⁶, 229^{18 20 21}, 254²¹, 257⁶,
 258^{14 17}, 270², 325⁴; II 3¹⁵. Da-
 cia Ripensis 257⁶, 270¹⁷. Daci
 192¹⁵, 197³, 220^{8 9 16}. Dacii 188⁷.
 Dadachus II 157⁵.
 Dadastam 306²⁸.
 Dagalaifus 311¹⁴.
 Dalmati monasterium II 165¹⁴. ce-
 nobium II 232²¹.
 Dalmatia 109¹⁰, 136⁵, 139¹⁰, 201²,
 261¹⁵, 284⁶, 345²², 362⁴; II 25²¹,
 87²². Dalmatiae 200¹⁸; II 15²⁵.
 Dalmatae 128¹⁰, 188⁷, 257¹⁶.
 Dalmatius pater Probi imperatoris
 259¹⁴.
 Damascenus pretor II 201¹⁸.
 Damascus II 105¹, 136^{14 17 19 21},
 137⁷, 142^{1 12}, 145^{2 20}, 146⁹, 156²⁶,
 158¹², 169¹⁵, 198²⁷, 201²¹, 206²⁰,
 209¹⁸, 213⁵, 216⁶, 242²², 285²⁰.
 Damascenses 149¹⁴; II 147². Da-
 masceni II 212²⁰.
 Damasippus 131³.
 Damastagerd *v.* Dastagerd.
 Damastrys II 173^{9 12 29}. Damatrys
 II 226¹⁹.
 Damianus Homeritarum rex II 51^{8 19}.
 Damianus patricius II 253^{3 16}.
 Danapris II 154⁵, 167¹⁷, 224⁴.
 Danastris II 154⁵. Danistris II 167¹⁷.
 Danaspris II 224⁴.
 Danihel propheta 11²²; 138⁹.
 Danihel Sinopites II 176¹⁵.
 Danubius 145¹⁴, 225²⁷, 254²¹, 258^{15 18},
 278³, 320¹⁰, 359^{17 21}; II 154^{1 6 17}
 18²³, 155^{10 13}, 167²³, 224³, 236².
 Danuvius 84¹, 138²¹, 188¹⁰, 257⁸.
 Daonium II 80²².
 Daphne balneum II 148¹⁴.
 Dapne palatii pars II 233³⁰.
 Dapnusia II 224¹³.
 Dapsilia *v.* Apsilia.
 Daras Mesopotamie urbs II 98¹⁰, 124¹⁵,
 139⁸. Dare II 75⁷. Claras II 99⁶.
 Daras oppidum in ulteriore Ponti
 Euxini litore situm II 166²⁷.
 Dardania 138²⁰, 276⁴. Dardani 128⁹.
 Dargamerus II 285²⁴.
 Darinum II 245²¹.
 Dastagerd II 111¹⁵, 122^{9 25 31}, 123^{6 7},
 124¹⁷, 125²⁹, 126¹¹. Damastagerd
 II 123^{3 25}, 124¹.
 Dastracum 146¹³.
 Dathemithe II 132¹⁹.
 Datianus 332¹⁴.
 Datius Mediolanensis antistes II 45²¹.
 Daunus 4²³.
 David cartophilax II 100⁹.
 David Heraclii imp. filius II 134²⁴.
 David Iudeorum rex 5¹⁷, 221^{17 19},
 369²⁵; II 287⁹. Davidica vox 335³⁰.
 David spatarius II 227²⁶.
 Daza *v.* Maximinus.
 Dealmatius *v.* Delmatius.
 Debeltus II 283³¹, 287²⁰.
 Decentius 287⁹.
 Decibalus 225²⁶. Decivalus 229²².
 Decius cos. 475, 37²⁷.
 Decius imperator 251^{4 14}, 265⁵, 364³
 20; II 293²¹.
 Decius filius Decii imperatoris 251¹⁰.
 Decius Mus 27¹³, 31^{2 12 15}.
 Deiotarus 141¹⁶, 147¹⁵.

- Delmatius frater Constantini Magni 288¹⁵. Dealmatius 277²⁷, 281¹⁴.
 Delmatius filius Delmatii superioris 282^{4 5 7}, 288^{17 19}. Dealmatius 277²⁶.
 Delos 102⁴. Delus 301²⁶.
 Delphi 123¹⁵, 301²⁶. Delphici tripodes 279⁵. Delphicus spiritus 35².
 Delta II 89¹⁹.
 Delus *v.* Delos.
 Demetrius Philippi filius 78^{10 14}, 80¹⁹, 82¹⁷.
 Demetrius praefectus 95^{18 22}.
 Democha 180¹⁷.
 Dertonensis civitas II 13¹¹.
 Deuterius II 26⁴.
 Dezeridan II 121³⁰.
 Diablintes 154¹².
 Diadumenus 244²⁶.
 Diaeuus 91^{23 26}.
 Didimus hereticus II 295².
 Didimus iuuenis locuples 352²⁵.
 Digitius 80²⁶.
 Digna II 6³².
 Dii monasterium II 232²³.
 Diippium II 198^{8 16}, 231⁷. Diypium II 211^{16 18}.
 Dina 176²².
 Diocesaria 287¹⁹.
 Dioclea 261¹⁷.
 Diocles *v.* Dioclitianus.
 Dioclitianus 261^{11 14 23}, 262^{18 25}, 263^{14 21}, 264^{3 16 17 26}, 265^{1 11 13 17 21}, 267¹⁶, 268²⁴, 270⁴, 274³; II 37²¹, 237³⁰, 293³⁰. Diocles 261¹⁸.
 Diodothus 95²³.
 Diogenes 127²¹.
 Dionisius 310¹³.
 Dioscorus II 294^{17 21}.
 Dirae 244¹⁰.
 Diurpaneus 220⁹.
 Divorum porticus 221³.
 Diyppium *v.* Diippium.
 Dodecanisus II 274²².
 Dodone 301²⁶.
 Domentiolus Mauricii imp. tempore (idem fortasse ac sequens) II 94⁴.
 Domentiolus frater Phocae II 97²⁶, 103¹⁶.
 Domentiolus nepos Phocae II 98^{17 20}.
 Dometianus episcopus Melitenensis II 78²⁸.
 Dominica 310²⁰. Domnica II 297⁸.
 Domitia 222⁴.
 Domitianus imp. 218⁷, 219¹³, 220^{15 21 23}, 221¹⁹, 222⁵, 223^{4 9 11}, 224^{10 12 18}, 228¹; II 293³.
 Domitianus Orientis praefectus 288³.
 Domitilla 216¹⁶, 219¹⁴.
 Domitius cos. 471¹, 33²³.
 Domitius dux Marianae partis 133²⁰.
 Domitius cos. 700, 166².
 Domitius (Sextus) Calvinus cos. 630, 107²⁹, 108^{2 17}.
 Domitius Enobarbus pater Neronis 203¹³.
 Domitius (Gneus) quidam 58⁹.
 Domitius (Gneus) procos. 107¹⁸.
 Domitius (Lucius) a Damasippo interfectus 131⁴.
 Domitius (Lucius) praetor in bello Sertoriano 136^{11 12}.
 Domitius Nero imp. 203^{10 12 16}, 205⁶, 206¹⁸, 207¹⁶, 208^{13 14}, 210^{17 21}, 217⁶, 219¹⁵, 221¹⁰, 227^{13 20}, 237²¹, 243¹³, 248¹², 251⁶, 254⁷, 258²⁰, 264⁵; II 292¹⁵.
 Domnacus 162¹¹.
 Domnencia II 99^{8 12}.
 Domnica *v.* Dominica.
 Domnini porticus II 13⁹.
 Dorcon II 120¹⁵; *v.* Phalbas.
 Dorostolus II 71¹⁶, 82²².
 Dorotheus II 260²⁵.
 Doryleum II 204⁷, 241²⁹, 242⁴.
 Draco II 234¹⁷.
 Draptes 162¹⁶.
 Drepana 52². Drapani portus 51¹³.
 Drizipera II 81^{27 28}, 88¹¹.
 Drogo II 50⁵.
 Drusus Tiberii filius 196²⁵.
 Drusus frater Tiberii imperatoris 198¹⁰, 200¹¹, 314⁶.
 Duilius (Gaius) 44^{15 18 23}.
 Dulichia II 212²⁶.
 Durius 99⁹.
 Dyonisopolis II 52¹¹.
 Dyrrachium 166⁵, 167²³, 284⁶. Dyrracium 11².

- Eantis (Aiakis) tumulus 278¹⁶.
 Eboracum 267¹⁸. Evoracum 243²².
 Ebra 24⁴.
 Ebrei *v.* Hebrei.
 Ebubeher II 133¹, 134^{13 27}, 135²¹, 136⁴.
 Eburones 153⁵, 157²⁹, 159^{6 29}. Ebu-
 ronates 157²⁷.
 Eburovices 155¹².
 Ebutius consul 18¹⁸.
 Ecclesia 355^{18 19}, 364²; II 30⁹,
 130²², 131^{3 30}, 132^{16 25}, 191³¹,
 194¹⁰, 197²⁵, 207²⁰, 217¹⁸, 225⁶,
 246²⁷, 247¹⁸, 248^{24 30}, 249^{3 27},
 251²³, 252^{2 3}, 282¹⁹.
 Echim II 214²⁸.
 Ecibolus 288²⁷.
 Edessa 244²⁰, 304⁷; II 97²³, 129¹⁸,
 138²⁵, 139⁴. Edesa II 128¹⁶. He-
 dessa II 97²², 98^{8 11}, 104¹¹, 136⁹.
 Hedeseni II 73³⁰. Hedesini II
 123²³. Hedesseni II 139⁴. He-
 dessena ecclesia II 152²².
 Edui 160²⁰.
 Eduni 153¹⁴.
 Edures 152⁸.
 Egades 52⁸.
 Egae 279².
 Egeum 202¹¹; II 191³.
 Egiptus (rex Albanorum) 5²⁰.
 Egyptus 84¹⁴, 133¹⁴, 169¹⁸, 182^{21 25},
 183³⁰, 184^{20 22}, 185³, 193^{22 23},
 202²², 209², 228⁸, 242¹⁸, 253¹⁶,
 262¹⁵; II 43¹⁸, 51⁵, 57²², 65¹¹,
 89¹⁸, 105¹⁹, 133²⁵, 137^{8 13 14 16 22},
 24^{26 32}, 139¹, 144¹¹, 150⁸, 188²⁶,
 189², 215²¹, 216^{2 8}, 271²⁵, 285²⁰,
 287²⁶. Egiptus 48⁷, 55⁴, 171⁷,
 317⁷. Egiptus 183²¹. Egyptii II
 84¹⁵, 202⁷. Egiptii 4¹⁵.
 Eirene *v.* Hirene.
 Elea 227²⁵.
 Eleazarus 48⁸, 51²³.
 Eleutherii palatium II 255¹², 259³⁰.
 Eleutherii domus II 265³³. Ton-
 tu Eleutherium II 264⁷.
 Elia dicta est Hierusalem ab Adriano
 imp. 231³.
 Elianensium balneum II 26¹.
 Elianus *v.* Helianus.
 Eliogabalus Marcus Aurelius Antoni-
 nus Varus Basianus 245^{6 9 11 16}; II
 293¹⁵.
 Elpidius *v.* Helpidius.
 Elpidius patricius a Mauricio ad Ava-
 res legatus missus II 68¹⁸.
 Eluelid II 215¹.
 Elvia 113¹.
 Emboli platea II 240²⁵.
 Emedsa *v.* Hemesa.
 Emesa *v.* Hemesa.
 Emesenenses *v.* Hemesa.
 Emetsa *v.* Hemesa.
 Emilia II 7¹⁶.
 Emilia Vestalis 113^{16 17}.
 Emilianus imp. 252^{9 17}.
 Emilianus qui Magontiacum rebellavit
 255⁴.
 Emilianus tyrannus Aegypti 253¹⁷.
 Emilius consul 473, 34¹⁹.
 Emilius (Lucius) Catulus (Papus)
 cos. 529, 56²¹, 57^{18 26}.
 Emilius (Lepidus) cos. 579, 83²³.
 Emilius (Lepidus) cos. 708, triumvir
 176^{14 20}, 177^{5 7 9 22}, 179¹⁴, 180²³,
 181^{6 11 12 13}, 186⁷, 194²⁵.
 Emilius (M.) Lepidus cos. 617, 96^{1 24}.
 Emilius (M.) Lepidus cos. 676, 134¹²
 17¹⁹, 136², 139¹³, 171¹⁴.
 Emilius (Lucius) procos. 557, 81²⁶.
 Emilius (Mamercus) 21¹.
 Aemilius (Marcus) cos. 628, 104¹⁹.
 Emilius (Lucius) Paulus cos. 538,
 63^{10 15 24}.
 Emilius (Lucius) Paulus cos. bis 586,
 85^{1 6 10 11 16 18 26}.
 Emilius (Lucius) Paulus frater Lepidi
 triumviri 177⁹.
 Emilius (Marcus) Paullus cos. 501,
 48^{13 18}.
 Emilius (Scipio) superioris Lepidi fi-
 lius 134^{17 19}.
 Emisenus episcopus II 145²⁹.
 Emmaus 341⁷.
 Emus II 71²², 72^{2 13}. Hemus 145¹².
 Enea porta II 192³, 240²⁴. Enea
 porta II 195⁶.
 Eneas 4^{22 27 29}, 5^{2 4}, 7²⁷, 175¹¹.
 Eneas Silvius (rex Albanorum) 5¹⁵.

- Enimetzii II 212⁶.
 Ennius (Quintus) 53¹¹.
 Ennodius II 28²³, 30⁷.
 Eo II 263¹³.
 Eotropia soror Constantini Magni 286¹.
 Eotropia Sira mulier Maximiani Herculi 269²³.
 Epaphroditus 205¹².
 Eparchus II 279³.
 Ephesus 80^{1 13}, 127¹, 224⁶, 234²⁸, 288²²; II 234¹¹, 257²⁸, 294¹⁴.
 Ephesenus episcopus II 217²⁹. Ephesii 128⁶.
 Epicurei II 216¹⁸.
 Epidamnus 11².
 Epiphanius II 14³⁰, 16¹, 21³⁰, 22¹⁰.
 Epirus 34^{22 26}, 36²¹, 37²⁶, 86¹, 166⁵, 168²⁰, 182²³, 183¹². Epyrus 345²², 350⁷. Hepirus II 154²³. Epirotae 28¹³, 39⁵.
 Eptademon *v.* Baanes.
 Epydaurus 32¹⁰. Epydaurii 32¹².
 Epyphania filia Heraclii imp. II 104²⁵.
 Epyphania mater Heraclii II 103¹⁰.
 Epyphania urbs Apamie II 223^{17 18}.
 Epyrus *v.* Epirus.
 Equi 19^{4 13}, 24⁹.
 Equitius Probus 259⁸.
 Equitius cos. 315¹. Equitius (idem ac superior?) 315¹⁵.
 Eraclia *v.* Heraclia.
 Eraclius *v.* Heraclius.
 Eraclius (Heracles, deus Graecorum) II 43²⁵.
 Erarius II 47²².
 Ericina civitas 52¹⁸.
 Esaias II 242¹⁹.
 Escolapius 32¹¹.
 Escolapii templum 32¹⁸, 90². Esculapii templum 140⁶.
 Esernia 122²⁸. Esernia 123⁸.
 Esperie *v.* Hesperia.
 Esquilimus 11²⁴.
 Etbatana 103²². Hecbathana 147¹⁸.
 Etherius II 55⁶, 57²³.
 Ethiopia II 105²⁰. Ethiopes II 51⁷, 58⁶.
 Ethribus II 134¹⁵. Ethrius II 159¹⁶.
 Etiiais *v.* Etius.
 Etius 358^{15 21}, 360^{8 12 17 18}, 361^{14 15 16 25}, 362^{1 11}, 366^{5 6 12}, 367^{15 17}; II 4^{23 26}, 5^{1 12 14 24 25}, 6^{5 13}, 9^{23 25 28 29}.
 Etius eunuchus protospatharius II 255¹⁰, 261^{7 9}, 262⁶, 263⁴, 279¹.
 Aetius II 262^{14 22}, 263¹⁴, 264¹.
 Etiiais II 261³¹.
 Etna 21⁹, 97⁵, 104¹⁹, 107²³.
 Etoli 82²³.
 Etruria 31⁹, 61⁷, 78²², 150¹¹. Etruscia 14²¹. Etrusci 14^{7 12}, 15^{6 10}, 17¹³, 31^{4 10 17}, 33²⁴, 34², 42¹⁴, 123¹³.
 Etruscia *v.* Etruria.
 Euboea 167²¹. Euboicus sinus 167²¹.
 Euchaita II 29⁸, 277⁶.
 Eucherius 349¹, 352^{5 17}.
 Euclides 289¹¹.
 Eudeses 152⁸.
 Eudocia tertia Copronymi uxor II 233¹², 297²⁸.
 Eudocia (Flavia quae dicta est Eudocia) uxor Heraclii Magni II 297²³.
 Eudocia uxor Michaelis imp. II 298⁶.
 Eudocia Rogati Afri filia II 103^{8 11}, 104^{7 22}.
 Eudocia Theodosii II uxor 359¹⁵, 365^{8 11}; II 297¹¹; *v.* Athenias.
 Eudocia Valentiniani III et Eudoxiae filia II 111²⁷, 30²⁶.
 Eudocimus II 240³, 256²².
 Eudoxia uxor Arcadii imp. II 297¹⁰.
 Eudoxia filia Theodosii II et Eudociae 365⁸; II 104⁶, 11³.
 Eudoxius 310^{4 23}, 318⁷.
 Eufranoras 231¹¹.
 Eufrasius II 34¹⁵.
 Eufrates 144⁶, 147⁸, 164^{6 9}, 229¹⁸, 246¹⁶, 249¹⁴; II 100¹¹, 115²¹, 116¹. Euphrates II 138²³, 139^{2 4}, 144¹⁵.
 Eugenius magister scriniorum ex grammatico factus 337¹⁸, 338^{2 19 24}, 339²¹, 350¹.
 Eugenius praefectus II 55^{6 9}.
 Eumachus 140¹⁴.
 Eumathius II 272²¹.
 Eumenes 81^{11 19}, 84¹⁴, 86¹⁴, 100²⁶.
 Eumenius 102¹⁸. Eumenis 102¹⁹.

- Eumenia 81¹¹.
 Eumenus (Eumaeus) 298¹⁸.
 Euphemia Iustini I imp. uxor II 297¹⁷.
 Euphrates *v.* Eufrates.
 Euphrosina II 298⁴.
 Eupolis (Theupolis) II 158¹⁹.
 Eupolis *v.* Heliopolis.
 Euricus II 15^{27 28}.
 Europa 79²⁴, 81¹⁷, 91¹², 360⁴; II 68⁸, 80⁷, 81²⁰, 88¹⁷, 98⁵, 104¹⁷, 106²³, 216^{10 bis}.
 Eusebia 290⁴, 294⁷; II 297⁴.
 Eusebius exconsul II 55²⁹.
 Eusebius Nicomediensis episcopus 295^{9 20}.
 Eusebius Pamphilicus 272¹¹.
 Eustathius Mariani patricii filius II 201³, 203¹².
 Eustathius Neapolitanus II 129¹¹.
 Eutharicus II 23¹⁰.
 Euthimius (Sanctus) II 271³².
 Euticius patriarcha II 56⁹, 60¹⁸, 63³.
 Eutropii loca II 187³⁰. Eutropii portus II 96¹⁵.
 Eutropius eunuchus 338¹³.
 Eutropius historicus 3¹.
 Eutychius heresiarca II 30⁵. Euticius II 294²¹. Euticetis dogma II 37¹⁶. Euticiana heresis II 24¹⁰.
 Euxinus pontus II 153^{2 12}, 222²¹.
 Evagrius II 295¹.
 Evander 7²⁸.
 Evoracum *v.* Eboracum.
 Exapolis II 146¹, 148¹.
 Exation (Exacionium) II 276¹⁵.
 Exener (Xerxes) 246¹⁰.
 Exipodra 148¹.
 Ezechias 9¹⁰.
 Fabia Vestalis 142⁷.
 Fabii 17²⁵, 18².
 Fabius Buteo 59⁶.
 Fabius Censorius 59⁶.
 Fabius legatus Caesaris 162^{3 8 10}.
 Fabius consul 364, 227¹⁰.
 Fabius consularis vir 17¹⁹.
 Fabius (Gaius) Dorsuo flamen Quirinalis 23⁸.
 Fabius Hadrianus 131¹⁷.
 Fabius historicus 57³.
 Fabius (Quintus) Labeo cos. 571, 82¹⁶.
 Fabius (Gaius) Licinius cos. 481, 40²³.
 Fabius (Marcus) cos. 274, 17^{14 19}.
 Fabius Maximus cos. 459, 31^{1 13}, 32²⁵.
 Fabius (Q.) Maximus Cunctator 60⁹, 62²⁶, 63^{3 4 5 7 12 bis}, 65²⁵, 71¹². Publius (Quintus) F. M. 71⁷.
 Fabius (Quintus) Maximus Gurges 29¹², 32²², 38²⁴.
 Fabius (Quintus) Maximus qui filium interfecit 116⁵.
 Fabius (Quintus) Maximus Servilianus cos. 612, 94⁶. Fabius Metellus (Servilianus) 94²⁵.
 Fabius Pictor cos. 485, 41¹⁰.
 Fabius (dux Romuli) 8²⁴.
 Fabricius 37^{8 11}, 38^{4 11 15 17 20}.
 Falconensis insula 288⁶.
 Falernus 29⁶.
 Falisci 21²⁰, 54⁴, 61¹⁷.
 Famea 88^{19 25}.
 Fanum Fortunae 257¹⁵.
 Faran II 130¹⁹.
 Fari oratorium II 291⁶.
 Farmatosyries 226³.
 Faunius 140⁷, 141⁶.
 Faunus 4⁹.
 Fausta 269^{14 24}, 277^{14 15}; II 297³.
 Faustulus 7³.
 Faustus II 25¹¹.
 Favorinus 231⁴.
 Felicianus 281¹.
 Felicissimus 258⁹.
 Felix 201²⁸.
 Fenice, Fenices *v.* Phenice.
 Ferentanum oppidum 207¹⁴.
 Ferochanes II 76³², 77^{1 6 7}.
 Festus II 24¹¹, 25^{5 6}.
 Fidenę 20²⁵, 21^{2 3}. Fidenates 8⁹, 10^{1 9}, 20²², 197⁷. Fidenate bellum 10³.
 Fidon Argivus 6¹².
 Filimer 319⁸.
 Filius (in Trinitate) 309²¹; II 26^{6 7}, 50², 207².
 Fimbria 130¹⁶, 139²¹, 140^{1 5 7}.
 Firmius 187¹¹.

- Firmus 317^{13 19}.
 Flacci duo 107¹; *v.* Fulvius.
 Flaminius consul 531, 58¹⁴, 61²¹,
 62^{10 11}.
 Flaminius praetor 81¹.
 Flamminia (via) 215⁶.
 Flavia Domitilla 221¹².
 Flavia uxor Heraclii Magni *v.* Eudocia.
 Flaviani 208¹⁸.
 Flavianus episcopus II 28¹⁶.
 Flavianus praef. praetorii 335²².
 Flavius Clemens 221¹².
 Flavius (Gaius) consul 17²⁴.
 Florentius 293¹⁴.
 Flori monasterium II 162³³, 246²³.
 Florianus imp. 259^{7 9}; II 293²⁷.
 Florus (qui Arabes vicit) II 151⁴.
 Focas imp. II 89¹³, 295⁶.
 Foci 91¹⁹.
 Formia 297, 41³.
 Fortuna 301¹¹.
 Fortuna Muliebris 17⁹.
 Fortune templum 309⁶.
 Forum 120^{6 7}, 126⁵, 202¹⁹.
 Francia II 208³⁰. Franci 262⁸,
 269¹², 282¹⁸, 314³, 352¹⁰, 360²;
 II 4²⁹, 23⁴, 33^{5 7}, 81¹⁴, 208¹⁷
 19, 209³, 245¹, 252^{6 10 17}, 260¹⁶,
 262²⁷, 282²⁶.
 Francus 123²¹.
 Frigia, Friges *v.* Phrigia.
 Frigidus 339¹⁹.
 Frithigernus 318^{3 bis 5 10 16}, 319¹.
 Frithigernes 318¹².
 Fronto 237³, 239⁹.
 Fucinus 124¹⁹.
 Fulgentius II 25²⁸.
 Fulvia 178²³.
 Fulvius (Gneus) Centummallus cos.
 525, 569¹³.
 Fulvius consul 565, 82⁵.
 Fulvius cos. 102⁷.
 Fulvius Flaccus cos. 517, 55⁴, 58¹.
 Fulvius Flaccus adolescens (filius se-
 quentis Fulvii Flacci) 107⁹.
 Fulvius Flaccus Gracchanae partis
 106^{17 20 25}, 107¹.
 Fulvius (Marcus) Flaccus cos. 629,
 104²⁶.
 Fulvius (Quintus) Flaccus 83¹².
 Fulvius (Servius) Flaccus cos. 619,
 97³.
 Fulvius (Gneus) cos. 543, 68¹, 69¹⁷, 71¹.
 Fulvius (Gneus) praetor 66¹⁴.
 Fulvius (Lucius) 78²¹.
 Fulvius (Marcus) praetor 80²⁷, 81¹.
 Fulvius (Marcus) Philippus 82^{22 23}.
 Fulvius (Quintus) cos. 490, 43¹⁸.
 Fulvius (Q.) procos. 68^{10 23 25}.
 Fulvius (Servius) Nobilior cos. 499,
 48¹³.
 Furius Camillus 21¹⁵, 23³, 24^{7 21}.
 Romulus secundus dictus 23⁶.
 Furius Camillus Scribonianus 201¹⁷.
 Furius cos. 558, 79¹.
 Furius (Lucius) 26²⁰.
 Furius (Gaius) Placidus cos. 503, 50³.
 Furius tribunus pl. 120^{15 20}.
 Furnius 182⁴.
 Fursidius (Lucius) 132¹⁰.
 Fuscus 220⁹.
 Gabathas II 132¹⁹, 156²⁶. Gabethas
 II 136⁸.
 Gabiniani milites 170²⁰.
 Gabinus 149¹⁸.
 Gabinus (Gaius) legatus 124²¹.
 Gabrihel II 134⁵.
 Gadaricus 319⁸.
 Gadira II 42^{3 4}.
 Gaionicius pretor 85², 86¹¹.
 Gaiso 283²⁰.
 Galati (ea quae dicuntur) II 224²¹.
 Galati castellum II 187³¹. Galati
 loci II 188^{15 17}.
 Galatia 82⁶, 147¹⁵, 190⁶, 227²⁷,
 297^{13 26}, 298⁹, 306²⁸; II 29⁷, 43¹¹,
 57², 100²⁶, 106¹⁸, 125², 176¹⁰,
 260²⁷, 269²². Galathia 145¹⁸.
 Galba *v.* Sulpicius.
 Galbio 360¹⁹.
 Galea Faustina 235²¹.
 Galienus imp. *v.* Gallienus.
 Galienus medicus Pergaminus 239⁷.
 Galilei 296¹³, 297³⁰, 298¹², 302¹³.
 Galileus Deus 301¹⁶.
 Galla Placidia 351²⁰, 355²¹, 356¹,
 365⁶.

Galla uxor Theodosii I imp. 316^{21 22};
II 297⁹.

Gallecia 98⁵, 186¹⁸. Gallęcia 187¹⁰.
Galleci 96²¹.

Gallia 41²¹, 56²⁴, 61¹⁵, 108¹, 112¹⁷
19, 113²¹, 136¹³, 151^{5 6}, 153¹²,
156^{5 6 16}, 157²⁵, 159^{4 30}, 160^{3 8 27},
161²⁷, 162¹³, 165¹³, 176¹⁸, 188¹,
197³, 207¹⁸, 225¹⁶, 237²³, 243³,
244⁵, 251⁹, 253¹⁵, 254¹⁶, 255^{1 14},
257²³, 260⁸, 261^{2 28}, 262³, 263⁷,
277¹⁰, 287⁷, 291¹⁵, 328^{13 23}, 337²⁶,
350¹⁰, 356⁷, 360⁵; II 15²⁷. Gal-
liae 72³, 151¹³, 152^{2 20}, 154⁵,
155²⁶, 178¹⁷, 246¹⁷, 255⁷, 259¹⁵,
267⁴, 269^{8 11}, 282¹⁸, 283¹², 284¹²,
286^{12 23}, 287¹⁵, 290²², 314¹⁰, 324²¹
24, 337²², 338²², 350¹⁰, 351²⁵,
352^{10 23}, 353⁵, 354^{9 bis 15}, 358²⁰,
359²⁵, 362¹¹, 366¹³; II 4¹⁷, 5⁶,
14¹⁶, 15⁶, 19¹¹, 21²⁷, 22¹². Gal-
lia Cisalpina 56²³, 134²⁰. Galli
21²³, 22^{13 17}, 23^{1 7}, 25²¹, 26⁸
13 20 21, 31 4 11 12 15 18, 33^{25 26}, 34²,
47¹⁹, 56²⁵, 57^{16 17 18 28}, 58^{15 16 18}
19 23, 60^{16 18 23}, 65²³, 72⁴, 80^{21 22},
108^{8 14 16}, 109¹, 113²⁸, 115⁵, 117²
4 21, 118²³, 143¹⁴, 151⁹, 153²³,
155⁷, 158^{25 29}, 159^{10 15}, 160^{5 10 18},
161^{3 10 14 23}, 162¹⁰, 163^{26 27}, 188²⁸,
206¹⁷, 254²¹, 257¹³, 259²⁰, 267¹⁶,
331⁸; II 5⁵, 9². Galli Cisalpini
54^{8 11}. Galli Insubres 58^{3 24}, 78¹⁸.
Galli Salassi 93²⁶. Galli Senones
22², 33²⁴. *V. Allobrogae.*

Gallianicus 264¹³.

Gallienus imp. 253^{8 12 15}, 254^{10 14},
255^{16 18}, 256³, 269³. Galienus
279⁹.

Gallogrezia 82⁵, 141¹⁶. Gallogreci
82^{7 11}.

Gallonius Basilius 256⁴.

Gallus *v.* Constantius Gallus.

Gallus imp. II 293²².

Gallus miles quidam 148¹⁴.

Gamer II 201⁶, 206¹⁷.

Gangre II 29^{10 12}.

Ganzacum II 119¹⁷. Gazacote II
111¹. Gazacenses II 111^{9 16}.

Gardachus II 197⁵.

Garis II 170²⁶.

Garizim 30²⁸.

Gavera 144⁷.

Gavii 12¹⁵.

Gaza II 135^{19 23}.

Gazacenses, Gazacote *v.* Ganzacum.

Gazari *v.* Chazari.

Gelimer II 38²², 39²⁶, 40^{10 20 21 29},
41 4 8 13 14 21 31, 42^{16 19}, 43^{3 6 11}, 45¹⁴.

Gelius cos. 143^{3 4}.

Gemoniae 209¹³.

Genitrix Dei II 8²⁷, 78²⁵, 117²⁸, 120⁸,
150²⁵, 188¹⁴, 189⁹, 196⁷, 218⁴,
229¹, 232¹⁵, 237²², 239⁷, 285⁴,
291¹³. Genitricis (Sancte Dei) ec-
clesia II 60¹⁶, 104¹, 162⁸. Geni-
trix (Dei) templum II 27¹, 296⁵.
Genitricis (Dei) altare II 173¹⁶.

Gennadius II 14⁶.

Genserichus 360²⁵, 361^{18 22}, 362^{1 19},
366^{13 24}; II 3^{7 8}, 10^{8 10 15}; 11 4⁶
26 30, 12¹, 14²⁰, 17⁷, 22²⁰, 25²⁴,
31⁹, 40⁹, 42³².

Gentius 84¹⁸, 85^{2 bis 5}, 86¹².

Genucius (Gaius) Dipsina 38²⁴, 40¹⁶.

Genzo II 83¹⁷, 85^{27 29 30}.

Georgius Alexandrinus episcopus II
130¹⁷.

Georgius Armeniacorum turmarches
II 121^{16 19}, 125³².

Georgius Buramphus *v.* Buramphus.

Georgius curator (Palatii Marinae) II
55⁶.

Georgius Cyprius II 218¹¹.

Georgius patricius Syrus II 171³².

Gepides 359^{18 22}. Gepidae II 4⁸,
18²⁴, 20²², 47^{11 15}. Gipedes II
50¹⁸, 90³⁰, 91³, 117¹⁹. Gipes vir
II 83^{9 11}.

Germania 152⁵, 156^{1 4}, 188^{2 8 10},
210⁶, 220²², 225²⁶, 238⁶, 314⁶.

Germani 115⁵, 143¹⁴, 151¹¹, 152²
4 9 18, 153⁵, 155²⁵, 159²⁶, 161⁵,
189^{10 16}, 195²², 198¹⁹, 237⁷, 240³,
248⁷, 253¹⁸, 254²⁴, 330¹⁹, 360².

Germanicia II 115²⁷, 212²⁶, 234⁸,
241^{15 16}. Germanicenses II 183⁵.

Germaniciani 207¹⁹.

- Germanicus Drusi filius 195²¹, 198⁹, 203⁴.
Germanicus Tiberii filius 196^{26 27}.
Germanus Altiodorensis episcopus II 94¹¹.
Germanus Capuanus episcopus II 30²².
Germanus Cizicenensis episcopus in sedem Constantinopolitanam translatus II 177⁹, 178¹⁸, 182¹⁵, 191^{25 30}, 192²⁴, 196²⁸, 197¹³, 198^{21 29}, 199^{3 14}, 218¹¹, 285²⁶, 287⁹.
Germanus Edessae praefectus II 73³⁰, 74^{15 18}, 97²³, 98^{1 4}.
Germanus praefectus classis 366³².
Germanus pretor II 67²².
Germanus socer Theodosii Mauricii filii II 94^{15 18 21 22 23 26 27 29 30 31}, 95^{1 2 3 19 23 32 bis}, 98^{30 32}, 99^{25 27}, 100⁷.
Germie II 57².
Gerontius 354^{11 12}.
Gesonius (Titus) 17¹⁰.
Geta 244^{2 9}.
Getae 319¹⁰.
Gethsemane II 160⁷.
Getuli 188¹⁸, 196³.
Getulicus 207⁷.
Giganius (Lucius) 120¹⁷.
Gildo 346^{18 21}, 347^{18 bis}.
Gipedes *v.* Gepides.
Girba *v.* Meninge.
Gizas II 100⁸.
Glaucia (Gaius) 119^{21 22}, 120¹⁴.
Glaucus 9¹⁶.
Glonazes II 34⁶.
Glycerius *v.* Licerius.
Golgotha 285².
Gomarius 311²⁰.
Gontharius 360²⁵, 361¹⁸.
Gordas II 35¹⁷.
Gordia II 69³, 92²¹.
Gordiani duo 248¹³.
Gordianus senior 248¹⁴.
Gordianus imp. 248¹⁴, 249^{4 15}, 256¹; II 293¹⁸.
Gothi 251¹², 253¹⁸, 254²³, 256⁵, 257⁸, 277²¹, 318^{1 12 23}, 319^{2 3 6 8 20}, 320¹⁰, 321¹, 322⁴, 323^{7 bis 14}, 324^{4 7}, 325⁵, 326¹, 327^{1 12 19}, 340²², 345¹⁸, 349^{3 6 8 17 25 27}, 350^{12 14 16}, 351^{3 9 14 18}, 352², 354¹⁸, 355²¹, 356⁶, 358²¹, 359^{16 18 26}, 362^{12 17}, 366¹⁰; II 4^{8 17 18 20 24}, 5²⁵, 6^{3 6 7}, 18¹⁸, 19¹, 22^{4 7}, 33¹⁹, 37⁴, 42⁸, 44^{15 23 25}, 45^{2 8 13 23}, 46²². Gothi Transpadini II 47²⁰. Gothi II 48^{11 22 23 25}. Gothogreci II 178^{8 16}. Gotthi 366⁸.
Gracchani, Gracchana nex *v.* Simpronius.
Grata 316²¹.
Gratianus pater Valentiniani I imp. 308¹⁹.
Gratianus filius Valentiniani I imp. 309¹⁶, 311¹⁴, 315^{1 21}, 316¹⁶, 324^{16 17}, 325⁴, 326²⁰, 328^{14 18 22 23 26}, 329^{1 7}, 330^{5 7}, 331⁵, 335²¹; II 294⁶.
Gratianus tyrannus Britanniae 352²⁰.
Gratidius 126².
Grecia 34²⁶, 37²⁶, 39²⁰, 48⁶, 69¹⁰, 82⁵, 92⁸, 125¹⁴, 130¹⁷, 166⁴, 177¹⁸, 179⁶, 182^{2 16}, 185¹¹, 204⁷, 208²¹, 227²⁶, 254²²; II 3¹⁶, 30¹², 230⁴, 246⁸. Gręcia 3¹⁵, 6⁴, 78^{7 15}, 127¹², 167¹⁷. Gręci (Greci) 4¹³, 47²⁰, 66¹⁹, 141¹⁴, 185²², 197²⁴, 208²², 216⁷, 220¹, 236¹¹, 276⁸, 281⁷, 304²³; II 20³, 245⁴.
Greculus (cognomen Adriani imp.) 231⁷.
Gregoras II 100¹⁷, 101¹⁹, 103⁶.
Gregorii (Sancti) rivus II 255¹⁸.
Gregorius Cappadox II 162³¹.
Gregorius episcopus Sinopes II 257¹⁰.
Gregorius logotheta dromi II 243³⁰.
Gregorius logotheta legatus Artavasdi II 206⁹.
Gregorius Obsicianorum praetor II 241¹⁴, 263²⁵.
Gregorius oekonomus Amastrae II 270⁵.
Gregorius Onomagulus II 190⁴.
Gregorius II papa II 194⁶, 198^{23 30}, 199¹⁶.
Gregorius patricius II 141^{10 16}.
Gregorius quidam ab Aruritensibus occisus II 214²⁰.
Gregorius thaumaturgus II 26^{23 25}.

Gregorius filius Theodori II 142¹¹.
 Gretes II 35¹⁰.
 Guandali *v.* Vuandali.
 Gudoes II 87²⁴. Gudues II 93²⁰.
 Gueser *v.* Seleucia.
 Guleum II 270⁵.
 Gulo (Quintus) 41¹⁰.
 Guisegothi *v.* Vuisegothi.
 Gundabundas II 126^{7 10 30}, 127^{1 10}.
 Gundabusan II 126¹⁹.
 Gundicarius 362¹⁰; II 5⁶.
 Gundivarus II 15^{18 21}.
 Gundubadus II 21²⁴, 22¹².

Habas Arabum dux II 175²¹. Abas II 170²⁴.
 Habas Christianorum persecutor II 212^{8 13}.
 Habasgi *v.* Abasgia.
 Habdalfhare II 168¹.
 Habdallas Arabum dux II 166¹.
 Habdallas Cahisi filius II 151¹⁰.
 Habdallas Zubeir filius II 156²⁴.
 Habdellas II 159⁶. Abdellas II 157⁴.
 Habdilhaziz II 188²⁰.
 Habdilmelic pater Hiscem II 209¹⁷.
 Habdilmelic pater Hizid II 192²¹.
 Habdilmelic pater Zuleimin II 177¹.
 Habdirrahman II 209⁵.
 Habdirrahmen Chaledi II 145²².
 Habidus *v.* Abidus.
 Habundantus 338¹⁰.
 Habydus *v.* Abidus.
 Hadrianopolis *v.* Adrianopolis.
 Hadrianus *v.* Adrianus.
 Halania *v.* Alania.
 Halim, cuius cognati seditionem movent II 214²⁸.
 Halim gener Muhammad a Muavia victus II 144^{14 17}. Alim II 145¹.
 Halim pater Salim et Abdelas II 215²⁴, 216². Alim II 218¹⁹.
 Hamilcar Carthaginiensium dux in primo bello Punico 46^{1 5 16}, 49⁸, 51¹⁰.
 Hamilchar pater Hannibalis 56⁶, 59¹³.
 Hamilchar pater Hannonis 73²⁰.
 Hamilchar dux Poenorum qui post

Hannibalis discessum in Italia remansit 78¹⁹.

Hannibal 59^{12 22}, 60^{1 4 7 15 24 25 26}, 61^{6 bis 21}, 62^{4 13 16 25}, 63^{1 2 5 7 11 13 17}, 18²¹, 64^{5 18}, 65^{21 26 28}, 66^{1 12 14 15 19}, 22²⁴, 67^{6 18 20}, 68^{1 2 18}, 69¹⁷, 70⁴, 11²¹, 71^{1 3 5 8 12 13 18}, 72^{6 25}, 73¹, 4^{12 13}, 74^{1 17 20}, 75^{3 6 10 17 18 22}, 76³, 8¹⁰, 78¹⁵, 79²⁵, 81^{5 7 18}, 82²⁴, 116³, 117¹⁹, 143⁹.

Hannibal Hamilcaris filius 51¹⁰.

Hannibal senior 44^{6 13 15 22 25}, 45^{1 7 26}.

Hanno dux Carthaginiensium 44⁷, 45⁷, 46⁵, 52^{5 10}, 56¹, 69¹².

Hanno Hamilcaris filius 73¹⁹.

Hannones duo 48²³.

Hasdrubal Gisconis filius 66²⁶, 67^{3 19}.

Hasdrubal frater Hannibalis 60¹⁵, 66^{1 24}, 67^{6 18}, 68²⁰, 70²¹, 71^{19 20}, 72^{17 18 21 26}.

Hasdrubal Poenorum dux in Sicilia 50^{3 13}.

Hasdrubal (qui contra Scipionem in Africa male pugnavit) 74^{8 9}.

Hasdrubales duo 46¹⁶.

Hasdrubales duo 88¹⁵. Hasdrubal (unus ex superioribus) 88²⁵, 89¹⁶.

Hasdrubal (alter ex superioribus) 90^{1 5}, 92²⁵.

Haumar Arabum princeps II 136⁶, 137³³, 138^{4 11 18}, 139^{15 bis}. Humar II 140¹⁶, 141⁴. Humarus II 138³¹.

Haumar filius Habdilhaziz *v.* Humar. Hebraica (Ta) II 282¹¹.

Hebrei 4¹⁴, 5¹⁷, 6¹⁴, 9⁹, 10¹⁶; II 60¹⁵, 129¹⁶, 133¹, 153¹⁵, 193^{2 3}, 220¹¹, 235²⁹, 242¹⁶. Ebrei 200¹³. Hebraica vasa II 11¹.

Hęcbathana *v.* Etbatana.

Hedessa, Hedeseni *v.* Edessa.

Heirene (Sancte templum) 278³⁰.

Heirene imperatrix Leonis IV uxor II 233^{24 27 29}, 234¹⁸, 240²³, 241⁶, 243²⁰, 244^{30 32 bis}, 246^{6 11 14}, 247¹¹, 13¹³, 251^{1 20}, 252^{5 12 19}, 254^{12 bis}, 255^{1 6 29}, 260^{12 22 24}, 261^{13 21}, 262⁸, 11^{26 29 31}, 263^{4 12 20}, 265¹⁵, 267¹¹, 268²², 271⁶, 279³, 280²¹. Hierene

- II 229¹⁸. Hyrini II 295^{26 33}. Hirene II 297³⁰.
 Heirenopolis II 246¹⁶.
 Helbitii 151⁹. Helvitii 151²⁰.
 Heldebadus II 47²⁰.
 Helena oppidum 283¹⁹.
 Helena mater Constantini Magni 277¹⁶, 279¹⁰; II 293³¹, 297³.
 Helena uxor Iuliani Apostatae 290²¹; II 297⁵. Constantia dicta 290²².
 Helianus 262². Elianus 253¹⁶.
 Helias spatharius II 171^{7 30}, 172^{5 18}, 173^{11 28 33}.
 Helice 24⁴.
 Helicia II 86²³.
 Helio 359⁵.
 Heliodorus 83¹⁰.
 Heliopolis II 151⁶, 213⁵, 221¹⁵, 296¹⁹. Eupolis II 170²⁶. Helio-
 polite II 212²⁰.
 Heliseus notarius II 245³.
 Heliseus propheta II 14¹².
 Helius *v.* Helvius.
 Hellas 290⁷; II 162²⁵, 213¹², 219¹⁷.
 Helladici II 195^{15 17}, 261¹⁹.
 Hellespontus 278¹⁶, 309²⁰.
 Helpidius patricius et praetor Siciliae II 244^{9 12}, 245^{8 10}.
 Helpidius socius coniurationis in Phocam factae II 100⁴, 101^{27 33}, 102⁴.
 Elpidius II 102⁸.
 Helvitii *v.* Helbitii.
 Helvius (Lucius) 113⁴.
 Helvius (Pertinax) 241^{1 19}, 242¹⁶, 243². Helius II 293¹⁰.
 Hemesa II 136^{12 17 19 25}, 242^{14 19}.
 Hemedse II 217⁸. Emesa II 212¹.
 Emedsa II 219². Emetsa II 212²², 213⁴. Emesenenses II 221⁷. Methsini (Emeseni) II 212²⁰.
 Hemus *v.* Emus.
 Henna 102¹¹.
 Hepirus *v.* Epirus.
 Heraclia 367⁷; II 28^{25 30}, 288²⁴. Heraclia 258²⁶; II 81¹³, 103²⁰. Heraclia Thrace II 28¹⁴. Heraclea Perinthi 309²¹.
 Heraclia Lucaniae 35⁹.
 Heraclianus 354²¹.
 Heraclii monasterium II 268¹⁰.
 Heraclite II 145^{8 9}.
 Heraclitus praetor 102³.
 Heraclius castrum II 269²⁹.
 Heraclius frater Absimari II 165¹⁶, 166^{17 21}, 168¹⁴.
 Heraclius imp. II 70³⁰, 73⁶, 96³⁰, 100¹⁶, 103^{2 8 10 11 13 17 19}, 104^{1 5 14}, 15^{25 26 27}, 105^{1 2 7 10 19 24 26 27 29 33}, 106^{1 12 19 22 26}, 108¹³, 109^{29 32}, 110³, 9³², 111^{7 20}, 112^{3 6 9 14 23 24}, 113^{9 11}, 13^{25 30}, 114¹⁴, 115^{3 4}, 117¹¹, 118³², 119¹³, 124¹², 125¹⁸, 128^{4 10}, 129¹, 28²⁹, 130^{1 30 31}, 131¹¹, 132^{10 27}, 134²⁷, 135^{1 21}, 136^{4 9 15 20}, 137^{1 33}, 138^{16 20 26 30}, 139^{3 10 18 28}, 140^{6 9}, 155³², 206¹⁶, 230², 295⁷, 297²³.
 Eraclius II 101¹⁸. Heraclii edictum II 130³².
 Heraclius pater Heraclii imp. II 70³⁰, 71¹¹, 73^{6 21 23}, 75¹³, 100¹⁶. Eraclius II 101¹⁷.
 Heraclius minor filius Heraclii imp. qui et Constantinus Novus *v.* Constantinus Novus.
 Heraclius filius Heraclii iunioris II 134²⁵.
 Heraclius filius Constantis imp. nepotis Heraclii II 145¹⁴, 149⁹, 156¹⁷.
 Heraclonas II 131¹³, 139^{22 23 25 27}, 140⁸.
 Herbonius 18²³.
 Hercules Phenix 111².
 Herculis portus 96¹⁷.
 Herenius 29²³.
 Heria *v.* Hieria.
 Hermantia 357¹⁴.
 Hermechioni II 56²⁸.
 Hermenfredus II 23⁶.
 Hermuchas II 132¹⁹.
 Herodes Atheniensis 231⁵.
 Herodes Iudeorum rex 180⁹.
 Herodes (qui occidit Iohannem baptistam) II 197²².
 Herodianus II 91¹¹.
 Heruli 253²⁰; II 4¹⁰, 17¹⁰, 35⁹.
 Hesperia II 263¹³. Hesperia Libia 361¹. Hesperie partes II 190²⁷.
 Esperie partes II 152¹⁴. Hesperie

- II 50²¹, 132¹³. Esperie II 149⁸, 198²⁶.
 Hester 23¹¹.
 Heuphemia (sancta) II 229¹⁰.
 Hiamanites II 215^{7 8}.
 Hiberia 147^{13 14}; II 157²⁵, 158¹⁷, 183¹⁸, 225¹⁰. Hiberi 226⁴; II 112²⁰. Hiberes II 49¹⁵. Yberi II 121⁷. Hiberes portae II 153⁵.
 Hiberus 93⁵.
 Hibin (Hibinubehera) II 215¹¹.
 Hibindabarem II 215¹⁰.
 Hibrāhim II 215¹.
 Hiempsal 109²⁰.
 Hierapolis II 78²², 98¹¹, 129^{19 29}.
 Hierene *v.* Heirene.
 Hieria II 128²⁶, 189⁵, 228¹⁸. Hierie palatium *v.* Hiieriu (Ton).
 Hiernuchthas II 137⁵.
 Hiero 43^{19 20 22 27}, 55⁸.
 Hieron II 224¹⁴. Hieri commercia II 263¹.
 Hieronimus 325², 356¹³.
 Hierta 133²¹.
 Hierusalem 6¹⁵, 11¹⁴; II 128⁹, 136¹⁶, 140¹⁷. Hierusolima, ae 30²⁷, 112²⁶, 149¹⁸, 164³, 193²³, 213⁸; II 43², 129^{3 13}, 235²⁸. Hierusolima, orum 12¹¹, 135¹, 164², 199^{16 20}, 202¹³, 210²⁰, 211^{5 22}, 213²¹, 217¹⁷, 230²⁴, 231¹; II 128^{8 16}. Hierusolimae, arum II 132²⁰. Hierusolyma, orum 73⁹; II 91²³. Hierusolyma, ae 180⁹, 279¹¹; II 200²⁹. Hierusolymae, arum II 213⁵. Hierosolyma, orum 48⁸. Hierosolyma, ae 365¹¹. Hierosolymae, arum II 11². Hierosolimitana sedes II 218². Hierosolimitana ecclesia II 138¹⁵. Ierusalem 217¹⁹; *v.* Elia.
 Hiesdem II 127⁶.
 Hiesdem domus II 121²².
 Hiesus Ananiae filius 213⁵.
 Hiesus Nave II 43¹⁷. Ihesus Nave II 43²³.
 Hiieriu (Ton) II 262³. Hierie palatium II 217²⁸.
 Hilarichus II 23⁸.
 Hildericus II 11²⁹, 30²⁶.
 Hilerda 136¹⁶.
 Hillus II 16¹⁶.
 Hiorgor II 13¹⁴.
 Hiotaxes II 184³².
 Hippodromum II 52²⁶. Hyppodromium II 292¹. Ippodromium II 101²⁸, 102¹. Yppodromium II 43⁶, 60⁹, 102¹, 163^{25 26}, 198¹⁵, 227^{13 14 30}, 231⁷, 239¹⁹, 240¹⁹, 246¹³, 281^{5 16}. Yppodromum II 42²⁷. Yppodromium Sancti Mame II 222¹¹.
 Hipogothi *v.* Ypogothi.
 Hircani 112²⁷, 233¹¹.
 Hircanicum mare II 67⁶.
 Hircanus cognomen Iohannis ducis Iudeorum *v.* Iohannes.
 Hirculanium 29⁷.
 Hirene *v.* Heirene.
 Hireņ uxor Constantini Copronymi II 297²⁸. Eireņe II 199³¹.
 Hiria II 13¹².
 Hirtius 175⁹, 176^{8 11}.
 Hirtuleius 136^{12 15}, 137²⁰. Histulfius (Hirtuleius) 137¹³.
 Hisaaciū monachus 322²¹, 323²⁰.
 Hisaciū argentarius II 56².
 Hisam II 194^{1 13}, 200³, 203¹¹, 205²⁸, 206⁸, 213⁴. Isam II 200²⁷.
 Hisamite II 145^{7 8}.
 Hisara 116¹³.
 Hisauria *v.* Isauria.
 Hisbaali II 241¹⁵. Hisbahali II 241¹⁷.
 Hiscariotes II 198⁴.
 Hiscem II 209¹⁷.
 Hisdigerdes rex Persarum 348^{4 5}.
 Hisdigerdes (superioris filius) 359².
 Hise *v.* Hiseibinmuse.
 Hiseibinmuse II 225¹². Isehidinmuse II 215²⁸. Hise II 225^{19 26}.
 Hismael II 133^{13 14}.
 Hisoes II 192¹⁶.
 Hispania 59²³, 66^{1 24}, 67^{6 18}, 68²⁰, 69¹⁹, 70^{6 8}, 71¹⁵, 73^{6 14}, 81^{1 26}, 82¹, 83^{12 14 16}, 86²⁶, 87^{1 3 18 22}, 93², 96²⁰, 98^{4 11}, 112²⁰, 128²², 136^{4 9 13}, 137²⁶, 139^{16 bis}, 140⁹, 172⁹, 186^{15 16}, 189^{1 3}, 205⁵, 206¹⁴, 229⁹, 306¹⁵, 312¹⁴, 325^{10 15}, 354¹⁴.

- 360^{4 6 23}; II 23¹⁰, 209^{1 2}, 216¹⁰.
 Hispaniae 70²⁰, 136^{8 17}, 166¹⁸, 172²,
 178¹⁷, 186¹⁷, 254²⁴, 283²⁰, 353^{2 5},
 355²⁴, 356^{15 28}, 357⁴, 366²⁵; II 12⁴.
 Hispania citerior 79²⁰, 80²⁶, 96²⁴,
 155²⁰, 188²⁵. Hispania ulterior
 166²¹. Spania 60^{13 15}, 100²³. Hi-
 spani 47¹⁹, 56⁷, 70^{10 12 24}, 71¹⁶,
 72^{2 3}, 188²⁸, 206¹⁷.
 Hister 83²⁴, 84², 251¹³, 253¹⁸,
 318¹, 326⁴, 338²⁰, 345¹⁰; II 82^{21 28},
 83²⁰, 87^{2 9}, 89⁶, 90^{6 9 12 32}, 93¹⁷,
 118²², 154¹.
 Histri 59¹.
 Histrus 145¹⁸.
 Histulfius *v.* Hirtuleius.
 Hithumamas *v.* Ithimamas.
 Hiulca 275²³.
 Hizid Arabum dux II 188²⁹.
 Hizid Arabum princeps filius Habdil-
 melic II 192²⁰, 193^{10 14}, 16³⁰. Izid
 II 192²⁷.
 Hizid Moalabe II 192²⁶.
 Hizid Muhaviae filius II 148³, 152²⁷.
 Hobes II 55¹⁶.
 Hoen II 43²¹.
 Hoglon II 154^{17 23}. Onglon II
 154⁶.
 Holofernes 13¹³.
 Homeriti II 51^{8 12}. Homirite II
 133²⁰. Homerite Indi II 58⁴.
 Homeritensis ager II 51^{6 17}; *v.* Am-
 manite.
 Homerus 64, 298¹⁷.
 Homirite *v.* Homeriti.
 Honorate II 27².
 Honoria 357⁶; II 8⁴.
 Honoricus II 22²⁰, 23⁵, 25²³.
 Honorius 317², 331¹¹, 332¹³, 338⁹,
 340¹⁹, 341^{17 19}, 344^{14 19}, 345^{15 18}
 20²⁴, 348¹³, 349¹, 350^{8 9}, 351²¹,
 352¹³, 354^{7 19}, 355^{15 17 23 26}, 356^{1 8}
 17^{22 29}, 357^{5 8 17 20}, 359²¹, 368¹⁰;
 II 294^{11 12}.
 Horatius Flaccus 191³. Oratius 193¹.
 Horatius Palvillus 14¹⁶.
 Hormisdas Narsei nepos rex Persarum
 (per annos sex) 264²⁰.
 Hormisdas rex Persarum (per an-
 nos .xv.) II 60^{3 7}, 75^{19 22}, 76^{15 18}
 19^{20 22 23 30 31 32}, 77^{3 8 12 14 17 19 20}
 28^{30 31}, 78^{1 3}.
 Hormisdas rex Persarum (per an-
 nos .xi.) II 129^{26 28}, 139¹².
 Hormisdas Romanus episcopus II
 28²², 30^{6 22}.
 Hormisde monasterium II 100¹⁰.
 Horodes Albanorum rex 147^{10 11}.
 Horodes Parthorum rex 164^{7 25},
 180^{1 2}.
 Horologium II 288²⁸.
 Horrendus 161¹⁵.
 Hortensius 167⁴.
 Hosages 165².
 Hosdroeni *v.* Osdroena.
 Hosrohene *v.* Osdroena.
 Hostia 10¹⁹. Ostensis colonia 129⁹.
 Ostiensis porta II 48⁹.
 Hostilianus Perpenna 252⁷.
 Hostilius (Gaius) Mancinus 96^{1 4 10 18},
 97².
 Hotmen II 141^{8 9}, 144⁷.
 Hrodus *v.* Rhodus.
 Hualid *v.* Uhalid.
 Huararanes 359⁷.
 Hulfias 318^{6 12}.
 Huliares II 40²².
 Humaiha II 214²⁶.
 Humar Arabum princeps *v.* Haumar.
 Humar filius Habdilhaziz II 190¹,
 191¹². Humarus II 190²⁹, 192²⁵.
 Haumar II 188²⁰.
 Humarus Arabum dux II 179³, 182¹².
 Humarus Arabum princeps *v.* Haumar.
 Hunni 319^{5 20}, 325^{6 23}, 344¹¹, 345¹⁰,
 349¹⁷, 358¹⁶, 362^{4 17}, 366⁵, 367^{3 4};
 II 3¹⁴, 7¹⁴, 18^{22 23 25 bis 30 31}, 28⁸,
 31¹³, 35^{14 16 bis 23}, 50¹¹, 54¹², 55¹⁷,
 59¹, 113²⁶, 117¹⁷.
 Hunni Saber II 29⁶, 35¹⁵.
 Hydaspes *v.* Ydaspes.
 Hylliricum 84^{18 22}, 85¹, 139⁹, 151⁵.
 Illyricum 167¹, 182⁶, 237¹², 254¹⁷,
 345¹⁹. Ylliriacum II 50¹⁰. Ylliri-
 cum 253¹⁹, 256⁵, 258¹⁵, 261^{2 24},
 264¹⁹, 267⁴, 268¹, 282⁴, 284^{12 15},
 285⁶, 292¹⁷, 327²², 329⁵, 335²²,
 350⁵, 367⁵; II 16⁶, 19¹, 26¹⁷, 68¹⁸,

- 250¹¹. Hyllirii 85²², 86¹¹, 188⁶.
 Illirici 56¹⁰. Illyrii 56^{11 12 14}, 79⁵.
 Hypatius 309²¹.
 Hyperborei loci 359¹⁷.
 Hyppodromium *v.* Hippodromum.
 Hyrini *v.* Heirene.
- Iacobite II 129³⁰, 130²². Iacobite Syri II 241¹⁹.
 Iacobus II 242³⁰.
 Iaddus 30²⁷.
 Iahidus II 138^{21 25}, 139³⁹.
 Ianiculus (mons) 10¹⁹.
 Ianium 106²³.
 Ianus 3¹⁴, 56³, 185¹⁶, 186¹⁷, 187³², 192^{12 17}, 194⁶, 249⁵.
 Ibba II 33⁶.
 Ibinalim *v.* Abdelas filius Alim.
 Icilius 207¹.
 Iconoclaste II 284¹⁵.
 Ienucius (Lucius) 24²¹.
 Ierusalem *v.* Hierusalem.
 Iesus Christus 364⁸; II 92⁵, 193^{15 22}, 290³. Christi corpus II 92²⁰. Iesus Nazarenus 279¹⁹; *v.* Christus.
 Iettam II 133²⁰.
 Ignis (templum) II 111^{13 17}.
 Ihesus *v.* Hiesus.
 Ildicco II 8¹².
 Ilia *v.* Rhea.
 Iliez II 133¹⁶.
 Ilium 140³. Illum 278¹⁶. Ilienses 140¹.
 Illyricum, Illirici, Illyrii *v.* Hylliricum.
 Inaremi campi 141⁹.
 Indazarus II 33²³.
 India 95²¹, 226^{8 12}, 257¹²; II 51¹³.
 Indice bestie II 79¹¹. Indice species II 88⁵. Indicum folium II 88⁶. Indicum mare II 58⁷. Indi 188²⁶, 209², 233¹¹; II 51^{4 7 11}, 52²⁵, 135¹. Indi Homerite *v.* Homeriti. Indi homines II 55²⁴.
 Indus 95²⁰.
 Indutiomarus 159³⁸.
 Ingenuus 254¹⁷.
 Inportunus *v.* Theodorus.
 Insubres *v.* Gallia.
 Interamna 252¹⁰.
- Iohannacis *v.* Iohannes papa.
 Iohannes Aplaces pretor II 289¹⁰.
 Iohannes apostolus 221¹⁴, 224⁵, 339⁴; II 257³⁰.
 Iohannes Armenius II 40^{19 23 25}.
 Iohannes baptista II 221⁶. Iohannis (Sancti) templum II 51²⁴. Iohannis baptiste templum II 96⁴.
 Iohannes Cateas II 138^{20 25 26}.
 Iohannes comes Obsequii II 258²⁵.
 Iohannes dux Belisarii II 42¹.
 Iohannes alter dux Belisarii II 42³.
 Iohannes dux Iudeorum dictus Hircanus II 112²⁶.
 Iohannes episcopus Constantinopolitanus (dictus Ieiunator) II 67²⁵, 80².
 Iohannes episcopus Constantinopolitanus (Philippico imperante) II 175⁷.
 Iohannes Romanus episcopus II 32²⁴, 33^{8 16}.
 Iohannes episcopus Romanus (imperante Heraclio) II 130^{15 29}, 131^{16 20}.
 Iohannes logotheta (Magni Iustiniani tempore) II 55²⁹.
 Iohannes mansionarius Sancti Iohannis Alexandriae II 51²⁵.
 Iohannes Mansor dictus Chrisorroas II 198^{27 28 31}, 207^{14 15}. Mansur II 207¹⁹. Mamzeros II 207²¹.
 Iohannes Chrysorras II 218¹¹.
 Iohannes monachus 338^{12 15}.
 Iohannes Mystacon praetor Armeniae II 68²¹, 79⁶.
 Iohannes papa cognominatus Iohannacis II 177^{19 20 26}.
 Iohannes patriarcha Constantinopolitanus (per .xii. annos) II 57¹³.
 Iohannes patricius a Leontio in Africam missus II 164^{10 17 19}.
 Iohannes Pitzigaudin II 151²⁵.
 Iohannes prefectus a Iustiniano II in Chersonem missus II 172¹.
 Iohannes princeps Africae II 56¹⁸.
 Iohannes protospatarius et baiulus Constantini VI, II 253¹², 255⁴.
 Iohannes (reus coniurationis contra Phocam inip.) II 100⁸.
 Iohannes sacellarius II 244¹⁹, 252¹².

- Iohannes Sanguinarius II 46²⁴. Sanguinarius II 46²⁵.
 Iohannes Simisky imp. II 296^{25 26}.
 Iohannes sincellus Antiocheni patriarchae II 250⁷.
 Iohannes spatarius cognomento Struthus II 173^{11 14 20}.
 Iohannes tyrannus 357^{21 26}, 358^{2 7 15 16}.
 Ionas II 197⁷.
 Ionathas 100²⁰.
 Iordanes II 105¹⁰, 213⁸.
 Ioseph archiepiscopus Thesalonice II 272¹, 282²².
 Iosephus dux Iudeorum contra Vespasianum et Titum 211^{1 19 26}.
 Ioseph monachus abbas monasterii Catharorum II 258²², 272⁴.
 Iosias 10¹⁶.
 Iovianus imperator 3², 304¹², 305¹⁹, 307¹², 309¹⁸, 310¹²; II 294³, 297⁶.
 Iovinianus 356¹⁶.
 Iovinus 354¹⁵.
 Iovius 345¹⁹.
 Ippodromium *v.* Hippodromum.
 Isam *v.* Hisam.
 Isauria 139¹⁷, 228¹⁶, 345¹¹. Hisauria II 142⁸, 234²³. Isauri 139⁴.
 Isauricus *v.* Servilius.
 Isehidinmuse *v.* Hiseibinmuse.
 Isidorus 365¹⁰.
 Isium ac Serapium 221³.
 Ismahelitae 303¹⁹.
 Israhel 7¹⁹, 362²⁸.
 Italia 3^{14 18}, 4^{22 30}, 20¹⁷, 21¹⁷, 28¹⁴, 29², 30²², 31³, 33¹³, 34^{7 28}, 37^{15 19}, 39¹⁹, 42⁷, 44¹⁶, 48²⁷, 49^{18 24}, 50¹², 51²¹, 54⁴, 57¹, 59^{17 21}, 60^{21 24}, 63³, 65^{4 21}, 66²³, 67^{14 21}, 68¹, 69¹⁷, 70⁴, 71^{1 19}, 72^{3 28}, 73¹³, 74^{17 20}, 78²⁰, 84¹³, 90²⁴, 112¹⁷, 116^{4 17}, 117^{14 16}, 121⁴, 125²⁴, 130¹⁸, 134¹⁰, 142¹¹, 143²¹, 153¹², 160^{7 8}, 163²⁷, 177²², 178^{17 19}, 179⁹, 180²², 182⁶, 203¹, 204⁷, 207²³, 222¹¹, 224⁴, 237¹², 238², 250², 254²¹, 257¹⁴, 258², 261², 262¹⁵, 267^{4 6 8 20}, 268¹, 277¹⁰, 282⁴, 284¹¹, 286⁸, 315¹⁴, 325⁷, 328^{2 19}, 329⁵, 331⁴, 338¹⁷, 345²³, 346²¹, 349^{7 21}, 350⁸, 358¹⁸; II 6^{18 19}, 7²⁴, 8^{3 7 9}, 11²⁶, 13⁹, 14²⁰, 15²⁷, 17^{5 11 18 21 22 31}, 18^{5 16 18}, 19⁸, 20^{8 10 15 21 22 26 31}, 21¹⁹, 22¹⁶, 23¹¹, 26¹², 32²³, 29³³, 44²³, 47²⁴, 48^{18 20}, 49⁶, 62^{1 2}, 64^{18 bis}, 194⁸, 198²⁵, 199¹⁹, 200⁵, 202²⁵, 253²⁷. Itali 61⁷; II 51³¹. Italice gentes 50¹³. Italici viri 123²². Italicum genus 74²¹. Italicum sociale bellum 134⁶.
 Italica Hispanie 137¹⁴, 229⁹.
 Ithimamas II 241⁹. Hithumamas II 241²⁰.
 Itiphis II 49¹².
 Iturei 149¹⁰.
 Iuba rex Mauritaniae 167⁹, 171^{16 24}.
 Iuba (alter) 190¹¹.
 Iuda Machabeus 100¹⁹.
 Iudea 6¹⁴, 16²³, 149¹⁶, 201²⁹, 202¹³, 210¹³. Iudea 9¹⁹, 51²³. Iudei 12¹¹, 40¹, 48⁷, 53¹⁰, 59⁴, 100¹⁹, 112²⁶, 122¹¹, 135², 150^{1 4 25}, 180⁸, 197¹¹, 199^{8 15 bis}, 202¹⁵, 210^{10 19}, 211^{1 8 19 25 26 29}, 213²³, 217^{19 20}, 221¹⁶, 228³, 230²², 243¹¹, 279¹⁹, 287¹⁹, 298¹², 310¹⁰, 362^{24 26}, 363^{1 21}; II 36²⁸, 43¹, 51^{4 10}, 53¹⁸, 105¹¹, 133²⁸, 138⁶, 140¹⁸, 193⁴. Iudeus quidam Emesinus II 142²¹. Iudeus quidam oriundus ex Laudocia II 193⁹. Iudeus quidam 354⁴. Iudeus quidam 362²⁵, 363⁶. Iudeus quidam II 276³⁰.
 Iudit 13¹³.
 Iugarius vicus 165⁹.
 Iugurtha 109^{17 18}, 110¹³, 111⁴, 112^{11 14 21 23}, 115², 136¹¹. Iugurthina victoria 116⁹. Iugurthinum bellum 113²⁰.
 Iulia familia 175¹¹. Iuliorum familia 5⁷.
 Iulia noverca et uxor Caracallae 244¹⁸.
 Iuliana II 27¹.
 Iulianesius portus *v.* Sophia.
 Iulianus (Claudius) Apostata imp. 288^{11 16 20 23}, 289^{1 8 14 15}, 290^{1 6 12 14 19 20 27}, 291^{2 9}, 292^{2 3 9 10}, 293⁸, 294¹⁹,

- 295¹¹, 296¹², 300²⁴, 301^{11 24}, 304^{3 12}, 306^{2 5 24}, 309^{4 6 13}, 310¹¹, 327¹⁴, 368²⁴; II 294², 297⁵.
- Iulianus magister Iustini secundi II 58^{5 10 31}.
- Iulianus (Didius Salvius) imperator 241^{6 21}, 242^{4 17}, 243²; II 293¹¹.
- Iulianus (Salvius) iurisperitus 239⁸, 240¹⁰, 241²³.
- Iulianus Italiae tyrannus (Dioclitiani temporibus) 262^{15 16}.
- Iulianus tyrannus Palaestinae (Iustiniani Magni temporibus) II 36^{29 31}.
- Iulii Cæsares 200¹³.
- Iulius (Gaius) Caesar dictator 16¹⁰, 151^{3 18 23}, 152^{4 21}, 153^{8 10 12}, 154^{5 14}, 155^{7 11 25}, 156^{1 22}, 157^{6 7 8 19 21 25}, 158^{18 19 21 26}, 159^{7 11 18 28}, 160^{8 11 13 20 23 24}, 161²⁷, 162^{26 27 30}, 163^{1 12 21 26}, 165^{12 16 18 19 21 22}, 166^{6 8 15 18 25}, 167^{1 12 24 28 bis}, 168^{6 8 bis 9 10 12 14 19}, 169^{4 12 21 22 24 28}, 170^{3 5 19 22}, 171^{5 23}, 172^{6 7 14 26}, 173^{1 9 17 19 22}, 174^{1 2 3}, 175^{3 4 bis 12}, 176^{12 14 16 19}, 177^{14 16}, 178^{8 13}, 185⁷, 186¹, 201¹³, 257^{10 12}, 296³; II 18¹², 292^{6 9}.
- Iulius (Lucius) Cæsar 122²⁷, 123¹².
- Iulius (Sextus) Cæsar cos. 663, 121¹, 122¹⁶.
- Iulius (Gaius) qui cum Galba imperium corripuit 205⁵.
- Iulius (Lucius) Libo 42³.
- Iulus (Ascanius) Aeneae filius 4²⁸.
- Iulus filius Ascanii 5⁶.
- Iunius (Decius) Brutus vir consularis 106²³.
- Iunius (D.) Brutus 96²⁰.
- Iunius (Brutus) interfector Caesaris 177¹⁶, 178^{7 8 9 11 20}, 179¹¹; v. Brutus.
- Iunius (Lucius) Brutus 13^{5 29}, 14^{9 13 18}, 15²¹, 16².
- Iunius (Decimus) 65^{10 17}.
- Iunius (Gaius) consul 51¹⁸.
- Iunius Mauricius 224^{7 13}.
- Iunius (Decius) Silanus 150²¹.
- Iunius (Marcus) Silanus 112¹⁸.
- Iuno Moneta 21¹⁷.
- Iuppiter 3¹⁵, 12¹⁶, 57²⁹, 59¹⁷, 198²², 256¹⁹, 299¹², 310¹³; II 14⁴. Iup-
- pter Tarentinus 36¹⁵. Iuppiter Dodoneus 39²⁶. Iuppiter Capitolinus 73¹⁸.
- Iusta Valentiniani I et Iustinae filia 316²¹.
- Iusta (Iustina) uxor Valentiniani I (eadem ac inferior) II 297⁷.
- Iustina Valentiniani I uxor 316^{2 4 9 12 14 15 20}, 328³, 329⁴.
- Iustinianus imp. filius Constantini Pogonati II 157^{16 18 20}, 158^{13 21 28}, 159^{11 18 21}, 160^{12 14}, 161^{5 12 16 17}, 162^{18 20}, 163^{24 26}, 166²³, 167^{1 7 8}, 168^{2 6 10 14}, 169^{14 21}, 170^{3 24 27 29}, 171^{18 23}, 172^{14 17 29}, 173^{4 12 30 31}, 174^{11 18 25}, 183^{6 10 14 21}, 184^{2 5}, 185^{3 9}, 187^{2 4 8}, 200²⁶, 295¹⁸, 297²⁶. Iustinus dictus II 295¹⁵. Iustiniani triclinium II 161¹⁷, 262¹².
- Iustinianus Magnus imp. 37; II 17³, 34²⁴, 35³, 36³¹, 37^{1 10 13 15 18 20}, 38^{1 3}, 40²⁷, 41³⁰, 42¹¹, 44^{20 22}, 46²⁷, 49^{16 22}, 50^{1 4 17 19 23}, 51^{3 20 22 29}, 52^{9 13 25}, 53^{7 14 17 28 30}, 54^{14 16 23}, 55^{16 19}, 57^{1 7 13 17}, 65^{15 23}, 66^{2 7 16 21}, 67¹⁸, 294²⁷, 297¹⁸.
- Iustinus curopalates imp. II 57^{11 13 23 24 26}, 58³, 59^{3 5 10 12 15}, 60^{3 5 7 12 14}, 61¹⁶, 63^{6 9 10 15}, 65¹⁵, 67¹⁸, 89³², 295³, 297¹⁹.
- Iustinus imp. II 30^{15 19}, 31^{11 12 15 17}, 32^{1 3 7 9 20 26 33}, 33¹¹, 34^{18 23 26}, 294²⁶, 297¹⁷.
- Iustinus imp. v. Iustinianus Pogonates.
- Iustinus magister militum II 50^{6 8}.
- Iustinus philosophus 233²⁶.
- Iustus 316^{4 9}.
- Iuturnae lacus 85²⁰.
- Iuvenalis 205²⁴.
- Iuventius dux Italicus 124¹⁶.
- Iuventius (Publius) pretor 91⁸.
- Izid v. Hizid.
- Kabades II 32^{2 8}, 33²², 34^{2 7 11}. Chuades II 31^{14 17 22 24}.
- Kahisos pater Habdallas II 151¹⁰. Caisus II 150⁶.
- Kaisos Mudari filius II 133¹⁶.
- Kallinicus architectus II 151⁶.

- Kallinicus patriarcha II 168²⁵. Cal-
 linicus II 162⁷.
 Kallistrati monasterium II 174⁴, 232²³.
 Callistrati II 162³¹.
 Kalocherus 277²⁵.
 Kalonymus II 39²⁸.
 Karakalla imp. *v.* Bassianus.
 Karolus rex Francorum imp. II 209¹³,
 252^{9 15}, 260^{16 18}, 262²⁷, 263¹²,
 266⁸, 282²⁵. Carolus II 244³³.
 Karrae *v.* Charrae.
 Kartago 46^{10 11}, 51¹, 53⁵, 60¹, 64²⁵,
 74⁸, 75⁷, 76⁶, 88⁶, 89^{13 21}, 90^{5 7}
 10 14 23 25, 91^{4 14 15}, 101¹, 106^{1 8},
 275⁴, 317²², 355¹⁴, 366^{14 21 26 27};
 II 11⁵; 14²², 38²⁰, 39^{18 20 25 26}, 40⁷,
 41¹⁹, 42², 43^{26 27}, 44⁷, 105²². Car-
 tago II 105²⁵. Karthago II 164¹¹.
 Carthago 29⁹. Kartaginiensis ager
 106⁵. Kartaginienses 40^{7 9}, 42¹¹.
 44⁷, 45^{6 26}, 46^{14 15 17}, 47¹⁶, 48⁴
 16 18, 50^{4 10 15}, 52^{19 20}, 53^{1 bis}
 6 bis, 55^{13 14}, 56⁷, 59¹², 60^{2 14}, 66⁶,
 67²⁰, 72¹, 74^{18 22 26}, 75¹⁴, 76^{2 15}
 17 22, 88^{8 11 17 20}, 89²³; II 40²⁸.
 Cartaginienses 46^{2 6}.
 Kartago nova Hispaniae 70⁸.
 Karulomagno Pipini filius Karoli Ma-
 gni frater II 209¹³.
 Karye 346⁶.
 Kizicus *v.* Cizicus.
 Kyrrillus Iustiniani legatus II 41³⁰.
 Kyrnus *v.* Sardinia.
 Kyrus *v.* Cyrus.
 Kyzicus *v.* Cizicus.
 Labdon 4¹⁴.
 Labienus Caesaris legatus 159^{5 7 10 24},
 172^{11 21}.
 Labienus Saturnini socius 120¹².
 Labienus tribunus militum 157⁹.
 Labre (*pro* Laurae) II 271³⁰.
 Lacedemonii 34²⁵, 47²¹, 78¹¹.
 Lachanodraco *v.* Michael.
 Lamponius 133⁸.
 Lancha 187²⁵.
 Lancinus II 204¹⁸.
 Landolfus Sagax 3⁸.
 Langobardi 359²³; II 47⁹, 48²⁰,
 49^{6 8}, 61²², 65¹⁰, 75¹, 190¹⁵, 208¹⁷,
 238³.
 Lapsacum 310^{3 6}.
 Lasbanum II 114¹⁹.
 Lata insula II 188⁸.
 Latina via 68⁴.
 Lateranus 243^{8 10}.
 Latinus (rex) 4^{9 12 25}.
 Latinus Silvius (rex Albanorum) 5¹⁶.
 Latium 3¹⁸, 12¹⁵. Latini 4^{12 27}, 7²⁶,
 10¹⁷, 20⁸, 26¹⁵, 27⁹, 90⁴, 121⁸.
 Latobogii 151²⁰.
 Laudocia Fenice II 193⁹.
 Laurentii (Sancti) templum II 8²⁸.
 Laurentius episcopus II 25^{11 18}.
 Lauro 137³⁵. Lauronenses 137⁷.
 Lavicanum iter 268²¹.
 Lavinia 4²⁵, 5^{1 2}.
 Lavinium 4²⁶, 96¹⁵. Lavium (La-
 vinium) 5^{4 5}.
 Lazice II 75²⁶, 117²⁴, 118⁸, 164⁷,
 183¹⁸, 185^{13 16}. Lazi II 32^{1 3 5 6},
 112²⁰, 113²⁷.
 Lebus *v.* Lesbus.
 Lectorius 162¹⁶.
 Lelius (Gaius) cos. 564, 74^{11 15}, 81³.
 Lemcis *v.* Leptis.
 Leo V Armenus imp. 3¹¹; II 285^{12 15},
 289⁹, 290^{16 27}, 291¹⁷, 296⁴, 298³.
 Leo cubicularius II 243¹.
 Leo eunuchus II 264¹⁷.
 Leo exmonachus II 235⁶.
 Leo filius Basilii Paracimumeni impe-
 rator II 296^{14 15}.
 Leo Constantini VI et Theodotes fi-
 lius II 259^{1 19}.
 Leo Constantini Copronymi ex Irene
 Chazara filius II 216²², 217³,
 233^{28 32}, 234¹⁸, 238¹, 239^{3 4 24},
 241^{4 9 10 27}, 242⁹, 243^{3 14}, 295²⁵,
 297³⁰.
 Leo Leonis imperatoris Magni filius
 II 13⁶, 16¹⁹, 17³.
 Leo frater Aetii 264¹.
 Leo Magnus imp. in Marciani locum
 subrogatus II 13³, 14^{9 23 24}, 15³,
 16^{7 20}, 19^{1 14}, 294²³, 297^{13 15}.
 Leo Isaurus cui Cono nomen erat
 a Theodosio III imperator creatus

- II 178²⁵, 179^{5 12}, 182¹⁷, 183^{2 5},
 187^{9 15 bis}, 189³², 190¹⁸, 191^{17 19 21},
 192^{6 9 15 20 23}, 193^{1 3 9 18 26 30}, 194^{5 8}
 12²⁷, 195^{12 23}, 197^{1 3 8 12}, 198^{22 26 33},
 199^{15 18 23 26 29}, 200^{16 18 22 24}, 201^{1 4}
 13²⁰, 202^{11 20 21}, 249²⁴, 295²²,
 297^{27 29}. Cono II 197^{17 18}.
 Leo logotheta II 220³¹.
 Leo notarius II 235⁶.
 Leo I papa (sanctus) II 7²², 10^{11 17}.
 Leo III papa II 259⁹, 260¹⁴, 262²⁷,
 263¹², 282²⁸.
 Leo patricius Serantapichus II 263²⁵.
 Leo patricius praetor Thracesium II
 220³⁰.
 Leo pretor Armeniacorum II 277⁷.
 Leontia Phocae uxor II 96⁷, 297²².
 Leontius philosophus pater Eudociae
 359¹².
 Leontius pretor et postea imperator
 II 158¹⁵, 162²³, 163^{1 7 11 12 31}, 164³
 5^{8 10}, 165^{4 8 13}, 168¹⁸, 174¹¹, 295¹⁶.
 Leontius praetor Traciae II 16¹⁷.
 Leontius spado Phocae imperatoris II
 98^{9 16}.
 Leptis 75⁶. Lemcis 242¹².
 Lesbus II 194²¹, 267¹⁴. Lebus II
 268²².
 Lethe II 75⁵.
 Letorius (Publius) senator a Silla in-
 terfectus 132²⁶.
 Letorius (Ti. Gracchi temporibus)
 106²⁷.
 Leucadii emporium II 222¹⁴.
 Leucatum II 161².
 Lexovii *v.* Lixovii.
 Libanius 289^{6 bis 8}, 303²³.
 Libanus II 151^{16 18}, 157^{8 22}, 158²³,
 221¹⁵. Libanites II 221^{14 17}.
 Liber 198²³.
 Libia *v.* Lybia.
 Libitina 206¹².
 Libius Drusus tr. pl. 121^{8 20}.
 Libius historicus 31¹⁹, 165²⁴, 193^{1 14}.
 Libius (Marcus) Salinator 72².
 Libo 167^{1 7}; *v.* Bibulo.
 Liburia II 46².
 Libus II 189¹⁴.
 Licerius II 15^{21 24}. Glycerius II 19¹⁰.
 Licia *v.* Lycia.
 Licinianus 268¹⁷.
 Licinii Luculli duo 143²⁵.
 Licinius Crassus cos. 549, 73¹⁴.
 Licinius (Marcus) Crassus procos.
 143^{10 25}.
 Licinius (Marcus) Crassus cos. 699,
 163³¹, 164^{15 17}, 180³, 190⁴. Cras-
 siana cedes 190³.
 Licinius Crassus filius (superioris)
 Crassi 164¹⁴.
 Licinius (Marcus) Crassus cos. 724,
 183²⁴.
 Licinius (Publius) Crassus cos. 583,
 84^{11 17}.
 Licinius (Publius) Crassus cos. 623,
 102^{20 26 29}, 103⁶.
 Licinius (Publius) Crassus legatus Cae-
 saris 154^{7 14}, 155^{14 22 bis}.
 Licinius (Lucius) Lucullus cos. 603,
 86²⁴.
 Licinius (Lucius) Lucullus cos. 680,
 139^{18 26}, 140^{15 20}, 141^{4 22 25 30},
 143^{25 26}, 144^{2 6 17 25}, 145^{3 12 20 23},
 164⁹.
 Licinius (Marcus) Lucullus 142¹⁰,
 145¹⁰.
 Licinius Lucullus Syllanae partis 131¹⁵.
 Licinius Mucianus 214¹⁰.
 Licinius imp. 265²⁹, 268^{15 17}, 270^{1 22},
 274¹⁴, 275^{4 21}, 276^{1 bis 6 13 19}.
 Licinius Valerianus imp. 253⁶. Co-
 lobius 253⁷. Valerianus 254²; II
 293²³.
 Lico 37⁵.
 Lidi *v.* Lydia.
 Liger 154²⁰.
 Liguria II 14²⁹, 17²², 21²⁵, 45²¹. Li-
 gures 58², 60²³, 80²³, 82^{1 12}, 241¹¹.
 Limnus II 229¹⁶.
 Lingonae 263⁸.
 Lipara 44²¹, 46², 104²⁰; II 33¹⁶.
 Lyparae 180¹⁶.
 Litargum II 36²⁵.
 Lithosoria II 236²⁵.
 Liticiani II 4³⁰.
 Litorius 362¹⁵, 366⁵.
 Lixovii 155¹². Lexovii 154¹¹.
 Locri 21¹¹.

- Lolius 132¹⁵.
 Lollius Gentianus 241¹¹.
 Lollius (Marcus) 190⁷.
 Longinus II 24⁶.
 Longobardia II 252^{13 14}.
 Loriae 235⁴.
 Luca apostolus II 53².
 Lucania 28¹⁷, 35⁹, 39⁶, 258¹, 265²¹,
 268²³, 351⁹; II 48³. Lucani
 montes 49¹⁹. Lucani 33²³, 36²⁹,
 38²¹, 121²², 122²⁹. Lucana gens
 28¹⁷. Lucanus quidam 66¹⁰.
 Lucanus poeta 205²³.
 Luceria 165¹⁷.
 Lucius 118²¹.
 Lucretia 12²⁰, 13³, 14^{2 15}.
 Lucretius in bello civili Caesaris et
 Pompei 166¹.
 Lucretius Syllanae partis 133¹.
 Lucretius (Spurius) Tricipitinus 12²⁰,
 14^{14 19}.
 Lucrinus 29⁵.
 Lucullus *v.* Licinius.
 Ludus matutinus 221⁵.
 Lugdunum 189⁸, 243³, 244⁴, 328²².
 Lugdunensis urbs 286²².
 Luna Cleopatrae filia 185¹⁵.
 Lunae aedes 107².
 Lupus Trecasenus II 9⁵.
 Lusitania 87⁸, 137^{7 15}. Lusitani 81²⁷,
 87^{5 18}, 93^{16 18 19}, 94²⁵, 96²¹, 112²¹,
 172²⁴.
 Lutatorum sepulchrum 132²⁴.
 Lutatius (C.) Catulus cos. 512, 52^{1 6}
 10^{18 21}, 53¹⁷.
 Lutatius (Quintus) Catulus cos. 652,
 116¹³, 117¹⁸, 118⁵.
 Lutatius (Quintus) Catulus cos. 676,
 132⁸, 134^{13 22}, 136², 139¹³.
 Lutatius Catulus 142⁷.
 Lybia 146³, 228⁵, 361⁵; II 38^{4 8 19},
 40^{13 15 19}, 42¹⁸, 43¹⁹, 44^{6 9}, 49¹⁰,
 105²⁰, 216¹⁰, 269²⁸, 271²⁵. Libia
 183³⁰, 191^{23 24}, 194¹², 195², 360⁶
 10^{13 23}; II 38¹⁵.
 Lybissa 83¹.
 Lycaonia II 276⁴, 283¹⁰. Lycaonen-
 ses II 268³⁰, 269⁵.
 Lycchia II 224³.
 Lycia II 50⁵, 143¹³, 150⁷ Licia
 139¹, 215¹¹.
 Lydia II 261¹⁷. Lidi II 111¹⁴.
 Lylybeum 50^{5 14}, 51^{9 15}, 52^{8 12}.
 Lyparae *v.* Lipara.
 Lysias II 242¹⁷.
 Mabortius 360¹⁹.
 Macarius 280^{2 17}.
 Macca, Macha *v.* Machca.
 Macedonia 34²⁶, 66^{17 20 25}, 67^{5 17 bis},
 69^{10 15}, 83^{19 21}, 84²⁵, 87², 91^{7 11},
 92^{26 29}, 112²⁰, 125¹⁴, 136⁵, 138¹⁰
 15, 139¹⁷, 142¹⁰, 145^{10 16}, 166⁵,
 177^{17 22}, 252², 254²², 256⁶, 257⁶,
 276⁴, 282⁵, 323⁶; II 3¹⁵, 194²²,
 220¹³, 263⁷, 284⁷, 289¹⁰. Mace-
 dones 78⁶, 79^{5 6}, 85¹⁵, 202⁹, 253¹⁷.
 Macedonii 85²². Macedonicum bel-
 lum 78², 79²², 84¹², 138⁸, 143²⁴,
 145²².
 Macedonius episcopus (Anastasio imp.
 tempore) II 25⁴, 27⁹, 28¹⁶, 29⁸.
 Macedonius episcopus Constantinopo-
 litanus (ab Arianis creatus) II 294⁹.
 Machabei 83¹⁰.
 Macharbal 64⁸.
 Machares 148².
 Machca II 218^{16 27}. Macha II 160⁷.
 Macca II 159¹².
 Macrinus imp. *v.* Opilius Macrinus.
 Macrobius scribo II 101²⁴.
 Madena 226¹⁰.
 Madi Abdele filius Muamed dictus II
 238¹, 239³, 241^{15 27}, 242⁹, 244¹⁹,
 245¹⁶, 246¹⁹. Muamed II 246¹⁹.
 Madianites II 133¹⁷.
 Magalina *v.* Malagina.
 Magius 140⁷.
 Magnaura II 150¹⁷, 187²⁷, 240²⁹,
 247¹³, 251³¹, 267⁵, 276²³, 285¹⁰.
 Magnaurae solarium II 85¹⁴.
 Magnentius 283^{15 17}, 284¹¹, 286^{2 5 8}
 14^{16 18}, 290²³, 292⁶, 293¹⁷.
 Magnus questor 288³.
 Mago frater Hannibalis 67⁶, 70¹¹.
 Magontiacum 246¹⁹, 255⁴. Mogon-
 tiacum 253¹⁶. Moguntiacum 200¹¹.
 Mahumed *v.* Muhammad.

- Maorianus II 13¹⁰.
 Maiorica II 42⁶.
 Maiumas II 206²⁶.
 Malaberga II 23⁶.
 Malagina 268⁴; II 251⁷. Magalina II 261¹⁴.
 Malleolus (Publicius) 119².
 Mallius (Aulus) cos. 513, 53¹⁷.
 Mallius Capitolinus 22²³.
 Mallius (Lucius) Censorinus cos. 605, 88⁴.
 Mallius (Gneus) cos. 274, 17¹⁵ 19.
 Mallius (Marcus) (Manilii loco citatus) cos. 605, 88⁵, 89¹⁴.
 Mallius (Marcus) cos. 649, 115³ 10.
 Mallius procos. 136¹³.
 Mallius Torquatus cos. 414, 27¹² 14¹⁹.
 Mallius (Lucius) 26³; dictus Torquatus 26⁵.
 Mallius (Titus) Torquatus cos. 519, 55¹¹, 58¹, 66²¹ 26, 67³.
 Mallius (Titus) Torquatus Pompei legatus 167²⁹, 168⁷, 172³.
 Mallius (Lucius) Vulso cos. 498, 45²⁹, 46¹². Mallius Vulso 51⁷.
 Malocopea II 269³⁰.
 Maluitum II 46⁹.
 Mamalus II 244³³.
 Mamas (Sanctus) II 209²⁵, 210¹¹ 12, 224²¹, 253¹⁰, 256²¹, 259²¹, 273¹⁷, 291³². Sancti Mame portus II 178¹¹. Sancti Mametii palatium II 258¹, 296¹²; *v.* Hippodromum.
 Mamea Christiana 246¹³ 22.
 Mamercus 141⁷.
 Mamertini 43¹⁸.
 Mametius (Sanctus) *v.* Mamas.
 Mampsistentes *v.* Mopsuestia.
 Mamzeros *v.* Iohannes Chrysorroas.
 Manases avunculus Eleazari 51²⁴.
 Manasses rex Iudeorum (Tulli Hostili tempore) 9¹⁹.
 Manasses Iaddi frater 30²⁸.
 Manes pretor Buccellariorum II 230¹², 234²⁴.
 Manes pretor Cibyoretensium II 200⁶.
 Mangana II 224²⁶.
 Manichei II 33²² 25, 34¹ 4⁸, 206²¹, 276³, 283⁹.
 Mansur avus Iohannis Chrysorroae II 218¹².
 Mansur pater Sergii cuiusdam II 160⁹.
 Mansur postea Mamzeros dictus *v.* Iohannes Chrysorroas.
 Manuelus II 137¹⁷. Manuhel II 137¹⁹ 23.
 Marabodus 196³.
 Marca (Quintus) Rex *v.* Marcius (Quintus) Rex.
 Marcella II 258¹⁰, 277²⁹, 278⁵. Marcellorum castrum II 256⁶.
 Marcelliani II 210²⁶.
 Marcellinus Caesaris legatus 167²⁷.
 Marcellinus qui conspiravit in Constantem imp. 283¹⁴ 15.
 Marcellus 245¹⁸; dictus Alexander 245¹⁹.
 Marcellus magister militum II 55¹⁷.
 Marcellus pecuniarum venditor II 55²¹ 27³².
 Marcia 240¹⁶.
 Marcianopolis II 71¹⁶, 72¹, 85¹⁰.
 Marcianus imp. 361²⁷, 370²; II 3³, 8¹⁷ 20²⁴, 10², 12⁶, 13³, 294¹⁹, 297¹².
 Marcianus magister militum Iustiniani nepos II 56²¹.
 Marcianus oeconomus II 13¹⁹.
 Marcius consul 568, 82¹².
 Marcius (Gaius) 26¹⁰.
 Marcius (Lucius) Philippus cos. 663, 121².
 Marcius (Quintus) Rex cos. 636, 108²⁰.
 Marca (Quintus) Rex *ibid.*
 Marcomanni 188¹³, 254¹³; II 4¹⁰.
 Marcomannicum bellum 237²⁴, 238⁵.
 Marcomedi 226⁶.
 Marcomones 152⁸.
 Marcus Aurelius Antoninus Verus 235¹² 20, 236¹⁵, 239¹⁷, 305⁸; II 293⁸.
 Verissimus Cesar dictus 235⁴.
 Marcus Basilisci filius II 16¹⁰.
 Marcus Vizantius 231⁵.
 Mardaite II 151¹⁶, 157⁸ 21, 158² 6²³, 160⁴, 189¹⁴.
 Mardasan II 189¹².
 Mardonius 288²⁶.

- Margus 261²⁵.
 Maria Stiliconis filia 357¹⁴.
 Maria mater Christi II 8²⁷, 205^{24 25},
 244²⁹.
 Maria uxor Constantini VI imp. dicta
 Armena II 252⁷, 257²¹, 258²²,
 297³¹.
 Maria uxor Constantini Copronymi II
 297²⁸.
 Maria uxor Leonis Isauri II 191²¹,
 192², 205²⁶, 297²⁷.
 Marianus patricius II 201³, 203¹².
 Marine palatium II 99¹⁰.
 Marinianus II 170¹¹.
 Marinus Absilensium princeps II
 186^{14 30}.
 Marinus comes 355¹³.
 Maris 301^{12 17}.
 Marius (Gaius) cos. 647, 110²⁰, 111¹
 25, 112^{16 bis 22 23}, 116^{9 18}, 117¹⁸,
 118^{4 27}, 119^{9 11 21 22}, 120^{1 5 8 11 13 20},
 122^{17 23 25}, 123^{4 5}, 124^{18 20}, 125^{20 24},
 126^{2 5 13 22}, 128^{17 20 27}, 129^{9 14 17 20},
 130^{7 9 15 26}, 343⁴. Mariani 120⁷.
 Mariana militia 133⁶. Mariana pars
 133⁹, 134¹². Mariane copie 124¹⁷.
 Mariane partes 130²⁷, 136⁷. Ma-
 riani milites 141²⁵. Marianus exer-
 citus 111⁵.
 Marius superioris Marii filius 130²⁶,
 131^{4 8 9}, 132^{13 28}.
 Marius (Marcus) Marianae partis
 132^{23 27}.
 Marius (Marcus) dux Mitridatis 140¹⁰
 14, 141^{24 26 28}.
 Marius opifex 255⁶.
 Marrucini 121²², 124²².
 Mars 57²⁷, 299¹³, 302⁶.
 Marsi 121²², 122^{15 20 26 27}, 123^{4 21},
 124²⁰.
 Martina II 105^{7 28}, 131^{12 13 14}, 139²¹
 22 bis 26 bis, 140⁷, 297²³.
 Martinianus 276^{2 17}.
 Martinus (beatus) 324²⁴, 331³.
 Martinus cognatus Iustini II, II 59¹³.
 Martinus dux militum sub praetore
 Commentiolo II 71^{20 24 27}, 72^{3 13}.
 Martinus papa II 132^{3 6 11}, 144²⁵,
 148¹⁶.
 Martius campus 225⁸; *v.* Campus
 Martius.
 Martius (Quintus) 16²⁸.
 Martyropolis II 74²⁷, 75¹¹, 77²⁴,
 115¹³.
 Maruam filius Muhammed II 211²⁶
 29 bis, 212^{10 20}, 214^{23 25}, 215^{13 17},
 217¹⁰. Maruham II 212^{17 23}, 214²¹,
 215^{3 22}, 216⁸. Marutham II 213³.
 Maruham Arabum princeps per unum
 annum II 156²². Marhuan II 156²⁷.
 Marutham *v.* Maruam.
 Maruthas episcopus 348¹⁵, 359¹.
 Maruzas II 74²⁸. Marusas II 75⁸.
 Masalmas II 170⁹, 176⁹, 179^{1 10},
 180^{6 27 34}, 181^{2 8 9 12 19}, 182^{4 7 11 20},
 187^{14 21}, 190²⁹, 192²⁷, 194¹², 197⁸
 10, 199^{24 26}.
 Mascelzer 346^{20 23 24}, 347²¹.
 Masinissa 74^{11 12}, 84¹⁴, 88²⁷, 89^{10 13 16},
 111⁷.
 Massaleum II 181²⁸.
 Massalienses *v.* Massilia.
 Massicus 29⁶.
 Massilia 114¹, 166^{12 25}, 269¹⁵. Mis-
 silia 11¹³. Massalienses 82³.
 Mauhias Hisami filius II 195³⁰, 197¹,
 200³, 216^{12 14}. Mauchias II 194¹³,
 200²¹.
 Mahumed *v.* Muhammad.
 Mauretania *v.* Mauritania.
 Mauri *v.* Mauritania.
 Mauri situs II 162²⁸.
 Maurianus II 142²⁴.
 Mauricius imperator II 67^{15 19 20 28},
 68^{2 6 7}, 69^{1 18 23}, 71¹⁴, 73⁴, 74²²,
 75²⁴, 78^{20 21 24 27}, 79^{6 28 29}, 80^{2 3 10},
 81¹⁶, 82^{5 20}, 83^{19 27}, 84³³, 85^{17 33},
 86^{27 29}, 87^{14 21 29}, 88³², 89^{1 7 30 31 32},
 91^{5 11 17}, 92^{1 5 10 12 33}, 93^{6 8 17},
 94^{19 bis 23}, 95^{7 13}, 96^{12 13 17 22 32},
 97^{2 15 19}, 99²⁶, 100^{6 21}, 104²¹, 295⁵,
 297²¹. Mauricius Marcionista II
 95⁶.
 Maurisii *v.* Maurusii.
 Mauritania 171¹⁶, 190¹¹; II 42¹, 49¹²,
 103⁶, 131¹⁹. Mauritania altera II
 49¹³. Mauretania 49⁹, 317^{14 15 21}.
 Mauritani II 56^{14 15}. Mauri 111⁵,

- 112¹⁰, 133²², 200¹⁹, 317^{14 19}; II 10¹¹, 11⁹, 56²².
 Maurophori II 215²³, 217⁷, 219¹, 221^{20 22 27}, 245¹⁶, 269²⁷. Maurophores 241²⁸. Maurophori Persae 220¹⁴; *v.* Chorosam.
 Maurus patricius cognomento Besus II 170³⁰, 172²⁰, 173^{10 14 18}.
 Maurus mons II 151¹⁷.
 Maurusii II 40²⁹, 41², 43^{15 16 27 29}, 49¹¹. Maurisii II 75³.
 Mavia regina Saracenorum 324¹³.
 Mavimas dux Arabum II 170¹⁰.
 Maxentius 266¹, 268^{19 27}, 269^{6 7 24}, 270^{22 24}, 273^{19 24 25}, 274^{4 6 9}.
 Maximianus Galerius (Armentarius) 262^{20 22 25}, 264¹², 265²³, 267^{3 5 6 19}, 268^{7 27}, 270^{1 4 16}, 274^{7 17}.
 Maximianus Herculus 262^{2 12 19 23}, 263¹³, 264³, 265^{9 14 18 23}, 267¹⁷, 268^{19 21}, 269^{2 5 8 15}, 270⁴, 276¹⁷.
 Maximini monasterium II 232²³.
 Maximinus Daza Galerii nepos 266¹, 267^{6 21}, 270²², 274¹⁵. Daza 274¹⁸. Galerius Maximinus 274¹⁸.
 Maximinus (Iulius) 246¹⁷, 248², 249²; II 293¹⁷.
 Maximus Bizantius 289¹¹.
 Maximus defensor rectae fidei contra heresim II 131²², 132^{5 11}, 148^{18 22}.
 Maximus Ephesius 289¹¹, 302²².
 Maximus factionis Iovinianae 356¹⁵.
 Maximus patricius (qui Valentinianum interficit) II 9³⁰, 10^{3 9 14 16}.
 Maximus tyrannus a Gerontio creatus 354^{12 14}.
 Maximus Tyrius 235².
 Maximus usurpator Gratiani 328^{11 18 21}, 329⁴, 330^{5 10 12 18 21}, 331^{3 5 8 12}, 338⁸.
 Mazaca antiquum nomen Cesaree Capadocie 196².
 Mazarorum castrum II 73⁸.
 Mea II 71²⁵. Men II 167¹¹ (Τόμης).
 Mecenas 191¹. Mecenatiana turris 204¹³.
 Media 103²²; II 158¹⁷, 197⁴, 224⁶.
 Medica regio II 71¹². Medi 7²⁰; II 69⁶, 111¹⁹, 197⁶.
 Mediolanum 58²⁵, 80²¹, 253¹⁷, 255²⁰, 265¹⁸, 328⁵, 332²⁸; II 14²⁸. Mediolanium 268¹⁵, 341¹⁹, 347⁸; II 7¹⁴, 21¹⁸.
 Mediterranea II 132²¹, 168¹⁶.
 Medullius 187¹².
 Melas II 220²⁵.
 Meleoni Thracenses II 285²⁸.
 Meletius 326¹⁴.
 Melich II 201^{8 12}.
 Melita 46².
 Melitene II 175⁴, 217¹³, 219¹⁴. Melitine II 147³.
 Melium *v.* Miliun.
 Memmius (Lucius) *v.* Mummius, Nummius.
 Memmius a Saturnino interfectus 119²⁶.
 Memmius questor Pompei 137¹⁹.
 Men *v.* Mea.
 Mena 179¹⁶, 180^{11 13}.
 Menapi 153³, 154¹², 159²¹.
 Menas episcopus Constantinopoleos II 53³.
 Menas Aegypti praefectus II 89^{18 29}.
 Menecratus 179¹⁹.
 Meninge insula quae nunc Girba 252¹³.
 Meotides 254¹, 319¹⁷; II 153^{3 8 9}.
 Mercurius 299¹³.
 Merdasan II 126^{13 15 17 25}, 127²⁸.
 Mero *v.* Claudius Tiberius.
 Merobaudes 315¹⁵.
 Mesembria II 224⁵, 237⁴, 286^{4 12}, 287¹⁶, 288^{19 31}. Mesembria Thrace II 183⁷. Mesembriae castrum II 223¹¹.
 Mesia *v.* Moesia.
 Mesopotamia 144¹⁵, 164⁴, 226⁹, 228¹¹, 229¹⁶, 254^{2 24}, 255¹⁵, 264²⁶, 280²⁵, 348¹⁵, 359¹; II 99⁴, 139⁹, 151¹⁵, 152²², 158¹¹, 159¹⁶, 203¹³, 212²⁴, 216^{4 28}, 241²⁹, 245¹⁷.
 Messala censor 87¹⁰.
 Messalina 201²⁰.
 Messana 43¹⁹, 97¹⁷, 180¹⁹, 181⁷.
 Messani (Graeciae) 83³.
 Messini (Messenii) 226⁷.
 Meta sudans 221⁵.
 Metapontum 13¹⁵, 142¹⁸.

- Metaurus 72⁶ 18, 257¹⁵.
 Methima filius Masinissae 89⁹.
 Methsini *v.* Hemesa.
 Metraphanes 141⁷.
 Metropolita ecclesia II 162⁸ 17.
 Mettius Pomposianus 215¹⁸.
 Mettius (Publius) 119²⁸.
 Mettus Fufetius 10²⁹.
 Mezetius II 126⁶.
 Miacius *v.* Theodorus Myacius.
 Mica aurea 221⁵.
 Michael archangelus II 28¹.
 Michael curropalatus Procopiae Nicephori imp. filiae maritus II 280³ 8
 18 27 30, 281⁷ 10 15 21 26, 282³¹, 283²²
 29, 284³ 28, 285²³ 24, 288²⁶ 26, 291⁵,
 296³, 298².
 Michael Lachanodraco II 230¹¹, 234⁹,
 235⁵, 241¹² 17, 243¹¹, 245²⁰, 255³,
 256¹².
 Michael Melissinus II 230¹⁰, 234²⁴.
 Michahel presbyter et apocrisarius II
 177¹².
 Michahel Porphirogenitus imp. II
 296⁸ 10, 298⁶.
 Michahel alter imperator II 296⁶,
 298⁴.
 Michea 323².
 Micipsa 105¹⁵, 109¹⁸.
 Midas propter avaritiam dicitur Constantinus Copronymus II 233⁴.
 Midus dicitur Nicephorus imp. II
 277¹¹.
 Militopolis 139²⁴.
 Milium II 211⁴, 231²³. Melium II
 255¹⁶.
 Milo 167¹².
 Milum II 244²⁰.
 Mincius II 7¹⁷.
 Minerva 178⁴. Minerva Chalcidica
 221⁴. Minervae templum 106²⁶.
 Minervina 268¹⁶.
 Minois 145²⁵.
 Minorica II 42⁶.
 Minturnae *v.* Mynturnae.
 Minucia (Vestalis) 27²⁴.
 Minucius centurio 35¹⁶.
 Minucius cos. 296, 19⁴.
 Minucius Fundanus 230⁴.
 Minucius Rufus 112¹⁹.
 Minucius trib. pl. 101⁶, 106¹⁴ 15.
 Minucius a Liguribus victus 80²³.
 Misenus 29⁴, 107⁷ 8.
 Misia *v.* Moesia.
 Missilia *v.* Massilia.
 Misthia II 175¹⁹.
 Mitridates sextus Eupator 95¹⁷, 102²³,
 125²¹, 126²² 26, 127⁹ 10 19, 128⁴ 8
 11 18, 133²⁵, 139²³ 24, 140⁸ *bis* 13 18,
 141³ 7 18, 142¹ 11, 143²⁷, 144⁸ 9
 10 14, 145² 20, 146¹³ 20, 147¹ 7 19 22
 24 *bis*, 148⁵ 16, 149³, 150²⁵, 171⁹,
 189²³. Mitridaticum bellum 125²⁰
 25, 127¹³, 143²⁴, 145²², 147¹⁵, 150²³.
 Mitridati (Mitridatii) 146¹⁷.
 Mizius Armenius II 149⁴ 7.
 Moabitis regio II 219²⁷.
 Mocii (Sancti) templum 279¹.
 Modigisclus 360³ 24.
 Modrine II 208⁵, 210²².
 Moenia 141⁹.
 Moesia Europe provincia 197³, 264¹⁹,
 276⁴. Mesia 252⁹, 253¹⁴, 258¹⁶,
 260¹; II 20²⁵. Moesia vocata Dacia
 258¹⁸. Moesiae duae 258¹⁵.
 Mysia II 28⁷, 50⁶, 54¹⁴, 71¹⁵, 87³¹.
 Misia II 3¹⁵. Moesi 188⁷. Mysi
 251¹⁴.
 Moesi *v.* Mysia.
 Moesia Asie provincia *v.* Mysia.
 Mogontiacum, Moguntiacum *v.* Magontiacum.
 Molossus 37⁵.
 Molvius (Milvius) pons 273¹⁸ 26. Mulvius
 242⁴.
 Monobasia II 213¹².
 Monocartum II 73²⁹.
 Monotes *v.* Theophanes.
 Monothelitae II 130²⁷, 131¹⁷ 20, 132¹⁴,
 138¹⁷, 206¹⁵.
 Montani II 193³ 6.
 Monutes *v.* Theophanes Monotes.
 Mopsocrene 293¹².
 Mopsuestia II 158⁴, 166³. Mampsistentes
 II 235²⁶.
 Morabaudes 328¹, 329².
 Morini 153², 154¹², 156⁹.
 Moropaulus II 167¹⁵.

- Moses Madi filius II 246²⁰, 247¹¹, 250¹².
 Moses inspector Dei II 133⁵. Moy-
 ses 4¹⁹, 362²⁶.
 Moses medicus diaconus Antiochenae
 ecclesiae II 225¹⁷.
 Mothone 127⁸, 182²⁷.
 Mothus II 135¹⁰.
 Moyses *v.* Moses.
 Mualabitus II 235²⁵.
 Muamed *v.* Madi, Muhammad.
 Muamed filius Aaron II 271²³.
 Muhamed II 285¹⁷.
 Muamed *vel* Muhamed *v.* Abulabas.
 Muamet *v.* Muhammad.
 Mucheas II 135⁵.
 Mucius cos. 579, 83²³.
 Mucius Scaevola 14²³.
 Mucius (Quintus) Sevola cos. 637,
 109¹⁰.
 Mucius (Quintus) Scevola 131⁴.
 Mucthar II 156¹⁹. Muctar II 159^{7 bis}.
 Muchthartes II 158^{9 10}.
 Mucthesias Zelotes II 242¹¹.
 Mudarus II 133^{15 16}.
 Muhamed *v.* Muhammad.
 Muhammad Arabum dux Iustiniani II
 temporibus II 160^{28 29}, 161²⁴, 162¹⁸,
 166¹³.
 Muhammad Abdelae filius II 150⁶.
 Muhammad Abdelae pater II 215²⁸.
 Muhammad Arabum dux pseudopro-
 pheta II 128¹¹, 132²⁷, 133²², 135³,
 144¹¹. Muhamed II 207⁴. Mahu-
 med II 207¹¹. Muamed II 214²⁵,
 219⁸. Muamet II 115³.
 Muhavias Arabum dux II 138³¹, 139²³,
 141^{19 29}, 142^{3 10 12 14 19}, 143^{1 11},
 144^{11 13 16 17 22}, 145^{1 5}, 146^{5 6 8 10 11},
 13^{14 20 22 24 28 30 32}, 147^{1 16}, 148^{1 3},
 151²⁰, 152^{2 23 24}, 157⁹, 158⁸.
 Muhavias pater Habdirrahman II 209⁵.
 Mulvius *v.* Molvius.
 Mummius (Lucius) 91¹⁴, 92^{6 27}, 93¹.
 Memmius 89²⁰.
 Munda 172^{13 25}.
 Mundus II 50¹⁸.
 Municius (Minucius) (Publius) 17¹⁰.
 Municius (Minucius) Rufus cos. 533,
 59¹.
 Murena (Lucius) 150²².
 Muri Longi II 69^{10 11}, 72¹², 103¹⁶.
 Murus Longus II 106³, 219²¹.
 Mursa *v.* Myrsa.
 Musabus II 159⁶. Musafus II 159⁹.
 Musacius II 83¹².
 Musafus *v.* Musabus.
 Muscudama 145¹².
 Musolani 188¹⁸. Musulanii 200¹⁹.
 Musulacius II 263²⁵.
 Musonius 206¹.
 Musulanii *v.* Musolani.
 Mutina 175⁷. Mutinense bellum 176¹.
 Myacius *v.* Theodorus.
 Mylae 180¹⁶.
 Mynturnae 126¹⁶. Minturnae 101²⁶.
 Mynturnenses 126¹⁵.
 Myra II 253²⁵, 270²⁹.
 Myriangeli II 57².
 Myrina 227²⁵.
 Myrsa 284¹³, 286⁵. Mursa 254¹⁷.
 Mysi *v.* Moesia.
 Mysia Asie provincia II 49²³. Moe-
 sia 141⁸. Moesi 128¹⁰.
 Mysia Europe provincia *v.* Moesia.
 Nabuchodonosor 11¹⁴.
 Nacolia 311¹⁸; II 193²⁸, 245¹⁸, 246³.
 Namnetes 154¹¹.
 Narbas II 125^{26 31}, 126².
 Narbo 109⁸, 260⁷. Narbonense op-
 pidum 362¹⁴. Narbonensis provin-
 cia 160¹².
 Narcissus 202³.
 Narnia 253³. Narniense oppidum
 223⁵.
 Narses in Italiam missus a Iustiniano
 II 48¹⁸, 64²³, 65¹. Narsis II 64¹⁸.
 Narses cum Mauricio a Tiberio II
 missus in Orientem II 67¹⁶, 73²⁴,
 79^{13 26}, 98^{10 25}. Narsis II 78²⁹,
 79^{5 7 11}, 97^{21 23}, 98^{8 21}.
 Narseus 262¹⁷, 264^{12 20 23}, 265¹⁹,
 270³.
 Narsis *v.* Narses.
 Naso *v.* Ovidius.
 Natissa II 7³.
 Nave *v.* Hiesus Nave.
 Navis 78^{11 14}.

- Nazarenus *v.* Iesus.
 Neapolis II 11¹⁴, 44³⁰, 45^{26 27}, 46¹⁵.
 Neapolitana civitas II 45²⁹. Neapolitani II 44³⁰.
 Nebulus II 160¹⁶.
 Necropela II 153¹⁰, 167¹⁶, 224⁵.
 Nectarius 336²².
 Neemias 16²².
 Nemetes 152⁸.
 Neocesaria 283³; II 26³⁰.
 Neophitus 205¹².
 Neorium II 178¹³. Neoresium portus II 165⁴.
 Nepotianus 285²³.
 Nepus II 15^{23 27}, 17⁵.
 Neronianę thermae 205²⁰.
 Nerva Cocceius imp. 222¹³, 223⁵, 224^{12 25}, 228²⁴, 325¹³; II 293⁴.
 Nervii 152²⁴, 158², 159^{6 20 31}.
 Nestorius II 117⁹, 131⁴, 225⁶, 276³, 294¹⁴. Nestoriani II 129¹⁸.
 Nicator 249¹⁸.
 Nicea Bithyniae urbs 307¹⁵, 311¹⁰; II 1787, 189¹³, 251¹⁷, 293³³, 295²⁷.
 Nycea II 201³⁰. Nicea Bythinien-sium II 195²⁸. Nicena urbs 198⁶.
 Nicena civitas II 251²⁹. Nicenses II 251²¹. Nicahenses II 251¹⁶.
 Nicea Thraciae urbs II 284⁹.
 Niceas II 180³¹.
 Nicephorus patricius ad Saborium de-bellandum missus II 147^{21 23}.
 Niceforus patricius pater Philippici imperatoris II 166⁶.
 Nicephorus Artauhasdi filius II 207²⁴.
 Nicephorus Constantini Copronymi ex Eudocia filius II 233¹⁵, 240²⁶, 243²⁸, 254¹⁵, 256^{19 21}.
 Niceforus dux sub Helpidio praetore II 245¹⁰.
 Nicephorus patricius logotheta postea imp. II 263^{17 19 30}, 267^{3 16 17}, 268^{6 15 25 29}, 269^{4 20 21 25}, 270^{2 17 23}, 271^{3 14 21}, 272^{5 17 23}, 273^{5 22}, 275^{19 28}, 276¹⁷, 277^{10 22}, 278^{6 23 29 32}, 279¹², 280⁶, 282^{2 10 15 29}, 284¹², 286¹².
 Niciphorus 296¹.
 Niciphorus imp. interfectus a Iohanne Simisky II 296²⁴.
 Nicephorus Monotii filius II 205¹⁰.
 Nicephorus patriarcha II 272³, 280^{10 25}, 281^{9 26}, 282²⁷, 283^{2 11}, 288², 290^{22 33}, 291⁹.
 Nicetas Anthrax¹ II 192¹⁷.
 Nicetas Artauhasdi filius II 207²³, 208³, 210²².
 Nicetas Constantini Copronymi ex Eudocia filius II 256²².
 Nicetas filius Gregorae II 100¹⁷, 101¹⁹, 103⁶.
 Nicetas eunuchus ex Clavis patriarcha II 229²⁹, 230^{27 29}, 233^{7 18}, 242²⁴, 251²⁷, 295³².
 Nicetas patricius et domesticus scola-rum II 261²⁸, 262^{1 6 14}, 263²². Ni-ceta Triphylius II 267¹⁵.
 Nicetas patricius et generalis logo-theta II 277¹³.
 Nicetas pretor Constantini VI tempo-ribus II 256¹³.
 Niciphorus *v.* Nicephorus.
 Nicocles Laconensis 288²⁶.
 Nicolaus Exacionita II 276¹⁵, 285^{3 6}.
 Nicolaus ex diacono medicus et quae-stor II 175⁹.
 Nicolaus (sanctus) II 270²⁸.
 Nicomedes Philopator 126²⁴, 127¹, 139²⁰.
 Nicomedes Prusiae filius 86²⁰, 102²².
 Nicomedia 139²³, 265¹⁷, 276¹⁴, 280²⁸, 289^{5 7 10 14 22}; II 182⁹, 189¹³, 201³⁰, 210²⁵. Nicomediensis sinus II 161³.
 Nicomedienses 83².
 Nicopolis 147⁹, 251¹⁴, 350⁶.
 Nilus 280²³; II 587, 89¹⁸.
 Nimius (Minius) 187¹².
 Ninive II 119²³, 121¹⁶.
 Ninus rex 4¹⁸.
 Ninus flumen 360³.
 Nisibis 144²³, 145³; II 69⁴. Nitzibis II 218²³.
 Nitria 317¹⁰.
 Nizarus II 133¹⁴.
 Nodomarius 291¹⁷.
 Nola 71³, 194¹¹; II 11¹². Nolana urbs II 11¹⁷. Nolani II 46³.
 Nomentana (via) 205¹⁵.
 Norbanus Lappius 220²³.

- Norbanus cos. 671, 130^{19 20}, 131¹⁴, 132¹³.
 Noricum 253⁷. Norici 188⁶; II 17¹².
 Novae II 85²², 87³.
 Novatus 364². Novatiani 363^{24 27}.
 Nove Penitentiae monasterium *v.* Penitentiae.
 Novellae constitutiones II 36⁹.
 Nubitenses femine II 242¹⁸.
 Nucerna civitas II 25¹⁹.
 Numa 9¹⁶, 10¹⁵. Numa Popilius 9⁹, 56⁴, 232²⁴, 235¹⁵.
 Numantia 96⁵, 97²⁹, 98^{3 bis 10 20}, 99⁹, 100^{7 11 14 24}, 101¹, 104¹⁶, 306¹⁵.
 Numantini 95⁶, 96^{7 9 10 11 14}, 98^{9 24}, 99^{2 14 28 29}, 100⁷, 306²⁰.
 Numerianus imp. 260^{9 12 19}, 261^{11 20 22}.
 Numidia 49⁸, 84¹⁵, 89¹³, 105¹⁵, 110¹⁶, 115², 133²¹, 306¹⁶; II 40³⁰, 49¹², 131¹⁹. Numidae 50¹¹, 74², 80²⁴, 88²⁷, 109^{17 18}, 112^{4 10}, 306²⁰.
 Numitor 6^{16 18 bis 22}, 7⁸.
 Nummius (*pro* Memmius) (Lucius) 87⁸.
 Nunius (A.) 119²⁰.
 Nycea *v.* Nicea.
 Nycetas Xilinites II 192^{4 11 12}.
 Nymphius II 68²², 115²¹.
 Obinnius (Ovinus) Quintus 185⁷.
 Obsedius 124²⁴.
 Obsicium II 173⁴, 177^{18 25}, 178^{8 16}, 192¹⁶, 263⁸. Obsequium II 159², 173²⁷, 175²⁹, 203⁹, 227²⁷, 258²⁵.
 Opsicium II 204⁵, 207²⁶, 211¹, 284³. Obsequii populus II 205¹⁴.
 Opsiacus populus II 204⁷. Obsicianenses II 241¹⁴.
 Occidens 189¹, 255¹⁷, 258⁶, 264⁴, 338¹¹, 344^{14 19}, 348¹⁹, 350⁴, 358⁶, 359²⁸; II 5¹, 9²⁷, 117¹⁸, 152^{16 20}, 153²⁰, 190¹⁰. Occidentales partes II 174³, 190²⁵. Occidentales II 248²⁷. Occidentalis pars 315²¹.
 Occidentalis aula 344⁸.
 Occidui imperium II 197. Occiduum imperium II 3⁶, 19⁷. Occidens imperium II 14¹⁵. Occidentale imperium II 3²⁰.
 Ocriculum 253³.
 Octavia Neronis uxor 204²³.
 Octavia soror Octaviani 182¹¹.
 Octavianus Augustus imp. 16⁹, 175⁹ 14, 176^{9 11 17 21}, 177^{8 20 25}, 178^{1 5 16 17} 20 23, 179^{4 12 15 17 18 20}, 180^{12 13 15 bis} 20 22, 181^{2 8 14 15 18 19}, 182^{3 6 11 23} 24, 183^{2 4 6 14 17 23 28}, 184^{1 4 6 10 16 19} 21, 185^{4 6 9 13 14 17 23}, 186^{14 bis}, 187¹ 30 32, 188^{1 23 25 28}, 189^{5 8 9 18}, 190⁵, 192^{10 15}, 193^{3 8 15 19 21 25 27}, 194¹ 6 10, 195^{3 7 22}, 198^{9 10}, 200^{10 11}, 203¹³, 204¹⁸, 205²², 206¹⁴, 207¹², 208⁴, 210², 216^{2 16}, 219¹⁵, 223⁶, 225^{7 8 13 24}, 229^{4 12}, 232²⁰, 235¹³, 239²⁰, 241^{1 22}, 242¹⁰, 245⁷, 246⁷, 248^{3 15}, 249²⁰, 251⁵, 253⁷, 255²⁵, 257⁴, 259^{3 13}, 260⁸, 261¹⁴, 268⁵, 308³, 314⁷, 324¹⁶, 330⁴, 344¹⁵, 357²⁵; II 3³, 13⁴, 18¹⁰, 292⁹.
 Octavius 167^{1 5 6 10}.
 Octavius pater Octaviani 175¹⁰.
 Octavius (Gneus) 128²⁷, 129¹³.
 Octavius trib. plebis 101⁵.
 Odenachus 255^{14 15 17}, 258³.
 Odiseus II 52¹¹. Odissus II 155¹¹.
 Odissopolis II 28⁸.
 Odoacer II 17^{9 18 22 26}, 18^{3 5 15}, 20⁹ 31, 21^{3 12 21 31}, 22^{1 15}.
 Olibrius cos. 379, 326²³.
 Olibrius cos. 395, 342².
 Olibrius imp. II 15^{3 17 18}.
 Olimpias 270¹⁹.
 Olimpius Arrianus II 25³⁰.
 Olivarum mons 285²; II 140¹⁹.
 Olympus 36¹⁷, 82⁶, 139², 141³¹.
 Onglon *v.* Hoglon.
 Onias Simonis Iusti pater 40¹.
 Onias Simonis Iusti filius 53¹⁰.
 Onias Simonis pater 59⁴.
 Onias Simonis filius 73⁹.
 Onogundurenses II 153¹.
 Opilius Macrinus 244²⁵, 245³; II 293¹⁴.
 Opimius 106²⁸, 107¹¹.
 Oppianus 239⁹.
 Oppius Sabinus 220¹⁰.
 Oppius tribunus 80³.
 Opsicium *v.* Obsicium.

- Opyntii 227²⁶.
 Oratius Cocles 157.
 Oratius Flaccus *v.* Horatius.
 Orcades 201¹⁶.
 Orestes (Lucius) 104¹⁹.
 Orestes II 177²³ 29.
 Orgetorix 151¹².
 Oricolum 12¹⁵.
 Oriens 27⁸, 30²¹, 95¹⁴, 150⁶, 167²³,
 177¹⁷, 178¹⁸, 185¹⁴, 188²⁹, 237¹¹,
 246¹⁶, 249⁷, 255¹⁴ 18, 258⁴ 6, 259¹⁸,
 260¹¹, 262¹⁷, 264³, 267⁵ 6, 268¹,
 274¹⁴ 19, 275³, 277¹⁰, 281¹², 282² 3,
 283², 288³, 306²², 315²⁰, 325²²,
 330⁶, 341⁶, 344¹² 14, 345³, 354³,
 357⁵, 359⁶; II 14¹⁰ 23, 16¹¹, 18¹⁷,
 19⁷, 32¹⁹, 55¹⁴, 59¹³, 66¹⁶, 68²¹,
 69³, 73²³, 74²¹, 75¹³, 80⁶ 8, 87⁷,
 100³, 101⁵, 117²⁴, 124²⁵, 134²⁴,
 144²⁶, 152²⁰, 198³², 206⁴, 212³,
 214²², 221⁴, 223²⁹, 248²⁶. Orientale
 imperium 357²⁵; II 16⁷.
 Orientales provinciae 367⁹. Orientalis
 pars II 38². Orientalis
 aula 344¹⁷; II 3³. Orientales partes
 II 53²⁶, 178²⁶, 179⁶, 187⁵,
 204¹⁷, 230¹¹, 234²⁴, 241¹³, 251⁶
 18, 259²⁴, 263⁷, 267²¹, 279⁴, 285¹²
 15, 289⁹, 290¹⁶ 28. Orientales II
 208¹⁰. Orientalium thema II 205¹⁶.
 Origenes presbyter 246¹⁴.
 Origenis II 295¹.
 Orion Methimneus 111¹².
 Oriti 227²⁶.
 Orosius 7¹⁸.
 Ortensius 193¹.
 Osdroena 244²⁰. Hosrohene II 138²¹.
 Hosdroeni 226⁵.
 Osismi 154¹¹.
 Ostensis colonia *v.* Hostia.
 Ostiensis porta *v.* Hostia.
 Ostrogothae 319³; II 16⁴, 18³¹, 19²⁷,
 20¹⁹ 25. Ostrogothi II 18²¹.
 Ostrogotho II 23⁷.
 Otacilius 43²⁴.
 Otho (Salvius Lucius) imp. 207⁹ 12 18;
 II 292¹⁷.
 Ottodorus 153¹⁵.
 Ovidius Naso 191²⁷, 192¹, 205²⁴.
 Pacis aedes 215³.
 Pacorus 179²⁴.
 Pacubius primipilaris 153²⁵.
 Pacuvius tragediarum scriptor 100²¹.
 Padus 58²; II 7¹⁷.
 Paflagonia 126³⁰, 143²⁸, 147¹⁶. Pe-
 phlagonia II 100²⁶, 200⁴.
 Pagani 279²¹, 280²¹, 292¹² 14, 295⁵
 18, 296¹⁹ 24 26, 297⁴ 12 14, 298¹⁵ *bis*,
 299²⁴, 304⁸, 349¹¹, 363²⁹; II 37².
 Paganitas 296¹², 299⁸, 300⁹, 301²⁰.
 Paganus II 223¹², 225²⁹.
 Palantia 137³.
 Palatinae aedes 207².
 Palatinus mons 7¹⁶.
 Palatium Urbis 209⁶, 240¹⁵; Pala-
 tium Constantinopoleos II 98¹⁸ 29,
 104²⁶. Palatii oratorium II 104²⁶.
 Palemon 231⁴.
 Paleopharsalus 169¹⁶.
 Palestina II 36²⁸, 53¹⁸ 23, 100¹²,
 105¹¹, 128¹⁵, 132²⁰, 133²⁵ 28, 135²⁴
 28, 138¹ 3, 139²⁴, 156²⁷, 160¹⁰,
 213⁸, 219² 24, 234⁸, 269²⁷, 285²¹,
 287²³. Phalestina 164³, 190¹¹,
 193²³, 196¹⁰, 208²¹, 210¹⁵, 230²²,
 287¹⁹, 325², 341⁶, 356¹³. Palesti-
 nini II 156²⁶.
 Palinuri promunctorium 49¹⁹.
 Palmarum sollempnitas II 239¹⁸.
 Palmyra II 212¹⁸. Palmiretensis he-
 remus II 228²⁶.
 Pamphilia 136⁵, 138²³ 24.
 Pamphilus II 99¹⁴.
 Pancratius II 256¹⁵.
 Panegyris nomen festivitatis Mariae
 Dei Genitricis II 78²⁶.
 Pannonia 182⁶, 197³, 239¹², 242³,
 251⁴, 254¹³ 23, 275²³, 284¹³, 307¹⁰,
 325⁷, 359²⁶; II 3¹⁵, 17¹¹, 49⁸,
 61²², 153². Pannoniae 314¹⁶,
 362⁴; II 6¹⁷, 8³, 20²⁶, 47¹⁰. Pan-
 nonii 188⁷, 189⁸, 238¹⁸, 259²⁰.
 Panormus urbs 50⁶.
 Panormus insula II 284²⁶.
 Pansa 175⁹, 176⁵.
 Pantheum 221², 227²⁷.
 Papatzis II 167⁸. Patzis II 167⁵.
 Papias II 242³⁰.

- Papirius (Lucius) Cursor 29^{11 17}, 30^{13 18 19}, 32².
 Papirius *v.* Carbo.
 Papius Mutilus 122¹⁴.
 Papua mons II 40³⁰, 41²⁶.
 Papyrii castellum II 16¹⁷.
 Parethonium 183^{22 30}.
 Paris 222⁴.
 Parthenius 222², 223^{9 13}, 224²².
 Parthenopolis 145¹⁸.
 Parthia 147¹⁷, 164⁵. Parthi 95¹⁸, 103²², 104¹, 164^{1 7 12 25}, 179²³, 180³, 182^{17 19}, 189^{24 bis}, 197³, 205¹, 215⁹, 226², 235²², 242¹⁹, 243¹⁰, 244¹⁹, 249⁷, 254^{4 24}, 261¹, 280²⁵, 303¹⁰, 327¹⁴. Parthicum bellum 237²⁰, 293³. Parthicum regnum 147¹⁸. Parthicus triumphus 236⁸, 302¹³.
 Pasagnathes II 142¹⁴.
 Pascha 250³, 350¹⁴; II 52^{15 19}, 73³², 89³¹, 192²², 221^{3 4}, 233¹⁶, 240¹⁶, 257⁵, 272^{15 24}, 273³³. Paschalis festivitas 364^{16 18}; II 222², 261²⁵. Paschalis solemnitas II 80¹.
 Pastillas Pergensis II 217²⁹.
 Patavium II 7¹¹.
 Pathmus 221¹⁵.
 Patricius Clausus cognominatus II 160^{10 11}.
 Patricius a Phoca necatus II 100⁸.
 Patzis *v.* Papatzis.
 Pauliciani II 219¹⁵, 276⁴, 283⁹, 284¹⁵, 289³².
 Pauline vocatur templum S. Anargyrorum II 173²⁵.
 Paulinus II 11¹⁷.
 Paulus apostolus 206⁹, 350²⁴; II 248¹⁴, 283¹⁸, 287^{7 9}.
 Paulus Aquilaegensis diaconus 3^{3 5}.
 Paulus cartularius Leonis Isauri II 190⁷.
 Paulus curator Bilisarii II 56⁴.
 Paulus Cyprius patriarcha Constantinopoleos II 242²⁶, 246²², 247¹⁴.
 Paulus episcopus Constantinopoleos hereticus II 131¹⁵, 132^{1 7}, 295¹².
 Paulus episcopus Novatianorum 363²⁵.
 Paulus leprosus II 14¹³.
 Paulus magistrianus II 157²⁵.
 Paulus monachus II 162³⁰.
 Paulus pretor Armeniacorum II 220²⁵.
 Pausanius (Pausanias) 10¹³.
 Peculanus (Faesulanus) mons 349¹⁹.
 Pelagiana heresis II 9¹.
 Pelagii loca II 231²⁵; Pelagii locus II 232³; ea quae sunt Pelagi II 226²². Pelagii sepulcra II 211⁸.
 Pelargus 363²⁴.
 Peligni 121²², 150^{17 19}.
 Peloponnisis II 246⁹.
 Pelusium 169²⁷, 183^{22 26}.
 Peneus 169¹⁷.
 Penitentie (Nove) monasterium II 103¹³.
 Pentapolis Africae II 103⁷.
 Pentapolis haud procul ab urbe Ravenna II 154⁴.
 Pentecoste 212²⁶, 284²³; II 176^{3 5}, 223²⁵, 257⁷.
 Pephlogonia *v.* Paflagonia.
 Peragastus II 86^{16 20}.
 Pergamenus quidam qui dicebat se esse Tyberium f. Iustiniani II 200²⁵.
 Pergamus 103¹², 139²⁵; II 182²⁰.
 Perinthum nomen antiquum Heraclae Thraciae 367⁷; II 80¹⁹, 82².
 Perozes II 33²².
 Perozite II 112⁶.
 Perpenna cos. 103^{5 12}.
 Perpenna 137^{21 27}.
 Perseus 83²¹, 84^{16 17 21}, 85^{6 15}, 86^{3 7}, 92²⁹.
 Persis 226⁶, 228¹⁶, 249¹⁰, 261¹⁰, 305¹⁶, 306¹⁰, 348¹⁵, 359⁴; II 67^{4 7}, 69⁵, 74³¹, 75⁵, 77^{18 23}, 79^{1 24}, 105¹⁶, 106^{15 24 27}, 108^{17 21}, 110^{1 4 5 6 28}, 111³³, 112^{8 11 13}, 115¹, 118⁴, 119^{1 14}, 125^{1 19 23}, 128^{6 17 19}, 139¹¹, 145⁶, 156²⁰, 158⁹, 159^{9 15}, 161⁷, 165²³, 192^{25 27 28}, 212^{19 23}, 214²³, 215⁹, 216⁵, 218^{17 21 26}, 271²², 285¹⁸.
 Persica (Persis) II 219⁴, 269²⁰.
 Persica regio II 69¹⁹. Persicum mare 302¹¹. Persicum castrum II 73⁶. Persicae partes II 69⁴. Persicae erumnae II 67⁴. Persae 12¹⁰, 16²², 144¹⁵, 145⁴, 179²³.

- 182¹⁷, 206¹, 216⁸, 246⁹, 249⁹, 254³, 255¹⁴, 260^{11 17}, 262¹⁷, 264²⁴, 283²⁶, 301²², 303², 304¹⁵, 306¹¹, 348^{5 14}, 355¹⁰, 359^{2 3 9}; II 31^{12 14} 16^{17 20 24 25}; 32^{2 8 10 18}, 33²², 35⁶, 36²⁷, 46²⁹, 50^{15 19}, 58^{3 25 26 27} 28³⁰, 59^{8 11 12 14}, 60^{2 3 4}, 66^{13 17 19} 22^{26 28}, 67^{2 3 16 18}, 68^{24 25}, 69³⁰, 70¹ 6^{15 22 23 27 29}, 71¹⁰, 73¹⁹, 74^{26 28 29}, 75^{5 10 14} *bis* 19²², 76^{4 15 27}, 77^{2 17 19} 20²², 78^{6 27}, 79¹⁴, 81¹⁴, 95¹⁶, 96²⁸, 97^{8 24 27}, 98^{7 25 26 27}, 99⁵, 100¹¹ 24²⁸, 104^{10 14 17}, 105^{1 10 19 24}, 106¹⁸, 108^{10 16 19}, 109^{4 13 26 31}, 110¹⁶, 111^{10 27}, 112¹⁵, 113^{5 7}, 114^{10 11 20}, 116⁸, 117^{8 11 31}, 118^{7 9}, 119^{3 14} 27, 120^{8 19 24 31}, 121^{7 9 20 31}, 122⁷, 124²⁷, 125^{1 3 31}, 126²⁴, 128^{10 12 13} 15 *bis*, 129^{1 20 23 24 25 27 28}, 134²⁸, 135¹, 139¹² *bis* 13, 216⁶, 217^{7 10}, 218²¹. Persa quidam II 141⁵. Persa vir II 73^{12 16}. Persa vir quidam II 116²⁰. Persica agmina II 74³⁰. Persica gaza 264²⁵. Persica victoria 238¹. Persicae exuviae II 74³². Persici cunei II 111²⁸. Persici exercitus II 69²⁰. Persicum bellum 36¹⁰, 292¹⁶; II 58⁴, 79³¹. Persicus flos II 114²⁴. Persicus populus II 121²⁶. Persicus pulvis II 109²⁴.
 Persius 205²⁴.
 Pertunsa petra 215⁶.
 Perusium 178²¹. Perusinum bellum 176¹.
 Pescennius *v.* Piscennius.
 Peticum (Pyticum) oraculum 167¹⁸.
 Petra 149¹¹.
 Petreius (Marcus) 166^{19 20}, 172¹. Marcus Petreius Varus 171¹⁹.
 Petreius filius 172⁶.
 Petrin II 162¹⁷.
 Petronas dux Graecorum II 151⁴.
 Petronas spatharius et praetor II 234²⁷.
 Petronia II 99^{24 28}.
 Petronius Secundus 223⁸, 224²².
 Petrus apostolus 199¹³, 200²¹, 206⁹; II 47⁵, 198²³, 283¹⁷. Sancti Petri apostoli templum Romae II 260¹⁹.
 basilica Romae 350²⁴. Petri apostoli martyrium Romae 357¹³. Sancti Petri apostoli templum extra civitatem Tarsi II 16¹⁹.
 Petrus chartularius martyr effectus II 206²⁶.
 Petrus Cnapeus II 213¹.
 Petrus episcopus Constantinopoleos II 295¹².
 Petrus frater Mauricii imperatoris II 84^{3 5 31 33}, 85^{10 17 22 30}, 86^{2 12 13 16 27}, 93^{9 16 17 31}, 97⁵.
 Petrus hegumenus Gulaei II 270⁴.
 Petrus heugumenus S. Sabae II 250³.
 Petrus magister Copronymi tempore II 232⁸, 245²⁸, 253^{3 14}.
 Petrus magister Iustiniani tempore II 55⁸.
 Petrus metropolita Damasci II 206²⁰.
 Petrus patricius Nicephori tempore II 263²⁶, 273⁵, 279¹.
 Petrus stilita II 232¹.
 Petrus vicedominus ecclesiae Romanae II 250².
 Phad alas II 146², 147^{9 11 20}, 149²⁵, 151¹¹. Adalas II 147²⁸.
 Phalba equus dictus Dorcon II 120¹⁵.
 Phaleris II 277¹¹.
 Phalestina *v.* Palestina.
 Phanagorium 147²².
 Phanoria *v.* Phenagoria.
 Phaon 205¹².
 Pharaon II 200¹³, 213¹⁶, 277²¹.
 Pharas II 41^{4 6 12 16}.
 Pharasmanius II 185³¹, 186^{11 12}.
 Pharasmanus II 186¹⁸. Pharesmanes II 186²³.
 Phari ecclesia II 233²⁷.
 Pharnaces 148^{2 7}, 171⁹.
 Pharsalici campi 169⁷, 178¹. Pharsalica castra 178¹.
 Pharus insula 170¹⁹, 184¹.
 Pharus Cersonis II 167¹⁶.
 Phaselys 139³.
 Phasis fluvius II 75²⁶, 183^{19 22}, 185¹⁷.
 Phasis urbs II 130⁷.
 Phatima II 222¹⁶.
 Phauni phicarii 319¹⁴.
 Phavianus 250⁵.

- Phenagoria II 166³¹, 167¹¹. Phano-
ria II 153¹⁵.
Phenice 284⁸; II 26¹⁴, 100¹², 132²³,
137⁸, 177^{16 23}. Fenice 144¹⁶, 149⁸;
II 143³, 193¹⁰. Phoenicia 345¹².
Fenice Lycie II 143¹³. Phenices
245¹¹. Fenices II 43¹⁷, 156²⁵.
Phileas II 175¹³.
Philippi 177²², 178^{2 12}; II 284¹⁰.
Philippense bellum 176¹.
Philippicus Nicephori filius Bardanius
vel Bardanes dictus, postea imp. II
166⁵, 172^{15 31}, 173^{2 8 10 32}, 174^{2 bis}
5^{11 15}, 175^{1 3 21 24 31}, 178²⁴, 187^{3 8},
295¹⁹. Bardanes II 171³⁰. Bar-
danius II 172^{6 27 30}, 295¹⁹.
Philippicus pretor Orientis II 69^{2 4}
18²³, 70^{8 16 20 30}, 71^{6 13}, 73^{21 25 26},
74²⁰, 75^{9 12}, 91^{26 27}, 92^{13 20 23 27}
29³⁴.
Philippopolis 252²; II 284¹⁰. Philip-
pulis II 246¹⁷.
Philippus apostolus 339⁵.
Philippus cos. 348¹⁷.
Philippus imp. (Marcus Iulius Phi-
lippus) 249^{11 19}, 250¹⁴, 251^{2 5}; II
293¹⁹.
Philippus (Gaius Iulius Saturninus
Philippus) Philippi imperatoris filius
250^{1 15 16}; II 293²⁰.
Philippus rex 66^{17 20 25}, 67^{5 17}, 69¹⁰,
78^{3 5 6 14}, 79⁴, 80¹⁷, 82¹⁶, 83¹⁹.
Philippus rex Macedonum a quo tem-
pora describuntur II 202⁹.
Philo 199^{11 15}.
Philopoemenes 83³.
Philostratus 203².
Phlego 198².
Phocas miles postea imp. II 89¹³,
92^{12 29}, 93³⁰, 95^{25 26}, 96³², 97^{2 23}
25²⁷, 98^{5 16 19 22 23 bis 28}, 99^{4 8 22 23},
100^{14 15 18 20 28 30}, 101^{4 9 11 16 18 24 28},
102^{3 7}, 103^{10 15 20}, 104²¹, 124¹⁶,
295⁶, 297²².
Phoenicia v. Phenice.
Phorothembionii locus 251¹⁵.
Phorum transitorium 221². Phorum
Cornelii 351²¹.
Photinus monachus II 57²⁰.
Phrahates 103²².
Phrigia II 148⁶, 269¹⁷, 276⁴, 283¹⁰.
Frigia 81¹¹, 311¹⁸. Friges 7²⁷.
Picenum 28²², 58⁶, 72¹⁹, 316⁴. Pi-
cena regio 61¹⁵. Picenus ager
229¹¹. Picentes 41^{11 12}, 121²²,
122¹³, 123¹⁰, 124⁴.
Picti 356²⁰, 367^{15 20}; II 9⁹.
Pictonae 162¹⁴.
Picus 4⁶.
Pilatus 196⁹, 199¹⁸.
Pinetum II 21³².
Pinus 350⁶.
Pipa 254¹⁴.
Pipinus II 208^{18 31}. Pippinus II
209^{4 12}.
Piraticum bellum 150²³.
Pireus 127¹⁴.
Pirineus v. Pyreneus.
Piscennius (Niger) 242². Pescennius
242¹⁷.
Piscinula II 46².
Pisidia II 175²², 180³³. Pisides Geor-
gius II 103⁵.
Pythagoras v. Pythagoras.
Pitana 139²⁶. Pytane 227²⁵.
Pithonis spiritus II 52⁷.
Placentia 78²⁰, 207²¹, 257¹⁴; II 17²⁹.
Placidia (Galla) Theodosii imp. filia
316²³, 317², 357⁵, 358⁴, 360¹³,
361^{14 16}.
Placidia Valentiniani et Eudoxiae filia
II 15⁴.
Placilla Theodosii uxor 317³; II 27^{7 9}.
Plaia II 46².
Platanium II 199¹⁰.
Plato abbas Sacudionis II 258^{19 25},
272², 282²².
Plato philosophus 23¹¹, 302²⁴.
Plautius (Gaius) pretor 93⁹.
Plautius (Marcius) Hypseus 104²⁶.
Pliadum occasus 292²¹.
Plinius Secundus 227¹⁴.
Plotina 229¹³. Pompeia Plotina 294¹¹.
Plotinus 249¹⁶.
Plotius 123¹³.
Plutarchus 206¹, 237³.
Podopagurus (Constantinus Podopa-
gurus) II 227^{23 24}, 228^{2 14}, 232²⁹.

- Poeni 43^{20 22 28 29}, 44^{4 6 10}, 45^{18 22}, 46⁵, 47²², 48²³, 49⁸, 50^{1 14 23}, 51¹⁴, 52^{4 6 19}, 55¹², 60⁸, 70⁹, 72¹⁸, 73^{20 23}, 74^{2 4}, 78²⁰, 89¹⁶. Poenus quidam 62²². Punica bella 116³, 237²⁵. Punica classis 51²¹. Punica feritas 76¹³. Punicum bellum 48⁴, 55², 59¹², 63²³, 77², 78², 88⁵, 89¹⁹, 91².
- Polemenes Paflagon 102²⁴, 127¹.
Polomenes 147¹⁶.
- Polemo 205⁴.
- Polibius libertus Messalinae 202².
- Policletus 231¹¹.
- Pollentia 350¹¹.
- Polomenes *v.* Polemenes.
- Polybius Achivus 79⁸, 91²³.
- Pompedius 124²³.
- Pompeia 172⁵.
- Pompeia Plotina *v.* Plotina.
- Pompeia urbs 29⁸. Pompeii 124⁹.
- Pompeiopolis II 49²³.
- Pompeius Anastasii imp. nepos II 27⁶.
- Pompeius Bithinicus 169²⁶.
- Pompeius Gracchorum tempore 101⁹, 120¹⁹.
- Pompeius (Gneus) qui Fabium Maximum accusavit 116⁸.
- Pompeius (Gneus) praetor postea cos. 122¹³, 123^{10 18 bis}, 124^{23 25 30}, 128²⁵, 129^{10 12}. Pompeianus miles 129⁴. Pompeiana castra 129⁶.
- Pompeius (Gneus) Magnus 131^{2 11}, 133^{12 16 18 21 25}, 134²¹, 136^{17 19}, 137^{3 5 8 11 16 17 18 20 24 28}, 138², 139¹⁶, 146^{10 16}, 147⁷, 149^{2 4 5 6}, 150^{6 23}, 159¹⁵, 163³¹, 164^{3 9}, 165^{15 17}, 166^{3 6}, 167^{7 17 23 24 26 30}, 168^{6 10 bis}, 14^{20 22}, 169^{9 11 13 16 21}, 170^{4 22}, 171¹⁰, 172^{4 9 20}, 176⁵, 179⁷. Pompeius Marcus 171¹⁹. Pompeiana classis 169²⁴. Pompeiani 169¹⁵. Pompei filii 172^{9 11 19}.
- Pompeius (Gneus) filius Magni 172²².
- Pompeius historicus 325²¹.
- Pompeius Marcus *v.* Pompeius Magnus.
- Pompeius Quintus cos. 613, 95⁶, 96⁸.
- Pompeius (Sextus) filius Magni 172³³, 176⁴, 179^{7 13 16 17}, 180^{11 17 19 21}, 181^{4 5}, 182^{2 4}, 186⁷. Pompeiani 179²⁰.
- Pomponius Bassus 256¹³.
- Pontia II 46²¹. Pontiana insula 221¹³.
- Pontius 29²², 33^{3 6}, 306¹⁵.
- Pontus 102²³, 143²⁹, 144²⁵, 145^{2 17}, 147¹⁷, 171¹¹, 178¹⁸, 254^{1 22}, 283⁴; II 29⁷, 224¹, 230³. Ponticum mare 126²³; II 153⁹, 154¹⁴, 155¹⁴. Ponticum clima II 108¹⁵.
- Pontus Polemoniacus 205³.
- Popea *v.* Savina.
- Popilius 96⁵.
- Popilius Numa *v.* Numa.
- Porcius (Gaius) Cato cos. 640, 109¹¹.
- Porcius (Lucius) Cato cos. 665, 120¹⁸, 121⁷, 123^{13 18}, 124¹⁷.
- Porcius (Marcus) Cato cos. 559, 79²³.
- Porcius (Marcus) Cato cos. 636, 108¹⁹.
- Porcius (M.) Cato Uticensis 165¹⁴, 166²³, 171^{20 24}.
- Porphilia virgo Vestalis 18¹².
- Porphyrius 249¹⁶.
- Porsenna 14^{21 24}, 15^{4 13}.
- Porte II 107⁹.
- Posidonius 201²⁹.
- Posthumius (Lucius) Albinus cos. 525, 56^{9 13}.
- Postumius Altinus cos. 603, 86²⁵.
- Postumius (Spurius) Alvinus cos. 568, 82²².
- Posthumius (Spurius) Alvinus frater consulis 644, 110⁶.
- Posthumius Alvinus vir consularis 124⁹.
- Posthumius cos. 644, 110⁶.
- Postumius imp. 254²⁶, 255¹⁷.
- Posthumius (Lucius) praetor 65²³.
- Posthumius (Lucius) qui in Hispania pugnavit 83¹⁶.
- Postumius (Spurius) cos. 433, 29²⁰.
- Prasini II 94³, 95²⁴, 98³², 101^{9 13 16}, 175²⁵, 176². Prasina pars II 95¹⁹. Prasini pars II 95²⁰.
- Prasinoveneti II 53¹⁸.
- Precursor (Iohannes baptista) II 197²².
- Prelius Petus 76¹⁷.
- Preneste 24¹³, 37², 132²⁷, 133⁶. Prenestini 24¹¹.

- Prenetus II 201³⁰.
 Priamus 4³⁰.
 Prima insula *v.* Prote insula.
 Princeps insula II 228¹⁸, 266⁷. Principis insula II 268²³.
 Priscus Orientis praetor II 73^{23 24 28}, 74^{2 8 19 21}, 81^{20 bis 24}, 82^{3 5 9 bis 17 20}, 24²⁷, 83^{8 11 19 21 25}, 84^{3 4 7 9 28 31}, 86^{28 29}, 87^{4 6 9 11 12 16 19 24 27 28 29 32}, 88^{1 5}, 90^{7 13 25 31}, 91⁶, 97²⁶, 99^{9 12 20 22}, 100¹⁴.
 Probatum castellum II 255¹⁸. Probatum castrum II 284⁹.
 Probinus cos. 342².
 Probinus exconsul II 25⁹.
 Probus imp. 259¹²; II 293²⁸.
 Probus exconsul atque praefectus 328².
 Probus patricius II 78¹⁸.
 Procas Silvius rex Albanus 6^{11 15}.
 Proclus consul 282¹⁴.
 Proclus episcopus 365²⁵.
 Proconesum II 191².
 Procopia Nicephori imp. filia II 280¹⁹, 282⁵, 283³⁰, 288^{17 23}, 291⁶, 298².
 Procopius historicus II 38^{10 13 16 23}, 56⁵.
 Procopius qui contra Valentem imp. seditionem movet 311^{3 15 19}, 312¹, 322²⁰.
 Procopius quidam legatus Constantis imp. II 142¹⁰.
 Procopus praefectus II 228⁵.
 Proculus coniectore II 30².
 Proculus tyrannus 259¹⁹.
 Propontis 282²; II 224¹⁵.
 Prosa 285¹⁹.
 Prote insula II 268³¹. Prima insula II 268¹³.
 Prusa II 258³².
 Prusias 84¹⁵, 86^{14 15 20}. Prusya 82²⁵.
 Pseudoperses 92²⁹.
 Pseudophilippus 91^{7 10 11}, 92²⁷.
 Psylli 184¹⁶.
 Pthasuarsas II 33²⁵, 34^{4 9}.
 Ptolomais 146⁵.
 Ptolomeus Auletae f. 171⁷.
 Ptholomeus Euergetes 55⁴.
 Ptolomeus magister militum II 138²⁸.
 Ptolomeus Philadelphus 40²⁴, 48⁷, 368²².
 Ptolomeus Philometor 84¹³.
 Ptolomeus Physco 103¹⁴.
 Publicius clivus 106²⁴.
 Publius (Gaius) 113²³.
 Pulcheria 370¹; II 8²², 10⁷, 297¹². Pulceria 365²⁷.
 Pupianus 248⁸, 249³.
 Purpurea domus II 260⁵.
 Puteoli 29⁷. Puteolani II 46¹. Puteolanus sinus 199⁴.
 Puzane castrum II 211¹.
 Pylae II 259²⁴.
 Pyreneus 60^{16 17}, 70⁷, 73⁷, 186¹⁹, 352¹¹, 353⁴; II 12⁴. Pirineus 283¹⁹.
 Pyrganio 145⁶.
 Pyrrus episcopus II 131^{9 12 14 21 32}, 132^{1 2 7}, 138¹⁷, 139²¹, 155³³, 295¹².
 Pyrrus rex 34²², 35^{7 8 10 25}, 36^{5 14 29}, 37^{4 5 12 14 18 20 23 24 25 27}, 38^{1 3 8 10 11 13 14 16 19}, 39^{3 4 7 8 19}, 40^{6 12}.
 Pythagoras 203². Pitagoras 13¹⁴.
 Pytane *v.* Pitana.
 Pytheus (Pythius) Musarum princeps 302⁸.
 Quadi 238^{5 6}, 254²³, 314¹⁷; II 4¹⁰.
 Quadraginta (Sanctorum) martyrum ecclesia II 80³.
 Quadratus 230¹.
 Quinquegentiani 262¹⁸, 263¹⁴.
 Quintilius (Lucius) Cincinnatus dictator 19⁷, 21¹.
 Quintilius imp. 256²².
 Quintilius Varus 189^{15 21}.
 Quintius (Titus) Cincinnatus 24¹⁰, 26⁶.
 Quintius (Titus) Flaminius 78⁴, 82²⁶. Flaminius 79⁴.
 Quintius (Titus) Flaminius cos. 63¹, 106¹.
 Quirinalis mons 11²⁴, 23⁹.
 Quirinus (Romulus) 8^{22 23}, 9⁶.
 Quirites 8²³.
 Quirites (= Graeci) II 67⁷, 161¹.
 Racitenses II 201²¹.
 Radagaisus 349^{6 16 19 23}.
 Ratiarna II 71¹⁵.

- Ran II 135²³.
 Rauraci 151²⁰.
 Ravenna 165¹⁸, 253¹⁸, 356^{10 18}, 358^{3 9 12}; II 13^{10 12}, 15²², 21^{16 31}, 22¹⁵, 33¹⁰, 44²⁷, 45^{9 24}, 75³, 131²⁸, 154³.
 Regum Calabriae 351¹⁰; II 46⁹, 48⁴.
 Reginenses 40¹³. Regini 40¹⁶.
 Regium Galliae Cisalpinae 134²¹.
 Regium suburbium Constantinopoleos II 95²⁴.
 Regulus quidam 225².
 Religianus 253¹⁴.
 Remi 161¹⁹.
 Remus 7¹⁴, 8²³.
 Rendacius *v.* Sisinnius Rendacius.
 Retia 253⁷. Rhetia 188¹.
 Rhabias II 133¹⁶.
 Rhazates II 119^{12 17 24 30 31}, 120^{4 19}, 121^{3 14 36}, 122²⁸, 125²⁶.
 Rhea 6^{24 26}. Rhea Silvia 7¹².
 Rhenus 151¹¹, 152⁶, 155²⁵, 156^{1 7}, 159³¹, 188¹³, 189¹⁶, 225²⁶, 291¹⁹, 314⁵, 352¹⁰.
 Rhesii porta II 53¹⁶.
 Rhetia *v.* Retia.
 Rhodanus 108^{5 15}, 115⁷, 116¹⁴, 151¹⁷, 156⁷, 188¹⁰; II 209⁷.
 Rhodopa 138⁹. Rhodopei montes 145¹⁵.
 Rhodus 58¹², 215¹¹; II 142¹⁹, 270^{24 25}.
 Hrodus II 177^{18 21}. Rhodii 81²⁰, 177¹⁸.
 Ricimer II 13¹⁵, 14^{28 32}, 15^{2 7 8 10 14 16 17}.
 Riparioli II 4³⁰.
 Risera 245²².
 Rogatus Afer II 103⁹.
 Roma 6⁷, 7²¹, 8², 9^{7 13 15}, 10^{1 20}, 11^{5 7 8 26}, 12^{7 18}, 13^{10 11}, 14⁶, 15^{5 7 18}, 16^{5 11}, 17⁶, 18¹³, 20¹⁹, 21^{18 19}, 22^{7 12}, 24¹¹, 25^{1 14}, 28¹⁵, 29^{9 12}, 37^{1 8 16 24}, 39¹⁷, 40^{19 20 24 27}, 42^{6 25}, 43⁴, 44¹², 45¹⁴, 46¹³, 47¹³, 50¹⁹, 51¹, 52²¹, 53^{12 14 15 20}, 55⁸, 58^{9 10 26}, 64¹², 67³, 68^{12 19}, 69^{9 13 16}, 70^{11 12}, 72²⁵, 73⁸, 74^{1 15 23 24}, 76⁹, 79²⁶, 81²², 82³, 85¹³, 86^{2 10 13 17}, 92²⁴, 94⁷, 97⁴, 100^{9 12}, 103^{11 12}, 108^{16 17}, 110², 112¹⁷, 113^{4 26}, 114⁴, 116², 118²⁸, 123¹, 125^{7 19}, 126²⁰, 130²⁵, 137¹¹, 139¹¹, 140³, 142⁶, 145¹⁹, 150⁵, 171¹³, 172⁷, 173^{1 8}, 174^{12 14}, 176²⁴, 178²³, 179¹², 180⁴, 184²², 189⁵, 191⁸, 192²⁸, 194^{14 17}, 199¹², 200^{20 22 24 25}, 202¹⁸, 203¹, 204¹¹, 205^{20 23}, 206^{3 6 19}, 207^{10 11}, 211^{6 16}, 213²⁸, 215^{1 17}, 217²², 218^{16 18}, 219¹, 221¹, 222^{11 12}, 226¹⁴, 227^{20 27}, 228²⁰, 231⁴, 235¹, 237⁴, 238^{1 19}, 239^{7 8 10 14}, 240¹⁴, 244^{16 23}, 245^{12 20}, 249^{1 3 5 15 17}, 250^{3 12 15}, 251¹⁰, 253^{4 9}, 258⁵, 265¹⁸, 268^{8 19 23 27}, 273²⁰, 278^{14 23 24 27}, 284⁷, 285²³, 286¹⁰, 309¹⁹, 331^{11 14 16}, 332¹³, 341¹⁹, 345^{1 3}, 349¹¹, 350¹⁹, 351^{1 4 6 19}, 352⁷, 355⁸, 356²¹, 357¹², 359²⁴, 360⁹, 361^{21 23}, 365⁹, 367¹²; II 7^{18 22 24}, 10^{8 10 15 21}, 11^{2 6}, 15^{1 7 12 19}, 18⁹, 21¹², 22¹⁶, 24¹², 25^{6 17 18}, 28²⁹, 43², 45^{7 8 10 19 23}, 46^{15 26}, 47^{3 17}, 48^{1 5 17 19 bis}, 65⁹, 131^{25 27}, 132^{4 5}, 145¹³, 148²⁵, 168²⁶, 174³, 198^{23 25}, 199¹⁹, 200⁵, 249³¹, 250¹⁶, 259⁸, 260¹³. Romani 7²², 8^{12 15 16 18 22}, 9¹², 10⁴, 12¹, 13^{16 22}, 14^{10 21}, 15^{2 13 19}, 16²⁴, 17^{2 bis}, 16¹⁶, 20²², 22^{4 9 24}, 24¹³, 26^{15 16 21}, 27^{10 11 20}, 28^{14 20 27}, 29^{21 25}, 30^{8 11 15 20 23}, 31^{5 6 12 15 17 21 28}, 32²¹, 33^{5 14 25 bis}, 34^{5 12 14 28}, 35^{4 9 14 21 25}, 37^{8 12 18 20 27}, 38^{1 8 10 22}, 39^{7 9}, 40^{3 6 8 10 18 24}, 41^{19 21 22}, 42^{8 11}, 43^{1 21 25}, 44^{2 16}, 45^{4 27}, 46⁷, 47^{24 bis}, 48^{1 21}, 49^{4 22}, 50^{15 25}, 51^{1 9}, 52^{16 22}, 53^{2 7 14}, 54¹⁰, 55^{3 6}, 56^{8 11}, 57^{4 8 14}, 59^{2 3 5 12 15 23 24 25 26}, 61^{3 12}, 62^{14 25}, 63^{4 5 20 21 22}, 64¹⁸, 65^{1 3 9}, 66^{8 15 18 bis}, 67^{2 8}, 70², 71^{7 11}, 72^{19 22}, 73^{1 5 12}, 75^{9 22}, 78^{7 9 14}, 79^{26 27}, 80^{19 22}, 81^{10 21}, 82^{9 19 24 25}, 83^{1 20 bis}, 84^{13 20 24}, 85^{4 8 9 22}, 86²⁵, 87²², 88²⁵, 90⁴, 91^{4 10}, 93^{4 5 17 18}, 94¹⁷, 95^{11 13 16}, 96²⁷, 98^{7 20}, 99^{2 27 bis}, 100^{5 16}, 101¹, 102²², 104⁷, 108³, 109⁴, 110¹⁰, 111^{8 30}, 112^{1 3 13}, 115¹¹, 116^{16 25}, 117²⁶, 118^{6 8 28}, 119^{4 6}, 121¹⁸, 126²⁷,

128²³, 130^{21 22}, 133²⁶, 134^{8 15}, 137^{8 27}, 138⁶, 139⁶, 145^{1 11}, 146^{17 19 21}, 148²³, 149¹⁰, 152¹¹, 154^{1 9 10}, 155^{6 16}, 156¹², 157^{1 15 17 20}, 158^{6 16}, 160^{6 15}, 161^{3 4 9 19 21 22 25}, 163³, 164^{13 21}, 169⁶, 171¹⁶, 187^{20 25}, 188¹⁸, 194¹, 201¹², 220^{5 10}, 230²⁶, 238^{11 14}, 249¹⁴, 251¹³, 257¹⁸, 258¹⁶, 261²⁷, 282¹⁸, 287²¹, 290²⁴, 291¹⁵, 292⁷, 299^{10 18}, 300³, 301^{7 23}, 306¹⁹, 314²³, 320¹⁹, 324^{14 22}, 338⁵, 339^{20 bis}, 344¹¹; II 292^{6 9 11}. Romana acies 72⁸, 117²¹. Romana amicitia 170²⁸. Romana arma 19¹⁷. Romana clades 62¹⁷. Romana classis 34⁷, 52¹⁷, 145⁷. Romana dicio 257⁹. Romana disciplina 110¹³. Romana Ecclesia II 10¹¹. Romana fides 95³. Romana frons 98¹. Romana insignia 93¹⁵. Romana institutio 287¹⁸. Romana libertas 265⁵. Romana livertas 175². Romana miseria 65¹⁷. Romana pax 106⁸. Romana plebs 235¹⁰. Romana possessio 291¹⁸. Romana presidia 84^{23 24}, 147²⁴, 210¹⁴. Romana provisio 162²². Romana res 24⁷, 185²³, 277⁸. Romana respublica 255¹⁶, 320¹⁷, 215¹⁰, 216². Romana sedes II 218¹, 251¹⁸. Romana severitas 40¹¹. Romana signa 189²². Romana spes 40¹³. Romana tributa II 194⁷. Romana triremis 32¹⁵. Romana urbs 193³, 202⁷; II 24². Romana victoria 118²⁷. Romana virtus 33¹⁵. Romane legiones 58², 205². Romane manus 178³. Romane matrone 28³. Romane res 26¹⁹. Romane vires 111¹, 286⁶, 301²⁴. Romani cives 72²², 106³, 122³, 123⁸, 127³, 127⁴, 143¹⁹, 229¹⁹, 274⁸; *v.* Romani. Romani duces 95¹⁰, 171¹⁷. Romani equites 20⁵, 119¹⁹, 168¹³, 169³, 173⁶, 177¹², 201¹¹, 328⁸. Romani exercitus 98⁹, 237²⁶, 325²², 326²⁶. Romani fines 249¹⁰, 265¹, 314². Romani iudices 215¹⁵. Ro-

mani legati 92⁹. Romani ludi 11⁵. Romani milites 69³, 72⁹, 105¹⁸, 118³, 122²², 152¹². Romani mores 257¹⁹. Romani pedites 111¹⁹. Romani pretores 97¹⁴. Romani senatores 169³, 173⁶, 201¹¹. Romani transfuge 90⁴. Romanum genus 349¹⁰. Romanum imperium 100²⁷, 115⁶, 119¹⁰, 143²⁴, 146³, 190², 203¹⁷, 210⁹, 225²⁴, 242¹⁰, 254²⁶, 255¹⁶, 265⁴, 266³, 273¹, 282¹⁴, 283¹, 287¹¹, 288⁹, 290²⁶, 306^{12 13}, 314²¹, 325⁶, 327¹³. Romanum ius 215⁴, 366²³. Romanum nomen 115⁹. Romanum regnum 234²¹, 254⁸. Romanus exercitus 30¹, 34¹⁹, 36²¹, 45²³, 48¹⁵, 62¹², 72⁶, 79²¹, 84²², 93¹⁴, 98²⁴, 124⁹. Romanus iudex 213¹⁷. Romanus milex quidam 62²¹. Romanus mos 261¹⁹. Romanus orbis 229^{20 24}, 243¹, 261¹⁹, 267³, 275⁸. Romanus populus 60², 67¹⁰, 69³, 82¹⁷, 85²⁴, 86⁹, 88²⁸, 100²⁷, 106¹⁵, 114¹, 126²⁹, 127¹, 139²⁰, 149⁹, 171¹¹, 185⁹, 186¹¹, 190¹⁰, 198¹⁷, 271¹⁰. Romanus senatus 68²⁵. Romanus senatus et populus 119³⁰, 209²⁰. Romanus status 18³, 165², 227⁷, 237¹⁰. Romani (Occidentalis imperii) 345¹⁵, 349^{16 18}, 351²⁴, 352¹, 353⁸, 355²⁴, 356^{24 26}; 361²², 366¹¹, 367^{8 23}; II 4^{17 18 19 26 28}, 6⁶, 10^{12 14}, 12¹, 13⁴, 16⁵, 17⁹, 18⁸, 19⁵, 22¹⁷, 25^{10 15}, 48^{8 10 12}. Romana civitas 351⁸; II 49⁵, 75². Romane dignitates 350². Romani cives II 25¹⁵. Romanum imperium 350²⁷. Romanus exercitus 352¹³. Romanus papa (Hormisda) II 28²⁸. Romanus papa (Leo magnus) II 7²⁸. Romanus senatus 348⁸. Romanus senatus et populus II 20¹⁷. Romani (Orientalis imperii) 345²⁰, 348^{6 11 13}, 357²³, 359^{9 22}, 370⁸; II 31^{11 17 19 23}, 32¹⁷, 35^{3 7 14 20 22}, 36²⁶, 40^{12 16 28}, 41^{15 32}, 42^{21 26}, 43^{30 32}, 44^{1 8 9}, 48^{23 24}, 49^{13 17}, 50^{17 20}, 51^{5 10 13}, 58^{3 5 9 21 28}, 59⁶

- 11 12, 60 1 2 4, 66 18 20 24 25 29, 67 17 27, 68 10 24, 70 2 3 7 8 10 15 24 26, 71 4 6, 72 23, 73 13 14 16 18 21, 74 26 27 31, 75 2 10 11 15 29, 76 6 12 21, 77 23, 78 14 17, 79 21 27 29 31, 81 1 6 9 22 25 32, 82 12 24 30, 83 4 9 10 17 22 23, 84 9, 85 1 2, 86 5 9 13 18 20, 87 8 15 16, 88 1 8 11 15, 89 5, 90 12 16 19 22 23 24 29, 91 6, 93 10 19 21 25, 94 4 16, 96 3 26 29, 97 9 25, 98 1 4 11 13 20 24, 100 12 25 28, 104 12 13, 105 6, 107 6, 108 29 32, 109 4 16 22 27 31, 110 13 31, 113 5 *bis* 28, 116 7 8 14 18 26 29, 117 30 31, 119 18, 120 21 24 28, 121 8 10 25, 123 7 8 30, 124 28, 125 2, 126 27, 127 11 13 16, 128 14 16 18, 137 3, 139 6 7 25, 140 11, 143 7 23 25 26, 144 22 23, 146 35, 148 2 4, 149 9, 151 6 8 21, 152 10, 154 28 30, 155 23, 157 18 22, 158 16, 159 29, 160 1 27 30, 161 6, 163 1, 164 3, 165 22 25, 166 12, 169 21 28, 174 30, 176 9, 179 1 6, 183 2, 185 12 16 20 21, 187 7, 193 25, 202 6, 205 28, 223 10, 234 6, 241 10 21, 245 5 12 15, 255 20, 260 21, 270 11, 281 16, 291 3, 297 1. Romaica rura II 85 13. Romaica virtus II 136 11, 141 23. Romaice caterve II 85 21. Romaice classes II 164 11. Romaice militie II 86 26, 272 16. Romaice partes II 78 16. Romaice virtutes II 79 8. Romaici potentatus II 79 1, 82 21. Romaicum ovile II 170 1. Romaicus ignis II 188 27. Romaicus potentatus II 138 15. Romaicus stulus II 143 14. Romana acies II 75 28. Romana multitudo II 76 1. Romana preda II 85 12. Romana respublica (Orientale imperium) II 49 8, 152 6, 155 21. Romana rura II 69 7. Romana virtus II 84 4. Romane civitates (Orientalis imperii) II 87 18. Romanica virtus II 158 3. Romanum imperium (Orientis imperium) II 24 10, 246 10. Romanum palatium II 42 32. Romanus exercitus II 84 6, 104 18, 108 22, 132 18 23; *v.* Urbs. Romania II 108 20, 132 22, 143 9, 145 17 22 28, 146 1 6, 158 6 22, 161 10 14 15, 164 6 19, 166 2, 170 25, 175 22, 176 9 13 17, 181 3, 184 14, 185 25 26, 194 3 14, 199 24, 200 3, 201 2 5 19, 206 18, 220 3, 234 6 22, 235 26 30, 236 9, 242 11, 261 13, 269 26.
- Romanus quidam adolescens 300 29, 301 4.
- Romanus Armeniacus imp. II 296 19.
- Romanus imp. Constantini Porphyrogeniti filius II 296 21 22.
- Romanus patricius ab Anthemio interfectus II 14 18.
- Romanus patricius a Phoca damnatus II 99 30, 100 5.
- Romanus patricius et praetor Orientalium II 279 4.
- Romanus spatarius II 174 1.
- Romula 270 18.
- Romuliana 270 18.
- Romulus 7 12, 8 5 14 20 24, 9 3 11, 24 22, 119 6, 232 24, 239 16; *v.* Quirinus.
- Romulus secundus *v.* Furius Camillus.
- Rostra 129 22.
- Rotundum castellum II 237 20.
- Rubico 165 22.
- Rubrum mare 183 21, 226 8 11, 362 28.
- Rufinus 333 27 31, 334 5 10 13 14 15 17 19 22, 344 9 17.
- Rufus Buramphi II 175 29.
- Rugi *v.* Turcilingi.
- Rusa II 122 1.
- Rusmiazas II 98 19.
- Rutilius cos. 649, 102 10.
- Rutilius cos. 664, 121 6, 122 17.
- Rutilius quidam 120 21.
- Sabaria 242 2.
- Sabbatis II 161 5.
- Sabe heremus II 206 12.
- Sabe (Sancti) monasterium Hierosolymis II 271 31, 287 32.
- Sabe (Sancti) monasterium Romae II 250 3.
- Saber (genus Hunnorum) II 29 6, 35 15.
- Sabina Adriani uxor 232 1.
- Sabinus ager 33 19. Sabini 8 8, 11 23, 33 17. Savini 8 10 12 13 15 18 20, 11 7, 15 17, 216 9.
- Sabinus domesticus 355 3.

- Sabinus Vespasiani imp. frater 208¹⁷, 209¹⁴.
 Sabinus gener Comersii II 223^{6 7 9 11}, 226^{2 3}.
 Sabinus Iulianus qui invadebat imperium 261³.
 Sabinus tyrannus Persarum II 161⁸.
 Saborius II 146⁴. Sabor II 147¹¹ 12 20 22 *bis*.
 Sacer (mons) 16¹⁷.
 Sacra (insula) II 194²⁴.
 Sacra (via) 126⁵, 209⁸.
 Sacriportus 131⁹.
 Sacudio II 258¹⁹.
 Saguntum 59²², 172¹¹. Saguntini 60³.
 Sahin II 113^{7 9 21 24 29}, 117^{14 23 26}, 118¹. Sain II 110⁷.
 Saidus II 158¹¹.
 Salamina 228¹³.
 Salaria (via) 205¹⁴.
 Salassi *v.* Gallia.
 Salech II 234⁷.
 Saleti 161¹⁶.
 Salibaras *v.* Theodosius.
 Salibas *v.* Theophilactus.
 Salim II 216^{2 bis}, 219²⁷, 220¹⁹. Sallich II 215²⁴.
 Sallentini 42³.
 Salomon praetor Libiae II 42^{15 18}, 43^{15 26}, 44^{5 10 12 18}, 49¹⁰.
 Salomon rex Iudaeorum II 138⁶.
 Saloniae 139¹⁰, 167¹⁰, 265²²; II 15²⁴.
 Salona 265^{21 25}, 274⁴.
 Salonianus 254¹⁰.
 Salonina 254¹².
 Salustius Crispus scriptor 150¹⁵, 167³, 193¹, 220¹⁴.
 Salustius cos. 363 p. C. n. 304³.
 Salutis *edes* 40²⁸.
 Salvianus suppretor II 81^{20 23}.
 Salvius (Lucius) Otho *v.* Otho.
 Salvius Iulianus iuris consultus *v.* Iulianus.
 Salvius (Didius) Iulianus imp. *v.* Iulianus.
 Samaria II 215²⁶. Samaritae 243¹²; II 36²⁸, 53¹⁸.
 Samnium 30¹⁰, 33^{12 bis}, 41²². Samnites 28^{16 21}, 29^{1 10 15 18 27}, 30^{7 9} 12 17, 31^{4 11} 14 18 28 29, 32²³, 33^{3 7 10} 13 23, 36²⁹, 38²¹, 121^{16 22}, 122^{14 16} 29, 124¹⁵, 131²⁰, 306²⁰.
 Samosata II 115²⁶. Samosatium II 165²⁶.
 Samus 13¹⁵, 215¹².
 Sangibanus II 4²⁹.
 Sanguinarius *v.* Iohannes.
 Sanus *v.* Sarnus.
 Saphin II 144²⁸.
 Saphira Ananiae uxor II 283¹⁷.
 Saphires miles quidam II 73^{9 12}.
 Sapor nepos Narseis 264²⁰, 284², 306¹¹.
 Sapor rex Persarum 254³.
 Sarablaggas II 112^{3 12 23}, 113^{1 8 20}.
 Saraceni 324¹³; II 26¹⁴, 27²³, 36^{23 27}, 57⁴, 58²⁹, 70⁵, 104²⁸, 108¹⁰, 111³, 128¹², 129²⁶, 132²⁸, 136^{13 20}, 137^{2 7 16 18 22 24 27 29}, 138¹⁹, 139^{1 10 14}, 141^{4 15}, 149¹², 152²⁴, 158¹⁵, 166^{11 14}, 177¹⁵, 179^{11 14 25 28}, 180^{13 18}, 183¹⁷, 185^{13 16 25 32}, 190² 30, 195^{12 28}, 196^{11 16}, 204¹⁴, 259¹⁷, 277⁶, 296⁷.
 Sarbanazas *v.* Sarbarus.
 Sarbarazas *v.* Sarbarus.
 Sarbarus II 108^{19 27}, 109⁸, 113^{2 8 30}, 114^{11 15 17 22 bis 28 29 33}, 115^{17 20 23}, 116^{5 13 28}, 117^{4 14 16}, 118^{20 29}, 124²⁷ 29 30, 125⁵, 126⁸. Sarbanazas II 110^{6 7}. Sarbarazas II 112^{25 26}, 113²⁴, 127⁶, 128⁸, 129²². Sarbazas II 112²¹. Sarmanazari II 109³¹.
 Sarbazas *v.* Sarbarus.
 Sardei II 207²⁸.
 Sardinia 45¹¹, 53⁷, 55¹¹, 61¹⁷, 66²¹ 25, 67^{1 2 19}, 109¹⁴, 166²³; II 25²⁶.
 Sardo II 41³². olim Kyrnus vocata II 41³². Sardi 45⁸, 55¹², 66²⁵, 67¹⁹, 128⁷.
 Sargathon II 60¹.
 Sarmanazari *v.* Sarbarus.
 Sarmatia II 154¹³. Sarmatę 188⁷, 197³, 220^{8 18}, 238⁵, 254²³, 260¹⁰, 264²⁹, 277²³; II 4³⁰, 19¹⁷, 153⁴.
 Sarnus (Arnus) 62¹. Sanus 62³.
 Saros II 115²⁸. Suros II 116².
 Sarus 349¹⁷.

- Satricum 30¹⁸.
 Saturnia 3¹⁶.
 Saturninus cos. 305 p. C. n. 328¹,
 329².
 Saturninus (tyrannus Orientis) 259¹⁸.
 Saturnus 3^{15 17}.
 Saturos II 189¹.
 Sauferius 120^{10 12}.
 Saul 350¹³.
 Sauromatae 226⁴, 229²³, 314^{14 19 22}.
 Savina Popea 204²³.
 Savini v. Sabinus ager.
 Saxones 262⁸, 313³¹, 368¹; II 4²⁹,
 9⁹, 22^{27 28}, 23¹.
 Scantia 319⁹.
 Scaurus 29⁶.
 Sceleratus campus 27²⁶.
 Sceva 168¹⁴.
 Scevius 156²¹, 157².
 Scevola v. Mucius.
 Scavi II 117¹⁸, 160³², 161¹⁴, 218²⁴,
 222¹⁹, 246¹². Clavi II 160¹⁴,
 229²⁹. Sclauci II 160³⁰.
 Scavinia II 144²⁰, 158²⁸, 273²⁴.
 Sclaviniae II 158²⁷, 220¹². Scla-
 vini II 69^{9 15}, 82^{21 26 27 31}, 83^{3 5 8 20},
 85^{11 21}, 86¹⁷, 91^{2 3}, 93^{9 18}, 145²⁴,
 155¹⁵, 159¹, 246⁷, 261¹⁸, 279¹⁵.
 Slavini viri tres II 80³¹, 81³.
 Slavinus II 226⁵.
 Scordisci 112²⁰, 128¹⁰, 138¹⁴; v. Cor-
 dici.
 Scotiopsis II 231².
 Scotti 356²⁰, 367^{14 22}.
 Scribonia 191²².
 Scribonianus Camillus 200¹⁸.
 Scribonius (Gaius) Curio 138¹⁸, 139¹⁶.
 Scripturae divinae 48⁹, 364²³.
 Scyllaceum 179²².
 Scyphae v. Scythia.
 Scyri v. Turcilingi.
 Scythia 95²; II 28⁷, 50⁶, 54¹³, 71¹⁵.
 Cithicae gentes 325²⁰. Scithicae
 terrae 319¹⁰. Scythae 188²⁶, 252¹.
 Scyphae II 199³⁰.
 Sebastia II 117¹⁶.
 Sebastianus qui Africam invadere mi-
 nabatur 366²⁵.
 Sebastopolis II 160^{19 22}.
 Sedecini v. Sidicinus ager.
 Sedes apostolica II 177¹³.
 Segericus 351²⁶.
 Segisama 187¹.
 Seianus 196^{19 24}.
 Seleucia 310⁵.
 Seleucia Assyriae 226⁷, 236⁶.
 Seleucia a Persis Gueser dicta II
 124²¹, 126¹².
 Seleucia Isauriae 228¹⁶.
 Seleucia Syriae 149¹².
 Seleucobori castellum II 145²⁶.
 Seleucus mons 286²¹.
 Seleucus pirata 142⁴, archipirata 144¹.
 Selichus II 221³¹.
 Semaluos II 243⁹.
 Semea 245^{8 10}.
 Sempronius v. Simpronius.
 Senalidus II 164⁵.
 Senator 365¹⁰.
 Senecas 205²⁴.
 Sennacherib 7¹⁹. Sennacerim II
 291¹⁵.
 Seno 286²³.
 Senones v. Gallia.
 Sentius (Gaius) 125¹⁵.
 Sentius (Gneus) 201⁸.
 Seplasia 76¹³.
 Septe II 216¹⁰.
 Septiminus 257¹⁶.
 Septimius Severus 242^{3 4 10}, 243¹⁵;
 II 293¹². Pertinax 242¹⁶. Parti-
 cus 242²¹. Arabicus 242²¹. Aza-
 benicus 242²¹.
 Septimum II 80¹³, 95^{26 28}, 101²⁴,
 150¹⁶.
 Septum II 42⁵.
 Sequani 152³, 176¹⁸.
 Serantapichus cognomen Constantini
 et Leonis v. Constantinus, Leo.
 Serapis 280²³.
 Serapium v. Isium.
 Serdica II 272^{16 25}.
 Serem v. Sirem.
 Serenus Granius 230². Granianus
 230⁹.
 Sergestus 6^{23 25}.
 Sergius (Lucius) Catilena 150^{8 12 14 18};
 v. Catilina.

Sergius Galba 87^{5 18}.
 Sergius qui contra Iustinianum con-
 iuravit II 55^{22 34}.
 Sergius dimarchus Prasinae partis II
 95^{19 22}.
 Sergius patriarcha II 104^{5 8 26}, 105⁹
 17, 107⁴, 130^{6 8 9 28}, 131^{9 10}, 132⁷,
 134²⁶, 138¹⁷, 155³³, 295¹².
 Sergius magister militum ab Andrea
 necatus II 146^{5 10 11 12 13 22 24 25 27 30}
 34, 147^{3 6 7 9 11 14 15}.
 Sergius quidam Mansur filius II 160⁸.
 Sergius patricius (Barnucii filius) II
 164⁶.
 Sergius protospatharius et praetor Si-
 ciliae II 190^{1 6 14 26}.
 Sertorius 108¹³, 128^{21 bis}, 129¹, 130¹⁶,
 132¹³, 136^{6 12}, 137^{1 4 5 12 17 21 22},
 138⁶, 140^{8 9}, 155²¹.
 Servandus II 14¹⁶.
 Servilius Casca 173⁹.
 Servilius Cēpio cos. 501, 49¹⁴.
 Servilius Cēpio dux Romanorum 122²⁶.
 Servilius Cēpio nobilis iuvenis 121⁷.
 Servilius Coepio qui vicit Lusitanos
 112²⁰.
 Servilius cos. 291, 18¹⁹.
 Servilius (Gneus) Cēpio 102².
 Servilius (Quintus) Cēpio procos. 648,
 113²⁸, 115⁴.
 Servilius (Publius) cos. 675, 134⁵.
 Servilius (Publius) Isauricus 138²³,
 139^{8 17}.
 Servilius (Quintus) cos. 389, 24²¹.
 Servius (Gaius) 122¹.
 Servius Tullius 11¹⁶.
 Sesostriis II 84^{15 22 26}.
 Setonius v. Suetonius.
 Sevastianus tyrannus 354¹⁵.
 Severa 316^{3 10 12 16}; II 297⁷.
 Severes II 155¹⁶. Severi II 226⁴.
 Severinus II 17¹³.
 Severus Caesar 267⁶, 268^{1 27}.
 Severus haereticus II 27^{24 26}, 28⁵,
 131². Severiani II 55¹³.
 Severus imp. II 13^{12 17}, 14¹⁵.
 Sextilia Vestalis 40³.
 Sibylla 43¹¹, 279²⁰. Sibyllini libri
 43⁹. Sybillini libri 32¹⁰.

Sicilia 21⁸, 38²⁰, 39⁴, 43^{19 22 24 27},
 44⁴, 45¹⁷, 46^{3 4}, 49^{1 26}, 50¹, 52²
 58, 53⁷, 55⁸, 60^{14 25}, 67²⁶, 69^{7 11}
 15, 83⁸, 90²⁴, 97^{5 9 12 18}, 101²⁵,
 102⁷, 133^{14 18}, 145^{5 6 9}, 166²³,
 167⁸, 179⁹, 180²³, 181¹⁶, 186⁷,
 311⁸, 351¹⁰, 366^{3 24}, 367^{1 8}; II
 14²⁵, 42⁷, 44^{8 25 29}, 46^{8 13}, 48⁵,
 132²⁵, 145^{12 19}, 148^{14 27}, 149⁷, 190⁸
 13, 200⁹, 202²⁴, 213¹¹, 227²⁶, 244⁹,
 245⁸, 252¹⁷, 253^{4 14}, 257¹⁵, 262²⁸,
 296⁷. Sycilia II 38¹³, 190². Si-
 culi 43²⁷, 50¹; II 244¹⁴. Siculum
 bellum 176¹. Siculum fretum II
 48⁴.
 Sideropelus II 269³⁰.
 Sidicinus ager 68³. Sedecini 29¹.
 Sidirum castrum Asiae Min. II 201³.
 Sidirum castrum in montibus Cauca-
 siis positum II 185³⁰.
 Sidon 264⁹; II 43¹⁷.
 Siggido II 68¹⁷, 87^{7 16 20 30 32}, 90⁷.
 Siggedo 359²³; II 81¹⁸. Sindigo-
 nensis ager 307¹⁰.
 Sigismundus II 23⁸.
 Sigisvuldus 360²⁰.
 Silacea 164¹², 180².
 Silaris flumen 143¹³.
 Silvanus 287¹⁵.
 Silverius papa II 45²⁵, 46^{17 20}.
 Silvii (Albanorum reges) 5¹⁴.
 Silvius Posthumus 5^{2 9 11 12 13}.
 Simmachus exconsul et patricius II
 33^{3 17}.
 Simon Iustus Oniae filius 40¹, 53¹⁰.
 Simon Oniae filius 59⁴, 73¹⁰.
 Simpronia 104¹⁰.
 Simpronii Gracchi fratres tr. pl. 100¹²,
 104¹⁰.
 Simpronius Blesus 49¹⁴.
 Simpronius cos. 550, 73²³.
 Simpronius (Gaius) Gracchus tr. ple-
 bis 106^{9 16 17 21 25}, 107^{3 6 9 10}. Grac-
 chani 106¹⁹.
 Simpronius (Gaius) Tuditanus cos. 625,
 104³.
 Simpronius (Tiberius) Gracchus tr.
 plebis 101^{3 7 10 bis 19 24}, 104¹⁷, 106^{9 14}.
 Gracchana nex 104¹⁴.

- Simpronius (Publius) cos. 484, 41¹¹.
 Simpronius (Tiberius) Gracchus cos.
 536 60¹⁴ 24, 614, 65²⁵, 669.
 Sempronius (Tiberius) Gracchus prae-
 tor 83¹⁴ 17.
 Simpronius (Titus) Gracchus cos. 516,
 54³.
 Simpronius (Titus) Longus 80²⁰.
 Simpronius Tuditanus 79²⁰.
 Sindigonensis ager *v.* Siggido.
 Sineon II 135²⁰.
 Singarum 284³.
 Sinope 142⁵, 143²⁹, 144¹; II 173⁵,
 257¹¹, 264¹⁸. Sinopites *v.* Da-
 nihil.
 Sinuessa 102¹.
 Sipulus Magnesia 81⁹.
 Siracusa *v.* Syracusa.
 Sirem II 124²². Serem II 126¹³ 15.
 Siria *v.* Syria.
 Sirmium *v.* Syrmium.
 Sisinnacius *v.* Sisinnius.
 Sisinnius Rendacius II 192¹³.
 Sisinnius Copronymi ἐξάδελφος et pa-
 tricius II 209²¹, 211²¹. Sisinna-
 cius II 204¹⁹.
 Sisinnius Triphylus pretor II 261²⁸,
 263²³. Sisinnius Triphyles II 279¹.
 Sisui castrum II 166²¹.
 Sitio Alexandrinus 193².
 Sizuros II 126⁴.
 Smyrna 103³, 176¹⁶; II 1507. Zmyrna
 120²⁹. Smyrnei 128⁷.
 Sociates 155¹⁵ 17.
 Sofene 149⁸.
 Sohene 260¹⁷.
 Sol Cleopatrae filius 185¹⁵.
 Sol apud Phoenices Eliogabalus vo-
 catus 245¹⁰.
 Sol deus 257²²; II 105³².
 Sola II 46².
 Solentinus 235¹⁵.
 Solon 119⁵.
 Sontius II 20²⁷.
 Sophia Iustini II uxor II 57¹⁵ 26,
 59¹⁹, 63⁶ 16, 65²⁶, 67²⁸, 89³²,
 297¹⁹. Iulianesius portus Sophie
 II 104², 162²⁸. Sophiana (pala-
 tium) II 224²⁰, 241²³.
 Sophie (Sancte) templum Constanti-
 nopoly 278³⁰; II 163¹⁶.
 Sophie (Sancte) templum Nicene ci-
 vitatatis II 251²⁹.
 Sophon II 189¹⁴.
 Sophronius episcopus II 130²⁶, 138²
 8 14 15.
 Sostenum II 28¹¹. Sosthenii sinus
 II 188¹⁸.
 Sotimus 125¹³.
 Spania *v.* Hispania.
 Spartacus 142¹⁴ 19, 143⁵ 7 13 16.
 Spartani 10¹⁴.
 Spelei monasterium II 221⁷.
 Spoletium 253² 4.
 Sporus 205¹³.
 Spurinna 173²¹ 23, 174².
 Stabi villa II 46⁴.
 Stadium 221³.
 Stauracius Nicephori f. imp. II 268²⁵,
 271⁵ 7, 277¹², 278⁹, 279²⁹, 280¹ 6
 7 8 23 29, 281¹⁷ 21, 282⁹ 11, 283²⁴,
 296², 298¹.
 Stauracius patricius et logotheta II
 245²⁵ 28, 246⁶ 11, 251¹, 252³⁰,
 253¹⁰, 255⁸, 256²⁴, 259¹¹ 13, 261⁹
 15, 262² 9 13 15, 263⁴.
 Stephani (Sancti) oratorium II 104⁶,
 233³⁰.
 Stephanus Asmictus *v.* Asmictus.
 Stephanus Elladicorum dux contra
 Leonem Isaurum II 195¹⁷ 22.
 Stephanus eunucus II 94²⁸ 30 31.
 Stephanus Iustiniani II socius (forsan
 idem qui Asmictus) II 167¹⁴ 25.
 Stephanus metropolita Cyzici II
 103²¹.
 Stephanus novus protomartyr a Con-
 stantino Copronymo necatus II
 226¹⁷, 233¹.
 Stephanus papa II 208¹⁶ 29, 209¹⁰.
 Stephanus patricius et domesticus scho-
 larum II 279³², 280⁶ 18 26 30.
 Stephanus Persa II 161¹⁷, 163²⁹.
 Stephanus praefectus Cesariae II
 53²⁰ 24.
 Stephanus protospatarius II 256¹³.
 Stephanus qui contra Domitianum
 coniuravit 222².

- Stephanus Rusius II 162²¹. Stephanus Rufus II 163²¹.
 Stephanus Syrus episcopus Antiochenus II 206³⁵, 212⁴.
 Stilicho 344¹⁸, 345¹⁷, 348¹⁹, 350¹², 352⁴¹⁵, 357¹⁴.
 Strabo *v.* Theodoricus Strabo.
 Strategium 278²⁵.
 Strategius cubicularius imaginum cultor II 242³⁰.
 Strategius spatharius et domesticus excubitorum II 227²⁵, 228³, 232²⁹.
 Stratonice 103⁹.
 Stromo II 272⁹. Strymo II 284¹⁰.
 Struthus cognomen Iohannis *v.* Iohannes spatarius.
 Strymo *v.* Stromo.
 Studii monasterium II 272¹, 282²², 286²⁵²⁷.
 Suania II 75²⁰²⁵.
 Suavia *v.* Suevi.
 Suavi II 19¹².
 Subeliman, Subheliman *v.* Suleheman.
 Subsilius pons 107⁴.
 Suessa Pometia 12¹⁵.
 Suessanus ager 68³.
 Suessones 152²³.
 Suetonius 189¹³, 193²⁴, 211³²⁵. Suetonius 151⁷.
 Suevi 152⁹, 156², 188¹⁵, 196³, 238⁶, 352⁸, 355²⁶; II 4¹⁰. Suavia (Suevia) 198²⁰.
 Sugrambi *v.* Sygambri.
 Sulcamum 84²².
 Suleheman Arabum princeps per annos tres II 183⁴, 187¹⁸²⁵, 188¹⁹. Zuleimin II 177¹.
 Suleheman dux Arabum II 179²⁶, 180⁸²⁸²⁹, 181⁸¹⁰. Subheliman II 179². Subeliman II 179⁴⁸¹⁶.
 Sulehiman Isami Arabum principis filius II 200²²²⁴, 201¹⁵⁹¹⁶, 205²⁰. Suleheman II 212¹⁶.
 Sulmo 166¹.
 Sulpicii 206¹⁶.
 Sulpicius (Gaius) dictator 26⁸.
 Sulpicius Galba historicus 137¹².
 Sulpicius Galba imp. 205⁵⁶, 206¹⁴, 207⁷¹²¹⁸; II 292¹⁶.
 Sulpicius Galva legatus Caesaris 153¹³²¹.
 Sulpicius legatus Pompei 124²³²⁴.
 Sulpicius Marii collega 126¹¹.
 Sulpicius (Publius) cos. 475, 37²⁷.
 Sulpicius (Publius) cos. 543, 68².
 Summa II 46³.
 Suphiam Arabum classi praefectus II 188²⁵.
 Suphian filius Auph II 151³.
 Sura 226²⁸.
 Surenas 164¹²¹⁷, 180².
 Suros *v.* Saros.
 Suria *v.* Syria.
 Susipeces 188¹¹.
 Sutrinii 24⁹.
 Syagrus II 172²⁶.
 Sybillini libri *v.* Sibilla.
 Syces apud Constantinopolim II 149²¹, 165⁷.
 Syces castrum in Isauria II 234²³.
 Sycilia *v.* Sicilia.
 Syfax 74⁹¹¹¹³.
 Sygambri 188¹⁵. Sugrambi 156².
 Syleon II 151¹, 218⁶.
 Sylimbria II 237¹⁹.
 Symbolum II 167¹³.
 Symeon II 281¹⁹.
 Symmachus cos. 332¹⁴.
 Symmachus papa II 25¹²¹⁸²¹²⁷, 30⁶.
 Syna *v.* Syria.
 Synada II 201¹⁶, 270⁴.
 Syra 123⁵.
 Syracuse II 38¹⁴¹⁶¹⁷, 46⁸, 145¹², 148¹⁴, 190¹³. Siracusa 67²⁶. Siracusae 38²⁰. Siracusanus portus 145⁸. Siracusana urbs 69⁹. Siracusani 43²⁹, 44².
 Syrentini II 46³.
 Syria 79²⁴, 144¹⁶, 149⁸¹², 164²³²⁵, 171⁹, 177¹³, 179²³, 180⁷, 182²⁵, 183²⁶, 193²², 210¹⁵¹⁸, 229¹⁶, 236², 242¹⁹, 250², 264⁹, 311²; II 26¹⁴, 36²⁴, 50¹⁶, 99⁶, 100¹¹, 104¹⁰²⁹, 136¹⁵, 138¹⁸¹⁹, 144¹¹, 145⁷²⁴, 148⁷, 151⁶¹⁵²⁵, 152¹, 158²¹, 159⁸, 165²⁵, 175²³, 176¹⁴, 191¹¹¹², 193²², 198²⁷, 200¹⁷²⁹, 201¹⁷, 207²², 211²⁸,

- 212²⁶, 213⁸, 216^{1 15 23}, 218^{20 22},
219^{1 24}, 223¹⁷, 234¹, 241^{11 28},
245¹⁷, 269²⁷, 271²⁵, 287^{24 26}. Si-
ria 55⁵, 284²⁰. Suria 254²⁵, 255¹⁵.
Syna II 157⁷. Syri II 115^{7 9},
129³⁰, 201²⁰, 212³⁰, 219¹³, 241²⁵.
Syrius II 278¹.
Syrmiium 256¹⁶, 259²¹, 260⁵, 285⁸,
329⁷, 359²⁴; II 13⁸, 20²⁶, 68⁸,
81¹⁹, 88⁷. Sirmium 269²¹, 326²¹.
Syrtes 49¹⁶.
Syrus quidam pseudochristus II 193¹.
Syrohis II 126^{16 17 23}, 127^{2 6 9 11 15 17}
24²⁷, 128^{2 3 11 15}, 129²⁰.
- Tabernae (Tres) 269².
Tacitus imp. 259³⁷; II 293²⁶.
Tagus 87¹⁸, 93⁶.
Taifali 225²⁷, 325⁵.
Talassus 85^{6 7}.
Tamesis 157¹¹.
Tanahis II 153^{5 7 30}.
Tanaquil 11¹⁹.
Tarantum Asiae Minoris urbs II 115^{6 7},
166².
Tarasius patriarcha II 229²⁵, 247¹⁹,
249²³, 251²⁰, 258²⁰, 268^{7 26}. Ta-
rasii monasterium II 288¹⁶.
Tarentum 34^{11 25}, 38¹⁰, 39¹⁶, 53¹¹,
71⁷, 224¹⁶. Tarentini 34^{6 19 21},
40⁵, 42¹².
Tarpeia 8¹⁰.
Tarpeius (mons) 8¹¹. Tarpeium sa-
xum 126¹³.
Tarquinius Collatinus 12²⁰, 14^{1 2 17}.
Tarquinius Priscus 11^{4 12 18}, 203⁹.
Tarquinius Sextus (filius Superbi)
12¹⁹.
Tarquinius Superbus 12^{2 3 8}, 13^{6 bis 13},
14^{1 6 9 20}, 15¹², 16³, 17⁷.
Tarseus 193².
Tarsus 259⁶, 274¹⁶, 306²⁴; II 16¹⁸,
73²², 255²⁴.
Tartarus II 289²¹.
Tatemer II 83^{1 2 22}.
Tatianus 281².
Tatius (Titus) 8¹³.
Tatzates II 241¹³, 246³. Tatzatius
II 245²⁴.
- Taurinus 246¹⁵.
Tauromenium 102¹⁰. Tauromenia
180²⁰. Tauromenitani 43²⁵.
Taurura II 171²¹.
Taurus (Stabilis) 179¹⁹, 181¹⁵.
Taurus astrum II 288²⁸.
Taurus cos. 361, 293¹⁴.
Taurus forum Constantinopoleos II
104⁴, 163³⁰.
Taurus mons 81¹⁷, 139^{3 6}, 293¹¹;
II 115^{9 27}.
Tautanes 4¹⁵.
Telerygus II 237⁶, 241⁴.
Telesinus 133².
Teletzis *v.* Zeletzis.
Tenarum 11¹².
Terbellis II 167²⁵. Terbelis II 168³
11, 169²³, 192^{5 7}.
Terentius comicus 76²¹.
Terentius grammaticus 193¹.
Terentius (Marcus) Varro 166^{19 22}.
Terentius (Publius) Varro 63^{11 15},
64^{3 12}.
Terentius (Valentis tempore) 321⁹.
Teridates Armenius II 208⁶.
Terra II 43²⁵.
Terraco 188²⁵.
Tertullianus 227¹⁵.
Tertullus 354¹⁶.
Tervingi 226¹.
Tetradite II 284¹⁶.
Tetrichus 255¹¹, 257^{23 24}, 258⁷.
Teutobodus 117⁶.
Teutones 116^{10 15}, 117¹³. Teutoniae
115⁵. Teutonicum bellum 119⁹.
Teveste 347³.
Tezaca 89¹⁴.
Thapsus 171¹⁷.
Theanus 124²⁵.
Thebais 228⁹.
Thebarma II 111¹². Thebarmeso II
111¹⁶.
Thebasan II 257¹⁸, 269^{22 30}, 270¹⁴.
Thebith Arabum dux II 285¹⁴.
Thebith qui seditionem contra Ma-
ruam movet II 211²⁸.
Thecla II 298⁴.
Themistius 306²⁸.
Thencteri 188¹¹.

- Theoctistus magister (fortasse idem ac inferior) II 280^{1 7 17 26}, 288⁸.
 Theoctistus patricius (Nicephori tempore) II 263²⁶.
 Theoctistus protoascretis II 192¹⁶.
 Theodatus II 37^{6 7 11 12}, 44^{21 23 25 28}.
 Theodericus II 18¹⁸, 19^{2 13 14 20 26}, 20^{2 7 19}, 21^{1 2 4 9 17 22 27}, 22^{3 5 11 15}, 23^{3 11}, 25¹⁶, 26¹², 28²³, 32²³, 33^{2 6 10 18 19}.
 Theodicodo II 23⁷.
 Theodora Augusta uxor Iustiniani I imp. II 46¹⁶, 52²², 292¹⁸.
 Theodora mater Michahelis Porphirogeniti II 296¹⁰, 298⁵.
 Theodora privigna Maximiani Herculii 262²⁴, 269²⁵.
 Theodora soror Chagani Chazarorum uxor Iustiniani II imp. II 166^{30 32}, 167^{7 10}, 169¹², 297²⁶.
 Theodori 312¹¹.
 Theodoricus Vuisigotharum rex II 12³.
 Theodoricus Strabo II 16^{3 4}.
 Theodoritus Gothorum rex II 4^{24 26}, 5^{25 30}.
 Theodoritus Wisigotharum rex II 12⁴.
 Theodorus a secretis Phocae socius II 95²⁶.
 Theodorus Begarius II 135⁵. Bigarius II 135⁷.
 Theodorus Camulianus Constantini Heirenes filii socius II 253^{3 16}, 257³.
 Theodorus Carterucas II 170¹².
 Theodorus comes Habydi II 103¹⁴.
 Theodorus dux a Mauricio in Orientem missus II 73⁷.
 Theodorus episcopus Antiochiae f. Vicarii ex Arabia parva II 217¹³, 223^{18 23}.
 Theodorus episcopus Pharan II 130¹⁸.
 Theodorus eugumenus Studii II 271³², 282^{22 23}, 286^{24 27}.
 Theodorus frater Heraclii imp. II 117^{22 27}, 128¹⁴, 136⁸, 142¹¹.
 Theodorus Hilibinus II 70¹⁸.
 Theodorus Inportunus vir consularis II 32²⁵.
 Theodorus iuvenis Antiochenus 368²⁶.
 Theodorus Mansur filius II 200¹⁹.
 Theodorus medicus II 84¹⁰.
 Theodorus Myacius II 175³⁰, 176⁶.
 Theodorus papa II 131^{21 26 29}, 132³.
 Theodorus patriarcha Hierosolymitanus II 223²³.
 Theodorus patricius Coloniae II 148²⁶, 149¹⁷.
 Theodorus patricius et eunuchus in Helpidium missus II 245^{7 9}, 252¹⁶.
 Theodorus Petri Magistri filius II 55⁷.
 Theodorus praefectus Orientis dictus etiam praefectus Cappadox II 100³, 101^{26 29}, 102^{6 8}.
 Theodorus quidam, socius Macedonii episcopi II 29¹⁴.
 Theodorus sacellarius II 136^{11 18}.
 Theodorus Spharacius (Sanctus) II 27¹¹.
 Theodorus Syrus II 221¹⁴.
 Theodosia II 298³.
 Theodosiana II 182³.
 Theodosiani II 130²³.
 Theodosiolus 312¹³.
 Theodosius Adramytninus vectigalium exactor postea imp. II 178^{1 14 22 27 30}, 181², 182^{10 15 18}, 187^{6 9}, 285²⁵, 295²¹.
 Theodosius Archadii filius 348^{1 6}, 354³, 357^{6 9 24}, 358^{1 4 18}, 359^{1 2 27}, 360⁹, 365^{7 10 15}, 366³¹, 367⁹, 368^{9 13 26}, 370¹; II 3³, 10^{1 7}, 294^{12 13 17}, 297¹¹.
 Theodosius filius Mauricii imperatoris II 80¹, 91¹⁵, 94^{15 17 33}, 95¹⁵, 97⁶, 99²⁶.
 Theodosius frater Constantis imperatoris II 144²⁷, 148¹⁵.
 Theodosius Magnus imp. 312¹⁴, 316²³, 317¹⁷, 325^{8 15 18}, 326^{21 25}, 327^{2 13 17 19 25}, 329⁶, 330^{3 16}, 331^{7 10 13 bis}, 332^{1 15 21}, 334²⁹, 335²¹, 338^{7 18 25}, 340^{8 22 23}, 341^{14 20}, 344^{3 6}, 346^{18 24}, 350¹, 351²⁰, 357¹⁷; II 201²⁸, 294⁷, 297⁹.
 Theodosius pater Theodosii Magni imperatoris 317¹⁷, 330³.
 Theodosius Salibaras patricius II 273¹⁵, 277^{17 22 24}, 279².

- Theodosius (Sanctus) II 271³².
 Theodosius subadiuva a Phoca occi-
 sus II 100⁸.
 Theodosopolis II 217¹², 219¹⁴.
 Theodote cubicularia Constantini VI
 uxor II 257^{31 34}, 258²³, 272⁵, 297³¹.
 Theodoti 312¹².
 Theodotus cognomen Adelgisi *v.* Adel-
 gisus.
 Theodotus monachus postea logotheta
 II 161²⁷, 163²⁸.
 Theoduli 312¹².
 Theofilactus *v.* Theophilactus.
 Theognostus II 256¹⁴.
 Theomimes II 133¹⁶.
 Theopemptus II 99²⁹.
 Theophanes cubicularius imaginum
 cultor II 242³⁰, 243⁶.
 Theophanes dimarchus Phoca impe-
 rante II 99¹³.
 Theophanes Monotes patricius et ma-
 gister II 204²⁴, 205¹⁰. Monutes II
 210⁹.
 Theophanes protospatharius II 252⁶.
 Theophania (dies festus) II 35¹¹.
 Theophano Stauracii Nicephori filii
 uxor II 271⁵, 280²⁰, 282⁸. Theo-
 phanu II 298¹.
 Theophylactus Antiochiaie patriarcha
 II 212³, 217¹⁴.
 Theophilactus candidatus Marinacis
 II 227²⁹.
 Theophilactus Constantini Serantapi-
 chi filius II 261²².
 Theofilactus cubicularius Iustiniani
 secundi II 169¹².
 Theophilactus Michahelis imperatoris
 filius II 282²⁷, 283¹.
 Theophilactus protospatrius et prae-
 tor Thrace II 227²⁷.
 Theophylactus Rangabe filius II 244².
 Theophilactus Salybas (fortasse idem
 ac Theofilactus cubicularius) II
 170¹³. Salibas II 167¹⁴.
 Theophilus Cibyreotorum praetor II
 253³¹.
 Theophilus imp. II 296⁸, 298⁵.
 Theophilus Iustiniani II in imperio
 recuperando adiutor II 167¹⁵.
 Theophilus spatharius Heirenes II
 244¹².
 Theophilus turmarcha Armeniacorum
 II 257¹⁰.
 Theopompus 249¹⁷.
 Thera 202¹⁰; II 194¹⁷. Thrace II
 194²⁵.
 Therapia (Ton) II 261².
 Therasia 202¹⁰; II 194^{17 26}.
 Thermantia 330³.
 Thermopylae 80¹⁰, 91¹⁹.
 Thesalia *v.* Thessalia.
 Thessalonica 253¹⁹, 276¹⁶, 327¹⁹,
 332¹⁹; II 143^{18 20}, 176⁷, 178²³,
 192^{5 14}, 258²⁸. Thessalonica II
 158³⁰, 250¹⁰.
 Thessalia 34²⁶, 168²⁰, 169²⁸, 171¹⁰;
 II 246⁸. Thesalia 350⁵. Thesalii
 350⁷.
 Thessalonica *v.* Thesalonica.
 Theumames *v.* Thumamas.
 Theupolis vocatur Antiochia a Iusti-
 niano imp. restituta II 36²¹, 206⁶.
 Thiodes II 33⁷.
 Thiudimer II 19^{2 6 7 13 19}.
 Thomaiten II 255¹⁵.
 Thomaricus II 141²⁷, 145²⁸.
 Thomas Alexandrinus Thessalonice
 patriarcha II 250⁹.
 Thomas cubicularius II 243¹.
 Thomas (Sanctus) II 226⁸.
 Thoranius (Gaius) 177¹.
 Thorismundus II 5²⁹. Torismundus
 II 6⁷.
 Thous 4¹⁵.
 Thrace 359^{27 28}; II 14¹¹, 16⁹, 28^{7 9}
 14, 50¹⁰, 54²⁵, 69⁹, 72^{11 15}, 80^{8 9},
 86²⁸, 87¹, 88¹⁴, 89⁹, 90⁵, 96²⁸,
 100²¹, 106¹, 118²¹, 152²⁸, 154²¹,
 158²⁶, 168¹⁴, 169²², 175^{17 30}, 183⁷,
 187^{17 30}, 188²¹, 201²⁹, 213¹, 219¹⁴,
 222²¹, 226⁵, 227²⁸, 230⁵, 241²⁶,
 244²⁶, 246¹⁵, 251², 258⁶, 261²⁸,
 263⁶, 277²⁵, 279⁷, 284⁷, 288^{12 20}
 30. Trace II 52¹⁰. Thracia 84¹⁸,
 309¹⁹, 318⁹, 320^{10 18}, 322^{2 9}, 325⁴,
 326²³, 345¹⁰, 367⁴; II 26¹⁸. Thra-
 cae 294¹⁹. Trachia 278²⁰. Tra-
 cia 109¹⁴, 215¹², 285⁵. Thracenses

- partes II 150¹⁵, 161²⁷, 178¹⁴, 205¹⁰.
 Thracenses II 205¹¹. Thracensium
 thema II 204²⁰, 205¹⁶. Thraces
 125¹³, 188⁷, 251¹⁷. Thracae 79⁵.
 Thracesiani II 236²⁴. Thracesien-
 ses II 172², 173⁵. Thracesii II
 208¹⁰, 209²¹, 211²¹, 220³¹, 230¹²,
 234¹⁰, 235⁵, 241¹², 245²¹, 261²⁸,
 284³. Thracoa castella II 187²¹.
 Thraconitis regio II 215²⁶.
 Throilus quidam II 148²⁹.
 Thumamas II 243¹⁰. Theumames
 II 243¹³.
 Tianenses *v.* Tyana.
 Tiberias II 129⁵.
 Tiberinus fluvius *v.* Tyberis.
 Tiberinus (rex Albanorum) 5¹⁹.
 Tiberinus Tractirius (ita Eliogabalus
 post mortem vocatus) 246⁴.
 Tyberis *v.* Tyberis.
 Tyberius Constantinus comes excubi-
 torum postea imp. II 60^{8 20}, 61¹³,
 63^{3 7 10 12}, 64²⁴, 65^{3 27}, 66^{2 12 14 17},
 67^{1 9 11 13 20}, 68³, 80⁴, 295⁴, 297²⁰.
 Tiberius filius Constantini Pogonati
 imp. II 156¹⁸.
 Tiberius vel Tyberius filius Constantis
 imp. frater Constantini Pogonati II
 145¹⁴, 149⁹, 156¹⁷.
 Tiberius filius Iustiniani II, II 169¹²,
 173^{10 15 19}. Hunc Tiberium se esse
 captivus quidam dicebat II 200²⁶.
 Tiberius imp. Octaviani Augusti pri-
 vignus 189⁹, 191²⁴, 194²⁸, 195²,
 196^{10 14 19 20}, 198^{1 10 13}, 219¹⁶,
 314⁶; II 292¹²; *v.* Claudius Tibe-
 rius Nero.
 Tyberius nomen Apsimari *v.* Absi-
 marus.
 Tyberius nomen Basilii Onomaguli
 II 190⁵.
 Tibur 74¹⁶.
 Ticinum 60²⁶, 78¹⁸, 256⁴, 286⁸; II
 7¹⁴, 17²⁵. Ticinensis urbs II 21²³,
 22⁷. Ticinenses campi 257¹⁶.
 Tigranes 144^{14 18}, 147¹⁰, 149^{3 13},
 150²⁵. Tigranus 144^{7 8}.
 Tigranocerta 144¹⁹.
 Tigris 144⁷, 260¹⁸, 302¹⁰; II 68²³,
 76²⁷, 124²⁰, 127⁴. Tygris II 71¹²,
 115¹².
 Tigurini 113^{21 25 27}, 115⁵, 116¹⁵,
 117¹¹.
 Tilemachius 345².
 Timotheus apostolus II 53³.
 Timotheus episcopus Constantinopo-
 litanus II 27^{4 5 14}, 28²⁶.
 Tires fluvius 302^{5 9}.
 Titicheus (nomen ex verbis Theo-
 phanis τοῦ τευχίου per errorem con-
 fectum) II 192¹⁷.
 Titus dux Antonianus 182⁴.
 Titus Vespasiani filius 210¹⁷, 211^{8 21},
 213²², 216¹⁵, 219¹⁴, 249⁶; II 11¹,
 42²³, 43¹, 293². Vespasianus di-
 ctus 216¹⁷.
 Tolenus 122²⁴.
 Tolossa 113²⁹; II 4²⁴, 15²⁶.
 Tolumnius 20²⁴.
 Tomea *v.* Tomi.
 Tomi 145¹⁸. Comea (Tomea) II 87³¹.
 Torismundus *v.* Thorismundus.
 Tornas II 121³¹, 122^{2 24}.
 Totila II 47²³, 48⁹, 49¹; *v.* Baduilla
 Trace, Tracia *v.* Thrace.
 Trachala 281³.
 Tracilium 187⁸.
 Traianus magister 322³.
 Traianus pater imperatoris 225¹³.
 Traianus Ulpius Crinitus imp. 203¹⁵,
 222¹⁴, 224²⁷, 225^{11 bis 12}, 226²³,
 227¹⁹, 228^{15 20 27}, 229^{5 9 12 13 14 15}
 16²⁰, 232²⁴, 236¹, 238²³, 254²¹,
 258¹⁴, 278¹, 294¹², 325¹⁴, 342^{7 20};
 II 42²³, 293⁵. Traiani forum
 228²⁰, 238²³.
 Traius 225¹².
 Tranliani 128⁸.
 Tranquillina 249⁵.
 Transamundus II 11²⁸, 25²³, 30²⁵,
 31^{2 7}.
 Transila II 9²⁹.
 Transumenus 62¹², 72¹⁹.
 Trapezuntensium loca II 186³.
 Trapstila II 20²².
 Trebellianus 254¹⁸.
 Treberi *v.* Treveri.
 Trebonius Caesaris interfecto 176¹⁶.

- Trebonius Caesaris legatus 166¹³.
 Tremellius questor 92³¹.
 Treveri 159^{3 25 31}. Treberi 157²⁸.
 Treuius fluuius 61³.
 Triarius II 16⁴.
 Tribelli 112²⁰.
 Triboci 152⁸.
 Tribunalis campus II 97⁴.
 Trigetius 362⁸.
 Trinovantum 157¹⁷.
 Triphylia cognomen Nicetae et Sisin-
 nii fratrum II 263²⁴, 264¹⁹; *v.* Ni-
 cetas, Sisinnius.
 Tripolis Fenice II 143³⁵.
 Tripolitana provincia 242¹².
 Triton II 259²⁷.
 Troccla II 46².
 Troia 4^{13 22 23 29}, 7¹⁷, 204¹², 278¹⁷.
 Tubero 166²⁴.
 Tuccia Vestalis 87²⁴.
 Tudertina urbs 225¹¹.
 Tudunus II 171¹⁰, 172^{3 9 11}.
 Tuffa II 21²¹.
 Tulingi 151²⁰.
 Tullius (M.) Cicero *v.* Cicero.
 Tullus Hostilius 9¹³, 10⁶.
 Tuphan II 141⁸.
 Turcia II 79²⁰, 199²⁷. Turci II
 59², 75^{22 23 24}, 77²³, 78¹⁴, 79¹⁶
 17¹⁹, 117²⁴, 118¹⁰, 119^{1 2}, 126²⁷,
 197⁹, 223¹⁴, 225¹⁰.
 Turcilingi II 4¹⁰, 17¹⁰. Scyri etiam
 dicti II 17¹⁰, 19⁶; seu Rugi II 4¹¹,
 22⁸.
 Turcus *v.* Bardanes.
 Turingi II 23⁶.
 Turisendus II 47^{11 14}.
 Turismodus II 47¹⁴.
 Turmogi 186²².
 Turnus 4²³.
 Turoni 324²⁴.
 Tuscia 3¹⁷, 10¹⁷, 61²¹, 178²¹. Tusci
 4²⁴, 7²⁶, 12¹⁶, 26^{9 11}, 58⁷.
 Tuscia dicitur urbs Clusinorum 22³.
 Tusculinus (Decius) 27¹⁵.
 Tusculum 15¹⁴.
 Tyana II 201¹⁰, 269²⁸. Tianenses
 202²⁴. Tyrannus II 170¹⁰. Ty-
 rannenses II 170¹⁹.
 Tyatira 140⁵.
 Tyberis 15^{1 5 7 9}, 32²⁰, 87²⁵, 88²,
 132²⁴, 228²⁴, 246². Tiberis 7³,
 12⁵, 53¹⁸, 101²³, 131⁷, 181²⁴,
 209¹⁶. Tiberinus fluuius 6¹.
 Tyberius *v.* Tiberius.
 Tygris *v.* Tigris.
 Tyrannus, Tyrannenses *v.* Tyana.
 Tyresus Celticus 100^{13 15}.
 Tyrus 264⁹.
 Tysso II 90²⁶.
 Tzicas II 226¹³.
 Tzigatos II 236⁷.
 Tzurulum II 82^{4 13}. Zerulum II
 283³⁰.
 Uhalid filius Habdaltharem II 169¹⁴,
 175², 176¹⁴. Ulid II 168¹, 177¹.
 Uhalid Hisami filius II 206^{8 19}, 207²²,
 209¹⁶, 214²⁷. Hualid II 212¹⁵.
 Uldin 349¹⁷.
 Ulid *v.* Uhalid.
 Ulpianus 246¹².
 Umbria 31⁹. Umbri 31^{4 10 17}, 123¹³.
 Urbs 3¹⁷, 4²⁰, 8^{3 9}, 9²¹, 11²⁴, 12¹⁴,
 13⁸, 13²², 14^{3 5 22}, 15¹⁵, 16²⁸, 17³
 5¹¹, 18^{10 13}, 19^{5 15}, 20^{16 25}, 21²³,
 23⁵, 24^{2 5 17 22}, 25^{20 22}, 27⁹, 28¹²
 19²¹, 31¹, 32²⁴, 33²², 34^{6 16}, 37²,
 38²⁵, 40^{5 26}, 41^{1 23}, 42¹⁰, 43^{3 17},
 49⁶, 53¹³, 56⁶, 58⁵, 59¹¹, 63¹⁰,
 64⁶, 67²⁵, 68⁵, 75⁹, 76²¹, 77¹,
 78⁴, 80⁵, 83⁵, 86²⁴, 87¹¹, 88⁴,
 89¹⁸, 91¹³, 94^{13 14 bis}, 97²⁸, 100¹⁸,
 102¹⁷, 105²³, 107²⁸, 108¹⁹, 109¹¹,
 115³, 119^{1 8 26}, 120¹⁹, 121^{1 10},
 124⁸, 125¹⁷, 126^{2 3 4}, 129¹⁷, 130¹²,
 131²¹, 132^{1 5}, 136³, 139¹⁸, 142⁹,
 143²³, 149¹, 150^{10 12 21}, 151³,
 163³⁰, 165^{6 15}, 166^{4 8}, 171⁸, 172¹⁰
 20^{175 2}, 177¹, 181²², 182²¹, 185²
 3^{12 14}, 186^{2 10 13}, 187³², 191⁸,
 192⁹, 193¹², 194³, 195¹, 196¹⁹,
 198⁸, 200⁹, 203¹², 205^{11 15}, 206¹¹
 13^{209 4}, 210³, 213²³, 216¹⁵, 219⁸
 13^{223 2}, 225¹⁰, 228²², 229⁸, 235⁵
 12^{239 14}, 240¹¹, 241^{3 7}, 242⁹,
 245^{5 22}, 246⁶, 248³, 249¹⁹, 251⁴,
 253⁶, 255²⁴, 257^{3 21}, 258⁸, 259¹²,

- 260 7, 261¹³, 268^{3 20}, 269^{1 3}, 271²⁴,
286 3, 308², 315¹⁹, 324¹⁵, 330²,
344¹³, 349^{11 15}, 350²¹, 351³, 352¹⁸,
354², 355¹², 357^{1 23}, 362 3; II 3²,
7^{19 20}, 10 4¹³, 11 9²⁸, 12¹, 13^{2 18},
14³³, 15^{3 10}, 16 5, 17²¹, 18^{11 15}, 45⁸
12^{13 17}, 48^{9 16 22}; *v.* Roma.
- Uris 35¹⁰.
- Utham II 170²⁷.
- Utica 74 3, 88⁸, 105^{18 21}, 126¹⁹,
131¹⁹, 133¹⁹, 171²⁴. Uticense litus
105¹⁷.
- Utubii 156².
- Uxama 138².
- Vaccei 96²⁵, 186²¹; *v.* Baccei.
- Vadicharimus II 26¹⁵.
- Valeares 107¹⁵.
- Valens cos. 849, 223 3.
- Valens imp. 308¹⁷, 309¹⁶, 310^{6 8 20},
311^{2 6 17}, 312^{3 9}, 315²⁰, 317^{4 22},
318^{6 9}, 320^{10 20}, 321¹⁰, 322^{1 5 14 21},
324^{5 11 16}, 327¹⁵; II 60¹³, 294⁵,
297⁸.
- Valens Licilianus 252 4.
- Valens tyrannus apud Macedonas
253¹⁷.
- Valens tyrannus in Oriente 275 3.
- Valentinianista appellatur Andreas
monachus II 222¹².
- Valentinianus I imp. 3⁶, 289¹², 307¹⁶,
308², 309^{3 8 18 24}, 312¹⁸, 313³¹,
314^{13 22}, 315^{20 21}, 316^{2 3 15}, 317¹⁸,
321², 323¹⁵; II 230¹, 294⁴, 297⁷.
- Valentinianus II filius superioris
315¹⁴, 316^{1 2 21}, 328^{2 3}, 329⁴,
331^{3 10}, 332¹³, 335²¹, 337^{20 25}.
- Valentinianus Constantii f. postea
imp. 356⁴, 357⁶, 358^{4 17}, 360^{5 9 14},
365⁶, 368¹¹; II 3 4⁶, 8 4⁸, 9^{22 28},
10 3⁴, 11²⁷, 15⁴, 30²⁷, 294¹⁹.
- Valentinianus patricius II 141¹.
- Valentinus socius Heraclonae impe-
ratoris II 139²⁶.
- Valentinus tyrannus Britanniae 314¹².
- Valeria 262²⁵.
- Valerianus frater Gallieni 255²¹.
- Valerius Antias 79⁸, 91²¹.
- Valerius cos. 294, 18²⁵, 19¹.
- Valerius Flaccus cos. 423, 28².
- Valerius Flaccus cos. 668, 139²².
- Valerius (Gaius) Falco cos. 516, 543¹⁰.
- Valerius legatus Caesaris 166²³.
- Valerius (Lucius) cos. 548, 73¹¹.
- Valerius (Lucius) Flaccus cos. 559,
79²².
- Valerius (Lucius) Publicola 14 5¹⁴,
15²¹.
- Valerius (Marcus) primus dict. 16^{12 15}.
- Valerius Marcus cos. 491, 43²⁴.
- Valerius (Marcus) Levinus cos. 544,
66²⁰, 67⁵, 69^{10 22}.
- Valerius (Marcus) Corvinus tribunus
militum 26^{22 26}, 27¹.
- Valerius (Publius) Levinus cos. 474,
35^{6 11 21}.
- Vandali *v.* Vuandali.
- Vangiones 152⁸.
- Varro *v.* Terentius.
- Varus 166²⁴.
- Vasilides Scithopolitanus 235 3.
- Vatienus (Publius) 85^{13 14 19 20}.
- Vecilius (Gaius) praetor 93 7.
- Vecta 210⁸.
- Vegentanti, Vegentes, Vegetes *v.* Ve-
getum.
- Vegetum (Veii) 20²⁵. Vegentanti
21¹⁴. Vegentes 8²⁷, 9²², 11²³.
Vegetes 14⁸, 20^{24 bis}. Veietes
17¹³, 18³. Videntes 8 9. Veietar-
num certamen 17²⁵.
- Veiento 224⁹.
- Veietes *v.* Vegetum.
- Velocasses 153 3. Veliocasses 161¹⁷.
- Veludunum 162¹⁸.
- Velumnia 17⁵.
- Vendilici 189⁷.
- Veneti II 94⁹, 95²³, 96^{10 12}; *v.* Beneti.
- Venetia II 13¹⁶. Venetiarum urbes
II 7¹². Benetia 236⁹.
- Ventidius (Lucius) Bassus 179²³,
180⁷.
- Venulaeius 132²⁷.
- Venus 4²². templum Veneris in
Aphacis 279². templum Veneris
Hierusolymis 279¹³.
- Venusium 64⁴.
- Veragres 153¹³. Veragri 153¹⁴.

- Vercingetorix 160²⁶, 161⁶; *v.* Bercin-
 getorix.
 Veregaba clusura II 220²⁸. Verega-
 borum clusura II 155¹⁶.
 Verena II 14¹⁰, 16¹⁷; *v.* Berena.
 Verenice 146⁵.
 Verissimus Cesar *v.* Marcus Aurelius
 Antoninus Verus.
 Veromandi 153⁴.
 Verona 250¹⁴; II 7¹³, 21^{3 10 18}, 49⁵.
 Veronensis urbs II 21⁵. Vero-
 nenses campi 261³.
 Verres (Gaius) 145⁵.
 Versinicia II 258¹², 289⁸.
 Vertigernus 367²⁴.
 Vescia Oppia 69¹.
 Vespasianus imp. 194⁸, 208^{16 17 20},
 209^{3 14 19}, 210^{2 4 17}, 211²⁷, 213^{22 28},
 216¹⁶, 219¹⁴, 221⁴, 249⁶; II 11¹,
 43¹, 293¹. Vespasiani templum
 221⁴.
 Vesta 87²⁴, 88¹. Vestae edes 53²⁹,
 240¹⁵. Vestales duae 113¹⁷.
 Vestilianus 240²⁰.
 Vestini 121²², 122²⁶, 124²².
 Vettius (Lucius) 150¹⁸.
 Veturia 17⁴.
 Veturius (Lucius) 113¹⁵.
 Vetus cos. 849, 223³.
 Vicettia II 7¹³.
 Victohali 226¹.
 Victor 331⁷.
 Victorianus 255⁷.
 Vidacilius 124⁵.
 Videntes *v.* Vegetum.
 Vienna 354¹²; *v.* Bienna.
 Vigilus papa II 47^{5 17}.
 Viminacium 261²⁶.
 Viminalis 11²⁴.
 Vindalium 107¹⁹.
 Vinius 207¹.
 Vinnius 187⁶.
 Virgilius 191², 192²⁸. Virgilianus
 versus 257²⁶.
 Virginia 20⁹.
 Virginius 207¹⁰.
 Virginius (Lucius) cos. 275, 17²⁴.
 Viriatus 93^{2 10 12 13 15}, 94^{26 bis}, 95⁹,
 137²³, 138⁷.
 Viridianus 352²⁵.
 Virius Gallus 252^{6 bis}.
 Vitalianus archidiaconus II 28²⁴.
 Vitalianus patricius excitatus contra
 Anastasium II 27²⁰, 28^{6 14 23 29},
 29¹.
 Vitalianus princeps aciei II 70¹⁴.
 Vitellius frater Vitellii imperatoris
 208¹¹.
 Vitellius imp. 207¹⁸, 208⁴, 209³,
 211⁶, 214⁷; II 292¹⁸. Vitelliani
 duces 207²².
 Vitellius (Lucius) pater Vitellii impe-
 ratoris 208⁵.
 Vitrodomarus 58²¹.
 Vituitus *v.* Bituitus.
 Vitus II 56⁴.
 Vivulus 165¹⁴.
 Vizantium II 280¹⁰. Vizantii II 148¹⁶,
 263¹; *v.* Bizantium.
 Vologeses 215⁹; *v.* Bologesus.
 Volusianus 252⁷.
 Vualamir II 4⁸, 18^{21 25 30}, 19³⁶.
 Vuallia 352², 355²¹, 356⁶.
 Vuandali 352^{4 8}, 355²⁵, 356²⁸, 359¹⁹,
 360¹, 362⁸, 366^{21 31}; II 3⁷, 11^{9 30},
 17⁷, 23⁵, 30²⁷. Vandali 238⁵; II
 39^{9 22}, 40^{4 15}, 41²⁹, 42^{8 16 19}, 43⁴,
 44¹¹, 46^{7 32}, 47². Guandali 360²⁴,
 361^{4 19 20 27}; II 25²⁴, 30²⁵. Van-
 dalica bella II 38¹.
 Vuidimer Ostrogothorum rex II 197⁸.
 Vuidimer superioris Vuidimeris filius
 II 199¹⁰.
 Vuintharit II 46³¹. Vuintharith II
 47¹.
 Vuisegothi II 15²⁶, 19¹¹, 23⁸, 33⁵.
 Vuisigothe II 12³. Guisegothi
 319².
 Vuitigis II 44²⁶, 45⁹, 46^{22 27 30}, 47²⁰.
 Vuittigis II 44²⁹.
 Vulcani insula 83⁸. Vulgani olla
 II 33¹⁷.
 Vulgaria II 154¹⁴, 158²⁹, 167²⁵,
 220²⁸, 223⁹, 224⁹, 225²⁹, 226^{4 12},
 236^{1 4 10 15 bis 17 19}, 237⁷, 255¹⁹,
 256⁷, 258⁴, 277³², 278⁴, 282⁷,
 285²⁷, 288¹⁰. Vulgaria Magna II
 153^{18 21}. Vulgares II 26¹⁷, 28⁷, 50⁷

- 9¹², 86^{3 4 5}, 87²⁰, 117¹⁸, 152²⁸, 153¹, 154²⁵, 155⁸, 158^{24 26 29}, 159⁴, 167³⁰, 168³, 169^{22 23 27}, 170^{5 9}, 175¹³, 183⁸, 189²⁵, 191⁹, 192¹⁴, 219¹⁹, 220²⁹, 222^{16 31}, 223^{4 5 8 12}, 227⁶, 236^{3 6 9 28 32}, 237¹⁵, 241⁴, 255^{17 21}, 256^{5 16}, 270¹⁷, 272^{10 15}, 277^{12 27}, 283^{29 31}, 284^{5 21}, 285²³, 286¹⁸, 289^{6 21}. Vulgari II 20²³; 50⁴; *v.* Bulgares. Vulgaricum auxilium II 192⁶.
- Vulger II 50⁵.
- Vulsci 12¹³, 16^{24 28}, 17¹, 19⁴, 21¹, 24⁷, 113².
- Vulso (Mallius) *v.* Mallius Vulso.
- Vulsinienses 42¹⁴.
- Xantippus 47^{21 22}, 48⁵.
- Xerolophi columna II 201²⁷.
- Xerxes 16²², 355¹⁰; *v.* Exener.
- Yberi *v.* Hiberia.
- Ydaspes 236⁷. Hydaspes 95²⁰.
- Ylliriacum *v.* Hylliricum.
- Ylliricum *v.* Hylliricum.
- Ynomaus 142^{14 20}.
- Ypogothi 359¹⁸. Hipogothi 359²⁴.
- Yppo 325³. Yponiregium 355¹⁹.
- Yppodromium, Yppodromum *v.* Hipodromum.
- Yptii Campi II 112¹⁰.
- Yrcanus 149¹⁷, 150⁴.
- Zabas II 78⁸, 215¹³. Zabas magnus II 121¹⁶. Zabas minor II 121^{18 20 26 28}. Magnus Zahas II 119²³.
- Zabe II 49¹².
- Zacharias episcopus Hierosolymitanus II 105¹⁴, 128⁷, 129¹³.
- Zacharias papa II 200¹⁸.
- Zacharias propheta 280¹¹.
- Zahas *v.* Zabas.
- Zamanardus II 49¹⁵.
- Zardapa II 71²². Zandapa II 71¹⁶.
- Zathus II 32^{1 2 13}.
- Zeholus *v.* Zoelus.
- Zelicbes II 31^{12 16 19 23}.
- Zeletzis II 222¹⁸. Teletzis II 222^{23 28 29}, 223⁵.
- Zelotes *v.* Muchtesia.
- Zeno II 14⁹, 16^{11 15 20}, 17², 19²¹, 20^{7 13}, 23¹³, 24⁶, 25⁷, 294²⁴, 297¹⁵.
- Zenobia Palmirae regina 258^{3 7}.
- Zenobia uxor Basilisci II 16^{10 15}, 297¹⁴.
- Zerulum *v.* Tzurulum.
- Zeuxippi Balneum II 175²⁷.
- Ziadus II 158^{8 10}.
- Zidripera (Drizipera) II 88²⁹.
- Ziebil II 118⁵. Zihebil II 118^{8 14 16}.
- Zimarchus II 55¹⁴.
- Zmyrna *v.* Smyrna.
- Zoe II 296¹⁸.
- Zoelus Chersonis civis nobilissimus II 171¹². Zohelus II 172¹⁰. Zeholus II 172³.
- Zongoes II 98¹⁵.
- Ztatzio II 41³¹.
- Zubeir pater Habdallas II 156²⁵, 157⁴, 159^{6 12}.
- Zuber equitis cuiusdam Arabis nomen II 179³⁰.
- Zuleimin II *v.* Suleheman Arabum princeps.

II.

SCRITTORI

CITATI CON ABBREVIATURA.

1. ANASTASII *Chronographia tripertita*.
Recensuit C. DE BOOR.
In THEOPHANIS *Chronographia*,
vol. II, Lipsiae, 1885.
2. AUGUSTINI *De Urbis excidio*.
In *Patrologia Latina* del MIGNE,
vol. XL.
3. AURELII (SEXTI) VICTORIS *Historia
Romana* ad optimorum librorum
fidem edita. Editio C. TAU-
CHNITH stereotypa novis char-
tis impressa.
Lipsiae, 1883.
Contiene: *Origo gentis Romanae*,
De viris illustribus, *De Caesaribus*,
Epitome. (L'edizione del Pichlmayr,
1911, non era ancora uscita).
4. BEDAE *Chronica*. Edidit TH. MOMM-
SEN.
In *Monumenta Germaniae histo-
rica*, to. XIII, *Chronica minora
saec. IV. V. VI. VII.*, vol. III, Be-
rolini, 1898.
5. *Bibliotheca Casinensis*.
Vol. V, Montecassino, 1894.
6. *Bollettino dell' Unione Tipografico-
Editrice torinese (Pomba)*, Ca-
talogo 112 bis.
Torino, 1904.
7. CASSIODORI *Historia tripertita*.
In *Patrologia Latina* del MIGNE,
vol. LXIX.
8. *Chronicon Paschale*, ad exemplar Va-
ticanicum recensuit L. DINDOR-
FIUS.
In *Corpus Scriptorum Historiae
Byzantinae*, Bonnae, 1832.
9. *Chronicon Salernitanum*.
In *Monumenta Germaniae histo-
rica, Scriptores*, to. III, Hannove-
rae, 1839.
10. CIPOLLA CARLO, *Note bibliografi-
che circa l'odierna condizione
degli studi critici sul testo delle
opere di Paolo Diacono*.
Venezia, 1901.
11. DROYSSEN H., *Ueber den Codex
Palatinus (No. 909) der Historia
Romana des Landolfus Sagax*.
In *Hermes*, vol. XII, Berlino, 1877,
pp. 387-390.
12. — *Nachträge zu der Epitome des
Nepotianus*.
In *Hermes*, vol. XIII, Berlino,
1878, pp. 122-132.
13. DU FRESNE C., *Historia Byzantina*.
Venetiis, 1729.
14. EUSEBII PAMPHILI *Historiae eccle-
siasticae libri decem*. Edidit H.
LAEMMER.
Scafhusae, 1872.
15. FRONTINI (IULII) *Strategematon li-
bri quattuor*. Edidit G. GUN-
DERMANN.
Lipsiae, 1888.
16. GIESEBRECHT (V.) WILHELM, *Ge-
schichte der deutschen Kaiserzeit*,
vol. I.
Braunschweig, 1875.
17. GREGORII MAGNI (Ex) *Dialogo-
rum libris*. Edidit G. WAITZ.
In *Monumenta Germaniae histo-
rica, Scriptores rerum Langobar-
dicarum et Italicarum, saec. VI-IX*,
Hannoverae, 1878.

- 18 HIERONYMI *Chronicon*. Edidit A. SCHÖNE.

In *Eusebi chronicorum canonum quae supersunt*, Berolini, 1866-75.

19. *Historia Miscella*.

- 1^a ediz. EUTROPII *insigne volumen quo Romana historia universa describitur, ex diversorum auctorum monumentis collecta* &c.

Con prefazione di SIGISMONDO GELENIO, Basileae, 1532.

- 2^a ediz. *Historiae Miscellae a PAULO AQUILEGIENSI DIACONO primum collectae, post etiam a LANDULPHO SAGACI auctae productaeque ad imperium Leonis III, id est annum Christi DCCCVI, libri XXIII* &c. (ed. P. PITHOU).

Basileae, 1569.

- 3^a ediz. In *Historia Augusta* (ed. S. GOULART), to. IV.

Lugduni, 1594.

- 4^a ediz. PAULI DIACONI *Historiae Miscellae libri XXIV* nunc ex var. mpts. illustr. et ed. ab H. CANISIO.

Ingolstadt, 1603.

- 5^a ediz. In *Historiae Augustae Scriptores* (ed. GRUTER), vol. II.

Hanoviae, 1610.

- 6^a ediz. *Historiae Miscellae a PAULO AQUILEGIENSI DIACONO primum collectae, post etiam a LANDULPHO SAGACI auctae productaeque ad imperium Leonis IV, id est annum Christi DCCCVI, libri XXIV*.

In *Maxima Bibliotheca Veterum Patrum*, Lugduni, 1677.

- 7^a ediz. *Historia Miscella ab incerto auctore consarcinata, complectens EUTROPII Historiam Romanam, quam PAULUS DIACONUS multis additis, rogatu Adelbergae Beneventanae Ducis, a Valentiniani Imperio usque ad tempora Iustiniani deduxit, et LANDULPHUS*

SAGAX, seu quisquam alius continuavit usque ad annum Christi DCCCVI, nunc primum exacta et castigata ad mss. codices Ambrosianae Bibliothecae additis notis et variis lectionibus Henrici Canisii.

In *Rerum Italicarum Scriptores* di L. A. MURATORI, to. I, Mediolani, 1723.

- 8^a ediz. Id. id.

In *Patrologia Latina* del MIGNE, vol. XCV.

- 9^a ediz. *Historia Miscella*. FR. EYSENHARDT recensuit.

Berolini, 1869.

- 10^a ediz. EUTROPI *breviarium ab Urbe condita cum versionibus Graecis et PAULI LANDOLFIQUE additamentis*. Recensuit et annotavit H. DROYSEN.

In *Monumenta Germaniae historica, Auctores Antiquissimi*, to. II, Berolini, 1879.

- 11^a ediz. *La Historia Miscella*, a cura di V. FIORINI e G. ROSSI.

In *Rerum Italicarum Scriptores*. Raccolta degli storici italiani dal cinquecento al millecinquecento ordinata da L. A. MURATORI. Nuova edizione riveduta, ampliata e corretta con la direzione di G. CARDUCCI, Città di Castello, 1900.

20. IORDANIS *Romana et Getica*. Recensuit TH. MOMMSEN.

In *Monumenta Germaniae historica, Auctores Antiquissimi*, to. V pars prior, Berolini, 1882.

21. ISIDORI *Etymologiarum libri*.

In *Patrologia Latina* del MIGNE, vol. LXXXII.

22. *Laterculi imperatorum Romanorum*. Edidit TH. MOMMSEN.

In *Monumenta Germaniae historica*, to. XIII, *Chronica minora saec. IV. V. VI. VII.*, vol. III, Berolini, 1898.

23. LIVII (T.) *Ab Urbe condita libri*. Editionem primam curavit G.

- WEISSENBORN. Editio altera, quam curavit M. MÜLLER.
Lipsiae, 1902.
24. MOMMSEN TH., *Zu der Origo gentis Romanae*.
In *Hermes*, vol. XII, Berlino, 1877.
25. MORELLI C., *I trattati di grammatica e retorica del cod. Casanattense 1086*.
Nei *Rendiconti della R. Accademia dei Lincei*, Roma, 1910.
26. NEPOTIANI (IANUARI) *Epitoma*. Iterum recensuit C. KEMPF.
In VALERII MAXIMI *Factorum et dictorum memorabilium libri IX. Cum IULII PARIDIS et IANUarii NEPOTIANI epitomis*, Lipsiae, 1888.
27. NEUMANN K. J., *Der römische Staat und die allgemeine Kirche bis auf Diocletian*.
Lipsia, 1890.
28. *Origo gentis Langobardorum*. Editit G. WAITZ.
In *Monumenta Germaniae historica, Scriptores rerum Langobardicarum et Italicarum, saec. VI-IX*, Hannoverae, 1878.
29. PAULI *Historia Langobardorum*, edentibus L. BETHMANN et G. WAITZ.
In *Monumenta Germaniae historica, Scriptores rerum Langobardicarum et Italicarum, saec. VI-IX*, Hannoverae, 1878.
30. PAULI DIACONI *Historia Romana*. Recensuit et adnotavit H. DROYSSEN.
In *Monumenta Germaniae historica, Auctores Antiquissimi*, to. II, Berolini, 1879.
31. Id. id. in usum scholarum ex *Monumentis Germaniae historicis* recusa.
Berolini, 1879.
32. PAULI DIACONI *Historia Romana*, a cura di A. CRIVELLUCCI.
In *Fonti per la storia d'Italia* pubblicate dall'Istituto Storico Italiano, Roma (in corso di stampa).
33. PAULI OROSII *Historiarum adversum Paganos libri VII*. Recensuit et commentario critico instruxit CAROLUS ZANGEMEISTER.
Vindobonae, 1882.
34. POTTHAST A., *Bibliotheca historica medii aevi*.
Berlin, 1895-96.
35. *Report of the Royal Commission on Historical Manuscripts*.
London, 1870.
36. RUFINI *Historia ecclesiastica*.
In *Ecclesiasticae historiae EUSEBII PAMPHILI libri novem, RUFINO AQUILEJENSI interprete, ac duo ipsius RUFINI libri*. Opus in duas partes distributum, quarum altera EUSEBII, altera RUFINI libros continet ad Vaticanos mss. codices exactos, notisque illustratos labore ... F. PETRI THOMAE CACCIARI ..., Romae, 1740-1741.
37. SCHIPA M., *Storia del principato langobardo di Salerno*.
In *Archivio storico per le provincie napoletane*, Napoli, 1887.
38. SERVII *grammatici qui feruntur in Vergilii carmina commentarii*. Recensuerunt GEORGIUS THILO et HERMANNUS HAGEN.
Lipsiae, 1878.
39. SOCRATIS SCHOLASTICI *Historia ecclesiastica*.
Taurini, 1748.
40. SOLINI (C. I.) *Collectanea rerum memorabilium*. Recognovit TH. MOMMSEN.
Berolini, 1864.
41. SOZOMENI *Historia ecclesiastica*.
Taurini, 1747.
42. THEODORETI *Historia ecclesiastica*.
Taurini, 1748.
43. THEOPHANIS *Chronographia*. Recensuit C. DE BOOR.
Lipsiae, 1883-85.

-
- | | |
|--|--|
| <p>44. VALERII MAXIMI <i>Factorum et dictorum memorabilium libri IX. Cum IULII PARIDIS et IANUarii NEPOTIANI epitomis.</i> Iterum recensuit CAROLUS KEMPF.
Lipsiae, 1888.</p> <p>45. VEGETI (FLAVI) RENATI <i>Epitoma rei militaris.</i> Recensuit C. LANG.
Lipsiae, 1885.</p> | <p>46. VERGILI (P.) MARONIS <i>Aeneis.</i> Iterum recognovit O. RIBBECK.
Lipsiae, 1903.</p> <p>47. WAITZ G., recensione della <i>Historia Miscella</i> curata da F. EYSENHARDT.
In <i>Göttingische gelehrte Anzeigen</i>, Gottinga, 1869, pp. 754-757.</p> <p>48. — <i>Handschriften in Englischen und Schottischen Bibliotheken.</i>
In <i>Neues Archiv</i>, vol. IV, 1878.</p> |
|--|--|
-

CONTENUTO DEL VOLUME

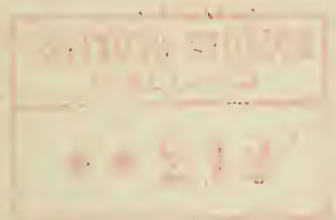
LANDOLFI SAGACIS HISTORIA ROMANA:

Incipit liber .XV.	pag.	3
Incipit liber .XVI.		13
Incipit liber .XVII.		24
Incipit liber .XVIII.		35
Incipit liber .XVIII.		63
Incipit liber .XX.		103
Incipit liber .XXI.		140
Incipit liber .XXII.		164
Incipit liber .XXIII.		183
Incipit liber .XXIII.		204
Incipit liber .XXV.		239
Incipit liber .XXVI.		267
[Catalogo degli imperatori di Roma e di Costantinopoli]		292
Augustae Romanorum quae Constantinopolim regnauerunt		297

INDICE:

I. Nomi proprj e cose notevoli	299
II. Scrittori citati con abbreviatura	364

Finito di stampare oggi 28 febbraio 1913
nella tipografia del ~~Se~~
Edizione di ~~trecentocinquanta~~



v. 50 # 13822 •
Romana II)

PONTIFICAL INSTITUTE OF MEDIAEVAL STUDIES
59 QUEEN'S PARK CRESCENT
TORONTO-5, CANADA

• 13822

